

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia, työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettua lakia, kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, työttömyysturvalakia, kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia, Saamen kielilakia, tulotietojärjestelmästä annettua lakia ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia.

Työnhakijan palveluprosessia kevennettäisiin. Työnhakijan alkuhaastattelun järjestämisen määräaika pidennettäisiin. Palveluprosessiin kuuluvien täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen perustuisi vahvemmin työnhakijan palvelutarpeeseen ja niiden kaavamaisesta järjestämisestä luovuttaisiin. Työvoimaviranomainen osoittaa työnhakijan haettavaksi työpaikkoja. Näiden työpaikkojen hakemisen velvoittavuutta lisättäisiin.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia lisäksi palvelualustaan ja työnhakuprofiileihin. Työnhakijaksi rekisteröityneelle henkilölle tulisi velvollisuus työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen määräajassa. Työvoimaviranomaisille säädettäisiin uusi lakisääteinen tehtävä laatia ja julkaista työnhakuprofiili, mikäli työnhakija ei laatisi tai julkaisi profiilia määräajassa. Tahoja, jotka voivat hakea ja tarkastella palvelualustalla julkaistuja työnhakuprofiileja laajennettaisiin. Muutoksien tavoitteena olisi työnhakijoiden nopeampi työllistyminen työnhakuprofiilien avulla.

Työnhakuun, työnhakijan palveluprosessiin sekä työnhakua ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyviä työttömyysturvaseuraamuksia muutettaisiin. Ensimmäisestä laiminlyönnistä asetettaisiin seitsemän kalenteripäivää kestävä korvaukseton aika. Laiminlyöntien toistuessa työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen toistaiseksi. Etuus oikeuden piiriin olisi kuitenkin nykyistä helpompi päästä takaisin.

Työttömyysturvalakiin tehtäisiin lisäksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta johtuvat muutokset sekä muutoksia muun muassa koulutusta vailla olevien nuorten velvollisuuteen hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmantavoitteeseen keventää työvoimapalveluiden lakisääteistä palveluprosessia, jotta rajallisia resursseja voitaisiin käyttää tarkoituksenmukaisemmin ja asiakaslähtöisemmin. Lisäksi hallitusohjelmakirjausten mukaan virkailijalle annetaan enemmän harkintavaltaa ja veloitetaan yksilölliseen työllistymisen edistämiseen. Alkukartoitukseen ja henkilökohtaiseen kohtaamiseen panostetaan. Tavoitteena on myös lisätä hallitusohjelman mukaisesti yksityisten työnvälitysyriyten mahdollisuutta saada tietoja työttömistä työnhakijoista. Lisäksi esitys liittyy hallituksen vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvään linjaukseen, jonka mukaan työvoimapalveluiden palveluprosessiin liittyvien tehtävien normitusta kevennetään.

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien muutosten tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa seuraamuksia ja vahvistaa ohjaavalla vaikutuksella työnhakijoiden työnhakua, osallistumista heille järjestettävään palveluprosessiin sekä osallistumista työnhakua ja työllistymisen

edistämistä tukeviin muihin palveluihin. Uudistus on osa hallitusohjelmanmukaisen kannustavamman ja velvoittavamman sosiaaliturvan uudistamisen kokonaisuutta.

Esitetyt muutokset työnhakijan palveluprosessiin ja palveluihin vähentäisivät julkisen talouden menoja arviolta noin 1,08 miljoonaa euroa vuodessa. Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien muutosten puolestaan arvioidaan vähentävän julkiselle taloudelle aiheutuvia sosiaaliturvamenoja noin 14,9 miljoonalla eurolla vuodessa. Yhteensä muutokset vahvistaisivat työllisyyttä arviolta noin 100 – 700 työllisellä. Työllisyysvaikutus vähentäisi julkisen talouden vuotuisia menoja arviolta noin 2,5 - 16,8 miljoonalla eurolla. Muutoksista aiheutuvien tietojärjestelmien muutuskustannusten arvioidaan olevan noin 3,8 miljoonaa euroa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääasiassa 1.1.2026. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain palvelualustaan ja työnhakuprofiileihin liittyvät säännökset on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	9
1 Asian tausta ja valmistelu	9
1.1 Tausta	9
1.1.1 Työnhakijan palveluprosessi ja palvelut	9
1.1.2 Työttömyysturvaseuraamukset	10
1.2 Valmistelu	10
1.2.1 Työnhakijan palveluprosessi ja palvelut	10
1.2.2 Työttömyysturvaseuraamukset	11
2 Nykytila ja sen arviointi	12
2.1 Työnhakijan palveluprosessi	12
2.1.1 Yleistä	12
2.1.2 Palveluprosessin vuonna 2022 voimaan tullut uudistus	12
2.1.3 Selvitykset ja arvioinnit palveluprosessin toimivuudesta	12
2.1.4 Työnhakijaksi ilmoittautuminen	13
2.1.5 Työhaun voimassaolo	13
2.1.6 Muistutus	15
2.1.7 Palvelutarpeen arviointi	16
2.1.8 Työllistymissuunnitelma	19
2.1.9 Alkuhaastattelun, työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen	19
2.1.10 Työnhakuvelvollisuus	20
2.1.11 EU-rahoituksen reunaehdot palveluprosessisääntelylle	22
2.1.12 Nuorten palveluprosessin erityispiirteet	24
2.1.13 Työtarjoukset	26
2.2 Työttömyysturva, palveluprosessi ja työnhakuvelvollisuus	28
2.3 Osa-aikatyötä tekevän velvoitteet	30
2.4 Työnhakuprofiilit ja yksityisen työnvälityksen tarvitsemat tiedot	31
2.5 Henkilötietojen käsittelyä ja tiedonhallintaa koskeva yleislainsäädäntö	35
2.5.1 EU:n yleinen tietosuojasetus	35
2.5.2 Tietosuojalaki	40
2.5.3 Julkisuuslaki	41
2.5.4 Tiedonhallintalaki	42
2.5.5 Tekoälysäädös	44
3 Tavoitteet	45
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	46
4.1 Keskeiset ehdotukset	46
4.1.1 Työnhakijan palveluprosessiin ehdotettavat muutokset	46
4.1.2 Työttömyysturvalaki	48
4.1.3 Työnhakuprofiileihin ja palvelualustaan ehdotettavat muutokset	50
4.2 Pääasialliset vaikutukset	50
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	50
4.2.1.1 Vaikutukset julkiseen talouteen ja työllisyyteen	51
4.2.1.2 Vaikutukset kuntatalouteen	68

4.2.1.3 Yritysvaikutukset	72
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	73
4.2.2.1 Vaikutukset työvoimaviranomaisiin	73
4.2.2.2 Vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisiin	78
4.2.2.3 Vaikutukset Kansaneläkelaitokseen	79
4.2.2.4 Vaikutukset Aluehallintovirastoon	80
4.2.3 Vaikutukset tietoyhteiskuntaan	81
4.2.3.1 Tietosuojavaikutukset	81
4.2.3.2 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset	86
4.2.3.3 Tietojärjestelmävaikutukset	89
4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	91
4.2.4.1 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin	91
4.2.4.2 Sukupuolivaikutukset	96
4.2.4.3 Vaikutukset vammaisiin henkilöihin	97
4.2.4.4 Työttömyysturvamuutosten vaikutukset kotitalouksiin ja eri työnhakijaryhmiin	98
4.2.4.5 Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien muutosten muut vaikutukset	102
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	103
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	103
5.1.1 Palveluprosessin keventäminen	103
5.1.2 Yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijoista	104
5.1.3 Työttömyysturva	106
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	109
5.2.1 Työnhakijan palveluprosessi pohjoismaissa	109
5.2.2 Työnhakuprofilia vastaava profiili ulkomailla	110
5.2.3 Työttömyysturvaseuraamukset	111
6 Lausuntopalaute	112
6.1 Työnhakijan palveluprosessi	112
6.2 Työnhakuprofiilit	115
6.3 Työttömyysturva	118
6.4 Vaikutusarviot	121
6.5 Eri hallituksen esityksistä muodostuva kokonaisuus	122
6.6 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto	122
7 Säännöskohtaiset perustelut	123
7.1 Laki julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä	123
7.2 Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä	154
7.3 Kotoutumisen edistämisestä annettu laki ja laki kuntouttavasta työtoiminnasta	155
7.4 Työttömyysturvalaki	155
7.5 Saamen kielilaki	162
7.6 Laki tulotietojärjestelmästä	162
7.7 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta	163
8 Lakia alemman asteinen sääntely	163
9 Voimaantulo	163
10 Toimeenpano ja seuranta	164
11 Suhde muihin esityksiin	165
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	168
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	168

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	169
12.1 Yksityiselämän suoja	169
12.2 Yhdenvertaisuus	180
12.3 Kuntien tehtävät ja rahoitusperiaate	182
12.4 Työttömyysturvaseuraamukset	183
12.5 Oikeusvaltioperiaate	185
12.6 Oikeus työhön ja julkisen vallan velvollisuus edistää työllisyyttä	186
LAKIEHDOTUKSET	189
1 Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta	189
2 Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta	200
3 Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain 14 ja 19 §:n muuttamisesta	201
4 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta	201
5 Laki työttömyysturvalain muuttamisesta.....	203
6 Laki Saamen kielilain 2 §:n muuttamisesta	208
7 Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta.....	208
8 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	209
LIITTEET	211
RINNAKKAISTEKSTIT	211
1 Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta	211
2 Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta	239
3 Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain 14 ja 19 §:n muuttamisesta	240
4 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta	241
5 Laki työttömyysturvalain muuttamisesta.....	243
6 Laki Saamen kielilain 2 §:n muuttamisesta	253
7 Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta.....	254
8 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	255

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

1.1.1 Työnhakijan palveluprosessi ja palvelut

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on 80 prosentin työllisyysaste vuoteen 2031 mennessä. Myös tehtyjen työtuntien määrää pyritään kasvattamaan. Hallituskauden 2023–2027 tavoitteena on toteuttaa uudistuksia työllisyyden nostamiseksi vähintään 100 000 työllisellä. Tavoitteiden saavuttamiseksi hallitus toteuttaa laajan kokonaisuuden uudistuksia, joista yhtenä toimenä jatketaan työvoimapalvelujen uudistamista.

Hallitusohjelman mukaan työvoimapalveluiden uudistamiseksi työvoimapalveluiden lakisääteistä palveluprosessia kevennetään, jotta rajallisia resursseja voidaan käyttää tarkoituksenmukaisemmin ja asiakaslähtöisemmin. Alkukartoitukseen ja henkilökohtaiseen kohtaamiseen panostetaan. Virkailijalle annetaan enemmän harkintavaltaa ja velvoitetaan yksilölliseen työllistymisen edistämiseen. Digitalisaation mahdollisuudet hyödynnetään yksilökohtaisissa palveluissa.

Työmarkkinatukeen liittyen hallitusohjelmassa edellytetään, että työttömäksi jääneelle henkilölle turvataan laaja alkukartoitus, jonka jälkeen hän vastaanottaa yksilöllisiä ja työllistymistä edistäviä palveluita velvoitteineen. Erityisesti nuoret alle 30-vuotiaat ohjataan nopeasti työllisyyspalveluiden piiriin. Samalla huolehditaan riittävästä palvelusta ja henkilökohtaisesta kohtaamisesta. Sovitellun työttömyysetuuden saajalta voidaan aina edellyttää kokopäivätyön hakemista tai osallistumista TE-palveluiden toimintaan osa-aikaisen työnteon rinnalla.

Hallitus sopi 16.4.2024 neuvottelussaan vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelmasta päätöksistä, joilla parannetaan julkisen talouden kestävyyttä ja luodaan edellytykset velkaantumisen kasvun taittamiseen. Yhtenä kuntien taloudellista tilannetta helpottavana norminpurkutoimenpiteenä hallitus sopi, että työvoimapalveluiden palveluprosessiin liittyvien tehtävien normitusta kevennetään kahdessa vaiheessa tavoitteena vaikuttavuuden parantaminen. Ensimmäistä vaihetta koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle keväällä 2024 (HE 37/2024 vp) ja muutokset (laki 443/2024) tulivat voimaan 1.9.2024.

Lisäksi osana työvoimapalveluiden uudistamista hallitus laajentaa työvoimaviranomaisten ja palvelun tuottajien mahdollisuuksia hyödyntää tietoa toiminnan vaikuttavuuden ja työnhakijoiden palvelunohjauksen tehostamiseksi. Hallitusohjelmassa edellytetään myös, että selvitetään ja otetaan käyttöön toimintatavat, joilla yksityiset työnvälitysyrietykset saavat tarpeelliset tiedot työttömistä työnhakijoista.

Työnhakijan palveluprosessia koskevan lainsäädännön toimivuudesta ja yksityisen työnvälityksen tiedonsaantioikeudesta on annettu myös eduskunnan lausumia. Vastauksessaan työnhakijan palveluprosessin uudistamista koskevaan hallituksen esitykseen (EV 212/2021 vp – HE 167/2021 vp) eduskunta edellytti, että hallitus seuraa tarkasti uudistuksen vaikutuksia työllisyyden kehittymiseen, palvelun onnistumiseen ja kuntakokeilujen edistymiseen sekä resurssien riittävyyteen ja niiden kohdentamisen onnistumiseen kiinnittäen erityisesti huomiota yksityiskohtaisen sääntelyn toimivuuteen sekä antaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle edellä mainituista seikoista selvityksen vuoden 2023 loppuun mennessä. Eduskunta edellytti, että

tarvittaessa hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi. Toiseksi eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työvoimapalveluita ja työttömyysturvaa koskevan sääntelyn ymmärrettävyyden ja ennakoitavuuden parantamiseksi sekä antaa asiassa selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä. Työ- ja elinkeinoministeriö antoi selvityksensä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle joulukuussa 2023.

Lisäksi eduskunnan vastaus työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa koskevaan lainsäädäntökokonaisuuteen sisältää lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää osana julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen uudelleen järjestämisen toimeenpanoa toimenpiteet, joilla mahdollistetaan henkilöstöpalveluyrityksille osajien etsiminen ja työmahdollisuuksien tarjoaminen julkisten työvoimapalvelujen työttömille työnhakijoille (EV 332/2022 vp – HE 207/2022 vp).

Tässä esityksessä ehdotetaan tarvittavat lakimuutokset edellä todettujen hallitusohjelman kirjausten toteuttamiseksi ja toteutetaan hallituksen kehysriihessä 2024 linjaamaa tavoitetta keventää palveluprosessiin liittyvien tehtävien normitusta. Muutosehdotuksissa huomioidaan myös tavoite edistää työllisyyttä. Muutosehdotuksissa on huomioitu eduskunnan lausumat ja niiden johdosta tehtyjen selvitysten johtopäätökset.

1.1.2 Työttömyysturvaseuraamukset

Hallitusohjelman kohdassa 4.3 (Työhön kannustava sosiaaliturva) korostetaan työttömyysetuuden saamiseen liittyviä velvoitteita. Etuutta saavan työnhakijan odotetaan hakevan aktiivisesti työtä ja osallistuvan erilaisiin hänen palvelutarpeensa mukaisiin tarjolla oleviin palveluihin. Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden toimeenpanijoilta saadun palautteen mukaan työttömyysturvaseuraamukset eivät tällä hetkellä tue parhaalla mahdollisella tavalla työttömyysetuuden vastikkeellisuuden toteutumista.

Tässä hallituksen esityksessä esitetään työttömyysturvalakiin (1290/2002) muutoksia, jotka tukisivat työttömyysturvaseuraamusten ohjausvaikutusta olematta kuitenkaan työnhakijan näkökulmasta kohtuuttomia.

1.2 Valmistelu

1.2.1 Työnhakijan palveluprosessi ja palvelut

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Esityksen sisältöä on valmistelun aikana käsitelty työ- ja elinkeinoministeriön työvoimapalveluiden uudistamista ja kehittämistä koskevien hallitusohjelmakirjausten toimeenpanemiseksi asettamassa Työvoimapalveluiden kehittäminen –työryhmässä. Työryhmässä ovat edustettuina työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi muun muassa valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kuntaliitto, kaupunkiryhmittymät (kuusi suurta kaupunkia, kehyskunnat, seutukaupungit ja pienet kunnat) kaupunkipoliittinen työryhmä, työ- ja elinkeinotoimistot (vuoden 2024 loppuun asti), elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (jäljempänä *KEHA-keskus*)¹,

¹ Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 13/2025 vp – (lait 530/2025 ja 531/2025) on hyväksytty ja muutokset tulevat voimaan 1.1.2026. Uudistuksen johdosta KEHA-keskuksen nimi muuttuu Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukseksi, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen nimi muuttuu elinvoimakeskukseksi ja Aluehallintoviraston

keskeiset työelämän järjestöt, työnantaja- ja toimialaliitto HELA ry ja palveluyrityksiä edustava etujärjestö Palta ry.

Esitykseen sisältyviä koulutusta vailla olevia nuoria koskevia työttömyysturvalain (1290/2002) muutoksia valmisteltiin työ- ja elinkeinoministeriön johdolla muusta valmistelusta erillisessä työryhmässä, jossa oli työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön edustajien lisäksi koulutuspolitiikkaa tuntevia asiantuntijoita keskeisistä työelämän järjestöistä.

Työllisyyden ja yrittäjyyden ministerityöryhmä linjasi säädöshankkeessa toteutettavista hallitusohjelmakirjauksista ja aikataulun pääkohdista kokouksessaan 19.3.2024.

Kokonaisuutta koskevasta arviomuistiosta pyydettiin kirjallisia kommentteja Työvoimapalveluiden kehittäminen –työryhmän jäsenorganisaatioilta sekä muun muassa oikeusministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, valtioneuvoston oikeuskanslerilta, tietosuojavaltuutetun toimistolta ja keskeisiltä järjestöiltä kuten Työttömien Keskusjärjestöltä 24.4.-17.5.2024. Hallituksen asettama työllisyyden ja yrittäjyyden ministerityöryhmä linjasi toteutustavoista kokouksessaan 24.11.2024 ja 16.6.2025.

Esitysluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 10.2.-28.3.2025. Lausuntoa pyydettiin muun muassa keskeisiltä ministeriöiltä, ylimmiltä laillisuusvalvojilta, tietosuojavaltuutetulta, kunnilta ja kuntaliitolta, työllisyysalueilta, KEHA-keskukselta, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta ja Ahvenanmaalla työllisyyspalveluista vastaavalta viranomaiselta sekä keskeisiltä työnantajia, työntekijöitä, yrittäjiä ja työttömiä edustavilta järjestöiltä. Lausuntoja saatiin 104 kappaletta. Lausunnonantajien joukossa oli muun muassa muutamia yksityishenkilöitä.

Esitys on käsitelty Kuntatalouden ja hallinnon neuvottelukunnassa 13.6.2025.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM025:00/2024>.

1.2.2 Työttömyysturvaseuraamukset

Työttömyysturvaseuraamukset on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä erillisenä hankkeena muusta esityksestä. Esityksen sisältöä on tältä osin valmistelun aikana esitelty sosiaali- ja terveysministeriölle sekä keskeisille työelämän keskusjärjestöille. Mainituilla tahoilla on tässä yhteydessä ollut mahdollisuus kommentoida esitystä. Esityksen vaikutusarvioita on valmisteltu yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa.

Työllisyyden ja yrittäjyyden ministerityöryhmä linjasi valmistelun aloittamisesta kokouksessaan 20.3.2025. Esitysluonnoksesta järjestettiin tältä osin lausuntokierros 9.5. - 19.6.2025. Lausuntoa pyydettiin muun muassa sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ylimmiltä laillisuusvalvojilta, KEHA-keskukselta, Suomen Kuntaliitolta, työllisyysalueilta, työttömyysetuuden maksajia edustavilta tahoilta, vakuutusoikeudelta ja sosiaaliturva-asoiden muutoksenhakulautakunnalta, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta ja Ahvenanmaalla työllisyyspalveluista vastaavalta viranomaiselta sekä

nimi muuttuu Lupa- ja valvontavirastoksi. Tässä esityksessä käytetään nykyisiä viranomaisten nimiä, mutta nimenmuutokset on otettu huomioon ehdotetuissa säännöksissä.

keskeisiltä työelämän järjestöiltä ja eräiltä muilta etujärjestöiltä. Lausuntoja saatiin 73 kappaletta. Lausunnonantajien joukossa oli muun muassa useita yksityishenkilöitä.

Esitys on tältä osin käsitelty Kuntatalouden ja hallinnon neuvottelukunnassa 12.8.2025.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat tältä osin saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM040:00/2025>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Työnhakijan palveluprosessi

2.1.1 Yleistä

Työnhakijan palveluprosessista säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023, *järjestämislaki*) 4 luvussa. Palveluprosessiin kuuluu työnhakijaksi ilmoittautuminen, alkuhaastattelu, työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut.

Palveluprosessin aikana arvioidaan työnhakijan edellytykset hakea työtä ja työllistyä sekä tarve palveluille. Lisäksi palveluprosessissa laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma, asetetaan työnhakuvelvoite ja seurataan työnhaun edistymistä. Tarvittaessa työnhakija ohjataan palvelutarpeen mukaisiin palveluihin ja arvioidaan työnhakijan palvelutarpeen kehittymistä.

2.1.2 Palveluprosessin vuonna 2022 voimaan tullut uudistus

Palveluprosessia koskevaa sääntelyä uudistettiin 2.5.2022 siten, että työnhakijalle tarjotaan aiempaa nopeammin ja säännöllisemmin yksilöllistä tukea työnhakuun ja työllistymiseen. Erona aiempaan oli, että lainsäädännössä säädetään työnhakijalle asetettavasta määrällisestä työnhakuvelvoitteesta ja aiempaa tarkemmin siitä, milloin työnhakija on tavattava. Samalla työttömyysturvaseuraamuksia lievennettiin ja lisättiin lakiin muistutusmenettely ehkäisemään työnhakijan tahattomia laiminlyöntejä.

Uudistusta koskeneessa hallituksen esityksessä (HE 167/2021 vp, s. 19) muutosten arvioitiin vahvistavan työllisyyttä 9 500–10 000 työllisellä. Vaikutuksen arvioitiin muodostuvan pääasiassa työnhaun alkuvaiheen aktiivisista toimista. Työllisyyden kasvun arvioitiin vähentävän julkisen talouden menoja pitkällä aikavälillä noin 230 miljoonalla eurolla vuodessa. Julkisen talouden menoja lisäävät vaikutukset huomioituna palveluprosessimuutosten arvioitiin vähentävän pitemmällä aikavälillä julkisen talouden menoja arviolta noin 140 miljoonalla eurolla vuodessa.

Palvelumallin työllisyysvaikutukset arvioitiin saavutettavan täysimääräisesti vuodesta 2025 alkaen. Hallituksen esityksessä (HE 167/2021 vp, s. 42) arvioidusta mallin toimeenpanon tasosta on vuoden 2024 lopulla tehtyjen laskelmien perusteella jääty noin puolet. Toimeenpano on jäänyt uudistuksen yhteydessä ennakoidusta tasosta niin työnhakuvelvollisuuden asettamisen kuin malliin liittyvien asiakastapaamisten järjestämisen osalta.

2.1.3 Selvitykset ja arvioinnit palveluprosessin toimivuudesta

Voimassa olevasta sääntelystä ja sen soveltamisesta on vuonna 2023 valmistunut selvityksiä ja arviointeja. Työ- ja elinkeinoministeriön joulukuussa 2023 eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamaan selvitykseen sisältyi työ- ja elinkeinoministeriön tekemien kyselyiden ja tilastojen perusteella koostama selvitys uuden asiakaspalvelumallin

toimeenpanosta ja toimivuudesta (jäljempänä *TEM:n selvitys*) sekä professori Kaarlo Tuorin työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta laatima lainsäädännön selkeyden, ymmärrettävyyden ja ennakoitavuuden arviointi (jäljempänä *professori Tuorin arviointi*). TEM:n selvitys liitteineen löytyy eduskunnan internetsivuilta. Selvityksen yhteydessä liitteenä 1 on professori Tuorin arviointi.²

Lisäksi valtiontalouden tarkastusvirasto teki tuloksellisuustarkastuksen, johon sisältyi työvoimapalvelumallin toimivuuden arviointi (jäljempänä *VTV:n arviointi*)³. Näiden selvitysten ja arviointien tuloksia kuvataan jäljempänä asianomaisissa yhteyksissä.

2.1.4 Työnhakijaksi ilmoittautuminen

Järjestämislain mukaan henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työvoimaviranomaiselta ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työvoimapalvelujen valtakunnalliseen tietovarantoon. Työvoimaviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön. Oikeus työttömyysetuuteen edellyttää työnhakijaksi ilmoittautumista ja oikeus työttömyysetuuteen voi alkaa aikaisintaan ilmoittautumispäivästä.

Työnhakijaksi rekisteröiminen edellyttää, että henkilö antaa työllistymisen ja julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset tiedot työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään. Lisäksi hänen on ilmoitettava yhteystietonsa ja suoritettava muut häneltä edellytetyt työnhakijan palveluprosessiin liittyvät toimet. Henkilöltä voidaan edellyttää työhauun käynnistämisen yhteydessä esimerkiksi sitä, että hän varaa ajan alkuhaastattelua varten. Edellytettyjen toimien on oltava työnhakijan suoritettavissa yhdellä kertaa.

Ellei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan henkilön rekisteröimiselle työnhakijaksi on säädetty lisäedellytyksiä. Työnhakijalla on joko oltava Suomea velvoittavien työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja oikeus tehdä ansiotyötä Suomessa ilman ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettua saatavuusharkintaa, tai vaihtoehtoisesti työnhakijalla on oltava oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaansa saa liittyä työnantajaa koskevia rajoituksia.

Jos henkilöasiakasta ei voida rekisteröidä työnhakijaksi, työvoimaviranomainen antaa päätöksen työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä.

Työhauun käynnistämistä koskeva sääntely on säilynyt pääpiirteittäin samanlaisena julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain voimaantulosta 1.1.2013 lähtien. Sääntelyssä ei tältä osin ole havaittu muutostarpeita.

² Ruokonen, Toni (2023); Selvitys eduskunnalle uuden asiakaspalvelumallin toimeenpanosta ja toimivuudesta, https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/O_6+2024.pdf.

³ VTV (2023); Vaikeasti työllistyvien työvoimapalvelut – Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin, TYP-toiminnan ja SIB-mallin toimivuus, <https://www.vtv.fi/julkaisut/vaikeasti-tyollistyvien-tyovoimapalvelut/>

2.1.5 Työhaun voimassaolo

Työhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija ilmoittaa työvoimaviranomaiselle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa tai ei uusi työnhakunsa voimassaoloa. Työhaun voimassaolo päättyy myös eräiden työnhakijan laiminlyöntien takia. Voimassaolo päättyy ensinnäkin, jos työnhakija ei esitä työvoimaviranomaisen asettamassa määräajassa työllistymisen ja julkisten työvoimapalveluiden tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään.

Työhaun voimassaolo päättyy myös, jos työnhakija jättää 12 kuukauden tarkastelujakson aikana toistuvasti asioimatta työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. Asioimisella tarkoitetaan myös saapumista alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun henkilön itse siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa varaamana aikana. Tällaisen asioinnin laiminlyönnistä työvoimaviranomaisen on järjestämislain 41 §:n mukaan muistutettava työnhakijaa kirjallisesti.

Käytännössä työvoimaviranomainen voi edellyttää, että työnhakija esimerkiksi saapuu työvoimaviranomaisen palvelupisteelle tiettyinä aikoina tai määräajan kuluessa tai että työnhakija on tavoitettavissa puhelimitse tiettyinä aikoina. Erityisesti puhelimitse tapahtuvan asioinnin osalta työvoimaviranomaisen yhteydenoton ajankohdan on oltava työnhakijan tiedossa riittävän tarkasti. Muun kuin paikan päällä tapahtuvan asioinnin tapaa määrittäessä työvoimaviranomaisen on otettava huomioon, mitä työnhakijan kanssa on sovittu yhteydenpidosta ja millaiset yhteystiedot hän on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle.

Työhaun voimassaolon päätyttyä henkilöllä on mahdollisuus ilmoittautua työnhakijaksi uudelleen. Edellytyksenä työhaun uudelleen käynnistämiseen on kuitenkin, että henkilö esittää työvoimaviranomaisen pyytämät selvitykset, jos työhaun voimassaolo päättyi aiemmin selvitysten esittämisen laiminlyönnin takia.

Työhaun käynnistäminen verkkopalvelun kautta on melko yleistä. Alkuvuonna 2024 noin 79 prosenttia työnhakijoista käynnisti työnhakunsa verkkopalvelun kautta Työvoimaviranomainen voi kuitenkin rajoittaa mahdollisuutta ilmoittautua työnhakijaksi verkkopalvelussa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että työvoimaviranomaisen palvelupisteelle määrättyinä aikoina saapumatta jäänyt henkilö ei välttämättä saa työnhakuaan voimaan käymättä työvoimaviranomaisen palvelupisteellä. Edellytettävän asiointitavan takia työhaun käynnistäminen uudelleen voi edellyttää esimerkiksi osallistumista alkuhaastatteluun.

Työhaun voimassaolon päätyminen työnhakijan asioinnin laiminlyönnin perusteella on edellyttänyt menettelyn toistuvuutta 2.5.2022 lähtien. Aikaisemmin voimassa olleen lainsäädännön mukaan yhdenkin asiointikerran laiminlyöminen johti työhaun voimassaolon päättymiseen. Muutoksen tarkoitus oli, ettei epähuomiossa tapahtuva asioinnin laiminlyönti johtaisi heti työttömyyden alkuvaiheessa työhaun voimassaolon päättymiseen ja työttömyysturvaoikeuden päättymiseen. Työttömyysetuuden saaminen edellyttää aina työhaun voimassaoloa.

Toistuvuusedellytyksestä on säädetty työnhakijan suojaksi. Työnhakijaa suojataan myös siten, että työvoimaviranomaiselle on järjestämislaissa säädetty velvollisuus informoida työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen muun muassa työhaun voimassaolon edellytyksistä ja tarvittaessa työttömyysetuuden hakemisesta ja työttömyysetuuden saamisen keskeisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä. Lisäksi työnhakijaa suojataan siten, että työhaun voimassaolon lakkaamisesta annettava työvoimapoliittinen lausunto lähetetään tiedoksi työnhakijalle. Tiedon saatuaan henkilö voi

laittaa työnhaun uudelleen voimaan, jolloin työnhaun katkeamisesta johtuva etuuden menetys jää mahdollisimman vähäiseksi. Esimerkiksi työmarkkinatuen saajalle yhden päivän etuusmenetys ilman mahdollisia korotusosia on 37,21 euroa (2025). Edellä esitetysti työnhaun käynnistäminen uudelleen voi kuitenkin edellyttää esimerkiksi osallistumista alkuhaastatteluun.

Koska työnhaun voimassaolon päättäminen työvoimaviranomaisen toimesta edellyttää työnhakijan laiminlyöntien toistuvuutta, laiminlyöntejä pitää seurata. Työ- ja elinkeinotoimistojen (jäljempänä *TE-toimisto*) asiakastietojärjestelmästä ilmenevien tietojen perusteella työnhakijoiden työnhakujaksoja päättyi vuonna 2023 toistuvan asioinnin laiminlyönnin takia noin 4 100 kertaa.

Työnhakijan suojaksi säädetystä toistuvuusedellytyksestä aiheutuu hallinnollista taakkaa ja epäselvyyttä, joten toistuvuusedellytyksestä olisi perusteltua luopua. Työnhakijaa olisi edelleen informoitava työnhaun voimassaolon edellytyksistä ja tarvittaessa työttömyysetuuden hakemisesta ja työttömyysetuuden saamisen keskeisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä. Hän saisi myös edelleen automaattisesti tiedoksi työvoimapolitiittisen lausunnon, jos hänen työnhakunsa katkeaa, ja hänellä oli mahdollisuus käynnistää työnhaku uudelleen.

2.1.6 Muistutus

Työvoimaviranomaisen on järjestämislain mukaan tietyissä tilanteissa muistutettava työnhakijaa kirjallisesti hänen menettelynsä vaikutuksesta työllistymiseen ja mahdolliseen oikeuteensa saada työttömyysetuutta. Työvoimaviranomainen muistuttaa työnhakijaa esimerkiksi, jos työnhakija jättää saapumatta palveluprosessin mukaisiin keskusteluihin tai ei muulla tavoin asioi työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. Myös työnhakijan uudesta laiminlyönnistä annetaan aina uusi muistutus, sillä työvoimaviranomaisella ei ole muistutuksen antamisessa harkintavaltaa.

Muistutus otettiin käyttöön 2.5.2022 uutta asiakaspalvelumallia koskevan lainsäädännön voimaantulon yhteydessä. Muistutuksen tarkoituksena on varmistua siitä, että työnhakija tietää, kuinka hänen tulee toimia työnhaussa ja mitä työttömyysetuuden saaminen häneltä edellyttää. Lisäksi tarkoitus on ehkäistä erehdyksestä johtuvia myöhempiä työttömyysetuuden tahattomia menetyksiä.

Muistutuksella ei ole vaikutuksia työnhakijan oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Muistutus on luonteeltaan työvoimaviranomaisen neuvontaa työnhakijalle, minkä vuoksi muistutuksen antamiseen ei voi vaatia oikaisua eikä siitä anneta valituskelpoista päätöstä. Muistutuksella ei ole myöskään vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta tai laiminlyöntien perusteella asetettaviin työttömyysturvaseuraamuksiin.

Työvoimaviranomainen antaa muistutuksen lähtökohtaisesti käytössä olevan asiakastietojärjestelmän kautta. Muistutusta ei lähetetä asiakastietojärjestelmästä automaattisesti, vaan muistutuksen lähettäminen edellyttää manuaalista työtä. Muistutus lähetetään työnhakijalle postitse tai kirjepostia korvaavalla tavalla sähköisesti.

Palveluprosessin uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 167/2021 vp) arvioitiin, että muistutuksia lähetettäisiin vuodessa noin 174 000 kappaletta ja niiden lähettämiseen kuluisi henkilöstöresursseja laskennallisesti noin 10 henkilötyövuotta. Lisäksi arvioitiin, että muistutuksen antaminen voitaisiin tulevaisuudessa automatisoida, mikä vähentäisi muistutuksien antamiseen liittyvää työmäärää.

Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmästä ilmenevien tietojen mukaan muistutuksia tehtiin aikavälillä 2.5.2022–31.3.2024 yhteensä 301 500 kappaletta. Niitä lähetettiin yhteensä 38 prosentille asiakkaista. Vuonna 2023 muistutuksia tehtiin lähes 200 000 kappaletta, ja muistutuksen sai noin 26 prosenttia asiakkaista. Eniten muistutuksia tehtiin työnhakuvelvollisuuden noudattamatta jättämisestä (132 000 kappaletta) ja asiakastapaamiseen saapumatta jättämisestä (31 000 kappaletta).

Muistutuksista 66 prosenttia koski työnhakuvelvollisuuden noudattamatta jättämistä ja 16 prosenttia asiakastapaamiseen saapumatta jättämistä. Kaikista muistutuksen saaneista asiakkaista 80 prosenttia ei ole saanut toimintansa vuoksi työttömyysturvaseuraamuksia, eli he ovat muistutuksen saamisen jälkeen menettelleet työttömyysturvalain edellyttämällä tavalla.

Muistutuksista aiheutuu vuosittain jonkin verran kustannuksia. Vuoden 2023 muistutusmäärällä ja muistutuksesta aiheutuvalle arviolta kahden euron kustannuksella laskettuna muistutuksista aiheutui kuluja yhteensä noin 400 000 euroa vuodessa pelkästään kirjepostista. Muistutuksista aiheutuvat kulut olisivat suuremmat, jos muistutuksia olisi lähetetty kaikille työnhakijoille järjestämislain edellyttämässä tilanteissa.

VTV:n arvioinnin mukaan TE-asiantuntijat pitävät muistutuskirjeen sisältöä vaikeatulkintaisena ja useissa tapauksissa muistutus lähetetään myöhässä tai turhaan. Asiakkaat vastaavasti kokevat muistutuksen vaikeaselkoiseksi ja tämä on lisännyt TE-asiantuntijoiden hallinnollista työtä asiakkaiden yhteydenottojen myötä. Asiantuntijoista 54 prosenttia kuitenkin arvioi, että muistutus on selkeä tapa varmistaa, että työnhakija on tietoinen velvollisuuksistaan.

Muistutuksen antamisen automatisoiminen ei ole toteutunut oletetulla tavalla, eli muistutuksista aiheutuva työmäärä on edelleen sama tai jopa arvioitua suurempi. Työmäärä johtuu siitä, että muistutuksia on lähetetty enemmän kuin arvioitiin ja lisäksi muistutukset ovat johtaneet työnhakijoiden lisääntyneisiin yhteydenottoihin, mikä lisää työvoimaviranomaisten hallinnollista työtä.

Muistutuksien hyödyistä työnhakijoille ei ole saatavilla luotettavaa tietoa, eikä näin voida osoittaa, että muistutuksen lähettäminen vähentäisi työnhakijoiden vastaavia menettelyitä tulevaisuudessa. Esitetyn perusteella työvoimaviranomaisen velvollisuus muistuttaa asiakasta tämän velvollisuuksista laiminlyönnin tapahtuttua olisi perusteltua poistaa.

Asiakkaiden tietoisuutta velvollisuuksistaan voitaisiin edistää jälkeenpäin tapahtuvan muistuttamisen sijasta tehokkaammalla ennakollisella informoinnilla. Tahattomien laiminlyöntien ennakolta ehkäisemisen arvioidaan olevan tehokkaampaa kuin jälkikäteen laiminlyönnistä ilmoittaminen. Ennakollinen informointi ei vaatisi tuekseen uutta lainsäädäntöä, sillä nykyisin työnhakijan informoinnista säädetään järjestämislain 30 §:ssä ja ennakolliseen muistuttamiseen voitaisiin ohjata myös muilla keinoilla kuin lainsäädännöllä. Tahattomilla laiminlyönneillä voi kuitenkin olla vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta, ja tästä syystä työnhakijan informoimista koskevia säännöksiä olisi tarpeen kehittää.

2.1.7 Palvelutarpeen arviointi

Palvelutarpeen arviointi järjestämislaissa

Julkisten työvoimapalvelujen tarjoaminen asiakkaalle perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen, jonka työvoimaviranomainen arvioi yhdessä asiakkaan kanssa. Palvelutarve arvioidaan

alkuhaastattelussa, joka järjestetään viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Jos henkilö on ilmoittautunut työnhakijaksi verkkopalvelussa, hänet ohjataan täyttämään verkkopalvelussa myös palvelutarvearvio. Palvelutarpeen selvittämistä voidaan jatkaa ja syventää täydentävissä työhakukeskusteluissa. Työnhakijan palvelutarvetta koskevaa arviota tarkistetaan kolmen kuukauden välein työhakukeskustelussa.

Arviossa otetaan järjestämislain 37 §:n mukaan huomioon ainakin työnhakijan osaaminen ja ammattitaito sekä hänen omat tavoitteensa niiden kehittämiseksi, työnhakuun ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky, työnhakutaidot ja muut työllistymiseen vaikuttavat seikat sekä työttömäksi jäämisen ja työttömyyden pitkittymisen todennäköisyys. Palvelutarpeen arvioinnissa voidaan käyttää tietoja, joita asiakkaasta on järjestämislain 114 §:n mukaan mahdollista käsitellä.

Työllistymistodennäköisyyden arviointi

Erityyppistä asiakassegmentointia on käytetty työvoimapalveluissa vuosia. Vuonna 2013 TE-toimistoissa otettiin käyttöön palvelulinjapohjainen organisaatorakenne, jossa työnhakijat jaettiin neljään asiakassegmenttiin arvioitun palvelutarpeen mukaisesti. Segmentit olivat lähellä työmarkkinoita olevat, osaamisen kehittämisen tarpeessa olevat, tuetun työllistymisen tarpeessa olevat sekä ja monialaisten palveluiden tarpeessa olevat työnhakijat. TE-toimistojen organisaatorakenne muotoutui käytännössä segmenttien ympärille.

Linjaperusteinen segmentointi perustui yksinkertaiseen luokitteluun. Työnhakijaa pyydettiin työnhaun käynnistämisen yhteydessä arvioimaan omaa palvelutarvettaan sähköisen työkalun kysymysten pohjalta. Merkityksellisimpiä olivat vastaukset kysymyksiin ensisijaisesta palvelutarpeesta ja työkyvystä. Kyselyn laskennallisen lopputuleman pohjalta asiakkaalle määritettiin ensisijainen palvelulinja. Alkuhaastattelun ja palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä TE-toimiston asiantuntija pystyi muuttamaan työkalun esitystä segmentistä ja ohjaamaan asiakkaan esimerkiksi toiselle palvelulinjalle.

Myöhemmin palvelutarpeen arvioinnin tueksi lisättiin tilastollisin menetelmin testattu pitkäaikaistyöttömyyden ennustamisen profilointityökalu. Työkalun taustalla oleva tietopohja ja laskentamalli määriteltiin erillisessä työ- ja elinkeinoministeriön tilaamassa tutkimuksessa. Työkalu laski työnhakijan itse TE-viranomaiselle ilmoittamien tietojen pohjalta todennäköisyyden sille pitkittyisikö henkilön työttömyys yli vuoden kestäväksi. Profiloinnin kautta saatu pisteluku yhdistettiin sähköisen työkalun arvioon, ja näiden pohjalta muodostetun yhteisarvion pohjalta tehtiin alustava esitys asiakkaalle sopivasta segmentistä. Myös tätä segmenttiä voitiin myöhemmin muuttaa.

Segmentoinnilla ja palvelulinjajaottelulla tavoiteltiin sitä, että työnhakijoille tarjottaisiin juuri heidän palvelutarpeeseensa sopivaa palvelua.

Segmentoinnin ja palvelulinjojen heikkous oli se, ettei arviointi perustunut kattavaan tai luotettavaan tietopohjaan. Pitkäaikaistyöttömyyden profilointityökalu toi jonkin verran tarkennusta segmentointiin, mutta senkin pohjalta merkittävän osan työnhakijoista arvioitiin olevan ensi sijassa tuetun työllistymisen palveluiden varassa, vaikka tämä ei lähtökohtaisesti olisikaan pitänyt paikkaansa. Pitkäaikaistyöttömyyden profilointityökalua ei myöskään kattavasti otettu käyttöön TE-palveluissa eikä sen katsottu tuovan merkittävää hyötyä. Asiantuntijat luottivat enemmän omaan kykyynsä arvioida asiakkaan pitkäaikaistyöttömyyden riski kattavasti ja huomioida inhimillinen tulkinta arviossa. Asiantuntijat eivät lähtökohtaisesti luottaneet malliin eivätkä kokeneet sen tuovan lisäarvoa tai nopeuttavan palvelutarpeen

arviointia. Selvityksen mukaan malli pystyi kuitenkin ennakoimaan useammin kuin asiantuntija oikein sen, kestäkö henkilön työttömyys yli vai alle vuoden, vaikka malli tuotti myös huomattavan määrän vääriä ennusteita.

Työ- ja elinkeinoministeriö teetti vuosien 2020–2021 aikana mallinnusprojektin.⁴ Projektissa tuotettiin kriteereitä osatyökykyisten palvelutarpeen tunnistamiseen ja asiakasryhmittelyyn sekä laskentamalli työllistymistodennäköisyydelle, joka perustui työvoimapalveluiden asiakastietojärjestelmästä saataviin tietoihin. Kokeilussa todettiin muun muassa, että asiakkaiden työllistymistä tai työvoiman ulkopuolelle siirtymistä ei voi todentaa käytössä olevista rekistereistä.

Mallinnusprojektia seurasi KEHA-keskuksen vuonna 2023 teettämä analyysi. Siinä työvoimapalveluiden asiakastietojärjestelmän tietojen perusteella työnhakijoista tehdyn asiakasryhmittelyn ja sen perusteella laskettavan työllistymistodennäköisyyden luokittelutarkkuus oli 75,9 prosenttia kolmen kuukauden ennusteessa. Kun muuttujaksi otettiin mukaan tulotietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettuun tulorekisteriin tallennettuja tietoja, luokittelutarkkuus nousi 83,6 prosenttiin. Tulorekisteritietojen hyödyntäminen tarkoittaisi siten, että sadasta työnhakijasta noin kahdeksan työnhakijaa vähemmän luokiteltaisiin väärin. Vuodessa 7,7 prosenttia tarkoittaisi 38 500 työnhakijaa, jos vuoden aikana alkaisi 500 000 työttömyysjaksoa. Myös pidemmällä aikavälillä tulorekisteritiedot nostivat hieman luokittelutarkkuutta. Esimerkiksi kahdentoista kuukauden ennusteessa tarkkuus oli tulotietoja hyödyntämällä 76,5 prosenttia, kun taas pelkillä asiakastietojärjestelmän tiedoilla se oli 71,2 prosenttia.

Työllistymistodennäköisyyden laskennan tarkoitus olisi jatkossakin parantaa palveluiden kohdentamista. Luotettavammalla työllistymistodennäköisyyden arvioinnilla voitaisiin päästä lähemmäs tilannetta, jossa lähellä työmarkkinoita oleville työnhakijoille voitaisiin perustellusti kohdentaa kevyempiä palveluita, kun taas työllistymistodennäköisyyden perusteella enemmän tukea tarvitsevien osalta palveluprosessi voisi olla intensiivisempi. Tulotietojen hyödyntäminen toisi edellä mainitun mallinnusprojektin ja sitä seuranneen kehittämis- ja hallintokeskuksen teettämän analyysin perusteella lisää tarkkuutta työllistymistodennäköisyyden laskentaan.

Tiedot henkilön vuosituloista, kokonaisvarallisuudesta sekä tuen tai etuuden perusteena olevista tuloista ja varallisuudesta samoin kuin tiedot, jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista asemaansa, ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) 24 §:n 1 momentin 23 kohdan nojalla salassa pidettäviä. Viranomaisen voi julkisuuslain mukaan luovuttaa tällaisen tiedon joko henkilön itsensä suostumuksella tai jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty.

Työvoimaviranomaisella ei ole lain mukaan oikeutta käsitellä henkilön tulotietoja eikä työvoimaviranomaiselle ole säädetty oikeutta saada kyseisiä tietoja.

Tulotietoja hyödynnetään jo työvoimapalveluiden toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevan tiedon tuottamiseksi, arvioimiseksi ja seuraamiseksi. Kehittämis- ja hallintokeskuksella on järjestämislain ja tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) nojalla oikeus saada tulotietojärjestelmästä tietoja edellä mainittujen tehtäviensä hoitamiseksi. Lisäksi

⁴ Björklund, Hilli (2022), Vaikutusperusteinen työllistymismalli;

kehittämisen- ja hallintokeskuksella on oikeus saada tulotietojärjestelmästä tietoa työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen tuottamiseksi.

Jotta työvoimaviranomainen voisi käsitellä tulotietoja palvelutarpeen arvioimisessa, tulisi oikeudesta käsitellä kyseisiä tietoja säätää järjestämislain 114 §:ssä. Lisäksi samalla tulisi säätää siitä, mihin tarkoitukseen niitä voisi käsitellä. Nykyistä tarkemman datalähtöisen työttömyyden pitkittymisen arvioimisen mahdollistamiseksi olisi säädettävä tulotietojen käsittelystä näihin tarkoituksiin. Käsittely olisi rajattava tietojen minimoinnin periaatteen mukaisesti vain siihen, mikä tarkoituksen kannalta on tarpeen. Lisäksi olisi säädettävä tiedon käyttäjien oikeudesta saada tietoja tulotietojärjestelmästä määriteltyä tarkoitusta ja tehtävää varten. Sääntelyn olisi täytettävä perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa tulkintakäytännössä asetetut edellytykset.

2.1.8 Työllistymissuunnitelma

Asiakkaalle laaditaan palvelutarpeen arvion perusteella työllistymissuunnitelma, ellei hänelle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa, kuten kotoutumissuunnitelmaa. Työllistymissuunnitelma laaditaan alkuhaastattelussa. Suunnitelmaa tarkistetaan myöhemmin työnhakukeskusteluissa tai täydentävissä työnhakukeskusteluissa.

Työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työnhakuvelvollisuus ja muita työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen liittyviä toimia, joiden tavoitteena on työnhakijan nopea työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Lisäksi työllistymissuunnitelmaan sisällytetään tarvittaessa työnhakijan palvelutarpeen mukaisia julkisia työvoimapalveluja sekä muita työnhakijan osaamista, työmarkkinavalmiuksia sekä työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja ja työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen sekä työllistymiseen vaikuttavan työ- ja toimintakyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimia.

Suunnitelmassa on sovittava sen toteuttamisen seurannasta ja määräajasta, jonka kuluessa työnhakijan on ilmoitettava suunnitelman toteuttamisesta. Jos työvoimaviranomainen edellyttää työnhakijan oman ilmoituksen lisäksi muuta selvitystä suunnitelman toteuttamisesta, myös tämä on kirjattava suunnitelmaan.

Jos asiakas on ilmoittautunut työnhakijaksi verkkopalvelussa ja vastannut samalla palvelutarvetta koskeviin kysymyksiin, asiakkaan täyttämä palvelutarvearvio on asiantuntijan nähtävillä ja hyödynnettävissä työllistymissuunnitelmaa laadittaessa.

2.1.9 Alkuhaastattelun, työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen

Lainsäädännön lähtökohtana on, että kaikille työnhakijaksi ilmoittautuneille järjestetään henkilökohtaisena asiointina alkuhaastattelu viiden arkipäivän kuluessa työhaun käynnistämisestä. Alkuhaastattelun jälkeen työvoimaviranomainen järjestää työnhakijalle työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja. Työnhakukeskustelu järjestetään pääsääntöisesti kolmen kuukauden välein. Myös ennen 2.5.2022 voimaan tullutta uudistusta työnhakijalle oli järjestettävä haastattelu pääsääntöisesti kolmen kuukauden välein.

Työhaun kolmen ensimmäisen kuukauden aikana työnhakijalle järjestetään viisi täydentävää työnhakukeskustelua lähtökohtaisesti kahden viikon välein.

Edellä kuvatusta keskustelujen järjestämisen pääsäännöstä on säädetty runsaasti poikkeuksia. Poikkeusten tarkoitus on huomioida työnhakijoiden yksilöllisiä, toisistaan poikkeavia tilanteita.

Professori Tuori toteaa arvioinnissaan, että mitä enemmän poikkeuksia on, sitä vaikeampaa on hahmottaa oikeustilaa. Esimerkkinä hän mainitsee työnhakukeskustelun ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämistä koskevat säännökset. Pääsäännön ja siitä tehtävien poikkeusten mallista ei professori Tuorin mukaan voida eikä ole syytäkään pyrkiä kokonaan eroon. Ongelmaksi malli tulee vasta sitten kun poikkeuksia on kovin runsaasti, ja ne on vielä ilmaistu vaikeaselkoisesti.⁵

Nykyisen asiakaspalvelumallin valmistelun yhteydessä asiakastapaamisia arviottiin järjestettävän vuositasolla noin 2,5 miljoonaa kappaletta Vuonna 2023 palvelumallin mukaisia asiakastapaamisia järjestettiin yhteensä 1 531 000. Näistä alkuhaastatteluja oli 266 000, työnhakukeskusteluja 812 000 ja täydentäviä työnhakukeskusteluja 453 000. Täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettiin ulkopuolisten palveluntuottajien toteuttamana 12 000.

Työ- ja elinkeinoministeriö on yhteistyössä kehittämis- ja hallintokeskuksen kanssa vuonna 2024 tehnyt tarkempia tilastoanalyyskejä asiakaspalvelumallin mukaisten asiakastapaamisten toimeenpanosta suhteessa uudistuksen edellyttämään tasoon. Analyysien perusteella sekä alkuhaastattelujen että työnhakukeskustelujen toimeenpanon toteuma uudistuksen edellyttämästä tasosta oli 67 prosenttia. Täydentävien työnhakukeskustelujen osalta vastaava luku oli 22 prosenttia. Kokonaisuudessaan asiakaspalveluprosessin toimeenpanon toteuma suhteessa uudistuksen edellyttämään tasoon oli tehtyjen tilastoanalyysien valossa 44 prosenttia. Asiakastapaamisten määrä on jäänyt siis selvästi ennakoidusta tasosta.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen laatimisen yhteydessä ministeriö pyysi palautetta asiakaspalvelumallin toimeenpanosta TE-toimistoissa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien henkilöasiakaspalvelussa työskenteleviltä virkailijoilta. Saadun palautteen mukaan henkilöstöresurssit eivät ole riittävällä tasolla asiakaspalvelumallin täyteen toimeenpanoon. VTV:n arvioinnissa esitettiin vastaava näkemys. Tietopohjan kehittämiseksi ja henkilöstöresurssien tilastollisen tarkastelun parantamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti myös selvityksen, joka valmistui vuoden 2025 alussa. Selvityksen perusteella TE-henkilöasiakaspalvelun henkilöstöresurssit ovat alimitoitettut nykyisen asiakaspalvelumallin toimeenpanoon. Osa alimitoituksesta olisi kuitenkin mahdollista ratkaista kohdentamalla työaika uudelleen tai vaihtoehtoisesti tehostamalla nykyisiä työkäytäntöjä.

VTV esitti arvioinnissaan, että palvelumallin kaavamaisuus ei mahdollista yksilöllisten palveluiden tarjoamista asiakkaille. Tämä taas on johtanut omatoimisten asiakkaiden ylipalveluun ja vaikeasti työllistyvien asiakkaiden alipalveluun. Vastaavaa palautetta saatiin myös työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen laatimisen yhteydessä henkilöasiakaspalvelussa työskenteleviltä virkailijoilta. Kolmen kuukauden välein toistuvat työnhakukeskustelut ovat kuuluneet työnhakijan palveluprosessiin pitkään ja niitä pidetään tarpeellisina jatkossakin. Työnhakukeskustelujen järjestäminen varmistaa, että työttömyyden jatkuessa jokaisen tilannetta tarkastellaan säännöllisesti ja palvelutarve arvioidaan tarvittaessa uudelleen.

Sen sijaan nykyistä sääntelyä täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä tiiviiseen tahtiin pääsääntöisesti kaikille työnhakijoille on valmistuneiden selvitysten ja arviointien sekä yleisen taloudellisen tilanteen valossa syytä arvioida kriittisesti. Täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisen olisi perustuttava ensisijaisesti kunkin asiakkaan

⁵ Professori Tuorin arviointi, s. 17 ja 23–24.

palvelutarpeeseen. Tämä toteuttaisi myös hallitusohjelmakirjausta työvoimapalveluiden lakisääteisen palveluprosessin keventämisestä ja harkintavallan lisäämisestä.

Palvelutarpeeseen perustuvassa täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisessä korostuu palvelutarpeen arvioinnissa käytettävissä olevien tietojen ja työkalujen merkitys. Palvelutarpeen arvioinnin tueksi voisi myös kehittää edellä kuvattua työttömyyden pitkittymisen todennäköisyyttä arvioivaa työkalua.

2.1.10 Työnhakuvelvollisuus

Työnhakuvelvollisuutta koskeva lainsäädäntö tuli voimaan palveluprosessin uudistuksen yhteydessä 2.5.2022. Työnhakuvelvollisuudella tarkoitetaan työnhakijan työllistymissuunnitelmaan sisältyvää velvoitetta hakea omatoimisesti työmahdollisuuksia tarkastelujakson kuluessa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Työnhakuvelvollisuutta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 167/2021 vp) arvioitiin, että työnhakuvelvollisuus asetettaisiin noin 90 prosentille työnhakijoista ja he tekisivät noin 14 miljoonaa työhakemusta tai muuta työnhakua vuodessa.

Lähtökohtaisesti työnhakijalta edellytetään neljän työmahdollisuuden hakemista kuukauden kestäväen tarkastelujakson aikana. Kuukauden kestäviä tarkastelujaksoja asetetaan työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan pääsääntöisesti kolme. Työnhakuvelvollisuus kirjataan työllistymissuunnitelmaan alkuhaastattelussa tai sitä edeltävässä täydentävässä työnhakukeskustelussa. Velvollisuuden ajantasaisuus tarkistetaan työnhakukeskusteluissa ja tarvittaessa täydentävissä työnhakukeskusteluissa.

Työvoimaviranomaisen on alennettava työnhakuvelvollisuutta, jos se arvioi, ettei neljän työmahdollisuuden hakeminen tarkastelujakson aikana ole mahdollista. Arviossa otetaan huomioon työnhakijan työkokemus, koulutus ja muu osaaminen sekä työkyky ja työnhakijalla mahdollisesti oleva työttömyysturvalaissa tarkoitettu ammattitaitosuoja. Näiden seikkojen vaikutusta työnhakumahdollisuuksiin arvioidaan suhteessa työmarkkinatilanteeseen. Esimerkiksi pelkästään huono työmarkkinatilanne ei ole peruste alentaa määrällistä työnhakuvelvollisuutta. Työllistymissuunnitelmaan sisällytettyjä tarkastelujaksoja voidaan myös painavasta syystä yhdistää määrällistä työnhakuvelvollisuutta muuttamatta.

Työnhakuvelvollisuus voidaan jättää myös kokonaan asettamatta. Työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta esimerkiksi, jos työnhakija opiskelee työnantajan kanssa yhteishankintana hankitussa tai vastaavalla tavalla järjestetyssä työvoimakoulutuksessa. Lisäksi työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta sille tarkastelujaksolle, jonka aikana työttömyys päättyy tai asevelvollisuus, siviilipalvelus tai perhevapaa alkaa.

Järjestämislaissa säädetään lisäksi useita poikkeuksia työnhakuvelvollisuuden alkamiseen, tarkastelujakson keston ja työnhakuvelvollisuuden määrään. Poikkeuksien tarkoituksena on huomioida työnhakijoiden erilaisia tilanteita. Esimerkiksi vähintään kaksi viikkoa kestävässä osa-aikatyössä olevan tulee hakea yhtä työmahdollisuutta kolmen kuukauden tarkastelujakson aikana ja lomautetun työnhakuvelvollisuus alkaa vasta, kun lomautuksen alkamisesta on kulunut kolme kuukautta. Myös tietyissä yli kuukauden kestävässä palveluissa, kuten työkokeiluissa tai työvoimakoulutuksessa olevilla, ei palvelun aikana ole työnhakuvelvollisuutta, vaan se alkaa kuukautta ennen palvelun päättymistä.

Työnhakija voi täyttää työnhakuvelvollisuuttaan esimerkiksi hakemalla sellaista vähintään kaksi viikkoa kestävää työsuhteessa tehtävää työtä, johon työnhakija voi perustellusti olettaa työllistyvänsä. Työnhakija, jonka työttömyys on päättymässä kolmen kuukauden sisällä tai

jonka asevelvollisuus, siviilipalvelus tai perhevapaa alkaisi kolmen kuukauden kuluessa, voi täyttää työnhakuvelvollisuuttaan myös hakemalla lyhytkestoisia työmahdollisuuksia, mikäli tästä on sovittu työvoimaviranomaisen kanssa.

Professori Tuori totesi arvioinnissaan (s. 17), että mitä enemmän sääntelyssä on poikkeuksia, sitä vaikeampaa on hahmottaa oikeustilaa. Esimerkkinä arvioinnissa mainitaan muun muassa työnhakuvelvollisuus ja sen monimutkaiset poikkeussäännökset.

Työnhakuvelvollisuuden asettamista on arvioitu VTV:n arvionnissa ja TEM:n selvityksessä. Ensimmäisen voimassaolovuoden aikana työmahdollisuuksia haettiin noin 1,4 miljoonaa kertaa. Ajanjaksolla 2.5.2022–30.9.2023 haettiin noin 3,5 miljoonaa työmahdollisuutta. Työnhakuvelvollisuus on asetettu 56-61 prosentille työnhakijoista ja noin 66 prosentille työttömistä. Keskimääräinen työnhakuvelvollisuuden määrä on ollut työnhakijoilla 2,09-2,2 ja työttömillä 2,6. Hakuvelvollisuus vaihteli merkittävästi työnhakijan tilanteen mukaan huomioiden työnhakijan ikä, koulutustaso ja toimipiste, jossa velvollisuus asetettiin. Alueellisiin eroihin selittävinä tekijöinä voivat olla erilaiset työvoimarakenteet (ammattialat, koulutusaste), työnhakijoiden työkyky ja työmarkkinoilla haettavissa olevien työmahdollisuuksien määrä.

Työnhakuvelvollisuuden on arvioitu lisänneen työnhakijoiden omatoimisuutta ja soveltuvan erityisen hyvin nuorille työnhakijoille ja passiivisille työnhakijoille, joilla ei ole työllistymisen esteitä. Työnhakuvelvollisuuden ei katsottu soveltuvat kovin hyvin monille vaikeasti työllistyville, maahanmuuttajille tai kotoutuja-asiakkaille. Lisäksi uutta asiakaspalvelumallia pidetään liian yksityiskohtaisena asiakaspalveluun ja mallin monimutkaisuuden katsotaan liittyvän erityisesti työnhakuvelvollisuuden asettamiseen.

TE-toimistojen asiakastietojärjestelmästä saatujen tietojen perusteella marraskuussa 2024 noin 59 prosentille työnhakijoista on asetettu työnhakuvelvollisuus. Kuukauden tarkastelujaksolla haettavien työmahdollisuuksien määrä oli työnhakijoilla keskimäärin 1,16 ja työttömillä työnhakijoilla keskimäärin 1,7. Noin 41 prosentilla työttömistä työnhakijoista, joille työnhakuvelvollisuus asetettiin, haettavien paikkojen määrä oli täysimääräinen. Ikäryhmittäin tarkasteluna kattavimmin työnhakuvelvollisuus on asetettu nuorille ja heillä myös haettavien työmahdollisuuksien määrä on keskimäärin korkeampi kuin muilla ikäryhmillä.

Työnhakuvelvollisuuden asettamisen ja työmahdollisuuksien hakemisen vuosittainen määrä on jäänyt selvästi arvioidusta tavoitteesta. Näiden tilastojen perusteella voidaan pitää epätodennäköisenä, että työnhakuvelvollisuus saavuttaisi sille asetetut täysimääräiset vuosittaiset tavoitteet vuoden 2025 loppuun mennessä. Työnhakuvelvollisuus on kuitenkin arvion mukaan lisännyt työnhakijoiden omatoimista työnhakua, mitä voidaan pitää myönteisenä kehityksenä.

Kuten edellä on todettu, työnhakuvelvollisuus soveltuu toisille työnhakijoille paremmin kuin toisille. Työnhakuvelvollisuuden asettamista ja määrää tulisi tarkastella uudelleen niiden työnhakijoiden kohdalla, joiden työllistymistä työnhakuvelvollisuus tukee heikosti ja näiden työnhakijoiden työllistymistä tulisi edistää kattavammin muilla keinoilla.

2.1.11 EU-rahoituksen reunaehdot palveluprosessisääntelylle

Uusi asiakaspalvelumalli kuuluu Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan (RRP) (pilari 3 Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi, uudistus P3C1R1 Pohjoismainen työvoimapalvelumalli). RRP-toimeenpanon rahoitus tulee EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF). Uudistuksen RRF-rahoitusosuus on 90 miljoonaa euroa, josta 70 miljoonaa euroa oli kohdennettu vuoden 2022 talousarviossa TE-toimistojen

toimintamenoihin (32.01.03) sekä 20 miljoonaa euroa vuosien 2022 ja 2023 talousarvioissa digitalisaation kehittämiseen (32.01.20).

RRF-rahoituksen maksamisesta komissiolta jäsenvaltiolle säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EU) 2021/241. Maksut komissiolta jäsenvaltioille perustuvat toimenpidekohtaisten välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamiseen. Suomen RRP:n sisältämille uudistuksille ja investoinneille on hyväksytty välitavoitteet ja tavoitteet Suomen RRP:tä koskevassa neuvoston täytäntöönpanopäätöksen liitteessä 12524/21 (29.10.2021), viimeksi muutettu 11535/24 ADD 1 (16.7.2024).

Suomen RRF-rahoituksen kokonaissaannon varmistamiseksi on tärkeää, että Suomi pystyy työvoimapalveluiden mallin osalta osoittamaan neuvoston täytäntöönpanopäätöksen liitteen mukaisen sisällön toteuman sekä uudistusta koskevien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamisen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241 IV luvun 24 artiklan kolmannen kohdan mukaisesti välitavoitteiden ja tavoitteiden tyydyttävä saavuttaminen edellyttää, että asianomainen jäsenvaltio ei ole kumonnut aiemmin tyydyttävästi saavutettuihin välitavoitteisiin ja tavoitteisiin liittyviä toimenpiteitä.

Suomen RRF-maksuosuuden varmistamiseksi Suomen on uudistuksen P3C1R1 osalta pystyttävä todentamaan seuraavat välitavoitteet ja tavoitteet saavutetuiksi:

- Työnhakijan palveluprosessin pohjoismaista työvoimapalvelumalli säätelevän julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevan lain voimaantulo. (Q2/2022)
- Työnhakuhaastattelujen kokonaismäärä ajalla 1.1.2023–31.3.2024 on vähintään 2 000 000. (Q4/2024)
- Digitaalisen infrastruktuurin toiminnot kehitetään ja integroidaan julkisten työvoimapalvelujen tietojärjestelmään, ja ne ovat täysin toimintakykyisiä pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöönottamiseksi. (Q4/2023)

Lisäksi Suomen on RRF-maksuosuutensa varmistamiseksi pystyttävä todentamaan neuvoston täytäntöönpanopäätöksen elementit, joiden mukaan:

- Toimenpiteen tavoitteena on uudistaa julkisten työvoimapalvelujen prosessia
- Uudistuksessa siirrytään uuteen pohjoismaiseen työvoimapalvelujen malliin, jolla tehostetaan aktiivista työvoimapolitiikkaa parantamalla työnhakijoiden yksilöllisiä ja integroituja palveluja
- Malliin sisältyy myös työnhakijoiden aktiivisen työnhaun velvoite
- Uuden mallin soveltamisen tarkoituksena on edistää noin 10 000 henkilön työllistymistä

Työnhakijan palveluprosessin pohjoismaista työvoimapalvelumallia sääntelevän julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevan lain muutosten voimaantulo sekä edellä mainitut neuvoston täytäntöönpanopäätöksen elementit todennetaan saavutetuiksi Suomen RRF-maksupyynnössä, jonka komissio on maksanut Suomelle 2.4.2025. Sitä seuraavissa Suomen RRF-maksupyynnöissä, joista viimeisen toimitus komissiolle ajoittuu vuoden 2026

jälkipuoliskolle, Suomen tulee vahvistaa, että se ei ole kumonnut aiemmin tyydyttävästi saavutettuihin välitavoitteisiin ja tavoitteisiin liittyviä toimenpiteitä.

Esityksessä ei ehdoteta sellaisia muutoksia työnhakijan palveluprosessiin, joiden arvioitaisiin kumoavan saavutetut välitavoitteet tai neuvoston täytäntöönpanopäätöksen elementit. Ehdotetut muutokset lisäisivät työvoimaviranomaisten harkintavaltaa yhteen palveluprosessin osaan, eli täydentäviin työnhakukeskusteluihin, jättäen muut palveluprosessin osat niiden keskeisimmiltä osiltaan voimaan siten, kuin ne P3C1R1-uudistuksen yhteydessä on lainsäädäntöön kirjattu ja tavoitteiden mukaisesti saavutettu. Ehdotetut muutokset säilyttäisivät P3C1R1 mukaisen uudistuksen myötä tehostetun työnhakijoiden aktiivisen työvoimapolitiikan ja lisäisivät palveluprosessin yksilöllisyyttä.

Työnhakuvelvollisuuteen ehdotettujen muutosten tavoitteena on yksinkertaistaminen luopumalla tietyistä poikkeuksista. Ehdotetut muutokset eivät poistaisi työnhakuvelvollisuutta, vaan osaltaan tehostaisivat sen toimeenpanoa.

Harkintavallan lisäämisen olisi arvion mukaan työllisyysvaikutuksiltaan lievän negatiivinen. Sen sijaan muiden ehdotusten työllisyysvaikutusten on arvioitu olevan positiivisia. Ehdotettujen muutosten yhteisvaikutus työllisyyteen olisi neutraali tai maltillisen positiivinen. Siten ehdotettujen muutosten ei arvioida kokonaisuutena heikentävän uudistuksen myötä tavoitteena ollutta 10 000 lisätyöllisen tavoitetta. Työllisyysvaikutuksia on arvioitu tarkemmin luvussa 4.2.4.4.

2.1.12 Nuorten palveluprosessin erityispiirteet

Nuoria alle 30-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli marraskuussa 2024 noin 62 800. Nuorten osuus kaikista (292 400) työttömistä työnhakijoista on noin 21 prosenttia. Nuorten työttömyysluvuissa voi kuitenkin olla kuukausikohtaisesti suuria eroavaisuuksia. Esimerkiksi kesäaikana koulujen päätyttyä nuoria työttömiä työnhakijoita on huomattavasti enemmän kuin muina vuodenaikoina.

Euroopan unionin neuvoston jäsenvaltioille antaman suosituksen mukaan kaikille alle 30-vuotiaille nuorille tarjotaan laadukas työ-, jatkokoulutus-, oppisopimus- tai harjoittelupaikka neljän kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta tai virallisen koulutuksen päättämisestä (2020/C 372/01). Suomi on myös sitoutunut neuvoston suositukseen.

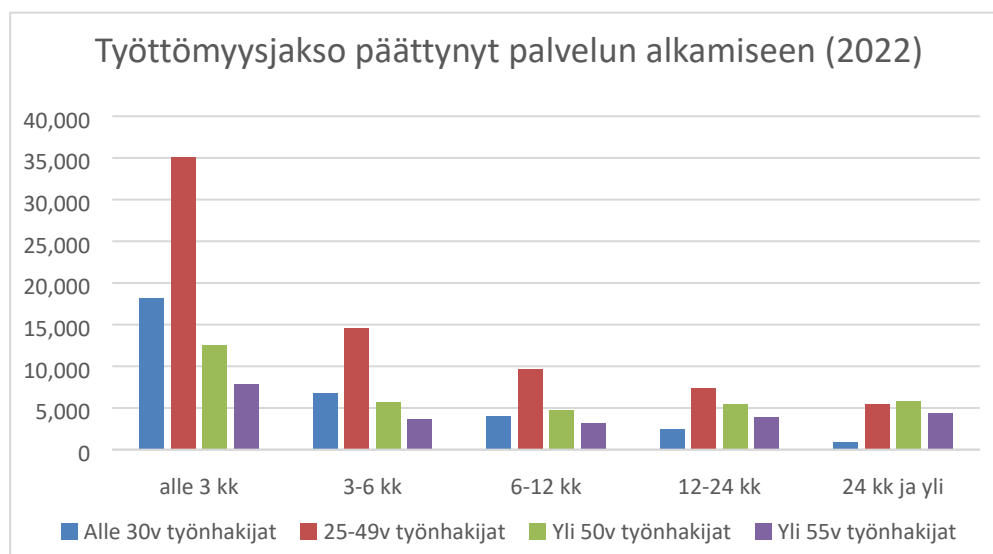
Työvoimapalveluiden palveluprosessia sovelletaan kaikkiin asiakkaisiin lähtökohtaisesti samalla tavalla. Näin on myös nuorten kohdalla. Palveluprosessia on kuvattu tarkemmin edellä.

Nuorille tarjottavissa ja järjestettävissä julkisissa työvoimapalveluissa on kuitenkin joitain erityispiirteitä ja poikkeuksia. Esimerkiksi työvoimakoulutukseen opiskelijaksi voidaan valita vain henkilöasiakas, jonka oppivelvollisuus on päättynyt. Vastaavasti 25 vuotta täyttäneen työnhakijan omaehtoisia opintoja voidaan tukea työttömyysetuudella. Toisaalta 15–24-vuotiaan työttömän työnhakijan palkkaamiseen voidaan myöntää palkkatukea, vaikka henkilö on ollut ansiotyössä viimeisen kuuden kuukauden aikana.

Työvoimaviranomainen voi ohjata nuoren työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023) tarkoitettuun monialaisen tuen yhteistoimintamalliin, jos nuoren työllistymisen esteenä ovat työllistymiseen vaikuttavat työ- ja toimintakyvyn rajoitteet tai elämänhallinnan ongelmat ja työllistyminen edellyttää yhteistoimintamallin mukaisten palvelujen yhteensovittamista. Lisäksi nuorille tarjotaan edellä mainitun lain perusteella

työllistymistä edistävää monialaisen tuen yhteispalvelua, joka ei edellytä työnhakijaksi rekisteröitymistä, mutta palvelussa nuori voidaan myös ohjata rekisteröitymään työnhakijaksi.

Työttömyysturvalaissa säädetään työvoimaviranomaisen tarjoamien palveluiden velvoittavuudesta työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Pääsääntöisesti tarjottaviin palveluihin osallistuminen on työnhakijaa työttömyysetuuden menettämisen uhalla velvoittavaa.

Työnvälitystilasto vuodelta 2022, muutettu taulukkomuotoon.

Työnvälitystilastojen perusteella nuorten (alle 30-vuotiaat) työttömyysjaksot ovat päättyneet työnhaun alussa iäkkäämpiin työnhakijoihin verrattuna nopeammin palveluun osallistumiseen. Nuoria siis myös todennäköisesti ohjataan aktiivisesti palveluihin.

Palveluiden tarjoamisessa merkittävässä asemassa ovat työvoimaviranomaiset, jotka arvioivat yksilöllisen palvelun työnhakijan palvelutarpeen perusteella ja tarjoavat työnhakijalle palveluita. Järjestämislaki siis tukee nuorten nopeaa henkilökohtaista kohtaamista laajalla alkuhaastattelulla ja tätä seuraavalla palveluprosessilla, mutta nuorten pääseminen palveluun on riippuvaista työvoimaviranomaisen tarjoamista julkisista työvoimapalveluista ja resursseista.

Edellä esitetyillä perusteilla hallitusohjelmassa ilmaistu tavoite ohjata erityisesti nuoret nopeasti palveluiden piiriin täyttyy jo nykyisin. Työvoimapalveluiden palveluprosessia koskevaa sääntelyä kevennettäessä on huolehdittava siitä, ettei nykytila nuorten osalta heikkenisi.

Velvollisuus hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä

Työttömyysturvajärjestelmän tavoitteena on muun muassa ohjata peruskoulutuksen varassa olevia nuoria hakeutumaan ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen. Tämän vuoksi työttömyysturvalaissa säädetään, että alle 25-vuotiaan koulutusta vailla olevan nuoren tulee hakea vuosittain syyslukukaudella alkavia opintoja koskevassa haussa vähintään kahta

opiskelupaikkaa. Nuorta pidetään koulutusta vailla olevana, jos hän ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta.

Nuoren tulee hakea sellaisia opiskelupaikkoja, joiden opiskelijaksi ottamisen perusteet hän täyttää. Opinnot voivat olla tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta tai ainoastaan peruskoulun oppimäärän suorittaneella nuorille tarkoitettuja lukio-opintoja. Ammatillisia valmiuksia antavilla opinnoilla tarkoitetaan työttömyysturvalaissa sekä ammatillisissa oppilaitoksissa, että korkeakouluissa suoritettavia opintoja.

Hakuvelvollisuuteen liittyy muun muassa velvollisuus osallistua pääsykokeisiin ja muutoinkin myötävaikuttaa opiskelupaikan saamiseen.

Jos nuori ilman työttömyysturvalaissa tarkoitettua pätevää syytä laiminlyö hakea opiskelupaikkaa tai keskeyttää opinnot, hän menettää oikeutensa työttömyysetuuteen toistaiseksi. Etuutta maksetaan kuitenkin tiettyjen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Muu etuusoikeus palautuu nuoren täyttyessä 25 vuotta tai kun hän on suorittanut ammatillisia valmiuksia antavan tutkinnon. Etuusoikeus palautuu myös esimerkiksi nuoren oltua tietyt edellytykset täyttävässä työssä vähintään 21 kalenteriviikkoa tai kun hän on osallistunut vastaavan ajan tiettyihin työllistymistä edistäviin palveluihin.

Koulutukseen hakeutumisvelvollisuutta on ajoittain kritisoitu ja esitetty muun muassa hakeutumisvelvollisuuden poistamista kokonaan tai velvollisuuden osittaista muuttamista. Hakeutumisvelvollisuuden kehittämistarpeita selvitettiin työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2010 tilaamassa tutkimuksessa.⁶ Tutkimuksessa saatua tietoa käytettiin valmisteltaessa hakuvelvollisuutta koskevien työttömyysturvalain säännösten muuttamista. Muutokset tulivat voimaan vuoden 2013 alusta lukien.

Aiemman tutkimustiedon perusteella tutkinnon suorittaminen vaikuttaa selvästi henkilön mahdollisuuksiin työllistyä ja työttömyysturvajärjestelmän tulisi ohjata työttömiä mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Tarkoituksenmukainen hakuvelvollisuus tukee yleistä tavoitetta nopeuttaa opintoja ja pidentää työuria. Lisäksi työttömyysetuuden saamisen edellytykset koskevat laajahkoa joukkoa nuoria ja tämän vuoksi pienilläkin muutoksilla voi olla merkittäviä taloudellisia vaikutuksia ja vaikutuksia työllisyyteen. Oppilaitosten näkökulmasta epätarkoituksenmukainen hakuvelvollisuus voi kuitenkin johtaa opintojen keskeyttämiseen.

Koulutukseen hakuvelvollisuutta on myöhemmin tarkasteltu osana valtioneuvoston selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa.⁷ Hakuvelvollisuutta pidettiin selvityksessä pääosin tarkoituksenmukaisena, mutta siihen liittyy eräitä kehittämistarpeita. Kehittämistarpeet liittyvät muun muassa siihen, mihin opintoihin hakemalla koulutusta vailla oleva nuori voi täyttää hakuvelvollisuuttaan.

⁶ Aho, Simo; Pitkänen, Sari; Vanttaja, Markku: Nuorten työmarkkinatukioikeus ja koulutukseen hakeutuminen. Työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä olevan kouluttautumisvelvoitteen arviointitutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja; Työ- ja yrittäjyys 3/2012.

⁷ Haikkola, Lotta ym.; Koulutukseen hakuvelvoite nuorten työttömyysturvan ehtona.

Tarkoituksenmukaisuuden tarkastelua rekisteriaineistojen, TE-palvelujen, oppilaitosten ja nuorten näkökulmista. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki 2022.

2.1.13 Työtarjoukset

Työnvälitys on työvoimaviranomaisen ydintehtävä. Työnvälityksellä edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti. Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan.

Järjestämislain mukaan työvoimaviranomainen ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja. Työvoimaviranomainen arvioi työpaikan sopivuutta työnhakijalle ottamalla huomioon työnhakijan työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen sekä työkyvyn. Arvion perusteella työvoimaviranomainen ohjaa työnhakijan hakemaan avoimia työpaikkoja niin sanottujen työtarjouksien avulla. Työtarjous on siis henkilökohtaista, työvoimaviranomaisen harkintaan perustuvaa työnvälityspalvelua. Työtarjoukset yhdessä työnhakijan omatoimisen työnhaun kanssa tehostavat työnhakijan työllistymistä. Työnhakija voi myös täyttää työvoimaviranomaisen asettamaa työnhakuvelvollisuutta hakemalla työvoimaviranomaisen haettavaksi ohjaamia työpaikkoja.

Työtarjoukset voidaan jakaa ei-velvoittaviin (tiedote) ja velvoittaviin työtarjouksiin. Työtarjousten velvoittavuudesta säädetään työttömyysturvalaissa, jonka mukaan työvoimaviranomaisen tekemät työtarjoukset ovat työnhakijaa velvoittavia vasta, kun työnhakijalle järjestetystä alkuhaastattelusta on kulunut kuusi kuukautta. Työvoimaviranomaisen tekemä työtarjous ei kuitenkaan ole työnhakijaa velvoittava, jos työnhakija on jo tarkastelujaksolla täyttänyt työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työnhakuvelvollisuutensa, vaikka alkuhaastattelusta olisi kulunut kuusi kuukautta. Jos kyseessä on ei-velvoittava työtarjous, tästä ilmoitetaan työtarjouksessa.

Professori Tuorin arvioinnin mukaan kahden lain systematiikkaa, jossa yksityisten subjektien velvollisuuksista ja toisaalta niiden laiminlyönnin seuraamuksista säädetään eri laeissa, tulisi noudattaa johdonmukaisesti. Siten työttömyysturvalakiin ei tulisi ottaa säännöksiä työnhakijan oikeuksista ja velvollisuuksista tai järjestämislakiin velvollisuuksien laiminlyönnin seuraamuksista. Tältä osin niin sanottuja työtarjouksia koskevaa sääntelyä tulisi selkeyttää.

Työnhakuvelvollisuutta koskevan lainsäädännön voimaantulon yhteydessä arvioitiin, että työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä työnhakijaa velvoittavista työtarjouksista luopuminen heikentäisi työllisyyttä noin 2 700 työllisellä (HE 167/2021 vp).

Owal Group Oy:n vuonna 2016 tekemän TE-toimistojen työtarjous- ja työttömyysturvaprosessia koskevan tutkimuksen⁸ mukaan työtarjoukset laaditaan ensisijaisesti sähköisen tietojärjestelmän tietoja hyödyntäen. Tutkimuksen mukaan järjestelmän tiedot työnhakijoista olivat usein puutteellisia, mikä johti siihen, että työtarjoukset eivät olleet osuvia. Järjestelmästä puuttui tietoja tyypillisesti esimerkiksi työnhakijoiden ammatillisesta osaamisesta, pätevyydestä ja muista työnhakijan rajoitteista, kuten ajokortin puuttumisesta. Tutkimuksen mukaan työtarjousten osuvuus paranee silloin, kun niitä voidaan valmistella esimerkiksi olemalla yhteydessä työnhakijoihin tai työnantajiin.

VTV:n arvioinnissa todettiin, että työtarjouksien määrä on romahtanut uuden asiakaspalvelumallin alkamisen jälkeen. Huhtikuussa 2022 ennen uuden

⁸ Owal Group Oy; Tutkimus TE-toimistojen työtarjous- ja työttömyysturvaprosesseista, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työelämä 35/2016.

palveluprosessisääntelyn voimaantuloa työtarjouksia lähetettiin työnhakijoille lähes 20 000 kappaletta kuukaudessa. Maaliskuussa 2023 määrä oli enää 1 372. Työtarjousten merkittävä vähentyminen on voinut heikentää työllisyyttä ennakkoon arvioitua enemmän.

TE-toimistojen asiakastietojärjestelmästä saatavien tilastojen perusteella työtarjouksia lähetettiin 145 151 aikavälillä 2.5.2021–1.5.2022 ja tarjottuun paikkaan valittiin työnhakija edellä mainituista tarjouksista 4265 kertaa. Aikavälillä 2.5.2022–1.5.2023 työtarjouksia lähetettiin 10 298 ja tarjottuun paikkaan valittiin työnhakija tarjouksista 863 kertaa. Tilastoista ei käy ilmi, onko lähetetty työtarjous ollut velvoittava vai ei-velvoittava. Työtarjousten vaikuttavuus voi olla myös edellä esitettyä suurempi, sillä tuhansista työtarjouksista puuttuu tieto siitä, onko tehty työtarjous johtanut asiakkaan työllistymiseen tarjottuun työpaikkaan. Työtarjouksien määrän merkittävä vähentyminen johtuu todennäköisesti työnhakuvelvollisuudesta ja siitä, että tarjoukset eivät ole työttömyysetuuden menettämisen uhalla velvoittavia alkuhaastattelua seuraavan kuuden kuukauden aikana. Työvoimaviranomaisen tulisi hyödyntää työtarjouksia työnvälitykseen riippumatta työtarjouksen velvoittavuudesta, sillä työtarjouksilla on myös tarkoitus tukea työnhakijoiden omatoimista työnhakua.

Työtarjoukset ovat johtaneet keskimäärinuseammin työllistymiseen uuden asiakaspalvelumallin voimaantulon jälkeen, vaikka työtarjouksien määrä on pudonnut yli 90 prosenttia. Uuden asiakaspalvelumallin myötä työvoimaviranomaisilla on todennäköisesti työnhakijoista paremmat ja ajantasaisemmat tiedot, koska työnhakijoita tavataan intensiivisemmin työnhaun alusta alkaen. Parempien tietojen perusteella myös lähetetyt työtarjoukset ovat todennäköisesti olleet osuvampia kuin aikaisemmin ja johtaneet työnhakijoiden työllistymiseen suuremmalla todennäköisyydellä.

Työtarjoukset ovat siis edelleen toimiva työnvälityskeino. Työtarjoukset ovat kuitenkin työnhakijaa velvoittavia vasta, kun alkuhaastattelusta on kulunut kuusi kautta ja tällä saatetaan menettää työnhakijoiden työllistymispotentiaalia.

Edellä esitetyn perusteella työtarjousten velvoittavuutta tulisi lisätä nykyisestä. Jotta työllistymispotentiaalia ei menetettäisi, työtarjousten tulisi olla velvoittavia työttömyyden alusta lähtien. Samalla työtarjouksia koskevaa sääntelyä tulisi edellä todetusti myös selkeyttää.

2.2 Työttömyysturva, palveluprosessi ja työnhakuvelvollisuus

Työttömyysturvajärjestelmässä on periaatteena, että työnhakijan aiheutettua itse työttömyytensä tai työttömyyden pitkittymisen hän menettää oikeutensa työttömyysetuuteen joko määräajaksi tai toistaiseksi. Työnhakijan katsotaan aiheuttavan työttömyytensä pitkittymisen esimerkiksi silloin, kun hän kieltäytyy osallistumasta työvoimaviranomaisen palveluihin työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla.

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän tarkoituksena on ohjata työnhakijoita hakemaan aktiivisesti työtä ja osallistumaan työllistymisen edellytyksiä parantaviin palveluihin. Seuraamusjärjestelmässä käytetään työnhakijan työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn seuraamuksina korvauksettomia määräaikoja eli niin sanottuja karensseja ja työssäolovelvoitteita.

Korvaukseton määräaika tarkoittaa työttömyysetuuden menettämistä seitsemän, 14, 30 tai 45 kalenteripäivän ajalta työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn takia. Työssäolovelvoite puolestaan tarkoittaa työttömyysetuuden menettämistä toistaiseksi. Työssäolovelvoitteen jälkeen oikeus etuuteen palautuu, kun henkilö on ollut työttömyyspäivärahan edellytyksenä

olevaan työssäoloehtoon luettavassa työssä, opiskellut päätoimisesti, työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä tai osallistunut työttömyysturvalaissa lueteltuihin työllistymistä edistäviin palveluihin tietyn ajan. Työttömyysetuutta voidaan myös maksaa näiden palveluiden ajalta korvauksettoman määräajan ja työssäolovelvoitteen estämättä.

Työnhakijan työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvää menettelyä tarkastellaan vuoden tarkastelujaksolla. Tarkastelu tehdään kulloinkin tarkasteltavana olevasta menettelystä taaksepäin lukien. Työstä eroamisen ja erottamisen sekä työstä kieltäytymisen perusteella asetettuja seuraamuksia ei oteta huomioon tarkasteltaessa muun menettelyn toistuvuutta.

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä työvoimapolitiittisesti moitittavana pidettävästä menettelystä asetetaan korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoite porrastettuna. Ensimmäinen moitittava menettely vuoden tarkastelujakson kuluessa ei aiheuta seuraamusta. Jos moitittavia menettelyjä on kaksi, työnhakija menettää oikeutensa työttömyysetuuteen seitsemältä kalenteripäivältä. Kolmannesta moitittavasta menettelystä työttömyysetuuden menettää 14 kalenteripäivältä. Jos työnhakija menettelee vielä neljännen kerran moitittavasti, hänelle asetetaan 12 kalenteriviikon työssäolovelvoite.

Kaikkiin edellä mainittuihin työttömyysturvaseuraamuksiin liittyy se, että seuraamusta ei aseteta, jos työnhakijalla on menettelynsä työvoimapolitiittisesti arvioituna pätevä syy. Työttömyysturvalaissa säädetään siitä, mitä voidaan missäkin tilanteessa pitää pätevänä syynä, mutta säännökset jättävät työvoimaviranomaiselle myös jonkin verran harkinnanvaraa.

Työnhakijan moitittavana menettelynä pidetään saapumatta jäämistä alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (681/2023) tarkoitettuun palvelutarpeen arviointiin. Lisäksi moitittavana menettelynä pidetään työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta kieltäytymistä ja muuta menettelyä, joka aiheuttaa sen, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa. Vastaavasti suhtaudutaan kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuun palvelutarpeen arvioinnista kieltäytymiseen sekä muuhun menettelyyn, joka aiheuttaa sen, ettei palvelutarpeen arviointia voida tehdä.

Moitittavana menettelynä pidetään myös työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa edellytetyn työnhakuvelvollisuuden laiminlyömistä sekä työnhakijan menettelyä, joka aiheuttaa sen, ettei työnhaku johda työllistymiseen. Jos viimeksi järjestetystä alkuhaastattelusta on kulunut vähintään kuusi kuukautta, moitittavaa menettelyä on myös työvoimaviranomaisen tarjoaman työn hakematta jättäminen.

Moitittavaa menettelyä on myös työnhakuvalmennuksesta, uravalmennuksesta, työvoimakoulutuksesta, koulutuskokeilusta, työkokeilusta, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuun työttömyysetuudella tuetusta omaehtoisesta opiskelusta, kuntouttavasta työtoiminnasta tai muusta suunnitelmassa sovitusta palvelusta kieltäytyminen ja menettely, joka aiheuttaa sen, ettei palvelua voida järjestää, sekä tällaisen palvelun keskeyttäminen.

Kieltäytyminen palvelutarpeen arvioimiseksi välttämättömästä työkyvyn tutkimuksesta tai arvioinnista tai menettely, joka aiheuttaa sen, ettei tällaista palvelua voida järjestää, on myös moitittavaa. Myös laiminlyönti noudattaa sitä, mitä monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittu työnhaun ja työllistymisen yleisten edellytysten parantamisesta, on moitittavaa menettelyä.

TE-toimistojen asiakastietojärjestelmästä ilmenevien tietojen mukaan vuonna 2024 annettiin noin 29 000 työvoimapolitiittista lausuntoa seitsemän kalenteripäivää kestävästä korvauksettomasta määräajasta. Pitemmästä, 14 kalenteripäivää kestävästä korvauksettomasta määräajasta annettiin noin 13 000 lausuntoa ja työssäolovelvoitteen asettamisesta noin 6 000 lausuntoa. Tilanteita, joissa työnhakija esimerkiksi laiminlyö hakea työmahdollisuuksia tai osallistua palveluihin ensimmäistä kertaa vuoden tarkastelujakson aikana eikä seuraamusta aseteta, ei tilastoida Työnvälitystilastossa. Näitä tilanteita on kuitenkin vähintään yhtä paljon kuin seitsemän kalenteripäivää kestäviä korvauksettomia määräaikoja asetetaan.

Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden toimeenpanijoilta saadun palautteen mukaan työttömyysturvaseuraamukset eivät kuitenkaan tukisi parhaalla mahdollisella tavalla työttömyysetuuden vastikkeellisuuden toteutumista. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että työnhakijat laiminlyövät osallistua palveluprosessiin kuuluviin tapaamisiin työvoimaviranomaisen kanssa tai laiminlyövät täyttää julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) nojalla heille asetettua työnhakuvelvollisuutta asianmukaisesti. Jos kyse on työnhakijan ensimmäisestä laiminlyönnistä, asiasta ei aiheudu työttömyysturva-oikeuden menetystä.

Työ- ja elinkeinoministeriö teki työnantajille kohdistetun kyselyn muun muassa työnhakuvelvollisuuden vaikutuksista syyskuussa 2023. Kysely lähetettiin sähköpostitse noin 40 000 yritykselle. Vastauksia saatiin noin 1 600, jolloin vastausprosentiksi muodostui neljä prosenttia. Vastausprosentin alhaisuudesta huolimatta vastausten melko suuren määrän takia on kuitenkin katsottu, että vastauksista on ollut mahdollista tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Kyselyyn vastanneiden yritysten jakauma kuvastaa kattavasti Suomessa toimivaa yrityskenttää kokoluokan, toimialojen ja alueellisen toimintasäteen osalta. Yritykset, joilla ei ollut lainkaan ulkopuolisia työntekijöitä palveluksessaan, jätettiin kuitenkin kyselyn ulkopuolelle.

Hieman yli kolmannes (36 prosenttia) kaikista vastaajista koki näennäishakemusten⁹ määrän kasvaneen työnhakuvelvollisuutta koskevien lainsäädäntömuutosten voimaantulon jälkeen. Suurten yritysten vastauksissa tilanne oli kuitenkin lähes päinvastainen. Vähintään 100 henkilöä työllistävistä yrityksistä selvä enemmistö (61 prosenttia) koki näennäishakemusten lisääntyneen. Eniten näennäishakemuksissa näkyy hakijoiden ilmeinen sitoutuneisuuden puute haettuun työhön ja noin puolet (49 prosenttia) näennäishakemuksia saaneista vastaajayrityksistä oli vastaanottanut hakemuksia, joissa oli mainittu työnhaun tapahtuneen vain työ- ja elinkeinotoimiston asettaman työnhakuvelvollisuuden takia. Lisäksi näennäishakemuksissa oli yritysten mukaan runsaasti mukana hakemuksia, joissa hakijoiden todelliset mahdollisuudet työllistyä hakemaansa työhön olivat alhaiset riittämättömän osaamis- tai koulutustaustan takia.

Käytettävissä olevat tilastotiedot tukevat työvoimaviranomaisilta eri yhteyksissä saatua palautetta. Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmästä ilmenevien tietojen mukaan muistutuksia tehtiin aikavälillä 2.5.2022–31.3.2024 yhteensä 301 500 kappaletta. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaan työnhakijalle tehdään muistutus muun muassa silloin, kun työnhakija on laiminlyönyt asiointiaan työvoimaviranomaisen kanssa, jättänyt toteuttamatta työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuja

⁹ Näennäishakemuksilla tarkoitetaan tässä työhakemuksia, joiden lähettäjä ei ole kiinnostunut kyseisestä työpaikasta. Tämä voi ilmetä käytännössä esimerkiksi siten, että henkilö on hakenut työtä, jonka tekemiseen hänellä ei tosiasiallisesti olisi edellytyksiä, tai työhakemuksessa kerrotaan, että hakemus on lähetetty vain sen vuoksi, että henkilö täyttäisi järjestämislaissa säädetyn työnhakuvelvollisuuden.

toimia tai laiminlyönyt hakea työmahdollisuuksia suunnitelmassa edellytetyllä tavalla. Työnhakuvelvollisuuden laiminlyöntinä pidetään myös tilanteita, joissa työnhakija on hakenut työmahdollisuuksia, joihin hänellä ei ole mahdollisuutta työllistyä. Muistutuksia lähetettiin mainitulla aikavälillä yhteensä 38 prosentille silloisten työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaana olevista työnhakijoista.

Vuonna 2023 muistutuksia tehtiin lähes 200 000 kappaletta, ja muistutuksen sai noin 26 prosenttia työnhakijoista. Eniten muistutuksia tehtiin työnhakuvelvollisuuden noudattamatta jättämisestä (132 000 kappaletta) ja asiakastapaamiseen saapumatta jättämisestä (31 000 kappaletta). Prosentteina ilmaistuna muistutuksista 66 prosenttia koski työnhakuvelvollisuuden noudattamatta jättämistä¹⁰ ja 16 prosenttia asiakastapaamiseen saapumatta jättämistä. Kaikista muistutuksen saaneista työnhakijoista 80 prosentille ei asetettu heidän menettelynsä vuoksi työttömyysturvaseuraamuksia, eli he eivät muistutuksen jälkeen menettelleet työttömyysturvalaissa tarkoitetulla tavalla moitittavasti.

2.3 Osa-aikatyötä tekevän velvoitteet

Työttömyysetuuteen on oikeus kokoaikatyötä hakevalla työttömällä työnhakijalla. Kokoaikatyötä hakevana pidetään myös työnhakijaa, jonka työhaun ja mahdollisen työllistymissuunnitelman tavoitteena on työllistyminen kokoaikatyöhön. Käytännössä osa-aikaisessa työssä olevalta edellytetään työttömyysetuuden saamiseksi nykyisin sitä, että hän ilmoittaa perikivänsä kokoaikaiseen työhön.

Järjestämislain mukaan osa-aikatyössä olevalle asetettavan työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi riittää yhden työmahdollisuuden hakeminen kolmen kuukauden aikana. Velvollisuutta voi täyttää esimerkiksi pyytämällä omalta työnantajalta lisää työtunteja. Joillakin toimialoilla, esimerkiksi kaupan alalla, työnantajat saattavat pitää osa-aikatyötä erittäin tärkeänä työvuorojen järjestelemiseksi.

Työtarjoukset ovat osa-aikatyötä tekeville lähtökohtaisesti velvoittavia sen jälkeen, kun alkuhaastattelusta on kulunut kuusi kuukautta. Työttömyysturvalaissa on kuitenkin velvoittavuutta koskevia lisäpoikkeuksia kuten se, että vähintään kaksi viikkoa kestävässä osa-aikatyössä olevalle on pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä.

Osa-aikaista työtä tekevällä on velvollisuus osallistua palveluihin työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä kuten muillakin. Resurssien rajallisuuden takia osa-aikaisessa työssä olevia ei kuitenkaan välttämättä priorisoida palveluja tarjottaessa.

Vuonna 2023 työnhakijana oli Työnvälitystilaston mukaan noin 58 000 osa-aikaista työtä tekevää henkilöä, joista varsinaisiin työvoimapalveluihin osallistui arviolta noin viisi prosenttia. Osa-aikaista työtä tekeviä ohjattiin eniten työvoimakoulutukseen (noin 1 500 asiakasta) ja valmennuspalveluihin (noin 1 000 asiakasta). Muihin palveluihin (vuorotteluvapaasijaisuuksiin, kuntouttavaan työtoimintaan, opiskelemaan omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna sekä työ- ja koulutuskokeiluihin) ohjattiin yhteensä 450 osa-aikatyötä tekevää työnhakijaa.

Työvoimaviranomaisella ei ole käytössä kattavia tietoja osa-aikaista työtä tekevien henkilöiden työajasta. Tieto työajasta voidaan kirjata henkilön tietoihin manuaalisesti. Manuaalisesti kirjattu tieto ei kuitenkaan ole sellaisessa muodossa, että sitä voitaisiin suoraan hyödyntää työtä ja

¹⁰ Vertailun vuoksi ajanjaksolla 2.5.2022–30.9.2023 haettiin noin 3,5 miljoonaa työmahdollisuutta.

palveluita tarjottaessa tai tilastoinnissa. Henkilön työaikaa ei mainita järjestämislain 114 §:ssä tietona, jota henkilöasiakkaasta voitaisiin käsitellä. Sen on kuitenkin tulkittu sisältyvän muihin työnvälityksessä tarvittaviin tietoihin.

Jotta palveluiden tarjoamista osa-aikatyötä tekeville voitaisiin lisätä tarkoituksenmukaisesti tai työnhakuvelvollisuutta lisätä nykyisestä, lainsäädännön lisäksi myös tietojärjestelmiä olisi kehitettävä siten, että työvoimaviranomaisella olisi käytettävissään nykyistä paremmat tiedot esimerkiksi osa-aikaista työtä tekevän henkilön työajasta.

2.4 Työnhakuprofiilit ja yksityisen työnvälityksen tarvitsemat tiedot

Työnhakuprofiilit

Työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluita koskevat säännökset (laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta, 337/2022) tulivat voimaan 23.5.2022. Sääntelyn tavoitteena oli mahdollistaa muun muassa uuden julkisen vallan tarjoaman palvelualustan käyttöönotto. Palvelualustan käyttöönoton tavoitteena oli muun muassa parantaa työntekijöiden ja työpaikkojen kohtaantoa sekä tehostaa työnvälitystä.

Palvelualustalla on käytössä työnhakuprofiilien ja työpaikkailmoitusten kohtaantoa parantava toiminnallisuus, joka hyödyntää yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettua profilointia. Kohtaantotoiminnallisuus järjestää työnhakijalle avoimia työpaikkoja koskevat ilmoitukset siten, että työnhakuprofiilissa annettuihin koulutus-, osaamis- ja työtoiveita koskeviin tietoihin parhaiten sopivat ilmoitukset näkyvät työpaikkailmoituksessa ensimmäisinä. Kohtaantotoiminnallisuus ei estä työnhakijaa näkemästä mitään alustalle jätetyistä työpaikkailmoituksista, vaan se ainoastaan järjestää ilmoituksia hakijan työnhakuprofiilissaan antamien tietojen perusteella ja luo näin yksilöllistetyn listauksen avoimena olevista työmahdollisuuksista. Työnantajalle puolestaan näytetään alustalla olevia työnhakuprofiileita työnantajan ilmoittamien tietojen perusteella määräytyvässä järjestyksessä. Työnhakuprofiileissa oleviin henkilötietoihin kohdistuu näin ollen automaattista käsittelyä. Kohtaantotoiminnallisuuden teknisiä lähtökohtia on avattu tarkemmin HE 225/2021 vp, s. 39.

Järjestämislain mukaan työnhakijalla on mahdollisuus laatia ja julkaista itsestään työnhakuprofiili KEHA-keskuksen ylläpitämällä valtakunnallisella palvelualustalla. Työnhakuprofiilin voi laatia myös rekisteröitymättä työnhakijaksi. Työnhakuprofiilin laatiminen on täysin vapaaehtoista ja henkilöllä on milloin tahansa mahdollisuus muokata työnhakuprofiilinsa tietoja tai poistaa profiili. Työnhakuprofiilin luominen edellyttää palvelualustalle kirjautumista, joka puolestaan edellyttää tunnistautumista ja käyttöehtojen hyväksymistä.

Työnhakuprofiili koostuu niistä osaamisesta, työtoiveista ja työ- ja koulutuskokemukseen liittyvistä tiedoista, joita henkilö haluaa työnhakuprofiiliinsa täyttää. Lisäksi profiiliin voi halutessaan lisätä vapaamuotoisen esittelyn ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Profiiliin ei kuitenkaan saa lisätä tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäväksi. Julkaisemisen yhteydessä palvelualusta huomauttaa julkaisijaa julkaistavien tietojen vaikutuksesta yksityisyyden suojaan.

Työnhakuprofiilit julkaistaan lähtökohtaisesti nimettöminä. Työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen ovat kaksi eri toimenpidettä. Työnhakuprofiili julkaistaan, jotta se on näkyvissä palvelualustalla. Laatija voi itse määritellä miltä osin ja kuinka pitkään työnhakuprofiili on julkaistuna, mutta julkaisulle on aina määriteltävä päättymispäivä. Työnhakuprofiili on

julkaisemisen jälkeen julkaistuna kerrallaan enintään kuusi kuukautta. Tämän jälkeen profiilin voi julkaista uudelleen.

Palvelualustalle kirjautuneet työnantajat voivat hakea ja tarkastella julkaistuja työnhakuprofiileja. Kirjautuminen palvelualustalle edellyttää käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Järjestämislaissa mahdollisuus hakea ja tarkastella profiileja on siis rajattu ainoastaan työnantajille. Säännöksen sanamuodon perusteella muun muassa työnvälitysyrietykset ja palveluntuottajat eivät voi tarkastella tai hakea työnhakuprofiileja, elleivät he ole työnantajan roolissa. Rajausta ei perustella sitä koskeneessa hallituksen esityksessä (HE 225/2021 vp, s. 72). Käytännössä nykyisin palvelualustalle voi kirjautua yritys- ja yhteisötunnuksellinen työnantaja, joka voi olla elinkeinonharjoittaja, yrityksen toimitusjohtaja tai nimenkirjoitusoikeutettu yhtiöjäsen.

Työnantaja voi Suomi.fi -valtuutuksella valtuuttaa esimerkiksi palveluksessaan olevan henkilön toimimaan puolestaan palvelualustalla. Suomi.fi -valtuutus on täysin palvelualustasta erillinen oikeustoimi, joka on aina valtuuttavan ja valtuutetun välinen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työnantajan palveluksessa oleva henkilö voi valtuutuksen jälkeen kirjautua palvelualustalle työnantajan puolesta sekä hakea ja tarkastella julkaistuja työnhakuprofiileita, jos hänet on valtuutettu tällaiseen rooliin.

Palvelualustalta työnantajat voivat hakea työnhakuprofiileja vain yksittäishakuina. Tämä tarkoittaa, että millään hakuehdolla ei ole mahdollista saada näkyviin kaikkia tietoja tai suurta osaa tiedoista. Hakukriteerinä on käytettävä vähintään ammattinimikettä, osaamista tai työskentelyaluetta, mutta hakua voi kuitenkin tarkentaa ja hakutuloksia rajata käyttämällä lisäksi muina hakukriteereinä esimerkiksi koulutustasoa, kielitaitoa ja tietoa ajokortista.

Työnhakija voi täyttää työnhakuvelvollisuuttaan julkaisemalla työnhakuprofiilin. Lähtökohtaisesti työnhakuprofiilin julkaisemisella voi täyttää kerran yhden työnhakuvelvollisuuden. Työnhakuprofiilin päivittämisellä ja päivitetyn profiilin julkaisemisella voi kuitenkin täyttää työnhakuvelvollisuutta uudelleen, jos asiasta on perustellusta syystä sovittu työvoimaviranomaisen kanssa. Mahdollisuus täyttää työnhakuvelvollisuutta luo siis työnhakijalle kannusteen työnhakuprofiilin julkaisemiseen.

Palvelualustaa ja työnhakuprofiileja koskeva sääntely on hyväksytty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (HE 225/2021 vp, PeVL 14/2022 vp). Perustuslakivaliokunnalla ei ollut työnhakuprofiileja ja niiden julkaisemista koskevaan sääntelyyn huomautettavaa. Perustuslakivaliokunta kiinnitti yleisellä tasolla huomiota siihen, että osa hallituksen esityksessä mainituista toiminnallisuuksista, kuten kohtaantotoiminnallisuus, vaikuttaa itse asiassa olevan viranomaisen tehtäviä ja että osaan liittyy menettelyitä, joilla voi olla vaikutusta työvoimapalvelujen asiakkaan etuihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Perustuslakivaliokunnan mukaan kehitettäessä hallinnon toimintaa esimerkiksi esityksessä hahmotelluilla tavoilla on huolehdittava siitä, että julkisen vallan käyttö perustuu lakiin ja että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään lailla. Valiokunta piti tärkeänä, että uudistuksia valmisteltaessa hahmotetaan, mistä asiassa on oikeudellisesti kyse ja että tästä myös tehdään selkoa valmistelumateriaalissa. (PeVL 14/2022 vp, s. 3).

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta totesi mietinnössään palvelualustaa koskevasta esityksestä, että palvelualustan uusi kohtaantotoiminnallisuus hyödyntää profilointia. Palvelualustalla tapahtuvaa profilointia ei kuitenkaan käytetä päätöksenteon perusteena, eikä kyse ole myöskään automaattisesta päätöksenteosta. Profiloinnista ei seuraa henkilölle velvollisuuksia, kuten velvollisuutta reagoida työmahdollisuuksiin, eikä työnhakuprofiilin näkyminen työntantajalle tulostuvassa sopivimpien profiilien listauksessa myöskään aiheuta profiilin laatineelle

henkilölle oikeusvaikutuksia. Valiokunta totesi lisäksi, ettei kohtaantotoiminnallisuuden käyttöönotto edellytä uutta sääntelyä. (Valiokunnan mietintö TyVM 3/2022 vp — HE 225/2021 vp, s. 6–7).

Työnhakuprofiileille ja niihin liittyvälle kohtaantotoiminnallisuudelle on niitä koskeneessa hallituksen esityksessä (HE 225/2021 vp) arvioitu vähäistä suurempi työllisyysvaikutus. TE-toimistojen asiakastietojärjestelmästä saatavien tietojen perusteella noin yhdeksän prosenttia työnhakijoista julkaisi työnhakuprofiilin aikavälillä 1.4.2023–31.3.2024. Yhteensä tuona ajanjaksona työnhakuprofiileja julkaistiin noin 33 300 kappaletta. Ikäryhmittäin tarkasteltuna nuoremmat työnhakijat julkaisivat työnhakuprofiileja enemmän kuin vanhemmat työnhakijat.

Yksityisen työnvälityksen tarvitsemat tiedot ja työnhakijan tietojen luovuttaminen

Eduskunnan lausumassa ja hallitusohjelmassa puhutaan työttömistä työnhakijoista ja heidän tiedoistaan. Työtön työnhakija on määriteltä järjestämislaissa siten, että määritelmän ulkopuolelle jäävät työsuhteessa olevat työnhakijat, joiden säännöllinen viikoittainen työskentelyaika on yli neljä tuntia viikossa sekä vaihtelevan työajan työsuhteella työskentelevät, joiden työsuhteessä on taattu työtä yli neljä työtuntia viikossa. Lisäksi työttömän määritelmän ulkopuolelle jäävät sellaiset työnhakijat, jotka ovat työttömyysturvalain perusteella päätoimisia yrittäjiä, omassa työssä työllistyviä tai opiskelijoita sekä osittain lomautetut työnhakijat ja kokoaikatyössä olevat työnhakijat.

Eduskunnan lausuman ja hallitusohjelmakirjauksen tarkoituksena on edistää työmahdollisuuksien ja työntekijöiden kohtaantoa parantamalla työnvälityspalveluita tarjoavien yritysten mahdollisuuksia saada tietoja henkilöistä, jotka ovat vailla työtä, etsivät uutta työtä tai ylipäättänsä lisää työntunteja. Tämä tarkoitus huomioon ottaen olisi perusteltua, ettei toteuttamistoimia rajattaisi järjestämislain mukaisesti työttömiin työnhakijoihin, koska tällöin menetetään työllistämispotentiaali muiden työnhakijoiden osalta. Jotta työllistämispotentiaali olisi mahdollisimman suuri, toimet tulisi kohdistaa kaikkiin työnhakijoihin ja kaikkiin mahdollisiin tahoihin, jotka vuokraavat, välittävät tai rekrytoivat työnhakijoita.

Henkilöstöä vuokraavia ja muita henkilöstöpalveluita tarjoavia yrityksiä sekä palveluyrityksiä edustavat tahot pitävät yksityisen työnvälityksen kannalta tarpeellisina tietoina työnhaun ajankohtaisuutta, työ- ja koulutushistoriaa, työpaikkoja ja ammatteja koskevia kiinnostuksia, maantieteellistä työskentelyaluetta sekä tietoja yhteydenottoa varten. Yhteydenottoa varten tulisi olla sellainen yhteydenottotapa, joka on välitön tai vähintään nopea, kuten puhelinnumero. Työttömyysturvaan tai työnhakijoiden terveyteen liittyvät tiedot puolestaan eivät ole tarpeellisia.

Edellisessä kappaleessa mainittujen tahojen mukaan yksityisen työnvälityksen kannalta tieto työnhaun ajankohtaisuudesta tai työnhakuprofiilin julkaisupäivästä olisi tarpeellinen, koska se antaisi viitteen siitä, etsiikö työnhakija uusia työmahdollisuuksia. Tieto työhistoriasta olisi tarpeellinen, jotta voitaisiin arvioida työkokemusta ja osaamista suhteessa avoimena oleviin työpaikkoihin. Koulutushistoria ja erilaiset pätevydet sekä kurssit (kielitaito, erilaiset passit, kortit ja sertifikaatit) olisivat tarpeellista tietoa, koska tietyissä työpaikoissa edellytetään muodollista pätevyyttä tai jonkin tietyn koulutuksen läpikäyntiä ja lisäksi nämä tiedot kertovat taustatietoja ja vaatimustasoa niistä työpaikoista, joita työnhakijalle voi tarjota. Työnhakijan työpaikkoja ja ammatteja koskevat kiinnostukset olisivat tarpeellisia, jotta tarjolla olevaan työpaikkaan voitaisiin etsiä tehtävästä potentiaalisesti kiinnostuneita osajia ja kohdentaa tarjottavia työpaikkoja. Tieto maantieteellisestä työskentelyalueesta olisi tarpeellinen, jotta ei tarjottaisi työnhakijoille työtä heidän oman työskentelyalueensa ulkopuolelta. Työnhakijan

välittömät yhteystiedot, kuten puhelinnumero ja sähköposti, olisivat tarpeellisia, koska rekrytointitilanteet ovat nopeita ja ensimmäinen yhteydenotto tehdään pääsääntöisesti aina puhelimitse.

Työhallinnon henkilöasiakasta koskevat tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) säädetty salassa pidettäväksi. Tiedot työhallinnon asiakkaasta, tämän saamasta etuudesta, tukitoimesta tai palveluista ovat salassa pidettäviä.

Julkisuuslain mukaan tieto salassa pidettävästä asiakirjasta voidaan luovuttaa, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty. Lisäksi tieto salassa pidettävästä asiakirjasta voidaan luovuttaa, jos se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa.

Julkisten työvoimapalveluiden asiakkaan tietoja voidaan järjestämislain mukaan käsitellä mm. järjestämislaissa ja eräissä muissa laeissa säädettyjen palveluiden ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen sekä näitä tehtäviä koskevaan valvontaan, kehittämiseen, seurantaan, arviointiin, tilastointiin, ennakointiin ja ohjaukseen. Laissa säädetään tiedoista, joita henkilöasiakkaasta saadaan käsitellä.

Järjestämislaissa on säädetty työvoimaviranomaisen oikeudesta luovuttaa työnhakijan kirjallisella suostumuksella tarpeellisia tietoja työnantajalle työpaikan täyttämistä varten. Järjestämislaissa on säädetty myös sopimuksen nojalla palveluita tuottavan palveluntuottajan oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta ja KEHA-keskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun tuottamiseksi ja toteuttamiseksi. Jos yritys tai muu toimija ei ole näissä rooleissa – työnantaja palkkaamassa työnhakijaa työntekijäkseen tai palveluntuottajana – sillä ei ole laissa säädettyä tiedonsaantioikeutta työnhakijan tietoihin.

Arviointi

Julkisuuslaki ja järjestämislaki eivät mahdollista työnhakijaksi rekisteröityneiden henkilöiden kaikkien tarpeellisten tietojen vapaata luovuttamista yksityisille työnvälitysyrityksille työnvälitystä varten.

Yksityisen työnvälityksen tarvitsemat tiedot eivät ole julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä, kunhan niistä ei ilmene, onko henkilö työvoimapalveluiden asiakas. Työvoimapalveluiden asiakkuus on säädetty salassa pidettäväksi.

Yksityisen työnvälityksen tarvitsemat tiedot ovat pääasiassa samoja tietoja, joita julkaistavaan työnhakuprofiiliin voi nykyisin täyttää. Poikkeus tästä on puhelinnumero. Puhelinnumeroa ei profiilissa kysytä, koska työnhakuprofiilin on tarkoitus olla lähtökohtaisesti nimetön. Puhelinnumerolla julkaistava työnhakuprofiili voidaan helposti yhdistää tiettyyn henkilöön, jolloin profiili ei enää olisi nimetön. Yksityinen työnvälitysyritys voisi ottaa yhteyttä löytämäänsä profiiliin "ota yhteyttä työnhakijaan" -painikkeen kautta, jolloin viesti menee profiilin laatijan henkilökohtaiseen sähköpostiosoitteeseen, kuten työnantajat jo nykyisin voivat.

Mahdollinen syy työnhakuprofiilien vähäiseen julkaisumäärään lienee julkaisemisen vapaaehtoisuus. Se, että julkaistulla profiililla voi täyttää kerran työnhakuvelvollisuutta, ei näytä olevan riittävä kannustin työnhakijoille työnhakuprofiilin julkaisemiseen ja julkisena

pitämiseen. Työnvälitystilaston mukaan helmikuussa 2024 työnhakijana oli 508 654 henkilöä. Työnhakijoissa olisi siis arviolta yli 450 000 henkilöä, jotka voisivat julkaista työnhakuprofiilin, jos oletetaan, että tähän olisi kaikilla työnhakijoilla mahdollisuus.

Jotta julkaistujen työnhakuprofiilien määrä kasvaisi, lainsäädäntöä tulisi muuttaa siten, että lähtökohtana olisi työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen kaikista työnhakijoista. Työnhakuprofiilin julkaisemisessa tulisi kuitenkin huomioida esimerkiksi heikommassa asemassa olevat työnhakijat poikkeuksin.

Eduskunnan lausuman ja hallitusohjelman kirjauksen toteuttamiseksi tahoja, jotka voivat kirjautuneena tarkastella ja tehdä hakuja palvelualustalta olisi laajennettava. Ainakin työnvälitysyrityksille tulisi lisätä lainsäädäntöön mahdollisuus tarkastella ja tehdä hakuja palvelualustalla.

Julkaistujen työnhakuprofiilien määrän kasvu sekä työnhakuprofiilien haku- ja tarkastelumahdollisuuden avaaminen myös muille kuin työnantajille ovat edellytyksiä sille, että palvelualustalle kirjautuneet työnvälitysyritykset saisivat hallitusohjelman ja eduskunnan lausuman tavoitteiden mukaisesti tarpeelliset tiedot työnhakijoista työnvälitystä varten.

2.5 Henkilötietojen käsittelyä ja tiedonhallintaa koskeva yleislainsäädäntö

2.5.1 EU:n yleinen tietosuoja-asetus

Asetuksen kohde ja soveltamisala

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) (jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus*) on sovellettu jäsenvaltioissa toukokuusta 2018 lähtien. Yleisellä tietosuoja-asetuksella suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia, erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan. Jäljempänä kuvataan asetuksen sisältöä erityisesti siltä osin kuin siinä jätetään jäsenvaltiolle liikkumavaraa tai asetetaan jäsenvaltiolle velvollisuus täsmentää asetuksen säännöksiä.

Henkilötiedoilla tarkoitetaan asetuksessa kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön, eli rekisteröityyn, liittyviä tietoja (4 artiklan 1 kohta). Henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan asetuksessa toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista (4 artiklan 2 kohta).

Kansallinen liikkumavara

Yleinen tietosuoja-asetus on kansallisesti suoraan sovellettava säädös, mutta se jättää paikoin jäsenvaltioille direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Kansallisella liikkumavaralla tarkoitetaan yleisen tietosuoja-asetuksen osoittamaa harkintamarginaalia, jonka puitteissa jäsenvaltioiden lainsäätäjien on mahdollista antaa tai pitää voimassa kansallista lainsäädäntöä. Tällaisella kansallisella lainsäädännöllä täydennetään tai täsmennetään asetuksen säännöksiä, jotka muodostavat perustavanlaatuisen rungon henkilötietojen käsittelyä koskevalle

säännöstölle. Tällaista täsmentävää tai täydentävää kansallista lainsäädäntöä on siten aina luettava yhdessä yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa.

EU-tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallista sääntelyä ei saa antaa asetuksen soveltamisalalla, ellei asetus nimenomaisesti velvoita tai valtuuta täydentävään kansalliseen sääntelyyn tai muuhun päätöksentekoon (asia 34/73, Variola, tuomio 10.10.1973, asia 50/76, Amsterdam Bulb, tuomio 2.2.1977, 33 kohta). Yksityiskohtaisemman sääntelyn tarpeen ja sisällön osalta on otettava huomioon myös yleisen tietosuoja-asetuksen tavoitteet ja sääntelytapa (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 3).

Yleistä tietosuoja-asetusta täydentävä tai täsmentävä kansallinen lainsäädäntö on mahdollista ainoastaan silloin, kun se tietosuoja-asetuksessa nimenomaisesti sallitaan. Toisaalta asetuksessa asetetaan myös kansalliselle lainsäätäjälle velvoite säätää tietyistä seikoista. Liikkumavaran käyttöä koskevat yleisen tietosuoja-asetuksen säännökset voidaan jakaa velvoittaviin, mahdollistaviin ja huomioon otettaviin säännöksiin.

Liikkumavaran käytössä on asetuksen mukaan mahdollista hyödyntää erilaisia säädöstekniikoita. Asetuksen 41 johdantokappaleen mukaan kansalliselta lainsäädännöltä ei välttämättä edellytetä laintasoisuutta, kunhan se on selkeää, täsmällistä ja ennakoitavaa. Kaikkia yksittäisiä tiedonkäsittelytilanteita varten ei myöskään 45 johdantokappaleen mukaan edellytetä olevan erityislakia. Suomessa yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelyä on täydennetty tietosuojalaille (1050/2018) ja sen lisäksi erityislajeilla tarvittaessa.

Käsittelyä koskevat periaatteet

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Rekisterinpitäjä vastaa, että 5 artiklassa säädettyjä periaatteita on noudatettu. Sen on myös pystyttävä osoittamaan, että niitä on noudatettu.

Asetuksen 5 artiklassa säädetty käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate tarkoittaa, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla. Toinen keskeinen periaate on tietojen minimointi, joka tarkoittaa, että henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään.

Täsmällisyysperiaatteen mukaan henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä. Säilytyksen rajoittamisperiaatteen mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Eheyden ja luottamuksellisuuden periaate tarkoittaa, että henkilötietoja on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämiseltä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia.

Käsittelyperusteet

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa henkilötietojen käsittely on lainmukaista. Näistä julkisissa työvoimapalveluissa syntyvien tai

käsitteltävien asiakastietojen kannalta keskeisiä ovat 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetty edellytys, jonka mukaan käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi sekä 6 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetty edellytys, jonka mukaan käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallankäyttämiseksi.

Asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c ja e alakohdan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely. Säännös antaa siis mahdollisuuden täydentävään kansalliseen sääntelyyn.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn ollessa tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi on käsittelyn perustasta säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Kyseisessä lainsäädännössä pitää määritellä käsittelyn tarkoitus. Lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista. Tällaiset erityiset säännökset voivat koskea muun muassa yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta, käsiteltävien tietojen tyyppiä, asianomaisia rekisteröityjä yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa, käyttötarkoitussidonnaisuutta, säilytysaikoja, sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitettut toimenpiteet. Perusvaatimuksena tällaiselle lainsäädännölle on, että sen on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Tämä kohta sisältää siis sekä velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta että mahdollisuuden säätää myös muista seikoista.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa kielletään erityisten henkilötietojen käsittely. Tällaisia tietoja ovat muun muassa terveystiedot sekä rotu tai etninen alkuperä. Poikkeuksista käsittelykieltoon säädetään artiklan 2 kohdassa.

Henkilötietojen myöhempää käsittelyä yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten ei katsota yhteensopimattomaksi alkuperäisten tarkoitusten kanssa (5 artiklan 1 kohdan b alakohta). Asetuksen 89 artiklassa säädetään suojatoimista ja mahdollisuudesta säätää poikkeuksia rekisteröityjen oikeuksiin tällaisessa käsittelyssä.

Asetuksen 4 artiklan 4 kohdan määritelmän mukaan profiloinnilla tarkoitetaan mitä tahansa henkilötietojen automaattista käsittelyä, jossa henkilötietoja käyttämällä arvioidaan luonnollisen henkilön tiettyjä henkilökohtaisia ominaisuuksia. Erityisesti esimerkiksi luonnollisen henkilön työsuoritukseen, terveyteen, henkilökohtaisiin mieltymyksiin tai kiinnostuksen kohteisiin liittyvien piirteiden analysointi tai ennakointi määritellään asetuksessa profiloinniksi. Profiloointia itsessään ei ole yleisessä tietosuoja-asetuksessa kielletty, vaan pelkästään siihen perustuva päätöksenteko 22 artiklan 1 kohdassa. Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivojen (Suuntaviivat automatisoiduista yksittäispäätöksistä ja profiloinnista asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöön panemiseksi. Annettu 3. lokakuuta 2017, viimeksi tarkistettu ja hyväksytty 6. helmikuuta 2018. WP251rev.01, s. 9) mukaan profiloinnin käsitettä voidaan käyttää ainakin kolmella tavalla: 1) yleinen profilointi, 2) profilointiin perustuva päätöksenteko ja 3) 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu pelkästään automaattinen päätöksenteko, profilointi mukaan luettuna, jolla on rekisteröityä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Yleisen tietosuoja-asetuksen nojalla

profilointi ja automaattinen päätöksenteko on sallittua, kunhan henkilötietojen käsittelyn yleisiä periaatteita noudatetaan ja käsittelyllä on asetuksen mukainen käsittelyperuste. Pelkästään automaattisen päätöksenteon käyttöön liittyy kuitenkin lisäedellytyksiä ja rajoituksia, joista säädetään asetuksen 22 artiklassa.

Rekisteröidyn oikeudet

Yleisen tietosuoja-asetuksen III luvussa säädetään rekisteröidyn oikeuksista. Lukuun sisältyvät 12, 13, 15, 16, 18 ja 19 artikla tulisivat sovellettavaksi 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn, ellei soveltamista erikseen rajoiteta 23 artiklassa mahdollistetulla tavalla. Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklassa säädetään läpinäkyvästä informoinnista ja viestinnästä, 13 artiklassa toimitettavista tiedoista, kun henkilötietoja kerätään rekisteröidyltä, 15 artiklassa rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihin, 16 artiklassa oikeudesta tietojen oikaisemiseen, 18 artiklassa oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen ja 19 artiklassa rekisterinpitäjän henkilötietojen oikaisua, poistoa tai käsittelyn rajoitusta koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta.

Asetuksen 22 artiklan 1 kohdassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi.

Edellä mainittua ei sovelleta muun muassa silloin, kun päätös on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

Automaattisen päätöksenteon osalta 22 artiklassa säädetyt, edellä mainitut ja oikeussuojaa koskevat edellytykset on kansallisesti toteutettu hallintolain 8 b luvussa ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019; jäljempänä tiedonhallintalaki) 6 a luvussa.

Automaattista päätöksentekoa koskeva sääntely tulee huomioida myös edellä kuvatun työttömyyden pitkittymisen todennäköisyyttä arvioivan työkalun kehittämisessä ja käytössä.

Rekisterinpitäjä

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetaan rekisterinpitäjällä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti (4 artikla 7 alakohta). Määritelmä antaa mahdollisuuden säätää kansallisessa lainsäädännössä rekisterinpitäjästä.

Rekisterinpitäjiä voi olla useampia. Yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaan jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan määritellä yhteisrekisterinpitäjien vastuualueet. Lainsäädännöstä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Rekisteröity voi käyttää asetuksen mukaisia oikeuksia suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien vastuunjaosta. Artikla antaa mahdollisuuden säätää kansallisessa lainsäädännössä yhteisrekisterinpitäjyydestä ja yhteisrekisterinpitäjien vastuualueista.

Asetuksen 29 artiklan mukaan henkilötietojen käsittelijä tai kukaan rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, ei saa käsitellä niitä muuten kuin rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä niin vaadita. Asetuksen 32 artiklan 4 kohdassa on tähän liittyvä säännös. Sen mukaan rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva luonnollinen henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, käsittelee niitä ainoastaan rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä toisin vaadita. Sekä rekisterinpitäjän että käsittelijän on asetuksen 30 artiklan mukaan ylläpidettävä selostetta käsittelytoimista. Selosteen sisällöstä säädetään mainitun artiklan 1 ja 2 kohdassa.

Yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklassa säädetään tietosuoja koskevasta vaikutusten arvioinnista. Artiklan 3 kohdassa säädetään tapauksista, joissa vaikutustenarviointi on erityisesti laadittava ja 7 kohdassa, mitä arvioinnin on vähintään sisällettävä. Artiklan 10 kohta mahdollistaa, ettei vaikutustenarviointia tehdä, jos henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen taikka laissa säädetyn yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseen ja jos vaikutustenarviointi on jo tehty kyseisen lainsäädännön valmistelun yhteydessä. Tällaista lainsäädäntöä valmisteltaessa on asetuksen 36 artiklan 4 kohdan mukaan kuultava valvontaviranomaista.

Henkilötietojen luovuttaminen

Henkilötietojen luovutus on yleisen tietosuojasetuksen mukaan yksi henkilötietojen käsittelyn muoto (4 artiklan 2 alakohta). Vastaanottajalla tarkoitetaan yleisessä tietosuojasetuksessa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, jolle luovutetaan henkilötietoja, oli kyseessä kolmas osapuoli tai ei (4 artiklan 9 kohta).

Luovuttaminen ja vastaanottaja ovat keskeisiä käsitteitä rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisen kannalta. Mikäli tietoja luovutetaan vastaanottajalle, tulee tästä informoida rekisteröityä (13 artiklan 1 kohdan d alakohta, 14 artiklan 1 kohdan e ja f alakohdat sekä 14 artiklan 3 kohdan c alakohta). Rekisteröidyllä on myös oikeus saada tieto vastaanottajista tai vastaanottajaryhmistä, erityisesti kolmansissa maissa olevat vastaanottajat tai kansainväliset järjestöt, joille henkilötietoja on luovutettu tai on tarkoitus luovuttaa (15 artiklan 1 kohdan c alakohta). Rekisterinpitäjällä on myös henkilötietojen oikaisua tai poistoa tai käsittelyn rajoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus vastaanottajalle (19 artikla). Käsittelytoimista laadittavassa selosteessa on ilmoitettava henkilötietojen vastaanottajien ryhmät, joille henkilötietoja on luovutettu tai luovutetaan, mukaan lukien kolmansissa maissa tai kansainvälisissä järjestöissä olevat vastaanottajat (30 artikla). (Tietosuojavaalutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, v1.0, s. 10).

Viranomaisia, jotka mahdollisesti saavat henkilötietoja jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, ei kuitenkaan pidetä vastaanottajina. Näiden viranomaisten on kuitenkin käsiteltävä kyseisiä tietoja sovellettavia tietosuojasääntöjä noudattaen käsittelyn tarkoitusten mukaisesti. Tästä puolestaan seuraa se, ettei edellä mainituista viranomaisten välisistä tietojen luovutuksista ole vastaavaa informointi- ja ilmoitusvelvoitetta, kuin muista henkilötietojen luovutuksista. (Tietosuojavaalutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, v1.0, s. 11).

Henkilötietojen luovutusten edellytyksiä on arvioitava käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten. Mikäli tietojen käyttötarkoitus muuttuisi luovutuksen johdosta, luovutus

edellyttää 6 artiklan 4 kohdan mukaan rekisteröidyn suostumusta tai että siitä säädetään unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhtaisen toimenpiteen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Yksi 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tavoite on jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet. Kansallisen liikkumavaran puitteissa voidaan säätää yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti niistä tahoista ja tarkoituksista, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa.

2.5.2 Tietosuoja laki

Tietosuoja lailla (1050/2018) täydennetään ja täsmennetään Euroopan unionin yleistä tietosuoja-asetusta. Se on henkilötietojen käsittelyyn sovellettava yleislaki, jota sovelletaan rinnakkain yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Tietosuoja laissa ei säädetä tyhjentävästi henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta, vaan erityislainsäädännöllä on vastaisuudessaakin mahdollista säätää käsittelyn oikeusperusteesta yleisestä tietosuoja-asetuksesta ilmenevin reunaehdoin.

Tietosuoja laissa säädetään kaikkiin henkilötietojen käsittelyyn liittyviin toimenpiteisiin sovellettavasta vaitiolovelvollisuudesta. Vaitiolovelvollisuutta koskevan 35 §:n mukaan henkilö, joka henkilötietojen käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä suorittaessaan on saanut tietää jotakin toisen henkilön ominaisuuksista, henkilökohtaisista oloista, taloudellisesta asemasta taikka toisen liikesalaisuudesta, ei saa oikeudettomasti ilmaista sivulliselle näin saamia tietoja eikä käyttää niitä omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan vaitiolovelvollisuus koskisi esimerkiksi rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän palveluksessa olevaa henkilöä. Vaitiolovelvollisuuden rikkominen on erikseen sanktioitu tietosuoja lain 26 §:ssä.

2.5.3 Julkisuus laki

Julkisuus laissa täsmennetään perustus lain 12 §:n 2 momentissa säädettyä julkisuusperiaatetta. Julkisuus lain 1 §:ssä ilmaistu lähtökohta on, että viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei julkisuus laissa tai muussa laissa erikseen toisin säädetä.

Julkisuus laissa säädetään salassapitovelvoitteista ja -perusteista. Julkisuus lain 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se on julkisuus laissa tai muussa laissa säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomainen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Julkisuus lain 24 §:n 1 momentin 1–32 kohdassa säädetään, mitkä viranomaisen asiakirjat ovat lähtökohtaisesti salaisia. Asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai työhallinnon henkilöasiakkaasta sekä tämän saamasta etuudesta tai tukitoimesta taikka sosiaalihuollon palvelusta tai työhallinnon henkilöasiakkaan palvelusta taikka tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta ovat julkisuus lain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan nojalla salassa pidettäviä.

Julkisuus lain esitöiden mukaan momentin 23–32 kohtaan on koottu yksityisyyden suojan perusteet. Esitöiden mukaan näissä tapauksissa asiakirjan julkisuuden säännönmukaisesti voidaan katsoa vaarantavan salassapidon suojaamaa etua. Vähäistäkin harkinnanvaraisuutta on pidetty suojattavaa etua vaarantavana (HE 30/1998 vp, s. 88/T). Julkisuus lain 24 §:n 1 momentin

25, 29 ja 30 kohdassa tarkoitettuja asiakirjoja koskeva salassapito on säännösten sanamuodon ja lain esitöiden perusteella ehdotonta (HE 30/1998 vp, s. 97/II ja s. 99/II).

Salassapitovelvoitteisiin kuuluvat julkisuuslain 23 §:n mukaan kielto paljastaa salassa pidettävä asiakirja ja tieto sekä kielto käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto koskevat laajaa henkilöstöjoukkoa. Ne koskevat paitsi viranomaisen palveluksessa olevaa, myös viranomaisessa esimerkiksi harjoittelijana olevaa tai viranomaisen toimeksiantotehtävää hoitavan palveluksessa olevaa henkilöä.

Salassapidosta poikkeamisen edellytyksistä säädetään julkisuuslain 7 luvussa. Yleiset poikkeamisperusteet ovat lain säännös, kohdehenkilön suostumus, toimeksiannon tai virka-aputehtävän suorittaminen, viranomaisen lupa muun muassa tieteellistä tutkimusta varten, toisen viranomaisen tiedonsaantioikeus ja kansainvälinen yhteistyö. Toisen viranomaisen tiedonsaantioikeus edellyttää julkisuuslain 29 §:n 1 momentin mukaan, että tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty; kohdehenkilö antaa siihen suostumuksen; asiakirja on tarpeen käsiteltäessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua, viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua taikka toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alustusasian taikka kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi; tai että tieto on tarpeen viranomaiseen kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamiseksi. On huomattava, että vaikka julkisuuslain mukaan toisen viranomaisen tiedonsaantioikeus voi perustua kohdehenkilön suostumukseen, ei kohdehenkilön suostumus kelpaa vastaanottavan viranomaisen perusteeksi käsitellä henkilötietoja yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan.

Julkisuuslain 16 §:ssä säädetään tiedon antamistavoista. Pykälän 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Henkilötietojen julkistaminen yleisessä tietoverkossa edellyttää sen sijaan säätämistä erikseen.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista perustuslain puitteissa mahdollisena toteuttaa julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 65/2014 vp, s. 4/II–5/I, PeVL 32/2008 vp s. 2/I–3/II). Valiokunnan mukaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta on kuitenkin olennaista, että internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että rekisterin sisällön ja tarkoituksen kannalta perusteltu rajaus hakujen yksittäisyydestä sisällytetään säännöksiin julkisista tietopalveluista (PeVL 2/2017 vp, s. 7).

2.5.4 Tiedonhallintalaki

Tiedonhallintalaki on viranomaisten tiedonhallintaa koskeva yleislaki. Lailla halutaan varmistaa viranomaisten tietoaaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturallinen käsittely. Lain tarkoituksena on myös mahdollistaa viranomaisten tietoaaineistojen turvallinen ja tehokas hyödyntäminen, jotta viranomaiset voivat hoitaa tehtävänsä ja tarjota palvelujaan hyvää hallintoa noudattaen tuloksellisesti. Lisäksi lailla halutaan edistää tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta.

Tiedonhallintalaissa säädetään tiedonhallinnan järjestämisestä, julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleisestä ohjauksesta, tietoturvallisuudesta, tietoaineistojen muodostamisesta ja sähköisestä luovutustavasta sekä asianhallinnasta ja palvelujen tiedonhallinnasta. Tiedonhallintalakia sovelletaan tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön, kun viranomaiset käsittelevät tietoaaineistoja, jollei muualla laissa toisin säädetä. Tiedonhallintalaissa viranomaisella tarkoitetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia, eli muun muassa valtion hallintoviranomaisia, muita valtion virastoja ja laitoksia sekä kunnallisia viranomaisia. Tiedonhallintayksiköllä puolestaan tarkoitetaan viranomaista, jonka tehtävänä on järjestää tiedonhallinta tämän lain vaatimusten mukaisesti.

Tiedonhallintalain 13 §:n mukaan tiedonhallintayksikön on seurattava toimintaympäristönsä tietoturvallisuuden tilaa ja varmistettava tietoaaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus koko niiden elinkaaren ajan. Tiedonhallintayksikön on selvitettävä olennaiset tietojenkäsittelyyn kohdistuvat riskit ja mitoitettava tietoturvaluustoimenpiteet riskiarvioinnin mukaisesti. Viranomaisen tehtävien hoitamisen kannalta olennaisten tietojärjestelmien vikasietoisuus ja toiminnallinen käytettävyyden on varmistettava riittävällä testauksella säännöllisesti. Viranomaisen on suunniteltava tietojärjestelmät, tietovarantojen tietorakenteet ja niihin liittyvä tietojenkäsittely siten, että asiakirjojen julkisuus voidaan vaivatta toteuttaa. Viranomaisen on varmistettava hankinnoissaan, että hankittavaan tietojärjestelmään on toteutettu asianmukaiset tietoturvaluustoimenpiteet. Myös näistä tehtävistä säädetään tiedonhallintalain 13 §:ssä.

Tiedonhallintalain 15 §:n mukaan viranomaisen on varmistettava tarpeellisin tietoturvaluustoimenpitein, että sen 1) tietoaaineistojen muuttumattomuus on riittävästi varmistettu; 2) tietoaaineistot on suojattu teknisiltä ja fyysisiltä vahingoilta; 3) tietoaaineistojen alkuperäisyys, ajantasaisuus ja virheettömyys on varmistettu; 4) tietoaaineistojen saatavuus ja käyttökelpoisuus on varmistettu; 5) tietoaaineistojen saatavuutta rajoitetaan vain, jos tiedonsaantia tai käsittelyoikeuksia on laissa erikseen rajoitettu; 6) tietoaaineistot voidaan tarvittavilta osin arkistoida. Tietoaaineistoja on käsiteltävä ja säilytettävä toimitiloissa, jotka ovat tietoaaineiston luottamuksellisuuteen, eheyteen ja saatavuuteen liittyvien vaatimusten toteuttamiseksi riittävän turvallisia.

Tiedonhallintalain 16 §:n mukaan tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet on määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan, ja ne on pidettävä ajantasaisina. Lain 17 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen.

Tiedonhallintalain 22 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä. Viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Viranomainen voi avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa. Asiakirjojen ja tietojen antamisesta muulla tavalla säädetään erikseen.

Sen lisäksi, mitä tietoturvaluottuutta koskevassa 4 luvussa säädetään, tietojen luovuttaminen teknisten rajapintojen avulla on toteutettava tietojärjestelmien välillä siten, että teknisesti varmistetaan luovutettavien tietojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi, jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja. Teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen määrittelee ja sitä ylläpitää tiedot luovuttava viranomainen. Suunniteltaessa usean viranomaisen välistä tietojen luovuttamista teknisten rajapintojen avulla on tietorakenteen kuvaus määriteltävä ja ylläpidettävä toimialasta vastaavan ministeriön johdolla.

Tiedonhallintalain 23 §:ssä säädetään katseluyhteyden avaamisesta viranomaiselle. Sen mukaan viranomainen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Sen lisäksi, mitä tietoturvaluottuutta koskevassa 4 luvussa säädetään, edellytyksenä katseluyhteyden avaamiselle on, että 1) katselumahdollisuus on rajattu vain yksittäisiin hakuihin, jotka voivat kohdistua tiedonsaantioikeuden mukaisesti tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin; sekä 2) tietojen hakemisen yhteydessä selvitetään tietojen käyttötarkoitus. Viranomaisen on toteutettava katseluyhteys siten, että katseluyhteyden mahdollistava tietojärjestelmä tunnistaa automaattisesti poikkeavan tietojen hakemisen.

Tiedonhallintalain 5 §:ssä säädetään tiedonhallintayksikön velvollisuudesta ylläpitää sen toimintaympäristön tiedonhallintaa määrittelevää ja kuvaavaa tiedonhallintamallia. Lisäksi pykälän 3 momentissa säädetään tiedonhallintayksikön velvollisuudesta arvioida hallinnollisten uudistusten ja tietojärjestelmien käyttöönoton muutosvaikutuksia.

Tiedonhallintalain 8 §:n 1 momentin mukaan valtion virastojen ja laitosten on arvioitava tiedonhallintaan vaikuttavien muutosten taloudelliset vaikutukset tehdessään 5 §:n 3 momentin mukaista arviointia. Toimialasta vastaavan ministeriön on lainkohdan 2 momentin mukaan laadittava 5 §:n 3 momentin mukainen arviointi, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Lisäksi ministeriön on arvioitava suunniteltujen säännösten vaikutukset asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon. Tiedonhallintalain 9 §:n 1 momentin mukaan valtion virastojen ja laitosten on toimitettava valtiovarainministeriölle 5 §:n 3 momentin ja 8 §:n 1 momentin perusteella tehty arviointi tietovarantojen ja tietojärjestelmien hyödyntämistä, yhteentoimivuutta ja tietoturvaluottuutta koskevaa lausuntoa varten, kun arvioidulla muutoksella on merkittäviä taloudellisia tai toiminnallisia vaikutuksia tiedonhallintaan tai toimintaan taikka muutos koskee julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen rajapintojen tietorakenteiden olennaisia muutoksia.

2.5.5 Tekoälysäädös

Tekoälyn käytöstä säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1689 tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä ja asetusten (EY) N:o 300/2008, (EU) N:o 167/2013, (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 ja (EU) 2019/2144 sekä direktiivien 2014/90/EU, (EU) 2016/797 ja (EU) 2020/1828 muuttamisesta (*tekoälysäädös*). Tekoälysäädös tuli voimaan 1.8.2024 ja sen soveltaminen alkaa vaiheittain. Tekoälysäädöksen tarkoituksena on varmistaa, että EU:n alueella markkinoille tuotavat ja käyttöönotettavat tekoälyjärjestelmät eivät vaaranna ihmisten terveyttä, turvallisuutta tai perusoikeuksia. Asetuksessa tekoälyjärjestelmiä säädellään niiden aiheuttamien riskien perusteella. Asetuksen myötä EU:n alueelle luodaan yhtenäiset säännöt tekoälyjärjestelmien kehittämiselle, tarjoamiselle, käyttöönotolle, käytölle ja käytöstä poistamiselle. Asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta EU:n jäsenvaltioissa, minkä lisäksi se edellyttää eräiden täydentävien ja täsmentävien kansallisten säädösten antamista.

Tekoälyasetuksessa tarkoitetaan:

- ”tekoälyjärjestelmällä” konepohjaista järjestelmää, joka on suunniteltu toimimaan käyttöönoton jälkeen vaihtelevilla autonomian tasoilla ja jossa voi ilmetä mukautuvuutta käyttöönoton jälkeen ja joka päättelee vastaanottamastaan syötteestä eksplisiittisiä tai implisiittisiä tavoitteita varten, miten tuottaa tuotoksia, kuten ennusteita, sisältöä, suosituksia tai päätöksiä, jotka voivat vaikuttaa fyysisiin tai virtuaalisiin ympäristöihin;
- ”tarjoajalla” luonnollista tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka kehittää tai kehityttää tekoälyjärjestelmän tai yleiskäyttöisen tekoälymallin ja saattaa sen markkinoille tai ottaa tekoälyjärjestelmän käyttöön omalla nimellään tai tavaramerkillään joko maksua vastaan tai maksutta;
- ”käyttöönottajalla” luonnollista tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta tahoa, joka käyttää valvonnassaan olevaa tekoälyjärjestelmää, paitsi jos tekoälyjärjestelmää käytetään henkilökohtaisessa muussa kuin ammattitoiminnassa;
- ”koulutusdatalla” dataa, jota käytetään tekoälyjärjestelmän kouluttamiseen sovittamalla sen opittavia parametreja;
- ”profiloinnilla” profilointia tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 4 alakohdassa tarkoitettulla tavalla;
- ”henkilötiedoilla” tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 alakohdassa määriteltyjä henkilötietoja.

Tekoälysäädöksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan liitteessä III tarkoitettuja tekoälyjärjestelmiä pidetään suuririskisinä. Liitteen III, 4 kohdan a) alakohdan mukaan suuririskinen on tekoälyjärjestelmä, joka on tarkoitettu käytettäväksi luonnollisten henkilöiden rekrytoinnissa tai valinnassa, erityisesti kohdennettujen työpaikkailmoitusten esittämiseen, työhakemusten analysointiin ja suodattamiseen sekä hakijoiden arviointiin. Säädöksen 6 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan mukaan liitteessä III tarkoitettu tekoälyjärjestelmä on aina suuririskinen, jos se hyödyntää luonnollisten henkilöiden profilointia.

Edellä mainitussa palvelutarpeen arvioimisen avuksi kehitettävässä työkalussa hyödynnettäisiin tekoälyä. Tekoälyä hyödyntävän työllistymistodennäköisyyttä arvoivan järjestelmän arvioidaan kuuluvan tekoälysäädöksessä suuririskisiksi määriteltyihin järjestelmiin, koska siinä hyödynnettäisiin luonnollisten henkilöiden profilointia. Työkalun kehittämisessä ja käyttöönotossa on siten noudatettava tekoälysäädöksen vaatimuksia.

Palvelualustan kohtaantotoiminnallisuus ei ole jatkuvasti oppiva järjestelmä tai algoritmi. Toiminnallisuuden opettaminen tapahtuu muuttamalla algoritmin laskentakaavaa ja painotusta kohtaannossa käytettävien tietojen välillä. Luonnollista kieltä hyödyntävässä kohtaannossa on mahdollista opettaa päättelyä jälkikäteen, mutta kohtaantotoiminnallisuus ei ole automaattisesti oppiva toiminto. Toiminnallisuuden opettaminen edellyttää myös, että valintoja, joiden perusteella mallia voitaisiin opettaa, tarkastellaan manuaalisesti. (HE 225/2021 vp, s. 48).

Kohtaantotoiminnallisuuden arvioitaisiin olevan tekoälysäädöksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tekoälyjärjestelmä, sillä se päättelisi työnhakijoiden profiileista sopivia ehdotuksia työmahdollisuuksiksi ja tuottaisi ehdotuksia työnantajien ja työnhakijoiden kohtaamiseksi. Lisäksi nämä vaikuttaisivat osaltaan käyttäjien toimintaan alustalla.

Kohtaantotoiminnallisuuden arvioitaisiin olevan myös autonominen toimija, sillä se tuottaisi itse suosituksia, vaikkakin sen opettaminen tapahtuisi tietoisesti luonnollisen henkilön toimesta.

Tekoällysäädöksen soveltamisalan arvioitaisiin koskevan KEHA-keskusta asetuksen 2 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan perusteella. KEHA-keskus vastaisi palvelualustan kehittämisestä ja ylläpidosta, minkä perusteella arvioidaan, että KEHA-keskus olisi 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu tarjoaja ja lisäksi 4 kohdassa tarkoitettu käyttöönottaja.

Palvelualustalla käytössä oleva kohtaantotoiminnallisuus esittää kohdennettuja työpaikkasuosituksia työnhakijoille heidän työnhakuprofiilien perusteella. Vaikka kyseessä on suositus ja kaikki ilmoitetut työpaikat ovat työnhakijoiden löydettävissä, arvioitaisiin, että kohtaantotoiminnallisuus vaikuttaa siihen kenelle tietty avoin työpaikka näytetään ja missä järjestyksessä ne näytetään, riippuen työnhakijan profiilista. Lisäksi toiminnallisuus arvioi työnhakijoiden työnhakuprofiileita työnantajien antamien hakuhtojen perusteella, eli vaikuttaa siihen missä järjestyksessä työnantajat näkevät profiilit ja mitkä profiilit he löytävät, vaikkakin profiilit olisivat nimettömiä. Toiminnallisuus hyödyntää myös luonnollisten henkilöiden profiilointia. Esitetyn perusteella palvelualustalla käytössä olevan kohtaantotoiminnallisuuden arvioitaisiin olevan suuririskinen tekoälyjärjestelmä.

Koska kohtaantotoiminnallisuus arvioitaisiin tekoällysäädöksessä tarkoitetuksi suuririskiseksi tekoälyjärjestelmäksi, tarkoittaisi tämä sitä, että KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten, mutta ennen kaikkea KEHA-keskuksen tulisi soveltaa tekoälyjärjestelmään kaikkea tekoällysäädöksen suuririskisistä tekoälyjärjestelmistä säädettyä sääntelyä.

3 Tavoitteet

Työnhakijan palveluprosessiin ja palveluihin liittyvien muutosten tavoitteena on parantaa työvoimapalveluiden toimivuutta ja keventää työnhakijan palveluprosessia siten, että tukea työnhakuun voidaan kohdentaa nykyistä tarkoituksenmukaisemmin ja asiakaslähtöisemmin. Tavoitteena on myös lisätä harkintavaltaa palveluprosessissa sekä tukea työnhakijan työllistymistä ja digitalisaation hyödyntämistä yksilöllisissä palveluissa.

Työnhakuprofiileihin liittyvien muutosten tavoitteena on parantaa työmahdollisuuksien ja työntekijöiden kohtaantoa ja sitä kautta edistää työllisyyttä.

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien muutosten tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa seuraamuksia ja tehostaa työttömyysetuuden menettämisen ohjaavalla vaikutuksella työnhakijoiden työnhakua, osallistumista heille järjestettävään palveluprosessiin sekä osallistumista työnhakua ja työllistymisen edistämistä tukeviin muihin palveluihin.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Työnhakijan palveluprosessiin ehdotettavat muutokset

Alkuhaastattelu

Alkuhaastattelun järjestämisen määräaika pidennettäisiin nykyisestä viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään. Tarkoitus olisi järjestää alkuhaastattelu mahdollisimman pian ilman aiheutonta viivytystä, kuitenkin viimeistään kymmenen arkipäivän kuluttua työnhakijaksi

rekisteröimisestä. Alkuhaastattelu olisi lähtökohtaisesti järjestettävä nykyistä vastaavasti työvoimaviranomaisen toimipisteessä tai muussa asiointipisteessä. Myös muu asiointi olisi painavasta syystä mahdollinen, mutta myös sen edellytettäisiin olevan henkilökohtaista eikä muu järjestämistapa esimerkiksi ryhmätapaamisena tai verkkokyselynä olisi mahdollinen. Ehdotukset mahdollistaisivat laadukkaan alkuhaastattelun järjestämisen laissa säädetyn määräajan puitteissa ja velvoittaisivat panostamaan henkilökohtaiseen kohtaamiseen, ja siten edistäisivät tavoitetta panostaa alkukartoitukseen ja henkilökohtaiseen kohtaamiseen.

Työnhakukeskustelut

Työnhakukeskustelut järjestettäisiin kolmen kuukauden välein kaikille työttömille työnhakijoille, työttömyysuhan alaisille työnhakijoille ja työnhakijoille, joiden työaika on työsopimuksen mukaan enintään 80 prosenttia kokoaikaisen työntekijän työajasta.

Keskustelut voisi järjestää nykyistä vastaavasti työnhakijan palvelutarve ja olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Myös työnhakukeskustelun sisältö vastaisi pääasiassa nykyistä. Keskeistä olisi työnhakijan palvelutarvearvion tarkistaminen ja sen pohjalta tehtävän työllistymissuunnitelman tarkistaminen. Sääntelyyn tehtäisiin muutos, jossa korostettaisiin palvelutarvearvion ajantasaisuutta. Työnhakukeskustelujen järjestämisellä varmistettaisiin, että työttömyyden jatkuessa jokaisen tilannetta tarkasteltaisiin säännöllisesti ja palvelutarve arvioitaisiin tarvittaessa uudelleen.

Täydentävät työnhakukeskustelut

Täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen perustuisi jatkossa työnhakijan palvelutarpeeseen. Ehdotuksen mukaan työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä työnhakijalle täydentäviä työnhakukeskusteluja siten, että työnhakija saa tarvitsemansa tuen työnhakuun ja työllistymisen edellytysten paranemiseen.

Työvoimaviranomainen järjestäisi alkuhaastattelun ja ensimmäisen työnhakukeskustelun välisenä aikana viisi täydentävää työnhakukeskustelua. Erona nykyiseen sääntelyyn laissa säädettäisiin viranomaisen harkintavallasta keskustelujen järjestämisen määrään, jos työnhakijan palvelutarpeen takia muu määrä kuin viisi keskustelua palveluprosessin alkuvaiheessa olisi tarkoituksenmukaista.

Järjestämislaissa säädettäisiin lisäksi siitä, että täydentävä työnhakukeskustelu on järjestettävä tarvittaessa myös silloin, kun työllistymissuunnitelman tarkistaminen tai työnhakuvelvollisuuden asettaminen sitä vaatii. Tällä päästäisiin eroon lukuisista tarkkaan säännellyistä poikkeustilanteista, kuitenkin siten että kaikkien työnhakijoiden edellä mainitut asiat on hoidettava. Keskustelu olisi järjestettävä myös työnhakijan pyynnöstä, ellei se olisi ilmeisen tarpeetonta.

Muuten keskustelun järjestämiseen säädetystä poikkeuksista luovuttaisiin ja eri tilanteissa olevien työnhakijoiden työnhakukeskustelujen määrä jäisi työvoimaviranomaisen arvioitavaksi järjestämislaissa säädetyn harkintavallan mukaisesti. Muutoksilla lisättäisiin asiantuntijan harkintavaltaa ja kevennettäisiin palveluprosessia koskevaa sääntelyä.

Täydentävien työnhakukeskustelujen ja työnhakukeskustelujen sisältöä koskevat edellytykset yhdistettäisiin. Täydentävien työnhakukeskustelujen sisältö painottuisi jatkossakin työnhakijan palvelutarvetta koskevan arvion perusteella työhaun tukemiseen. Työhaun tukemisella tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että työnhakijaa neuvottaisiin työhakemusten tekemisessä ja

hänelle esiteltäisiin työmahdollisuuksia, joita hän voisi hakea. Tässä esityksessä ehdotetaan lisäksi muutoksia työvoimaviranomaisen työnhakijalle haettavaksi osoittamien työpaikkojen velvoittavuuteen. Myös näiden työpaikkojen haettavaksi osoittaminen olisi keskeinen osa työnhakijan täydentävässä työnhakukeskustelussa tapahtuvaa työnhaun tukemista. Keskusteluissa tehtävien työmahdollisuuksien etsimisellä ja hakemiseen osoittamisella edistettäisiin yksilöllistä työllisyyden edistämistä ja työllisyyden nostamista.

Täydentävissä työnhakukeskusteluissa voitaisiin myös nykyistä vastaavasti tarvittaessa jatkaa palvelutarpeen selvittämistä ja ohjata työnhakija tarpeellisiin palveluihin. Lisäksi ehdotetaan, että keskustelussa voitaisiin myös tarkistaa työllistymissuunnitelmaa. Suunnitelman tarkistamista koskeva lisäys liittyy muihin palveluprosessiin ehdotettuihin sääntelyn keventämiseen tähtääviin muutoksiin.

Työvoimaviranomaisen kirjallisesta muistutuksesta luopuminen ja työnhaun voimassaolon päättyminen

Järjestämislaista kumottaisiin työvoimaviranomaisen velvollisuus muistuttaa työnhakijaa kirjallisesti työnhakijan menettelyn vaikutuksesta työllistymiseen ja mahdolliseen oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Työnhaun voimassaolo päättyisi, jos työnhakija jättäisi asioimatta työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. Menettelyltä ei edellytettäisi enää sen toistuvuutta. Työnhaun voisi käynnistää uudelleen nykyistä vastaavasti.

Järjestämislaissa säädettäisiin myös työvoimaviranomaisen velvollisuudesta informoida työnhakijaa työnhaun kuluessa työnhakijan tahattomien laiminlyöntien ehkäisemiseksi.

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työllistymissuunnitelman sisältöä täydennettäisiin ja täsmennettäisiin. Työllistymissuunnitelmaan olisi jatkossa sisällytettävä myös muun muassa mahdollinen peruste työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämiselle. Lisäksi suunnitelmaan olisi sisällytettävä täydentävien työnhakukeskustelujen ajankohdat, koska prosessin kaavamaisuudesta luovuttaisiin.

Työvoimaviranomaisen osoittamat työmahdollisuudet

Niin sanottujen työtarjousten velvoittavuudesta säädetään työttömyysturvalaissa. Työvoimaviranomaisen tekemät työtarjoukset ovat työnhakijaa velvoittavia vasta, kun työnhakijalle järjestetystä alkuhaastattelusta on kulunut kuusi kuukautta. Sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työtarjoukset tulisivat velvoittavaksi heti työttömyyden alusta lähtien.

Sääntelyn selkeyttämiseksi työnhakijan velvollisuudesta hakea työvoimaviranomaisen hänelle osoittamia työpaikkoja säädettäisiin järjestämislaissa ja velvollisuuden laiminlyönnin vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta työttömyysturvalaissa. Lisäksi järjestämislain sääntelyä työvoimaviranomaisen velvollisuudesta osoittaa työpaikkoja haettavaksi selkeytettäisiin, koska työnvälitys on työvoimaviranomaisen ydintehtävä.

Työnhakuvelvollisuus

Työnhakuvelvollisuuden osalta ehdotetaan sääntelyn yksinkertaistamista ja luopumista tietyistä poikkeuksista säätämällä ne yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Tämä koskisi esimerkiksi osa-aikaisia työntekijöitä ja henkilöitä, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen, kuten työn alkaminen.

Työvoimaviranomaisen olisi jatkossakin alennettava haettavien työmahdollisuuksien määrää, jos se arvioi, ettei haettavissa ole neljää sellaista työmahdollisuutta, joihin työnhakija voisi työllistyä. Arviossa otettaisiin huomioon työnhakijan työkokemus, koulutus ja muu osaaminen, työkyky ja mahdollinen työttömyysturvalaissa tarkoitettu ammattitaitosuoja.

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä säädettäisiin sisällöltään pääosin nykyistä vastaavasti. Myös työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksot ja pääsääntö hakea neljään työmahdollisuutta tarkastelujakson aikana pysyisivät samoina. Osittain työkykyisten, osa-aikatyössä olevien työnhakijoiden mahdollisuudet ottaa vastaan muuta samanaikaista työtä otettaisiin kuitenkin huomioon.

Palvelutarpeen arvioinnissa käsiteltävät tiedot

Järjestämislakiin ja tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin (53/2018) ehdotettaisiin muutoksia, jotka mahdollistaisivat henkilön tulotietojen hyödyntämisen palvelutarpeen arvioinnissa. Ehdotukset mahdollistaisivat siten myös digitaalisen työkalun kehittämisen arvion tueksi.

4.1.2 Työttömyysturvalaki

Työttömyysturvalakiin tehtäisiin järjestämislain muuttamisesta johtuvat muutokset sekä eräitä vähämerkityksellisiä lakia selkeyttäviä muutoksia. Lisäksi koulutusta vailla olevilla nuorilla olisi nykyistä laajempi mahdollisuus täyttää velvollisuutensa hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden saamisen tai jatkumisen edellytyksenä ja työttömyysturvalaissa säädettyjä työttömyysturvaseuraamuksia muutettaisiin.

Velvollisuus hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä

Vaikka yleisenä tavoitteena on ohjata nuoria nimenomaan tutkinnon suorittamiseen, tutkintoon johtavaan koulutukseen hakeminen voi eri syistä estyä. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi olisi tarpeen, että näitä nuoria ohjattaisiin opiskelemaan juuri heille soveltuvia opintoja.

Työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että koulutukseen hakuvelvollisuuden voisi täyttää hakemalla työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen, jos asiasta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Käytännössä tämä edellyttää sitä, että työnhakijalla on sellainen sairaus tai vamma, jonka vuoksi hänellä ei ole mahdollisuutta siirtyä tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Lisäksi työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa olisi nykyistä laajemmin mahdollista sopia muuhun kuin tutkintotavoitteiseen koulutukseen hakemisesta sekä pääsäännöstä poikkeavasta opiskelupaikkojen hakemisen tarkasteluajankohdasta.

Työttömyysturvaseuraamukset

Järjestämislaissa säädetään muun muassa työnhakuvelvollisuudesta ja siitä, millä perusteilla määrällistä hakuvelvollisuutta alennetaan tai sitä ei aseteta. Esimerkiksi työnhakijan työkyky otetaan huomioon tässä yhteydessä. Muutoinkin ensisijainen harkinta siitä, mihin työnhakija kykenee ja mitä häneltä edellytetään, tehdään työnhakijan palveluprosessin yhteydessä

työvoimaviranomaisen laatiessa työnhakijan kanssa työllistymissuunnitelmaa tai sen korvaavaa suunnitelmaa, sisällytettäessä suunnitelmaan työnhakuvelvollisuus, osoitettaessa työnhakija hakemaan tiettyä työtä sekä tarjottaessa työnhakijalle tiettyä palvelua.

Asetettaessa työnhakijalle velvollisuuksia työvoimaviranomaisen tulisi kertoa myös kyseessä olevien toimien toteuttamatta jättämisen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään myös työvoimaviranomaisen informointivelvollisuudesta, ja tätä säännöstä tarkennettaisiin. Toimeenpanoa kehitettäisiin siten, että työnhakijan informoimista tuettaisiin laiminlyönnin jälkeen lähetettävän kirjallisen muistutuksen sijasta muistuttamalla työnhakijaa etukäteen tekstiviestillä muun muassa lähestyvistä alkuhaastattelusta, työnhakukeskustelusta ja täydentävästä työnhakukeskustelusta sekä haettavaksi osoitetun työpaikan ja työllistymissuunnitelmassa ja sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittujen toimien määräajan lähestymisestä. Työnhakijalla olisi nykyistä vastaavasti mahdollisuus ottaa työvoimaviranomaiseen etukäteen yhteyttä ja sopia esimerkiksi tapaamisajan muuttamisesta, jos hän on estynyt saapumasta alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun.

Työttömyysturvalain mukaista harkintaa etuusseuraamuksen asettamisesta tulisi tehtäväksi vasta siinä vaiheessa, jos työnhakija on laiminlyönyt häneltä edellytetyt toimet. Työttömyysturvalaissa on myös säädetty niin sanotuista pätevistä syistä, joiden perusteella seuraamus voidaan jättää asettamatta.

Nykyisin työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä työvoimapoliittisesti moitittavana pidettävästä menettelystä asetetaan korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoite porrastettuna. Ensimmäinen moitittava menettely vuoden tarkastelujakson kuluessa ei aiheuta seuraamusta. Jos moitittavia menettelyjä on kaksi, työnhakija menettää oikeutensa työttömyysetuuteen seitsemältä kalenteripäivältä. Kolmannesta moitittavasta menettelystä työttömyysetuuden menettää 14 kalenteripäivältä. Jos työnhakija menettelee vielä neljännen kerran moitittavasti, hänelle asetetaan 12 kalenteriviikon työssäolovelvoite.

Porrastettua seuraamuskokonaisuutta muutettaisiin siten, että työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen ensimmäisestä työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä laiminlyönnistä. Korvaukseton määräaika olisi näissä tilanteissa kestoaltaan seitsemän kalenteripäivää. Muutos korostaisi työnhakijan omaa vastuuta hakea aktiivisesti työtä ja osallistua hänelle tarjolla olevaan palveluprosessiin ja palveluihin.

Seuraamuskokonaisuus olisi neljän sijasta kaksiportainen. Jos työnhakija jatkaisi menettelyään, toisesta työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä laiminlyönnistä asetettaisiin kuuden kalenteriviikon työssäolovelvoite. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että jatkaessaan työvoimapoliittisesti moitittavaa menettelyään työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen nykyistä nopeammin. Samalla etuus-oikeutensa menettäneellä työnhakijalla olisi kuitenkin mahdollisuus palauttaa etuus-oikeus nykyistä helpommin, koska työssäolovelvoitteen kesto lyhennettäisiin puoleen nykyisestä.

Vaikka työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen määräajaksi jo ensimmäisen työnhakuun tai työvoimapalveluihin liittyvän laiminlyönnin takia, seuraamuskokonaisuus olisi säädöstasolla edelleen olennaisesti lievempi verrattuna toukokuun 2022 alkuun voimassa

olleisiin työttömyysturvalain säännöksiin.¹¹ Toukokuun 2022 alkuun asti työnhakijan ensimmäisestä laiminlyönnistä asetettiin tilanteen mukaan vähintään 15, vähintään 30 tai 60 päivää kestävä korvaukseton määräaika. Jos työnhakijan laiminlyönnit toistuivat puolen vuoden tarkastelujakson kuluessa, työnhakijalle asetettiin 12 kalenteriviikon työssäolovelvoite.

4.1.3 Työnhakuprofiileihin ja palvelualustaan ehdotettavat muutokset

Esityksessä ehdotetaan työnhakijaksi rekisteröityvälle henkilölle velvollisuutta laatia ja julkaista lähtökohtaisesti nimetön työnhakuprofiili valtakunnallisella palvelualustalla. Työnhakijan työnhakuprofiiliin tulisi sisältää työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaisia tietoja työnhakijan koulutuksesta, työkokemuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Lisäksi työvoimaviranomaiselle ehdotettaisiin uutta tehtävää laatia ja julkaista palvelualustalla työnhakuprofiili työnhakijasta, joka ei profiilia itse laatisi tai julkaisi määräajassa. Henkilö, joka ei olisi rekisteröitynyt työnhakijaksi, voisi edelleen laatia ja julkaista työnhakuprofiilin vapaaehtoisesti.

Palvelualustalle kirjautuneiden tahojen oikeutta hakea ja tarkastella julkaistuja työnhakuprofiileja yksittäishakuina ehdotetaan laajennettavaksi niin, että oikeus olisi myös yksityisillä työnvälitysyrityksillä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi työnhakuprofiilien tietovarannon yhteisrekisterinpitäjyyttä, tietovarantoon rekisteröidylle mahdollisuutta luovuttaa itse työnhakuprofiilinsa tietoja muulle taholle, KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisen palveluksessa olevalle henkilölle käyttöoikeutta palvelualustalle sekä työnhakuprofiilin laatimista avustavan automaation avulla.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Kokonaisuudessaan ehdotetut muutokset vähentäisivät julkiselle taloudelle aiheutuvia kustannuksia arviolta noin 16 miljoonalla eurolla vuodessa. Lisäksi muutokset vahvistaisivat työllisyyttä arviolta noin 100–700 työllisellä. Työllisyysvaikutus vähentäisi julkisen talouden vuotuisia menoja arviolta noin 2,5–16,8 miljoonalla eurolla.

Ehdotetut muutokset edellyttäisivät lisäksi muutoksia työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin. Tästä aiheutuisi arviolta noin 3,8 – 3,9 miljoonan euron kertaluonteinen kustannus. Käyttöön otettavasta tekstiviestimuistutuksesta aiheutuisi valtiolle lisäksi arviolta noin 260 000 euron vuotuiset kustannukset.

4.2.1.1 Vaikutukset julkiseen talouteen ja työllisyyteen

Työnhakijan palveluprosessiin ja palveluihin liittyvät muutokset vähentäisivät julkisen talouden menoja arviolta noin 1,08 miljoonalla eurolla vuodessa. Säästö kohdistuisi valtiovarainministeriön pääluokassa momentille 28.90.30 Kuntien peruspalvelujen valtionosuus. Näiden muutosten arvioidaan vaikuttavan työllisyyteen neutraalisti tai

¹¹ Tässä ei ole otettu huomioon samanaikaisesti voimaan tulleita työnhakijan palveluprosessia ja työnhakuvelvollisuutta koskevia muutoksia.

negatiivisesti enintään 600 työllisellä. Työllisyysvaikutuksen arvioidaan lisäävän julkiselle taloudelle aiheutuvia kustannuksia enintään 14,7 miljoonaa euroa.

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvät muutokset vähentäisivät julkiselle taloudelle aiheutuvia menoja arviolta noin 14,9 miljoonalla eurolla vuodessa. Arviossa on otettu huomioon työttömyysturva-, asumistuki- ja toimeentulotukimenot sekä työttömyysturvaan liittyvät verotulot. Työttömyysturvan menojen on arvioitu yhteensä pienenevän noin 51,4 miljoonaa euroa, mikä pienentäisi verotuloja noin 12,4 miljoonaa euroa.

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvä säästö jakautuisi sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa siten, että säästöstä kohdistuisi arviolta noin 10,8 miljoonaa euroa vuodessa momentille 33.20.50 Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta (arviomääräraha) ja arviolta noin 17,3 miljoonaa euroa momentille 33.20.52 Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha). Valtion lisäksi säästöä kohdistuisi kunnille, Työllisyysrahastolle ja työttömyyskassoille. Muutosten vuoksi momentilla 33.10.54 Asumistuki menot kasvaisivat arviolta noin 2,3 miljoonaa euroa vuodessa ja momentilla 33.10.57 Toimeentulotuki arviolta noin 21,8 miljoonaa euroa vuodessa.

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvät muutokset vahvistaisivat työllisyyttä arviolta noin 700 työllisellä. Työllisyyden kasvu vähentäisi julkisen talouden menoja arviolta noin 16,8 miljoonalla eurolla vuodessa.

Tietojärjestelmien muutuskustannusten arvioidaan olevan kokonaisuudessaan noin 3 870 000 euroa työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa. Kustannuksista 2 miljoonaa euroa kohdistuisi momentille 32.01.10 Digitalisaation kehittäminen (siirtomääräraha). Kustannuksista 2 miljoonaa euroa katettaisiin määrärahasiirrolla momentilta 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v). Käyttöön otettavista tekstiviestimuistutuksista aiheutuisi lisäksi valtiolle arviolta noin 260 000 euron vuotuiset kustannukset.

Erityisesti työttömyysturvaseuraamuksia koskeviin arvioihin liittyy merkittäviä varaumia ja epävarmuuksia muun muassa niin sanottujen seuraamusriskien muutoksesta. Epävarmuuksia on kuvattu tarkemmin jäljempänä.

Työnhakijan palveluprosessi ja palvelut

Työllisyysvaikutusten arvioinnin kannalta esityksessä ehdotetuista muutoksista keskeisimmät ovat työnhakukeskustelujen toimeenpano, työtarjousten käyttö sekä työnhakijoiden työnhakuprofiilin julkaisu. Lisäksi työllisyysvaikutuksia voi olla muillakin esitetyillä muutoksilla.

Empiiristä tilasto- ja mikroaineistoa hyödyntäen sekä tutkimuskirjallisuuteen peilaten uudistuksen keskeisten osion työllisyysvaikutukset olisivat:

- täydentävien työnhakukeskustelujen harkintavallan lisääminen: vaihteluväli -4 600–0, todennäköisimmin noin -1 800.
- alkuhaastattelujen määrääjän pidentäminen: ei työllisyysvaikutuksia
- työtarjousten velvoittavuus ja määrän muutos: 100–200
- työnhakuprofiilien kattava julkaiseminen: 1250–2500

- työttömyysturvaseuraamusten muutokset: vaihteluväli -600–2 400, todennäköisemmin noin 700.

Vaikutukset muodostuisivat normaalisuhdanteessa arviolta muutaman vuoden kuluessa ja voisivat myös parantua ajan myötä, jos täydentäviä työnhakukeskusteluja opittaisiin kohdentamaan vaikuttavasti, työnhakuprofiilien tietojen laatu paranisi ja työtarjouksien käyttö kasvaisi etenkin muiden kuin aktiivisimpien työnhakijoiden osalta. Erityisesti on mahdollista, että ajassa profiilien tietojen laadun ja työtarjousten käytön lisääntymisen välillä olisi kasvavaa yhteisvaikutusta. Täydentävien työnhakukeskustelujen väljentäminen tuottanee alkuvaiheessa negatiivisen vaikutuksen, mutta se kompensoituisi ainakin osin uudistuksen muiden osien positiivisella vaikutuksella.

Uudistuksen kokonaisvaikutus työllisyyteen olisi -3 850–5 100, eli todennäköisimmin 100–700. Vaikutus kehittyisi voimaantumisen jälkeen muutamana vuotena tämän vaihteluvälin sisällä.

Arvioon sisältyy kunkin uudistuselementin kohdalla jäljempänä esitetyt epävarmuudet. Lisäksi kokonaisarvioon sisältyy myös toimeenpanoon liittyviä uudistuksen eri osien vuorovaikutukseen ja käyttötapoihin liittyviä epävarmuuksia. Kaikkein suurin osa epävarmuudesta liittyy täydentävien työnhakukeskustelujen toimeenpanoon.

Täydentävien työnhakukeskustelujen harkintavallan lisääminen

Työhaun tuella on havaittu tutkimuskirjallisuudessa kohderyhmälle myönteisiä työllisyysvaikutuksia mutta myös merkittäviä substituutiovaikutuksia (ks. esim. Alasalmi, ym. 2020; Huuskonen, 2023; Card, ym. 2018; Vooren, ym. 2019; Martin, 2015¹²). Määräaikaishaastattelut, CV-neuvonta, ja työpaikkojen etsinnässä avustaminen siis vaikuttavat siihen ketkä työllistyvät, mutta eivät välttämättä yhtä voimakkaasti työllisyyden kokonaistasoon. Ruotsissa tehostettua työhaun tukea saavien työllisyys kasvoi kaikkiaan 1,8 prosenttiyksikköä vuosineljänneksen aikana, mutta kontrolliryhmän työllistyminen väheni 1,5 prosenttiyksikköä. Kokonaisvaikutus on noin 0,25 prosenttiyksikköä tai 0,7 prosenttia (Cheung, ym., 2019).

Cheung ym.¹³ tutkimuksessa selvitettiin myös työhaun tuen toimintamekanismeja. Määräaikaishaastattelujen lisääminen ei lisännyt työnhakijoiden osoittamista koulutuksiin eikä

¹² Alasalmi, J.; Busk, H.; Kauhanen, A.; Leinonen, T.; Solvieva, S.; Valkonen, T. & Viikari-Juntura, E. (2020). Työpolitiikka ja työllisyysaste: tutkimukseen perustuvia johtopäätöksiä. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:33. **Huuskonen, J.** (2023). The impact of periodic interviews on unemployment duration: Evidence from the 2017 Finnish reform. *Labour*, 2023;37:468-490. **Card, D.**, Kluve, J. ja Weber, A. (2018). What works? A meta-analysis of recent active labor market program evaluations. *Journal of the European Economic Association*, 16(3), 894-931. **Vooren, M.**, Haelermans, C., Groot, W. ja Maassen van den Brink, H. (2019). The effectiveness of active labor market policies: A meta-analysis. *Journal of Economic Surveys*, 33(1), 125-149. **Martin, J. P.** (2015); Activation and active labour market policies in OECD countries: stylised facts and evidence on their effectiveness. <https://izajolp.springeropen.com/articles/10.1186/s40173-015-0032-y>

¹³ Cheung, M; Egebark, J; Forslund, A; Laun, L; Rödin, M; Vikström, J. (2019); Experimental evidence on displacement effects and mechanisms. IFAU working paper 2019:25 <https://www.ifau.se/en/Research/Publications/Working-papers/2019/does-job-search-assistance-reduce-unemployment-experimental-evidence-on-displacement-effects-and-mechanisms/>

myöskään vaikuttanut työnhakukanaviin (avoimet hakemukset ym.). Sen sijaan, tehostetut määräaikaishaastattelut saivat virkailijat laatimaan 25 prosenttia enemmän velvoittavia työtarjouksia ja 5 prosenttia enemmän muita työtarjouksia, mikä johti ohjelmaan osallistuneiden asiakkaiden työnhakemusten lisääntymiseen lähes samassa suhteessa. Suomessa Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöönotto lähes lopetti velvoittavat työtarjoukset ja korvasi ne omatoimisella työnhakuvelvoitteen täyttämällä, joten määräaikaishaastattelujen vaikutus voi olla erilainen, riippuen järjestelmän muista säännöistä ja tavoitteista. Arni ja Schiprowski¹⁴ havaitsivat sveitsiläisellä datalla työnhakijan omaehtoisen työhaun ylittävän työnhakuvaatimuksen lisäävän työpaikan löytämistä merkittävästi. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole saatavilla tutkimusta työtarjousten tehokkuudesta verrattuna työnhakuvelvoitteen tehoon. Toisin kuin Cheungin ym. ruotsalaistutkimuksessa, suomalaistutkimuksessa vuoden 2017 määräaikaishaastattelujen lisäämisestä havaittiin vaikutus työvoimapalveluihin osallistumiseen (Huuskonen, 2023). Suomalaistutkimuksessa (Huuskonen, 2023) haastattelut paransivat erityisesti vähemmän koulutettujen ja nuorten työllisyyttä, joilla työhaun taidot voi olettaa keskiarvoa heikommiksi. Monet työnhakijat kertoivat haastattelujen lisäyksen motivaatiota ja tukeneen työnhakua (Valtakari ym., 2019, ks. myös Sundvall & Härmälä, 2016¹⁵). Vuoden 2013 työvoimatoimistojen sulkemisten aiheuttamia palvelukatkoja hyödyntävä tutkimus havaitsi, että paikan päällä järjestettävät tapaamiset ovat tehokkaampia kuin verkossa tarjottavat palvelut (Vehkasalo, 2020¹⁶).

Ruotsalaistutkimuksessa (Cheung ym, 2019) määräaikaishaastatteluilla ei sen sijaan vaikuttanut olevan monitorointivaikutusta työhaun laiminlyöntien osalta, joskin haastatteluun saapumatta jättämisestä sanktioitiin useammin tehostetussa haastatteluohjelmassa olleita työnhakijoita (koska heillä haastatteluja oli enemmän). Vaikutus riippuneekin tässäkin tapauksessa järjestelmän yksityiskohdista. Irlannissa määräaikaishaastattelut heikensivät osallistujien työllisyyttä, kun haastattelussa kerrottiin väliaikaisesta monitoroinnin ja sanktioiden keskeytymistä (McGuinness, ym. 2013). Suomessa työhaun seuranta on tällä hetkellä varsin pitkälle automatisoitu: työnhakija raportoi verkkosovelluksessa työnhakuvelvoitteensa täyttämistä ja selvityspyyntö muodostuu tietojärjestelmässä automaattisesti, jos työnhakija ei ilmoita hakeneensa vaadittavaa määrää työpaikkoja. Näin ollen määräaikaishaastattelujen valvontafunktio lienee rajoitetumpi kuin monissa muissa maissa.

Esitys antaisi työvoimaviranomaisille lisää harkintavaltaa täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämiseen. Näin ollen työvoimaviranomainen voisi vähentää täydentävien työnhakukeskustelujen määrää niiltä työnhakijoilta, joilla on vähäinen palveluntarve. Vuoden 2017 reformissa, harkintavallan vähentäminen lisäsi työnhakukeskustelujen määrää ja työllisyyttä (Huuskonen, 2023)¹⁷, joten on oletettavaa, että harkintavallan lisäämisen vähentäisi keskusteluja. Esitykseen sisältyy lisäksi työllisyysalueiden määrärahojen leikkaus 1,08

¹⁴ Arni, P.; Schiprowski, A. (2015); The effects of binding and non-binding job search requirements. *The Effects of Binding and Non-Binding Job Search Requirements*

¹⁵ Valtakari, M.; Arnkil, R.; Eskelinen, J.; Kesä, M.; Mayer, M.; Nyman, J.; & Ålander, T. (2019). Työttömien määräaikaishaastattelujen arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:26 sekä Sundvall, S. ja Härmälä, K. (2016). Tuloksellista työnvälitystä aktiivisella yhteydenpidolla: Analyysi kolmen Uudenmaan te-toimiston työnvälityskokeilun tuloksista.

¹⁶ Vehkasalo, V. (2020). Effects of face-to-face counselling on unemployment rate and duration: evidence from a Public Employment Service reform. *Journal for Labour Market Research* (2020)54:11.

¹⁷ Huuskonen, J. (2023) The impact of periodic interviews on unemployment duration: Evidence from the 2017 Finnish reform. *LABOUR*, 37(3), 468–490. Available from: <https://doi.org/10.1111/lab.12245>

miljoonalla eurolla, joka tarkoittaa haastattelijaresurssien pientymistä 18 henkilötyövuodella, eli 0,5 prosentilla. Esityksessä ehdotetut muutokset kuitenkin vähentävät työvoimaviranomaisten tehtäviä nykyisestä keskimäärin 1,08 miljoonalla eurolla, joten resurssien vähenemisestä huolimatta esityksessä on huomioitu kuntien rahoitusperiaatteen toteutuminen ja työvoimaviranomaisten resurssien riittävyys ehdotettujen muutosten toimeenpanoon Äärimmillään täydentävät työnhakukeskustelut jätettäisiin kokonaan tekemättä ja työnhakijat haastateltaisiin vain kolmen kuukauden välein varsinaisissa työnhakukeskusteluissa. Tämän ei kuitenkaan nähdä olevan todennäköistä kaikkien työnhakijoiden kohdalla eikä esityksen tavoitteiden mukaista.

Tästä ja nykyisen työvoimapaalvelumallin toimeenpanosta (Taulukko 1) voidaan johtaa ylä- ja alaraja haastattelumäärien muutokselle. Yläraja on nykyinen lainsäädäntö, eli työllisyysalueet voisivat lisätä täydentävien haastattelujen tekemistä nykyisen lainsäädännön velvoittavalle tasolle. Mikäli täydentävien työnhakukeskustelujen tekeminen loppuisi kokonaan, se tarkoittaisi tavoitetason putoamista 1,1 miljoonasta keskustelusta noin 0,5 miljoonaan keskusteluun, eli 49 prosenttia voimassa olevassa lainsäädännössä tavoitellusta (ks. Taulukko 1). Todellinen muutos sijoittuisi johonkin esitettyjen ylärajan ja alarajan välille.

Voimassa olevaa sääntelyä koskevan hallituksen esityksen (HE 167/2021 vp) vaikutusarviossa¹⁸ työnhaun alussa tehtävien viiden täydentävän työnhakukeskustelujen ja niitä seuraavan työnhakukeskustelun työllisyysvaikutus arvioitiin vuoden 2019 luvuilla olevan +8 900 työllistä. Muutoksen ylärajalla tavoitetasossa ei mikään muutu, joten työllisyysvaikutus olisi nolla. Alarajalla täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen loppuisi kokonaan, jolloin haastattelujen tavoitemäärä laskisi tämänhetkisestä tavoitteesta 61 prosenttiin haastatteluminuuttien määrällä mitaten. Näin ollen myös työllisyysvaikutus laskisi vastaavasti 3 500 hengellä. Todellinen työllisyysvaikutus sijoittuisi johonkin näiden ylärajan (+0) ja alarajan (-3 500) väliin. Vaikutuksen arvioidaan asettuvan hieman ylä- ja alarajan keskiarvon alapuolelle, jolloin esitettyjen muutosten vaikutuksesta työllisyys vähenisi 1 800 hengellä.

Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää Huuskosen¹⁹ tuloksia vuoden 2017 reformista, jossa työnhakukeskustelut säädettiin kolmen kuukauden välein pidettäväksi. Näitä tuloksia soveltamalla voidaan arvioida 26 prosentin tavoitetason laskun pitkittävän työllistymistä noin 2 300 henkilötyövuoden verran²⁰, mikä on samaa luokkaa kuin yllä esitetty vanhoihin laskelmiin perustuva arvio.

On huomattavaa, että haastattelujen määrä esityksen tavoitteen alarajallakin (528 000) ylittäisi tällä hetkellä haastatteluihin käytettävät resurssit (477 000). Tämä tarkoittaa sitä, että työllisyysalueiden tulisi hieman lisätä haastatteluressseja saavuttaakseen ehdotetun sääntelyn edellyttämän palvelutason. Työllisyysvaikutuksen laskennan kannalta katsottiin

¹⁸ HE 167/2021. Lisäksi velvoittavien työtarjousten korvaaminen hakuvelvollisuudella -1 200 ja sanktiojärjestelmä +2 200.

¹⁹ Huuskonen, J. (2023). Essays on the Role of Public Employment Services in Labour Market Matching. JYU Dissertations 681.

²⁰ Huuskosen (2023) tulosten perusteella 10 prosentin kasvu haastattelutodennäköisyydessä kasvattaa kuukausittaista työllistymisriskiä 3,1 prosentilla. Näin ollen Taulukossa 1 hahmoteltu esityksen vaikutus haastatteluminuuttien määrään laskisi tavoitetasoa 30 prosenttia (8 900 --> 7 200), mikä tarkoittaisi kuukausittaisen työllisyysriskin 9 prosentin muutosta ($1/12=0,66$ prosenttia vuositasona). Vuoden 2023 etuuspäivien tasoon (76,5 milj.) suhteutettuna tämä tarkoittaisi noin 2 300 henkilötyövuoden vähennystä. Huuskosen tuloksissa on otettu huomioon syrjäyttämisaikutukset.

tarkoituksenmukaiseksi verrata nykyhetken toteuman sijaan nykyhetken tavoitetilaa, uuteen säädösmuutoksen seurauksena muuttuvaan tavoitetilaan. Näin ollen työllisyysvaikutusarvio pitää sisällään oletuksen, että tavoitteen ja toteuman suhde pysyy samana.

Taulukko 1 Nykyisen työnhakumallin haastattelujen tavoitemäärät ja toteumat (vuonna 2023 alkaneet jaksot ensimmäisen 8 kk työnhaun aikana (1.1.2023-30.8.2024), pois lukien alle 6 kk aikana palaavat asiakkaat.

	Keskustelut yhteensä	Toteuma-aste (kesk.)	Haastattelu-työaika (min.)	Toteuma-aste (min.)
Nykyinen tavoite (=esityksen yläraja)	1 084 000	100 %	42 280 000	100 %
Aloituskeskustelut	368 000	100 %	18 400 000	100 %
Täydentävät	556 000	100 %	16 680 000	100 %
Työnhakukeskustelut	160 000	100 %	7 200 000	100 %
Toteuma nykytila	477 000	44 %	20 835 000	49 %
Aloituskeskustelut	246 000	67 %	12 300 000	67 %
Täydentävät	124 000	22 %	3 720 000	22 %
Työnhakukeskustelut	107 000	67 %	4 815 000	67 %
Tavoite TYKE alaraja	528 000	49 %	25 600 000	61 %
Aloituskeskustelut	368 000	100 %	18 400 000	100 %
Täydentävät	0	0 %	0	0 %
Työnhakukeskustelut	160 000	100 %	7 200 000	100 %
Työllisyysvaikutus	Työllisyysvaikutus (2019 tasossa)	% Nykyisestä tavoitteesta (min.)	Muutos (=työllisyysvaikutus)	
Nykyinen tavoite (HE 167/2021)	8 900			
Tavoitteen muutoksen yläraja	8 900	100 %	0	
Tavoitteen muutoksen alaraja	5 400	61 %	-3 500	
Oletettu muutos	7 200	70 %	-1 800	

Harkintavallan lisääminen tarkoittaisi myös sitä, että nykyisiä resursseja voisi kohdentaa eri tavoin. Nykyisellään täydentäviä työnhakukeskusteluja on järjestetty lähes yhtä usein eri palvelulinjojen asiakkaille. Harkintavallan kasvaessa työvoimaviranomainen voisi kohdentaa

olemassa olevat resurssit niihin työnhakijaryhmiin, joissa haastattelujen vaikuttavuus on suurin. Cheung ym.²¹ (ks. myös ja Card, Kluve & Weberin meta-analyysi²²) raportoivat määrääkaishaastattelujen vaikutuksen olleen suurin Länsi-Euroopan ulkopuolella syntyneiden ja pidemmän työttömyyshistorian omaavien asiakkaiden keskuudessa, kun taas vähemmän työttömyyshistoriaa omaavien hakijoiden intensiivinen haastattelu heikensi tämän ryhmän työllistymistä. Haastatteluja optimaalisesti kohdentamalla voisi haastatteluressurssit saada tehokkaampaan käyttöön, mutta tällä hetkellä haastatteluja tehdään niin vähän, että lakisääteisten keskustelujen jälkeen ei enää jäisi resursseja täydentävien työnhakukeskustelujen kohdentamista varten. Ei myöskään ole perusteita olettaa, että harkintavallan lisääntyessä resurssien käyttö haastatteluihin merkittävästi nousisi. Näin ollen haastattelujen kohdentamisesta saatavalla tehokkuusparannukselle ei arvioida syntyvän työllisyysvaikutusta.

Määrääkaishaastatteluilla voi olla myös työhakuvelvoitteiden seurantaan tukeva merkitys (ks. tutkimussarjallisuus kappaleen alussa). Koska työhakuvelvoitteen seuranta on nykyjärjestelmässä pitkälle automatisoitu (selvityspyyntö muodostuu järjestelmässä automaattisesti, jos työnhakija ei raportoi järjestelmässä hakemistaan työpaikoista), ei täydentävien työnhakukeskustelujen harkinnanvaraisuuden odoteta merkittävästi heikentävän monitorointia.

²¹ Cheung, Maria; Egebark, Johan; Forslund, Anders; Laun, Lisa; Rödin, Magnus; Vikström, Johan (2019); Experimental evidence on displacement effects and mechanisms. IFAU working paper 2019:25 <https://www.ifau.se/en/Research/Publications/Working-papers/2019/does-job-search-assistance-reduce-unemployment-experimental-evidence-on-displacement-effects-and-mechanisms/>

²² Meta-analyysissään Card&Kluve (*What works? A Meta analysis of recent active labor market program evaluations*, *Journal of the European Economic Association*, 2018, 16(3):894–931) raportoivat, että työnhaun tukemisesta hyötyivät enemmän heikossa asemassa olevat työnhakijat kuin muut työttömät. Myös Cardilla ja Kluvellä vaikutus oli 2,5-kertainen ($0,037/0,0148=2,5$, lähes sama kuin Cheungin tutkimuksessa). Myös suomalaisaineistolla tehdyssä tutkimuksessa (Huuskonen, 2023) vuoden 2017 reformissa määrääkaishaastattelut paransivat eniten vähemmän koulutettujen ja palvelualan tutkinnon suorittaneiden työllisyyttä ja jopa hidastivat korkeakoulutettujen (mutta myös maahanmuuttajien) työllistymistä (syrjäyttämisaikutukset huomioiden). On kuitenkin tutkimuksia, joissa tulokset ovat erilaisia: päinvastoin kuin Ruotsissa, Espanjassa (Arranz & García-Serrano. *You'll never seek alone: The impact of active labour market policies on finding a job*. *Journal for Labour Market Research* (2024)58:20) havaitsivat työnhakuopastuksesta vaikuttavan enemmän korkeammin koulutettujen, keski-ikäisten (kuin nuorten tai vanhojen), vähemmän aikaa työttömänä ja etuuksia saaneiden työnhakijoiden työllistymiseen 3 kuukauden seurantajakson aikana. Myös Australiassa työnhakuraportointi (16 työpaikkaa/kk) vähensi työttömyyttä enemmän ilman työttömyyshistoriaa olevilla työnhakijoilla kuin paljon työttömyyshistoriaa omaavilla työnhakijoilla (+3,5 vs. 1,4) (Borland, 2004). Tämäkin interventio kohdistui lähtökohtaisesti hyvässä asemassa oleviin työnhakijoihin: uusiin työnhakijoihin, jotka olivat olleet työssä edeltävän 12 kk aikana. Nuoriin työnhakijoihin kohdistuvissa tutkimuksissa aktivoinnin, monitoroinnin ja sanktioiden lisääminen paransi lähinnä työmarkkinoita olevien nuorten työllisyyttä Ruotsissa ja Norjassa. Nuoret, joilla oli enemmän työllistymisesteitä, eivät hyötäneet ohjelmista vuoden seurantajaksolla (Hall ym., 2022; Dahl & Hernes, 2023). Eroja tulosten välillä tuottanee erityisesti se, että harvassa tutkimuksessa on onnistuttu huomioimaan työnhakuohjelmien syrjäyttämisaikutuksia, jotka voivat olla hyvin eri suuruisia eri ryhmillä (esim. Cheungin tutkimuksessa miesten bruttoefekti oli kaksinkertainen naisiin nähden, mutta syrjäyttämisaikutusten huomioimisen jälkeen nettoefekti oli naisten nettoefektiä pienempi).

Alkuhaastattelujen määrärajan pidentäminen

Määrärajan pidentäminen antaisi teoriassa mahdollisuuden tehostaa resurssien käyttöä kohdentamalla alkuhaastattelut ensi sijassa niihin työnhakijoihin, joiden työttömyyden odotetaan jatkuvan pidempään. Vuonna 2023 työttömien työnhauista päättyi viikon sisällä 15 000 ja 1–2 viikkoa kestää 42 000 työnhakua. Jos työnhaun käynnistämisen yhteydessä voitaisiin luotettavasti arvioida työttömyyden odotettu kesto kannattaisi nämä 57 000 haastattelua jättää tekemättä ja käyttää resurssit niihin asiakkaisiin, jotka hyötyvät asiakastyöstä enemmän.

Nykyisellään alkuhaastatteluista toteutuu kuitenkin vain 24 prosenttia ensimmäisen viiden päivän aikana, joten tällaista säästövaikutusta ei voisi täysimääräisesti olettaa. Jos oletetaan, että näistä 15 000 ensimmäisen viikon aikana työllistyvistä olisi ehditty haastatella 24 prosenttia, tarkoittaisi tämä 3 600 ”turhaa” haastattelua, jotka olisi ollut tehokkaampaa kohdentaa muihin ryhmiin. Käytännössä myös työttömyyden keston arviointi luotettavasti nykyisessä tietojärjestelmässä on hankalaa ja näin ollen muutokselle ei oleteta työllisyysvaikutuksia.

Työvoimaviranomaisen haettavaksi osoittamat työpaikat

Esityksellä olisi vaikutusta myös työvoimaviranomaisen haettavaksi osoittamien työpaikkojen eli niin sanottujen työtarjousten käyttöön. Kaikkien työtarjousten velvoittavuus palautettaisiin nyt tehtävässä uudistuksessa. Lisäksi ne eivät vähentäisi muuta työnhakuvelvollisuutta, vaan tulisivat sen lisäksi.

Aiemmat Suomea koskevat empiiriset tutkimustulokset työtarjousten vaikutuksista ovat poikkeuksetta myönteisiä. Huuskonen²³ on tutkinut työtarjousten vaikutusta työpaikkojen täyttöön. Hän havaitsi työpaikkojen täytön kasvaneen alueilla, joissa työtarjousten määrä kasvoi eniten. Toisaalta työtarjousten laatu ja vaikuttavuus näytti heikkenevän volyymin kasvaessa. Huuskonen on tutkinut myös hakijapuolen lisättyjen haastattelujen vaikutuksia. Vaikutuksena todettiin haastattelujen todennäköisyyden kasvun lisäävän työllisyyttä. Aiempien tulosten perusteella työtarjousten lisätty käyttö kyllä heikentää niiden suhteellista tehokkuutta, mutta ne ovat edelleen tehokkain avointen työpaikkojen täyttötapa julkisessa työnvälityksessä²⁴, ²⁵. Dustmann ym.²⁶ havaitsivat työtarjouksesta (referral) saaduissa työpaikoissa ansaittavan korkeampia palkkoja ja työpaikan vaihto on vähäisempää. Vaikutus on erityisen voimakas työsuhteen alussa ja se heikkenee ajassa.

²³ Huuskonen, Jussi (2023); Essays on the role of public employment services in labour market matching. University of Jyväskylä, JYU dissertations 681

https://converis.jyu.fi/converis/portal/detail/Publication/184851963?lang=fi_FI

²⁴ Räisänen, Heikki (2016); Saavutettiin kylläntymispiste? Työtarjousten lisätyn käytön vaikutus avointen työpaikkojen täyttöön ja rekrytoinnin kestoon vuonna 2015. TEM-analyyseja 70/2016, työ- ja elinkeinoministeriö, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-106-7>

²⁵ Räisänen, Heikki ; Järvelä, Simo (2014); Työtarjousten käytön lisäys – vuoden 2014 politiikkamuutoksen arviointia. TEM-analyyseja 61/2014, työ- ja elinkeinoministeriö <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-227-838-8>

²⁶ Dustmann, Christian; Glitz, Albrecht; Schonberg, Uta; Brücker, Herbert (2015); Referral-based job search networks. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-951-6>

Nykyisen työvoimapalvelumallin voimaantulo vuonna 2022 vähensi tehtyjen työtarjousten määrää. Perussyyn tähän on ollut työnhakijan määrällisen työnhakuvelvoitteen käyttöönotto.

Ennen uudistuksen voimaantuloa vuonna 2021 työtarjouksia annettiin noin joka kolmanteen työpaikkailmoitukseen. Uudistuksen voimassa ollessa vuonna 2023 niitä annettiin kahteen sadasta työpaikkailmoituksesta. Nämä luvut on laskettu suhteessa työpaikkailmoitusten kokonaismäärään, todellisuudessa työtarjouksia kohdennetaan useita yhteen työpaikkailmoitukseen, jolloin ne eivät leviä noin laajalle työpaikkailmoitusjoukkoon.

KEHA-keskuksesta saatujen velvoittavia työtarjouksia koskevan aineiston sekä työttömyysjaksojen 1–6 kuukauden ylitysrajojen perusteella on laskettu riskitasot työtarjouksen saamiselle lyhytkestoisessa työttömyydessä. Työtarjousten käyttö kasvoi siirryttäessä kuuden kuukauden keston yli alkuhaastattelusta laskettuna. Työnhakijan todennäköisyys saada työtarjous kasvaa 1,8 prosenttiyksikköä 6 kuukauden kohdalla, kun työtarjoukset muuttuvat velvoittaviksi. Voidaan olettaa, että tämä muutos kuvaa muutosta työvoimaviranomaisen kannusteissa käyttäen työtarjouksia. Jos oletetaan, että työtarjousten käyttö kasvaisi 1,8 prosenttia alle 6 kuukauden työttömyysjaksoilla sen seurauksena, että ne muuttuisivat velvoittaviksi, olisi työtarjousten määrä 2,1-kertainen 2023 tasoon nähden.

Työtarjousten käyttö voisi siis kasvaa noin 20 700 työtarjouksen tasolle. Lisäystä olisi kaikkiaan noin 10 800 työtarjousta. Tälle muutokselle voidaan arvioida työllisyysvaikutus.

Arvioinnissa käytetään työpaikkoihin sisältyvän potentiaalisen työllisyyden käyttöönottoa rekrytoinnin tehostumisen kautta. Lähestymistapa on tässä työpaikkojen täyttöön²⁷, ei työnhakijoiden työllistymistodennäköisyyteen liittyvä.

Vaikutuslaskennan lähtökohtana voidaan pitää vuoden 2023 uusien avointen työpaikkojen tulovirtaa, joka oli kaikkiaan 828 998 kpl. Avoinna olleiden paikkojen keskimääräinen avoinna olon kesto oli 32 päivää. Kun edellä olevat luvut muutetaan kuukausitasolle²⁸ voidaan laskea työpaikkavaranto: $69\,083 \times 1,049 = 72\,468$. Avoinna oloajan tehostuminen ottaa siis tuohon varantoon sisältyvää potentiaalista työllisyyttä käyttöön.

Vaikutus ei kuitenkaan koske koko varantoa, vaan ainoastaan lisääntyneen työtarjouskäytön osuutta siitä. Se osuus, jota työtarjouskäytön kasvu koskee, voidaan laskea seuraavasti: $(10\,800/12) \times 1,049 = 944$.

²⁷ Työtarjousten vaikutukset paikkojen täytön nopeuteen on laskettu erilaisissa työpaikkojen ryhmissä (kaikki, hakuajattomat, vain palkkatyöpaikat). Lisäksi on mallinnettu rekrytointiaikoja. Laskenta on suoritettu Coxin regressiomalleilla, kaikissa malleissa on käytetty samoja selittäviä kovariaatteja (kuntatyyppi, työaika, työn kesto sekä työnantajan henkilöstömäärä). Aluksi on laskettu keskimääräiset vaikutukset, jotka kuvaavat työtarjoustäytön ja muun täyttötavan välistä keskimääräistä tehokkuuseroa paikan täytön nopeudessa. Nämä mallit kertovat riskisuhteen sille, että työtarjoustäyttö päättää paikan avoinna olon seuraavan päivän aikana. Tarkempi tarkastelu on suoritettu käyttämällä täyttötapoja malleissa kerrostumamuuttujina ja tarkastelemalla jakaumavaikutuksia 1, 8, 15, 25, 35, 50, 75 ja 100 päivän kestopeisteissä. Mallitulosten perusteella saadaan eri työpaikkatyypeille erilaisia vaikutuksia, joita sovelletaan työllisyysvaikutuksia koskeissa laskelmissa.

²⁸ $(828\,998/12=69\,083 \text{ ja } 32/30,5=1,049)$

Työtarjoustäytön vaikutus lasketaan kaikkien avointen työpaikkojen alimman 1–100 päivän keston keskimääräisen tason, 20 prosentin mukaisena.²⁹ Tällöin työtarjoustäyttö lyhentää keskimääräistä avoinna oloa 20 prosenttia, eli 6,4 päivää³⁰. Työpaikkavarannoksi lisätyllä työtarjoustäytöllä saadaan tällöin: $(10\,800/12) \times (25,6/32) = 755$. Työtarjousten lisätyn käytön vaikutus on siten: $944 - 755 = 189$.

Koska työtarjoukset kohdistuvat vahvasti muihin kuin hakuajallisiin paikkoihin (v. 2023 työpaikkailmoitustasolla 85 prosenttia työtarjoustäytöistä kohdistui muihin kuin hakuajallisiin³¹ paikkoihin, vaikka näitä oli kaikista paikoista vain 4,4 prosenttia), saadaan parempi laskentapohja hakuajalliset pois lukien lasketuista paikoista. Niissä keskimääräinen vaikutus koko jakauma-alueella 100 päivään saakka oli 48 prosenttia. Toisaalta rajaamalla tarkastelu vain palkkatyöpaikkoihin, jää vaikutus 12 prosenttiin. Ylärajaksi muodostuu ilman hakupaikkoja laskettu 48 prosentin tehostuminen, jolloin vaikutukseksi saataisiin 450. Palkkatyöpaikoilla laskettuna vaikutukseksi saadaan runsaat 110 henkeä. Laskennallinen potentiaalisen työllisyyden käyttöönotto tehostuneen työpaikkojen täytön seurauksena on runsaan sadan ja 450 hengen välillä. Yläraja on epärealistinen, koska kaikissa paikoissa työ ei eri syistä ala aiemmin, vaikka paikka saadaankin nopeammin täytettyä. Tämä johtuu esimerkiksi valitun henkilön työn aloittamisviiveestä irtisanomisaikojen ja muiden järjestelyjen takia tai voi johtua työnantajastakin.

Taulukko 2 Työtarjousten lisäyksen vaikutukset

lähtötilanne:	tulovirta	avoinna olon kesto kk	varanto	
työtarjousten lisäyksen osuus	10 800	1,049	944	
työtarjouksen lisäyksen jälkeen:	tulovirta	Avoinnalla olon kesto kk	varanto	vaikutus
kaikki paikat	10 800	0,84	755	189
hakuajalliset pois lukien	10 800	0,55	491	453
vain palkkatyöpaikat	10 800	0,92	831	113

Lisätyn työtarjoustäytön vaikutus olisi positiivinen, mutta määrällisesti melko vähäinen, mikä johtuisi työtarjousten käytön lisäyksen melko pienestä määrästä suhteessa paikkojen kokonaisvolyyymiin. Varovaisesti voidaan arvioida, että työllisyys kasvaisi 100 –vajaalla 200 hengellä tällä työtarjousten määrän kasvulla. Avointen työpaikkojen eli potentiaalisen työllisyyden varannosta työtarjousten avulla käyttöön otettu osuus voidaan tulkita työllisyysvaikutukseksi ja ilmaista henkilömäärinä.

²⁹ Mallituloksia tulkitaan tässä varovaisesti alarajavaikutuksena.

³⁰ $(=32-(0,8 \times 32)=6,4)$

³¹ Hakuajallinen paikka tarkoittaa avointa työpaikkaa, jolle on ennalta määriteltä avoinna olon kesto.

Laskennan datapohjaan liittyvänä epävarmuutena on se, että seurantatietoja on saatavissa työtarjouksen saaneista työnhakijoista vain niistä työtarjouksista, joiden saajan alkuhaastattelupäivämäärä on merkitty palvelujärjestelmään. Lisäksi kestoraajojen ylityksiä työhaun kestoille ei ole saatavissa työnhakijajärjestelmästä, joten sen substituuttina on käytetty työttömyysjaksojen kestorajaylityksiä.

Epävarmuutena tarkastelussa on se, että kun työtarjoukset muuttuivat vuonna 2022 osin ei-velvoittaviksi, on tällaista tiedoteluontoista työpaikkainformaatiota kuitenkin jaettu työnhakijoille. Niiden volyymi on selvästi suurempi kuin varsinaisten velvoittavien työtarjousten volyymi. Myös työtarjousten rooli työllisyysalueiden palveluvalikoimassa jää todellisuudessa nähtäväksi. On lisäksi epäselvää, miten työpaikkatiedotteiden rooli ja käyttö muotoutuisivat uudistuksen seurauksena.

Referenssinä työhaun tuelle voidaan pitää varsin saman tyyppistä Cheungin et.al. koetta, jossa työnhakua tuettiin satunnaistetusti. Osana tätä laajempaa työhaun tuen ohjelmaa työtarjoukset kasvoivat kaikkiaan 6,5 prosenttia. Ehdotukset eli työpaikkatiedotteet kasvoivat viisi prosenttia ja velvoittavat työtarjoukset 25 prosenttia. He laskivat laajemmalle työhaun tuen ohjelmalle vaikutuksia, joita ei voida kuitenkaan eritellä suoraan työtarjouksikäytön vaikutusten referenssiksi.

Työnhakuprofiilit

Esityksen mukaisella työnhakijaprofiilien systemaattisella laadinnalla ja julkistamisella vaikutettaisiin työnhakijoiden työpaikoista saamaan kohdennettuun tietoon ja työnantajien työnhakijoista saamaan tietoon. Profiilien julkistamisen vaikutukset rinnastuisivat palvelualustan käyttöönoton vaikutuksiin. Näitä vaikutusmekanismeja ja niiden empiiristä tasoa on arvioitu HE 225/2021 vp vaikutusarviossa sekä palvelualustauudistuksen lyhyen aikavälin jälkikäteisarviossa³². Vaikka palvelualustan käyttöönotossa oli iso merkitys teknologiauudistuksella, voidaan tätä teknologiaa ja sen kohtaantoa parantavia mahdollisuuksia hyödyntää vain siltä osin kuin työnhakijaprofiileja on laadittu ja toisaalta julkaistu sekä siltä osin kuin avoimiin työpaikkoihin sisältyviä tietoja on julkaistuissa työpaikkailmoituksissa käytettävissä.

Lyhyen aikavälin jälkikäteisarviossa päädytään työllisyysvaikutuksen alarajan osalta suunnilleen samaan tasoon kuin ennakoarvionkin perusteella eli runsaan 2000 hengen tasoon³³. Suhteellisesti lyhyen aikavälin vaikutus näyttäisi olevan ainakin noin 2,7 prosenttia avoimna oloaikoja tehostava. Nämä arviointitulokset olivat suoritettujen mallinnusten alarajaestimaatteja. Ongelmana on se, että arviointituloksia ei voida erottaa samaan aikaan voimaan tulleen työmarkkinamallin vaikutuksista. Osa aiemmin arvioidusta vaikutuksesta voi siis johtua esimerkiksi työnhakuvelvollisuuden toimeenpanosta, joka on voinut tehostaa rekrytointia.

Lyhyen aikavälin jälkikäteisarvio päättyi 2500–5000 hengen työllisyysvaikutukseen. Tulosta tulkittiin varovaisuusperiaatteella alarajalle. Lisäksi keskeisenä varauksena todettiin työvoimapalvelumallin mahdollinen vaikutus tulokseen. Profiilien laadinnan ja julkaisemisen osalta palvelualustan nykyteknologialla on kuitenkin edelleen työllisyyspotentiaalia. Profiilien

³² Räisänen, Heikki (2023); Havaittiinko Työmarkkinatorilla työllisyysvaikutusta? TEM-analyyseja 117/2023, työ- ja elinkeinoministeriö, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-536-2>

³³ Ennakoarvio noin 2 100 ja jälkikäteisarvio 2 500

julkistamisvelvoite lisää ensinnäkin työnhakijoiden oman haun kohdennettuja hakutuloksia parhaiten sopivista avoimista työpaikoista ja toisekseen se avaa työvoimaa hakeville työnantajille mahdollisuuden profililistaukseen avoimeen paikkaan parhaiten sopivista työnhakijoista ja suoraan yhteydenottoon kiinnostaviin työnhakijoihin. Hakijapuolella myös julkaisemattomat profiilit ovat auttaneet haun kohdentamisessa.

Ehdotettu muutos on profiilien täysi kattavuus. Se avaisi työnantajille mahdollisuuden, joka on ollut ennen uudistusta hyvin marginaalinen, koska vain vähän profileja on julkaistu. Toki hakija voi saada profilillaan itse soveltuvia työpaikkoja hakiessaan tällaisia tuloksia hakuunsa, mutta työnantaja ei voi ottaa yhteyttä kiinnostavaan hakijaan esimerkiksi tapauksissa, joissa avointa työpaikkaa ei ole julkaistu. Tällaisen suorahaun roolin (vrt. Farm 2009³⁴ ja 2018)³⁵ onkin täytynyt olla alkuvaiheessa hyvin rajallinen.

Vuonna 2022 profiilit edustivat siis runsasta viidesosaa työnhakijoista. Lähes neljä viidestä työnhakijasta ei ollut profiilia laatinut. Uudistuksen potentiaali yhteensovituksen tehostajana on siten merkittävä. Vuoden 2023 lukujen saatavuutta rajoittaa verkkoanalytiikka. KEHA-keskuksessa on kuitenkin kerätty manuaalisesti profiilien lukumäärätietoja vuodelta 2024. Seuraavassa käytetäänkin etenkin vuoden 2024 tietoja sekä työnhakijaprofiileista että työnantajien sivukatseluista.

KEHA-keskuksen tietojen perusteella laadittuja työnhakijaprofiileja oli vuoden 2024 seitsemän kuukauden aikana tehtyjen mittausten perusteella keskimäärin 296 506 kpl. Kymmenen kuukauden aikana tehtyjen mittausten perusteella näistä kuitenkin vain keskimäärin 24 890 profiilia oli julkaistu. Profiilin on laatinut keskimääräiseen työnhakijoiden määrään suhteutettuna 59,1 prosenttia työnhakijoista. Kuitenkin julkaistujen profiilien osuus työnhakijoista on keskimäärin vain viisi prosenttia. Työnantajista 8,8 prosenttia olisi tehnyt profiilien sivukatseluja. Kun tämä kerrotaan julkaistujen profiilien osuudella työnhakijoista, saadaan eräänlainen työpaikkavirran ja hakijavarannon kohtaantodennäköisyys, joksi muodostuu vuoden 2024 tilanteessa noin 0,44 prosenttia. Mikäli työnantajien sivukatselut pysyisivät ennallaan ja työnhakijoiden profileihin saataisiin ehdotuksen mukainen täysi kattavuus, nousisi kohtaantodennäköisyys alle puolesta prosentista liki 18 prosenttiin.³⁶ On kuitenkin aivan ilmeistä, että myös työnantajat kasvattavaisivat sivukäyntejään, kun hakijatietojen kasvu alkaa tarjota sille aiempaa enemmän kiinnostavaa vastinetta.

Työnhakijoiden potentiaalinen mahdollisuus kiinnostavien työpaikkatietojen hakemiseen on jo nyt kohtuullisen hyvällä tasolla. Kattavuus kuitenkin parantaisi hakijoiden oman haun roolia palvelualustalla selvästi. Todennäköisesti passiivisimmat hakijat hyötyisivät velvoitteesta eniten saadessaan tietonsa nähtäville ja voidessaan myös itse hakea kiinnostavia työpaikkoja. Suurimmat hyödyt profiilien julkaisusta seurasivat kuitenkin työnantajien suorahaulle, joka voi toteutua myös ilman avointa työpaikkaa. Kaikkiaan avointen työpaikkojen ja työnhakijoiden

³⁴ Farm, Ante (2009); Unemployment and Vacancies. Swedish Institute for Social Research (SOFI), Stockholm University, Working paper 8/2009

³⁵ Farm, Ante (2018); ; Measuring the Effect of Matching Problems on Unemployment. International Labour Review vol 159, issue 2, p 243–258

³⁶ Nopean dynamiikan avoimista työpaikoista käytetään laskelmassa virtatietoa ja hitaamman dynamiikan työnhakijoista varantoa. Tämä replikoi karkeasti virta-varanto –kohtaantoajattelua, jossa työnhakija kohtaa pian työnhakijaksi ryhtyttyään nopean työpaikkavirran, josta hän pyrkii etsimään itselleen kiinnostavimpia tehtäviä. Rekrytoiva työnantaja taas joutuu hakemaan uuteen työpaikkailmoitukseensa sopivia hakijoita varsin hitaasti muuttuvasta hakijavarannosta.

laskennallinen kohtaantotodennäköisyys kasvaisi merkittävästi. Lisäksi on otettava huomioon se, että myös yksityinen työnvälityssektori voisi hyödyntää profiileja kohtaannon edistämisessä.

Palvelualustan työnhakuprofiilien mahdollinen työllisyysvaikutus oli lyhyen aikavälin jälkikäteisarviossa 2500–5000, josta 2500 arvioitiin saavutetun jo lyhyellä aikavälillä. Nyt tarkentuneiden työnhakijoiden profiilitietojen ja työnantajien sivukatselutietojen perusteella vaikuttaa kuitenkin ilmeiseltä, että aiemmassa arviossa todettu uuden työvoimapalvelumallin merkitys, käytännössä siis työnhakijoiden työnhakuvelvoitteet, selittää huomattavan osan vaikutuksesta. Profiili- ja sivukatselutietojen perusteella voidaan arvioida, että jopa puolet aiemmin arvioidusta vaikutuksesta on voinut olla työvoimapalvelumallin vaikutusta. Näin täydellisellä profiilien kattavuudella olisi vielä saavutettavissa 1250–2500 hengen työllisyysvaikutukset. Ylärajaestimaattiin sisältyy huomattavaa epävarmuutta. Vaikutusarviota voisi alarajalta nostaa etenkin yksityisen työnvälityssektorin rooli sekä työnantajien suorahaut ilman avointa työpaikkaa. Tällaisella suorahautalla on kuitenkin myös negatiivisia vaikutuksia kohtaantoon, sillä avoimeen työpaikkaan sisältyvää informaatiota ei siinä tule markkinoille muiden toimijoiden käyttöön.

Työnhakuvelvoitteen kattavuus

Työttömyysturvan maksatuksen ehtona on työnhakuvelvoitteen täyttäminen, mikä täysimääräisenä tarkoittaa neljän työpaikan hakemista kuukausittain. Tällä hetkellä hakemuksia tehdään noin 2,5 miljoonaa vuosittain, vaikka työnhakumallia suunniteltaessa tavoite oli 14 miljoonaa. Työnhakuvelvoitteet on asetettu oletettua matalampina ja velvoitteen piirissä on oletettua pienempi osa työnhakijoita.

Esityksessä ehdotetaan osa-aikatyötä tekevien työnhakijoiden työnhakuvelvoitteen nostamista yhdestä lähtökohtaisesti neljään työhakemukseen kuukaudessa.

Mikäli marraskuun 2024 osa-aikatyössä olevien työnhakijoiden määrää käytettäisiin lähtökohtana, kasvaisi työnhakuvelvoitteen määrä vuodessa seuraavasti:

$42\,881 \text{ henkilöä} \times 3 \text{ lisähakemusta kk:ssa} \times 12 \text{ kk} = 1\,543\,716$

Hakuvelvoitteen kasvu yhdestä neljään työhakemukseen lisäisi vuositasolla työhakemusten määrää laskennallisesti vähintään noin 1,5 miljoonalla työmahdollisuuden haulla. Voidaan kuitenkin olettaa, että osa-aikatyötä tekevien työnhakijoiden joukossa on myös henkilöitä, jotka eivät ole valmiita siirtymään kokoaikatyöhön. Heidän määränsä arvioimiseen ei kuitenkaan ole selkeää tietopohjaa. Osa näistä henkilöistä voisi myös siirtyä pois työvoimapalvelujen asiakkuudesta, kuin työnhakuvelvoitetta tiukennetaan. Viimeksi mainittua vaikutusta kuitenkin vähentäisi osittain työkykyisiä osa-aikatyössä olevia työnhakijoita koskeva työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämiseen liittyvä muutos.

Nykyisin työvoimapalvelumallin säätämisen yhteydessä arvioitiin työnhakuvelvoitteen työllisyysvaikutukseksi 2 000 henkilöä. Mikäli työnhakuvelvoitteen laajennus osa-aikatyössä olevien osalta vaikuttaisi samalla intensiteetillä kuin kaikkien työnhakijoiden hakujen laajennus, olisi työnhakuvelvoitteen laajennuksen laskennallinen työllisyysvaikutus noin 160 henkilöä vastaava. Olennaista on kuitenkin se, että osa-aikatyössä olevat ovat jo työllisiä ja muutoksen vaikutuksesta vain heidän työtuntiansa määrä voi kasvaa.

Kun osa-aikatyössä olevien osalta velvoitteen laajennuksen vaikutuksen voidaan kuitenkin olettaa olevan keskimääräistä voimakkaampi, kun hakuintensiteetti lähtötilanteessa on

keskimääräistä alhaisempi, voisi vaikutus, sillä perusteella olla hieman suurempikin. Toiseen suuntaan vaikuttaa puolestaan täydentävien työnhakukeskustelujen ja sitä kautta työnhaun monitoroinnin väheneminen. Lisäksi sellaiset osa-aikatyötä tekevät työnhakijat, jotka eivät erityisen aktiivisesti hae kokoaikatyötä, eivät saa työttömyysturvaa, voivat lopettaa työvoimapalvelujen työnhakijana olemisen velvoitteiden tiukkenemisen takia. Koska näiden vaikutusten laajuutta ei voida selkeästi arvioida, tämän muutoksen osalta vaikutukseksi arvioidaan noin 150 hengen työllisyysvaikutusta vastaavaan työpanoksen kasvu. Tilastokeskuksen työvoimakustannustutkimuksen ja työvoimakustannusindeksin avulla voidaan laskea, että yksityisen sektorin henkilötövuoden työvoimakustannus oli vuonna 2023 noin 62 127 euroa. Mikäli työpanos kasvaisi 150 henkilötövuoden verran, merkitsisi tämä yksityisellä sektorilla arvonlisäyksen kasvuna vähintään 9,3 miljoonaa euroa. Tämä on tavallaan viimeisen työntekijän palkkauksen arvonlisään perustuva arvio, jossa työvoimakustannus vastaisi arvonlisäystä. Todellisuudessa 150 henkilötövuoden kasvun arvonlisäys olisi suurempi. Huomioon täytyy kuitenkin ottaa se, että vaikutus on laskettu osa-aikatyöllisistä, jolloin heidän osa-aikatyössä tekemänsä arvonlisäys on vähennettävä edellä lasketusta. Osa-aikatyössä tehtyjen työtuntien määrä voi vaihdella varsin paljon henkilöittäin ja myös ajan mukaan. Varovaisesti voidaan arvioida, että arvonlisäyksen kasvu olisi ainakin kolme miljoonaa euroa vuodessa.

Työttömyysturvaseuraamukset

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä laiminlyönti voi johtaa työttömyysturvaoikeuden menettämiseen määrääjäksi tai toistaiseksi. Työttömyysturvaseuraamuksilla on havaittu olevan positiivisia työllisyysvaikutuksia, koska pelote etuusoikeuden menettämisestä (niin sanottu *uhkavaikutus*) lisää työnhaun aktiivisuutta ja palveluihin osallistumista, jolloin siirtymät työmarkkinoille lisääntyvät ja nopeutuvat. Vaikutus syntyy siis niiden työnhakijoiden käyttäytymisessä, joille ei ole asetettu seuraamuksia, mutta jotka ovat tietoisia seuraamusten mahdollisuudesta ja siksi osallistuvat palveluihin ja hakevat työtä aktiivisemmin.

Kaikkia työnhakijoita koskevan uhkavaikutuksen lisäksi työttömyysturvaseuraamuksilla on erillinen vaikutuksensa niiden työnhakijoiden työllistymisen nopeuteen, joille on asetettu seuraamus (niin sanottu *suora vaikutus*). Työttömyysetuuden menettäminen yleensä nopeuttaa työllistymistä, koska etuustason laskiessa on kannattavampaa ottaa vastaan myös matalapalkkaisempaa tai lyhytaikaisempaa työtä. Työttömyysturvaseuraamuksilla on havaittu olevan myös kielteisiä vaikutuksia. Työllisyyden ohella ne saattavat lisätä siirtymiä työvoiman ulkopuolelle (esimerkiksi Busk), heikentää tulevien työsuhteiden laatua³⁷ ja pitkäaikaistyöttömien kohdalla jopa heikentää työllisyyttä³⁸.

Ruotsalaisessa tutkimuksessa³⁹ työnhakijalle asetettujen velvoitteiden seurannan ja seuraamusten lisääminen kasvatti siirtymiä työttömyydestä työllisyyteen viisi prosenttia⁴⁰.

³⁷ van den Berg, Gerard J.;Uhlendorff, Arne;Wolff, Joachim; The Impact of Sanctions for Young Welfare Recipients on Transitions to Work and Wages, and on Dropping Out. *Economica* 2021. <https://www.econbiz.de/Record/the-impact-of-sanctions-for-young-welfare-recipients-on-transitions-to-work-and-wages-and-on-dropping-out-van-den-berg-gerard/10012634763>

³⁸ Huuskonen, Jussi; Essays on the role of public employment services in labour market matching. JYU Dissertations 2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9705-2>

³⁹ Lombardi, S. (2019). Threat effect of monitoring and unemployment insurance sanctions – evidence from two reforms. Working paper 2019:22. Institute for Evaluation of Labour market and Education Policy.

Tästä 4,2 prosenttia aiheutui seuraamusten uhkavaikutuksesta, kun työnhakijat noudattavat työnhakuun liittyviä velvoitteitaan paremmin välttääkseen etuusoikeuden menettämisen. Seuraamusten uhka vaikutti erityisesti miesten ja pitkäaikaistyöttömien käyttäytymiseen. Ruotsalaistutkimuksessa todennäköisyys työllistyä kasvoi myös etuusoikeuden menettäneiden kohdalla (29 prosentilla⁴¹), mutta koska etuusoikeuden menettäneiden määrä oli niin pieni, että suoran työllisyysvaikutuksen osuus tutkittavana olleen ruotsalaisen reformin kokonaistyöllisyysvaikutuksesta (5 prosenttia) jäi pieneksi (0,8 prosenttiin). Seuraamusten suoriin vaikutuksiin liittyy myös epävarmuutta työllistymisen laadusta, joten tämän esityksen työllisyysvaikutusarviot on tehty pääasiassa uhkavaikutuksen varaan.

Uhkavaikutuksista ei ole suomalaista tutkimuskirjallisuutta, mutta suoria vaikutuksia on tutkittu 2003–2006 aineistoilla⁴². Tulosten perusteella seuraamuksen asettaminen lisää työllistymistodennäköisyyttä 84 prosenttia työmarkkinatuen saajilla ja 25 prosenttia ansiopäivärahaa saavilla. Seuraamusten työllisyysvaikutusten suuruuteen vaikuttaa luonnollisesti seuraamusten ankaruus: mitä pidempi etuusmenetys on, sitä suurempi kannuste työnhakijalla on nopeuttaa työllistymistään. Ero on suuri varsinkin ansiopäivärahaa saavilla työnhakijoilla (+22 prosenttia 30-60 etuuspäivän menetyksen seurauksena, +70 prosenttia 90–150 etuuspäivän menetyksen seurauksena), mutta työllistymistodennäköisyys kasvaa myös työmarkkinatuen saajilla (vastaavasti kuin edellä 57 prosenttia ja 90 prosenttia).

Esityksen työllisyysvaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty suomalaistutkimuksen tuloksia suorista vaikutuksista ja Lombardin (2019) tutkimukseen perustuvaa arvioita siitä, että yhden prosenttiyksikön kasvu odotetussa sanktiopäivien määrässä nostaa uhkavaikutukseen liittyvää työllistymisen todennäköisyyttä noin 2,4 prosenttia. Arvioinnissa sovellettu oletus vastaa tällöin sitä, että uhkavaikutus olisi noin kaksinkertainen verrattuna sanktioita saavien määrällä painotettuun suoraan vaikutukseen. Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa uhkavaikutusten on havaittu olevan 4–5-kertaisia suhteessa suoraan työllisyysvaikutukseen⁴³. Tutkimuksissa käytettyjä estimaatteja hyödyntäen voidaan arvioida, että seuraamusmenettelyjen ankaroitumisen työllisyysvaikutus olisi noin 700 työllistä, jos otetaan huomioon vain uhkavaikutukseen perustuva vaikutus (Taulukko 3).⁴⁴ Tutkimuskirjallisuus suoran

⁴⁰ Ruotsissa työttömien monitorointia lisättiin merkittävästi 2013–2014, mikä johti työttömyysturvaseuraamusten määrän merkittävään kasvuun. Uudistus painottui pitkäaikaistyöttömiin.

⁴¹ Lombardin estimaatti (29 prosenttia) on hieman pienempi kuin mitä on havaittu esim. Alankomaissa (Abbring et al. 2005) tai Sveitsissä (Lalive et al., 2005), mutta tuloksia voi selittää erot sanktioiden suuruudessa (Lombardi, 2019).

⁴² Busk, H. (2016). Sanctions and the exit from unemployment in two different benefit schemes. *Labour Economics* 42(2016), 159–176.

⁴³ **Weber**, E. (2024). The dovish turnaround Germany's social benefit reform and job findings. *Journal of Policy Analysis and Management*, 1–17. **Walsh**, T. (2023). Job search and the Threat of Unemployment Benefit Sanctions (June 14, 2023). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4478427>. **Lombardi**, S. (2019). Threat effect of monitoring and unemployment insurance sanctions – evidence from two reforms. Working paper 2019:22. Institute for Evaluation of Labour market and Education Policy.

⁴⁴ Arvio muodostetaan simuloimalla selviytymisfunktiot nykytilalle ja vaihtoehtoiselle tulemalle, jossa työttömyysjaksoon kohdistuu sanktio tai sanktioinnin uhka. Perustason työllistymistodennäköisyys muodostetaan simuloimalla se Weibull-jakauman tiheysfunktioista ($l = 0,45$; $k = 0,8$). Työmarkkinatuen saajien heikomman perustason työllistymistodennäköisyyden vuoksi ja näiden etuuden saajien suuremman painon vuoksi jakauman oletukset perustason työllistymistodennäköisyydestä ovat hyvin

työllisyysvaikutuksen osalta on epävarmempaa, joten työllisyysvaikutus arvioidaan ensisijaisesti uhkavaikutuksen kautta.

Työllisyysvaikutukset perustuvat tutkimukseen seuraamuksen asettamisen riskin kasvun ja työllistymisen nopeutumisen yhteydestä. Arviota varten ei kuitenkaan ole käytettävissä täsmällistä tietoa seuraamuksen asettamisen riskin kasvusta, vaan muutosta on arvioitu aiempien vuosien tietojen perusteella (ks. työttömyysetuuden menettämisen riskin muutoksista myös 4.2.4.4 Työttömyysturvamuutosten vaikutukset kotitalouksiin ja eri työnhakijaryhmiin). Vaikutusarvio on myös herkkä oletuksille työssäolovelvoitteen kestosta, koska esitetyssä mallissa työssäolovelvoite seuraa heti toisesta laiminlyönnistä, kun taas voimassa olevassa lainsäädännössä työssäolovelvoite seuraa vasta neljännestä laiminlyönnistä. Näin ollen oletus velvoitteen kestosta vaikuttaa keskeisesti arvioon etuudenmenettämisen riskin kasvusta. Herkkyyttä havainnollistetaan (Taulukko 3) esittämällä laskelmat käyttäen muutamia eri oletuksia työssäolovelvoitteen kestosta. Esityksen mukaisen muutoksen osalta työllisyysvaikutus eri herkkyyyslaskelmien keskiarvona on 700 lisätyöllistä, jos vaikutus lasketaan vain pelkästä uhkavaikutuksesta (näyttö etuusmenetyksen suorista vaikutuksista on epävarmempaa). Työllisyysvaikutus voi sen sijaan olla jopa negatiivinen (-600) tai selvästi pienempi (200) jos etuudenmenettämisen riski lasketaan työssäolovelvoitteen minikestoilla⁴⁵. Jos taas oletetaan riskin kasvavan lähemmäs työssäolovelvoitteen todellisia kestoja (41 viikkoa) olisi laskennallinen työllisyysvaikutus huomattavasti suurempi (2 400). Minimikestot ovat todennäköisesti aliarvio, koska käytännössä hyvin harva pystyy täyttämään velvoitteen minimiajassa. Todellista kestoja lähempänä olevat arviot taas lienevät yliarvio, koska ei ole perusteltua olettaa, että kirjallisuudessa lyhemmillä kestoilla havaitut vaikutukset kasvaisivat lineaarisesti loputtomiin.

Julkisen talouden osalta työllisyyden kasvu vähentäisi julkisen talouden menoja arviolta noin 17,2 miljoonalla eurolla vuodessa (etuusmenojen lasku ja verotulojen kasvu). Työllisyysvaikutuksen lisäksi työttömyysturvaseuraamusten ankaroituessa etuusmenot vähenisivät ja vähentäisivät julkiselle taloudelle aiheutuvia menoja arviolta noin 14,9

maltilliset (uudelleen työllistymisen mediaani noin 30 kuukautta). Työllisyysvaikutus lasketaan kahden selviytymisfunktion erotuksena, joka kuvaa muutosta työttömyydestä poistuneiden osuudessa. Buskin (2016) tuloksia sovelletaan suoran vaikutuksen arvioinnissa sekä sensitiivisyystarkastelussa painotetun suoran vaikutuksen ja epäsuoran vaikutuksen suhdeluvun laskemiseksi. Laskelma sisältää epävarmuuksia niin käytettyjen joustojen osalta (Buskin käyttämät estimaatit sisältävät epävarmuutta muun muassa aineiston koon takia ja 2003–2009 aineistosta lasketut tulokset eivät välttämättä ole yleistettävissä nykypäivään), kuin myös laiminlyöntien määrästä ja toistuvuudesta tehtyjen oletusten osalta. Laskelmassa oletetaan laiminlyöntien määrän palaavan 2019 tasolle 50 000 laiminlyönnin tuntumaan. Laiminlyöntien toistuvuutta on arvioitu perustuen jakaumiin 2023 (kun käytössä neliportainen malli) ja vuosina 2018–2019 (kun käytössä kaksi portainen malli).

⁴⁵ Työssäolovelvoitteen minimikesto on tällä hetkellä 12 viikkoa, mutta keskimääräinen kesto reilusti yli vuoden (eli työnhakijoilla kestää keskimäärin yli vuoden osoittaa vaadittua vähintään 12 viikon aktiivisuutta työssäololla tai palveluihin osallistumisella). Tutkimuskirjallisuudessa taas on tutkittu pisimmillään vain 21 viikkoa kestäviä seuraamuksia, mikä tekee tulosten soveltamisen vaikeaksi. Koska suurin osa työssäolovelvoitteen saaneista ei nykyisin täytä velvoitetta työttömyysturvalaissa säädettyssä vähimmäisajassa, on epätodennäköistä, että työssäolovelvoitteen tosiasiallinen keskimääräinen kesto lyhenisi voimakkaasti, jos minimiä lasketaan 12 kalenteriviikosta kuuteen kalenteriviikkoon. Tämänkin vuoksi työllisyysvaikutuksen täsmällinen arviointi on vaikeaa ja laskelmiin sisältyy variaatioita.

miljoonalla eurolla vuodessa (huomioiden työttömyysturva-, asumistuki- ja toimeentulotukimenot sekä työttömyysturvaan liittyvät verotulot).

Taulukko 3 Esityksen vaikutukset (herkkyyslaskelmineen) työllisyyteen ja julkiseen talouteen

Työllisyysvaikutukset	Esitys
Uhka + suora vaikutus	
alaraja 1*	-700
alaraja 2*	300
oletus*	1 200
yläraja*	3 200
Pelkkä uhkavaikutus	
alaraja 1*	-600
alaraja 2*	200
oletus*	800
yläraja*	2 400
Vaihteluvälin keskiarvo (pelkkä uhka)	700

Julkisen talouden vahvistuminen

Etuusmenojen säästöt (€)**	14 914 000
Laskennallinen työllisyysvaikutus (24 500 €/työllinen; uhkavaikutus)	17 150 000

* Laskentamallissa sanktioriskin kasvu on hyvin herkkä oletuksille työssäolovelvoitteen kestosta. Oletuksen tekeminen ei ole yksiselitteistä, sillä lakisääteinen minimikesto on tällä hetkellä 12 viikkoa (joka laskisi 6 viikkoon), mutta todellisuudessa jaksot kestävät reilusti yli vuoden. Tutkimuskirjallisuus, johon arvio pohjautuu, on tehty lyhemmillä jaksoilla ja pitkiin jaksoihin yleistäminen ei ole ongelmaton. Tämän takia laskelmat esitetään eri oletuksilla työssäolovelvoitteen kestosta: 12 --> 6 viikkoa; 12 viikkoa; 21 viikkoa; ja 41 viikkoa.

** Etuusmenolaskelmissa työssäolovelvoitteen kestoksi on nykytilan osalta oletettu 215 päivää, mikä vastaa keskimääräisiä velvoitteiden jälkeisiä maksupäiviä tällä hetkellä. Uusien kuuden viikon työssäolovelvoitteiden voimassaolon kestoksi on vastaavasti oletettu 200 päivää, koska velvoitteen suorittamisajan lyhentäminen näkyy olettavasti jossain määrin myös etuudettomien jaksosten lyhentymisenä. Julkisen talouden vahvistumista koskevissa vaikutusarvioissa on otettu huomioon verotulot, toimeentulotuki- ja asumistukimenot. Arviossa on käytetty pohjana peruspäivärahan ja keskimääräisen ansiopäivärahan määriä (2024).

Myös esityksen muilla osilla voi olla vaikutuksia seuraamusten määriin. Täydentävien työnhakukeskustelujen harkintavallan lisääminen voi jossain määrin heikentää monitorointia, joskin työnhakuvelvoitteen seurannan ollessa pitkälle automatisoitu, kohdistuu vähennys todennäköisesti ensi sijassa tapaamisiin saapumatta jättämisestä annettuihin seuraamuslausuntoihin. Seuraamusten määrää taas voi lisätä työnhakuvelvoitteen kattavuuden parantaminen osa-aikatyötä tekevien työnhakijoiden kohdalla ja työnhakuprofiilin julkaisemisvelvoite. Vaikutukset ovat siis erisuuntaisia ja siten merkittävältä osin todennäköisesti kumoavat toisensa. Esityksen muiden osien vaikutuksille

työttömyysturvaseuraamusten määrään ei näin ollen ole laskettu erillisiä työllisyys tai julkistaloudellisia vaikutuksia.

Työhaun voimassaolon lakkaaminen

Työnhakijan työhaun voimassaoloon liittyvä muutos vaikuttaisi vuosittain arviolta vähintään noin 4 100 työnhakijaan. Arvio perustuu niiden työnhakijoiden määrään, joiden työnhaku päättyi vuonna 2023 TE-toimistojen asiakastietojärjestelmästä ilmenevien tietojen perusteella asioinnin toistuvaan laiminlyömiseen. Keskimääräinen aika työnhakijaksi uudelleen ilmoittautumiseen oli työhaun voimassaolon lakattua noin 11,5 kalenteripäivää, kun huomioon otetaan ne henkilöt, jotka ilmoittautuivat uudelleen työnhakijaksi 30 kalenteripäivän kuluessa työhaun voimassaolon päättymisestä.

Edellä mainitusta noin 4 100 henkilöstä ansiopäivärahan saajia oli noin 2 200, peruspäivärahan saajia noin 400 ja työmarkkinatuen saajia noin 1 500. On oletettavaa, että jatkossa henkilömäärä kasvaisi, kun työnhaku päättyisi jo ensimmäisestä työvoimaviranomaisen kanssa asiointiin liittyvästä laiminlyönnistä. Tällä voi olla työttömyysturvamenoja vähentävää vaikutusta, mutta asian arviointi luotettavalla tavalla euromääräisesti ei käytettävissä olevien tietojen perusteella ole mahdollista. Siltä osin kuin ei ole kyse henkilömäärän lisääntymisestä, voitaneen olettaa, että järjestämislakiin työhaun voimassaoloon ehdotettu muutos ainoastaan siirtäisi varhaisemmaksi aikaa, jona työnhaku ei ole voimassa eikä työttömyysetuutta makseta.

Työnhakijan opinnot

Työttömyysturvalain opintojen päätoimisuutta koskevalla säännöksellä ei arvioida olevan vaikutuksia työttömyysturvamenoihin. Tämä johtuu siitä, että säännöstä muutettaisiin vastaamaan säännöksellä alun perin tarkoitettua sisältöä tohtorin tutkintoon johtavien opintojen päätoimisuudesta. Lisäksi tiedossa olevassa soveltamiskäytännössä säännöstä on sovellettu sanamuotoon esitettyä muutosta vastaavasti.

Koulutusta vailla olevat nuoret

Koulutusta vailla olevia nuoria koskevien muutosten vaikutuksia ei ole mahdollista laskea euromääräisesti, koska vaikutukset riippuvat siitä, kuinka monen nuoren kanssa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa hyödynnettäisiin mahdollisuutta sopia haettavasta opiskelupaikasta pääsäännöstä poikkeavasti. Nykyisten säännösten mukaista poikkeamismahdollisuutta on käytetty vain vähän.⁴⁶ Luotettavaa tapaa arvioida, kuinka paljon poikkeamismahdollisuutta käytettäisiin, ei ole käytettävissä. Myöskään sitä ei ole mahdollista arvioida luotettavasti, kuinka moni koulutusta vailla oleva nuori hyödyntäisi esitettyä mahdollisuutta täyttää hakuvelvollisuutta hakemalla esityksessä tarkoitettuihin kokoaikaisiin opintoihin kansanopistoissa tai liikunnan koulutuskeskuksissa.

Työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa voitaisiin sopia myös pääsäännöstä poikkeavasta määräajasta tietyn opiskelupaikan hakemiselle. Lähtökohtaisesti kyse on vain siitä, että opiskelupaikkojen hakemista voitaisiin seurata yksilöllisten määräaikojen puitteissa laissa säädetyn määräajan sijasta. Parhaimmillaan menettely johtaisi

⁴⁶ Haikkola, Lotta ym.; Koulutukseen hakuvelvoite nuorten työttömyysturvan ehtona.

Tarkoituksenmukaisuuden tarkastelua rekisteriaineistojen, TE-palvelujen, oppilaitosten ja nuorten näkökulmista. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki 2022. s. 58 – 60.

kuitenkin siihen, että suunnitelmaa laadittaessa työvoimaviranomainen kiinnittäisi nykyistä enemmän nuoren huomiota pian alkaviin koulutuksiin. Tämä voi joissakin tapauksissa nopeuttaa siirtymistä opintoihin ja samalla työttömyysetuudelta opintotuelle. Tällaisen vaikutuksen arvioidaan kuitenkin olevan sattumanvarainen ja todennäköisesti vähäinen.

Kokonaisuutena arvioituna koulutusta vailla olevia nuoria koskevat muutokset tukisivat opiskelupaikan hakemista työnhakijan yksilöllinen tilanne huomioon ottaen. Tilanteen mukaan työttömyysturvamenot voivat kasvaa tai vähentyä, mutta muutoksen arvioidaan olevan vähäinen. Opintojen alkaessa työttömyysetuuden sijasta henkilölle maksettaisiin yleensä opintotukea. Valtion lisäksi mahdolliset välittömät kustannusvaikutukset kohdistuisivat kuntiin, Työllisyysrahastoon ja työttömyyskassoihin.

Jos muutoksilla kyetään ohjaamaan nuoria nykyistä paremmin koulutukseen ja samalla saadaan ehkäistystä opintojen keskeyttämisistä, tämä vähentäisi pitkällä aikavälillä nuorten valmistumisen viivästymisestä ja nuorten mahdollisesta syrjäytymisestä aiheutuvia kustannuksia. Peruskoulun varaan jäävät aiheuttavat elinaikanaan riskitekijöistä riippuen yhtä henkilöä kohden keskimäärin 230 000–370 000 euron menetyksen julkishallinnolle (nettomenetys vuoden 2017 veroasteikolla) verrattuna koulutuksen suorittaneisiin. Esitetty summa on keskimääräinen, sillä kaikki peruskoulun varaan jäävät eivät syrjäydy tai ajaudu pois työmarkkinoilta, mutta toisaalta osa aiheuttaa selvästi enemmän kustannuksia.⁴⁷

4.2.1.2 Vaikutukset kuntatalouteen

Työnhakijan palveluprosessi

Vuoden 2022 palvelumalliuudistuksessa juuri täydentävien työnhakukeskustelujen lisääminen työnhakijoiden palveluprosessiin oli suurin osa uudistuksen tuomia lisätehtäviä. Uudistus toi kuitenkin myös muita uusia tehtäviä. Palvelumalliuudistuksen valmistelun yhteydessä (HE 167/2021 vp) uudistuksen aiheuttamien lisätehtävien laajuutta ei arvioitu kattavasti tehtäväkokonaisuuksittain.

Palvelumalliuudistuksen yhteydessä alkuhaastattelujen järjestämisessä olleen harkintavallan kaventamisen arvioitiin johtavan alkuhaastattelujen määrän kasvuun 0–113 000 kappaleella vuodessa. Nyt tehdyssä arviossa palvelumalliuudistuksessa tehdystä arviosta huomioidaan vaihteluvälin puoliväli, eli palvelumalliuudistuksen arvioidaan lisänneen alkuhaastatteluja 56 500 kappaleella vuosittain. Tämä vastaa noin 47 000 tuntia eli 31 henkilötyövuotta.⁴⁸

Asiakastapaamisten järjestämisessä työaikaa kohdentuu myös tapaamisajankohtien sopimiseen. Palvelumalliuudistuksen myötä alkuhaastatteluiden ajankohtien sopimisen voidaan arvioida tuoneen lisätyötä työvoimaviranomaisille siltä osin, kun uudistus lisäsi alkuhaastatteluiden lukumäärää. Työajan kohdentumisselvityksen perusteella keskimääräisestä työpäivästä 23 minuuttia kuluu asiakastapaamisten sopimiseen. Palvelumalliuudistuksen valmistelun yhteydessä arvioitiin, että uudistuksen jälkeen asiakastapaamisia järjestetään vuosittain 2 511 000 kappaletta, kun uudistusta edeltävänä aikana asiakastapaamisia järjestettiin 888 000 kappaletta. Edellä kuvatus perusteella päädytään johtopäätökseen, jonka mukaan uudistusta

⁴⁷ Hilli, Petri ym.; Syrjäytymisen hinta - case investoinnin kannattavuuslaskemasta, s. 673.

YP1706_Hilliyym.pdf (julkari.fi)

⁴⁸ Työ- ja elinkeinoministeriön alkuvuodesta 2025 valmistuneen työajan kohdentumisselvityksen perusteella yhden alkuhaastattelun kesto on keskimäärin 50 minuuttia.

edeltävänä aikana asiakastapaamisten sopimiseen on kulunut selvityksessä havaitusta ajasta noin kolmannes, eli 8 minuuttia. Tästä edelleen voidaan päätellä, että asiakastapaamisten keskimääräinen kesto per työpäivä on lisääntynyt 15 minuutilla uudistuksen myötä. Tästä lisäyksestä uudistuksen myötä lisääntyneiden alkuhaastatteluiden osuus on 3,5 prosenttia, joka tarkoittaa keskimäärin 0,5 minuutin lisääntynyttä työskentelyä työpäivää kohden. Kun asiakaspalvelutehtävissä työskentelee noin 3300 virkailijaa, joista jokaista koskee edellä kuvattu päivittäinen puolen minuutin lisätyö, alkuhaastattelujen määrän kasvu tapaamisten sopimisen osalta on johtanut noin 5 800 tunnin lisätyöhön, joka puolestaan tarkoittaa neljää henkilötyövuotta vastaavaa työmäärää.

Palvelumalliuudistus toi muutoksia myös työnhakukeskustelujen keston, määrään ja sopimiseen kuluvaan aikaan. Tapaamisten kesto on kasvattanut erityisesti työnhakuvelvollisuuden asettaminen. Valtakarim ym. (2019) tutkimuksessa havaittiin yhden määräaikaishaastattelun kestäneen keskimäärin 24 minuuttia, kun työajan kohdentumisselvityksen mukaan määräaikaishaastattelua palvelumalliuudistuksen jälkeen vastaavan työnhakukeskustelun keskimääräinen kesto on 44 minuuttia. Siten työnhakukeskustelujen keskimääräinen kesto on uudistuksen jälkeen pidentynyt 20 minuutilla. Tämä tarkoittaa kokonaisuudessaan 230 300 tuntia lisätyötä vuodessa, mikä puolestaan vastaa 151 henkilötyövuoden työpanosta.⁴⁹

Toiseksi palvelumalliuudistus lisäsi jossain määrin työnhakukeskustelujen määrää, koska keskustelujen järjestämisen kohderyhmä laajeni. Työnhakukeskusteluja arvioitiin ennen uudistusta järjestettävän vuositasolla 668 000 kappaletta. TE-hallinnon asiakastietojärjestelmän tilastojen perusteella työnhakukeskusteluja järjestettiin vuonna 2023 yhteensä 812 000 kappaletta, eli 144 000 kappaletta enemmän kuin ennen uudistusta. Yhden työnhakukeskustelun kestäessä keskimäärin 44 minuuttia, työnhakukeskustelujen määrän kasvu on tarkoittanut noin 105 600 tunnin lisätyötä, joka vastaa 69 henkilötyövuotta.

Kolmanneksi palvelumalliuudistus lisäsi työnhakukeskustelujen sopimiseen kuluvaan aikaan siltä osin kuin uudistus lisäsi työnhakukeskustelujen määrää. Alkuhaastatteluiden kohdalla tapaamisten sopimiseen menneestä työajasta tehtyä arviota mukaillen palvelumalliuudistuksen yhteydessä 144 000 kappaleella lisääntynyt työnhakukeskustelujen määrä on käsittänyt yhdeksän prosenttia koko uudistuksen asiakastapaamisten lisääntymisestä. Palvelumalliuudistuksen lisättyä keskimäärin päivittäin 15 minuuttia asiakastapaamisten sopimiseen kuluvaan työaikaan, yhdeksän prosenttia tästä lisäyksestä on 1,35 minuuttia lisätyötä kullekin virkailijalle keskimääräiseen työpäivään. Siten uudistuksen myötä kasvanut työnhakukeskustelujen määrä on tuonut työvoimaviranomaisille lisätyötä noin 15 600 tuntia, joka vastaa kymmentä henkilötyövuotta.

Palvelumalliuudistus toi palveluprosessiin useita yksityiskohtaisesti säänneltyjä uusia osia, jotka sisälsivät lisäksi useita poikkeuksia pääsääntöön. Tämä lisäsi virkailijoiden tarvetta tukeutua toimeenpanon tueksi laadittuihin ohjeistuksiin toimeenpanon yhteydessä. Työajan kohdentumisselvityksen perusteella ohjeistuksiin perehtymiseen kuuluu keskimääräisestä työpäivästä 26 minuuttia. Arviointi siitä, missä määrin palvelumalliuudistus on tuonut kyseiseen tehtäväkokonaisuuteen lisätyötä, on haasteellista, sillä vastaavaa tutkimustietoa ohjeistuksiin perehtymiseen kohdentuneesta työajasta ei ole uudistusta edeltävältä ajalta käytettävissä. Työ- ja elinkeinoministeriö on saanut eri yhteyksissä virkailijoilta palautetta ohjeistuksiin ja

⁴⁹ Palvelumalliuudistuksen yhteydessä arvioitiin, että työnhakukeskusteluja tullaan järjestämään 691 000 kappaletta vuodessa.

lainsäädäntöön paneutumisen kasvaneesta työtaakasta uudistuksen myötä. Lisäksi työajan kohdentumisselvityksestä käy ilmi, että ohjeistuksiin perehtymiseen kohdentuneessa työajassa ei ole suurta vaihtelua virkaiän perusteella, mikä heijastelee ohjeistuksiin paneutumisen suurta merkitystä palvelumallin toimeenpanossa. Palvelumalliuudistuksen arvioidaan tuoneen 25-75 prosentin lisäyksen ohjeistuksiin perehtymiseen kohdentuneeseen työaikaan verrattuna uudistusta edeltävään aikaan nähden. Tämä tarkoittaa noin 75 000-225 000 tuntia lisätyötä vuodessa, eli 50-150 henkilötyövuotta vastaavaa työpanosta. Arvioon liittyy edellä mainituista syistä epävarmuutta.

Edellä kuvatut tehtäväkokonaisuudet huomioiden voidaan arvioida, että palvelumalliuudistukseen sisältyi täydentävien työnhakukeskustelujen lisäksi työvoimaviranomaisten tehtäviä lisäävää työtä yhteensä 315-415 henkilötyövuoden työpanosta vastaava määrä. Uudistuksen yhteydessä työvoimaviranomaisten resursseja lisättiin 70 miljoonalla eurolla, joka vastaa 1167 henkilötyövuotta. Siten edellä kuvatus mukaisesti voidaan arvioida, että uudistuksen täydentäviin työnhakukeskusteluihin liittymättömät lisätehtävät vastaavat uudistuksen lisäresurssoinnista 27-36 prosenttia. Loput palvelumallin toimeenpanoon kohdennetusta lisäresurssoinnista voidaan katsoa kohdistuneen täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämiseen.

Tässä esityksessä ehdotettujen muutosten muut vaikutukset työvoimaviranomaisten tehtäviin, eli työnhakuprofiilien laatimisen ja julkaisemisen, työvoimaviranomaisen osoittamien työmahdollisuuksien määrän kasvun sekä nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen yhteisvaikutus vähentäisi pysyväisluontoisesti työvoimaviranomaisten työtä kolmen henkilötyövuoden verran. Tässä oletuksena on, että työnhakuprofiilien laatimisen ja julkaisun tueksi rakennettava avustava automaatio on käytettävissä täysimääräisesti ehdotettujen muutosten toimeenpanon alusta alkaen.

Huomioitaessa edellä kuvattu uudistuksen työpanos täydentäviin työnhakukeskusteluihin liittymättömään työhön, arvioitu täydentävien työnhakukeskustelujen vähenemä sekä ehdotettujen muutosten muut vaikutukset työvoimaviranomaisten tehtäviin ehdotettujen muutosten arvioidaan vähentävän yhteensä 29,7-38,9 miljoonaa euroa vastaavan määrän tehtäviä. Mikäli vaihteluvälistä huomioidaan sen puoliväli, se tarkoittaisi 34,3 miljoonan euron laskennallista vähennystä kuntien valtionosuusrahoituksesta. Summa vastaa 572 henkilötyövuoden vähennystä.

Edellä luvussa 2.1.9 Alkuhaastattelun, työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen on tarkemmin avattu nykyisen asiakaspalvelumallin toimeenpanoa. Kun tarkastelussa huomioidaan myös työajan kohdentumisselvityksen tulosten mukaiset eri asiakastapaamistyyppien keskimääräiset kestot ja suhteutetaan ne tilastoanalyysin yhteydessä havaittuun toimeenpanon vajaukseen, laskennallisesti TE-palvelujen henkilöstöresurssien vaje on 22 prosenttia. Koska työhallinnon henkilöasiakaspalvelun henkilöstöresurssit käsittävät noin 3300 virkailijaa, edellä kuvattu vaje tarkoittaa 739 henkilötyövuotta. Arvio sisältää sen oletuksen, että työajan käyttöä ei pystyttäisi tehostamaan tai vaihtoehtoisesti kohdentamaan palvelumallin toimeenpanoon nykyistä enemmän.

Työajan kohdentumisselvityksen perusteella henkilöasiakaspalvelussa työaikaa kohdentuu merkittävästi myös itse asiakaspalveluprosessin toimeenpanon ulkopuolisiin tehtäviin, kuten palvelumallin hallinnollisiin tehtäviin, sidosryhmäyhteistyöhön sekä palvelumallin toimeenpanon ulkopuolisiin asiakaskontaktointeihin. Selvityksen perusteella merkittävä osa (24 prosenttia) keskimääräisestä työpäivästä kuluu asiakaspalvelun ydintehtäviin kuulumattomiin yleishallinnollisiin tehtäviin. Itse palvelumallin mukaisten asiakastapaamisten toimeenpanoon kohdentuu keskimääräisestä työpäivästä noin kolmannes.

Edellä kuvatut havainnot työajan kohdentumisesta antaa osviittaa siitä, että työajan kohdentamista on jossain määrin mahdollista tehdä havaittua enemmän itse asiakaspalvelutapahtumiin esimerkiksi työnjohdollisilla toimilla, perehdytyskäytäntöjä sekä ohjeistuksia kehittämällä tai automaatiota lisäämällä. Lisäksi työvoimaviranomaisilla on mahdollisuuksia järjestää henkilöstöresurssien kohdentumista eri tavalla kuin selvityksen aikaisessa keskitetyssä, valtiojohtoisessa palvelujärjestelmässä. Edellä kuvatut seikat huomioiden palveluprosessin ydintehtävien ulkopuolisiin tehtäviin kohdentuneesta työajasta arviolta 25 prosenttia on mahdollista kohdentaa uudelleen asiakaspalveluprosessin ydintehtäviin, etenkin asiakastapaamisten järjestämiseen. Merkittävin potentiaali työajan uudelleenkohdentamiseen löytyy ydintehtäviin kuulumattomista yleishallinnollisista tehtävistä. Uudelleenkohdentamisen myötä henkilöstöresurssien vaje olisi 554 henkilötyövuotta.

Suomen perustuslain 121 § takaa kunnille itsehallinnon, jonka kulmakiviä on kunnallinen verotusoikeus ja oikeus päättää lakien rajoissa kunnan tehtävistä ja niiden rahoituksesta. Tähän liittyy olennaisesti rahoitusperiaate, eli kunnille tehtäviä säädettyä on huolehdittava siitä, että kunnilla on tosiasialliset edellytykset suoriutua tehtäviään. Edellä kuvatun resurssilaskelman perusteella voidaan arvioida, että asiakaspalvelumalliuudistuksen resurssointi ei ole kaikilta osin mahdollistanut asiakaspalvelumallin täysimääräistä toimeenpanoa ja rahoitusperiaatteen toteutuminen on siten voinut vaarantua.

Tässä esityksessä ehdotetut muutokset vähentäisivät työvoimaviranomaisten tehtäviä yhteensä 34,3 miljoonalla eurolla, joka vastaa 572 henkilötyövuotta. Edellä mainitun rahoitusperiaatteen nojalla kuitenkin katsotaan, että kunnilla ei olisi tosiallisia edellytyksiä suoriutua lakisääteisistä tehtävistään ilman, että selvitysten perusteella havaittu työvoimapalvelujen henkilöasiakaspalvelun resurssivaje huomioitaisiin tässä yhteydessä. Näin ollen työvoimaviranomaisten valtionosuusrahoitusta vähennettäisiin ehdotettujen muutosten takia 1,08 miljoonalla eurolla, mikä vastaa 18 henkilötyövuotta.

Työttömyysturvaseuraamukset

Esityksen on arvioitu säästävän etuusmenoissa 14,9 miljoonaa euroa (ks. tarkemmin kappale 1.2.1.4). Säästöistä osa kohdentuu alueille. Seuraavassa taulukossa on estimoitu säästöjen jakautumista alueille perustuen seuraamuslausuntojen jakautumiseen alueittain. Arvio sisältää etuusmenojen vaikutukset työttömyys- ja toimeentuloetuuksien sekä niiden verotuksen osalta. Asumistuen muutoksilla ei ole kunnille vaikutuksia.

Taulukko 4 Esityksen vaikutukset etuusmenojen säästön osalta alueittain

	Etuusmenojen säästö, €
Uudenmaan ELY-keskus	225 305
Varsinais-Suomen ELY-keskus	53 094
Hämeen ELY-keskus	52 786
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	42 706
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	42 035
Keski-Suomen ELY-keskus	38 935
Pohjois-Savon ELY-keskus	29 500

tieto puuttuu	28 818
Satakunnan ELY-keskus	22 286
Lapin ELY-keskus	21 571
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	18 423
Pohjanmaan ELY-keskus	18 225
Etelä-Savon ELY-keskus	17 591
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	12 015
Kainuun ELY-keskus	6 373
Ahvenanmaa	630
Yhteensä	710 149

Laskelmassa kuntien osuus työttömyysturvamenoista on 34 prosenttia, toimeentulomenoista 50 prosenttia ja etuuksien verotuloista 37 prosenttia.

4.2.1.3 Yritysvaikutukset

Työnhakijan palveluprosessi ja palvelut

Muutoksilla olisi vaikutuksia myös yrityksiin. Nämä vaikutukset voidaan jakaa kaikkiin työvoimaa hakeviin yrityksiin liittyen uudistuksen työnhakuintensiteettiä muuttaviin vaikutuksiin, palvelualustalle kirjautuneiden työnantajien saamiin tietoihin työnhakijoiden profiileista ja yksityisten työnvälitysyriytysten työnhakijoiden profiileista saamiin tietoihin.

Yksityiset työnvälitysyriytokset saisivat aiempaa parempaa ja kohdennetumpaa palvelua. Joidenkin parhaiten työnantajan esittämiä hakukriteerejä vastaavien työnhakijoiden profiilien tarkastelu auttaisi työnvälitysyriytöksiä viemään yhteen asiakasyriytöksen työvoiman kysyntää ja työnhakijoiden työvoiman tarjontaa.

Työnhakijoiden palveluprosessin muutokset ja etenkin työnhakuprofiilien julkaisu hyödyttäisi kaikkia työvoimaa julkisen työvoimapalvelun kautta hakevia yrityksiä. Kun työnantaja kirjautuu palvelualustalle, saa hän nähtäväkseen lähtökohtaisesti nimettömiä työnhakijoiden profiilitietoja ja voi ottaa yhteyttä kiinnostavien profiilien tekijöihin, vaikkei työpaikkaa olisikaan ilmoitettu avoimeksi. Tällainen suora haku⁵⁰ ilman avointa työpaikkaa voi olla hyvin tehokas rekrytointimenetelmä, koska siinä säästetään paikan avoinna oloaika sekä yhteydenottojen ja hakemusten käsittely.

⁵⁰ Farm, Ante (2009); Unemployment and Vacancies. Swedish Institute of Social Research (SOFI), Stockholm University, Working paper 8/2009 sekä Ante Farm (2018); Measuring the Effect of Matching Problems on Unemployment. International Labour Review vol 159, issue 2, p 243-258

Työvoimaa millä tahansa menetelmällä avoimiin työpaikkoihin hakevan tai sopivan hakijan ilmaantuessa rekrytointiin valmiin työnantajan kohtaama vaikutus liittyy uudistuksen työnhakijoiden työnhakuintensiteetin muutoksiin.

Työttömyysturvaseuraamukset

Työttömyysturvaseuraamuksia koskevilla muutoksilla pyritään seuraamusjärjestelmän keinoin ohjaamaan työnhakijoita osallistumaan heille tarjolla olevaan työnhakijan palveluprosessiin sekä tarjolla oleviin palveluihin. Palveluprosessiin kuuluvia toimia ja palveluita järjestetään siinä tarkoituksessa, että työvoimaviranomainen tukisi työnhakijaa työhaussa, tai jos työnhakijan työllistymisen edellytyksissä on haasteita tai puutteita, työvoimaviranomainen ja työnhakija löytäisivät keinot ratkaista näitä haasteita. Työnantajana toimivien yritysten näkökulmasta kokonaisuus tukee työpaikkojen ja työnhakijoiden kohtaantoa ja työvoiman tarjontaa.

Edellä luvussa Nykytila ja sen arviointi on kerrottu työnhakijoille asetetun määrällisen työnhakuvelvollisuuden vaikutuksista ja työnantajien turhina pitämistä työhakemuksista työhön, jonka tekemiseen työnhakijalla ei ole edellytyksiä tai joihin työnhakija ei edes halua työllistyä.

Työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n nojalla työnhakijalle voidaan asettaa korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite, jos työnhakija jättää ilman pätevää syytä täyttämättä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyvän työnhakuvelvollisuutensa tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei työnhaku johda työllistymiseen. Tarkoituksena on, että työnhakijalla on aina mahdollisuus hakea työmahdollisuuksia mahdollisimman laajasti, eikä esimerkiksi se johda työttömyysturvaseuraamuksen asettamiseen, että työnhakija haki työtä, joka ei täysin vastannut hänen osaamistaan, jos mahdollisuus työllistyä tähän työhön oli kuitenkin olemassa. Sen sijaan täysin perusteettomia hakemuksia tai hakemuksia, joissa työnhakija antaa ymmärtää, ettei hakemuksestaan huolimatta ole kiinnostunut kyseisestä työstä, ei tulisi ottaa huomioon työnhakuvelvollisuutta täyttävänä toimina.

Nykyisin täysin perusteettomien työhakemusten tekeminen voi johtaa korvauksettoman määräajan asettamiseen vasta, kun työnhakijan laiminlyönnit ovat toistuvia. Esitetty muutos johtaisi siihen, että työnhakijan riski työttömyysturva-oikeuden menettämisestä koskisi jo ensimmäistä laiminlyöntiä. Tämän arvioidaan vähentävän täysin perusteettomien työhakemusten määrää. Lukumääräistä arviota varten valmistelussa ei ole ollut käytettävissä tarvittavaa tietopohjaa. Asiaan vaikuttaa myös se, millä tavalla työvoimaviranomainen käy työnhakijan kanssa läpi työnhakuvelvollisuuden täyttämistä työllistymissuunnitelmaa tai sen korvaavaa suunnitelmaa laadittaessa.

Perusteettomien työhakemusten vähentämisessä on lisäksi merkitystä työnhakijan tekemien työhakemusten läpikäymisellä työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa. Ensisijaisesti työnhakuvelvollisuuden täyttämistä seurataan verkkopalvelun kautta tehtävien työnhakijan ilmoitusten perusteella, mutta työnhakutoimia tulisi tarpeellisessa laajuudessa seurata myös työvoimaviranomaisen tavatessa työnhakijaa. Tässä yhteydessä tehtyjen hakujen tarkastelu liittyy työnhakuun tarjottavaan tukeen, mutta samalla tulisi puuttua täysin perusteettomiin työnhakuihin ja saattaa nämä KEHA-keskuksen käsiteltäväksi. KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluu näissä tilanteissa arvioida, tuleeko työnhakijalle asettaa laiminlyönnin takia joko korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.2.2.1 Vaikutukset työvoimaviranomaisiin

Koska ehdotetut muutokset lisäävät henkilöasiakaspalvelussa työskentelevien työvoimaviranomaisten harkintavaltaa eikä palvelutarpeeseen nojautuvaa harkintaa ole mahdollista etukäteen määrittää tarkasti, vaikutusarvioihin liittyy merkittävää epävarmuutta.

Epävarmuutta palveluprosessin toimeenpanoon liittyviin vaikutusarvioihin tuo myös tilastointiin liittyvät puutteet. Työhallinnossa ei ole käytettävissä tilastoja siitä, miten todennäköiseksi kunkin työnhakija-asiakkaan työllistyminen itsenäisellä työnhaualla on arvioitu. Käytettävissä olevista tilastoista soveltuvimpia tähän tarkoitukseen on palvelulinjakohtaiset tilastot, jotka antavat osviittaa asiakkaiden palvelutarpeen tasosta. Matalimman palvelutarpeen asiakkaat sijoittuvat Ei asiantuntijapalvelun tarvetta sekä Työnvälitys- ja yrityspalvelut – palvelulinjoille. Keskimääräisen palvelutarpeen asiakkaat sijoittuvat ensisijaisesti Osaamisen kehittämispalvelut -palvelulinjalle ja korkean palvelutarpeen asiakkaat Tuetun työllistymisen ja Monialaisen yhteispalvelun palvelulinjoille. Asiakastietojärjestelmään kerätään tietoa asiakkaiden palvelutarpeesta, joka perustuu aiemmin henkilöasiakaspalvelussa käytössä olleeseen palvelulinjakohtaiseen palvelurakenteeseen. Vaikka palvelulinjoihin perustuvasta palvelurakenteesta on työhallinnossa jo luovuttu, on asiakkaiden palvelulinjatietoa kerätty tilastollisista syistä, koska työhallinnossa ei muutoin tilastoida asiakkaiden palvelutarvetta kuvastavaa tietoa.

Lisäksi arvioissa on hyödynnettävissä tilastoja siitä, miten suurella osuudella työttömistä työnhakijoista työttömyys pitkittyy halutun tarkasteluajanjakson yli.

Keskeisimmät muutokset työvoimaviranomaisten toimintaan ja tehtäviin koskisivat täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämistä ja niiden määrää, muistutusmenettelystä luopumista, työnhakuprofiilien laatimista ja julkaisua sekä työvoimaviranomaisten osoittamia työmahdollisuuksia.

Täydentävät työnhakukeskustelut

Täydentävien työnhakukeskustelujen määrän arvioidaan laskevan merkittävästi nykyisessä sääntelyssä edellytettyyn verrattuna. Täydentävien työnhakukeskustelujen vähentymisen tasoa on mahdollista arvioida kahden, vuoden 2017 määräaikaishaastatteluihin tehtyä uudistusta käsittelevän tutkimuksen kautta. Vuonna 2017 tehdyssä määräaikaishaastattelu-uudistuksessa työttömille järjestettäviin määräaikaishaastatteluihin liittyvää harkintavaltaa kavennettiin. Molemmissa tutkimuksissa on tarkasteltu uudistuksen vaikutuksia määräaikaishaastattelujen lukumääriin niiden järjestämiseen liittyvän harkintavallan kavennettua. Tästä on käänteisesti pääteltävissä vaikutus ehdotettujen muutosten vaikutuksista täydentävien työnhakukeskustelujen määrään lisättäessä harkintavaltaa niiden järjestämiseen.

Huuskosen⁵¹ tutkimuksesta käy ilmi, että vuoden 2017 uudistus johti haastattelumäärien selvään kasvuun. Alueelliset erot määräaikaishaastattelujen järjestämisessä ja määrän kasvussa olivat merkittäviä, mutta tutkimuksen tuloksista on pääteltävissä, että harkintavallan kaventaminen määräaikaishaastattelujen järjestämisessä johti haastattelujen määrän kasvuun

⁵¹ The impact of periodic interviews on unemployment duration: Evidence from the 2017 Finnish reform - Huuskonen - 2023 - LABOUR - Wiley Online Library

valtakunnallisesti noin 75 prosentilla. Tutkimuksessa ei tarkasteltu harkintavallan kaventamisen vaikutuksia haastattelumääriin työnhakijoiden palvelutarpeen perusteella.

Valtakari ym.⁵² päätyivät tutkimuksessaan vastaavaan tulokseen. Tässä tutkimuksessa kuitenkin tarkasteltiin määräaikaishaastattelujen määrän muutosta myös työnhakijoiden palvelutarpeen pohjalta. Tutkimuksen mukaan määräaikaishaastattelujen määrän kasvu vaihteli palvelulinjoittain siten, että suurin muutos tapahtui matalimman palvelutarpeen palvelulinjalla ja pienin keskimääräisen palvelutarpeen palvelulinjalla. Suhteutettaessa tutkimuksessa esitellyt palvelulinjakohtaiset haastatteluasteet vuoden 2023 toteutuneilla palvelulinjakohtaisilla täydentävien työnhakukeskustelujen määrillä, harkintavallan kaventamisen voidaan päätellä kasvattaneen haastattelujen määriä 70 prosentilla. Tarkasteltaessa tutkimuksessa esitettyjen palvelulinjakohtaisten haastatteluasteiden muutosta uudistuksen myötä ja määrittelemällä niistä muutoksen keskiarvo, havaitaan, että uudistus lisäsi haastatteluja 65 prosentilla.

Edellä kuvattujen tutkimusten perusteella voidaan siis käänteisesti arvioida, että tässä esityksessä ehdotettujen muutosten myötä lisättävä harkintavalta täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämiseen tulisi vähentämään niiden määrää 65-75 prosenttia nykytilaan nähden.

Työnhakuvelvollisuus

Ehdotetut muutokset eivät lisäisi työnhakuvelvollisuuden asettamistapahtumien määrää. Työnhakuvelvollisuuden osalta työvoimaviranomaisten tehtävien arvioidaan lisääntyvän korkeintaan maltillisesti, mikä perustuu pääasiassa osa-aikaisessa työssä oleville asetettuihin työnhakuvelvollisuuksiin liittyvän asiakasviestinnän lisääntymiseen. Työnhakuvelvollisuuden asettamisesta muodostuva lisätyö sisältyy kokonaisuudessaan taloudellisten vaikutusten yhteydessä esitettävään arvioon työnhakukeskusteluiden keskimääräisen keston pidentymisestä.

Alkuhaastattelut

Alkuhaastatteluihin ehdotettu muutos mahdollistaisi työvoimaviranomaisille laadukkaampien alkuhaastattelujen järjestämisen, koska työvoimaviranomaiselle jäisi enemmän aikaa tutustua asiakkaan työhaun käynnistämisen yhteydessä antamiin tietoihin ja siten valmistautua paremmin alkuhaastatteluun. Aikamääreen pidentäminen helpottaisi myös eräissä tapauksissa välttämättömien tulkkaukspalvelujen järjestämistä alkuhaastattelun yhteyteen.

TE-toimistojen asiakastietojärjestelmästä ilmenevien tietojen mukaan alkuhaastattelujen järjestämisen keston mediaani oli lokakuussa 2024 kahdeksan arkipäivää. Kaikista järjestetyistä alkuhaastatteluista noin kolmasosa pystyttiin järjestämään nykyisessä lainsäädännössä määritellyn viiden arkipäivän sisällä. Toimeenpanon tason perusteella arvioidaan, etteivät ehdotetut muutokset vähentäisi järjestettyjen alkuhaastattelujen kokonaismäärää eikä muutoksilla siten olisi vaikutuksia työvoimaviranomaisten työmäärään.

Muistutusmenettelystä luopuminen

⁵² Valtakari, Arnkil, Eskelinen, Kesä, Mayer, Nyman, Ålander, Työttömien määräaikaishaastattelujen arviointi – Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan julkaisusarja 2019:26

Palvelumalliuudistuksen yhteydessä arvioitiin, että muistutusmenettelyn käyttöönotto lisäsi työvoimaviranomaisten työtehtäviä yhteensä kymmentä henkilötyövuotta vastaavalla määrällä, joka perustui 174 000 muistutuksen laatimiseen vuodessa. Ehdotetut muutokset nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumiseksi vähentäisivät arvion mukaan työvoimaviranomaisten tehtäviä 10 henkilötyövuoden verran.

Lisäksi ehdotetut muutokset nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumiseksi vähentäisi työvoimaviranomaisten kustannuksia 400 000 euroa, joka perustuu muistutusten lähettämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Vuoden 2023 muistutusmäärällä ja muistutuksesta aiheutuvalla arviolta kahden euron kustannuksella laskettuna muistutuksista aiheutui kuluja yhteensä noin 400 000 euroa vuodessa.

Työvoimaviranomaisen haettavaksi osoittamat työmahdollisuudet

Työtarjousten velvoittavuus väheni merkittävästi uuden asiakaspalvelumallin voimaantulon jälkeen keväällä 2022. Ennen kyseistä palvelumalliuudistusta työtarjouksia tehtiin keskimäärin vuositasolla noin 180 000 kappaletta. Uudistuksen jälkeen asiakkaille tehtyjen työtarjousten määrä putosi merkittävästi. Esimerkiksi vuonna 2023 asiakkaille tehtiin alle 10 000 työtarjousta.

TE-toimistojen asiakastietojärjestelmästä saatavista, vuotta 2023 koskevista tilastoista on nähtävissä kaksi selvää ajankohtaa, jolloin tehtyjen työtarjousten määrät ovat suurimmillaan. Nämä ajankohdat ovat työnhaun alkuvaihe ja työnhaun oltua voimassa puoli vuotta, jolloin työtarjoukset muuttuvat velvoittaviksi. Tilastotietojen valossa työtarjousten velvoittavuus siis lisää tehtyjen työtarjousten määrää. Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvät muutokset voivatkin lisätä työtarjousten määrää jonkin verran. Arvion mukaan tämä vaikutus ei kuitenkaan olisi kovinkaan merkittävä.

Ehdotettujen muutosten arvioidaan lisäävän työvoimaviranomaisten osoittamien työmahdollisuuksien määrää keskimäärin 10 800 kappaleella vuodessa. Arvion mukaan tämä lisäisi työvoimaviranomaisten työmäärää vuodessa noin 2700 tuntia, eli kahta henkilötyövuotta vastaavalla määrällä, kun yhden työmahdollisuuden osoittamiseen ja sen seurantaan kuluisi keskimäärin 15 minuuttia.

Työnhakuprofiilit

TE-toimistojen asiakastietojärjestelmästä ilmenevien tilastojen perusteella noin kymmenen prosenttia (yhteensä noin 30 000 asiakasta) työnhakija-asiakkaista on julkaissut työnhakuprofiilinsa palvelualustalla. Lähtökohtaisesti työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen tulisi velvoittavaksi niille asiakkaille, joille asetetaan työnhakuvelvollisuus. Syyskuun 2024 tilastojen mukaan noin 260 000 asiakkaalle eli noin 60 prosentille työnhakija-asiakkaista oli asetettu työnhakuvelvoite. Ehdotettujen muutosten myötä noin 230 000 tällä hetkellä asiakkaana olevan henkilön tulisi laatia ja julkaista työnhakuprofiili.

Edellä mainituista 230 000 asiakkaasta arviolta 80 prosenttia eli 184 000 asiakasta julkaisisi työnhakuprofiilinsa itsenäisesti ilman työvoimaviranomaisilta vaadittavaa työpanosta. Tämä vastaa niiden asiakkaiden osuutta, jotka eivät tilastojen mukaan ole laiminlyöneet työnhakuvelvollisuuttaan vuonna 2023. Muiden osalta työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen vaatisi työvoimaviranomaisen työpanosta arviolta 15 minuuttia jokaista laadittua ja julkaistua työnhakuprofiilia kohden. Tämä tarkoittaisi noin 7 700 työtuntia, mikä vastaa noin viittä henkilötyövuotta. Tämä koskisi vain ehdotettujen muutosten voimaantulon alkuvaiheen toimeenpanoa eikä siten tarkoittaisi pysyvää työmäärän kasvua. Alkuvaiheen toimeenpanon

arvioidaan kestävän noin puoli vuotta ehdotettujen muutosten toimeenpanon käynnistymisestä lukien. Vuonna 2023 alkoi keskimäärin 32 000 uutta työnhakua kuukaudessa, joista arviolta 60 prosenttia oli uusien asiakkaiden tekemiä työnhakujen käynnistämisiä. Tämä tarkoittaa, että vuodessa uusien asiakkaiden työnhakuja käynnistyy noin 230 000 kappaletta. Olettaen, että näistä asiakkaista 80 prosenttia laatisi ja julkaisisi itsenäisesti työnhakuprofiilinsa, työvoimaviranomaisten vastuulle jäisi noin 46 000 asiakkaan työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaisu. Työvoimaviranomaisten työmäärä näiden osalta arvioidaan olevan noin 11 500 tuntia vuodessa eli viiden henkilötyövuoden vuosittainen, pysyvä työpanos.

Edellä on kuvattu työvoimaviranomaisten työnhakuprofiileihin liittyvän työmäärän lisääntymistä niissä tapauksissa, joissa työnhakijoille tulee laadittavaksi ja julkaistavaksi työnhakuprofiili ensimmäistä kertaa. Työnhakuprofiili olisi kerrallaan julkaistuna enintään kuusi kuukautta julkaistuna. Näin ollen niille työnhakijoille, joiden työnhaku kestäisi kuusi kuukautta tai pidempään, työnhakuprofiili tulisi vuoden aikana työvoimaviranomaisen laadittavaksi ja julkaistavaksi kaksi tai kolme kertaa, mikäli työnhakija ei yhdelläkään kerralla toimisi itse. Kehittämis- ja hallintokeskuksen ylläpitämän Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2024 keskimäärin 29 prosenttia työttömyysjaksoista venyi vähintään puolen vuoden mittaisiksi. Työttömyys kesti yli 12 kuukautta 14 prosentilla työnhakijoista.

Edellä arvioidun mukaisesti työvoimaviranomaisten tulee laatia ja julkaista työnhakuprofiili ensimmäistä kertaa noin 92 000 asiakkaalle. Työvoimaviranomaisten tulisi laatia ja julkaista noin 26 700 asiakkaalle työnhakuprofiili toistamiseen. Kolmannen kerran työvoimaviranomaisten tulisi arvion mukaan laatia ja julkaista työnhakuprofiilit noin 12 900 asiakkaalle. Tämä edellyttäisi noin seitsemän henkilötyövuoden eli 9 900 tunnin työtä vuositasolla, kun oletetaan yhden työnhakuprofiilin laatimisen ja julkaisun vaativan 15 minuutin työpanoksen.

Mahdollinen työnhakuprofiilien laatimiseen liittyvä avustava automaatio vähentäisi työvoimaviranomaisilta edellytettävää lisätyöpanosta edellä arvioidusta tasosta. Automaation avulla työvoimaviranomaisten ei tarvitsisi laatia työnhakuprofiileja manuaalisesti, vaan vain tarkastaa automaation avulla laadittujen työnhakuprofiilien sallittu tietosisältö ennen niiden julkaisemista. Tämä tarkoittaisi arviolta noin viiden minuutin työmäärää työnhakuprofiilia kohden. Automaation käyttöönotto välittömästi ehdotettujen muutosten voimaantulosta lukien vähentäisi olemassa olevien asiakkaiden työnhakuprofiilien laatimiseen vaadittavaa lisätyöpanosta kolmea henkilötyövuotta vastaavaan määrään. Samoin pysyvän vuosittaisen lisätyöpanoksen taso asettuisi automaation hyödyntämisen myötä kolmeen henkilötyövuoteen. Huomioitaessa lisäksi ne asiakkaat, joille työnhakuprofiilit tulisi laatia ja julkaista useampaan kuin yhteen kertaan, edellytetty työpanos lisääntyisi vielä kahdella henkilötyövuodella.

Työttömyysturvaseuraamukset

Työvoimaviranomaisten työnhakijalle järjestämään palveluprosessiin ja tarjolla oleviin palveluihin liittyvien työnhakijan laiminlyöntien määrän arvioidaan vähentyvän työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien muutosten takia, koska työnhakijoiden arvioidaan pyrkivän nykyistä tarkemmin toimimaan siten, ettei työttömyysturvaseuraamuksia tule asetettavaksi. Tämä tehostaisi työvoimaviranomaisten toimintaa, mutta määrällistä tai euromääräistä arviota varten ei ole käytettävissä riittävää tietopohjaa. Muutosten ei ole tarkoitettu johtavan siihen, että työttömyysturvaoikeuden menettäminen mahdollisten laiminlyöntien takia otettaisiin huomioon esimerkiksi sisällytettäessä työnhakuvelvollisuus työnhakijan kanssa laadittavaan työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan.

Työllistymissuunnitelmien toteuttamista sekä työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamien työpaikkojen hakemista seurataan lähtökohtaisesti verkkopalvelun avulla. Jos työnhakija jättää toteuttamatta suunnitelmaansa tai hakematta työpaikka taikka ei ilmoita suunnitelman toteuttamisesta tai työpaikan hakemisesta, verkkopalvelu lähettää työnhakijalle asiaa koskevan selvityspyynnön ja huolehtii asian siirtämisestä KEHA-keskukselle työttömyysturva-asiana käsiteltäväksi. Näissä tilanteissa työttömyysturvaseuraamusten asettaminen jo ensimmäisestä laiminlyönnistä ei lisäisi työvoimaviranomaisen tehtäviä. Muiden laiminlyöntien kohdalla työvoimaviranomaisen tulisi huolehtia manuaalisesti edellä mainittuja vastaavista työttömyysturva-asian selvittämiseen liittyvistä vaiheista.

Niissä tilanteissa, joissa työnhakijan menettelyllä voi olla vaikutusta hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta, työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle annetaan työttömyysturvaseuraamusta koskeva työvoimapoliittinen lausunto. Lausunnon antaa KEHA-keskus. Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvistä muutoksista huolimatta asetettavien seuraamusten määrän arvioidaan säilyvän nykyisellään noin 50 000:ssa.

Yhden työttömyysturvaseuraamusta koskevan asian ratkaisemiseen ja sitä koskevan työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen kuluu aikaa arviolta noin 20 minuuttia. Arvio sisältää asiaan liittyvien tietojen tarkistamisen, työnhakijan antamaan selvitykseen tutustumisen, mahdollisen lisäselvityspyynnön tekemisen ja sen myöhemmän käsittelemisen sekä asian ratkaisemisen ja työvoimapoliittisen lausunnon perustelujen kirjoittamisen.

Työttömyysturvaseuraamusten määrän arvioitu säilyminen entisellään tarkoittaa sitä, että myöskään työttömyysetuuden maksajien työmäärän ei arvioida kasvavan. Työtä aiheutuu sekä seuraamuksia koskevien päätösten antamisesta, että mahdollisten seuraamuksia koskevien valitusasioiden käsittelystä. Työttömyysturvaseuraamuksia koskevien valitusten määrä vaikuttaa myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan ja vakuutus oikeuden työmäärään.

Jos työnhakijan työttömyysturva-oikeuteen tulee takautuvia muutoksia, tästä voi aiheutua jo maksetun työttömyysetuuden periminen takaisin. Menettelystä aiheutuu hallinnollista työtä erityisesti työttömyysetuuden maksajille. Takaisinperintöjen määrään kuitenkin vaikuttaa se, että työllistymissuunnitelman toteuttamiseen ja työnhakijan haettavaksi osoitettujen työpaikkojen hakemiseen liittyviä mahdollisia laiminlyöntejä seurataan verkkopalvelun avulla, ja työttömyysetuuden maksajalla on välittömästi laiminlyönnin tapahduttua käytettävissään tieto siitä, että työvoimaviranomainen ja KEHA-keskus selvittävät asiaa ja että asiaa koskeva työvoimapoliittinen lausunto annetaan myöhemmin.

4.2.2.2 Vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisiin

Selvityksissä on havaittu niin sanottujen työttömien terveystarkastusten (Terveystarkastuslaki 1326/2010) määrän nousseen tasaisesti työvoimapolveluiden uuden asiakaspalvelumallin käyttöönoton jälkeen toukokuusta 2022 alkaen. Vuonna 2021 työttömien terveystarkastuksia tehtiin 3,5 prosentille, vuonna 2022 7,1 prosentille ja vuonna 2023 8,3 prosentille työttömistä.⁵³ AvoHilmo rekisteriaineiston perusteella voidaan todeta työttömien terveystarkastusten asiakas- ja käyntimäärien kasvaneen selvästi valtakunnallisesti ja erittäin merkittävästi muutamilla hyvinvointialueilla asiakaspalvelumallia koskevan uudistuksen jälkeen. Lisäksi VTV:n

⁵³ Sotkanet: Tulostaulukko Työttömien terveystarkastukset, prosenttia työttömistä (luettu 4.10.2024)
Tulostaulukko - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki

arvioinnin mukaan TE-henkilöstöstä reilu kolmannes (37 prosenttia) arvioi, että työttömien ohjaaminen terveystarkastuksiin on lisääntynyt merkittävästi uuden palvelumallin myötä.

Työttömän terveystarkastuksiin on samanaikaisesti kuitenkin kohdistunut muitakin kehittämistoimia (lisääntynyt tarjonta Kestävän kasvun ohjelman kehitystyön myötä, sosiaali- ja terveysministeriön päivittämä ohjauskirje hyvinvointialueille v. 2023, kirjaamiskäytäntöjen parantaminen), minkä takia Terveystarkastuksen ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan on vaikea arvioida, mikä osuus kasvusta on johtunut uuden asiakaspalvelumallista ja mikä muista toimista.

Esitetyillä muutoksilla olisi arvion mukaan lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia sosiaali- ja terveyspalvelujen kysyntään ja käyttöön sekä hyvinvointialueille tuleviin kustannuksiin. Täsmällinen arvioiminen on kuitenkin haastavaa, sillä työttömien henkilöiden palvelutarpeet ovat hyvin erilaisia ja ulottuvat monelle eri sosiaali- ja terveyspalvelujen osa-alueelle.

Lyhyellä aikavälillä sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttö voisi lisääntyä ja sitä kautta myös hyvinvointialueiden palveluiden järjestämiseen liittyvät kustannukset kasvaisivat, jos harkintavallan kasvun lisääntyminen vapauttaisi resurssia kohdentaa nykyiseen toimeenpanoon käytettyä resurssia uudelleen. Pelkkä palvelutarpeiden parempi tunnistaminen ei kuitenkaan takaa suoraan sitä, että työnhakijat ohjautuisivat ja saisivat tarpeitaan vastaavia palveluita.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden käytön osalta on laadittu karkea arvio esityksen mahdollisista lyhyen aikavälin vaikutuksista tiettyjen valittujen palvelujen kustannuksiin. Asiakkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen käytön kustannusten on kokonaisuudessaan arvioitu olevan noin 347 miljoonaa euroa vuosittain. Lyhyellä aikavälillä esitettyjen muutosten arvioidaan lisäävän perusterveydenhuollon avosairaanhoidon, mielenterveys- ja päihdetyön sekä työttömien terveystarkastuksien kustannuksia yhteensä noin 2,3–7 miljoonaa euroa vuodessa, painottuen perusterveydenhuollon avosairaanhoitoon sekä mielenterveys- ja päihdetyöhön. Esimerkiksi niin sanottujen työttömien terveystarkastuksien määrän on arvioitu kasvavan noin 150–450:lla vuodessa. Laskelmat sisältävät merkittäviä epävarmuustekijöitä, mutta ovat suuntaa antavia.

Pitkällä aikavälillä hallituksen esityksessä ehdotettujen muutosten arvioidaan kuitenkin tuovan säästöjä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Tämä johtuisi oikean ja tarpeenmukaisen tuen saamisesta aikaisemmassa vaiheessa. Jos esimerkiksi työttömien terveystarkastuksissa onnistuttaisiin tunnistamaan terveysongelmia ja ehkäisemään niiden pahenemista, se toisi säästöjä hyvinvointialueille ja toisaalta työttömän näkökulmasta vähentäisi ongelmien kasautumista.

On syytä kuitenkin huomioida, että yllä oleva arvio perustuu asiakaspalvelumallin toimeenpanon tilanteeseen, joka on siis jäänyt selvästi lain edellyttämästä tasosta. Mikäli palvelumallia toimeenpantaisiin tällä hetkellä lain edellyttämällä tasolla, myös asiakkaiden palvelutapahtumat olisivat merkittävästi nykyistä korkeammalla tasolla, ja nyt ehdotettavat muutokset vähentäisivät asiakkaiden palvelun kokonaismäärää.

4.2.2.3 Vaikutukset Kansaneläkelaitokseen

Esityksellä olisi välillisiä vaikutuksia Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalveluihin ohjautumiseen, jos työvoimaviranomaiset pystyisivät harkintavallan lisääntyessä keskittymään nykyistä vahvemmin niihin asiakkaisiin, jotka tarvitsevat enemmän tukea ja sitä kautta myös tunnistamaan asiakkaiden mahdollisia muita palvelutarpeita. Tarkkoja arvioita palveluprosessin muutosten vaikutuksista Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalveluihin ohjautumiseen ja kuntoutuksen saamiseen on haasteellista antaa, joten arviot ovat suuntaa antavia.

Kansaneläkelaitoksen tilastotietojen perusteella kuntoutuspalvelujen tarvetta olisi arviolta noin 15–30 prosentilla työttömistä. Ammatillisen kuntoutuksen osalta kuntoutustarve voi olla korkeampikin, koska esimerkiksi vuonna 2023 16–29-vuotiaille nuorille tarkoitetun nuoren ammatillisen kuntoutuksen saajista 48 prosentilla kuntoutusta edeltäväksi työtilanteeksi oli merkitty työttömyys.

Kuntoutuspalveluihin ohjattavien asiakkaiden ja mahdollisten Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksien saajien osalta oleellisimpia palvelulinjoja arvioidaan olevan tuetun työllistämisen palvelulinja ja monialaisen yhteispalvelun palvelulinja⁵⁴. TE-toimistojen asiakastietojärjestelmästä ilmenevien tietojen mukaan kaikkien työnhakija-asiakkaiden vuosikeskiarvo (syyskuu 2023–elokuu 2024) tuetun työllistämisen palvelulinjalla on hieman alle 104 000 työnhakijaa ja monialaisen yhteispalvelun palvelulinjalla hieman alle 35 000 työnhakijaa. Vammaisten ja pitkäaikaissairausten osalta vastaavat vuosikeskiarvot ovat tuetun työllistämisen palvelulinjalla noin 26 000 työnhakijaa ja monialaisen yhteispalvelun palvelulinjalla 10 300 työnhakijaa. Muuhun kuin Kansaneläkelaitoksen nuoren ammatillisen kuntoutuksen palveluihin hakeuduttaessa edellytyksenä on lääkärin toteama sairaus- tai vammadiagnoosi ja B-lääkärinlausunto. Perustellumpaa on arvioida vammaisiin ja pitkäaikaissairaisiin liittyviä vaikutuksia työnhakija-asiakkaita koskevien tietojen pohjalta. Yhteenlaskettuna tuetun työllistämisen ja monialaisen yhteispalvelun palvelulinjoilla oli 36 300 vammaista henkilöä tai pitkäaikaissairasta työnhakija-asiakasta: 15 prosenttia näistä työnhakija-asiakkaista tarkoittaisi noin 5 400 työnhakijaa, 20 prosenttia noin 7 300 työnhakijaa ja 30 prosenttia noin 10 900 työnhakijaa.

Osatyökykyisten reitit työllisyyteen - etuudet, palvelut, tukitoimet -selvityshenkilöiden raportissa on arvioitu, että noin 16 000 pitkäaikaistyöttömän työkykyä voitaisiin kohentaa hoidoilla, kuntoutuksella ja työmarkkinoiden joustoilla⁵⁵. Osalla hoidon ja terveydenhuollon palveluihin ohjaamisen tarve olisi todennäköisesti ensisijaisempaa ja tarkoituksenmukaisempaa kuin ohjaaminen suoraan kuntoutuspalveluihin. Kansaneläkelaitoksen tilastotietojen mukaan uusia myönteisiä kuntoutusratkaisuja⁵⁶ tehtiin vuosina 2021–2023 yhteensä noin 8 000 henkilölle, joilla kuntoutusta edeltäväksi työtilanteeksi oli merkitty työttömyys. Yhteensä uusia myönteisiä ratkaisuja⁵⁷ tehtiin näinä vuosina noin 22 300 henkilölle, joilla edeltäväksi työtilanteeksi oli merkitty työttömyys. Yhteensä uusia myönteisiä kuntoutusratkaisuja tehtiin vuosina 2021–2023 noin 138 100 henkilölle.

Suuntaa antavasti voidaan arvioida, että 8 000–10 000 työnhakija-asiakasta voisi olla ensisijaisesti kuntoutuspalveluiden tarpeessa. Osa näistä asiakkaista voitaneen tunnistaa työnhakija-asiakkaiden palveluprosessissa. Tällä hetkellä tilastotietojen mukaan vain harvalle kuntoutusta saaneelle on merkitty vireilläolon⁵⁸ syyksi TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilujen aloite. On kuitenkin mahdollista, että vireilläolon syyksi on merkitty jokin muu kuin TE-toimiston aloite (esimerkiksi terveydenhuollon aloite), vaikka alun perin arvio kuntoutustarpeesta ja aloite kuntoutukseen hakeutumiseen on tullut TE-toimistosta tai

⁵⁴ Oivo & Kerätär 2018, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161151>

⁵⁵ Oivo & Kerätär 2018, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161151>

⁵⁶ Henkilöllä ei ole saman Kelan kuntoutuksen aiempia myönteisiä kuntoutusratkaisuja vuodesta 2019 alkaen. Henkilö voi tilastoitua aloittajaksi useammalle vuodelle, jos hän on saanut eri vuosina ensimmäisen myönteisen päätöksen eri Kelan kuntoutuksiin.

⁵⁷ Henkilöllä ei ole saman Kelan kuntoutuksen aiempia myönteisiä kuntoutusratkaisuja vuodesta 2019 alkaen. Henkilö lasketaan yhteissummiin vain kerran.

⁵⁸ Vireilläololla tarkoitetaan, että kuntoutushakemus on käsittelyssä.

työllisyyden kuntakokeiluista. Luvut eivät näin ollen välttämättä anna tosiasiallista kuvaa TE-toimistojen tai työllisyyden kuntakokeilujen kautta Kelan kuntoutuspalveluihin ohjautuneista asiakkaista.

Jos palveluprosessissa pystyttäisiin tunnistamaan kuntoutuksen tarpeessa olevia työnhakija-asiakkaita ja heidät ohjattaisiin hakemaan kuntoutusta, niin vain osalla prosessi johtaisi myönteiseen kuntoutuspäätökseen ja kuntoutuspalvelun alkamiseen. Hakemuksista esimerkiksi ammatilliseen kuntoutukseen hylättiin vuonna 2023 noin 20 prosenttia ja nuoren ammatilliseen kuntoutukseen noin 27 prosenttia. Esimerkiksi vuonna 2023 kaikista ammatillisen kuntoutuksen hylkäävistä ratkaisuksista 20 prosentissa hakijan edeltävä työtilanne oli työtön ja kaikista nuoren ammatillisen kuntoutuksen hylkäävistä ratkaisuksista 27 prosentissa hakijan edeltävä työtilanne oli työtön. Kuntoutushakemuksen hylkääminen voi johtua muun muassa lääketieteellisistä syistä, jos haetun kuntoutuksen ei voida katsoa olevan tarkoituksenmukaista tai siitä, että kuntoutusvastuu kuuluu lain mukaan jollekin muulle taholle.

Työttömyysturvaseuraamukset

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvät muutokset voivat lisätä työnhakijoiden tarvetta turvautua toimeentulotukeen. Erityisesti tämä koskee peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea hakevia työnhakijoita. Työssäolovelvoitteiden määrän arvioidaan kasvavan noin 6 000:sta noin 15 000:een.

Kansaneläkelaitokselle toimeentulotuen perusosan myöntämisestä aiheutuvan työmäärän kasvua vähentää kuitenkin se, että nykyisin työttömyysturvaseuraamuksista noin kaksi kolmasosaa koskee peruspäivärahan tai työmarkkinatuen hakijoita, joista moni saa toimeentulotukea työttömyysetuuden lisäksi.

4.2.2.4 Vaikutukset Aluehallintovirastoon

Työvoimaviranomaisten laillisuusvalvonta kuuluu Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle (AVI). Laillisuusvalvonta on ollut vuonna 2021 alkaneissa työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa edellä mainitun aluehallintoviraston tehtävänä.

AVI:n tilastotietojen perusteella AVI:n käsittelyyn saapuneiden sekä ratkaistujen kanteluasioiden määrä on kasvanut vuosittain työllisyyden kuntakokeilujen alusta asti. Vuonna 2022 AVI:oon saapuneita kanteluasioita oli noin 45 kappaletta ja ratkaistuja noin 25 kappaletta. Vuonna 2024 saapuneiden kanteluasioiden määrä oli lähes 100 ja ratkaistuja noin 70 kappaletta. Vuoden 2025 toukokuun puoliväliin mennessä AVI:oon saapuneita kanteluasioita oli kertynyt lähes 60 kappaletta ratkaistujen asioiden määrän ollessa 30 kappaletta. Arvion mukaan kanteluasioiden määrän tasaisella kehityksellä vuoden 2025 aikana kanteluasioita tulisi vireille noin 200-250 kappaletta.

Ehdotetut muutokset toisaalta vaikeuttaisivat ja toisaalta helpottaisivat laillisuusvalvontatehtävän suorittamista. Työnhakuvelvollisuuden osalta ehdotetut sääntelyn yksinkertaistamista ja tietyistä poikkeuksista luopumista koskevat muutokset helpottaisivat kanteluiden tutkintaa. Toisaalta esitetyt työvoimaviranomaisen harkintavallan lisäämistä täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisessä koskevat muutokset lisäävät kanteluiden tutkimisen haasteellisuutta. Osaltaan tätä haastetta on pyritty hallitsemaan työllistymissuunnitelman sisältöön ehdotetuilla muutoksilla, joiden mukaan suunnitelmaan olisi jatkossa sisällytettävän muun muassa mahdollinen peruste työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämiselle. Lisäksi suunnitelmaan olisi sisällytettävä täydentävien työnhakukeskustelujen

ajankohdat. Kantelutapauksien tutkinnassa työllistymissuunnitelmaan kirjatut asiat helpottavat ja nopeuttavat valvontaviranomaisen toimintaa, mikä edesauttaa tapausten nopeaa käsittelyä.

4.2.2.5 Vaikutukset Tulorekisteriyksikköön

Tulorekisteriyksikölle aiheutuisi ehdotetusta muutoksesta tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin noin 8000 euron kertaluonteiset investointikustannukset, jotka rahoitettaisiin Tulorekisteriyksikön pienkehitysbudjetista. Ehdotettu rekisterin tietojen käytön laajennos aiheuttaa valmisteluun liittyviä kertaluonteisia kustannuksia muun muassa testauksesta ja tietoluvan muutokseen liittyvistä toimenpiteistä.

Kustannusarvion perustana on arvioitu toimintamallia, jossa tietoja haettaisiin tulorekisteristä kertaluonteisesti suuri määrä, ja tämän jälkeen tarpeeseen pohjautuen yksittäisten henkilöiden tietoja erillisinä hakuina. Mikäli tietojen haku toteutettaisiin toisella tavalla, tulorekisterin on tarve arvioida kustannuksia uudelleen.

4.2.3 Vaikutukset tietoyhteiskuntaan

4.2.3.1 Tietosuoja-vaikutukset

Yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa edellytetään, että rekisterinpitäjä toteuttaa ennen käsittelyä arvioinnin suunniteltujen käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle, jos käsittely todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien kannalta. Arvioinnin tarpeellisuutta arvioitaessa on otettava huomioon käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset. Lainsäätäjä voi osana lainvalmistelua tehdä tietosuojaa koskevan vaikutusten arvioinnin. Jos vaikutusten arviointi toteutetaan lainsäädäntötyön yhteydessä, ei vaikutustenarviointia ole välttämätöntä tehdä enää kyseisten käsittelytoimien yhteydessä. Tietosuoja-valtuutettu on pitänyt tätä erittäin kannatettavana korkean riskin käsittelyssä (lausunto 777/03/2018). Tietosuoja-valtuutettu on katsonut riskejä liittyvän erityisten henkilötietoryhmien lisäksi esimerkiksi laajamittaiseen henkilötietojen käsittelyyn, joka koskee suurta rekisteröityjen määrää. Korkea riski liittyy myös käyttöoikeuksien osalta suureen määrään tietojärjestelmän käyttäjiä ja heille myönnettyihin käyttöoikeuksiin (lausunto 777/03/2018).

Rekisteröityjen määrän ja henkilötietojen käsittelijöiden määrän perusteella arvioidaan, että palvelualueen, työnhakuprofiilien tietovarantoon sekä työnhakuprofiilien tietojen käsittelyyn liittyviin ehdotettuihin muutoksiin liittyisi todennäköisesti tietosuoja-valtuutetun lausunnossa esiin nostama korkea riski. Arvioinnissa on myös tunnistettu todennäköistä korkeaa riskiä työnhakuprofiilien julkaisemisvelvollisuuteen liittyen sekä työnhakijoiden että työvoimaviranomaisten osalta.

Esitetyn perusteella katsotaan tarkoituksenmukaisesti toteuttaa osaltaan yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa tarkoitettu vaikutusten arviointi jo lainsäädäntötyön yhteydessä.

Arvioinnin on tietosuoja-asetuksen 35 artiklan 7 kohdan mukaan sisällettävä vähintään:

- a) järjestelmällinen kuvaus suunnitelluista käsittelytoimista ja käsittelyn tarkoituksista, mukaan lukien tarvittaessa rekisterinpitäjän oikeutetut edut;
- b) arvio käsittelytoimien tarpeellisuudesta ja oikeasuhteisuudesta tarkoituksiin nähden;
- c) arvio 1 kohdassa tarkoitetuista rekisteröityjen oikeuksista ja vapauksista koskevista riskeistä; ja

d) suunnitellut toimenpiteet riskeihin puuttumiseksi, mukaan lukien suoja- ja turvallisuustoimet ja mekanismit, joilla varmistetaan henkilötietojen suoja ja osoitetaan, että tätä asetusta on noudatettu ottaen huomioon rekisteröityjen ja muiden asianomaisten oikeudet ja oikeutetut edut.

Säännökset a-alakohdassa tarkoitetuista käsittelyn tarkoituksista, käsittelytoimista, oikeusperusteesta sekä henkilötietojen käsittelyn edellytyksenä olevista käyttöoikeuksista sisältyvät järjestämislain 14 lukuun. Käsittelyn tarkoituksesta säädettäisiin osin myös nykyisin voimassa olevassa järjestämislain 12 luvussa.

Ehdotettuun lainsäädäntöön sisältyisi säännökset viranomaisia koskevasta henkilökohtaisesta käyttöoikeudesta, joka olisi rajattu järjestämislaissa säädettyihin lakisääteisiin työnhakuprofiileihin liittyviin tehtäviin tai muussa laissa säädettyihin tehtäviin. KEHA-keskus, kunta tai kuntayhtymä voisi myöntää käyttöoikeuden palveluksessaan olevalle henkilölle ja KEHA-keskus palvelualustan ylläpitäjänä vastaisi käyttöoikeuksien teknisestä toteuttamisesta ja määrittelemisestä oikean sisältöisiksi. Näin pienennettäisiin käsittelijöiden suuresta määrästä johtuvaa riskiä henkilötietojen käsittelylle ja osaltaan varmistettaisiin, että käsittelytoimet olisivat tarpeellisia ja oikeasuhtaisia tarkoitukseen, eli lakisääteisten tehtävien hoitamiseen nähden. Viranomaisten tehtäviä ja käyttöoikeuksia koskevien säännösten arvioitaisiin ohjaavan käsittelytoimia siten, että niiden olisi oltava tarkoituksiin nähden tarpeellisia ja oikeasuhtaisia. Lisäksi tarkempaa ohjeistusta voitaisiin antaa palvelualustan ylläpitäjän toimesta.

Korkeaa riskiä lisäisi myös se, että nykyisten työnantajien lisäksi yksityiset työnvälitysyrietykset voisivat kirjautuneena hakea ja tarkastella julkaistuja työnhakuprofiileja. Yksityiset työnvälitysyrietykset voivat jo kuitenkin nykyisin hakea ja tarkastella profiileja kirjautuneena, mikäli ne ovat työnantajan asemassa. Huomioiden, että yksityinen työnvälitysyrietytys voisi jo nykyisin työnantajan asemassa hakea ja tarkastella julkaistuja työnhakuprofiileja, ei tahojen laajeneminen nimenomaisesti yksityisiin työnvälitysyrietyksiin muodostaisi kuin arviolta vähäisen nykyistä suuremman riskin tietoturvallisuudelle ja käyttötarkoituksensidonnaisuuden varmistamiselle.

Edellisessä kappaleessa tarkoitettu riski olisi vähäinen, koska kirjautumista on jo nykyisin rajoitettu niin, että se edellyttää kirjautuvalta työnantajalta tietyn roolin yrityspalvelujen käyttämiseen palvelualustalla. Rooleja ovat yksityinen elinkeinonharjoittaja, yrityksen toimitusjohtaja ja nimenkirjoitusoikeutettu yhtiöjäsen. Jos roolia ei ole, työnantajan edustaja tarvitsee Suomi.fi -valtuuden kirjautuakseen palvelualustalle. Valtuutetun edustajan tulee kirjautua vahvasti tunnistautuneena palvelualustalle ja valita mitä työnantajaa hän edustaa, minkä jälkeen julkaistujen työnhakuprofiilien hakeminen ja tarkastelu on vasta mahdollista. Suomi.fi -valtuutuksen antanut vastaa siitä, että valtuutukset ovat ajantasaiset sekä siitä kenelle valtuutus myönnetään. Valtuuden myöntämiseen liittyy siinä määrin perusteellista harkintaa edustajaa valittaessa, että tämä ohjaisi henkilötietojen käsittelyä palvelualustalla tarkasteltaessa työnhakuprofiileja niin, että sellaiset henkilöt, joiden työnkuvaan rekrytoiminen tai työnvälitys ei kuuluisi, eivät voisi olla valtuutettuina. Sama koskisi yksityisiä työnvälitysyrietyksiä. Lisäksi käyttöehdot, jotka työnantajan tai yksityisen työnvälitysyrietyksen tulisi kirjautuessaan hyväksyä ohjaisivat edellä mainittujen toimintaa ja käsittelyn laissa säädettyä tarkoitusta.

Työnhakuprofiili voitaisiin laatia automatiikan avulla, mutta sitä ei voitaisi julkaista automatiikan avulla, eli julkaisun suorittaisi aina henkilö. Automatiikan avulla laadittuihin profiileihin sisältyisi riski siitä, että profiili sisältäisi jotakin sellaisia henkilötietoja tai salassa pidettävää tietoa, mitä profiilissa ei saisi olla julkaisemisen jälkeen. Ennen profiilin julkaisemisesta ja profiilin julkaisemisen hyväksymisen yhteydessä työnhakija tai työvoimaviranomainen tarkistaisi, varmistaisi ja muokkaisi julkaistavan profiilin tietosisällön niin, että profiilissa olisi vain sallittuja tietoja. Koska julkaiseminen olisi erillinen toimi, mitä

automatiikka ei suorittaisi, muodostaisi automatiikan avulla laadittu profiili arviolta yhtä suuren tässä jaksossa kuvatun riskin henkilötietojen käsittelylle kuin se, että profiili olisi laadittu alusta loppuun työnhakijan tai työvoimaviranomaisen toimesta. Profiiliin laatimiseen liittyvä automatiikka ei siis arviolta lisäisi henkilötietojen käsittelyn riskiä sen osalta, että profileja tarkastelevia tahoja laajennettaisiin esityksessä, sillä ainoastaan julkaistuja profileja voisivat löytää työnantajat ja yksityiset työnvälitysyrietykset.

Palvelualustalta kerätään lokitietoja palvelun teknisestä toiminnasta, tietoliikenteestä, tietoturvatapahtumista sekä henkilötietojen käsittelystä. Kaikki henkilötietojen katselu, muokkaaminen ja poistaminen kirjataan lokiin. Lokitiedostot suojataan niin, että niiden muuttaminen tai poistaminen palvelun suoritus- tai ylläpito-oikeuksin ei ole mahdollista. Tekniset lokit ja henkilötietoja sisältävät lokit eriytetään toisistaan. Henkilötietoja sisältävät lokit suojataan niin, että niiden lukeminen on mahdollista ainoastaan tehtävään nimetyiltä henkilöiltä. Lokien säilytysaika määritellään niin, että lokit mahdollistavat henkilötietoihin tai muihin salassa pidettäviin tietoon kohdistuvien rikosten selvityksen rikoksen vanhenemisajan puitteissa, mutta säilytysajassa huomioidaan myös tietosuojasetuksen vaatimukset henkilötietojen säilytykselle.

Kuten edellä on todettu palvelualustan ja työnhakuprofiilien tietovarannon käyttöön liittyy todennäköisesti korkea riski rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien kannalta, rekisteröityjen ja käsittelijöiden suuren määrän vuoksi. Lisäksi riskejä liittyy eri organisaatioiden, eli KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten väliseen käytännön vastuunjakoon ja ohjaussuhteisiin henkilötietojen käsittelyssä. KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten väliseen käytännön vastuunjakoon liittyviä potentiaalisia riskejä pyritäisiin vähentämään siten, että laissa säädettäisiin yhteisrekisterinpitäjyydestä ja rekisterinpitäjien välisestä vastuunjaosta ja tehtävistä. Määrittelemällä rekisterinpitäjien välinen vastuunjako, tehtävät ja siten rekisteröityjen oikeuksista vastaavat tahot suoraan laissa, voitaisiin turvata paremmin rekisteröityjen oikeusasemaa.

Korkeat riskit liittyisivät myös lähtökohtaisesti nimettömien työnhakuprofiilien julkaisuun palvelualustalla, eli osittain julkisessa internetissä olevassa tietopalvelussa. Julkaistuja työnhakuprofiileja voisivat tarkastella ja hakea palvelualustalle kirjautuneet tiettyssä roolissa olevat työnantajat ja yksityiset työnvälitysyrietykset. Lisäksi työnhakuprofiileja voisivat tarkastella KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisen palveluksessa olevat henkilöt, joille olisi myönnetty käyttöoikeus, jos lakisääteisen tehtävän hoitaminen sitä edellyttäisi (viranomaistahot myös tunnistaisivat oman asiakkaansa ja hänen työnhakuprofiilinsa, sillä tämä olisi edellytys tehtävien hoitamiselle). Laissa säädettäisiin tiedoista, joita henkilöasiakkaan ja työnhakijan työnhakuprofiilin tulisi sisältää, mitä se voisi sisältää ja mitä se ei saisi sisältää. Lisäksi säädettäisiin mahdollisimman tarkkarajaisesti niistä tarpeellisista tiedoista, joita työvoimaviranomaisen työnhakijasta laatima ja julkaisema työnhakuprofiili voisi sisältää, mutta kuitenkin niin, että työvoimaviranomaiselle jäisi jonkin verran harkintavaltaa sisällöstä. Lisäksi työvoimaviranomaisen tulisi peilata työnhakijasta julkaistavan työnhakuprofiilin sisältöä tietojen minimoinnin periaatteeseen. Lähtökohtaisesti nimettömät työnhakuprofiilit sekä se, että ne julkaistaisiin osittain julkisessa internetissä olevassa tietopalvelussa, joka vaatisi hakuja ja tarkasteluja tekevältä taholta kirjautumisen, toimisivat sellaisina suojakeinoina, joilla pyritäisiin vähentämään profiilien julkaisemisesta johtuvaa todennäköistä korkeaa riskiä rekisteröityjen henkilötiedoille. Lisäksi palvelualustalle tapahtuvat kirjautumiset ja muut toimet lokitettaisiin sekä viranomaisten toimia seurattaisiin käyttöoikeuksilla ja lokituksella. Näillä suojatoimilla voitaisiin selvittää jälkikäteen mahdolliset tietosuojaloukkaukset sekä rikokset ja näin parantaa rekisteröidyn oikeusasemaa. Tältä osin työnhakijoiden työnhakuprofiilissa julkaistavia tietoja ehdotetussa laajuudessa olisi pidettävä tarpeellisina ja oikeasuhteisina julkaisemisella tavoiteltuun päämäärään, eli työnhakijoiden työllistymiseen nähden.

Palvelualustalla oleva kohtaantotoiminnallisuus hyödyntää jo nykyisin tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettua profilointia. Mainitun artiklan mukaan rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on rekisteröityä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Lakiehdotuksen myötä toiminnallisuus laajenisi koskemaan myös työnhakijoita työnhakuprofiilin julkaisuvelvollisuuden kautta. Kohtaantotoiminnallisuus antaisi työnhakijoille, työnantajille ja yksityisille työnvälitysyrityksille suosituksia ja saattaisi yhteen työnantajan ja työntekijöitä. Suositukset eivät perustaisi työnhakijalle velvollisuutta hakea työpaikkaa, ottaa yhteyttä työnantajaan, vastata työnantajan yhteydenottoon, eikä työnhakijan toimimattomuudesta seuraisi työttömyysturvalain mukaista etuuden menetystä eikä se vaikuttaisi millään tavalla työnhakijan työnhaun voimassaoloon tai hänelle järjestämislain mukaan tarjottaviin julkisiin työvoimapalveluihin. Työnhakijaan kohtaantotoiminnallisuus voisi vaikuttaa niin, että hänelle tarjottaisiin pisteytysjärjestyksessä hänelle parhaiten soveltuvia työpaikkoja, eli tältä osin voitaisiin todeta, että oikeusvaikutuksia voisi olla siltä osin, mitä avoimia työpaikkoja kohtaantotoiminnallisuus työnhakijalle näyttäisi ja missä järjestyksessä. Kohtaantotoiminnallisuus ei kuitenkaan estäisi työnhakijaa saamasta näkyville kaikkia avoimia työpaikkoja, minkä vuoksi katsottaisiin, että työnhakijalle ei aiheutuisi sellaisia vaikutuksia, jotka vaikuttaisivat työnhakijaan oikeusvaikutuksia vastaavalla tavalla, tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla merkittävästi. Vastaavasti toiminnallisuus ei perustaisi työnantajalle tai yksityiselle työnvälitysyrityksen minkäänlaista toimintavelvollisuutta. Tällä perusteella arvioitaisiin, että työnhakuprofiilin julkaisuvelvollisuus ja tätä kautta altistuminen palvelualustalla käytössä olevalle kohtaantotoiminnallisuudelle ei aiheuttaisi työnhakijoille vastoin tahtoa altistumista yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua päätöksen kohteeksi, minkä vuoksi myöskään artiklan 2 kohtaa ei tarvitsisi soveltaa kohtaantotoiminnallisuuden osalta. Tältä osin rekisteröidyn oikeudet olisivat kappaleessa kerrotulla tavalla turvatut.

Toimenpiteitä henkilötietojen käsittelyyn liittyvään korkeaan riskiin puuttumiseksi on selvitetty ja valmisteltu osana hallituksen esitystä. Työn tukena oli kesän ja syksyn 2024 aikana ulkopuolinen taho, joka arvioi silloisessa hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetuista muutoksista mahdollisesti aiheutuvia tietosuojaan liittyviä riskejä. Esityksen myöhemmässä valmistelussa on huomioitu ulkopuolisen tahon esiin nostamia riskejä ja uhkia.

Arvioinnin havaintojen mukaan todennäköiset tietosuojaan liittyvät riskit koskevat pitkälti samoja uhkia ja riskejä, jotka koskivat koko Digitaalisten TE-palvelujen uudistuksen kokonaisuutta. Nyt ehdotetussa kokonaisuudessa olisi kaksi eri roolia, joiden tietoja käsitellään hieman eri tavoin, henkilö ja työnhakija. Roolien tietojen käsittely, niihin liittyvät käyttöoikeudet ja rekisterinpitäisyys, sekä roolin vaihtuminen tuovat teknisiä haasteita kokonaisuuden toteuttamiselle.

Arvioinnin johtopäätösten mukaan suurimpia muutoksiin liittyviä riskejä on käyttäjän informoinnin mahdolliset puutteet. Uhkana on, että tietosuojan toteutuminen annettujen tietojen osalta jää ilman teknisiä kontroleja liikaa työnhakijan vastuulle. Riskien hallintakeinoiksi on tunnistettu muun muassa KEHA-keskuksen velvollisuus tiedottaa henkilöasiakasta työnhakuprofiilin laatimisvaiheessa vapaamuotoisen esittelyn ja linkkien sisältämien tietojen rajauksista sekä henkilöiden paljastumisen mahdollisuudesta samassa yhteydessä, kun tarjotaan mahdollisuus lisätä esittely ja ulkopuolisten palveluiden linkkejä profiliin. Tältä osin esityksessä olisi päädytty ratkaisuun, jossa profiilin laatijaa tulisi aina informoida ennen julkaisemista tietosisällön rajoituksista sekä julkaisemisen vaikutuksista henkilötietojen suojaan.

Informointiin olisi myös kiinnitetty muilta osin laajaa huomiota. Työnhakijoita informoitaisiin alkuhaastattelussa työnhakijan velvollisuudesta laatia ja julkaista työnhakuprofiili sekä työvoimaviranomaisen tehtävästä laatia ja julkaista profiili, mikäli työnhakija ei itse määräajassa toimisi. Samalla käytäisiin läpi profiilin sallittu ja kielletty tietosisältö. Jos työnhakijalle ei järjestettäisi alkuhaastattelua työnhakijaksi rekisteröitymisen jälkeen, työnhakijaa informoitaisiin muussa palveluprosessiin kuuluvassa keskustelussa.

Lisäksi säädettäisiin erikseen työvoimaviranomaisen tehtävästä informoida työnhakijaa, jos työvoimaviranomainen julkaisee työnhakijan työnhakuprofiilin ilman työnhakijan myötävaikutusta – informoinnilla ei olisi lakisääteistä määrämuotoa. Työvoimaviranomaisella olisi myös järjestämislain 30 §:n perusteella velvollisuus informoida työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröitymisen yhteydessä tai viipymättä tämän jälkeen muista työnhakuun liittyvistä seikoista, joihin työnhakuprofiilia koskeva kokonaisuus kuuluisi.

Lisäksi informointia tulisi kohdentaa sellaisiin henkilöihin, jotka ovat laatineet ja julkaisseet työnhakuprofiilin ennen ehdotetun lain voimaantuloa, koska joukkoa, joka voisi tarkastella työnhakuprofiileita laajennettaisiin. Näiden rekisteröityjen osalta informointi tulisi aloittaa ennen ehdotetun lain 14 luvun voimaantuloa tai soveltamisen alkamista nykyisen rekisterinpitäjän, eli KEHA-keskuksen toimesta.

Työvoimaviranomaista koskevien informointivelvollisuuksien sekä nykyisiä rekisteröityjä koskevien toimien kokonaisuuden katsotaan johtavan siihen, että työnhakija olisi aina tietoinen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä tiettyjen julkisten henkilötietojen julkaisemisesta työnhakuprofiilin muodossa työvoimaviranomaisen toimesta työnhakijan oman toimimattomuuden vuoksi. Henkilötietojen käsittely olisi tällöin yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti lainmukaista, asianmukaista ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvää.

Edellä mainittujen suojakeinojen lisäksi työnhakija voisi itse milloin tahansa muokata ja poistaa työnhakuprofiilinsa sisältämiä tietoja, kunhan profiili edelleen sisältäisi työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot työnhakijan koulutuksesta, työkokemuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Työnhakija voisi siis profiilin tietosisällön muokkaamisella ja poistamisella myös itse vaikuttaa niihin tietoihin, joita julkaistussa profiilissa olisi ja näin vaikuttaa omaan yksityisyyden suojaansa, vaikkakaan työnhakijalla ei työnhaun voimassa ollessa olisi mahdollisuutta perua työnhakuprofiilinsa julkaisua. Julkaisemisen työnhakija voisi perua välittömästi työnhaun voimassaolon päättyttyä – tiedot siis olisivat julkaistuna vain niin kauan kuin se olisi tarpeellista, eli sen ajan, jonka työnhakija tosiasiallisesti etsii työtä itselleen. Jos henkilö ei itse peruisi työnhakuprofiilin julkaisua, profiili olisi joka tapauksessa ainoastaan julkaisun päättymispäivään asti julkaistuna, mikä olisi enintään kuuden kuukauden päässä profiilin julkaisupäivästä. Lisäksi henkilö, joka ei voisi kirjautua palvelualustalle voisi työnhakunsa voimassaolon päättymisen jälkeen pyytää työvoimaviranomaista perumaan työnhakuprofiilin julkaisun.

Työvoimaviranomainen ja KEHA-keskus valvoisivat takautuvasti palvelualustalla julkaistujen työnhakuprofiilien sisältöä asiakkaidensa osalta. Työnhakijoiden osalta valvontaa suoritettaisiin palveluprosessin osien yhteydessä. Tästä huolimatta työnhakuprofiilit voisivat sisältää salassa pidettävää tietoa tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, jotka henkilö olisi itse työnhakuprofiilinsa lisännyt. Koska henkilö kuitenkin itse lisäisi tiedot ja voisi milloin tahansa tietosisältöä muokata, olisi valvontaa pidettävä riittävänä ja oikeasuhtaisena rekisteröidyn oikeuksien kannalta, sillä henkilö olisi tietoinen itse profiiliinsa sisällyttämistä tiedoista. Tämän lisäksi ennen profiilin julkaisua henkilölle ilmoitettaisiin julkaisun oikeusvaikutuksista henkilötietojen suojaan sekä profiilin sallitusta tietosisällöstä.

Tietosuojalain sisältämät säännökset vaitiolovelvollisuudesta ja sen sanktioinnista olisi katsottavissa myös suojatoimiksi. Tietosuojalaki on yleislaki, joten nämä suojatoimet koskevat myös henkilötietojen käsittelyä palvelualustalla ja työnhakuprofiilien tietovarannossa. Tiedonhallintalaissa tarkoitettuja tiedonhallintayksikön tietoturvallisuuden varmistamiseen liittyviä velvollisuuksia voidaan myös pitää suojatoimina. Näistä toimista vastaa pääasiassa KEHA-keskus, mutta osaltaan myös työvoimaviranomainen palveluksessaan olevien henkilöiden osalta. Myös kyseistä yleislakia sovelletaan tietojen käsittelyyn. Lisäksi hallinnon yleislakeja ja virkavastuuta koskevia säännöksiä sovelletaan KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten toiminnassa.

Edellä mainittujen palvelualustan ja työnhakuprofiilien tietovarannon suojatoimien ja käyttöoikeuksien, työnantajan ja yksityisen työnvälitysyhtiön kirjautumista koskevien rajoituksien, henkilötietojen riskien hallintakeinojen, laajan informoinnin sekä työnhakijan työnhakuprofiilin omien tietojen muokkaamis- ja poistamismahdollisuuden katsotaan muodostavan sellaiset suoja- ja turvallisuustoimet ja mekanismit, joilla voitaisiin varmistaa henkilötietojen suoja ja osoittaa, että yleistä tietosuojasetusta olisi noudatettu ottaen huomioon rekisteröityjen ja muiden asianomaisten oikeudet ja oikeutetut edut.

Työllistymistodennäköisyystyökalu perustuisi henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn ja profilointiin. Sitä ei kuitenkaan käytettäisi siten, että työnhakija joutuisi sellaisen tietosuojasetuksen 22 artiklassa päätöksen kohteeksi, joka perustuisi pelkästään automaattiseen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla olisi häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaisi häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Työkalua käytettäisiin virkailijan apuvälineenä palvelutarpeen arvioinnissa ja palvelutarpeen arvioinnin tekisi joka tilanteessa lopulta ihminen. Työkalun osalta yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklassa tarkoitettua arviointia ei tehtäisi osana lainsäädäntötyötä, vaan se rekisterinpitäjä toteuttaisi sen ennen käsittelyä. Jos vaikutusten arviointi toteutetaan lainsäädäntötyön yhteydessä, ei vaikutustenarviointia ole välttämätöntä tehdä enää kyseisten käsittelytoimien yhteydessä.

Yleisen tietosuojasetuksen mukaan jäsenvaltion on kuultava tietosuojavaltuutettua valmistellessaan hallituksen esitystä, joka liittyy henkilötietojen käsittelyyn. Tietosuojavaltuutetun toimistolla on pyydetty ja saatu lausunto arviointimuistiosta hankkeen esivalmisteluvaiheessa. Tietosuojavaltuutetun toimistolta on pyydetty ja saatu lausunto esitysluonnoksesta kirjallisen lausuntokierroksen yhteydessä.

4.2.3.2 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset

Järjestämisalakia koskevaan esitykseen sisältyy tiedonhallintaa koskevia säännöksiä. Esityksen valmistelun yhteydessä on tehty tiedonhallintalain 8 §:n 2 momentissa edellytetty tiedonhallinnan muutosten arviointi. Esityksellä on tunnistettu olevan vaikutuksia tiedonhallinnan vastuisiin, tietoturvaan ja myös yhteisrekisterinpitäjyys vaikuttaisi tietojen luovuttamiseen. Työvoimaviranomaisen uudella lakisääteisellä tehtävällä olisi lisäksi vaikutuksia tietovarantojen yhteentoimivuuteen ja hyödyntämiseen. Vaikutuksia ei arvioida olevan asiakirjojen julkisuuteen tai salassapitoon.

Tiedonhallinnan vastuut

Tiedonhallintaan liittyviä vastuita ja tehtäviä koskevat muutokset kohdistuisivat KEHA-keskukseen ja työvoimaviranomaisiin. KEHA-keskus, kunta ja kuntayhtymä voisivat myöntää käyttöoikeuden palvelualustalle palveluksessaan olevalle henkilölle. KEHA-keskus vastaisi käyttöoikeuden teknisestä avaamisesta myöntäneen viranomaisen ilmoituksen perusteella.

Samoin toimittaisiin käyttöoikeuden muuttamisen ja sulkemisen yhteydessä. Lakiesitys mahdollistaisi sen, että tiedonhallintamallit voitaisiin palvelualustan käyttöoikeuksien osalta luoda vastaavasti kuin järjestämislain 120 §:ssä säädetyn valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden osalta.

KEHA-keskus ja työvoimaviranomaiset olisivat työnhakuprofiilien tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Työvoimaviranomaiset myös laatisivat ja julkaisisivat tietyissä tilanteissa työnhakijan työnhakuprofiilin palvelualustalla sekä valvoisivat palvelualustan käyttöä yhdessä KEHA-keskuksen kanssa, kukin asiakkaidensa osalta. Mainitut tehtävät olisivat uusia työvoimaviranomaisille. Lakiesitykseen on sisällytetty tarvittavat säännökset edellä mainituista KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisen ehdotetuista tehtävistä.

KEHA-keskus vastaisi edelleen nykyistä järjestämislakia vastaavasti palvelualustan kehittämisestä ja ylläpidosta, palvelualustan käyttöehtojen määrittelystä, osaltaan palvelualustan käytön valvonnasta sekä työnhakuprofiilien tietovarannon kehittämisestä ja ylläpidosta sekä tietojen poistamisesta työnhakuprofiilien tietovarannosta. Tältä osin tiedonhallintaan ei tulisi muutoksia.

Yhteisrekisterinpitäjyys

KEHA-keskus vastaisi järjestämislain muutoksien mukaan työnhakuprofiilien tietovarannon osalta yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista, 25 artiklassa tarkoitettuun sisäänrakennettuun ja oletusarvoiseen tietosuojasta, 32 artiklassa tarkoitettuun käsittelyn turvallisuudesta, 35 artiklassa tarkoitettuun tietosuoja koskevaan vaikutustenarvioinnista, 36 artiklassa tarkoitettuun ennakkuulemisesta sekä muista sellaisista yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvasuutta. Lisäksi KEHA-keskus vastaisi yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisterinpitäjän velvollisuuksista sellaisten rekisteröityjen osalta, jotka eivät olisi työvoimaviranomaisen asiakkaita.

Työvoimaviranomaiset vastaisivat muista kuin KEHA-keskukselle säädettyistä yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetuista rekisterinpitäjien tehtävistä. Kukin työvoimaviranomainen vastaisi rekisterinpitäjän tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Tietoturvasuus

KEHA-keskus on edelleen palvelualustan ylläpitäjä ja vastaa jatkossakin palvelualustan teknisestä tietoturvasta. Ylläpitäjän tehtäviin kuuluisivat myös ne tiedonhallintalaissa säädetty tehtävät, kuten lokitietojen kerääminen ja käyttöoikeuksien määrittelemine, joista ei tarkemmin säädetäisi järjestämislaissa.

Esitettyjen 120 ja 129 a §:n muutoksien merkittävimmät riskit tietoturvan näkökulmasta liittyvät käyttäjien osaamiseen ja järjestelmän ylläpitäjien teknologiaosaamiseen. Käyttäjien osaamiseen liittyvällä riskillä tarkoitetaan muun muassa sitä, että järjestelmää ei osata käyttää tai sitä, että koulutus ja perehdytys on puutteellista. Teknologiaosaamiseen liittyvät tietoturvariskit muodostuisivat mahdollisista haavoittuvuuksista, joita ei havaittaisi tietoturvatestausvaiheessa ennen muutoksien käyttöönottoa sekä haavoittuvuuksiin, jotka syntyvät käyttöönoton jälkeen.

Käyttöoikeuksiin liittyisi myös riskejä esimerkiksi tilanteissa, joissa käyttöoikeuden myöntänyt taho ei sulkisi käyttöoikeutta palveluksessaan olevan henkilön lopettaessa virkasuhteensa tai tilanteissa, jossa henkilön työtehtävät muuttuisivat olennaisesti.

Työnantajien ja yksityisten työnvälitysyriksien myöntämiin Suomi.fi -valtuutuksiin liittyisi myös riski työsuhteen päättyessä, sillä henkilö voisi valtuutuksella tarkastella ja hakea työnhakuprofiileja. Valtuutuksen myöntäneen tahon tulisi siis perua valtuutus tällaisessa tilanteessa. Riskiä voidaan kuitenkin pitää vähäisenä, sillä työnantajan ja yksityisen työnvälitysyriksen voidaan olettaa kumoavan lakiin perustuvan valtuutuksen työsuhteen päättyessä.

Tietoaineistojen muodostaminen ja luovutustapa

Lakiesitykseen sisältyvillä muutoksilla ei olisi vaikutuksia asiakirjan sähköiseen muotoon muuttamiseen, tietojen saatavuuteen koneluettavassa muodossa, otteiden ja todistusten keräämiseen asiakailta tai tietoaineistojen muodostamiseen. Tietojen luovuttamisen osalta olisi kuitenkin tunnistettavissa joitakin vaikutuksia.

Tietojen luovuttamisen osalta muutoksia seuraisi ehdotetusta työnhakuprofiilien tietovarannon yhteisrekisterinpitäjyydestä. KEHA-keskus ja työvoimaviranomainen vastaisivat asiakkaidensa osalta tietojen luovuttamisesta työnhakuprofiilien tietovarannosta tiedonsaantiin oikeutetuille tahoille. Ennen muutosta KEHA-keskus on ollut ainoa rekisterinpitäjä. Sekä KEHA-keskuksella että työvoimaviranomaisilla on järjestämislaissa nykyisellään säädettyinä tarvittavat tiedonsaantioikeudet toisiltaan lakisääteisiä tehtäviä varten, jotka mahdollistaisivat tiedon liikkumisen yhteisrekisterinpitäjien välillä.

Tahoja, jotka voisivat kirjautuneena hakea ja tarkastella palvelualustalla julkaistuja työnhakuprofiileja, ehdotetaan laajennettavaksi. Tämän voitaisiin arvioida olevan välillisesti tietojen luovuttamiseen liittyvä muutos, jolla olisi tiedonhallintaan liittyviä vaikutuksia ylläpitäjälle, eli KEHA-keskukselle, sillä tämä vaatisi määrittelyjä palvelualustan toimivuuteen, jotta uudet tahot voisivat myös tehdä hakuja ja tarkasteluja palvelualustan kautta.

Lisäksi ehdotetaan, että työnhakuprofiilien tietovarantoon rekisteröity voisi halutessaan itse siirtää palvelualustalta työnhakuprofiilinsa tietoja muulle taholle. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että palvelualustan ylläpitäjä (KEHA-keskus) olisi mahdollistanut tällaisen sähköisen tietojen siirtämisen. Kyseessä ei olisi tilanne, jossa viranomainen luovuttaisi tietoja, vaan rekisteröity tekisi itse halutessaan luovutustoimen ja hallitsisi tältä osin tietojensa siirtämistä itse. Jos sähköiseen tiedonsiirtoon käytettäisiin teknisiä rajapintoja, tulisi huomioida mitä tiedonhallintalaissa näistä säädetään. Muutos mahdollistaisi sen, että rekisteröity voisi vapaammin käyttää haluamiaan työnhakuprofiilin tietoja myös muihin omiin tarkoituksiin.

Tietovarantojen yhteentoimivuus ja hyödyntäminen

Esitetyillä muutoksilla ei tunnistettu olevan vaikutuksia viranomaisten välisten tiedonsiirtojen sisältöihin.

Työvoimaviranomaisen lakisääteisen tehtävän suorittaminen edellyttäisi kuitenkin, että työvoimaviranomaisella olisi katselu-, haku- ja muokkaamismahdollisuus palvelualustalla, mikä olisi sidottu henkilökohtaiseen käyttöoikeuteen ja lakisääteisen tehtävän suorittamiseen. KEHA-keskus palvelualustan ylläpitäjänä mahdollistaisi edellä mainitut palvelualustalle ja työnhakuprofiilien tietovarantoon rajapintojen ja tietojärjestelmien kommunikoinnin avulla.

Työnhakijan tiedot talletetaan valtakunnalliseen tietovarantoon, jonka tietoja voitaisiin hyödyntää työnhakuprofiilin laatimisessa avustavan automaation avulla. KEHA-keskus vastaisi

molempien järjestelmien osalta ylläpidosta ja kehittämistä ja tältä osin myös tarvittavan avustavan automaation ja rajapintojen rakentamisesta järjestelmien välillä.

Avustavalla automaatiolla laaditussa työnhakuprofiilissa ei olisi kysymys hallintolain 8 b luvussa tarkoitetusta automaattisesta asian ratkaisemisesta, sillä työnhakuprofiilin laatiminen ei olisi hallintopäätös, vaan se rinnastuisi asiakirjan täyttämiseen avustavan automaation avulla. Lisäksi laadittu profiili tulisi luonnollisen henkilön toimesta tarkastaa ja tarvittaessa muokata sekä julkaista erillisenä toimenpiteenä. Avustavan automaation avulla laadittua työnhakuprofiilia ei myöskään pidettäisi yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna päätöksenä, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn, koska automaation avulla laadittu työnhakuprofiili tulisi erillisenä toimenä tarkistaa, muokata sekä julkaista ja nämä toimet vaatisivat luonnollisen henkilön toimintaa.

4.2.3.3 Tietojärjestelmävaikutukset

Esityksellä olisi muutosvaikutuksia työvoimaviranomaisten käytössä olevaan asiakastietojärjestelmään. Muutosvaikutukset aiheutuisivat henkilöasiakkaan palveluprosessiin ja työnhakuprofiilien käyttöön liittyvistä muutosesityksistä. Lisäksi tietojärjestelmäkustannuksia aiheutuisi työvoimaviranomaisten tekemän palvelutarpeen arvioinnin tueksi kehitettävästä palvelutarvearviotyökalusta.

Muutokset aiheutuisivat seuraavista palveluprosessiin esitetyistä muutoksista:

- työvoimaviranomaisen kirjallisesta muistutuksesta luopuminen,
- työvoimaviranomaisen osoittamat työmahdollisuudet,
- alkuhaastattelun järjestäminen viiden arkipäivän sijaan 10 arkipäivän kuluessa työnhaun käynnistymisestä,
- toistuvan asioinnin laiminlyönnistä luopuminen ja työnhaun päättäminen ensimmäisen asioinnin laiminlyöntiin.

KEHA-keskuksen arvion mukaan edellä mainittujen muutosten kustannus olisi enimmillään 420 000 euroa.

Näiden lisäksi on tunnistettu tarve kehittää toiminnallisuus, jolla kirjallisen muistutuksen tilalle tulisi ennakollinen muistutusjärjestelmä, jotta asiakkaiden tahattomat työnhaku- tai täydentävien työnhakukeskustelujen väliin jättämiset minimoitaisiin. Ennakollisella muistutusjärjestelmällä toteutettaisiin ehdotettua säädösmuutosta, jonka mukaan työvoimaviranomaisen olisi informoitava työnhakijaa myös työnhaun kuluessa. Ennakollinen muistutusjärjestelmä mahdollistaisi tarvittaessa myös työvoimaviranomaisten omat asiakkaille suunnatut muistutusratkaisut. KEHA-keskuksen arvion mukaan ennakollisen muistutusjärjestelmän rakentaminen tekstiviestipohjaiseksi ratkaisuksi kustantaisi 250 000 euroa.

KEHA-keskuksen tekemän arvion mukaan työnhakuprofiileihin ja palvelualustaan ehdotettavista muutoksista aiheutuisi merkittävämpiä muutoksia tietojärjestelmiin ja sitä kautta tietojärjestelmiä koskevia muutuskustannuksia. Muutuskustannukset palvelualustan puolelle aiheutuisivat seuraavista ehdotuksista:

- henkilön työnhakuprofiilin ja työnhakijan työnhakuprofiilin käsittely,

- tilin hallinta, työnhakijan työnhakuprofiilin laatiminen avustavalla automaatiolla,
- käyttäjän työnhakuprofiilin haku henkilötunnuksen kautta,
- työnhakijan työnhakuprofiilin julkaisematta jättäminen,
- työnhakijan työnhakuprofiilin tietojen poisto.

Näiden lisäksi tietojärjestelmämuutoksia aiheutuu seuraavista toiminnallisuuksista

- mahdollisuus työnhakijan työnhakuprofiilin tietojen katseluun työnhakuprofiilien tietovarannosta,
- mahdollisuus täyttää ja julkaista työnhakijalle työnhakuprofiili palvelualustalla,
- työnhakuprofiilin automaatiolla tapahtuva laatiminen työnhakijalle,
- automaation avulla laaditun työnhakijan työnhakuprofiilin indikointi ja tietojen tarkistaminen ennen julkaisua,
- julkaistujen työnhakijoiden työnhakuprofiilien selailu,
- työnhakuprofiileihin liittyvät käyttövaltuudet ja niiden käsittely,
- työnhakijan työnhakuprofiilin käsittelyn lokitukset.

Edellä mainittujen muutostarpeiden lisäksi valmistelussa on tunnistettu mahdollisia kehittämis- ja muutostarpeita, jotka täsmentyvät valmistelun edetessä. Nämä koskevat muun muassa:

- palvelualustan tilastointitarpeita
- toiminnallisuutta, jolla käyttäjää voidaan kehottaa työnhakuprofiilin julkaisusta poistamisesta

Työnhakuprofiileihin esitettyjen muutosten kustannusarvio KEHA-keskuksen mukaan on enimmillään 1,2 miljoonaa euroa.

Merkittävin tietojärjestelmäkustannus aiheutuisi palvelutarvearviotyökalun kehittämisestä. Kyseessä on toteutus, jossa hyödynnettäisiin tekoälyratkaisuja palvelutarpeen arvioinnissa. Työkalu edistäisi ehdotetun sääntelyn toimeenpanoa asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnissa ja sitä kautta palveluohjauksessa. KEHA-keskuksen kustannusarvio tekoälypohjaisen palvelutarvearviotyökalun kehittämiseen on enimmillään 2,0 miljoonaa euroa. Tietojärjestelmien muutuskustannuksien arvioidaan olevan kokonaisuudessa 3,9 miljoonaa euroa.

Työttömyysturvaseuraamuksiin ehdotettuihin muutoksiin liittyvistä tietojärjestelmämuutoksista aiheutuisi KEHA-keskukselle arviolta noin 350 000 euron kertaluonteinen kustannus.

4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

4.2.4.1 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Vaikutukset yhdenvertaisuuteen

Ehdotetut muutokset vaikuttaisivat perustuslain 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämiseen ehdotetut muutokset edistäisivät tosiasiallista yhdenvertaisuutta, kun kaikille työnhakijoille ei järjestettäisi kaavamaisesti samaa määrää täydentäviä työnhakukeskusteluja, vaan ehdotetun mukaisesti siten että kaikki työnhakijat saisivat tarvitsemansa tuen työnhakuun ja työllistymisen edellytysten parantamiseen. Ehdotetut muutokset mahdollistaisivat rajallisten resurssien kohdentamisen enemmän tukea tarvitseville ja edistäisivät heidän mahdollisuuksiaan työllistyä yhtäläisesti kuin he, joilla on paremmat edellytykset itsenäiseen työnhakuun ja työllistymiseen.

Toisaalta palvelutarpeeseen perustuva täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen voi myös lisätä tilanteita, joissa samanlaisessa tilanteessa oleville työnhakijoille järjestettäisiin eri määrä täydentäviä työnhakukeskusteluja. Työvoimaviranomaisten tulisikin huomioida palvelutarpeen arvioinnissa ja sen perusteella määräytyvien täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisessä yhdenvertaisuus. Palvelutarpeen arvioinnin tueksi suunnitellun työllistymistodennäköisyyttä ennakoivan työkalun kehittäminen ja hyödyntäminen voisi lisätä yhdenmukaisuutta palvelutarpeen arvioinnissa myös eri alueiden välillä.

Työnhakuprofiiliin ei kysyttäisi perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja. Tältä osin ehdotetut muutokset olisivat työnhakijoille yhdenvertaisia ja edistäisivät tasa-arvoa.

Profiilin julkaisuvelvollisuuteen ehdotetuilla poikkeuksilla huomioitaisiin heikommassa asemassa olevia työnhakijoita, jotka eivät esimerkiksi voisi hyödyntää palvelualustaa työhaussa tai joiden tosiasiallista työllistymistä työnhakuprofiilin julkaiseminen ei palvelisi. Työnhakija voisi aina myös itse halutessaan laatia ja julkaista työnhakuprofiilin, vaikka hänen ei tarvitsisi näin toimia. Poikkeuksia voisi tältä osin pitää positiivisena erityiskohteluna, jolla edistettäisiin tosiasiallista yhdenvertaisuutta.

Palvelualustalla käytössä olevan kohtaantotoiminnallisuuden vaikutuksia yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon on arvioitu jo työnhakuprofiilien nykyistä käyttöönottoa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 225/2021 vp, s. 46–48). Tässä esityksessä ei esitettäisi muutoksia käytössä olevaan kohtaantotoiminnallisuuteen, minkä vuoksi yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuisivat näiden osalta edellisen arvion mukaisesti myös työnhakijoiden osalta.

Vaikutukset yksityiselämän suojaan

Työnhakuprofiileissa julkaistavia tietoja pidettäisiin julkisina henkilötietoina, sillä kyse ei olisi laissa salassa pidettäväksi säädettyistä tiedoista, joihin kohdistuisi julkisuuslain mukainen salassapitointressi.

Profiiliin tallennettavat ja siinä julkaistavat tiedot muodostaisivat lähtökohtaisesti nimettömän työnhakuprofiilin, mutta nimettömyyttä ei kuitenkaan voitaisi taata. Työnhakija voisi sisällyttää

esimerkiksi tiedon työkokemuksesta ilman työnantajaa yksilöivää tietoa, kuten nimeä tai muuta tunnusta, minkä arvioidaan lisäävän entisestään profiilien lähtökohtaista nimettömyyttä. Työnhakija voisi lisätä myös profiilinsa vapaamuotoisen esittelyn ja linkkejä ulkopuolisiin palveluihin. Nämä tiedot todennäköisesti poistaisivat profiilin lähtökohtaisen nimettömyyden, riippuen kuitenkin työnhakijan lisäämistä tiedoista.

Työvoimaviranomaisen työnhakijasta laatima profiili olisi tietosisällöltään hieman suppeampi, koska työvoimaviranomainen ei saisi julkaista esimerkiksi työnantajaa yksilöiviä. Tiedot muodostaisivat lähtökohtaisesti nimettömän profiilin, mutta nimettömyyttä ei kuitenkaan voitaisi taata.

Työvoimaviranomaisen työnhakijasta laatima ja julkaisema työnhakuprofiili ei myöskään saisi sisältää erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, ellei työnhakija olisi itse julkaissut tietoja profiiliinsa tai pyytänyt niiden julkaisemista profiilissaan.

Työnhakuprofiili ei saisi sisältää laissa salassa pidettäväksi säädettyä tietoa. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että jos työnhakija itse tai työvoimaviranomainen arvioisi, että jokin tieto olisi laissa salassa pidettävä tieto, sitä ei saisi lisätä profiiliin. Vastaavasti tulisi arvioida, voisiko jokin tieto paljastaa laissa salassa pidettävää tietoa, jolloin rajausta toimisi myös niin, että tätä tietoa ei tarvitsisi lisätä. Vaihtoehtoisesti työnhakija tai työvoimaviranomainen voisi esittää tällaisen tiedon yleisemmässä muodossa esimerkiksi kokonaan alaa koskevana tietona.

Edellä esitetyillä perusteilla arvioidaan, että pääsääntöisesti työnhakijaa ei voitaisi tunnistaa hänen itse julkaisemastaan tai työvoimaviranomaisen julkaisemasta profiilista. Sitä, ei kuitenkaan voida taata, sillä henkilö voitaisiin mahdollisesti tunnistaa työnhakuprofiilista yhdistelemällä erinäisistä tietokannoista tarkoituksella haettuja henkilötietoja, erityisesti jos työnhakijalla olisi esimerkiksi poikkeuksellinen työkokemus tai koulutus. Tällä voidaan tulkita olevan osaltaan yksilön oikeussuojaa heikentävänä vaikutus.

Olisi kuitenkin mahdollista, että työnhakija vahingossa tai tahtomattaan lisäisi työnhakuprofiilinsa sellaisia tietoja, joita hän ei haluaisi siellä olevan, kuten esimerkiksi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja tai salassa pidettävää tietoa. Riskiä on pyritty vähentämään sillä, että ennen profiilin julkaisemista henkilöasiakasta ja työnhakijaa informoitaisiin työnhakuprofiilin sisältämien tietojen rajoituksista sekä julkaisemisen vaikutuksista henkilötietojen suojaan. Itse palvelualusta ei ohjaa syöttämään salassa pidettäviä tietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Työnhakija voisi lisäksi milloin tahansa muokata ja poistaa profiilinsa tietosisältöä ja näin vaikuttaa omaan yksityisyyden suojaansa ja profiilin nimettömyyteen.

Työnhakijan vahingossa tai tahtomatta julkaistuja henkilötietoja ja niistä henkilötietojen suojalle johtuvaa riskiä voitaisiin vähentää olennaisesti palvelualustaa kehittämällä niin, että työnhakuprofiilin laatijaa ohjattaisiin tarkemmin profiiliin täytettävien henkilötietojen ja niiden merkityksen osalta jokaisen profiiliin täytettävän tiedon kohdalla erikseen. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että palvelualustalla kerrottaisiin profiilin tietojen täyttämisen yhteydessä esimerkiksi ”bannerin” avulla, mitkä tiedot olisivat työnhakijalle pakollisia ja mitkä vapaavalintaisia sekä missä muodossa tiedot tulisi esittää lähtökohtaisen nimettömyyden säilyttämiseksi. Esimerkiksi työhistorian osalta voitaisiin esittää edellä mainitussa ”bannerissa” se, että työnantajan nimen tai muun tunnuksen lisäämisen ei olisi välttämätöntä, vaan tietystä työhistoriasta riittäisi esimerkiksi työskentelyaika ja työtehtävä tai toimiala. Vastaavasti voitaisiin kehittää palvelualustaa jokaisen pyydettyävän tiedon osalta vastaamaan tässä hallituksen esityksessä ehdotettua. Vaihtoehtoisesti tai lisäksi palvelualustalla voisi olla malliesimerkki työnhakuprofiilista, jossa henkilötietojen suoja olisi mahdollisimman pitkälle

viety sekä esimerkki profiilista, josta henkilö voisi olla tunnistettavissa. Mainittujen esimerkkien avulla olisi mahdollista ohjata ja havainnollistaa profiilin laatijalle se, miten hän pystyisi halutessaan parhaiten suojaamaan nimettömyyttään, mutta silti täyttämään työnhakuprofiiliin liittyvän velvollisuutensa työnhakijana sekä välttämään sellaisten tietojen julkaisua, mitä henkilö ei haluaisi profiilissaan julkaista. Vastaavaa ohjausta järjestelmän kehittämisen osalta voitaisiin tehdä myös työvoimaviranomaisille.

Erikseen olisi huomioitava se, että julkaistut työnhakuprofiilit voisivat mahdollisesti paljastaa jonkin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvan tiedon suoraan tai välillisesti esimerkiksi työhistorian kautta. Tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi työhistoria poliittisessa puolueessa, uskonnollisessa yhdyskunnassa tai vähemmistöjen oikeuksia edistävissä järjestöissä, jolloin voisi olla pääteltävissä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluva tieto. Työvoimaviranomainen ei mainittuja tietoja saisi lisätä työnhakuprofiiliin ilman työnhakijan myötävaikutusta. Työnhakijalla olisi taas mahdollisuus esittää esimerkiksi työhistoria ilman työnantajaa yksilöivä tietoja, jolloin työhistoria poliittisessa puolueessa voitaisiin esittää yleisemmässä muodossa ilman puoluetta yksilöiviä tietoja. Työnhakija voisi näin suojella sitä, että ei sisällyttäisi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja profiiliinsa, ellei hän itse näin haluaisi työnhakunsa edistämiseksi tehdä. Vaihtoehtoisesti työnhakija voisi esittää tiedon yleisemmällä tasolla esimerkiksi politiikkaan liittyvänä työnä. Esitettyjen suojatoimien katsotaan suojelevan työnhakijoiden oikeuksia siinä määrin, että profileissa ei olisi suoraan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja eikä niistä kävisi ilmi välillisesti erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, ellei työnhakija tällaisia itse päättäisi lisätä.

Julkaistusta työnhakuprofiilista voisi olla myös mahdollista paljastua se, että jokin tietty henkilö olisi työhallinnon asiakas, mikä on julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan nojalla salassa pidettävä tieto. HE 87/2002 vp, s. 9 kerrotaan edellä mainitun lainkohdan säännöskohtaisissa perusteluissa, että salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvat kaikki sellaiset henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka voidaan tunnistaa tiettyä henkilöä koskeviksi. Työhallinnon asiakkuuden paljastuminen kuitenkin edellyttäisi, että julkaistusta profiilista selviäisi henkilöllisyys ja sen lisäksi se, että profiili sisältäisi henkilön itsensä kirjoittaman tiedon siitä, että hän olisi työhallinnon asiakas. Itsessään se, että profiilista kävisi ilmi, että henkilö olisi työtön tai hakisi työtä ei paljastaisi työhallinnon asiakkuutta, sillä profiilin voisi julkaista myös sellainen henkilö, joka ei ole rekisteröitynyt työnhakijaksi. Tämä voisi kuitenkin antaa vahvan indikaation siitä, että henkilö olisi työhallinnon asiakas. Huomioiden kuitenkin sen minkälaisia tietoja profileissa lainsäädännön perusteella tulisi julkaista, eli tietoja, jotka olisivat julkisia henkilötietoja, ei tietoihin voitaisi katsoa sisältyvän vastaavaa salassapitointressiä kuin sellaisiin tietoihin, joista myös julkisuuslain mukaan paljastuisi suoraan henkilöllisyys, työhallinnon asiakkuus ja asiakkuuteen liittyviä seikkoja esimerkiksi työhallinnon palveluista. Tältä osin riskiä tiedon paljastumiselle tietyn henkilön työhallinnon asiakkuudesta olisi pidettävä erittäin vähäisenä, mutta ei täysin poissuljettuna, mikäli profiili sisältäisi vain pakolliset tiedot. Henkilön itse lisäämän esittelyn ja linkkien osalta mahdollisuus paljastumiseen voisi olla suurempi, mutta näiden lisääminen olisi aina vapaaehtoista. Samoin perustein olisi myös arvioitava julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 32 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

Työnhakijoista laadittavat ja julkaistavat työnhakuprofiilit siis osaltaan heikentäisivät yksilölle perustuslaissa turvattua perusoikeutta yksityiselämän suojaan, sillä julkaistun profiilin nimettömyyttä ei voitaisi täysin taata ja tällöin voisi paljastua tässä jaksossa mainittuja tietoja. Toisaalta henkilön itsensä lisäämillä ja lisäämättä jättämällä tiedoilla olisi suuri vaikutus henkilön henkilötietojen suojaan.

Huomioiden edellä esitetty, ei yksittäisten henkilöiden henkilöllisyyden mahdollista paljastumista, joka olisi pääsääntöisesti vielä kiinni henkilön itsensä lisäämistä tiedoista, ja näin

ollen perusoikeuksien tosiasiallista heikentymistä, voitaisi pitää kokonaisuuden kannalta liian epäsuhtaisena verrattuna siihen mitä muutoksella tavoitellaan, eli työpaikkojen ja työntekijöiden kohtaamista, työnhakijoiden nopeampaa työllistymistä sekä julkisen vallan perustuslaillisen tehtävän edistämistä turvata jokaiselle oikeus työhön ja edistää työllisyyttä.

Työnhakuprofiilit julkaistaisiin lisäksi vain osittain julkisessa internetissä olevassa tietopalvelussa, eli palvelualustalla, josta niitä tarkastelisivat ja hakuja tekisivät vain kirjautuneet työnantajat ja yksityiset työnvälitysritykset, eli tahot, joilla on intressi työllistää työnhakijoita. Palvelualustan osittaisen julkisuuden sekä tahojen, jotka voivat hakea ja tarkastella työnhakuprofiileita katsotaan myös pienentävän merkittäväksi perusoikeuksiin kohdistuvia riskejä verrattuna täysin avoimeen internetissä olevaan tietopalveluun, josta kuka tahansa voisi tehdä vapaasti hakuja ja tarkasteluja.

Työnhakijasta voidaan nykyisen järjestämislain mukaan käsitellä useita järjestämislaissa tarkoitettujen palveluiden ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen tarvittavia henkilötietoja. Näihin käsiteltäviin tietoihin lisättäisiin palvelutarpeen arvioimista varten palkkoja ja tuloja koskevat tiedot sekä tiedot tuloerien ansainta-ajankohdista ja ammattinimikkeistä. Kyseessä olisi tulotietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettuja tietoja, joita työvoimaviranomaisilla olisi nykyisen tietojensaaatioikeuden ja tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin ehdotettavan muutoksen mukaan saada. Tietojen käyttöä koskevassa sääntelyssä on pyritty huomioimaan seikat, joilla minimoitaisiin yksityisyyden suojaan kohdistuvia riskejä ja tietojen käsittely on pyritty rajoittamaan siten, että sitä voitaisiin pitää oikeasuhtaisena työllistymisen edistämisen tehtävään nähden. Tietoja käsiteltäisiin valtakunnallisessa asiakastietojärjestelmässä, johon kohdistuvia riskejä on profiilien osalta käsitelty tarkemmin tietosuojavaikutuksia koskevassa arvioissa. Järjestelmää koskevat riskit kuitenkin koskisivat järjestelmää yleisemminkin. Palvelutarpeen arviointiin kehitettävän työkalun kannalta merkityksellistä yksilön kannalta on se, että työnhakijan palvelutarpeensa arvioinnissa hän ei joutuisi tietosuojasetuksessa tarkoitettun automaattisen päätöksenteon kohteeksi, vaan palvelutarve arvioitaisiin laajemmin ihmisen tekemänä.

Vaikutukset oikeuteen työhön

Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Lisäksi julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön.

Työnhakuprofiileja koskevilla sääntelymuutoksilla tavoitellaan työllisyyttä edistäviä vaikutuksia. Työnhakuprofiilien julkaisemisen voidaan katsoa edistävän työllistymistä, koska se mahdollistaisi työnantajien saada tietoja sellaisista työnhakijoista, jotka eivät muutoin kyseisen työnantajan töitä välttämättä hakisi. Se myös mahdollistaisi sen, että työnantajat voisivat ottaa yhteyttä työnhakijoihin, joiden tietoja työnantajilla ei muuten olisi. Työnvälityksen tehostuminen ja kohtaannon edistäminen parantaisivat työllistymistä.

Työttömyysturvaseuraamuksiin ja työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamiin työpaikkoihin liittyvät muutokset tukisivat perustuslain 18 §:ssä säädettyjen seikkojen toteutumista, kun muutokset edistäisivät työllisyyttä. Lähtökohtaisesti työnhakija itse valitsee, mitä työmahdollisuuksia hän hakee, ja millaiseen työhön pyrkimiseen hän tarvitsee tukea työvoimaviranomaiselta. Näissä tilanteissa työttömyysturvaseuraamusten ohjausvaikutuksella kuitenkin varmistetaan aktiivisen työhaun ja palveluihin osallistumisen toteutumista.

Työvoimaviranomainen voi osoittaa työnhakijan hakemaan tiettyä työpaikkaa. Osa näistä niin sanotuista työtarjouksista on työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavia. Tältä osin työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvät muutokset kaventaisivat tosiasiallisesti perustuslaissa tarkoitettua työnhakijan mahdollisuutta valita, mitä työtä hän hakee.

Vaikutukset oikeuteen saada sosiaaliturvaa

Perustuslain 19 §:n 2 momentissa turvataan oikeus sosiaaliturvaan. Kun työttömyysturvaseuraamus asetettaisiin jo ensimmäisestä työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä laiminlyönnistä nykyisin edellytettävän laiminlyöntien toistuvuuden sijasta, työnhakijan oikeus ensisijaiseksi tarkoitettuun syyperusteiseen työttömyysetuuteen kaventuisi. Toisaalta työnhakijalla säilyisi edelleen mahdollisuus omalla menettelyllään vaikuttaa siihen, ettei työttömyysturvaseuraamuksia tule asetettavaksi. Käytännössä esitetyt muutokset vaikuttaisivat tilanteisiin, joissa työnhakija tietoisesti harkitsee, osallistuuko hän esimerkiksi tarjolla oleviin palveluihin tai toteuttaako hän työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa asianmukaisesti.

Edellä tarkoitettujen harkintaan perustuvien laiminlyöntien lisäksi muutokset johtaisivat siihen, että työnhakijalla olisi nykyistä enemmän vastuuta toimia siten, ettei työttömyysturvaseuraamuksia tule asetettavaksi. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa ainakin sitä, että työnhakijalta vaadittaisiin nykyistä enemmän huolellisuutta häneltä edellytettyjen toimien toteuttamisessa.

Järjestämislaissa säädetään muun muassa siitä, millä perusteilla työnhakijalle asetetaan työnhakuvelvollisuus. Esimerkiksi työnhakijan työkyky otetaan huomioon tässä yhteydessä. Muutoinkin ensisijainen harkinta siitä, mihin työnhakija kykenee ja mitä häneltä edellytetään, tehdään työnhakijan palveluprosessin yhteydessä työvoimaviranomaisen laatiessa työnhakijan kanssa työllistymissuunnitelmaa tai sen korvaavaa suunnitelmaa, sisällytettäessä suunnitelmaan työnhakuvelvollisuus, osoitettaessa työnhakija hakemaan tiettyä työtä sekä tarjottaessa työnhakijalle tiettyä palvelua.

Lähtökohtana on, että järjestämislaissa säädettyjen edellytysten puitteissa työnhakijalta ei edellytetä sellaisia toimia, joista hän ei työvoimaviranomaisen arvion mukaan kykene suoriutumaan. Myös esimerkiksi sähköisen asioinnin käytöstä sovitaan järjestämislain 34 §:n mukaan alkuhaastattelussa. Jos työnhakijalla on vaikeuksia käyttää sähköisiä asiointivälineitä, tässä yhteydessä voidaan sopia muusta asiointitavasta. Mainitut seikat sekä ehdotettujen muutosten toimeenpanoon liittyvänä toimenä käyttöön otettava tekstiviestimuistutus tukisivat työnhakijaa häneltä edellytettyjen toimien toteuttamisessa.

Korvauksettoman määräajan asettaminen ensimmäisestä työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä laiminlyönnistä voi aiheuttaa työnhakijalle tarvetta turvautua perustuslain 19 §:n 1 momentissa tarkoitettuun viimesijaiseen etuuteen, käytännössä toimeentulotukeen. Seitsemän kalenteripäivää kestävä korvaukseton määräaika olisi kuitenkin vielä melko lyhyt jakso, jolta etuutta ei makseta.

Työssäolovelvoitteen asettamisen jälkeen etuusoikeuden palauttamiseen edellytettävää työssäoloa tai palveluihin osallistumista lyhennettäisiin. Tämä tukisi työnhakijan mahdollisuuksia osittain omalla aktiivisuudella päästä takaisin perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettua ensisijaisen syyperusteisen etuuden piiriin. Vaikutuksen arvioidaan kohdistuvan erityisesti niihin työnhakijoihin, jotka nykyisinkin pyrkisivät palauttamaan

etuusoikeuden, mutta joilla on esimerkiksi vaikeuksia löytää riittävästi tai riittävän pitkiä työmahdollisuuksia taikka joille ei ole tarjolla riittäviä mahdollisuuksia osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin.

Viimeksi mainitulta osin muutos parantaisi myös työnhakijoiden yhdenvertaisuutta, jos työnhakijan asuinpaikalla tai lähiseudulla on tarjolla vain vähän työmahdollisuuksia. Myös työvoimaviranomaisen mahdollisuudet tarjota palveluita voivat vaihdella, ja muutos olisi tässäkin suhteessa työssäolovelvoitteen takia etuusoikeuden menettäneen työnhakijan tilannetta parantava.

Nykyisin työttömyysturvaseuraamuksia asetetaan eniten suurten niillä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toiminta-alueilla, joilla on suuria kaupunkia ja samalla eniten työmahdollisuuksia ja mahdollisuuksia osallistua palveluihin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että näillä alueilla työnhakija voi menettää työttömyysturvaoikeuden työnhakuun tai työvoimapalveluihin liittyvien laiminlyöntien takia helpommin, koska työnhakijalle on voitu asettaa muita alueita enemmän velvollisuuksia. Samalla tämä tarkoittaa sitä, että niillä alueilla, joissa mahdollisen työssäolovelvoitteen täyttäminen olisi vaikeampaa, työssäolovelvoitteita ei myöskään tule asetettavaksi yhtä usein.

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvät muutokset voivat lisätä työnhakijoiden tarvetta turvautua toimeentulotukeen. Erityisesti tämä koskee työnhakijoita, joille asetettaisiin työssäolovelvoite. Työssäolovelvoitteiden määrän arvioidaan kasvavan noin 6 000:sta noin 15 000:een. Kokonaan uusien toimeentulotukea saavien henkilöiden määrän arvioidaan kuitenkin olevan edellä mainittua pienempi. Tämä johtuu siitä, että nykyisin työttömyysturvaseuraamuksista noin kaksi kolmasosaa koskee peruspäivärahan tai työmarkkinatuen hakijoita, joista moni saa toimeentulotukea työttömyysetuuden lisäksi.

Pääsääntöisesti jokaisen työnhakijaksi rekisteröityvän henkilön tulisi laatia ja julkaista työnhakuprofiili palvelualustalla. Työnhakuprofiilin julkaisematta jättäminen ei vaikuttaisi työnhaun voimassaoloon tai työnhakijalle tarjottaviin muihin lakisääteisiin julkisiin työvoimapalveluihin, eikä toimimattomuudesta seuraisi työttömyysturvalain mukaista etuuden menetystä. Epäsuorasti työnhakuprofiilin julkaisemisen voitaisiin tulkita olevan työttömyysetuuden saamiseen liittyvä toimi, sillä etuuden saaminen edellyttää muun muassa työnhakijaksi rekisteröitymistä. Työttömyysetuuden saamisen vastapainona voi työnhakijalla kuitenkin olla velvollisuuksia, joita hänen tulisi noudattaa etuutta saadakseen. Työnhakuprofiilin julkaisemisen tarkoituksena on tukea työnhakijan työllistymistä, minkä vuoksi sen ei voida katsoa merkittävästi heikentävän perustuslaissa turvattua oikeutta sosiaaliturvaan.

4.2.4.2 Sukupuolivaikutukset

Työnhakuvelvoite

Vuoden 2024 lokakuun lopun TE-hallinnon asiakastietojärjestelmän tietojen mukaan 261 777 asiakkaalle oli asetettu työnhakuvelvollisuus. Miehistä hakuvelvoite oli asetettu 58 prosentille ja naisista 59 prosentille työnhakija-asiakkaista. Työnhakuvelvoitteen asettamisen kattavuudesta naisten ja miesten välillä ei siis ole suurtakaan eroa eikä esityksessä ole kattavuuteen vaikuttavia ehdotuksia.

Sen sijaan työnhakuvelvoitteen laajuudessa eroja naisten ja miesten välillä löytyy. Miehistä 36 prosentille hakuvelvoite on asetettu täytenä (keskiarvo 1,24), kun taas naisista 27 prosentille

(keskiarvo 1,06). Suurin selittävä syy tähän naisten ja miesten väliseen eroon johtuu siitä, että naisten osuus osa-aikatyötä tekevästä on huomattavasti suurempi kuin miesten. Työnvälitystilaston mukaan vuoden 2024 syyskuun lopussa osa-aikatyössä olevia oli yhteensä 42 192 TE-palvelujen asiakasta. Heistä miehiä 13 413 (31 prosenttia) ja naisia 28 779 (69 prosenttia). Ehdotetun muutoksen mukaan osa-aikatyötä tekevien työnhakuvelvoitetta koskeva poikkeus poistuisi ja osa-aikatyötä tekevät tulisivat normaalin hakuvelvoitteen asettamisen piiriin. Ehdotettu muutos vaikuttaisi siten enemmän naisiin kuin miehiin. Ehdotettu muutos vähentäisi naisten ja miesten välistä eroa työnhakuvelvoitteen laajuuden osalta.

Työttömyysturvaseuraamukset

Työhaun tai työvoimapalveluihin liittyvän laiminlyönnin takia työttömyysturvaseuraamuksen saaneista eri henkilöistä vuosien 2018–2024 aikana keskimäärin 64 prosenttia on ollut miehiä. KEHA-keskuksen Työnvälitystilastosta ilmenevien tietojen mukaan vuoden aikana 2024 työttömänä työnhakijana olleista noin 388 000 eri henkilöstä noin 55 prosenttia oli miehiä ja noin 45 prosenttia naisia. Miehillä on siten asetettu työttömyysturvaseuraamuksia hieman enemmän kuin heidän suhteellinen osuutensa on työttömistä työnhakijoista.

Työttömyysturvalaissa säädetyt seuraamukset kohdistuvat lainsäädännön tasolla samalla tavalla miehiin ja naisiin. Käytännössä eroja voi syntyä esimerkiksi sen perusteella, miten tietty yksittäinen työnhakija suhtautuu hänelle tarjottaviin palveluihin ja työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisällytettyyn velvollisuuteen hakea työmahdollisuuksia. Myös tarjotuissa palveluissa voi olla eroja esimerkiksi tietyillä mies- tai naisvaltaisilla aloilla työskennelleiden palvelutarpeeseen liittyvien erojen takia.

Sukupuolten eron ei edellä mainittujen syiden vuoksi arvioida olevan nimenomaan työttömyysturvaseuraamusten näkökulmasta erityisen merkityksellinen. Eroon tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota esimerkiksi työnhakijoiden neuvonnassa painottamalla suunnitelmien noudattamista jättämisen vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Neuvonnasta huolimatta sukupuolten välillä voi olla eroja myös sen suhteen, kuinka tunnollisesti työnhakuun liittyviin velvollisuuksiin suhtaudutaan. Näitä mahdollisia eroja ei ole selvitetty tarkemmin työttömyysturvaseuraamuksia koskevien vaikutusten arvioimiseksi.

4.2.4.3 Vaikutukset vammaisiin henkilöihin

Ehdotetuilla muutoksilla olisi vaikutuksia myös vammaisiin henkilöihin heidän ollessa työnhakija-asiakkaina. Esityksen yleinen tavoite asiakaslähtöisemmistä työvoimapalveluista sekä harkintavallan lisäämisestä työnhakijan palveluprosessin määräytymisessä tukisi myös vammaisille henkilöille järjestettävien työvoimapalveluiden tarkoituksenmukaisempaa toteutumista.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysetuuden saamisen yleisiin työvoimapoliittisiin edellytyksiin liittyvää opiskelupaikkojen hakuvelvollisuutta siten, että tutkintoon johtavien opintojen lisäksi hakuvelvollisuutta voisi täyttää myös hakemalla työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen. Tämän niin sanotun TELMA-koulutuksen edellytyksenä on, että nuorella ei sairauden tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta siirtyä suoraan tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Tämän arvioidaan edistävän suoraan nuorten vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia täyttää työttömyysetuuden saamisen yleisiä työvoimapoliittisia edellytyksiä.

Työnhakuprofiilia koskevilla poikkeuksilla huomioitaisiin myös heikommassa asemassa olevia työnhakijoita, jotka eivät esimerkiksi voisi hyödyntää palvelualustaa tai joiden tosiasiallista

työllistymistä työnhakuprofiilin julkaiseminen ei palvelisi. Lisäksi poikkeuksilla huomioitaisiin työnhakijoiden erilaiset tilanteet, työnhakutaidot sekä tosiasiallisen työllistymisen mahdollisuudet. Etenkin viimeksi mainituilla poikkeuksilla voisi olla suoria vaikutuksia työnhakuprofiilien laatimis- ja julkaisuvelvoitteen osalta vammaisille henkilöille.

4.2.4.4 Työttömyysturvamuutosten vaikutukset kotitalouksiin ja eri työnhakijaryhmiin

Työttömyysturvaoikeuden menettämisen riskin kasvu

Työnhakijoiden kokemaan riskiin menettää työttömyysetuuksiaan työhaun velvoitteiden laiminlyönnin seurauksena vaikuttaa sekä annettujen lausuntojen määrä että niiden ankaruus (menetettävien etuuspäivien määrä). Esityksessä ei ehdoteta muutoksia työttömyysturvaseuraamusten soveltamisalaan⁵⁹. Seuraamusten ankaruutta kuitenkin muutettaisiin. Vaikka seuraamuksen asettamiseen johtavat laiminlyönnit olisivat samat kuin nykyisin, on mahdollista, että seuraamusten ankaroituminen vähentää asetettavia seuraamuksia.⁶⁰ Etuuden menettämisen riskin muutos riippuu siis työnhakijoiden käyttäytymisestä, joten vaikutusten arviointi ei ole yksiselitteistä, ja edellä kuvattaessa viranomaisvaikutuksia seuraamusten määrän on arvioitu säilyvän entisellään.

Koska esityksessä ehdotettu seuraamusmalli muistuttaa jossain määrin mallia, joka oli käytössä ennen niin sanottua pohjoismaista työvoimapalvelumallia (toukokuussa 2022 voimaan tulleita julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (918/2012) ja työttömyysturvalain 2 a luvun muutoksia), on käyttäytymisvaikutuksia arvioitu perustuen lausuntomääriin aiemman sääntelyn aikana: Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyviä työvoimapolitiittisia lausuntoja työttömyysturvaseuraamuksista annettiin covid-19-pandemiaan asti vuosittain noin 50 000.

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin voimaantulon jälkeen vastaavia työvoimapolitiittisia lausuntoja annettiin vuonna 2023 edelleen noin 50 000 kappaletta. Tämän lisäksi työnhakijoilla oli kuitenkin vähintään 28 000 laiminlyöntiä, joista ei asetettu työttömyysturvaseuraamusta eikä annettu työvoimapolitiittista lausuntoa, koska kyse oli ensimmäisestä laiminlyönnistä vuoden tarkastelujakson kuluessa.⁶¹ Tämä merkitsee sitä, että laiminlyöntien määrä olisi pohjoismaisen työvoimapalvelumallin voimaantulon jälkeen kasvanut arviolta noin 78 000:een.

⁵⁹ Harkintavallan lisääminen täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisessä ei todennäköisesti vaikuta merkittävästi työnhakijoiden laiminlyöntien seurantaan, koska esimerkiksi työnhakuvelvollisuuden seuranta toteutetaan lähtökohtaisesti työvoimaviranomaisen tietojärjestelmään sisältyvän automatiikan avulla. Myös määrällisesti melko maltilliseksi arvioitu työtarjousten määrän kasvu on otettu huomioon tässä vaikutusarviossa.

⁶⁰ Arvio perustuu siihen, että työnhakijoilla olisi nykyistä suurempi syy pyrkiä välttämään laiminlyöntejä. Voi myös olla, että lakia soveltavilla viranomaisilla kynnys asettaa ankaria seuraamuksia kasvaa (esim. Lombardi, 2019).

⁶¹ Ensimmäiseen laiminlyöntiin liittyvistä muistutusten määrästä ei ole käytettävissä luotettavaa tilastotietoa. Voidaan kuitenkin päätellä, että näiden muistutusten (ensimmäisten laiminlyöntien) määrä on minimissään saman verran kuin toisesta laiminlyönnistä annettujen sanktioiden määrä (28 000 vuonna 2023). Todellisuudessa määrä on tätä minimiä suurempi. Vaikutusten laskennassa on kuitenkin käytetty tätä alarajaa, jotta muutoksen vaikutus ei tule yliarvioitua. Nykytilan työllisyysvaikutus on laskettu tällä minimimäärällä lausuntoja ja oletuksella, että muistutuksen työllisyysvaikutus vastaa

Esitettyjen työttömyysturvamuutosten vaikutusten oletetaan, että laiminlyöntien määrä palaisi pohjoismaista työvoimapalvelumallia ja covid-19.pandemiaa edeltäneelle tasolle seuraamusten ankaroitumisen seurauksena. Seuraamuslausuntojen määrä pysyisi samana (~50 000) koska nykyisellään ensimmäisestä laiminlyönnistä on annettu vain muistutus, johon ei kuulu seuraamuksia. Etuuden menetyspäivien määrä kasvaisi, koska laiminlyönneistä seuraavat etuudettomat ajat olisivat nykyistä pitempiä. Etuuden menettämisen riski (huomioiden sekä lausuntojen määrä, että pituus) kasvaisi nykytilasta noin 37 prosentilla, mutta jäisi kuitenkin matalammaksi kuin 2019, koska ensimmäisestä laiminlyönnistä seuraava etuuspäivien menetys olisi pienempi (viisi etuuspäivää) kuin 2019 (15, 30 tai 60 päivää).

Taulukko 5 Työhaun velvoitteiden laiminlyöntien määrät ja niistä seuraavat etuuspäivien menettämiseen johtavat lausunnot sekä keskimääräinen "sanktioriski".

	2018	2019	2023	Esitys
1. laiminlyönti	33 602	36 617	min. 28 000*	35 471
2. laiminlyönti	11 974	14 998	28 042	14 529
3. laiminlyönti			12 739	
4. laiminlyönti			8 389	
Laiminlyönnit yhteensä	45 576	51 615	min. 77 212	50 000
Lausunnot yhteensä	45 576	51 615	49 170	50 000
Menetettyjen etuuspäivien määrä*	3 733 621	4 503 052	2 071 235	3 155 744
Sanktioriski (määrä ja pituus) (pvä/työnhakija)	4,2 %	5,4 %	2,7 %	3,8 %
Muutos				39,8 %

* Työssäolovelvoitteen kestoksi on nykytilan osalta oletettu 215 päivää, mikä vastaa keskimääräisiä velvoitteiden jälkeisiä maksupäiviä tällä hetkellä. Uusien kuuden viikon työssäolovelvoitteiden voimassaolon kestoksi on vastaavasti oletettu 200 päivää, koska velvoitteen suorittamisajan lyhentäminen näkyy olettavasti jossain määrin myös etuudettomien jaksoiden lyhentymisenä.

Vaikutukset eri työnhakijaryhmiin

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien muutosten arvioidaan vähentävän etuusmenoja vuosittain noin 15 miljoonalla eurolla ja kohdistuvan noin 50 000 työnhakijaan. Etuusmenetysten kohdentumista voi arvioida tarkastelemalla nykyisten työttömyysturvaseuraamuksia koskevien annettujen työvoimapoliittisten lausuntojen jakaumaa eri väestöryhmissä.

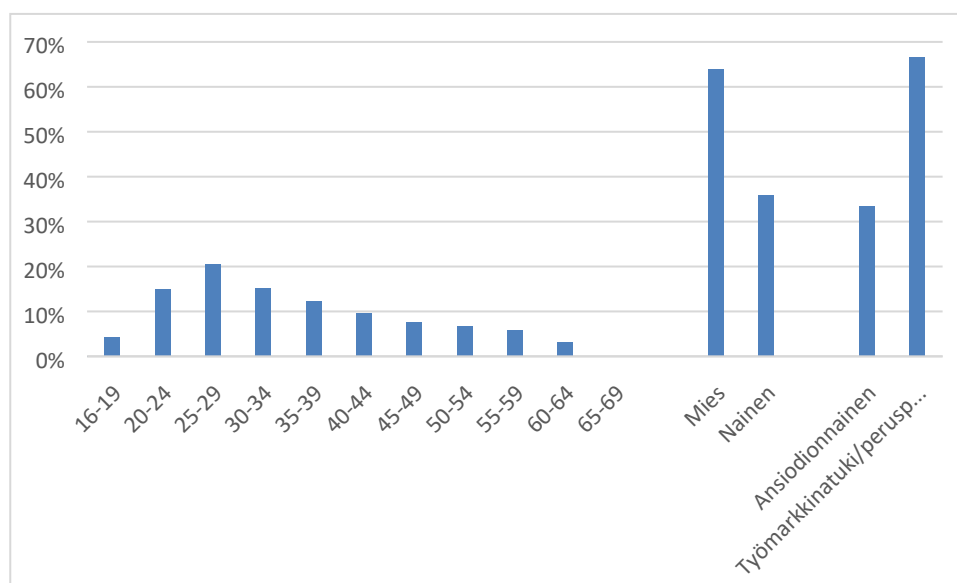
viiden päivän sanktion työllisyysvaikutusta. Herkkyystarkasteluja on tehty oletuksella yhtä sanktiopäivää vastaavasta vaikutuksesta.

Työnhakuun, työnhakijan palveluprosessiin ja palveluihin liittyvistä, työttömyysturvaseuraamusten asettamista koskevista työvoimapolitiittisista lausunnoista 55 prosenttia on vuosina 2018–2024 annettu alle 35-vuotiaille, eli vaikutukset painottuvat nuorempiin ikäryhmiin. Tämä saattaa johtua ainakin osittain siitä, että nuoremmille työnhakijoille saatetaan tarjota jossain määrin muita työnhakijoita enemmän palveluja. Tällöin on luonnollista, että myös laiminlyöntejä tapahtuisi enemmän.

Edellä mainituista työvoimapolitiittisista lausunnoista noin kolmannes kohdistuu ansioturvaa saaviin ja loput peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saaviin. Kansaneläkelaitoksen tilastojen mukaan 60 prosenttia vuoden 2023 lopussa työttömyysetuutta saaneista sai peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea ja 40 prosenttia ansiopäivärahaa. Kun otetaan huomioon, että erityisesti ansiopäivärahaa saavien joukossa on lomautettuja, joille työvoimaviranomainen tarjoaa yleensä muita työnhakijoita vähemmän palveluja heidän pienemmän palvelutarpeensa takia, työttömyysturvaseuraamusten jakautuminen eri etuuksia saavien kesken arvioidaan melko tasaiseksi.

Rahallisesti työttömyysturvaseuraamuksen asettaminen vaikuttaa enemmän ansiopäivärahaa saaviin työnhakijoihin. Kelasto-tietokannan mukaan keskimääräinen työttömyyden perusteella maksettu ansiopäiväraha vuonna 2024 oli 71,01 euroa päivässä. Työmarkkinatuen keskimääräinen määrä oli 35,43 euroa päivässä ja peruspäivärahan määrä oli 32,28 euroa päivässä. Tällä perusteella laskettuna esitetty seitsemän kalenteripäivän (viiden etuuden maksupäivän) korvaukseton määräaika tarkoittaisi ansiopäivärahan saajalle noin 355 euron, peruspäivärahan saajalle noin 161 euron ja työmarkkinatuen saajalle noin 177 euron menetystä.

Euromääräisestä vaikutuksesta riippumatta työttömyysturvaseuraamusten vaikutus yksilön talouteen voi vaihdella muista syistä. Ansiopäivärahan saajilla etuuden määrä ennen seuraamusta on ollut perusturvaa suurempi, mutta työnhakija on voinut sopeuttaa taloutensa kantokykyä kulloinkin maksettavan etuuden määrään. Erityisesti pitkään työmarkkinatukea saaneilla puolestaan voi olla mahdollisuus saada muita sosiaalietuksia, jotka tasoittavat työttömyysetuuden menettämisen vaikutusta.

Kuva 1 Vuosina 2018–2024 työnhaun tai työvoimapolitiittisiin liittyvän laiminlyönnin takia työttömyysturvaseuraamuksen saaneiden eri henkilöiden jakauma iän ja sukupuolen mukaan

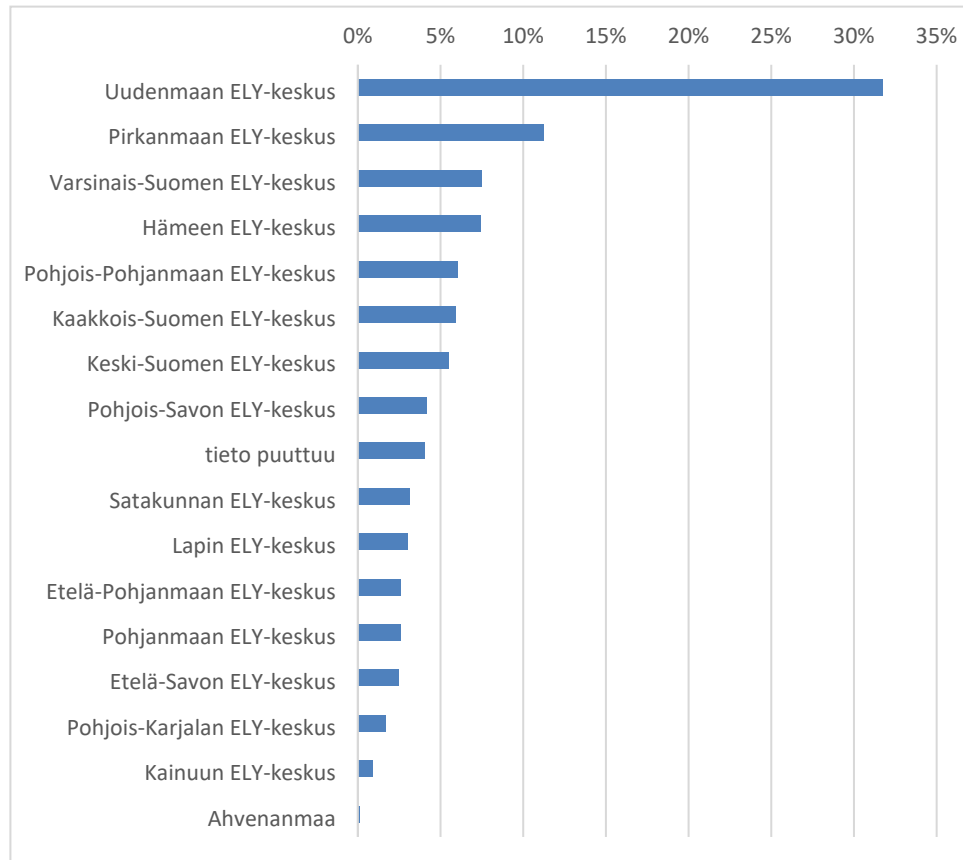
Työttömyysturvaseuraamusten vaikutukset keskittyvät suuriin kaupunkeihin, missä työnhakijoita muutenkin on eniten. Työnhaun ja työvoimapalveluihin liittyvän laiminlyönnin takia työttömyysturvaseuraamuksen saaneista eri henkilöistä kolmannes oli asiakkaana Uudellamaalla, 11 prosenttia Pirkanmaalla ja seitsemän prosenttia Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toiminta-alueella.

Kuten edellä työllisyysvaikutuksia arvioitaessa on todettu, työttömyysturvaseuraamuksen asettaminen voi johtaa siihen, että työnhakija pyrkii tehostamaan työnhakuaan. Koska työttömyysetuutta maksetaan työttömyysturvaseuraamuksen estämättä työttömyysturvalaissa lueteltujen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta, seuraamusten asettaminen voi lisätä myös näiden palveluiden kysyntää. Työnhakijalla arvioidaan olevan suurissa kaupungeissa haja-asutusalueita paremmat mahdollisuudet välttää seuraamuksen asettamisesta johtuvaa tulosten puuttumista mainituilla keinoilla.

Erityisesti niillä alueilla, joilla uusia työmahdollisuuksia tai työvoimapalveluja on vähemmän tarjolla, huomio tulisi kiinnittää siihen, ettei työttömyysturvaseuraamuksia edes tulisi asetettavaksi. Työnhakija voi vaikuttaa tähän omalla menettelyllään, koska voimassa olevien työttömyysturvalain 2 a luvun säännösten ja niihin esitettyjen muutosten perusteella työnhakija ei milloinkaan menetä etuusoikeuttaan sen vuoksi, ettei esimerkiksi hänen työnhakunsa johda työllistymiseen. Etuusoikeus säilyy, kun työnhakija hakee työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa edellytetyllä tavalla ja osallistuu palveluprosessiin ja hänelle tarjolla oleviin palveluihin työvoimaviranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti.

Jos työnhakijalle asetetaan työssäolovelvoite, etuusoikeus palautuu palveluihin osallistumisen lisäksi muun muassa riittävän pitkällä työssäololla. Työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevaa työssäoloehdotusta koskevien työttömyysturvalain säännösten perusteella työssäoloehdotusta kertyy yksi kuukausi, kun henkilö on saanut palkkaa vähintään 930 euroa kalenterikuukaudessa, ja puolikas kuukausi, jos hän on saanut palkkaa vähintään 465 euroa kalenterikuukaudessa.

Työssäolovelvoitetta täytettäessä yksi työssäoloehdotukseen luettava kuukausi täyttää velvoitetta neljällä kalenteriviikolla ja puolikas työssäoloehdotukseen luettava kuukausi kahdella kalenteriviikolla. Merkitsevää on ainoastaan työstä maksetun palkan määrä. Työajalla tai työsuhteen kestolla sen sijaan ei tässä yhteydessä ole merkitystä. Laskentatavan takia työssäolovelvoitetta voi täyttää kokoaikaisen työn lisäksi myös työskentelemällä osa-aikaisesti tai lyhytkestoisilla työsuhteilla, kunhan palkan määrään liittyvät edellytykset täyttyvät. Työssäolovelvoitetta kertyisi esimerkiksi 26 tunnin työstä kaksi kalenteriviikkoa, jos työnhakija saisi kalenterikuukauden aikana tästä työstä palkkaa 18 euroa tunnissa (26 tuntia x 18 euroa/tunti = 468 euroa).

Kuva 2 Vuosina 2018–2024 lausunnon saaneiden eri henkilöiden jakauma ELY-keskuksen mukaan

4.2.4.5 Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien muutosten muut vaikutukset

Työttömyysturvaseuraamuksilla on havaittu olevan myös kielteisiä vaikutuksia⁶². Työllisyyden ohella ne saattavat lisätä siirtymiä työvoiman ulkopuolelle (esimerkiksi Busk), heikentää

⁶² Pattaro, S.; Bailey, N.; Williams, E.; Gibson, M.; Wells, V.; Tranmer, M. & Dibben, C. (2022). Kirjallisuuskatsaus: The Impacts of Benefit Sanctions: A Scoping Review of the Quantitative Research Evidence. *Journal of Social Policy* (2022), 51, 3, 611-653 ja aiempia tutkimuksia kokoavasti Mäkinen, N., & Ojala, S. (2024). Etuussanktioiden vaikutukset toimeentuloon, hyvinvointiin ja palveluihin osallistumiseen: systemaattinen kirjallisuuskatsaus. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 61(1). <https://doi.org/10.23990/sa.130266>. Viimeksi mainitun selvityksen kirjoittajien mukaan ”Sanktiointi saattaa syventää työttömän köyhyysriskiä ja materiaalista puutetta. Toimeentulon heikentyminen, sanktioinnin aiheuttama stigma ja työttömän toiminnan liian ankara ohjaaminen tuottavat psykososiaalisia ongelmia erityisesti heikossa asemassa oleville etuudensaajille. Työttömyysturvan liian ankara velvoittavuus sanktioineen saattaa myös heikentää työttömien motivaatiota osallistua julkisiin työvoimapalveluihin, ja etuudensaaja voi jäädä ilman tarvitsemaansa palvelua. Sanktiot myös

tulevien työsuhteiden laatua⁶³ ja pitkäaikaistyöttömien kohdalla jopa heikentää työllisyyttä⁶⁴. Työttömyysetuuden saaminen edellytyksenä olevien velvoitteiden laiminlyömisestä asetetut seuraamukset voivat lisätä myös omaisuusrikollisuutta⁶⁵ ja mielenterveysongelmia⁶⁶.

Suomalaisessa haastattelututkimuksessa⁶⁷ nuorten pitkäaikaistyöttömien aktivoinnista havaittiin, että työvoimapalvelut voivat toisaalta luoda kumuloituvia onnistumisen kokemuksia, mutta toisaalta palveluihin osallistumiseen ohjaaviin etuusseuraamuksiin liittyy haasteita. Haastatteluiden perusteella seuraamusten keskeinen haaste ovat toimenpiteiden hallitsemattomat keskeytykset (päähteet, mielenterveysongelmat, toimintakyvyn puute, sairastumiset, joista ei toimiteta todistuksia, yhteydenottojen välttely, ulosotto), koska silloin nuoret katoavat ainakin tilapäisesti palveluiden piiristä, taloudellinen ahdinko lisääntyy ja epäonnistumisen kokemukset syvenevät. Tällöin nuoret ajautuvat pois palveluista, joilla olisi tarkoitus auttaa heitä. Työvoimapalvelujen säännöt eivät myöskään ole kaikille selkeitä. Toisessa eräässä nuori ei tiennyt työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittaman työpaikan hakemisen velvoittavuudesta, mutta hänelle asetetun työttömyysturvaseuraamuksen seurauksena henkilö aloitti te-valmennuksen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Palveluprosessin keventäminen

Valmistelun aikana on tarkasteltu ehdotusten mukaisten muutosten lisäksi kahta muuta vaihtoehtoa.

Tehostetaan palveluprosessin toimeenpanoa

kohdistuvat verrattain usein haavoittuvassa asemassa oleville työnhakijaryhmille, joilla on jo ennestään vaikeuksia työllistyä ja heikompi toimintakyky pärjätä työttömyysturvan “velvoittavuusviidakossa”. Käyttäytymisvelvoitteita sisältävä sanktiojärjestelmä voi kaikkiaan syventää työttömyyden ja syrjäytymisen kierrettä ja tätä myötä vähentää työllistymisen todennäköisyyttä. Näiden vaikutusten arviointi on Suomessa jäänyt kokonaan tekemättä. Nykyinen sanktiojärjestelmämme on ulotettu toimeentulotukeen saakka, minkä myötä se koskee koko työikäistä väestöä lukuun ottamatta selkeitä syyperusteisia tilanteita olla työmarkkinoiden ulkopuolella. Sanktioiden toimeenpanon oikeasuhtaisuutta tulisi jatkossa arvioida eri etuuksien ja palveluiden tarpeessa olevien väestöryhmien näkökulmasta. Työttömyyden pitkittyessä ja monialaisen palvelutarpeen kasvaessa sanktioinnin ei-tavoitellut vaikutukset lisääntyvät, kun niiden pitäisi vähentyä.”

⁶³ van den Berg, Gerard J.;Uhlenhorff, Arne;Wolff, Joachim; The Impact of Sanctions for Young Welfare Recipients on Transitions to Work and Wages, and on Dropping Out. *Economica* 2021.

⁶⁴ Huuskonen, J. (2023). Essays on the role of public employment services in labour market matching. *JYU Dissertations* 2023/681.

⁶⁵ Machin, S.& Marie, O. (2006). Crime and benefit sanctions. *Portuguese Economic Journal*, 2006, vol. 5, issue 2, 149-165.

⁶⁶ William, E. (2020). Welfare Conditionality and Activation in the UK: the mental health impacts of benefit sanctions. University of Glasgow.

⁶⁷ Ylistö, S. (2023). Työttömyys, nuoret ja aktivointi. Tutkimus pitkäaikaistyöttömien Nuorten elämänhallinnallisista valinnoista työmarkkinoilla. *JYU Dissertations* 718. Jyväskylän yliopisto.

Tässä vaihtoehdossa palveluprosessiin ei tehtäisi muutoksia, vaan lainsäädäntö säilytettäisiin ennallaan. Sen sijaan palveluprosessin toimeenpanoa tehostettaisiin, jotta haastattelujen määrissä ja työnhakuvelvoitteen asettamisessa päästäisiin hallituksen esityksessä HE 167/2021 vp arvioitulle tasolle. Tällä voitaisiin edistää mallille arvioitujen työllisyysvaikutusten toteutumista.

Vaihtoehdon etuna arvioitujen työllisyysvaikutusten lisäksi olisi, että EU-rahoituksen saaminen ei vaarantuisi nykyisestä. Lisäksi toimeenpanossa ei olisi tarvetta perehtyä uuteen sääntelyyn.

Vaihtoehdon heikkous olisi se, että esitys ei täyttäisi eduskunnan lausumaa siltä osin kuin eduskunta on edellyttänyt, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi, jos työvoimapalveluiden palveluprosessin toimivuutta koskevat selvitykset antavat siihen aihetta. Selvityksissä esiin nousseita muutostarpeita tai muita epäkohtia on kuvattu edellä.

Toimeenpanon tehostaminen olisi myös todennäköisesti vaikeaa ilman henkilöresurssien lisäämistä. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön mahdollisuus ohjata työvoimapalveluiden toimintaa on vähentynyt olennaisesti työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirryttyä ministeriön hallinnonalan toimijoilta kuntapohjaisille työvoimaviranomaisille.

Kevennetään palveluprosessia tiettyjen asiakasryhmien osalta

Tässä vaihtoehdossa nykyiset pääsäännöt täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä ja työnhakuvelvollisuuden asettamisesta ja määrästä säilyisivät ennallaan, mutta niihin tehtäisiin muutoksia tiettyjen asiakasryhmien osalta. Muutokset kohdistettaisiin tehtyjen selvitysten perusteella ongelmallisimpiin seikkoihin. Käytännössä tämä tarkoittaisi uusien poikkeusten lisäämistä pääsääntöön.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen perusteella nykyinen asiakasprosessi toimii heikoiten muun muassa omaehtoisissa opinnoissa oleville, työssä oleville, työllistetyille sekä maahanmuuttajataustaisille työnhakijoille. Edellä mainittujen asiakasryhmien kohdalla sekä työnhakuvelvollisuus että asiakastapaamiset ovat ongelmallisia toteuttaa. Tässä vaihtoehdossa täydentävien työnhakukeskustelujen määrää voitaisiin vähentää ja työnhakuvelvollisuuden asettamista alentaa näiden asiakasryhmien kohdalla.

Vaihtoehdon etuna on, että se toteuttaisi osin eduskunnan lausumassa olevaa toimeksiantoa tarkistaa lainsäädäntöä tarvittaessa selvitysten havaintojen perusteella. Se toteuttaisi jossain määrin myös esityksen tavoitetta keventää palveluprosessia ja lisätä harkintavaltaa. Se lisäisi myös jossain määrin mahdollisuutta kohdentaa henkilöstöresursseja niihin asiakkaisiin, jotka tarvitsevat suurempaa tukea työnhakuunsa, etenkin työttömille.

Vaihtoehdon etuna on, että koska muutokset olisivat rajattuja, myös negatiivinen vaikutus nykyiselle asiakaspalvelumallille arvioitun työllisyysvaikutukseen jäisi rajatuksi tai sitä ei juuri olisi. EU-rahoituksen vaarantuminen olisi myös epätodennäköistä, kun palveluprosessin pää rakenne säilyisi ennallaan.

Vaihtoehdo vastaisi kuitenkin vain osittain esityksen tavoitteisiin. Vaihtoehdossa lainsäädännöstä tulisi myös nykyistä vaikeaselkoisempaa, kun sääntelyyn jouduttaisiin lisäämään uusia poikkeuksia.

5.1.2 Yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijoista

Valmistelun aikana on arvioitu, että oikeudellisesti kestävä ja käytännössä toteutuskelpoinen tapa mahdollistaa yksityiselle työnvälitykselle sen tarvitsemien tietojen saaminen työnhakijoista olisi julkaistut työnhakuprofiilit. Tämä edellyttäisi ensinnäkin, että niiden toimijoiden joukkoa, jotka voivat tarkastella ja hakea työnhakuprofiileja laajennettaisiin. Lisäksi julkaistujen profiilien määrä olisi saatava lähelle työnhakijoiden määrää. Työnhakuprofiilien tietojen tulisi olla riittäviä, jotta työnantajat ja työnvälitysyrietykset voisivat niiden perusteella arvioida henkilöiden osaamista ja työtoiveita. Olennaista on lisäksi, että työnhakuprofiilien julkaisemisen osittain julkisessa tietoverkossa olisi täytettävä perustuslaista johtuvat reunaehdot.

Valmistelun aikana on ollut esillä vaihtoehto, jossa työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen palvelualustalla lisättäisiin järjestämislain 27 §:n 2 momenttiin työnhakijaksi rekisteröitymisen edellytykseksi. Tarkoitus olisi, että henkilö ei saisi työnhakuaan voimaan, ellei hän laatisi ja julkaisisi työnhakuprofiilia palvelualustalla työnhakijaksi rekisteröitymisen yhteydessä. Työnhakijaksi rekisteröityneen henkilön työnhakuprofiilin tulisi sisältää työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaisia tietoja koulutuksesta, työkokemuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista ja se voisi sisältää vapaamuotoisen esittelyn sekä linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Vaihtoehdossa julkaistujen työnhakuprofiilien määrä nousisi lähelle työnhakijaksi rekisteröityneiden määrää, pois lukien henkilöt, joiden ei tarvitsisi laatia tai julkaista työnhakuprofiilia. Palvelualustalle kirjautuneet työnantajat ja yksityiset työnvälitysyrietykset voisivat hakea julkaistuja profiileja ja he saisivat tätä kautta tietoja työtä etsivistä työnhakijoista. Työnhakijaksi rekisteröitymätön henkilö voisi lisäksi laatia ja julkaista työnhakuprofiilin nykyistä vastaavasti vapaaehtoisesti.

Yllä esitetyssä vaihtoehdossa on tunnistettu kuitenkin ongelmia. Vaihtoehto voisi hankaloittaa kohtuuttomasti työnhakijaksi rekisteröitymistä ja näin vähentää työttömien mielenkiintoa työvoimapalveluita kohtaan. Tämä koskisi ainakin henkilöitä, jotka eivät voi tunnistautua sähköisesti tai joiden tietotekniset valmiudet ovat heikot. Esimerkiksi vuonna 2023 noin viidesosa työnhaun aloituksista tehtiin muutoin kuin verkkopalvelussa. Tältä osin siis olisi pitänyt luoda joka tapauksessa vaihtoehtoinen toimintatapa profiilin laatimiseksi ja julkaisemiseksi, jotta työnhakijat olisivat olleet yhdenvertaisessa asemassa työnhakijaksi rekisteröityessään. Myös eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on nimenomaisesti todennut, ettei työnhakuprofiilin laatiminen saa olla edellytys työnhaun käynnistymiselle tai TE-palveluissa asioimiselle (TyVM 3/2022 vp). Vaihtoehto olisi ollut suoraan ristiriidassa lausunnon kanssa. Edellä esitetyistä ongelmista johtuen, vaihtoehtoa ei pidetty vartenotettavana jatkokehittäväksi.

Valmistelun aikana on ollut esillä myös vaihtoehto, jossa työnhakijoiden kanssa sovittaisiin työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa työnhakuprofiilin laatimisesta ja julkaisemisesta palvelualustalla määräpäivään mennessä. Mikäli työnhakija ei toimisi suunnitelmassa sovitusti määräpäivään mennessä, olisi menettely työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n mukaisen porrastetun seuraamusjärjestelmän alainen, ellei työnhakijalla olisi pätevää syytä menettelyynsä. Työnhakuprofiilin laatimatta ja julkaisematta jättämisestä olisi siis käytännössä voinut seurannut korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite. Työnhakijaksi rekisteröityneen henkilön työnhakuprofiilin olisi tullut vastaavasti sisältää työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaisia tietoja koulutuksesta, työkokemuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista ja se voisi sisältää vapaamuotoisen esittelyn sekä linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Ainostaan työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot olisivat olleet työttömyysturvalain mukaisen seuraamusjärjestelmän alla, eli työnhakija olisi voitu velvoittaa julkaisemaan lähtökohtaisesti nimetön työnhakuprofiili työttömyysetuuden

menettämisen uhalla. Kirjautuneet työnantajat ja yksityiset työnvälitysyrietykset voisivat hakea julkaistuja työnhakuprofiileita.

Edellä esitetyn vaihtoehdon osalta on kuitenkin todettu ongelmalliseksi se, että työnhakuprofiilin tietojen julkaisemiseen olisi ollut velvollisuus suoraan työttömyysetuuden menettämisen uhalla. Viranomaisen harkintavallan rajoja mahdollisen työttömyysturvalain mukaisen seuraamuksen osalta olisi ollut myös vaikea säätää lainsäädäntöön, sillä työnhakijoilla on erilaiset taidot ja mahdollisuudet laatia ja julkaista työnhakuprofiili palvelualustalla. Vaihtoehto olisi myös vaatinut viranomaisilta merkittävää lisätyötä suunnitelmien seuraamisen, päivittämisen sekä työttömyysturvalaissa säädettyjen työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisen muodossa. Vaihtoehto olisi työvoimapolitiittisten lausuntojen johdosta annettavien päätösten muodossa lisännyt myös etuuden maksajien tehtäviä sekä muutoksenhakuasteiden tehtäviä käsiteltävien asioiden määrän oletetun nousemisen myötä. Lisäksi vaihtoehto olisi vaatinut merkittäviä tietojärjestelmämuutoksia, joiden kustannukset olisivat olleet huomattavia.

5.1.3 Työttömyysturva

Valmistelun kuluessa arvioitiin ehdotuksen mukaisen mallin lisäksi kahta muuta mallia porrastaa työttömyysturvaseuraamuksia työnhakijan työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavana pidettävän menettelyn toistuessa. Lähtökohtana pidettiin selkeyden lisäksi seuraamusten ohjausvaikutuksen tehostamista ja tästä syystä kaikissa arvioituissa malleissa korvaukseton määräaika asetettaisiin työnhakijan ensimmäisen työnhakuun ja palveluihin liittyvän laiminlyönnin perusteella.

Ensimmäisessä vaihtoehtoisesa mallissa työnhakijan ensimmäisestä laiminlyönnistä asetettaisiin seitsemän kalenteripäivää kestävä korvaukseton määräaika, toisesta laiminlyönnistä vuoden kuluessa kuuden kalenteriviikon (30 etuuden maksupäivän) korvaukseton määräaika ja kolmannesta laiminlyönnistä vuoden kuluessa kuuden kalenteriviikon työssäolovelvoite. Esitettyä vaihtoehtoa vastaavasti arvioituna tämän mallin toteuttaminen lisäisi julkiselle taloudelle aiheutuvia sosiaaliturvamenoja arviolta noin 6,7 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi mallin työllisyysvaikutus olisi negatiivinen, mistä aiheutuisi julkiselle taloudelle lisäksi arviolta noin 22,3 miljoonan euron kustannukset vuodessa. Julkiselle taloudelle aiheutuvien menojen kasvun lisäksi malli ei kolmiportaisena täyttäisi tavoitetta selkeyttää työttömyysturvaseuraamuksia.

Toisessa vaihtoehtoisesa mallissa työnhakijan ensimmäisestä laiminlyönnistä asetettaisiin kolme kalenteriviikkoa (15 etuuden maksupäivää) kestävä korvaukseton määräaika, toisesta laiminlyönnistä vuoden kuluessa 12 kalenteriviikon (60 etuuden maksupäivän) korvaukseton määräaika ja kolmannesta laiminlyönnistä vuoden kuluessa kuuden kalenteriviikon työssäolovelvoite. Esitettyä vaihtoehtoa vastaavasti arvioituna tämän mallin toteuttaminen vähentäisi julkiselle taloudelle aiheutuvia sosiaaliturvamenoja arviolta noin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa. Positiivisesta työllisyysvaikutuksesta johtuisi lisäksi arviolta noin 17,5 miljoonan euron vuotuinen säästö julkiselle taloudelle.

Verrattaessa esityksen mukaista vaihtoehtoa ja toista vaihtoehtoista mallia valittu malli on kaksiportaisena paitsi selkeämpi, niin se myös tuottaisi julkiselle taloudelle selvästi enemmän säästöä. Esityksen mukainen malli olisi myös työnhakijoiden kannalta lievempi ensimmäisestä laiminlyönnistä asetettavan toista vaihtoehtoista mallia lyhyemmän korvauksettoman määräajan takia. Esityksen mukaisen mallin arvioitut vaikutukset perustuvat siihen, että työssäolovelvoite (etuusoikeus lakkaa toistaiseksi) asetettaisiin toista vaihtoehtoista mallia

nopeammin työnhakijan laiminlyöntien toistuessi. Työssäolovelvoitteen ohjausvaikutukset on arvioitu korvauksettomia määräaikoja suuremmiksi.

Taulukko 6 Taulukossa on kuvattu hallituksen esityksessä ehdotettu malli sekä edellä selostettua kahta vaihtoehtoehtoista mallia.

	Nykytila	Esitys	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
1. laiminlyönti	ei seuraamusta	1 vkon karenssi	1 vkon karenssi	3 vkon karenssi	1 vkon karenssi
2. laiminlyönti	1 vkon karenssi	6 vkon työssäolovelvoite	6 vkon karenssi	12 vkon karenssi	2 viikon karenssi
3. laiminlyönti	2 vkon karenssi		6 vkon työssäolovelvoite	6 vkon työssäolovelvoite	6 vkon työssäolovelvoite
4. laiminlyönti	12 vkon työssäolovelvoite				
Työllisyysvaikutukset		Esitys	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Uhka + suora vaikutus					
alaraja 1*		-700	-600	900	-1 400
alaraja 2*		300	-500	1 600	-800
oletus*		1 200	-1 000	1 000	-1 300
yläraja*		3 200	-2 300	-200	-2 500
Pelkkä uhkavaikutus					
alaraja 1*		-600	-500	800	-1 100
alaraja 2*		200	-400	1 300	-600
oletus*		800	-900	900	-1 100
yläraja*		2 400	-1 900	-100	-2 000
Vaihteluvälin keskiarvo (pelkkä uhka)		700	-900	700	-1 200
Julkisen talouden vahvistuminen					
Etuusmenojen säästöt (€)**		14 914 000	-6 564 288	2 505 213	2 505 213
Laskennallinen työllisyysvaikutus (24 500€/työllinen; uhkavaikutus)		17 150 000	-22 050 000	17 150 000	-29 400 000

Hallituksen esityksen jatkovalmistelussa esillä oli myös malli, jossa työnhakijan ensimmäisestä työnhakijan ensimmäisestä laiminlyönnistä asetettaisiin seitsemän päivää kestävä korvaukseton määräaika, toisesta laiminlyönnistä vuoden kuluessa 14 päivää kestävä korvaukseton määräaika ja kolmannelle laiminlyönnistä vuoden kuluessa työssäolovelvoite. Muita vaihtoehtoja vastaavasti arvioituna tämän mallin toteuttaminen lisäisi julkiselle taloudelle aiheutuvia sosiaaliturvamenoja arviolta noin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi mallin työllisyysvaikutus olisi negatiivinen, mistä aiheutuisi julkiselle taloudelle lisäksi arviolta noin 29,8 miljoonan euron kustannukset vuodessa. Julkiselle taloudelle aiheutuvien menojen kasvun lisäksi malli ei kolmiportaisena täyttäisi tavoitetta selkeyttää työttömyysturvaseuraamuksia.

Korvauksettoman määräajan alkaminen 30 päivän kuluttua haettavaksi osoitetun työn hakematta jättämisestä

Työttömyysturvalain 2 a luvun 4 §:n mukaan työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 45 päivän ajalta 30 päivän kuluttua työstä kieltäytymisestä lukien, jos hän työttömänä ollessaan ilman pätevää syytä kieltäytyy työnantajan hänelle yksilöidysti tarjoamasta työstä tai hakemastaan työstä, johon hänet on valittu.

Lähtökohtaisesti korvaukseton määräaika alkaa siitä päivästä lukien, kun työnhakijan on menetellyt työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavasti. Tästä on edellä mainitussa säännöksessä poikettu siten, että korvaukseton määräaika alkaa vasta 30 päivää myöhemmin. Tavoitteena on vaikuttaa työnhakijan menettelyyn siten, että hän etuuden myöhemmästä menettämisestä tietäessään hakeutuisi työhön tai osallistuisi palvelutarvettaan vastaaviin työllistymistä edistäviin palveluihin⁶⁸. Tavoitteen saavuttamisesta ei ole Suomen etuusjärjestelmää koskevaa tutkimustietoa.

Valmistelun kuluessa on TE-toimistolta saadun palautteen johdosta arvioitu sitä, tulisiko korvauksettoman määräajan myöhempi alkaminen ulottaa koskemaan myös tilanteita, joissa työnhakija on ilman pätevää syytä jättänyt hakematta työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamaa työtä. Ennen toukokuussa 2022 voimaan tulleita työttömyysturvalain muutoksia korvauksettoman määräajan myöhempi alkaminen koski myös TE-toimiston tarjoamaa työtä.

Seuraamusjärjestelmän selkeyden kannalta olisi tarkoituksenmukaisinta, jos kaikkien työnhakuun ja palveluihin liittyvien työttömyysturvaseuraamusten alkamista myöhennettäisiin. Tällaista vaihtoehtoa ei ole arvioitu valmistelun kuluessa tarkemmin, koska muutos oletettavasti lisäisi työttömyysturvamenoja ainakin jonkin verran.

Täydentävien työnhakukeskustelujen velvoittavuus

Työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1 ja 9 kohdan mukaan osallistuminen alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun velvoittavat työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Täydentävään työnhakukeskusteluun osallistumisen velvoittavuus edellyttää kuitenkin sitä, että osallistumisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa muussa suunnitelmassa.

Täydentävästä työnhakukeskustelusta on velvoittavuuden edellytyksenä sovittava suunnitelmassa, jotta työnhakijalle olisi selvää, mitä häneltä edellytetään palveluprosessin

⁶⁸ Asiaa on selostettu ja arvioitu tarkemmin hallituksen esityksessä HE 210/2016 vp.

yhteydessä. Lisäksi suunnitelmassa sopiminen tukee tarkoituksenmukaisen ja suunnitelmallisen palveluprosessin toteutumista.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olleelta kunnalta on hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä saatu palautetta siitä, ettei työllistymissuunnitelmia tai sitä korvaavia suunnitelmia aina välttämättä ehditä päivittää, eivätkä täydentävät työnhakukeskustelut sen vuoksi tule aina työnhakijaa velvoittaviksi. Kunta ehdotti, että täydentävän työnhakukeskustelun velvoittavuus ei jatkossa edellyttäisi sopimista suunnitelmassa.

Palautetta on arvioitu esitystä valmisteltaessa, mutta ehdotettua muutosta ei ole sisällytetty esitykseen. Syynä tähän on se, että edellä mainittuja perusteita edellyttää suunnitelmassa sopimista on pidetty painavampina kuin mahdollisia haasteita päivittää suunnitelmia. Haasteita voitaneen ratkaista myös esimerkiksi palveluprosessin suunnitelmallisuutta kehittämällä.

Työttömyysturvaoikeuden palautuminen jatkuvan työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvän moitittavana pidettävän menettelyn jälkeen

Työttömyysturvalain 2 a luvun 10 §:n mukaan oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen muun muassa silloin, kun työnhakija korjaa työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa alkuhaastattelusta. Työssäolovelvoite on näissäkin tilanteissa kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää.

Edellä mainittua sovelletaan käytännössä silloin, kun työnhakija on menettänyt alkuhaastattelun jälkeen neljä kertaa työvoimapoliittisesti arvioituna moitittavalla tavalla, mutta korjaa viimeisimmän menettelynsä vaikutukset (esimerkiksi osallistuu työnhakukeskusteluun, jos työssäolovelvoite asetettiin työnhakukeskusteluun saapumatta jäämisen takia). Nykyisin työnhakijalle asetetaan tällöin toisesta laiminlyönnistä seitsemän päivää kestävä korvaukseton määräaika, kolmannelta laiminlyönnistä 14 päivää kestävä korvaukseton määräaika ja neljännestä laiminlyönnistä työssäolovelvoite, joka on voimassa siihen asti, kun työnhakija korjaa menettelynsä, kuitenkin aina vähintään 14 päivää.

Tässä hallituksen esityksessä pyritään muun ohella selkeyttämään lainsäädäntöä. Tässä tarkoituksessa erilaisia poikkeuksia pääsäännöistä on vähennetty. Valmistelussa on arvioitu, tulisiko myös edellä kuvatusta poikkeuksesta luopua. Tätä ei kuitenkaan ehdoteta, koska työttömyysturvaseuraamuksiin esitettyjen muutosten takia työssäolovelvoite tulisi asetettavaksi nykyistä aikaisemmin työnhakijan laiminlyöntien toistuessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilastoon sisältyvistä työvoimapoliittisia lausuntoja koskevista tiedoista ilmenee, että vuonna 2023 arviolta noin 2070 työnhakijalle asetettiin alkuhaastattelua seuraavien kolmen kuukauden aikana kaksi työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvää korvauksetonta määräaika ja työssäolovelvoite. Näistä arviolta noin 40 työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen palautui edellä kuvatulla tavalla. Etuus oikeuden palauttaneiden työnhakijoiden vähäisestä määrästä johtuen myöskään julkisen talouden säästö tavoitteet eivät puolla etuus oikeuden palautumista koskevan säännöksen kumoamista tai muuttamista.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.2.1 Työnhakijan palveluprosessi pohjoismaissa

Kaikissa Pohjoismaissa työnhakijan palveluprosessi pohjautuu vahvasti kunkin asiakkaan palvelutarpeeseen. Kaikissa maissa palveluprosessi käynnistyy asiakkaan palvelutarpeen selvittämisellä.

Norjassa ja Ruotsissa palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten ajankohtia ei säädellä tarkoin lainsäädännön tasolla, vaan asiakkaita tavataan aina kunkin asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti. Ruotsissa sitovat tapaamiset kirjataan aina asiakkaan kanssa sovittavaan työllistymistä edistävään toimintasuunnitelmaan ja Norjassa tapaamiset keskittyvät asiakkaan palvelupolun kannalta keskeisiin ajankohtiin. Islannissa asiakastapaamisia järjestetään sitä useammin, mitä suurempi tarve asiakkaalla niihin on.

Tanskassa on ollut käytössä lainsäädäntö, jossa on Pohjoismaisista verrokkimaista tarkimmin säädely palveluprosessin tapaamisten ajankohtia ja määrää. Ennen vuonna 2024 voimaan astunutta uudistusta asiakkaita tavattiin tarkoin säännellyn palveluprosessin puitteissa yhteensä yhdeksän kertaa työhaun ensimmäisen puolen vuoden aikana. Vuoden 2024 uudistuksessa työhaun ensimmäisen puolen vuoden aikana järjestettäviä asiakastapaamisia vähennettiin kuuteen. Tanskassa tällä hetkellä valmisteilla olevassa palveluprosessiuudistuksessa ensimmäisen puolen vuoden aikana järjestettäviä asiakastapaamisia ollaan vähentämässä edelleen. Mikäli Tanskan parlamentti hyväksyy lain ehdotetussa muodossa, jatkossa Tanskassa asiakkaita tavataan työhaun ensimmäisen kuuden kuukauden aikana neljä kertaa, ja samalla työvoimaviranomaisille annetaan harkintavaltaa lähellä työmarkkinoita olevien asiakkaiden palveluprosessin määrätymisessä.

Näin ollen tässä esityksessä ehdotettavat muutokset työnhakijan palveluprosessiin noudattelevat muissa Pohjoismaissa käytössä olevia palveluprosesseja etenkin palvelutarpeen keskeisyyden osalta. Lisäksi tässä esityksessä ehdotettavat muutokset ovat samansuuntaisia Tanskassa tehdyn sekä valmisteilla olevan uudistuksen kanssa.

5.2.2 Työnhakuprofiilia vastaava profiili ulkomailla

Ruotsi

Ruotsissa Arbetsförmedlingen ylläpitää Arbetsförmedlingen-portaalia, jonka sisältöä on tarkasteltu valtioneuvoston vuonna 2021 julkaisemassa selvityksessä. Selvityksen mukaan portaaliissa on runsaasti eri käyttäjäryhmille suunniteltuja sovelluksia ja katsauksia työelämään ja tulevaisuuden taitoihin. Portaaliissa on myös työkaluja, joilla käyttäjät voivat omatoimisesti arvioida osaamistaan. Palveluun kirjautuneet voivat myös saada portaalin kautta aiemmin hankitun ammatillisen osaamisensa arvioitua ja kvalifioitua. Portaaliin on integroitu avointen työpaikkojen ilmoituslusta Platsbanken ja työttömien työnhakijoiden palvelut. Työnhakijat voivat laatia palveluun oman profiilinsa, ja työnantajat voivat näiden perusteella etsiä sopivia työntekijöitä ja ottaa heihin suoraan yhteyttä.⁶⁹

⁶⁹ Tuomi, Ilkka; Hautamäki, Antti; Ketamo, Harri: Työmarkkinatieto digitalisoituvassa Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:24, s. 108–111.

Työnhakija voi laatia arbetsformedlingen.se -sivulla⁷⁰ osaamisprofiilin, johon tulee tietoja työnhakijan osaamisesta ja kokemuksesta. Laatimisen jälkeen työnhakija voi julkaista osaamisprofiilin, jonka jälkeen työnantajat voivat ottaa työnhakiaan yhteyttä. Osaamisprofiilin luominen ei edellytä työnhakijaksi rekisteröitymistä. Lisäksi osaamisprofiilin luominen on vapaaehtoista.

Tanska

Tanskassa on käytössä jobnet.dk -sivusto⁷¹, jota yllä pitää Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, ja jossa työnhakijat voivat rekisteröidä ansioluettelon tai joutuvat rekisteröimään ansioluettelon seuraavan Tanskan lain perusteella Bekendtgørelse af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LBK nr 280 af 01/03/2024, jäljempänä laki aktiivisesta työllistämisestä).

Aktiivisesta työllistämisestä annetun lain mukaan muun muassa työttömyysetuutta hakevien työnhakijoiden tulee rekisteröidä ansioluettelo Jobnet.dk -sivustolle ja näin saattaa ansioluettelon tiedot työnantajien haettaviksi. Ansioluettelon tulee sisältää tiedot osaamisesta, kokemuksesta ja muista asiaan liittyvistä seikoista. Lain mukaan työnhakijoiden on rekisteröitävä ansioluettelo Jobnet.dk -sivustolle mahdollisimman pian, mutta kuitenkin viimeistään 2–3 viikon kuluessa työnhakijaksi ilmoittautumisesta, ellei työnhakijaan sovelleta jotakin poikkeusta, jonka perusteella ansioluettelo ei tarvitse rekisteröidä. Lisäksi työttömyyskassan tai työvoimaviranomaisen tulee varmistaa, että ansioluettelon tiedot ovat riittävät ja seurata, että tiedot ovat riittävät myös työnhaun aikana. Valtiolla ja kunnalla on myös pääsy työnhakijoiden Jobnet.dk -sivustolle rekisteröimiin ansioluetteloihin ja työttömyyskassalla on pääsy jäsentensä ansioluetteloihin. Tarkemmin laissa täsmennetään, että työministeri antaa yksityiskohtaiset säännöt rekisteröitävien ansioluetteloiden tietosisällöstä.⁷²

Työttömän työnhakijan, joka saa työttömyysetuutta tai rahaetuutta tulee saattaa ansioluettelo työnantajien haettavaksi jobnet.dk -sivustolla. Haettavuus kertoo, onko ansioluettelo työnantajien nähtävissä, ja siihen sovelletaan erilaisia sääntöjä riippuen siitä, mihin kohderyhmään henkilö kuuluu. Esimerkiksi työttömille työnhakijoille ansioluettelo muuttuu automaattisesti haettavaksi jobnet.dk -sivustolla, kun työnhakija on täyttänyt pakolliset kentät, jotka koostuvat seuraavista tiedoista: koulutus, työkokemus, yhteystiedot, "Haen työtä nimellä" ja työehdot. Työnhakijoiden, joiden ei tarvitse saattaa ansioluettelo haettavaksi jobnet.dk -sivustolla tulee sopia työvoimatoimiston kanssa siitä, milloin ansioluettelo tulee saattaa haettavaksi. Työnhakija voi aina vapaaehtoisesti kuitenkin saattaa ansioluettelon haettavaksi.⁷³

Hakukelpoisen ansioluettelon tiedot näkyvät työnantajille, mutta osan tiedoista voi piilottaa. Ansioluettelossa tulee kuitenkin aina olla näkyvä sähköpostiosoite tai puhelinnumero, jotta ansioluettelo on hakukelpoinen. Työnhakijan täytettyä ansioluettelon kriteerit työttömyyskassan tai työvoimatoimiston edustaja tarkistaa onko ansioluettelo hakukelpoinen. Jos ansioluettelo ei täytä kriteerejä edustaja kertoo mitä siinä pitää muuttaa.⁷⁴

⁷⁰ Arbetsförmedlingen. <https://arbetsformedlingen.se/for-arbetssoekande/sa-hittar-du-jobbet/skapa-en-kompetensprofil>

⁷¹ Jobnet. <https://job.jobnet.dk/CV/frontpage>

⁷² <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2024/280>

⁷³ <https://info.jobnet.dk/jobsoeger/mit-cv-paa-jobnet/>

⁷⁴ <https://info.jobnet.dk/jobsoeger/mit-cv-paa-jobnet/>

5.2.3 Työttömyysturvaseuraamukset

Työttömyysturvan menettäminen työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavana pidettävän menettelyn takia joko määräajaksi tai toistaiseksi sisältyy kaikkien tiedossa olevien OECD-maiden etuuslainsäädäntöön.

Arvioitaessa työttömyysturvaseuraamusten ankaruutta on työttömyysetuuden menettämisen keston lisäksi otettava huomioon, mitä työnhakijalta edellytetään. Näitä edellytyksiä voi liittyä varsinaisen työmahdollisuuksien hakemisen lisäksi esimerkiksi palveluihin osallistumiseen ja vaatimuksiin alueellisesta ja ammatillisesta liikkuvuudesta. Lisäksi kokonaisuuteen voi vaikuttaa se, onko työttömyysturvaoikeuden menettäneellä työnhakijalla mahdollisuus hakea jotakin muuta sosiaalietuutta. Suomessa tällainen muu etuus on lähinnä viimesijaiseksi tarkoitettu toimeentulotuki.

OECD arvioi säännöllisesti jäsenmaidensa työvoimapalveluita ja työttömyysturvan saamisen edellytyksiä. OECD:n viimeisin julkaistu arvio perustuu jäsenmaiden vuoden 2022 alussa voimassa olleeseen lainsäädäntöön.

Yhteenvedonomaaisesti työttömyysturvalaissa säädetyt seuraamukset olivat tuolloin ankaruudeltaan arvioitujen maiden keskitasoa.⁷⁵ Työttömyysturvalakia muutettiin kuitenkin toukokuun alussa 2022 ottamalla käyttöön nykyinen neliportainen, työnhakijan työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvien laiminlyöntien toistuessa ankaroituvaa seuraamusjärjestelmä. Aiemmin työnhakijan ensimmäisestä laiminlyönnistä asetettiin tilanteen mukaan vähintään 15, vähintään 30 tai 60 päivää kestävä korvaukseton määräaika. Jos työnhakijan laiminlyönnit toistuivat puolen vuoden tarkastelujakson kuluessa, työnhakijalle asetettiin 12 kalenteriviikon työssäolovelvoite.

6 Lausuntopalaute

6.1 Työnhakijan palveluprosessi

Alkuhaastattelu

Suurin osa asiasta lausuneista, kunnista, työllisyysalueista, järjestöistä ja TYP-johtajien verkosto, Kehittämis- ja hallintokeskus, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto sekä Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia kannattivat ehdotettua alkuhaastattelun järjestämisen määrääjän pidentämistä. Muutama kaupunki ja PAM ei kannattanut määrääjän pidentämistä tai katsoivat, että määrääjän tulisi olla tavoitteellinen. Muutaman kaupungin näkemyksen mukaan alkuhaastattelu pitäisi poistaa kokonaan osalta työnhakijoita tai kasvokkainen tapaaminen kaikille olisi epätarkoituksenmukaista. Toisaalta muutama kaupunki taas piti kasvokkaisuuden painottamista alkuhaastattelussa olennaisena. Osan kaupungeista ja TYP-johtajien verkoston lausuntojen mukaan täydentäviä työnhakukeskusteluja tulisi voida jatkossakin järjestää ennen alkuhaastattelun järjestämistä mm. niihin liittyvistä kytkennöistä monialaiseen palveluun ja työttömyysturva-asioihin johtuen.

⁷⁵ Activity-related eligibility conditions for receiving unemployment benefits – Results 2022; OECD 2022. <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/programmes/dg-reform/using-ai-to-improve-job-matching-tools-for-minimum-income-scheme-beneficiaries/Activity-related%20eligibility%20conditions%202022.pdf>. Kts. erityisesti s. 14, 15 ja 17 olevat kaaviot.

Lausuntopalautteen vuoksi ei tehty muutoksia esitykseen. Työvoimapalveluita tulee pyrkiä tarjoamaan yhdenvertaisella ja palveluprosessin muutoinkin edetä mahdollisimman yhdenvertaisella tavalla. Lisäksi asiakkaiden oikeusturvan sekä hallinnon lakisidonnaisuuden näkökulmasta alkuhaastattelun järjestämiselle on tarpeen säätää määräpäivä. Työvoimaviranomainen voi jatkossakin tarpeen mukaan olla yhteydessä asiakkaaseen ennen alkuhaastattelua ja työttömyysturva-asiat tulee jatkossakin selvittää ilman aiheetonta viivytystä. Alkuhaastattelun suhteesta monialaisen tuen tarpeeseen todettakoon, että alkuhaastattelun jälkeen asiakas voidaan ohjata monialaiseen palvelutarvearvioon, jos edellytykset ohjaamiselle täyttyvät. Täydentävää työnhakukeskustelua ennen alkuhaastattelua ei ole nykyisinkään tarkoitettu korvaamaan alkuhaastattelua. Kasvokkaisesta tapaamisesta on jo ehdotetun mukaan mahdollisuus poiketa painavasta syystä ja syissä huomioitu lausuntopalautteen mukaiset työttömyyden tiedossa oleva päättyminen ja asiointimatka.

Lausuntopalautteessa on lisäksi nostettu esiin, että ehdotettu sääntely johtaisi alkuhaastattelun määräajan tiukennukseen, sillä perusteella, että voimassa oleva 5 arkipäivää on tarkoitettu olevan tavoitteellinen määräaika. Esitystä ei ole lausuntojen vuoksi muutettu. Pidennys ei ole lähtökohtaisesti voinut olla muutamia päiviä pitempi ja alkuhaastattelu on lähtökohtaisesti tarkoitettu aina pyrittäväksi järjestämään viiden arkipäivän kuluessa. Määräaika ei siis tiukentuisi. Aikaraja on myös yhteensovitetty ehdotetun työnhakuprofiilin julkaisemisen määräpäivään.

Täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen

Suurin osa täydentävien työnhakukeskustelujen perustumisesta asiakkaiden palvelutarpeeseen lausuneista kunnista, työllisyysalueista ja järjestöistä kannattivat ehdotusta. Myös asiasta lausuneet valtiontalouden tarkastusvirasto, STM. Kansaneläkelaitos, TYP-johtajien verkosto, Kehittämisen- ja hallintokeskus ja Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia pääasiassa kannattivat ehdotusta. Osa kunnista ja työllisyysalueista katsoivat, että täydentävien keskustelujen lukumäärästä tai määräajoista ei olisi tarpeen mainita säännöksessä ollenkaan. Muutamat kaupungit, Hyvil ja TYP-johtajien verkosto katsoivat, että täydentävät työnhakukeskustelut voisi poistaa kokonaan ja järjestää vain työnhakukeskusteluja. Esitykseen ei tehty näiden johdosta muutoksia. Palveluprosessissa säilytettäisiin eri keskustelutyypit ja prosessin runko muodostuisi kolmen kuukauden välein järjestettävistä työnhakukeskusteluista, mitä voitaisiin työnhakijoiden vaihtelevien palvelutarpeiden mukaan täydentää täydentävillä työnhakukeskusteluilla.

Harkinnanvaraisuuden lisäämiseen liittyvän yhteyden yhdenvertaisuuden toteutumiseen nostivat esiin STM, Kansaneläkelaitos, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Kehittämisen- ja hallintokeskus ja Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry. Kehittämisen- ja hallintokeskuksen lausunnossa ehdotettiin, että lisättäisiin säännös järjestää täydentävä työnhakukeskustelu työnhakijan pyynnöstä. Lausuntojen perusteella on lisätty säännös täydentävän työnhakukeskustelun järjestämisestä työnhakijan pyynnöstä.

Muistutuksesta luopuminen ja työnhaun voimassaolon päättyminen

Muistutuksesta luopumista kannatti suurin osa asiasta lausuneista tahoista. Useimmat pitivät kuitenkin tärkeänä ennakollisen muistutusjärjestelmän kehittämistä. Muun muassa Turun kaupunki katsoi, että järjestelmän kehittäminen tulisi lainsäädännössä osoittaa KEHA-keskukselta edellytetyksi toiminnoksi. Luopumista ei kannattanut iso osa järjestöistä ja muutama kunta/työllisyysalue.

Ehdotusta työnhaun voimassa olon päättymistä ensimmäisestä laiminlyönnistä kannattivat useat kaupungit ja työllisyysalueet ja muutama järjestö (KT, Palta, HELA ry.). Lisäksi JHL ja useampi kaupunki ja työllisyysalue kannattivat ehdotettua, mutta huomauttivat sen vaikutuksista muun muassa työnhakijan oikeusturvaan ja heikommassa asemassa oleviin. Lisäksi useammassa lausunnossa nostettiin esiin, että työnhaku tulisi voida käynnistää uudelleen verkossa ja työvoimaviranomaisella tulisi olla tässä harkintaa. Ehdotusta eivät kannattaneet iso osa asiasta lausuneista järjestöistä ja muutama kunta.

Lausuntojen perusteella muutettiin työnhakijan informointia koskevaa pykälää ja sen perusteluja siten, että siinä huomioidaan työnhakijan informointi myös työnhaun kuluessa.

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työllistymissuunnitelman sisällön määrittelyä palveluprosessin toimivuuden kannalta pitivät oleellisina muutama kaupunki ja järjestö. Vähimmäissisällön määrittelyä kannattivat JHL, Hyvil ja muutama kaupunki. Suurin osa lausujista katsoi, että sisällöstä ei tulisi säätää liian tarkasti tai sen tulisi lähteä aina palvelutarpeesta, joka muodostaa sisällön. Lisäksi erikseen työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämistä koskevasta lisäyksestä lausuiivat ehdotusta kannattavasti muutama kunta ja järjestö, AVI ja KEHA. Sitä ei pitänyt kannatettavana Turun kaupunki. Täydentävien työnhakukeskustelujen kirjaamista suunnitelmaan ei pitänyt kannatettavana osa kunnista/työllisyysalueista eikä KEHA. Esitystä ei muutettu lausuntojen johdota, koska sääntelyssä määritellään vähimmäissisältö ja sen tarkempi sisältö määrittyy lausuntojen mukaisesti palvelutarpeesta.

Asiakastapaamisten sisältö

Palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyä palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisina pitivät osa järjestöistä, muutama kunta/työllisyysalue ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto. Suurin osa lausujista katsoi, että liian tarkka määrittely ei ole tarpeen ja merkittävä osa katsoi, että sisällön tulee lähteä palvelutarpeesta ja siinä tulee olla harkintavaltaa. Sisällön määrittämistä ei pitänyt ollenkaan tarpeellisenä KT ja muutama kaupunki/työllisyysalue. Lausunnoissa esitettiin myös huomioita siitä, että keskustelujen sisällöt ovat lähellä toisiaan.

VM totesi lausunnossaan, että merkittävällä osalla työnhakijoista ei ole ajantasaista työllistymissuunnitelmaa.

Esitystä on muutettu siten, että keskustelujen lähellä toisiaan olevat sisällöt on yhdistetty samaan pykälään, jossa säädettäisiin työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen sisällöstä yhteisesti. Lausuntojen johdosta ei tehty muita muutoksia. Sisällössä on määritelty hoidettavaksi koko palveluprosessin kannalta keskeiset tehtävät ja asiakastapaamisten tarkempi sisältö määrittyy yksilöllisesti tarkemmin palvelutarpeen mukaan.

Työnhakuvelvollisuus

Suurin osa lausunnonantajista katsoi, että työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät. Muutamissa lausunnoissa nostettiin lisähuomiota kaipaavina seikkoina esiin vaikeasti työllistyvät ja kuntouttavassa työtoiminnassa olevat sekä työkyvyn merkitys. Muutama kaupunki myös katsoi, että omaehtoisissa opinnoissa oleville ei pitäisi asettaa työnhakuvelvollisuutta. Useat järjestöt ja kunnat katsoivat, että ehdotettu yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen tukevat

työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista. Usea kaupunki katsoi, että esitetyt muutokset eivät yksinkertaista tarpeeksi ja työnhakuvelvollisuuden asettaminen on silti vaikeaselkoista. Toisaalta useat totesivat, että yksinkertaistaminen on tiettyyn pisteeseen asti hyvä, mutta on myös tarkoituksenmukaista pitää osa selkeistä poikkeuksista. STM esitti, että esityksessä pitäisi huomioida myös sellaiset ammattiryhmät, joissa kausittainen työttömyys on tavanomaista yleisempää.

Ehdotusta osa-aikaisten siirtymisestä yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen piiriin kannatti muutama järjestö ja usea kunta/työllisyysalue. Ehdotusta ei kannattanut tai siihen liittyviä haasteista esitti osa järjestöistä ja useat kunnat ja työllisyysalueet. Keskeisiä syitä, joita lausunnoissa esitettiin, olivat hankaluus yhteensovittaa useampaa osa-aikaista työtä, osa-aikatyön oleminen keskeinen työaikamuoto useilla toimialoilla, tarve huomioida toteutuneet työtunnit ja se, että joillain osa-aikatyö saattaa olla ainoa, johon heillä on tosiasiallisesti riittävä työkyky. Lisäksi katsottiin, että osa-aikatyö pitäisi määritellä selkeämmin.

Esitykseen lisättiin uusi säännös, jossa huomioidaan paremmin työkyvyn merkitys suhteessa osa-aikatyötä tekeviin. Työnhakuvelvoitetta ei asetettaisi, jos työnhakija on osa-aikatyössä eikä sairauden tai vamman vuoksi kykene työskentelemään kokoaikaisesti tai tekemään samanaikaisesti useaa osa-aikatyötä. Lisäksi täydennettiin perusteluja työnhaun alentamisen kriteereiden soveltamisesta osa-aikatyötä tekeville. Sääntelyyn ei tehty muita muutoksia, koska osa-aikaisten työnhakuvelvollisuuden alentamisessa voidaan jo huomioida työnhakijan työkokemus, koulutus ja muu osaaminen sekä työkyky ja työssäkäyntialueella haettavissa olevat työmahdollisuudet ja 48 §:ssä säädetään milloin työnhakuvelvollisuutta ei aseteta. Toteutuneen työajan merkitys puolestaan huomioidaan jo työttömyysturvalaissa.

Osoitukset hakea työmahdollisuutta

Suurin osa lausujista kannatti velvoittavuuden alkamista heti työnhaun alusta lähtien. Osa lausujista nosti kuitenkin esiin sen, että on tärkeää huolehtia tarjousten laadusta ja osuvuudesta. Velvoittavuuden lisäämistä eivät kannatteet muutamat järjestöt ja muutama kunta. Muutaman järjestön ja kunnan näkemyksen mukaan osoituksilla pitäisi voida täyttää työnhakuvelvollisuutta. Lausuntojen johdosta ei tehty muutoksia esitykseen.

Henkilötietojen käsittely

Henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä seikoista lausuivat erityisesti oikeusministeriö, tietosuojavaltuutettu, OKV ja valtiovarainministeriö. Ne nostivat lausunnoissaan esiin tarpeen täydentää esitystä arviolla palvelutarvearviotyökalun suhteesta tietosuoja-asetuksen profilointia ja automaattista päätöksentekoa koskevaan sääntelyyn. Lisäksi palvelutarpeen arvioimiseksi tarvittavia tulotietojärjestelmää ilmoitettuja tietoja tulisi tarkentaa ja arvioida niiden käsittelyn välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta. Edelleen tulisi selvittää sitä, mihin voimassa olevaan säännöksen tiedonsaantioikeus tässä tapauksessa perustuisi tai tarvittaessa täydentää sääntelyä. Lisäksi tulisi täydentää suhdetta käyttötarkoitussidonnaisuuteen ja lisäksi täsmentää, missä ehdotetuissa säännöksissä on käytetty kansallista liikkumavaraa. Esitykseen on tehty edellä mainittujen lausuntojen johdosta muutoksia järjestämislain pykäliin ja perusteluihin siten, että edellä eritellyt kohdat on huomioitu.

6.2 Työnhakuprofiilit

Suurin osa lausujista, kuten Akava ry, Suomen yrittäjät, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, Työttömien keskusjärjestö ry, Ammattiliitto pro, Suomen Kuntaliitto, Henkilöstöala HELA

ry, Palvelualojen työnantajat Palta ry, kaupungit, kunnat ja työllisyysalueet kannattivat varauksellisesti esitystä tai suhtautuivat neutraalisti työnhakuprofiilien laatimista ja julkaisemista koskevaan velvollisuuteen työnhakijoiden osalta. Edellä mainituista lausunnoista suurimmassa osassa nousi kuitenkin toistuvana kritiikkinä se, että työvoimaviranomaiselle ei tulisi säätää uutta lakisääteistä tehtävää, vaan profiilin julkaisemisen tulisi olla työnhakijan tehtävä ja työnhakijan velvollisuus julkaista työnhakuprofiili tulisi sitoa työttömyysturvalain seuraamusjärjestelmään sekä lisätä työvoimaviranomaisen harkintavaltaa työnhakijan julkaisuvelvollisuudesta esimerkiksi suunnitelmassa sopimisen kautta. Lisäksi lausunnoissa kiinnitettiin huomiota työvoimaviranomaisten lakisääteisten tehtävien lisääntymiseen ja resurssien tarkoituksenmukaiseen kohdentumiseen. Lisäksi esitettiin, että profiilin laatimiseen ja julkaisemiseen liittyviä palveluja tulisi voida hankkia palveluntuottajilta.

Työnhakijan velvollisuutta laatia ja julkaista työnhakuprofiili vastusti pieni osa lausunnonantajista, kuten SAK ry, PAM ry sekä muutamat kaupungit. STTK ry puolestaan nosti launnossaan kriittisesti esille aikaisemmin voimassaolleen ansioluettelon julkaisemisvelvollisuuden. Vastustavien tahojen mukaan työnhakuprofiilin julkaisemisen tulisi olla edelleen työnhakijalle vapaaehtoista.

Esityksestä ei saadun lausuntopalautteen perusteella ole poistettu työvoimaviranomaisen lakisääteistä tehtävää eikä profiilin julkaisua ole sidottu työttömyysturvalain seuraamusjärjestelmän alle, koska työvoimaviranomaisille aiheutuisi joka tapauksessa työmäärän lisääntymistä siitä, että profiilin julkaisemisesta sovittaisiin jokaisen työllistymissuunnitelman laatimisen ja päivittämisen yhteydessä. Lisäksi työmäärä nousisi profiilien työttömyysturvalakiin liittyvien selvityksien, seuraamisen, työvoimapolitiittisten lausuntojen ja muutoksenhaun muodossa. Julkaisuvelvollisuutta koskevat poikkeukset perustuisivat pääasiassa sellaisten asioiden arvioimiseen, jotka ovat jo nykyisin työvoimaviranomaisen lakisääteisiä tehtäviä järjestämislaissa. Tältä osin resurssien kohdentumista pidettäisiin tarkoituksenmukaisena ja ne sitoutuisivat osaltaan jo nykyisiin tehtäviin. Työnhakijasta työnhakuprofiilin laatimisen ja julkaisemisen katsottaisiin olevan perusteltua säilyttää viranomaisen lakisääteisenä tehtävänä huomioiden tehtävän luonne.

Sosiaali- ja terveystministeriö, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry ja YTK-työttömyyskassa nostivat lausunnoissaan esille, että työttömyyskassat eivät pystyisi hyödyntämään anonyymejä profiileja omien jäsentensä työllistymisen edistämiseen. Lisäksi Tietosuojavaltuutetun toimisto kiinnitti kassojen oikeuden välttämättömyyteen huomiota launnossaan. Lausuntopalautteen perusteella esityksestä on poistettu työttömyyskassojen oikeus hakea ja tarkastella julkaistuja työnhakuprofiileja tarpeettomana.

Lausunnonantajat kiinnittivät huomiota erityisesti heikommassa asemassa oleviin työnhakijoihin ja heidän mahdollisuuksiinsa laatia ja julkaista työnhakuprofiilia itsenäisesti. Profiilien haku- ja tarkastelu-oikeutta toivottiin myös palveluntuottajille, kunnan ei-virkasuhteiselle henkilöstölle, oppilaitoksille ja yhdistyksille.

Hallituksen esitykseen on lausuntopalautteen perusteella lisätty heikommassa asemassa oleviin työnhakijoihin liittyvä työnhakuprofiilin laatimista ja julkaisemista koskeva poikkeus. Haku- ja tarkastelu-oikeutta ei ole laajennettu saadun lausuntopalautteen perusteella, sillä mainitut tahot voivat kirjautua palvelualustalle ja hakea ja tarkastella julkaistuja työnhakuprofiileja, jos ne ovat työnantajan asemassa.

KEHA-keskus kannatti launnossaan esitystä, mutta nosti esille, että olisi hyvä jättää harkintamahdollisuus työvoimaviranomaisille myös sellaisissa tilanteissa, joissa muusta esimerkiksi hakijaan kohdistuvasta syystä profiilia ei olisi tarkoituksenmukaista julkaista.

Lisäksi esille nostettiin, että työnhakuprofiilin sisällöllisiä vaatimuksia olisi hyvä arvioida myös suhteessa julkisuuslakiin tarkemmin. KEHA-keskus esitti työnhakuprofiilien hakumahdollisuutta myös kotitaloustyönantajille, sillä tämä voisi edistää työllisyyttä. Lisäksi KEHA-keskus esitti käyttöoikeutta henkilöille, jotka hoitavat kansainvälisen rekrytoinnin palveluita sekä Eurooppalaisen työnvälitysverkosto EURES:n kansallisen koordinoituintoimiston tehtävien hoitamiseen. KEHA-keskus esitti lisäksi lausunnossaan, että työnhakuprofiileihin liittyvät muutokset vietäisiin tuotantoon vasta 1.9.2026.

Esitystä on osaltaan muutettu KEHA-keskuksen esittämällä tavalla, mutta kotitaloustyönantajia ei ole huomioitu erikseen tahona, joka voisi kirjautuneena hakea ja tarkastella julkaistuja profiileja. Näihin tahoihin kohdistuisivat samat vaatimuksen kuin työnantajiin.

Valtiovarainministeriö nosti lausunnossaan esille, että sääntelyehdotukseen sisältyy tiedonhallinnan sääntelyn ja erityisesti tietojen luovuttamisen ja sähköisten luovutustapojen näkökulmasta epäselvyyksiä ja näihin tulisi kiinnittää huomiota. Epäselvää on myös, miksi erikseen säädettäisiin mahdollisuudesta laatia työnhakuprofiili automaattisesti, mikäli kyse ei ole erityisiä suojatoimenpiteitä edellyttävästä toimenpiteestä tai lainalaisuusperiaatteen toteutumisen varmistamisesta.

Lausuntopalautteen perusteella hallituksen esitykseen on täydennetty tiedonhallintalain reunaehtoja säännöskohtaisten perusteluiden osalta sekä huomioitu tietojen sähköinen luovuttaminen. Lisäksi tietojen poistamista, on selvennetty. Esityksestä on myös poistettu automaattista työnhakuprofiilin laatimista koskeva momentti tarpeettomana.

Valtioneuvoston oikeuskansleri nosti lausunnossaan esille, että esitystä on tarpeen täydentää tietojen anonymisoinnin turvaamisen näkökulmasta ja esityksessä pitää selkeyttää, missä laajuudessa julkaistavat tiedot ovat henkilötietoja ja miltä osin eivät ja mitkä ovat anonymisoinnin murtumisen riskit. Esityksen johdonmukaisuutta profiloinnin ja automaattisen henkilötietojen käsittelyn osalta tulisi myös selventää sekä ehdotetun menettelyn suhdetta tekoälyasetukseen. Säättämisperusteluita tulisi myös edellä mainituilta osin täydentää.

Lausuntopalautteen perusteella esitystä on täsmennetty tietojen nimettömyyden turvaamisen osalta sekä sen osalta, että julkaistavat tiedot ovat henkilötietoja sekä nimettömyyden murtumisen riskien osalta. Kohtaantotoiminnallisuuden hyödyntämää profilointia on täsmennetty esitykseen sekä toiminnallisuuden suhdetta tekoälyasetukseen on arvioitu tarkemmin. Mainituilta osin myös säättämisperusteluita on täsmennetty.

Oikeusministeriö ehdotti osan säännösten selventämistä siten, että niistä kävisivät ilmi selkeämmin mitkä oikeudet ja velvollisuudet koskevat henkilöasiakasta, työnhakijaa ja mitkä viranomaista. Pykälää on lausunnon johdosta selkeytetty.

Tietosuoja

Suurin osa lausunnon antajista perään kuulutti tietosuoja-asioihin liittyviä näkökulmia. Oikeusministeriö ja tietosuojavaltuutetun toimisto kiinnittivät huomiota ”anonyymi työnhakuprofiili” -termin käyttöön, sillä työnhakuprofiileista voisi olla mahdollista tunnistaa henkilö tietyissä tilanteissa. Molemmat nostivat myös esille sen, että työvoimaviranomaisen työnhakijasta laatima ja julkaisema työnhakuprofiili sisältäisi paljon harkintavaltaa, vaikka sääntely olisi rajattu ehdotetun 129 b §:n 2 momentin mukaisesti ja lisäksi mainitun sääntelyn suhde tietojen minimointiperiaatteeseen ei käy ilmi perusteluista. Molemmat tahot kiinnittivät huomiota siihen, että työnhakijan oikeutta poistaa laadittu työnhakuprofiili ja perua

julkaistu työnhakuprofiili rajoitettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan perusteella. Perusteluita tulisi tältä osin selventää tai perustaa rajoittaminen tietosuoja-asetuksen 23 artiklaan. Oikeusministeriö ehdotti, että esityksessä tarkisteltaisiin tarkemmin, miten työnhakuprofiileja tarkastelevan organisaation toimialasta voitaisiin varmistua ja lisäksi esitettiin harkittavaksi, olisiko katseluun oikeutettujen organisaatiotyyppien sijasta perustellumpaa säätää työnhakuprofiileihin sisältyvien tietojen käsittelyn sallituista käyttötarkoituksista. Oikeusministeriö, Tietosuojavaaltuutetun toimisto ja valtiovarainministeriö kiinnittivät lausunnoissaan huomiota siihen, että 130 a §:ssä ehdotettavaksi säädettyjen rekisterinpitäjien välisestä tiedon liikkumisesta ei ole esityksessä arviota eikä siitä säädetä esityksessä. Oikeusministeriö nosti myös esille käyttöehtojen mahdollisen ongelmallisuuden viranomaisten palvelussa.

Lausuntopalautteen perusteella hallituksen esityksessä termi ”anonyymi” on korvattu ”nimettömällä”, sillä profiilien anonyymisyyttä ei voida täysin taata ja työvoimaviranomainen tunnistaisi profiilin lakisääteisiä tehtäviään varten. Ehdotettua 129 b §:n 2 momenttia on tarkennettu sen osalta, mitä tietoja työvoimaviranomaisen työnhakijasta julkaisema työnhakuprofiili saisi sisältää niin, että työvoimaviranomaisen harkintaa on kavennettu suoraan laissa. Lisäksi sääntelyn suhdetta tietojen minimimointi periaatteeseen on selvennetty säännöskohtaisissa perusteluissa. Työnhakijan oikeutta poistaa laadittu työnhakuprofiili tai perua julkaistu työnhakuprofiili on selvennetty esitykseen niin, että toimissa olisi kyse palvelualustan toiminnallisuuksista eikä työnhakijan tietojen poistamiseen liittyvän oikeuden rajoittamisesta kansallisen liikkumavaran puitteissa. Työnhakuprofiileja hakevien ja tarkastelevien työnantajien ja yksityisten työnvälitysyriyksien tunnistamista on tarkennettu esitykseen ja sen lisäksi 129 d §:n 1 momenttiin on lisätty työnantajia ja yksityisiä työnvälitysyriksiä koskeva käsittelyperusteen rajausta niin, että profiilien tietoja voidaan käsitellä vain rekrytointi- ja työnvälitystarkoituksiin. Ehdotetun 130 a §:n säännöskohtaisia perusteluita on täydennetty sen osalta, miten ja millä perusteella henkilöiden tiedot liikkuisivat yhteisrekisterinpitäjien välillä ja lisäksi rekisterinpitäjyyttä on täsmennetty. Käyttöehtojen sisältöä ja luonnetta toimintaa ja tietoturva ohjaavana elementtinä on täsmennetty 131 §:n perusteluihin, minkä lisäksi on avattu ehtojen oikeudellista luonnetta lakiin perustuvina eikä sopimusoikeudellisena elementtinä. Ehtoja on myös tarkasteltu säätämisyjärjestysperusteluissa perustuslain 2 §:n 3 momentin näkökulmasta.

Oikeusministeriö mukaan esityksessä ei ole arvioitu sitä, että profiilissa oleva työkokemus voisi paljastaa salassa pidettäviä tietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Tältä osin tulisi myös arvioida työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaisten tietojen julkaisemiseen liittyviä riskejä. Lisäksi vaikutustenarvioinnissa olisi hyvä tuoda esiin, miten käytännössä varmistettaisiin, että profiileja hakevat ja tarkastelevat vain tahot, joilla on täysi intressi työllistää työnhakijoita. Oikeusministeriö ja Tietosuojavaaltuutettu nostivat esiin myös sen, että esityksessä tulisi käsitellä kattavasti työnhakijan informointiin liittyviä seikkoja. Oikeusministeriö ja Tietosuojavaaltuutetun toimisto kiinnittivät lisäksi lausunnoissaan yleisesti huomiota siihen, että heidän lausunnoissaan esiin nostamat seikat tulisi huomioida tietosuoja vaikutusten arvioinnissa.

Lausuntopalautteen perusteella esityksen vaikutuksienarviointiin on sisällytetty arviointi salassa pidettävien ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen paljastumisen mahdollisuuksista eri tilanteissa riippuen profiilin sisällöstä ja näihin liittyvistä riskeistä sekä työnhakijan oman toiminnan vaikutuksista työnhakuprofiilin nimettömyyteen. Esityksessä on selvennetty työnantajan ja yksityisen työnvälitysyriyksen tunnistamista ja kirjautumista palvelualustalle, jotka edellyttävät yrityksen edustajalta tiettyä roolia ja lisäksi on arvioitu palvelualustan käyttöehtojen suhdetta esitettyyn. Lisäksi työnhakijan informointia on selvennetty vaikutustenarvioinneissa ja säännöskohtaisissa perusteluissa relevanteissa kohdin –

informointi profiilista olisi kokonaisuus, joka alkaisi henkilön työnhakijaksi rekisteröitymisestä lukien. Lisäksi Oikeusministeriön ja Tietosuojavaltutetun lausunnoissa nostamat asiat on muilta relevanteilta osin viety tietosuoja vaikutusten arviointia koskevaan osioon ja osaltaan vaikutukset yksityiselämän suojaa koskevaan jaksoon.

Lisäksi koko lausuntopalautteen perusteella on tehty muita pienempiä korjauksia esitykseen yleisellä tasolla ja erityisesti tietosuojaan liittyvistä näkökulmista.

6.3 Työttömyysturva

Työnhakuvelvollisuus ja työnhakijan osoittaminen hakemaan tiettyä työpaikkaa

Työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisällytetyn määrällisen työnhakuvelvollisuuden ja haettavaksi osoitetun työn hakemisen laiminlyömisestä asetettaisiin esityksen mukaan erilliset työttömyysturvaseuraamukset, kun nykyisin näistä tulisi asetettavaksi vain yksi seuraamus työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakson päättymisestä. Haettavaksi osoitetun työn hakemista ei myöskään enää luettaisi mukaan työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi edellytettyjen työnhakujen määrään.

Osa lausunnonantajista piti edellä mainittuja työttömyysturvaan liittyviä muutoksia tarpeettomina tiukennuksina, osa taas tarkoituksenmukaisina ja työnhakijan velvollisuuksia sekä toimeenpanoa selkeyttävinä muutoksina. Esitystä ei ole muutettu tältä osin, koska muutosten arvioidaan selkeyttävän työnhakijan velvollisuuksia ja työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamien työpaikkojen määrän kasvun arvioidaan olevan varsin maltillinen.

Työttömyysturvaseuraamukset

Esitysluonnoksen mukaisia muutoksia vastustettiin lausunnoissa laajasti. Muun muassa lausunnon antaneet työllisyysalueet katsoivat muutosten selkeyttävän työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää, mutta olevan samalla työnhakijan näkökulmasta varsin tiukkoja arvioituihin vaikutuksiin verrattuna. Lisäksi lausunnonantajat kiinnittivät laajasti huomiota erityisesti erilaisiin heikommassa asemassa oleviin työnhakijoihin, joilla voi olla vaikeuksia ymmärtää, mitä heiltä edellytetään.

Lisäksi huomiota kiinnitettiin laajasti tilanteisiin, joissa työnhakija pyrkii toimimaan asianmukaisesti, mutta menettelee unohduksen, erehdyksen tai vastaavan syyn takia siten, että menettää oikeutensa työttömyysetuuteen. Myös työttömyysturvalaissa säädettyihin seikkoihin, joiden perusteella työttömyysturvaseuraamuksia ei aseteta, esitettiin useita muutoksia, joiden perusteella erilaisia työkykyyn, perhesuhteisiin, elämäntilanteisiin ja muihin vastaaviin seikkoihin liittyviä syitä otettaisiin huomioon nykyistä laajemmin.

Esityksen perusteluja on edellä kuvatun palautteen perusteella täydennetty selostamalla muun muassa tarkemmin velvoitteiden asettamista työnhakijalle. Työttömyysturvalain säännöksiin sen sijaa ei ole tehty lausunnoissa esitettyjä muutoksia. Esimerkiksi työnhakijan työkykyyn liittyviä seikkoja on jo nykyisin huomioitu sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa että työttömyysturvalaissa. Työnhakijalle asetettavat velvoitteet perustuvat pääosin ensin mainittuun lakiin. Erilaisia perhetilanteisiin liittyviä seikkoja puolestaan huomioidaan työttömyysturvajärjestelmässä vain rajoitetusti, koska etuuden tarkoituksena on turvata toimeentulo työttömyyden ja työnhaun ajalta, ja erilaisia muita sosiaalisia tilanteita varten on näihin tarkoitettuja etuusjärjestelmiä.

Eräät lausunnonantajat ehdottivat esitysluonnoksen muuttamista siten, että aiotun kaksiportaisen seuraamuskokonaisuuden sijasta säädettäisiin kolmiportaisesta kokonaisuudesta, jossa kahdesta ensimmäisestä työnhakijan laiminlyönnistä asetettaisiin korvaukseton määräaika ja vasta kolmannelle laiminlyönnistä työssäolovelvoite. Ehdotusta perusteltiin sillä, että työssäolovelvoite tulisi asetettavaksi vasta esitysluonnoksessa ehdotettua myöhemmässä vaiheessa. Lausunnonantajien ehdottama malli olisi työnhakijan näkökulmasta lievempi, ja saattaisi vähentää tarvetta turvautua toimeentulotukeen.

Hallituksen esityksessä esitettyjä vaihtoehtoisia ratkaisumalleja käsittelevää lukua on lausuntokierroksen jälkeen täydennetty uudella esimerkillä, jossa työnhakijan ensimmäisestä laiminlyönnistä asetettaisiin seitsemän kalenteripäivää kestävä korvaukseton määräaika, toisesta laiminlyönnistä asetettaisiin 14 kalenteripäivää kestävä korvaukseton määräaika ja kolmannelle laiminlyönnistä työssäolovelvoite. Tällainen malli lisäisi etuusmenoja arviolta 2,5 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi mallin työllisyysvaikutus arvioidaan negatiiviseksi, mikä myös lisäisi julkiselle taloudelle aiheutuvia kustannuksia. Näistä syistä työttömyysturvalain muuttamista ei esitetä lausunnonantajien ehdottamalla tavalla.

Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota työnhakijan mahdollisuuksiin täyttää työssäolovelvoite. Muun muassa eräät työllisyysalueet totesivat, että eri alueilla voi olla hyvinkin erilaiset mahdollisuudet järjestää palveluja, joilla työnhakija voisi täyttää työssäolovelvoitetta. Tämä voi vaikuttaa muun muassa työnhakijoiden yhdenvertaisuuteen.

Esityksen perusteluja on täydennetty lausuntopalautteen perusteella. Erilaisia palveluja ei ole tarkoitettu ensisijaisesti siihen, että työnhakija voisi täyttää työssäolovelvoitteen. Tätä ei ole tarkoitus muuttaa, vaan palveluiden tarjoaminen perustuisi jatkossakin työnhakijan palvelutarpeeseen. Työnhakijan omalla motivaatiolla osallistua palveluihin voi kuitenkin olla merkitystä. Lisäksi alueilla, joilla on tarjolla enemmän työmahdollisuuksia ja palveluita työssäolovelvoitteen täyttämiseksi, esimerkiksi työnhakuvelvollisuus voi olla tiukempi ja sen vuoksi myös riski menettää työttömyysturvaoikeus laiminlyöntien takia voi olla suurempi.

Eräissä lausunnoissa esitettiin työssäolovelvoitteen korvaamista kokonaan korvauksettomalla määräajalla. Tällainen muutos poistaisi työnhakijoiden yhdenvertaisuuteen liittyviä haasteita. Jotta ehdotettuja muutoksia vastaavat vaikutukset saavutettaisiin, korvauksettoman määräajan tulisi kuitenkin olla hyvin pitkä, eikä tällaista muutosta sen vuoksi ehdoteta.

Lisäksi vaikka tiettyjen palveluiden ajalta maksetaan työttömyysetuutta korvauksettoman määräajan estämättä ja määräaika kuluu samalla, pelkkä pitkä korvaukseton määräaika ei välttämättä kannustaisi nykyistä vastaavasti niitä työnhakijoita, jotka pyrkivät aktiivisesti täyttämään velvoitteen.

Lausunnoissa esitettiin myös laiminlyöntien tarkastelujakson lyhentämistä nykyisestä vuodesta esimerkiksi puoleen vuoteen. Tarkastelujakso tarkoittaa aikaa, jonka kuluessa tapahtuneet laiminlyönnit otetaan huomioon työnhakijan menettelyn toistuvuutta arvioitaessa. Tarkastelujakso oli kuusi kuukautta keväällä 2022 voimaan tulleisiin työttömyysturvalain muutoksiin asti. Tuolloin tarkastelujaksoa pidennettiin vuoteen samalla kun aiemmista ankarammista seuraamuksista siirryttiin uuteen porrastettuun seuraamuskokonaisuuteen. Esitystä ei ole muutettu tältäkin osin.

Työttömyysturvaseuraamusten soveltamisalan laajentamista on ajoittain käsitelty eri yhteyksissä. Konkreettisia ja perusteltuja muutostarpeita ei kuitenkaan ole esitetty. Soveltamisalalla tarkoitetaan tässä yhteydessä, mitkä työnhakuun ja työllistymiseen liittyvät toimet ovat työnhakijaa velvoittavia työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä.

Soveltamisalan mahdollisista muutostarpeista esitettiin lausuntokierroksella kysymys lausunnonantajille. Pääosa kysymykseen vastanneista piti soveltamisalan nykyistä laajuutta ongelmattomana tai vastusti laajentamista pitäen sitä tarpeettomana tiukennuksena. Eräät lausunnonantajat kuitenkin esittivät myös laajennustarpeita, mutta esitetyt tilanteet, muun muassa verkossa tarjottavien palveluiden käyttö, voivat olla työnhakijaa velvoittavia jo nykyisinkin.

Koulutusta vailla olevat nuoret

Koulutusta vailla olevan nuoren on työttömyysturvaoikeuden edellytyksenä haettava pääsääntöisesti kahta tutkintoon johtavaa opiskelupaikkaa syksyllä alkaviin opintoihin. Edellytykset täyttäviä hakuvaihtoehtoja laajennettaisiin esityksessä myös muihin kuin tutkintoon johtaviin opintoihin. Pääosin lausunnonantajat kannattivat esitykseen sisältyviä muutoksia.

Työnantajan kanssa yhteishankintana hankittavaan työvoimakoulutukseen hakeminen lisättäisiin hakuvaihtoehdoksi, jos hakemisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Eräät lausunnonantajat pitivät eroa muuhun työvoimakoulutukseen perusteettomana. Muu työvoimakoulutus on rajattu pois hakuvelvollisuutta täyttävistä hakuvaihtoehtoista jo nykyisin sen vuoksi, että tarkoitus on ohjata nuoria normaalille opintopolulle ja opintotuen turvin suoritettaviin opintoihin. Esitystä ei tämän vuoksi muutettu lausuntopalautteen perusteella.

HE-luonnoksessa työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus (TELMA) olisi lisätty hakuvaihtoehdoksi, vaikka hakemisesta ei olisi sovittu suunnitelmassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus ja Vammaisfoorumi ry pitivät tätä ongelmallisena, koska rajatulle kohderyhmälle tarkoitettussa koulutuksessa on jo nykyisin liian vähän opiskelupaikkoja kysyntään nähden. Esitystä muutettiin lausuntojen perusteella siten, että työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus kelpaisi hakuvaihtoehdoksi vain silloin, kun hakemisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa.

Muun muassa Opetushallitus katsoi lisäksi, että tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) tulisi katsoa aina hyväksytyksi hakuvaihtoehdoksi. HE-luonnoksessa edellytettiin, että hakemisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Esitystä ei muutettu näiden lausuntojen perusteella, koska kyseiseen koulutukseen valitaan yksilöllisin perustein ja olisi mahdollista, että ilman työvoimaviranomaisen harkintaa koulutukseen hakisi myös nuoria, jotka eivät ole kyseisen koulutuksen tarpeessa.

Ammatilliset osatutkinnot lisättäisiin koulutukseen hakuvelvollisuutta täyttäväksi hakuvaihtoehdoksi, jos hakemisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Eräät lausunnonantajat katsoivat, että osatutkinto tulisi katsoa suoritetuksi koulutukseksi, eikä hakuvelvollisuutta sovellettaisi enää tämän jälkeen. Esitystä ei ole muutettu tältä osin. Jos nuori ei työllisty osatutkinnon suorittamisen jälkeen, tarkoituksenmukaisinta olisi ohjata häntä lisäkoulutukseen myös työttömyysturvajärjestelmän ohjausvaikutuksella. Käytännössä tämä tarkoittaisi esimerkiksi nuoren ohjaamista koko tutkinnon suorittamiseen.

6.4 Vaikutusarviot

Työllisyysvaikutusarvioihin liittyvässä lausuntopalautteessa useat lausunnonantajat nostivat esille esityksen arvioitujen työllisyysvaikutusten jäävän vaatimattomiksi. Esitystä ei ole muutettu, vaan etenkin harkintavallan lisääminen asiakastapaamisiin nostaa riskin negatiivisista

työllisyysvaikutuksista, mikä käy jo työllisyysvaikutusarvioista ilmi. Muut arvioidut esityksen elementit on arvioitu työllisyysvaikutuksiltaan positiivisiksi, ja siten ne osaltaan kompensoivat asiakastapaamisiin liittyvän elementin negatiivista työllisyysarviota.

Muun muassa Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat nostivat esille lausunnossaan, että esityksen työllisyysvaikutusarvioinneissa ei huomioida harkinnanvaraisuuden lisäämisen myötä tapahtuvaa palvelujen tai toimien kohdentamisessa tapahtuvaa muutosta. Esitystä ei ole lausunnon johdosta muutettu, koska työllisyysvaikutusarvioissa on huomioitu mainitut harkintavallan tuomat muutokset. Esityksen työllisyysvaikutusarviossa asiakaspalvelumallin mukaisten asiakastapaamisten työllisyysvaikutukset riippuvat suuresti niiden toimeenpanosta, eli volyyymista ja kohdentumisesta. Mitä enemmän täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään ja mitä paremmin ne kyetään kohdentamaan niitä eniten tarvitseville asiakasryhmille, sitä suuremmaksi asiakastapaamisten järjestämiseen liittyvä elementti työllisyysvaikutuksiltaan tulee muodostumaan. Tämä korostaa asiakastapaamisten toimeenpanon keskeisyyttä arvioitaessa esityksen työllisyysvaikutuksia.

Työnhakuprofiilien työllisyysvaikutusarvioiden osalta osa työmarkkinajärjestöistä ja työllisyysalueista toivat lausunnossaan esiin, että mekaaninen laskentatapa työnhakuprofiilien kattavamman julkaisemisen osalta johtaa merkittävään työllisyyden muutoksen yliarviointiin. Samassa yhteydessä esitettiin, että työnhakijalle ei tule kannustinta laatia työnhakuprofiilia, jos sen laatiminen tosiasiallisesti on työvoimaviranomaisen vastuulla. Eräässä lausunnossa arvioitiin, että edellä mainituista syistä työnhakijat eivät omatoimisesti laadi työnhakuprofiilejaan siinä laajuudessa kuin esityksessä on arvioitu. Työnhakuprofiileihin liittyvissä työllisyysvaikutusarvioissa on tiettyjä epävarmuuksia, mutta esityksen arviota ei ole lausunnon perusteella muutettu, koska laskelmien epävarmuudet on tuotu esille arvioiden yhteydessä eikä epävarmuuksia kyetä pienentämään muun muassa käytettävissä olevien aineistojen osalta.

Työvoimaviranomaisia koskevien vaikutusarvioiden osalta useat lausunnonantajat korostivat arvioiden epävarmuutta, ja eräät työllisyysalueet näkivät tehtyjen arvioiden aliarvioivan työvoimaviranomaisille esityksestä koituvien uusien tehtävien laajuuden. Esityksen työvoimaviranomaisvaikutuksia muutettiin lausuntojen perusteella siten, että työnhakuprofiilien laatimisesta ja julkaisemisesta viranomaisille koituvan työtaakan suuruutta tarkistettiin ylöspäin. Lisäksi esitykseen lisättiin arvio työmäärän lisäyksestä niiden asiakkaiden osalta, joille työnhakuprofiili tulee laatia ja julkaista useammin kuin kerran vuodessa.

Eräät työllisyysalueet kiinnittivät lausunnossaan huomiota siihen, ettei työvoimaviranomaisten työmäärään liittyvissä vaikutusarvioissa ollut huomioituna kaikkia esityksessä työvoimaviranomaisten työmäärään vaikuttavia elementtejä. Näitä olivat esitettyjen lausuntojen mukaan velvoittavien työtarjousten tekemisen lisääminen ja niiden seuranta, työnhakuvelvoitteen laajeneminen uusille asiakasryhmille ja niiden aiheuttama lisätyö, asiakkaan työnhaun nopeamman katkeamisen seurauksesta aiheutuvan uuden prosessin käynnistämisen aiheuttaman lisätyön määrä ja työnhakuprofiilin velvoittavan julkaisemisen aiheuttaman todellinen lisätyö. Lisäksi valtiovarainministeriö nosti lausunnossaan esiin, että työvoimaviranomaisten työmäärään vaikuttavista muutoksista ei ollut huomioitu muistutuskäytännöstä luopumisen aiheuttamaa vähenevää työmäärää. Lausuntojen perusteella työvoimaviranomaisvaikutuksiin lisättiin arvio velvoittavien työtarjousten määrän kasvusta seuraavasta lisätyömäärästä. Työnhakuvelvoitteeseen ehdotettavien muutosten myötä työvoimaviranomaisille tuleva lisätyömäärä huomioitiin arviossa työnhakukeskustelujen keskimääräisen keston pitenemisen yhteydessä. Esitystä ei muutettu työnhaun nopeamman katkeamisen ja siitä koituvan lisätyön osalta, sillä arvion mukaan työnhaun nopeampi katkeaminen ei johtaisi työvoimaviranomaisten työmäärän kasvuun työnhaun käynnistämisen

ollessa muutoksista huolimatta mahdollista tehdä asiakkaan toimesta sähköisesti. Muistutuskäytännöstä luopumisen vaikutukset työvoimaviranomaisten työmäärään lisättiin esitykseen valtiovarainministeriön lausunnon mukaisesti.

Valtiovarainministeriö kritisoi lausunnossaan esityksen taloudellisten vaikutusten laskentatapaa. Lausunnossa nähtiin erityisesti täydentäviin työnhakukeskusteluihin liittyvien arvioiden olevan laskentatavasta johtuen aliarvioituja sekä vähenevien henkilötyövuosien että siitä johtuvan kuntien valtionosuuteen kohdistuvan rahoituksen vähentymisen osalta. Edelleen valtiovarainministeriö katsoi, että esityksen jatkovalmistelussa tulisikin arvioida uudelleen syntyvän säästön mittaluokkaa ja täsmennettävä säästöjen suhdetta rahoitusperiaatteeseen. Lausunnon perusteella esityksen laskentametsodi taloudellisista vaikutuksista on uudistettu. Ehdotettujen muutosten vaikutus täydentävien työnhakukeskustelujen määrään on arvioitu uudelleen. Lisäksi arvioon lisättiin laskelma siitä, miten suuren osuuden täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen muodosti vuoden 2022 asiakaspalvelumalliuudistuksesta. Edellä mainittujen elementtien pohjalta on arvioitu ehdotettujen muutosten vaikutukset työvoimaviranomaisten työmäärään suhteessa vuoden 2022 asiakaspalvelumalliuudistuksessa käyttöön otettuihin lakisäateisiin tehtäviin. Taloudellisten vaikutusten yhteyteen lisättiin myös arvio kuntien tosiasiallisista mahdollisuuksista suoriutua tehtävistään.

Valtiovarainministeriö ja eräät kuntia edustavat tahot ehdottivat työttömyysturvaseuraamuksia koskevissa lausunnoissaan esityksen vaikutusarvioiden täydentämistä kuntien taloutta koskevilla arvioilla. Esityksen vaikutusarvioita on täydennetty tältä osin.

6.5 Eri hallituksen esityksistä muodostuva kokonaisuus

Valtioneuvoston oikeuskansleri ja useat muut tahot ehdottivat työttömyysturvaseuraamuksia koskevissa lausunnoissaan, että samanaikaisesti työ- ja elinkeinoministeriössä ja sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltavissa esityksissä tulisi kuvata esitysten liittymät toisiinsa ja arvioida eri esitysten yhteisvaikutukset. Esitystä on täydennetty lyhyellä kuvauksella työttömiin vaikuttavien esitysten kokonaisuudesta.

6.6 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto

Lainsäädännön arviointineuvosto on antanut esitysluonnoksesta lausunnon. Arviointineuvosto katsoi, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset ja suositti, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Lausunnossa katsottiin esitysluonnoksen keskeisimmiksi kehityskohteiksi muun muassa sen kuvaamisen, miten ehdotetut muutokset työssäolovelvoitteeseen vaikuttaisivat työvoimapalveluiden tyypillisimpiin asiakkaisiin, eli esimerkiksi mahdolliset vaikutukset muussa kuin koko- tai osa-aikatyössä oleviin työnhakijoihin. Lisäksi keskeiseksi kehityskohteeksi katsottiin työnhakuprofiilien perus- ja ihmisoikeusvaikutuksien arvioiminen siitä näkökulmasta, miten henkilötietojen suojan riskiä voitaisiin pienentää esimerkiksi palvelualustaa kehittämällä.

Myönteisenä lausunnossa pidettiin muun muassa sitä, että nykytilan kuvauksessa on käsitelty hyvin esitysluonnokseen liittyviä työllisyyspalveluja ja niiden toimivuutta, hyödyntäen määrällistä tietoa työllisyyspalveluista, ja näiden perusteella käy selvästi ilmi tarve lainmuutokselle. Myönteisenä pidettiin myös, että esitysluonnoksessa on käsitelty muita toteuttamisvaihtoehtoja sisältäen julkiselle taloudelle aiheutuvat vaikutukset. Myönteistä oli myös se, että julkisen talouden laskelmissa on otettu huomioon muutoksista aiheutuvat

vaikutukset toimeentulotukeen ja asumistukeen. Lisäksi myönteisenä pidettiin sitä, että esitysluonnoksen kokonaisvaikutukset työllisyyteen on annettu vaihteluväleinä arvioihin liittyvien epävarmuuksien vuoksi sekä sitä, että laskelmissa oli hyödynnetty kirjallisuutta ja erilaisia aineistoja sekä tehty omia laskelmia työllisyysvaikutusten arvioimiseksi.

Lausunnossa nostettiin esille myös muita kehityskohteita. Lausunnossa katsottiin muun muassa, että esitysluonnoksessa tulisi käsitellä työnhakuprofiilien laatimiseen liittyvän automatiikan työnhakijalle mahdollisesti aiheuttamia henkilötietojen käsittelyyn liittyviä tietoturvariskejä. Lisäksi esitysluonnoksesta katsottiin puuttuvan vertailu esimerkiksi siitä, miten työnhakijoiden tapaaminen työvoimaviranomaisten kanssa on järjestetty Pohjoismaissa ja miten tiivistä vuorovaikutus on.

Esityksen jatkovalmistelussa on huomioitu lausunnossa esitetyt keskeiset kehittämiskohteet. Esitysluonnoksen vaikutusarvioita täydennettiin kuvaamalla mahdollisuutta täyttää työssäolovelvoite osa-aikaisella tai lyhytkestoisella työllä. Lisäksi esitysluonnosta täsmennettiin työnhakuprofiilien osalta arvioimalla palvelualustan sisäisiä kehittämistoimia, joilla voitaisiin pienentää henkilötietojen suojalle aiheutuvaa riskiä perus- ja ihmisoikeusvaikutuksien näkökulmasta.

Lisäksi esitystä on täydennetty työnhakuprofiilien laatimiseen liittyvän automatiikan mahdollisesti aiheuttamien henkilötietojen käsittelyyn liittyvien tietoturvariskien arvioinnilla. Esitystä on myös täydennetty siltä osin, miten työnhakijoiden tapaamiset järjestetään muissa Pohjoismaissa.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä

1 luku Yleiset säännökset

10 §. Työnhakijan asuinpaikka, kotikunta ja työssäkäyntialue. Pykälän 1 momentissa säädetään työnhakijan velvollisuudesta ilmoittaa työvoimaviranomaiselle yhteystietonsa ja näiden tietojen muutoksista. Pykälän 1 momentti kumottaisiin, koska se sisältää päällekkäistä sääntelyä 27 §:n 2 momentin ja 39 §:n 4 momentin kanssa.

4 luku Palveluprosessi

28 §. Työhaun voimassaolon päättyminen. Pykälää muutettaisiin. Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettäisiin nykyistä vastaavasti työhaun päättymiseen johtavista syistä. Momentin 3 kohdassa säädettäisiin työhaun päättymisestä silloin, kun työnhakija jättää asioimatta työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. Muutoksena nykyiseen sääntelyyn olisi se, että menettelyltä ei enää edellytettäisi sen toistuvuutta, vaan työhaun voimassaolo päättyisi jo ensimmäisestä laiminlyönnistä. Momentin 4 kohdassa säädettäisiin työhaun päättymisestä silloin, kun työnhakija ei saavu alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun henkilön itse siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa varaamaan aikana. Sääntely vastaisi asiasisällöltään nykyistä 2 momenttia ja muutos olisi luonteeltaan lakiteknilinen.

Ehdotettu 2 momentti vastaisi nykyistä 3 momenttia.

29 §. Työhaun käynnistäminen uudelleen. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin 28 §:ään ehdotetusta muutoksesta johtuva muutos. Sääntely vastaisi asiasisällöltään nykyistä ja muutos olisi luonteeltaan lakitekninen.

30 §. Työnhakijan informointi. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että työvoimaviranomaisen informointivelvollisuus koskisi nykyisen työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen tapahtuvan informoinnin lisäksi myös informointia työhaun kuluessa.

Työhaun kuluessa tapahtuvan informoinnin merkitys korostuisi ehdotetun 41 §:n jälkikäteisen muistutusmenettelyn kumoamisen ja 28 §:n työhaun voimassaoloon liittyvän muutoksen vuoksi. Tarkoitus olisi vähentää työnhakijan tahattomia laiminlyöntejä. Momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että informointi tulisi tehdä tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkoituksenmukainen tapa informoida työnhakijaa työhaun kuluessa olisi esimerkiksi lähettää hänelle viesti muistuttamistarkoituksessa ennen sovittua tapaamista tai muuta määräaikaa. Toimeenpanoa kuvataan tarkemmin luvussa 9.

Lisäksi momenttiin tehtäisiin kielellisiä muutoksia.

31 §. Alkuhaastattelun järjestäminen. Pykälää muutettaisiin siten, että 1 momentissa säädettyä määräaikaa alkuhaastattelun järjestämiselle pidennettäisiin. Työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä alkuhaastattelu ilman aiheutonta viivästystä, kuitenkin kymmenen arkipäivän kuluessa työhaun alkamisesta nykyisen viiden arkipäivän sijaan. Kymmenen päivän määräaika olisi takaraja haastattelun järjestämiselle ja tilanteen mukaan alkuhaastattelu tulisi järjestää mahdollisimman pian työhaun alkamisen jälkeen.

Säännöksestä, joka mahdollistaa kevyemmän täydentävän työnhakukeskustelun järjestämisen ennen varsinaista alkuhaastattelua luovuttaisiin alkuhaastattelun järjestämistä koskevan aikarajan pidentämisen, sääntelyn selkeyden ja ymmärrettävyyden lisäämisen sekä sääntelyn keventämisen vuoksi.

Nykyisen sääntelyn mukaan työvoimaviranomainen järjestää työnhakijalle alkuhaastattelun tai täydentävän työnhakukeskustelun viiden arkipäivän kuluessa työhaun alkamisesta. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan (HE 167/2021 vp) nykyisen aikarajan on tarkoitus olla luonteeltaan siten tavoitteellinen, että se mahdollistaa toiminnan joustavan järjestämisen. Tarkoituksena on, että työnhakijalle tulee tarjota mahdollisuutta alkuhaastatteluun viiden päivän kuluessa työhaun alkamisesta, mutta aikoja voi olla tarjolla myös viiden arkipäivän jälkeen. Pidennyksen ei kuitenkaan lähtökohtaisesti ole tarkoitettu voivan olla muutamia arkipäiviä pidempi eikä mahdollisuutta tule käyttää määräajan kiertämiseksi. Nykyisestä poiketen tässä esityksessä ehdotetun kymmenen arkipäivän määräajan on tarkoitettu olevan sitova takaraja alkuhaastattelun järjestämiselle. Työvoimaviranomainen voisi jatkossakin ennen alkuhaastattelun järjestämistä olla asiakkaaseen yhteydessä ja esimerkiksi ohjata häntä ennakkoon täyttämään digitaalisen osaamiskartoituksen.

Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin kielellinen muutos. Nykyistä vastaavasti alkuhaastattelu olisi järjestettävä työvoimaviranomaisen toimipisteessä tai muussa asiointipisteessä, ellei muu järjestämistapa olisi tarkoituksenmukaisempi painavasta syystä. Lähtökohtaisesti alkuhaastattelu tulisi siis järjestää paikan päällä ja tästä voitaisiin poiketa vain poikkeuksellisesti. Painavan syyn arvioinnissa voitaisiin huomioida ainakin työttömyyden tai lomautuksen tiedossa oleva päättymisen tai poikkeuksellisen pitkä asiointimatka. Työttömyyden tiedossa olevalla päättymisellä olisi merkitystä lähinnä silloin, kun työttömyysjakson kesto olisi hyvin lyhyt, enintään muutamia viikkoja. Huomioon voitaisiin

ottaa myös työnhakijan työssäolo tai koulutus silloin, jos henkilö ilmoittautuu työnhakijaksi vielä ollessaan työssä tai koulutuksessa, eikä työn tai opintojen takia pääsisi paikalle toimipisteeseen. Muun asioinnin olisi kuitenkin aina perustuttava työvoimaviranomaisen asiantuntijan ja työnhakijan kahdenväliseen vuorovaikutukseen, eikä alkuhaastattelua voisi korvata esimerkiksi verkossa täytettävällä kyselyllä tai ryhmätilaisuudella.

32 §. Alkuhaastattelun sisältö. Pykälää muutettaisiin kokonaisuudessaan siten, että siinä säädettäisiin alkuhaastattelun sisällöstä. Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi *3 momentti*. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin pääasiassa 34 §:n 1 momenttia vastaavasti palvelutarvearvion tekemisestä ja työllistymissuunnitelman laatimisesta. Sääntelyyn tehtäisiin kielellisiä muutoksia. Myös suunnitelmaa koskeva muutos olisi kielellinen siten, että kotoutujasiakkaalle ei laadittaisi alkuhaastattelussa työllistymissuunnitelmaa, jos hänelle laadittaisiin kotoutumissuunnitelma.

Toimeenpanossa on ilmennyt epäselvyyttä siitä, voidaanko alkuhaastattelussa laatia kotoutumissuunnitelma, jos mainittua korvaavaa suunnitelmaa ei ole laadittu ennen alkuhaastattelua. Esitöiden mukaan (HE 167/2021 vp) tarkoituksena on, että kotoutumislaisa tarkoitettulle kotoutujalle laadittaisiin järjestämislain mukaisessa alkuhaastattelussa työllistymissuunnitelma, mikäli kotoutumissuunnitelman laatiminen ei olisi vielä mahdollista. Toisin sanoen jatkossakin alkuhaastattelussa voidaan laatia kotoutumislain mukainen kotoutumissuunnitelma, mikäli laatiminen on mahdollista. Lisäksi toimeenpanossa on ollut epäselvyyttä siitä, voidaanko kotoutumislain 14 §:n mukaista kotoutujan palvelutarpeen arviointia suorittaa myös järjestämislaissa tarkoitetun alkuhaastattelun yhteydessä. Järjestämislaissa säädetään alkuhaastattelun vähimmäisisällöstä, eli järjestämislaki ei estä kotoutumislain 14 §:ssä säädetyn palvelutarpeen arvioinnin yhdistämistä alkuhaastattelun yhteyteen, mikäli tämä on työvoimaviranomaisen toimesta mahdollista.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin sisällöltään 34 §:n 2 momenttia vastaavasti työnhakijan ohjaamisesta hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja hakeutumaan tarpeellisiin palveluihin sekä siitä, että alkuhaastattelussa työnhakijalle olisi kerrottava hänelle tarjottavista palveluista ja sovittava asiointitavasta ja muusta yhteydenpidosta työvoimaviranomaisen ja työnhakijan välillä.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin työvoimaviranomaisen tehtävästä tarvittaessa ohjata työnhakija laatimaan ja julkaisemaan työnhakuprofiili palvelualustalla. Säännöksen tarkoituksena olisi, että alkuhaastattelussa työvoimaviranomainen ohjaisi työnhakijaa laatimaan ja julkaisemaan 14 luvussa tarkoitetun työnhakuprofiilin palvelualustalla. Ohjaaminen pitäisi sisällään myös työnhakijan informoimisen ja muistuttamisen työnhakuprofiilia koskevan velvollisuuden osalta. Jos työnhakija olisi jo profiilin julkaissut, häntä ei tarvitsisi ohjata laatimaan ja julkaisemaan työnhakuprofiilia.

33 §. Työnhakijan palvelutarpeen arviointi. Pykälää muutettaisiin kokonaan siten, että siinä säädettäisiin työnhakijan palvelutarpeen arvioimisesta. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin siitä, mitä työvoimaviranomaisen on ainakin työnhakijan palvelutarpeen arvioimiseksi arvioitava ja *2 momentissa* palvelutarpeen arvioinnissa huomioon otettavista seikoista. Sääntely vastaisi osin nykyistä 37 §:ää, mutta sitä täydennettäisiin, täsmennettäisiin ja selkeytettäisiin, koska palvelutarvearvio määrittäisi jatkossa entistä vahvemmin työnhakijan palveluprosessin jatkon.

Pykälän 1 momentin *1 kohdan* mukaan työvoimaviranomaisen olisi arvioitava 37 §:n 1 momentin 1 kohtaa vastaavasti työnhakijan osaaminen ja ammattitaito. Työnhakijan palvelutarpeen lähtökohtana olisi siten työnhakijan koulutuksen ja työkokemuksen kautta

hankkima osaaminen ja ammattitaito, mutta myös työnhakijan muu, esimerkiksi harrastustoiminnassa kertynyt osaaminen tulisi ottaa huomioon.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan työvoimaviranomaisen olisi arvioitava työnhakijan työnhakutaidot ja edellytykset omatoimiseen työnhakuun. Kohta vastaisi osin 37 §:n 1 momentin 3 kohtaa, jonka mukaan työvoimaviranomaisen arviossa työnhakijan palvelutarpeesta otetaan huomioon työnhakijan työnhakutaidot. Ehdotetun kohdan tarkoituksena olisi arvioida työnhakijan työnhakutaidot ja hyödyntää tätä arviota myös arvioitaessa edellytyksiä omatoimiseen työnhakuun. Työnhakutaitojen arvioinnissa voitaisiin huomioida esimerkiksi se, millaisen työnhakuprofiilin työnhakija on laatinut. Tämä ei kuitenkaan suoraan kertoisi työnhakijan työnhakutaidoista, mutta heikosti laadittu profiili tai se, ettei työnhakija ole itse laatinut profiilia, voisi osoittaa tarpeen selvittää työnhakijan työnhakutaitoja tarkemmin.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan työvoimaviranomaisen olisi arvioitava työllistymismahdollisuudet avoimilla työmarkkinoilla.

Momentin 4 ja 5 kohdan mukaan työvoimaviranomaisen olisi arvioitava työttömyyden pitkittymisen todennäköisyys ja työttömäksi jäämisen todennäköisyys. Kohdat vastaisivat nykyisen 37 §:n 1 momentin kohtaa 4, jonka mukaan mainitut seikat on otettava huomioon palvelutarvearviossa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan palvelutarpeen arvioinnissa olisi otettava huomioon työnhakijan omat tavoitteet osaamisen ja ammattitaidon kehittämiseksi. Se vastaisi nykyisen 37 §:n 1 momentin 1 kohdan säännöstä, joten jatkossakin myös työnhakijan omilla toiveilla ja tavoitteilla olisi merkitystä ja työvoimaviranomaisen tulisi tukea näiden tavoitteiden saavuttamisessa. Nykyistä vastaavasti kenelläkään ei kuitenkaan olisi ehdotonta oikeutta esimerkiksi tiettyjen palveluiden saamiseen, ellei siitä säädetä nimenomaisesti.

Ehdotetun 2 momentin mukaan huomioon olisi lisäksi otettava työnhaun ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky. Kohta vastaisi nykyistä 37 §:n 2 kohtaa. Huomioon olisi otettava myös muut työllistymiseen vaikuttavat seikat nykyistä 37 §:n 1 momentin 3 kohtaa vastaavasti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyistä 37 §:n 2 momenttia vastaavasti työkyvyn tutkimuksista ja arvioinneista sekä muista asiantuntija-arvioinneista ja yhteistyöstä.

34 §. Työnhakukeskustelujen järjestäminen. Pykälää muutettaisiin kokonaisuudessaan siten, että siinä säädettäisiin työnhakukeskustelujen järjestämisestä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kolmen kuukauden välein järjestettävistä työnhakukeskusteluista. Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin poikkeuksista 1 momentissa ehdotettuun pääsääntöön. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin keskustelun järjestämisen tavasta.

Pykälän 1 momentin mukaan työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä työnhakukeskustelu työttömälle työnhakijalle, työttömyysuhan alaiselle työnhakijalle ja osa-aikatyötä tekeväälle työnhakijalle kolmen kuukauden kuluessa alkuhaastattelusta ja sen jälkeen aina, kun edellisestä työnhakukeskustelusta on kulunut kolme kuukautta. Ehdotettu sääntely vastaisi osin 32 §:n 1 momentin 2 kohtaa, jonka mukaan työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle sekä muulle osa-aikaisessa työsuhteessa olevalle tai työaikaa lyhentämällä lomautetulle järjestetään työnhakukeskustelut aina, kun alkuhaastattelusta, edellisestä työnhakukeskustelusta tai viimeisestä alkuhaastattelun jälkeen järjestettävästä työnhakukeskustelusta on kulunut kolme kuukautta.

Kolmen kuukauden kulumisen alkuhaastattelusta tai edellisestä työnhakukeskustelusta laskettaisiin nykyistä vastaavasti ilman mahdollisia keskeytyksiä huomioiden vain ajallinen etäisyys edellisestä järjestetystä työnhakukeskustelusta. Jos alkuhaastattelu olisi järjestetty esimerkiksi 9.5.2026 ja työnhakija aloittanut osa-aikatyön 18.5.2026, järjestettäisiin seuraava työnhakukeskustelu 9.8.2026, sillä alkuhaastattelusta olisi kulunut kolme kuukautta. Seuraava työnhakukeskustelu olisi 9.11.2026, sillä edellisestä työnhakukeskustelusta olisi kulunut kolme kuukautta. Merkitystä ei olisi esimerkiksi työnhaun voimassaolon katkeamisella tässä välissä.

Ehdotetun 2 *momentin* mukaan työnhakijalle, joka on työvoimakoulutuksessa, työkokeilussa, palkkatuetussa työssä tai kuntoutuksessa taikka opiskelee työttömyysetuudella tuettuna, järjestettäisiin työnhakukeskustelu kuukautta ennen sen arvioitua päättymistä. Sääntely vastaisi sisällöltään nykyisessä 33 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä poikkeuksia työnhakukeskustelujen järjestämiseen. Ehdotetussa momentissa ei enää mainittaisi edellytystä palvelun vähintään kuukauden kestosta, vaan se ilmenisi säännöksen sanamuodosta. Muutoksen olisi tarkoitus olla kielellinen ja palvelun edellytettäisiin jatkossakin kestävän arviolta yli kuukauden.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyistä 33 §:n 3 momenttia vastaavasti työnantajan kanssa yhteishankintana tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalle järjestettävästä työnhakukeskustelusta.

Pykälän 4 *momentin* mukaan keskustelut olisi nykyistä 32 §:n 4 momentin ensimmäistä virkettä vastaavasti järjestettävä työnhakijan palvelutarve ja olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

35 §. *Täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen.* Pykälää muutettaisiin kokonaisuudessaan siten, että siinä säädettäisiin täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä.

Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin uudesta lähtökohdasta täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämiseen. Lähtökohtana olisi työnhakijan palvelutarve. Työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä alkuhaastattelun ja työnhakukeskustelujen lisäksi työnhakijalle täydentäviä työnhakukeskusteluja siten, että työnhakija saa tarvitsemansa tuen työnhakuun ja työllistymisen edellytysten parantamiseen. Lisäksi työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä täydentävä työnhakukeskustelu, jos työnhakijan työllistymissuunnitelman tarkistaminen tai laatiminen taikka työnhakuvelvollisuuden asettaminen sitä edellyttäisi. Pääasiassa nämä tehtävät tulisivat hoidetuksi alkuhaastattelussa ja sen jälkeen ehdotetun 34 §:n mukaisesti määräajoin järjestettävissä työnhakukeskusteluissa. Tässä esityksessä ehdotetaan palveluprosessiin muutoksia, joilla osasta kaavamaisesti säädetystä tapaamista luovuttaisiin. Tästä syystä palveluprosessissa saattaa tulla tilanteita, joissa seuraava määräajoin järjestettävä keskustelu osuisi vasta ajankohtaan, jolloin työnhakijalle asetettu työnhakuvelvoite ei olisi enää voimassa ja työvoimaviranomaisen tulisi järjestää täydentävä työnhakukeskustelu.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä työnhakijan palveluprosessin alkuvaiheessa alkuhaastattelun ja ensimmäisen työnhakukeskustelun välisenä aikana. Tänä noin kolmen kuukauden pituisena aikana työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä lähtökohtaisesti viisi täydentävää työnhakukeskustelua. Erona nykyiseen sääntelyyn olisi se, että työvoimaviranomaisella olisi harkintavaltaa työnhakukeskustelujen määrään työnhakijan palvelutarpeen perusteella. Työvoimaviranomainen voisi siis järjestää täydentäviä työnhakukeskusteluja muunkin määrän kuin viisi sen mukaisesti, mitä työnhakijan työnhakuun tarvitsema tuki ja työllistymisen edellytysten parantaminen edellyttäisi.

Esimerkkinä työnhakijoista, joille ei todennäköisesti olisi tarpeellista järjestää yhtään täydentävää työnhakukeskustelua olisivat nykyisessä 32 §:n 3 momentissa tarkoitettuun kohderyhmään kuuluvat henkilöt. Siihen kuuluvat työnhakijat, joiden työttömyys on päättyneenä kolmen kuukauden kuluessa muusta syystä kuin työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun, palkkatuetun työn tai työajaltaan enintään 80 prosenttia alalla sovellettavaa kokoaikaisen työntekijän työaikaa vastaavan osa-aikaisen työn takia. Kohderyhmään kuuluvat lisäksi työnhakijat, jotka ovat kolmen kuukauden kuluessa aloittamassa varusmiespalveluksen, siviilipalveluksen tai perhevapaan. Nykyisessä sääntelyssä edellytetään lisäksi, että tuleva muutos on kestoaltaan vähintään kolme kuukautta. Myös jatkossa olisi tarkoituksenmukaista ottaa huomioon työnhakijan tilanteeseen tulevan muutoksen arvioitu kesto. Lyhyempi kuin kolme kuukautta kestävä muutos tarkoittaisi todennäköisemmin tarvetta järjestää täydentäviä työnhakukeskusteluja, koska tiedossa oleva myönteinen muutos työnhakijan tilanteeseen olisi vain väliaikainen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuudesta järjestää täydentävä työnhakukeskustelu työnhakijan pyynnöstä, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Keskustelu olisi ilmeisen tarpeeton esimerkiksi silloin, jos pyyntöjä tulisi toistuvasti ja työvoimaviranomainen arvioisi, että työnhakija olisi saanut tarvitsemansa tuen ja hänellä olisi voimassa oleva ja ajantasainen työllistymissuunnitelma. Järjestäminen voisi olla ilmeisen tarpeetonta myös silloin, kun työnhakijalle järjestettäisiin muutenkin pian työnhakukeskustelu tai täydentävä työnhakukeskustelu.

36 §. *Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen sisältö.* Pykälää muutettaisiin kokonaisuudessaan siten, että siinä säädettäisiin työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen sisällöstä.

Pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan työvoimaviranomaisen olisi tarkistettava työnhakijan palvelutarvetta koskevaa arviota, työllistymissuunnitelmaa ja työnhakuvelvoitetta siten, että ne ovat ajantasaiset. Tämä vastaisi sisällöltään palvelutarpeen tarkistamisen osalta osin nykyisen 37 §:n sääntelyä. Siihen tehtäisiin kielellinen muutos. Lisäksi sitä täydennettäisiin vaatimuksella ajantasaisuudesta. Lisäyksellä korostettaisiin palvelutarpeen arvion merkitystä työnhakijan palveluprosessin määräytymisessä ja sitä kautta työllistymisen edistymisessä. Lisäksi lisäyksellä olisi tarkoitus pyrkiä eroon niin sanotusta näennäispalvelusta. Ehdotettu koskisi myös täydentävien työnhakukeskustelujen sisältöä. Täydentävissä työnhakukeskusteluissa olisi todennäköisimmin nykyistä 36 §:n 1 momenttia vastaavasti kyse palvelutarpeen selvittämisen jatkamisesta.

Momentin ensimmäisessä virkkeessä olisi säännös myös työvoimaviranomaisen velvollisuudesta huolehtia siitä, että työnhakijalla on ajantasainen työllistymissuunnitelma ja siihen sisällytetty ajantasainen työnhakuvelvollisuus. Pääasiassa suunnitelma ja siihen sisältyvä työnhakuvelvollisuus tulisi tarkistettavaksi määräajoin järjestettävissä työnhakukeskusteluissa nykyistä 35 §:n 2 momenttia vastaavasti. Suunnitelmaa tulisi tarvittaessa tarkistaa myös täydentävässä työnhakukeskustelussa. Ehdotetun 35 §:n 1 momentin mukaan täydentävä työnhakukeskustelu olisi järjestettävä aina kun työllistymissuunnitelman tarkistaminen tai laatiminen taikka työnhakuvelvollisuuden asettaminen sitä edellyttäisi. Tarvittaessa keskustelussa on laadittava työllistymissuunnitelma tai sen korvaava suunnitelma. Suunnitelma olisi tarpeellista laatia työnhakukeskustelussa aina silloin, jos työnhakijalla ei jostain syystä olisi suunnitelmaa.

Suunnitelman tarkistamista ja laatimista koskevaan sääntelyyn on lisätty selvyiden vuoksi työllistymissuunnitelman korvaava suunnitelma, koska myös erityisesti kotoutumissuunnitelma voi tulla keskustelussa tarkistettavaksi tai laadittavaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomaisen olisi ohjattava työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja tuettava työnhakijan työnhakua. Lisäksi työvoimaviranomaisen on ohjattava työnhakija tarpeellisiin palveluihin. Nykyisin näistä tehtävistä on säädetty erikseen työnhakukeskustelujen sisältöä koskevan 35 §:n 1 momentissa ja täydentävien työnhakukeskustelujen sisältöä koskevan 36 §:n 1 momentissa.

37 §. *Työllistymissuunnitelman sisältö ja seuranta.* Työnhakijalla on paitsi oikeus työllistymissuunnitelmaan myös velvollisuus noudattaa sitä, ja hänen oikeutensa työttömyysetuuksiin on riippuvainen suunnitelman noudattamisesta. Lisäksi työllistymissuunnitelmalla on merkitystä valvovalle viranomaiselle, jonka tulisi voida jälkikäteen luotettavasti myös suunnitelman perusteella tarkistaa, että viranomainen on noudattanut laissa säädettyjä velvollisuuksiaan.

Edellä mainituista syistä työllistymissuunnitelmassa tulisi olla selkeästi ilmaistuna asiakkaan asiointitapa, tehtävät ja määräpäivät, palveluprosessin seuraavat askeleet sekä perusteet työnhakuvelvollisuudelle ja täydentäville työnhakukeskusteluille.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi mainittujen tavoitteiden edistämiseksi. Lisäksi muutokset olisivat tarpeellisia myös tässä esityksessä ehdotettujen harkintavallan lisäämistä palveluprosessissa koskevien muutosten vuoksi. Sääntelyn selkeyttämiseksi pykälään tehtäisiin myös rakenteellinen muutos siten, että *1 momentissa* säädettäisiin työllistymissuunnitelmaan aina sisällytettävistä toimista ja *2 momentissa* tarvittaessa sisällytettävistä toimista.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan työllistymissuunnitelmaan olisi sisällytettävä työnhakuvelvollisuus tai peruste sen asettamatta jättämiselle tai alentamiselle. Sääntely vastaisi työnhakuvelvollisuuden osalta 38 §:n 1 momentissa säädettyä ja sääntelyä täydennettäisiin velvollisuudella kirjata peruste niissä tilanteissa, kun työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta. Tällä tarkoitettaisiin 48 §:ssä ehdotettua perustetta työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämiselle. Alentamisperusteista puolestaan säädettäisiin 47 §:ssä.

Ehdotetun *2 kohdan* mukaan työllistymissuunnitelmaan olisi sisällytettävä nykyistä 1 momentissa säädettyä vastaavasti muita työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen liittyviä toimia, joiden tavoitteena on työnhakijan nopea työllistyminen avoimille työmarkkinoille.

Kohdan *3 mukaan* suunnitelmassa olisi nykyistä 2 momentissa säädettyä vastaavasti sovittava työllistymissuunnitelman toteuttamisen seurannasta ja määräajasta, jonka kuluessa työnhakijan on ilmoitettava suunnitelman toteuttamisesta.

Momentissa 2 säädettäisiin toimista, joita työvoimaviranomaisen olisi tarvittaessa sisällytettävä työllistymissuunnitelmaan.

Ehdotetussa *1 kohdassa* säädettäisiin työllistymissuunnitelmaan sisällytettävistä täydentävien työnhakukeskustelujen ajankohdista. Täydentävien työnhakukeskustelujen sisällyttämisestä työllistymissuunnitelmaan ei tällä hetkellä ole nimenomaista säännöstä. Nimenomaisen säännöksen lisääminen olisi tarpeellista edellä esitettyjen yleisten perustelujen vuoksi, erityisesti työvoimaviranomaiselle tässä esityksessä ehdotettavan harkintavallan lisäämisen vuoksi. Kun täydentävien työnhakukeskustelujen kaavamaisesta järjestämisestä luovuttaisiin, olisi entistä tärkeämpää sopia selkeästi sekä täydentävien työnhakukeskustelujen määrästä että niiden ajankohdista. Työllistymissuunnitelmasta tulisi myös käydä ilmi perusteet niiden järjestämiselle tai järjestämättä jättämiselle. Työnhakijalle tulisi olla selvää mitä palveluprosessissa on odotettavissa ja mihin hän on sitoutunut.

Kohdissa 2–4 ehdotettu sääntely vastaisi nykyisessä 1 momentissa säädettyä. Siten työllistymissuunnitelmaan tulisi tarvittaessa sisällyttää työnhakijan palvelutarpeen mukaisia julkisia työvoimapalveluja ja muita työnhakijan osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja. Lisäksi suunnitelmaan olisi tarvittaessa sisällytettävä työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen ja työllistymiseen vaikuttavan työ- ja toimintakyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimia. Kohdassa 5 säädettäisiin nykyiseen 2 momenttiin sisältyvää sääntelyä vastaavasti työnhakijalta edellytetyistä selvityksistä suunnitelman toteuttamisesta. Näillä tarkoitetaan selvityksiä, joita työvoimaviranomainen mahdollisesti edellyttää työnhakijan oman ilmoituksen lisäksi, jos työvoimaviranomainen tällaisia edellyttää, on ne kirjattava suunnitelmaan.

Kohdan 6 mukaan työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan tulisi tarvittaessa sisällyttää työnhakijan työnhakuprofiilin laatimista ja julkaisemista koskeva poikkeus. Työnhakuprofiilin laatimista ja julkaisemista koskevalla poikkeuksella tarkoitettaisiin ehdotetun 129 b §:n 1 momenttia, jossa säädettäisiin tilanteista, jolloin työnhakijan tai työvoimaviranomaisen ei pitäisi laatia eikä julkaista työnhakijan työnhakuprofiilia palvelualustalla. Kohdan perusteella poikkeus sisällytettäisiin suunnitelmaan, jos 129 b §:n 1 momentti soveltuisi työnhakijaan.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin nykyistä 38 §:n 3 momentissa säädettyä vastaavasti työvoimaviranomaisen ja työnhakijan työllistymissuunnitelman hyväksymisestä. Lisäksi siinä säädettäisiin työvoimaviranomaisen velvollisuudesta seurata työllistymissuunnitelman toteutumista. Vastaava säännös sisältyy nykyiseen 40 §:n 1 momenttiin.

Ehdotettu 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, joka vastaisi muuten nykyistä, mutta siitä poistettaisiin maininta työllisyysuunnitelman arkistoinnista tarpeettomana.

38 §. Työnhakijan velvollisuudet. Pykälää muutettaisiin kokonaisuudessaan. Pykälän *1 momentin* ensimmäinen virke vastaisi pääosin nykyistä 39 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä. Maininta velvollisuudesta hakea työtä muutettaisiin muotoon velvollisuudeksi hakea työmahdollisuuksia. Työmahdollisuuksilla tarkoitettaisiin myös muuta kuin palkansaajana tehtyä työtä. Lisäksi selvennettäisiin, että tässä tarkoitetaan aktiivista hakemista työnhakijan itse valitsemiin työmahdollisuuksiin erona ehdotettuun toiseen virkkeeseen, jossa säädettäisiin työnhakijan velvollisuudesta hakea työvoimaviranomaisen hänelle osoittamia työpaikkoja.

Nykyään sekä työnhakijan velvollisuudesta hakea työvoimaviranomaisen hänelle osoittamia työpaikkoja että hakuvelvollisuuden laiminlyönnin vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysturvaa säädetään työttömyysturvalaissa. Jatkossa velvollisuudesta hakea työvoimaviranomaisen osoittamia työpaikkoja säädettäisiin ehdotetulla tavalla järjestämislaissa sääntelyn systematiikan selkeyttämiseksi. Lisäksi 1 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen työttömyysturvalakiin vaikutuksista hakuvelvollisuuden laiminlyöntiin.

Ehdotetun 2 momentin mukaan työttömyysetuutta hakevan työnhakijan olisi osallistuttava työnhakijan palveluprosessiin kuuluviin toimiin ja palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään. Ehdotettava sääntely vastaisi pääasiassa nykyistä 39 §:n 2 momentin toista virkettä, jonka mukaan työttömyysetuutta hakevan työnhakijan on osallistuttava palvelutarpeensa arvioimiseen, työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen sekä palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään. Ehdotetussa 2 momentissa palveluprosessiin kuuluvilla toimilla tarkoitettaisiin edellä mainitun lisäksi myös muita lain mukaan palveluprosessiin kuuluvia toimia, kuten eri keskusteluja.

Pykälän 3 momentti vastaisi nykyistä 2 momenttia ja 3 momentin ensimmäistä virkettä. Sääntelyyn tehtäisiin kielellinen muutos. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin nykyistä 3 momentin ensimmäistä virkettä vastaavasti työnhakijan velvollisuudesta ilmoittaa työvoimaviranomaiselle yhteystietojensa muutoksesta.

39 §. Työnhakijan velvollisuudet. Pykälä kumottaisiin. Pykälässä säädetään työnhakijan velvollisuuksista. Työnhakijan velvollisuuksia säädettäisiin jatkossa ehdotetussa 38 §:ssä.

40 §. Työvoimaviranomaisen yleiset velvollisuudet. Pykälä kumottaisiin. Pykälässä säädetään työvoimaviranomaisen yleisistä velvollisuuksista, joiden mukaan työvoimaviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan sisältyviä palveluja. Lisäksi työvoimaviranomaisen on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä- Työvoimaviranomaisen työllistymissuunnitelman toteutumisen seuranta koskeva säännös lisättäisiin työllistymissuunnitelman sisältöä ja seuranta koskevaan 38 §:ään. Säännös työvoimaviranomaisen velvollisuudesta järjestää työllistymissuunnitelmaan sisältyviä palveluita kumottaisiin päällekkäisen sääntelyn vuoksi. Työvoimaviranomaisen olisi jatkossakin järjestettävä työllistymissuunnitelmaan sisältyviä palveluita. Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä sekä tarjoamisesta asiakkaalle säädetään 4 §:ssä. Työvoimaviranomaisen työn tarjoamista koskeva sääntelyä selkeytettäisiin ja siitä säädettäisiin 42 §:ssä.

41 §. Muistutus. Pykälä kumottaisiin.

5 luku Työväilytys ja työnhakuvelvollisuus

42 §. Työpaikkojen osoittaminen työnhakijan haettavaksi. Pykälää muutettaisiin. Siinä säädettäisiin työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamista työpaikoista.

Pykälän 1 momentti vastaisi nykyistä 1 ja 2 momenttia.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen tehtävästä osoittaa työnhakija hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja. Nykyisessä 40 §:n 1 momentissa säädetään työvoimaviranomaisen velvollisuudesta tarjota työtä. Työvoimaviranomaisen mainitun lainkohdan nojalla työnhakijalle haettavaksi osoittamista työpaikoista on soveltamiskäytännössä käytetty termiä työtarjous. Työtarjousten velvoittavuudesta ja niiden laiminlyönnin vaikutuksesta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa. Momentissa ehdotetussa sääntelyssä on kyse samoista työtarjouksista. Ehdotuksen mukaan sääntely muutettaisiin muotoon ”osoitettava työnhakija hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja” ilmaisun ”on tarjottava työtä” sijaan, koska tämä kuvaisi paremmin työvoimaviranomaisen tehtävää. Työvoimaviranomainen ei tarjoa työtä, vaan kyseessä olevassa tilanteessa välittää työnhakijalle haettavaksi tiedot avoimeksi ilmoitetusta työpaikasta. Koska työttömyysetuutta saavan työnhakijan on haettava kyseistä työpaikkaa, käytettäisiin työvoimaviranomaisen tehtävästä sanaa osoittaa. Muutoksilla selkeytettäisiin haettavaksi osoitettavia työpaikkoja koskevaa sääntelyä.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin osoitettavan työpaikan sopivuuden arvioimisessa huomioon otettavista seikoista. Näitä olisivat työnhakijan työkokemus, koulutus ja muu osaaminen sekä työkyky. Ne vastaisivat työnhakuvelvollisuuden alentamisessa huomioon otettavia tekijöitä.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin myös työvoimaviranomaisen velvollisuudesta seurata työhaun edistymistä. Tällä tarkoitettaisiin ensisijaisesti työväilytysellisiä syitä, kuten sitä miksi työnhakija ei saanut hakemaansa paikkaa tai pääsiko hän työhaastatteluun. Toisaalta se

olisi myös laiminlyöntien seuranta ja jos työvoimaviranomainen havaitsisi laiminlyönnin, johtaisi se työttömyysturvaselvittelyyn.

43 §. Työnvälityspalvelut. Pykälää muutettaisiin. *Momentissa 1* säädettäisiin työnantajan mahdollisuudesta julkaista tieto avoimesta työpaikasta ja työvoimaviranomaisen mahdollisuudesta julkaista työpaikka nykyistä 1 momentin ensimmäistä ja toista virkettä vastaavasti. *Ehdotetun 2* momentin mukaan työvoimaviranomaisen olisi välitettävä tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista ja esiteltävä työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan. Ehdotettu 2 momentti vastaisi nykyisen 1 momentin kolmatta virkettä. Tehdyt muutokset olisivat kielellisiä.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin työnhakijan mahdollisuudesta aina itse laatia ja julkaista työnhakupiiri palvelualustalla. Työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä työnhakijalla olisi mahdollisuus työnhakupiiriin laatimiseen ja julkaisemiseen sekä vastaavasti työnhakija voisi työnhakunsa kuluessa laatia tai julkaista piiriin sekä muokata tätä. Työnhakupiiri olisi työnhakijalle järjestettävä julkinen työnvälityspalvelu.

44 §. Kansainvälinen työnvälitys. Pykälää muutettaisiin kokonaisuudessaan siten, että siinä säädettäisiin kansainvälisestä työnvälityksestä nykyistä 42 §:n 3 momenttia vastaavasti.

45 §. Työnhakuvelvollisuuden asettaminen Pykälää muutettaisiin kokonaisuudessaan siten, että siinä säädettäisiin työnhakuvelvollisuuden asettamisesta. Työnhakuvelvollisuus asetettaisiin nykyistä 44 §:n 1 ja 2 momenttia vastaavasti työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle, tietyille työttömyysetuudella työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisia opintoja opiskeleville sekä palkkatuetussa työssä oleville ja osa-aikatyötä tekeville työnhakijoille. Nykyistä vastaavasti pääsääntö olisi sisällyttää työllistymissuunnitelmaan kolme sellaista kuukauden kestävää tarkastelujaksoa, jonka aikana työnhakijan on haettava neljää työmahdollisuutta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin nykyistä 2 momenttia vastaavasti työnhakijoista, joille asetettaisiin työnhakuvelvollisuus, vaikka he eivät olisi työttömiä tai työttömyysuhan alaisia. Näitä olisivat työnhakijat, jotka opiskelevat työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna tai ovat palkkatuetussa työssä. Omaehtoisia opintoja opiskelevilla tarkoitetaan niitä joko 9 luvun tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain nojalla suorittavia.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin työnhakuvelvollisuuden asettamisesta osa-aikatyötä tekeville työnhakijalle ja työaika lyhentämällä lomautetulle työnhakijalle. Jos osa-aikatyö ei kestä vähintään kahta viikkoa, on työnhakija työttömyysuhan alainen ja silloin työnhakuvelvollisuus asetetaan 1 momentin perusteella. Lisäksi momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:ään, jossa säädetään toteutuneen työajan vaikutuksesta työnhakuvelvollisuuteen.

46 §. Työnhakuvelvollisuuden alkaminen eräissä tapauksissa. Pykälää muutettaisiin. Siinä säädettäisiin poikkeuksista työnhakuvelvollisuuden alkamiseen. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin nykyistä 1 momenttia vastaavasti työnhakuvelvollisuuden alkamisesta työnhakijalla, joka on yli kaksi viikkoa kestävässä muussa kuin palkkatuetussa työssä, jonka työaika on yli 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Nykyistä vastaavasti työnhakuvelvollisuus alkaisi tällöin vasta työsuhteen päättymisestä. Tämä tulisi sovellettavaksi esimerkiksi 8 luvussa tarkoitetun muutosturvakoulutuksen piiriin kuuluville työnhakijoille.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin sisällöllisesti pääasiassa nykyistä 3 momenttia vastaavasti työnhakuvelvollisuuden poikkeavasta alkamisesta työnhakijoilla, jotka arviolta yli kuukauden

ajan opiskelevat työvoimakoulutuksessa, osallistuvat työkokeiluun, ovat palkkatuetussa työssä, jonka työaika ylittää 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta tai ovat yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa. Sääntelyyn tehtäisiin kielellisiä muutoksia.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin nykyistä 46 §:n 2 momenttia vastaavasti, että lomautetun työnhakuvelvollisuus alkaisi siitä, kun lomautuksen alkamisesta on kulunut kolme kuukautta.

47 §. *Tarkastelujaksolla haettavien työmahdollisuuksien määrän pienentäminen.* Pykälää muutettaisiin. Siinä säädettäisiin työnhakuvelvollisuuden alentamisesta neljän työnhakumahdollisuuden pääsäännöstä. Työvoimaviranomainen voisi alentaa työnhakuvelvollisuutta, jos se katsoo, ettei työnhakijan työssäkäyntialueella olisi haettavissa neljää sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi arvion mukaan työllistyä. Arviossa olisi huomioitava nykyistä 44 §:n 3 momenttia vastaavasti työnhakijan työkokemus, koulutus ja muu osaaminen, työkyky ja hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalaissa tarkoitettu ammattitaitosuoja. Työmahdollisuuksia arvioitaisiin suhteessa työnhakijan työssäkäyntialueeseen.

Alentamisessa olisi nykytilaa vastaavasti kyse aina siitä, että täyden työnhakuvelvollisuuden täyttäminen olisi tosiasiallisesti mahdotonta. Nykyiseen verrattuna olisi kuitenkin tarpeen tarkentaa alentamisen soveltamista. Jos viranomainen arvioi, ettei haettavissa olisi neljää sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi työllistyä, tulisi työnhakuvelvollisuuden alentamisen arvioimisessa edetä ylhäältä alaspäin. Toisin sanoen, työvoimaviranomaisen tulisi seuraavaksi arvioida olisiko haettavissa kolmea työmahdollisuutta. Työnhakuvelvollisuutta ei pitäisi alentaa suoraan alimmille tasoille eli yhteen tai kahteen tai jättää kokonaan asettamatta vain siksi, ettei täysi työnhakuvelvollisuus tulisi kyseeseen. Nykyistä vastaavasti viranomaisella ei olisi harkintavaltaa työnhakuvelvollisuuden alentamisen suhteen, jos se arvioi käsillä olevan edellytykset työnhakuvelvollisuuden alentamiselle. Harkintavalta koskisi vain työnhakuvelvollisuuden sopivan määrän arviointia. Alentaminen koskisi kerrallaan vain kutakin hakuvelvollisuuden tarkastelujaksoa.

Arvioinnissa huomioon otettavia tekijöitä olisivat jatkossakin vain työnhakijan työkokemus, koulutus ja muu osaaminen, työkyky ja mahdollinen ammattitaitosuoja. Muita henkilöön liittyviä seikkoja ei otettaisi arvioinnissa huomioon. Nykyiseen 44 §:n 3 momenttiin sisältyy asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin alentamisen perusteista. Tätä asetuksenantovaltuutta ei ole käytetty ja siten alentamisen perusteista ei nykytilassa ole säädetty tarkemmin kuin laissa säädetään.

Jos työnhakuvelvollisuus asetetaan arvion perusteella alimmille mahdollisille tasoille, eli työnhakuvelvollisuuden määräksi asetettaisiin 1–2 työnhakumahdollisuutta tarkastelujaksoa kohden, tulisi työvoimaviranomaisen kiinnittää erityistä huomiota työnhakijan palvelutarpeeseen. Näissä tilanteissa työvoimaviranomaisen tulisi sopia muista tarpeellista toimista, jotka parantaisivat työnhakijan työmarkkina-avalmiuksia.

Tässä esityksessä ehdotetaan työnhakuvelvollisuuden asettamista koskevaan sääntelyyn muutoksia, joissa luovuttaisiin osasta poikkeussääntelyä. Tarkoituksena on, että näihin kohderyhmiin kuuluvat työnhakijat olisivat jatkossa tässä momentissa ehdotetun yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen piirissä. Tähän kuuluisivat esimerkiksi nykyisessä 44 §:n 3 momentissa tarkoitettut työnhakijat, joiden työttömyys on päättymässä kolmen kuukauden kuluttua muusta syystä kuin työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun omaehtoisenopiskelun, palkkatuetun työn tai osa-aikaisen työn takia taikka ovat aloittamassa

kolmen kuukauden kuluessa varusmiespalveluksen, siviilipalveluksen tai perhevapaan. Omaehtoisilla opinnoilla viitataan 9 luvussa ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuja omaehtoisia opintoja. Osa-aikatyön edellytyksenä on vähintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työn työajasta.

Kohderyhmään kuuluisivat myös osa-aikatyössä olevat, joiden säännöllinen työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän työajasta. Myös osa-aikaisten työnhakuvelvollisuudessa arvioitaisiin henkilöön liittyviä tekijöitä, eli työnhakijan työkokemusta, koulutusta ja muuta osaamista, työkykyä ja mahdollista ammattitaitosuojaa suhteessa työnhakijan työssäkäyntialueen työmahdollisuuksiin. Tarkoitus ei ole, että osa-aikatyötä tekevät joutuisivat hakemaan esimerkiksi toista sellaista osa-aikatyötä, jota heillä ei tosiasiallisesti ole mahdollista yhteensovittaa olemassa olevan osa-aikatyönsä kanssa. Osa-aikatyötä tekevän työnhakijan toteutuneet työtunnit voivat jollain tarkastelujaksolla ylittää 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän työajasta. Työvoimaviranomaisen olisi asetettava työnhakuvelvollisuus sen hetkisten tietojensa mukaan. Toteutuneiden työtuntien vaikutus työnhakuvelvollisuuteen on puolestaan huomioitu työttömyysturvalaissa pätevänä syynä jättää toteuttamatta työnhakuvelvollisuutta.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin asiasisällöltään nykyistä 47 §:n 3 momenttia vastaavasti omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella opiskelevien koulutusta vailla olevien poikkeavasta työnhakuvelvollisuudesta.

48 §. Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen. Pykälää muutettaisiin. Nykyisen 44 §:n 3 momentin mukaan työllistymissuunnitelmaan ei sisällytetä työnhakuvelvollisuutta, jos työvoimaviranomainen arvioi, ettei haettavissa ole sellaisia työmahdollisuuksia, johon työnhakija voisi työkokemuksensa, koulutuksensa ja muun osaamisensa sekä työkykynsä huomioon ottaen työllistyä. Huomioon on lisäksi otettava mahdollinen työttömyysturvalaissa tarkoitettu ammattitaitosuoja. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä tätä vastaavasti.

Nykyisen 48 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan työnhakuvelvollisuutta ei aseteta, jos työnhakija on estynyt olemasta työmarkkinoilla työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Viitatussa lainkohdassa säädetään tilanteista, jolloin työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen hänen suorittaessaan asevelvollisuutta, siviilipalvelusta tai vankeusrangaistusta tai ollessaan sairaala- tai muussa tähän verrattavassa laitoshoidossa tai estynyt olemasta työmarkkinoilla muun näihin rinnastettavan syyn takia. Kohdasta 6 poistettaisiin viittaus työttömyysturvalakiin ja säädettäisiin työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä edellä mainituilla perusteilla. Perusteet vastaisivat työttömyysturvalain listaa ja kohta on tarkoitettu sovellettavaksi sen vakiintuneen tulkinnan mukaisesti.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi, jos työnhakijan työttömyys päättyy kuukauden kuluttua muusta syystä kuin työvoimakoulutuksen tai työttömyystuella tuetun omaehtoisen opiskelun takia. Työnhakuvelvollisuutta ei myöskään asetettaisi, jos työnhakija aloittaa kuukauden kuluttua varusmiespalveluksen, siviilipalveluksen tai perhevapaan.

Pykälän 1 momentin kohdat 2, 4 ja 5 vastaisivat nykyisiä 48 §:n kohtia 2, 3 ja 4.

Pykälän 1 momentin 3 kohta olisi uusi. Työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi, jos työnhakija on osa-aikatyössä, eikä sairauden tai vamman vuoksi kykene työskentelemään kokoaikaisesti tai tekemään samanaikaisesti useaa osa-aikaista työtä. Työnhakijan tekemään osa-aikatyöhön ei

liittyisi työaikaarajaa. Työvoimaviranomainen tekisi kuitenkin säännöksessä edellytetyn arvion työnhakijan edellytyksistä muuhun työhön aina työnhakusuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa päivitettäessä. Tässä arvioissa otettaisiin huomioon mahdollisuus lisätyön tekemiseen. Arvio työnhakijan työkyvystä tehtäisiin käytettävissä olevien selvitysten perusteella. Tarvittaessa työnhakija tulisi ohjata 37 §:n 2 momentissa tarkoitettuun työkyvyn arviointiin.

Nykyisen 1 momentin 1 kohdan mukaan työnhakuvelvollisuutta ei aseteta, jos työvoimaviranomainen, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystyövoimaviranomainen tai Kansaneläkelaitos on todennut, että työnhakijalla on työllistymistä edistävän monialaisen tuen tarve. Lisäksi nykyisen 2 momentin mukaan edellytetään, että tilanne kokonaisuutena arvioiden on sellainen, ettei työllistyminen avoimille työmarkkinoille ole mahdollista. Kyseiseen sääntelyyn viitataan työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa, jonka 5 §:n 3 momentin mukaan monialaisen työllistymissuunnitelman tulee sisältää järjestämislain 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun lain 48 §:stä muuta johdu.

Ehdotetun 3 momentin mukaan 1 momentin 7 kohdassa säädetyissä tilanteissa työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta sen tarkastelujakson osalta, jonka aikana työttömyys päättyy taikka varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa alkaa.

Työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain mukaan, jos työvoimaviranomainen arvioi, että työttömän työllistyminen edellyttää työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulle kuuluvien työvoimapalvelujen ja sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen yhteensovittamista, on tämän ohjattava työnhakija monialaiseen palvelutarpeen arviointiin. *Pykälän 4 momentin* mukaan tilanteessa, jossa työvoimaviranomainen on ohjannut työnhakijan työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuun monialaiseen palvelutarpeen arviointiin, työvoimaviranomainen asettaisi työnhakuvelvollisuuden vasta monialaisen palvelutarvearvion jälkeen monialaiseen työllistymissuunnitelmaan mainitun lain nojalla.

48 a §. *Työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta.* Pykälä olisi uusi. Siinä säädettäisiin työnhakuvelvollisuutta täyttävästä toiminnasta pääasiassa nykyistä 45 §:ää vastaavasti. Työnhakuvelvollisuutta ei voisi enää täyttää julkaisemalla nykyisessä 43 §:n 2 momentissa tarkoitettua työnhakuprofiilia. Muutos johtuisi työnhakuprofiilia koskevaan sääntelyyn tässä esityksessä ehdotetuista muutoksista, joiden mukaan työnhakijalla olisi lähtökohtaisesti velvollisuus julkista työnhakuprofiili. Myöskään hakemalla yksilöityä työvoimaviranomaisen osoittamaa työpaikkaa ei voisi jatkossa täyttää työnhakuvelvollisuutta, vaan työnhakijan olisi haettava kyseistä työvoimaviranomaisen osoittamaa työpaikkaa, vaikka olisi jo täyttänyt työnhakuvelvollisuutensa.

Ehdotetussa 1 kohdassa säädettäisiin nykyistä 45 §:n 1 kohtaa vastaavasti työnhakuvelvollisuuden täyttämisestä hakemalla vähintään kaksi viikkoa kestävää työsuhteessa tehtävää työtä.

Ehdotetussa 2 kohdassa säädettäisiin työnhakuvelvollisuuden täyttämisestä hakemalla kestoltaan alle kaksi viikkoa kestävää työsuhteessa tehtävää työtä, jos asiasta on sovittu työllistymissuunnitelmassa. Tämä voisi tulla kyseeseen esimerkiksi nykyisessä 45 §:n 1 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa, jossa viitataan työnhakijoihin, joiden työttömyys on päättymässä kolmen kuukauden kuluessa muusta syystä kuin työttömyyden, työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun, palkkatuetun työn tai osa-aikaisen työn takia. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat nykyisin työnhakijat, jotka ovat kolmen kuukauden kuluessa aloittamassa varusmies- tai siviilipalveluksen.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan työnhakija voisi nykyistä 45 §:n 1 momentin 3 kohtaa vastaavasti täyttää hakuvelvollisuuttaan hakemalla lisätyötä omalta työnantajalta. Ehdotetun 2 momentin mukaan työnhakuvelvollisuutta voisi kuitenkin täyttää näin vain kerran tarkastelujakson aikana. Jos työnhakijalla olisi useampi työnantaja, hän voisi täyttää hakuvelvollisuuttaan kerran jokaista työnantajaa kohden.

Ehdotetut 4 ja 5 kohta vastaisivat nykyistä 45 §:n 4 ja 6 kohtaa.

9 luku Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

75 §. *Sopiminen opiskelusta työllistymissuunnitelmassa.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin niin, että siihen lisättäisiin työkokeilu. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että 2 momenttia voitaisiin soveltaa myös, jos työnhakija olisi aloittanut opinnot työkokeilun aikana.

13 luku Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

114 §. *Käsiteltävät tiedot.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin uusi 11 kohta, jossa säädettäisiin tulotietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitetuista tiedoista. Näitä olisivat palkkoja ja tuloja koskevat tiedot sekä tiedot tuloerien ansainta-ajankohdista ja ammattinimikkeistä, joita työvoimaviranomainen voisi käsitellä arvioidessaan 33 §:ssä tarkoitettua palvelutarvetta. Palvelutarpeen arviointiin kuuluu työllistymistodennäköisyyden arviointi. Edellä mainituilla tiedoilla olisi merkitystä erityisesti arvioitaessa työllistymistodennäköisyyttä. Työllistymistodennäköisyys on keskimäärin sitä suurempi mitä lähempänä työnhakijalla on viimeksi ollut palkkatuloja. Työvoimapalveluissa työttömän määritelmään kuuluvalla henkilöllä voi myös olla palkkatuloja. Lisäksi tietoja voitaisiin käsitellä arvioitaessa osa-aikatyötä tekevien työnhakijoiden palvelutarvetta. Tietojen käsittelyoikeutetta tarvittaisiin myös, jos työvoimaviranomainen käyttäisi osana palvelutarpeen arviointia automaattista laskentatyökalua, joka hyödyntäisi työnhakijasta tulorekisteriin ilmoitettuja tietoja.

119 §. *Tietojen luovuttamista koskevat erityissäännökset.* Pykälän 1 momentti kumottaisiin tarpeettomana. Momentissa säädetään kehittämis- ja hallintokeskuksen velvollisuudesta luovuttaa oma-aloitteisesti työ- ja elinkeinoministeriölle tietoja työnvälitystilaston laatimista varten. Momentti kumottaisiin, koska työnvälitystilaston laatiminen ei enää kuulu työ- ja elinkeinoministeriölle.

14 luku Palvelualusta

127 §. *Tarkoitus.* Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti. Uudessa 3 momentissa säädettäisiin palvelualustan laajennetusta tarkoituksesta, eli työnhakijan työnhakuprofiilin laatimisesta ja julkaisemisesta palvelustalla. Säännös täsmentäisi palvelualustan tarkoitusta.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että pääsääntöisesti kaikkien työnhakijaksi rekisteröityvien tulisi laatia, julkaista ja pitää julkisena työnhakuprofiili palvelualustalla. Jos työnhakija ei toimisi edellä mainitusti työvoimaviranomainen laatisi ja julkaisi työnhakijasta työnhakuprofiilin. Julkaistujen profiilien kautta palvelualustalle kirjautuneet henkilöt, työnhakijat, työnantajat sekä yksityiset työnvälitysyrietykset kohtaisivat toisensa avoimia työpaikkoja täytettäessä. Tarkoitus toteuttaisi nykyistä laajemmin perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta edistää työllisyyttä ja pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Tätä toteutettaisiin palvelualustalla julkaistujen työnhakuprofiilien ja avoimien työpaikkojen avulla sekä palvelualustan taustalla toimivan kohtaantotoiminnallisuuden avulla.

128 §. *Työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen.* Pykälää muutettaisiin kokonaisuudessaan siten, että siinä säädettäisiin työnhakuprofiilin laatimisesta ja julkaisemisesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnhakuprofiilin laatimisen ja julkaisemisen edellyttävän henkilöasiakkaalta palvelualustalle kirjautumista. Kirjautuminen puolestaan edellyttäisi käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Selvyyden vuoksi 1 momentti sisältäisi nykyistä 128 §:n 1 momenttia vastaavasti informatiivisen viittauksen palvelun käyttäjän tunnistamisen osalta digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019, jäljempänä digipalvelulaki) 6 §:n.

Työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen olisivat kaksi erillistä vapaaehtoista toimea. Profiilin laatiminen tai julkaiseminen ei edellyttäisi työnhakijaksi rekisteröitymistä. Profiilin laatimisen jälkeen henkilöasiakas voisi käyttää palvelualustan kohtaantotoiminnallisuutta, vaikka ei julkaisisikaan profiiliaan ja näin edistää työllistymistään. Työnhakuprofiilin julkaisemisen jälkeen profiili olisi löydettävissä palvelualustan hakutoimintoa käyttämällä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin henkilöasiakkaan mahdollisuudesta määritellä palvelualustalla miltä osin ja kuinka pitkään hänen työnhakuprofiilinsa olisi julkaistuna. Työnhakuprofiilin julkaistuna olemiselle tulisi kuitenkin aina määritellä päättymispäivä. Julkaistu työnhakuprofiili ei enää päättymispäivän jälkeen olisi löydettävissä hakutoiminnon avulla, mikä tarkoittaisi sitä, että kohtaantotoiminnallisuus ei tarjoaisi profiilia hakuja tekeville työnantajille tai yksityisille työnvälitysyrityksille. Työnhakuprofiilin julkaistuna olemisen päättymispäivä toimisi myös suojamekanismina työnhakuprofiilissa julkaistuille henkilötiedoille varmistamalla sen, että tiedot olisivat julkaistuna vain tietyn ennalta määrätyn ajan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin henkilöasiakkaan mahdollisuudesta milloin tahansa poistaa työnhakuprofiili ja perua työnhakuprofiilin julkaisu edellyttäen, että hän ei olisi rekisteröitynyt työnhakijaksi. Työnhakija ei siis voisi tehdä momentissa tarkoitettuja toimia työnhakunsa voimassaolon aikana, mutta työnhaun päätyttyä henkilö voisi perua profiilinsa julkaisun ja poistaa työnhakuprofiilinsa.

Työnhakuprofiilin poistamisella tarkoitettaisiin toimea, jolla laadittu profiili poistettaisiin, mutta ei henkilötietojen poistamista työnhakuprofiilien tietovarannosta, mistä säädettäisiin erikseen ehdotetussa 129 d §:ssä. Profiilin julkaisun perumisella tarkoitettaisiin toimea, jolla profiili ei enää olisi julkinen, eli profiili ei enää olisi työnantajan ja yksityisen työnvälitysyrityksen löydettävissä hakutoimintoa käyttämällä.

Momentissa tarkoitetuissa palvelualustan toimissa ei olisi kysymys rekisteröidyn oikeuksien rajoittamisesta tietosuojasetuksen 23 artiklan perusteella kansallisessa lainsäädännössä työnhakijoiden osalta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin palvelualustan ylläpitäjän, eli KEHA-keskuksen velvollisuudesta informoida henkilöasiakasta ennen työnhakuprofiilin julkaisemista työnhakuprofiilin sisältämien tietojen rajoituksista sekä julkaisemisen vaikutuksista henkilötietojen suojaan. Tietojen rajoituksilla tarkoitettaisiin ehdotetuissa 128 a ja 129 §:ssä säädettyjä profiilin sisältämien tietojen rajoituksia.

Henkilöasiakasta tulisi informoida ainakin siitä, että työnhakuprofiili olisi lähtökohtaisesti nimetön, mutta nimettömyyttä ei kuitenkaan voitaisi taata sekä vapaamuotoisen esittelyn ja linkkien lisäämisen vaikutuksista työnhakuprofiilin lähtökohtaiseen nimettömyyteen. Informoinnin tulisi myös kohdistua siihen, että riippuen henkilön lisäämistä tiedoista, ne voisivat sisältää erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Lisäksi tulisi informoida siitä,

että profiili ei saisi sisältää laissa salassa pidettäväksi säädettyä tietoa ja kertoa, että tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 ja 32 kohdassa tarkoitetut tiedot.

128 a §. *Henkilöasiakkaan työnhakuprofiilin sisältämät tiedot.* Pykälä olisi uusi.

Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin asiasisällöltään nykyisen järjestämislain 128 §:n 2 momentin toista ja kolmatta virkettä, mutta sisältöä tarkennettaisiin työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaisiin tietoihin. Tällä pyritäisiin selventämään profiilin tietosisältöä. Pykälän 1 momentin mukaan työnhakuprofiili voisi sisältää työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaisia tietoja henkilöasiakkaan työkokemuksesta, koulutuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Muuhun osaamiseen voisi sisältyä esimerkiksi tietoja kielitaidosta sekä hankituista luvista tai pätevyyksistä, kuten hygieniapassista tai työturvallisuuskortista. Työtoiveet voisivat sisältää tietoja siitä, minkä toimialan tehtäviä henkilö etsii, tietoja alueista, joilta henkilö hakee töitä, ajankohdan, josta alkaen on käytettävissä uusiin tehtäviin, ja tiedon työmahdollisuuden kokonais- tai osa-aikaisuudesta tai vakituisuudesta tai määräaikaaisuudesta. Nämä tiedot muodostaisivat lähtökohtaisesti nimettömän työnhakuprofiilin, mutta nimettömyyttä ei kuitenkaan voitaisi taata.

Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin, että työnhakuprofiili voisi sisältää henkilöasiakkaan vapaamuotoisen esittelyn ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Tietojen lisääminen johtaisi todennäköisesti siihen, että profiili ei enää olisi nimetön.

Momentilla pyritäisiin ohjaamaan työnhakuprofiilin sisältöä, mutta momentti ei kuitenkaan määrittäisi työnhakuprofiilin minimisisältöä. Henkilöasiakas voisi aina vapaasti valita mitä momentissa tarkoitettuja tietoja hän työnhakuprofiiliinsa sisällyttäisi ja mitä tietoja hän julkaisisi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, ettei työnhakuprofiiliin saisi sisällyttää tietoja, jotka olisivat laissa säädetty salassa pidettäväksi. Momentti vastaisi nykyisen järjestämislain 128 §:n 2 momentin neljättä virkettä. Tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 ja 32 kohdassa tarkoitetut tiedot.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin osaltaan nykyistä 128 §:n 3 momenttia vastaavasti henkilöasiakkaan oikeudesta, milloin tahansa muokata tai poistaa työnhakuprofiilinsa sisältämiä tietoja palvelualustalla.

129 §. *Työnhakijan laatima ja julkaisema työnhakuprofiili.* Pykälää muutettaisiin kokonaisuudessaan siten, että siinä säädettäisiin työnhakijan velvollisuudesta laatia ja julkaista työnhakuprofiili. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnhakijan velvollisuudesta laatia ja julkaista työnhakuprofiili palvelualustalla 15 arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta tai 129 b §:n 1 momentin laatimista ja julkaisemista koskevan poikkeuksen päättymisestä. Työnhakijan tulisi sekä laatia että julkaista työnhakuprofiili palvelualustalla määräajan kuluessa.

Päivä, jona henkilö rekisteröityisi työnhakijaksi, laskettaisiin mukaan 15 arkipäivän määräaikaan. Tilanteessa, jossa työnhaun voimassaolo päättyisi ja henkilö käynnistäisi sen uudelleen, työnhakijaa koskisi sama määräaika, ellei profiili olisi edelleen julkaistuna. Määräaika olisi tarkoituksenmukainen, sillä työnhakijalla olisi vielä alkuhaastattelun jälkeen mahdollisuus toimia aikamääreen sisällä. Työvoimaviranomainen informoisi työnhakijaa työnhakuprofiilista myös alkuhaastattelussa ja lisäksi siellä käytäisiin yhdessä läpi 129 b §:n 1 momentissa säädetty työnhakuprofiilin laatimista ja julkaisemista koskevat poikkeukset.

Määräaika jättäisi ulkopuolelle myös sellaiset henkilöt, jotka olisivat työnhakijoina enintään 15 arkipäivää.

Työnhakuprofiilin laatimista ja julkaisemista koskeva ehdotetun 129 b §:n 1 momentin poikkeus kirjattaisiin työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan ja poikkeus olisi voimassa niin kauan, kuin suunnitelma olisi voimassa. Käytännössä työnhakijalla olisi 15 arkipäivää aikaa laatia ja julkaista työnhakuprofiili suunnitelman voimassaolon päättymisestä, jos 129 b §:n 1 momentin poikkeus soveltuisi.

Lisäksi 1 momentin toisen virkkeen mukaan työnhakijan olisi pidettävä työnhakuprofiili julkaisemisen jälkeen julkaistuna työnhakunsa voimassaolon ajan. Käytännössä edellä mainittu tarkoittaisi myös, että työnhakijan tulisi julkaista työnhakuprofiili uudelleen ennen profiilin julkaistuna olemisen päättymistä. Työnhakija saisi palvelualustalle rekisteröityyn sähköpostiosoitteeseen viikkoa ja päivää ennen ilmoituksen profiilin julkisena olemisen päättymisestä.

Pykälän 2 momentissa mukaan työnhakijan työnhakuprofiilin tulisi sisältää työhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot työnhakijan työkokemuksesta, koulutuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Työtoiveet voisivat sisältää tietoja siitä, minkä toimialan tehtäviä henkilö etsii, tietoja alueista, joilta henkilö hakee töitä, ajankohdan, josta alkaen on käytettävissä uusiin tehtäviin, ja tiedon työmahdollisuuden koko- tai osa-aikaisuudesta tai vakituisuudesta tai määräaikaaisuudesta. Työnhakuprofiili voisi lisäksi sisältää työnhakijan vapaamuotoisen esittelyn ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Työnhakuprofiiliin ei kuitenkaan saisi sisällyttää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäväksi.

Tiedot työkokemuksesta, koulutuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista muodostaisivat lähtökohtaisesti nimettömän profiilin, mutta nimettömyyttä ei kuitenkaan voitaisi aina taata. Jos työnhakija lisäisi profiiliinsa vapaamuotoisen esittelyn ja linkkejä ulkopuolisiin palveluihin nimettömyys todennäköisesti poistuisi.

Työhaun ja työllistymisen kannalta olennaisilla tiedoilla tarkoitettaisiin momentissa sitä, että työnhakijan ei tarvitsisi sisällyttää profiiliinsa kaikkia momentissa tarkoitettuja tietoja koko elämänsä ajalta, vaan ainoastaan sellaiset tiedot, jotka työnhakija kokisi oman työnhakunsa ja työllistymisensä kannalta olennaisiksi. Koulutuksesta ja työkokemuksesta voisi olla esimerkiksi viimeisimmät tiedot tai ainoastaan tämänhetkisen työhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot, jos työtä haettaisiin esimerkiksi muulta toimialalta. Tarkoitus olisi, että työnhakija saisi mahdollisimman vapaasti valita työhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot.

Laissa salassa pidettäväksi säädettyjen tietojen sisällyttämisen kielto lisäisi työnhakijan mahdollisuuksia olla sisällyttämättä jotakin tietoa työnhakuprofiiliinsa, mikäli työnhakija arvioisi, että tieto olisi laissa salassa pidettäväksi säädetty, tai voisi tällaisen tiedon paljastaa. Tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 ja 32 kohdassa tarkoitetut tiedot.

Toisaalta työnhakija voisi esittää edellytetyn tiedon yleisemmällä tasolla. Työnhakija voisi täyttää profiiliinsa työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen ilman yksilöiviä tietoja. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että työkokemuksen osalta voisi olla vain tehtävänimike ja sen kesto, ilman työnantajaa yksilöivää tietoa. Koulutuksen osalta riittäisi tutkinnon tai muun ammattipätevyyden nimi ja mahdollisesti sen kesto, ilman oppilaitosta yksilöivää tietoa. Muun osaamisen osalta voisi esittää esimerkiksi luvan tai pätevyyden nimen. Ilman yksilöiviä tietoja työnhakijan työnhakuprofiili säilyisi varmemmin nimettömänä eikä sisältäisi salassa pidettävää

tietoa. Työnhakijalla olisi myös enemmän harkintavaltaa julkaistavien tietojen muodon ja sisällön osalta ja mahdollisuus itse vaikuttaa profiilinsa nimettömyyteen, mutta täyttää kuitenkin 2 momentin edellytykset profiilin sisällölle.

Pykälän 3 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen siitä, että työnhakijan työnhakuprofiiliin laatimiseen ja julkaisemiseen sovellettaisiin mitä 128 §:ssä säädetään. Lisäksi olisi informatiivinen viittaus siitä, että työnhakija sovellettaisiin mitä 128 a §:n 3 momentissa säädetään, mutta työnhakijan työnhakuprofiilin tulisi aina kuitenkin sisältää 129 §:n 2 momentissa säädetty tiedot.

129 a §. *Työvoimaviranomaisen velvollisuus laatia ja julkaista työnhakuprofiili työnhakijasta.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisen uudesta lakisääteisestä tehtävästä laatia ja julkaista työnhakijasta työnhakuprofiili palvelualustalla viipymättä, jos työnhakija ei ole sitä itse tehnyt 129 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Työvoimaviranomaisen tulisi momentin perusteella myös julkaista työnhakijan työnhakuprofiili uudelleen julkaistuna olemisen päättymisen jälkeen, mikäli työnhakija ei profiilia itse julkaisisi. Profiili tulisi myös tässä tilanteessa julkaista viipymättä, mutta työvoimaviranomainen voisi kuitenkin harkita, olisiko tarkoituksenmukaisempaa ensiksi esimerkiksi ilmoittaa työnhakijalle asiasta, jos epäiltäisiin tai olisi ilmeistä, että työnhakija olisi unohtanut profiilin uudelleenjulkaisun. Tarkoituksenmukaisinta olisi, että työnhakija voisi itse suorittaa uudelleenjulkaisun. Jos työnhakija ei työvoimaviranomaisen yhteydenoton jälkeenkään julkaisisi profiilia uudelleen, tulisi työvoimaviranomaisen julkaista työnhakijan profiili, jolloin julkaisun voitaisiin edelleen katsoa tapahtuneen viipymättä työvoimaviranomaisen toimesta, sillä julkaisuun liittyvät toimet olisi aloitettu työvoimaviranomaisen toimesta viipymättä.

Henkilö olisi myös voinut laatia ja julkaista työnhakuprofiilin ennen työnhakijaksi rekisteröitymistä, jolloin momentissa säädetty ei koskisi työvoimaviranomaista muuta kuin uudelleenjulkaisun yhteydessä. Työvoimaviranomainen ja työnhakija voisivat momentissa säädetyn estämättä laatia ja julkaista työnhakuprofiilin myös yhdessä esimerkiksi palveluprosessin aikana. Tällöin profiilin sisältöä kuitenkin rajoittaisi ehdotettu 129 a §. Selvyyden vuoksi todettaisiin, ettei työvoimaviranomaisen julkaisemaan profiiliin ei sovellettaisi mitä 128 ja 128 a §:ssä säädettäisiin.

Työvoimaviranomaisen julkaistua työnhakijan työnhakuprofiilin, työnhakija voisi tehdä profiililleen 129 §:ssä tarkoitettuja toimia, eli työnhakija voisi esimerkiksi muokata ja poistaa työnhakuprofiilinsa sisältöä, mutta profiilin tulisi kuitenkin sisältää 129 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

Lisäksi momentin 1 mukaan työvoimaviranomaisen tulisi informoida työnhakijaa työnhakuprofiilin julkaisusta. Informointitavasta ei säädettäisi tarkemmin. Informoiminen voitaisiin tehdä esimerkiksi alkuhaastattelun tai muun palveluprosessin osan yhteydessä tai muulla tietoteknisellä tavalla. Säännös jättäisi työvoimaviranomaisen harkintaan informointintavan tarkoituksenmukaisuuden yksittäisen työnhakijan osalta. Informoinnin tarkoituksena olisi, että työnhakijalle ei tulisi missään tilanteessa yllätyksenä se, että työvoimaviranomainen julkaisi työnhakijasta työnhakuprofiilin ilman työnhakijan myötävaikutusta.

Pykälän 2 momentin mukaan työvoimaviranomainen saisi sisällyttää työnhakijasta laatimaan ja julkaisemaan työnhakuprofiiliin ainoastaan profiilin laatimisen ja julkaisemisen kannalta tarpeellisia tietoja työnhakijasta. Tällaisia tarpeellisia tietoja olisivat momentin 1-5 kohdassa

tarkoitettut tiedot. Momentti jättäisi työvoimaviranomaiselle harkintavallan sen osalta olisiko jokin momentin 1-5 kohdassa tarkoitettu tieto tarpeellinen profiiliin laatimisen ja julkaisemisen kannalta. Jos tieto ei olisi tarpeellinen, sitä ei saisi sisällyttää yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan tietojen minimointiperiaatteen nojalla työnhakuprofiiliin. Lisäksi työvoimaviranomaisen tulisi soveltaa pykälän 3 *momenttia* työnhakuprofiilin sisällön osalta samanaikaisesti. Näin julkaistu profiili työnhakijasta olisi lähtökohtaisesti nimetön, mutta nimettömyyttä ei kuitenkaan voitaisi taata.

Jos työvoimaviranomainen arvioi ilmeiseksi, että jokin 2 momentin tiedoista paljastaisi työnhakijan henkilöllisyyden työvoimaviranomaisen tulisi jättää sisällyttämättä tieto julkaistavaan työnhakuprofiiliin tai muuttaa tieto yleisemmälle tasolle työnhakijan työnhakuprofiilissa, esimerkiksi alaa koskevaksi tiedoksi työkokemuksesta tai koulutuksesta. Tämä johtuisi suoraan tietosuojasetuksen tietojen minimointiperiaatteesta ja siitä, että työnhakuprofiilien tulisi olla nimettömiä.

Momentin 1 kohdan mukaan tarpeellinen tieto voisi olla työnhakijan työnhaun ja työllistymisen kannalta olennainen työkokemus ilman työnantajaa yksilöiviä tietoja. Työkokemuksella tarkoitettaisiin työ, -tehtävä- tai alanimikettä sekä työkokemuksen kestoa. Esimerkiksi, jos työnhakija olisi ollut ravintolassa töissä työnhakuprofiiliin tulisi tieto ravintolatyön työ- tai tehtävänimikkeestä, kuten kokki, tarjoilija tai hovimestari ja työkokemuksen kesto ilman työnantajaa yksilöivää tietoa, eli työnantajan nimeä tai muuta tunnusta. Vastaavasti työnhakuprofiilissa voisi olla tieto pelkästä alanimikkeestä, esimerkiksi ravintolatyö tai ravintolatyöntekijä. Tarkoitus olisi, että profiilissa ei olisi koko työhistoriaa, vaan olennainen työkokemus työnhaun ja työllistymisen kannalta, mikä tarkoittaisi yleensä viimeisintä tai viimeisimpiä työkokemuksia.

Momentin 2 kohdan mukaan tarpeellinen tieto voisi olla työnhakijan työnhaun ja työllistymisen kannalta olennainen koulutus ilman koulutuksen järjestäjää yksilöivää tietoa. Koulutustietona olisi siis esimerkiksi tutkinnon, muun koulutuksen tai ammattipätevyyden nimi, josta työnhakija olisi valmistunut tai jota työnhakija opiskelisi. Olennaisena koulutuksena pidettäisiin pääsääntöisesti työnhakijan ylintä koulutusta. Koulutustietoja voisi olla myös useampia, mikäli työnhakijalla olisi useampia koulutuksia.

Momentin 3 kohdan mukaan tarpeellisia tietoja voisivat olla työnhakijan työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot voimassa olevista luvista ja pätevyyksistä, ilman myöntäjää yksilöiviä tietoja.

Momentin 4 kohdan mukaan tarpeellisia tietoja voisivat olla työnhakijan työtoiveet, työnhakualue ja kielitaito. Työnhakija ilmoittaisi työnhakijaksi rekisteröityessään työtoiveensa ja toivotun työnhakualueensa, jolloin nämä olisivat työvoimaviranomaisen tiedossa. Työnhakualue sisällytettäisiin profiiliin vähintään maakuntatasolla.

Momentin 5 kohdan mukaan tarpeellisia tietoja voisivat olla työnhakijan työnhakuprofiilissa itse julkaisemat tai työnhakijan julkaistavaksi pyytämät 129 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot. Työnhakijan itse julkaisemilla tiedoilla tarkoitettaisiin sellaisia tietoja, jotka työnhakija olisi itse sisällyttänyt ja julkaissut työnhakuprofiilissaan. Esimerkiksi työnhakuprofiilin uudelleenjulkaisun yhteydessä olisi tärkeää, että työvoimaviranomainen voisi julkaista profiilissa työnhakijan itse julkaisemia tietoja, ettei näitä tarvitsisi poistaa profiilin tietosisällöstä uudelleenjulkaisun yhteydessä. Tietojen poistaminen tässä vaiheessa olisi haitallista työnhakijan työnhaun ja työllistymisen kannalta.

Työnhakuprofiili voitaisiin laatia yhdessä työnhakijan ja työvoimaviranomaisen kanssa, jolloin työvoimaviranomaisen työnhakijasta laatima ja julkaisema työnhakuprofiili voisi sisältää sellaisia 129 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, joita työnhakija pyytäisi työvoimaviranomaista sisällyttämään julkaistavaan työnhakuprofiiliin.

Työvoimaviranomainen käyttäisi työnhakijoiden työnhakuprofiilien laatimiseen järjestämislain 120 §:ssä tarkoitettuun tietovarantoon tallennettuja tietoja. Järjestämislain 27 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan työnhakijaksi rekisteröityvän henkilön tulee antaa työvoimaviranomaiselle työllistymisen ja julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset tiedot työkokemuksesta, koulutuksesta ja muusta osaamisesta. Lisäksi henkilöltä tiedustellaan työnhakijaksi rekisteröitymisen yhteydessä työtoiveista ja työnhakualueesta. Mainitut tiedot talletetaan järjestämislain 120 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon. Järjestämislain 112 §:n mukaan asiakkaiden tietoja voidaan käyttää muun muassa järjestämislaissa tarkoitettujen palvelujen ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen. Lain 114 §:ssä säädetään tiedoista, joita henkilöasiakkaasta voidaan käsitellä. Työnhakija olisi 112 §:ssä tarkoitettu asiakas sekä 114 §:ssä tarkoitettu henkilöasiakas järjestämislain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan määritelmän perusteella. Työnhakuprofiili laatiminen ja julkaiseminen täyttäisi 112 §:ssä tarkoitetun asiakkaiden tietojen käyttötarkoituksen, sillä työnhakuprofiili olisi työnhakijalle palvelu ja profiilin laatiminen ja julkaiseminen työvoimaviranomaiselle lakisääteinen tehtävä. Tällä perusteella 120 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon talletettuja tietoja voitaisiin käyttää työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen, jos ne olisivat tehtävän kannalta tarpeellisia.

Tarkoitus olisi, että työnhakuprofiilien laatimisessa käytettäisiin avustavaa automaatiota. Profiilin julkaiseminen olisi laatimisesta erillinen toimi. Työnhakijaksi rekisteröityessä annetuista tiedoista voitaisiin laatia avustavan automaation avulla työnhakuprofiilin luonnos. Avustavan automaation avulla laadittua työnhakuprofiilia voisi hyödyntää sekä työnhakija että työvoimaviranomainen. Ennen työnhakuprofiilin julkaisemista työnhakijan tulisi muokata työnhakuprofiilin luonnosta niin, että profiili olisi 129 §:n mukainen. Vastaavasti työvoimaviranomaisen tulisi muokata profiilia niin, että profiili olisi 129 a §:n mukainen ennen profiilin julkaisemista.

Työvoimaviranomaisen yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu käsittelyperuste työnhakuprofiilien tietovarannon osalta olisi 6 artiklan 1 kohdan c alakohta, sillä työvoimaviranomainen olisi tietovarannon yhteisrekisterinpitäjä ja vastaisi järjestämislaissa säädettyistä lakisääteisistä tehtävistä.

Toisen momentin sääntelyä työvoimaviranomaisen laatiman työnhakuprofiilin sisällöstä olisi pidettävä välttämättömänä, sillä yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan tietojen minimointiperiaatetta ei voitaisi pitää riittävä ohjaamaan työvoimaviranomaisten henkilötietojen käsittelyä tilanteessa, jossa työvoimaviranomainen julkaisee internetissä olevaan tietokantaan henkilötietoja. Tämän vuoksi pidettäisiin työnhakijoiden oikeussuojan kannalta välttämättömänä sitä, että profiilin sisällöstä olisi tarkempaa sääntelyä, joka ohjaisi laintasolla työvoimaviranomaista työnhakuprofiilin sisällön osalta. Momentin sääntelyn ei katsottaisi olevan ristiriidassa tietojen minimointiperiaatteen kanssa, koska työvoimaviranomaisella olisi harkintaa sen osalta, olisiko jokin momentissa tarkoitettu tieto tarpeellinen profiilin laatimisen ja julkaisemisen kannalta ja edellä kerrotusti sen kannalta voisiko jokin momentissa tarkoitettu tieto paljastaa henkilöllisyyden. Työvoimaviranomaisen tulisi lisäksi arvioida tarpeellisuutta tietojen minimointiperiaatteen mukaisesti ennen tiedon sisällyttämistä työnhakuprofiiliin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, ettei työvoimaviranomaisen työnhakijasta julkaisema työnhakuprofiili saisi sisältää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi. Tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 ja 32 kohdassa tarkoitetut tiedot. Työnhakuprofiili ei myöskään saisi sisältää erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, ellei 2 momentin 5 kohdasta muuta johtuisi.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvilla tiedoilla tarkoitettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdasta ilmeneviä tietoja, eli rotu, etninen alkuperä, poliittinen mielipide, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys sekä geneettinen tai biometrinen tieto henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten, terveyttä koskevat tiedot, luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevat tiedot.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen ja laissa salassa pidettäviksi säädettyjen tietojen työnhakuprofiiliin sisällyttämisen kieltä supistaisi niitä tietoja, joita työvoimaviranomainen voisi 2 momentin perusteella sisällyttää työnhakijan työnhakuprofiiliin. Jos työvoimaviranomainen arvioisi, että jokin 2 momentissa tarkoitettu tarpeellinen tieto olisi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluva tai voisi paljastaa mainitun tiedon tai olisi laissa salassa pidettäväksi säädetty tai voisi tällaisen paljastaa, tietoa ei saisi sisällyttää julkaistavaan työnhakuprofiiliin. Tietojen minimointiperiaate täydentäisi suoraan sääntelyn soveltamista.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen osalta 3 momentissa olisi kuitenkin poikkeus, eli työvoimaviranomainen voisi sisällyttää erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvan tiedon työnhakuprofiiliin, jos työnhakija olisi itse tiedon julkaissut työnhakuprofiilissaan. Käytännössä tätä sovellettaisiin tilanteessa, jossa työnhakija olisi itse julkaissut profiilinsa, mutta ei työnhakunsa kestäessä julkaisisi profiiliaan uudelleen, vaikka siihen olisi velvollisuus. Lisäksi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvan tiedon voisi sisällyttää työnhakuprofiiliin, jos kyse olisi 129 §:n 2 momentissa tarkoitetusta tiedosta ja työnhakija pyytäisi tiedon sisällyttämistä. Tällainen tilanne voisi olla, jos profiili laadittaisiin ja julkaistaisiin yhdessä esimerkiksi palveluprosessin yhteydessä.

Momentin viimeisessä virkkeessä säädettäisiin, että työvoimaviranomaisen tulisi aina määritellä työnhakuprofiilin julkaistuna olemiselle päättymispäivä, jolla suojattaisiin sitä, kuinka kauan työnhakijan henkilötiedot olisivat kerrallaan julkaistuna.

129 b §. *Työnhakijan työnhakuprofiilin laatimista ja julkaisemista koskevat poikkeukset.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin poikkeuksista velvollisuuksiin laatia ja julkaista työnhakuprofiili. Momentin 1 ja 2 kohdat olisivat tyhjentyviä, eli niitä sovellettaisiin, jos kohdan edellytykset täyttyisivät. Momentin 3 ja 4 kohdat sisältäisivät työvoimaviranomaisen harkintaa työnhakijan profiilin laatimista ja julkaisemista koskevan velvollisuuden osalta.

Poikkeus kirjattaisiin työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan. Tällöin työnhakijalla olisi yksiselitteisesti tiedossa, että hänen ei tarvitsisi laatia eikä julkaista työnhakuprofiilia ja toisaalta työnhakija tietäisi, että työvoimaviranomainen ei myöskään laatisi eikä julkaisisi hänestä työnhakuprofiilia. Poikkeus soveltuisi niin kauan, kuin työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma olisi voimassa.

Momentin 1 kohdan mukaan työnhakuprofiilia ei pitäisi laatia eikä julkaista, jos työnhakijalle ei asetettaisi työnhakuvelvollisuutta 48 §:n perusteella. Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä sovittaisiin aina työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa.

Momentin 2 kohdan mukaan työnhakuprofiilia ei pitäisi laatia eikä julkaista, jos työnhakija työllistyisi kokoaikatyössä tai työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla päätoimisena

yrittäjänä tai työnhakija opiskelisi työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla päätoimisesti. Kokoaikatyöllä tarkoitettaisiin työ- tai virkasuhteessa tehtyä työtä, jossa työaika olisi enemmän kuin 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Momentin 3 kohdan mukaan työnhakuprofiilia ei pitäisi laatia eikä julkaista, jos työvoimaviranomainen arvioisi työnhakijan palvelutarpeen perusteella, että työnhakija ei voisi itsenäisesti hyödyntää palvelualustaa työhaun ja työllistymisen edistämiseksi. Tarkoitus olisi huomioida sellaiset heikommassa asemassa olevat työnhakijat, jotka eivät voisi itsenäisesti hyödyntää palvelualustaa työhaun ja työllistymisen edistämiseksi. Tällaisilla työnhakijoilla voisi esimerkiksi olla puutteita työ- tai toimintakyvyssä, tietotekniikkataidoissa, työnhakutaidoissa tai muissa itsenäiseen työnhakuun ja työllistymiseen liittyvissä taidoissa, kuten kieli-, luku- tai kirjoitustaidoissa.

Työvoimaviranomainen arvioisi työnhakijan tilannetta kokonaisuudessaan ja tekisi tämän perusteella kokonaisharkintaan perustuvan ratkaisun työnhakijan velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen. Kohta 3 ei olisi tyhjentävä, vaan tarkoitus olisi, että työvoimaviranomaiselle jäisi harkintaa sen osalta voisiko työnhakija itsenäisesti hyödyntää palvelualustaa työhaun ja työllistymisen edistämiseksi. Kohdan perusteella ei myöskään olisi tarkoitus luoda kategorisia poikkeuksia työnhakuprofiilin julkaisemista koskevan velvollisuuden osalta.

Momentin 4 kohdan mukaan työnhakuprofiilia ei pitäisi laatia eikä julkaista, jos työvoimaviranomainen arvioisi, että työnhakuprofiilin julkaiseminen olisi muusta työnhakijaan liittyvästä syystä ilmeisen perusteetonta. Työvoimaviranomaisen harkinnassa olisi se, onko työnhakijan työnhakuprofiilin julkaiseminen muusta työnhakijaan liittyvästä syystä ilmeisen perusteetonta. Työvoimaviranomaisen tulisi perustaa arvio työnhakijan kokonaistilanteeseen.

Muulla työnhakijaan liittyvällä ilmeisen perusteettomalla syyllä tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että työnhakija ei asioisi työvoimaviranomaisessa tietoteknisiä välineitä käyttäen tai työnhakijalla olisi voimassa oleva turvakielto. Kohdassa 4 tarkoitettua syytä ei määriteltäisi tyhjentävästi, mutta se perustuisi aina työvoimaviranomaisen kokonaisharkintaan työnhakijan kokonaistilanteesta. Näin työvoimaviranomainen voisi harkita työnhakijan työnhakuprofiilin julkaisemisvelvollisuutta sellaisissa tilanteissa, joista ei voitaisi tyhjentävästi säätää ennakolta lainsäädännössä.

Pykälän 1 momenttia sovellettaessa tulisi huomioida, että poikkeukset eivät muodostaisi koko työnhakijan työhaun voimassaolon kestäväää poikkeusta työnhakuprofiilin laatimatta ja julkaisematta jättämiselle, vaan työnhakijan tilanteen muuttuessa voisi 1 momentin poikkeus poistua. Voisi kuitenkin olla mahdollista, että 1 momenttia sovellettaisiin koko työnhakijan työhaun ajan. Poikkeuksia olisi tarkoitus arvioida uudelleen työnhakijan työhaun kestäessä muun palveluprosessin yhteydessä.

Selvyyden vuoksi todetaan, että työnhakija voisi 1 momentin estämättä kuitenkin aina laatia ja julkaista itse työnhakuprofiilinsa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työvoimaviranomaisen tulisi työnhakijan pyynnöstä perua työnhakijan työnhakuprofiilin julkaisu, jos jokin 1 momentissa tarkoitetuista seikoista täyttyisi. Työnhakija ei voisi työnhakunsa voimassaolon aikana perua työnhakuprofiilinsa julkaisua 128 §:n 3 momentin perusteella, minkä vuoksi säädettäisiin erikseen työnhakijan mahdollisuudesta pyytää työnhakuprofiilin julkaisemisen perumista, jos jokin 1 momentissa

tarkoitetuista seikoista täytyisi. Työnhakijan pyynnöllä tarkoitettaisiin mitä tahansa vapaamuotoista tahdonilmaisua työnhakuprofiilin julkaisemisen perumisesta.

Peruminen olisi tarkoituksenmukaista suorittaa työnhakijan pyynnöstä, sillä työnhakija voisi haluta hyödyntää julkaistua työnhakuprofiilia työhaussa ja työllistymisessä, riippumatta siitä, että hänen ei tarvitsisi profiilia laatia ja julkaista 1 momentin perusteella.

Lisäksi 2 momentin toisessa virkkeessä säädettäisiin, että työvoimaviranomaisen tulisi perua työnhakijan työnhakuprofiilin julkaisu, mikäli henkilö sitä pyytäisi työnhaun voimassaolon päätyttyä. Henkilö voisi vapaasti perua työnhakuprofiilinsa julkaisun 128 §:n 3 momentin estämättä työnhakunsa päätyttyä, mutta jos henkilö ei pystyisi esimerkiksi kirjautumaan palvelualustalle peruakseen profiilin julkaisun, voisi henkilö pyytää tätä työvoimaviranomaiselta.

Julkaisemisen peruminen olisi toimi palvelualustalla ja tietojen poistamisesta työnhakuprofiilien tietovarannosta säädettäisiin erikseen 129 d §:ssä. Julkaisemisen perumisen pyytämisen mahdollisuus olisi lisäsuojatoimi, sillä julkaistut työnhakuprofiilit olisivat joka tapauksessa julkaistuna vain ennalta määriteltynä päättymispäivään asti. Julkaistun työnhakuprofiilin julkaisemisen peruminen työnhakijan pyynnöstä olisi tosiasiallinen hallintotoimi - ei hallintopäätös.

Työnhakija ei voisi käyttää yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa tarkoitettuja oikeuksiaan, minkä vuoksi olisi työnhakijan oikeussuojan kannalta tarkoituksenmukaista säätää julkaistun profiilin perumisen pyytämisen mahdollisuudesta. Säännöksellä täydennettäisiin työnhakijan oikeuksia omien henkilötietojen käytön rajoittamiseen tilanteessa, jossa oikeutta olisi muuten rajoitettu kansallisessa lainsäädännössä. Sääntely olisi mahdollista tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan perusteella ja täyttäisi yleisen edun mukaisen tavoitteen sekä olisi oikeasuhteinen tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

129 c §. *Työnhakuprofiilien hakeminen palvelualustalla.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin palvelualustalle kirjautuneen työnantajan ja yksityisen työnvälitysyrityksen oikeudesta hakea ja tarkastella palvelualustalla julkaistuja työnhakuprofiileja. Lisäksi momentissa säädettäisiin, että työnantajat ja yksityiset työnvälitysyritykset saisivat käsitellä työnhakuprofiilien tietoja vain rekrytointi- tai työnvälitystarkoituksiin.

Työnantajaa ei määriteltäisi tyhjentävästi, mutta kyseessä tulisi olla sellainen työnantaja, jolla olisi mahdollisuus kirjautua palvelualustalle. Yksityisellä työnvälitysyrityksellä tarkoitettaisiin työvoimaviranomaisesta riippumattomia yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamia työnvälityspalveluja sekä työvoiman vuokrausta harjoittavia toimijoita, joilla olisi mahdollisuus kirjautua palvelualustalle. Käytännössä kirjautuminen edellyttäisi yritys- ja yhteisötunnusta sekä tiettyä roolia yrityksessä tai yhteisössä, kuten jo nykyisin.

Työnantajat ja yksityiset työnvälitysyritykset saisivat käsitellä työnhakuprofiilien tietoja vain rekrytointitarkoituksessa tai työnvälitystarkoituksessa. Rekrytointitarkoituksella tarkoitettaisiin sitä, että työnantaja etsii itselleen työntekijää. Työnvälitystarkoituksella tarkoitettaisiin sitä, että työntekijä välitettäisiin kolmannelle osapuolelle työhön. Sääntelyllä olisi tarkoitus ohjata laintasolla työnhakuprofiilien tietojen käsittelyä työnantajien ja yksityisten työnvälitysyrityksien osalta, vaikka tahojen asema itsessään jo ohjaisi tietojen käsittelyä. Työnantajien ja yksityisten työnvälitysyrityksien työnhakuprofiilien tietojen käsittely perustuisi oikeutettuun etuun, vaikka työnhakuprofiilien tiedot olisivat julkisia henkilötietoja. Sääntely mahdollistaisi myös sen, että käyttötarkoitukset voitaisiin lisätä 131 §:n 1 momentissa

tarkoitettuihin palvelualustan käyttöehtoihin ja näin ohjata työnantajia ja yksityisiä työnvälitysyrityksiä tietoturvalliseen palvelualustan käyttöön ja osaltaan turvata julkaistujen profiilien tietojen käsittelyä.

Momentin ensimmäinen virke vastaisi asiasisällöltään järjestämislain 129 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä, mutta tahoja, jotka voisivat kirjautuneena hakea ja tarkastella julkaistuja työnhakuprofiileja, laajennettaisiin yksityisten työnvälitysyrityksien osalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kirjautumisesta palvelualustalle, joka edellyttäisi käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Palvelualustaa käyttävän työnantajan ja yksityisen työnvälitysyrityksen tunnistamiseen sovelletaan, mitä digipalvelulain 6 §:n 2 momentissa säädetään. Edellä mainitut tahot tunnistettaisiin käyttämällä vahvaa sähköistä tunnistamista. Momentti vastaisi asiasisällöltään järjestämislain 129 §:n 2 momentin toista ja kolmatta virkettä, mutta momenttiin tehtäisiin 1 momentin muuttamisesta johtuvat muutokset yksityisten työnvälitysyrityksien osalta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että työnhakuprofiilien hakeminen olisi mahdollista vain yksittäishakuina sekä hakuperusteesta, jota vähintään olisi käytettävä profiileja haettaessa. Näin varmistettaisiin, että muutamalla erillisellä haulla ei olisi mahdollista saada näkyviin kaikkia työnhakuprofiileja eikä suurinta osaa niistä. Ehdotettu 3 momentti vastaisi asiasisällöltään järjestämislain 129 §:n 3 momenttia.

129 d §. *Työnhakuprofiilien tietovaranto, tietojen poistaminen ja siirtäminen.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 128 a, 129 ja 129 a §:ssä säädettyjen työnhakuprofiilien sisältämien tietojen tallentamisesta omaan työnhakuprofiilien tietovarantoon, joka olisi erillinen 120 §:ssä tarkoitetusta työvoimapalvelujen valtakunnallisesta tietovarannosta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen velvollisuudesta poistaa tiedot työnhakuprofiilien tietovarannosta, kun henkilö poistaa työnhakuprofiilinsa palvelualustalta, mutta kuitenkin viimeistään, kun henkilön edellisestä palvelualustalle kirjautumisesta on kulunut vuosi. Tältä osin momentti vastaisi asiasisällöltään ja soveltamisalaltaan järjestämislain 130 §:n 2 momentin toista virkettä, mutta tietojen poistamisesta vastuussa oleva taho täsmennettäisiin lakiin.

Henkilöasiakas voisi milloin tahansa poistaa työnhakuprofiilinsa ja perua julkaisemansa profiilin julkaisun 128 §:n 3 momentin perusteella. Työnhakija voisi tehdä samat toimet työnhaun voimassaolonsa päättymisen jälkeen. Työnhakuprofiili olisi kuitenkin julkaistuna aina enintään ennalta määritettyyn päättymispäivään asti. Mainitut toimet tulisi erottaa KEHA-keskuksen velvollisuudesta poistaa tiedot työnhakuprofiilien tietovarannosta.

Tiedonhallintalain 21 §:n 2 momentin mukaan säilytysajan päättymisen jälkeen tietoaineistot on arkistoitava tai tuhottava viipymättä tietoturallisella tavalla. Tietojen poistamisen yhteydessä tietoaineistot tulisi myös tuhota viipymättä tietoturallisella tavalla, sillä tietoja ei arkistoitaisi.

Yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklassa säädetyn säilytyksen rajoittamisperiaatteen mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan kansallinen lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista. Tällaiset erityiset säännökset voivat koskea muun muassa säilytysaikoja, joita 2 momentilla mukautettaisiin kansallisessa lainsäädännössä. Työvoimaviranomainen olisi työnhakuprofiilien tietovarannon

yhteisrekisterinpitäjä KEHA-keskuksen kanssa ja tietojen käsittely olisi tarpeen työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen järjestämislakiin perustuvien velvoitteiden hoitamiseksi. Esitetyn vuoden enimmäismääräajan katsotaan olevan oikeasuhtainen päämäärään nähden, sillä rekisteröidyt, voisivat olla vuoden ajan käyttämättä palvelualustaa, eikä olisi tarkoituksenmukaista, että tällaisen ajanjakson aikana välittömästi poistettaisiin rekisteröityjen tiedot palvelualustalta niin, etteivät työvoimaviranomaiset tai rekisteröidyt voisi hyödyntää uudelleen tietojaan työnhakuprofiilin julkaisemisessa. Sääntelyn oikeasuhtaisuutta lisäisi myös se, että työnhakuprofiilien tiedot eivät olisi julkaistuna, jos profiilia ei olisi julkaistu, eli tilanteessa, jossa profiili olisi ainoastaan laadittuna. Lisäksi rekisteröity voisi hyödyntää myös laadittua profiilia työhaussa ja työllistymisessä uudestaan, eikä olisi tarkoituksenmukaista, että tiedot poistuisivat välittömästi ja rekisteröity joutuisi ilmoittamaan tiedot uudelleen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, ettei 2 momentissa säädettyä sovellettaisi työnhakijaan työhaun voimassaolon aikana. Kehittämis- ja hallintokeskuksen tulisi työnhakijan työhaun voimassaolon päättyttyä poistaa tiedot työnhakuprofiilien tietovarannosta, kuten 2 momentissa säädetään. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että työnhakijan tiedot poistettaisiin tietovarannosta, kun hän itse työnhakunsa voimassaolon päättymisen jälkeen poistaisi työnhakuprofiilinsa, mutta kuitenkin viimeistään, kun palvelualustalle kirjautumisesta olisi kulunut yksi vuosi työhaun päättymisen jälkeen.

Työnhakija voisi vapaasta työnhakunsa voimassaolon päättymisen jälkeen poistaa työnhakuprofiilinsa sekä perua työnhakuprofiilinsa julkaisun 128 §:n 3 momentin perusteella. Jos työnhakija ei olisi koskaan kirjautunut palvelualustalle ja työvoimaviranomainen olisi hänestä työnhakuprofiilin julkaissut, työnhakija voisi työnhakunsa voimassaolon päättymisen jälkeen pyytää työvoimaviranomaista perumaan profiilin julkaisun. Jos henkilö ei pyytäisi profiilin julkaisun perumista, profiili olisi julkaistuna enintään ennalta määritellyn päättymispäivään asti. Profiilin julkaisun peruminen tarkoittaisi, että työnantajat ja yksityiset työnvälitysyrietykset eivät enää voisi löytää profiilia haku- ja tarkastelutoiminnan avulla.

Esitetyn vuoden enimmäismääräajan katsotaan olevan välttämätön ja oikeasuhtainen päämäärään nähden, sillä rekisteröityjen työhaun voimassaolo voisi päättyä hetkellisesti eikä tässä tilanteessa olisi tarkoituksenmukaista rekisteröidyn tai työvoimaviranomaisten lakisääteisten tehtävien kannalta, että tiedot poistuisivat välittömästi tietovarannosta. Rekisteröity voisi työhaun voimassaolon päättymisestä riippumatta haluta hyödyntää työnhakuprofiiliaan ja työvoimaviranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamisen kannalta ei voitaisi pitää tarkoituksenmukaisena, että tiedot tulisi poistaa välittömästi rekisteröidyn työhaun voimassaolon päättymisen jälkeen, sillä työnhaku voisi päättyä esimerkiksi rekisteröidyn puolelta vahingossa. Sääntelyn oikeasuhtaisuutta lisäisi myös se, että työnhakuprofiilien tiedot eivät olisi julkisia, jos profiilia ei olisi julkaistu, eli tilanteessa, jossa profiili olisi ainoastaan laadittuna.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetyn säilytyksen rajoittamisperiaatteen mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan kansallinen lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista. Tällaiset erityiset säännökset voivat koskea muun muassa säilytysaikoja, joita 3 momentilla mukautetaan kansallisessa lainsäädännössä.

Kolme momentilla rajoitettaisiin rekisteröityjen oikeutta saada tietonsa työnhakuprofiilien tietovarannosta poistetuksi yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 1 kohdan perusteella sen

jälkeen, kun tietoja ei enää tarvittaisi suoraan 17 artiklan 3 kohdan nojalla työvoimaviranomaisen tai KEHA-keskuksen lakisääteisen tehtävän hoitamiseen. Tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaan tietojen poistamisen rajoittaminen on mahdollista kansallisen liikkumavaran puitteissa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata muut unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti unionille tai jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahaan, talousarvioon ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva. Rajoituksessa noudatetaan perusoikeuksia ja sen katsotaan olevan välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, sillä tavoiteltuun päämäärään nähden, koska tavoite liittyy siihen, että viranomainen kykenee hoitamaan lakisääteistä tehtävänsä tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi työnhakija voi muokata profiilinsa tietosisältöä itse, ja perua profiilinsa julkaisun sekä poistaa laatimansa profiilin välittömästi työhaun päättymisen jälkeen. Ei-julkaistu profiili ei näy palvelualustalla, minkä vuoksi katsotaan, että rekisteröidyn perusoikeudet on turvattu ja esitetty tietojen poistaminen työnhakuprofiilien tietovarannosta on oikeasuhteinen toimenpide huomioiden myös vuosittaiset työnhakujen päättymisen määrät.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin työnhakuprofiilien tietovarantoon rekisteröidyn mahdollisuudesta itse siirtää työnhakuprofiilinsa sisältämiä tietoja muulle taholle, jos kehittämis- ja hallintokeskus olisi mahdollistanut tietojen sähköisen siirtämisen muulle taholle palvelualustan kautta. Tietojen siirtäminen olisi rekisteröidylle aina vapaaehtoista.

Momentin tarkoitus ei olisi velvoittaa KEHA-keskusta mahdollistamaan rekisteröidylle rajatonta työnhakuprofiilien tietojen siirtämismahdollisuutta muille tahoille, vaan KEHA-keskus voisi päättää mille muille tahoille tietojen siirtäminen mahdollistettaisiin palvelualustan kautta. Tietojen siirtäminen muulle taholle olisi rekisteröidylle aina vapaaehtoista ja hän hallitsisi itse tietojensa siirtämistä palvelualustalle kirjautumisen jälkeen sekä vastaisi itse tietojensa siirtämisen oikeusvaikutuksista omaan henkilötietojensa suojaan. Säännös ei mahdollistaisi työviranomaiselle tai KEHA-keskukselle työnhakuprofiilien tietojen omatoimista luovuttamista muulle taholle ilman lainsäädännön edellytysten täyttymistä.

Tarkoitus olisi, että rekisteröity voisi halutessaan siirtää työnhakuprofiilinsa tietoja muulle taholle, jossa niitä voitaisiin käyttää esimerkiksi pohjatietoina muun tahon profiilille tai työhakemuksen pohjana. Uusi rekisterinpitäjä, eli taho, jolle rekisteröity siirtäisi työnhakuprofiilinsa tietoja vastaisi siirrettyjen tietojen osalta yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyistä velvoitteista.

Momentissa ei olisi oikeudellisesti kysymys siitä, että viranomainen luovuttaisi tietyn henkilön tietoja erityis- tai yleislainsäädännön perusteella muulle taholle, vaan KEHA-keskus ainoastaan mahdollistaisi rekisteröidylle omien tietojen sähköisen siirtämisen muulle taholle. Tarkemmin ei myöskään säädettäisi siitä, miten tietojen sähköinen siirtäminen tulisi käytännössä toteuttaa, vaan tämä jäisi KEHA-keskuksen harkintaan, jolloin tulisi huomioida asiaa koskeva yleislainsäädäntö ja tietoturallinen tietojen siirtäminen. Jos tietojen siirtämisessä hyödynnettäisiin tiedonhallintalaissa tarkoitettuja teknisiä rajapintoja, tulisi niihin soveltaa mitä tiedonhallintalain 22 ja 24 §:ssä säädettäisiin.

Momentti ei olisi ristiriidassa tiedonhallintalain 24 §:n eikä julkisuuslain 16 §:n kanssa, sillä rekisteröity itse päättäisi ja hyväksyisi omien työnhakuprofiilissa olevien tietojen siirtämisen muulle taholle palvelualustan kautta. Käytännössä tämä myös tarkoittaisi sitä, että 4 momentissa tarkoitettussa tilanteessa viranomaisen ei tarvitsisi varmistua siitä, että luovutuksensaajalla olisi oikeus tietojen saamiseen ja oikeus käsitellä tietoja, koska oikeudellisesti kyse ei olisi siitä, että

viranomainen luovuttaisi itsenäisesti tietoja muulle taholle. Tämän vuoksi olisi myös välttämätöntä säätää rekisteröidyn mahdollisuudesta siirtää tietojaan erityislainsäädännössä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 20 artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus saada häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on toimittanut rekisterinpitäjälle, jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle sen rekisterinpitäjän estämättä, jolle henkilötiedot on toimitettu, jos a) käsittely perustuu suostumukseen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan tai 9 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla tai sopimukseen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla; ja b) käsittely suoritetaan automaattisesti. Mainitun artiklan 3 kohdan mukaan rekisteröidyn oikeutta ei sovelleta käsittelyyn, joka on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämistä varten.

Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan (68) kohdan mukaan 20 artiklassa tarkoitettu rekisteröidyn oikeus on luonteeltaan sellainen, ettei sitä olisi käytettävä niitä rekisterinpitäjiä vastaan, joiden julkisiin velvollisuuksiin henkilötietojen käsittely kuuluu. Siksi sitä ei pitäisi soveltaa silloin, kun henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjää koskevan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai yleisen edun vuoksi toteutettavan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi. Rekisteröidyn oikeus siirtää tai vastaanottaa häntä koskevia henkilötietoja ei saisi luoda rekisterinpitäjille velvoitetta hyväksyä tai ylläpitää tietojenkäsittelyjärjestelmiä, jotka ovat teknisesti yhteensopivia. Johdanto-osan (68) kohdassa todetaan kuitenkin myös, että rekisterinpitäjiä olisi kannustettava kehittämään yhteentoimivia muotoja, jotka mahdollistavat tietojen siirtämisen.

Työnhakuprofiilien tietovarannon rekisterinpitäjien oikeus käsitellä tietoja perustuisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, jolloin rekisteröidyllä ei olisi tietosuoja-asetuksen 20 artiklassa säädettyä oikeutta tietojen siirtämiseen mainitun artiklan 3 kohdan perusteella. Yleinen tietosuoja-asetus ei kuitenkaan estäisi rekisterinpitäjää mahdollistamasta rekisteröidylle häntä koskevien tietojen sähköistä siirtämistä, jos rekisterinpitäjä kehittäisi rekisteröidylle mahdollisuuden siirtää tiedot itse muille tahoille.

130 §. *Työnhakuprofiilien tietojen käyttötarkoitus ja käsiteltävät tiedot.* Pykälän otsikkoa ja 2 momenttia muutettaisiin sekä 3 ja 4 momentti kumottaisiin.

Pykälän 1 momenttia ei muutettaisi. Esityksen 130 a §:stä johtuisi kuitenkin, että KEHA-keskus ja työvoimaviranomaiset olisivat työnhakuprofiilien tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Yhteisrekisterinpitäjien tietojen käsittely perustuisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan ja 1 momentissa säädettäisiin työnhakuprofiilien tietojen käyttötarkoituksesta yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellyttämällä tavalla. Nykyinen 1 momentti täyttää tietojen minimoinnin periaatteen ja on yleisen edun mukainen ja oikeasuhtainen tavoiteltuun päämäärään nähden.

Pykälän 2 momentin mukaan henkilöasiakkaan muitakin kuin 114 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja saataisiin käsitellä, jos ne olisivat välttämättömiä työnhakuprofiilin laatimisen, julkaisemisen tai palvelualustan käytön valvomisen kannalta. Momentissa tarkoitettuja välttämättömiä tietoja olisivat sellaiset tiedot, joita henkilöasiakas olisi itse lisännyt työnhakuprofiilinsa, mutta joiden käsittelyä järjestämislain 114 §:n 1 momentti ei mahdollistaisi. Tietoja ei voitaisi ennakolta listata, sillä henkilöasiakas voisi laatia vapaamuotoisen esittelyn ja lisätä linkkejä työnhakuprofiiliinsa sekä muokata vapaasti profiilinsa tietosisältöä. Työvoimaviranomainen käsitelisi näitä välttämättömiä tietoja esimerkiksi silloin, kun sen pitäisi laatia, julkaista tai uudelleen julkaista työnhakijan työnhakuprofiili ehdotetun 129 a §:n perusteella. Lisäksi tietoja voisi olla välttämätöntä käsitellä

palvelualustan käytön valvomisen yhteydessä. Käytön valvomisella tarkoitettaisiin ehdotetun 131 §:n tehtäviä, joita suorittaisivat työvoimaviranomaiset ja KEHA-keskus asiakkaidensa osalta.

Järjestämislain 112 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan asiakkaiden tietoja voidaan käyttää järjestämislaissa tarkoitettujen palvelujen ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen. Lain 114 §:ssä säädetään tiedoista, joita henkilöasiakkaasta voidaan käsitellä. Työnhakija olisi järjestämislain 112 §:ssä tarkoitettu asiakas sekä 114 §:ssä tarkoitettu henkilöasiakas järjestämislain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan määritelmäsäännöksen perusteella. Työnhakijan työnhakuprofiili laatiminen ja julkaiseminen täyttäisi 112 §:ssä tarkoitettujen asiakkaiden tietojen käyttötarkoituksen, sillä työnhakuprofiili olisi henkilöasiakkaalle ja työnhakijalle palvelu, ja profiilin laatiminen sekä julkaiseminen työnhakijasta olisivat työvoimaviranomaiselle järjestämislaissa säädettyjä tehtäviä. Järjestämislain 114 §:n perusteella työnhakijan työnhakuprofiilin tietoja voitaisiin käsitellä, sillä työnhakijoiden työnhakuprofiilien tiedot sisältyvät tietoihin, joita henkilöasiakkaasta, joka työnhakija myös olisi, voidaan käsitellä. Tällä perusteella työnhakijan työnhakuprofiilien tietovarannossa olevia tietoja voitaisiin käsitellä työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla. Tältä osin käsiteltävät tiedot kuitenkin rajoittuisivat 114 §:ssä säädettyihin tietoihin, minkä vuoksi edellä 2 momentista kerrotusta tulisi säätää erikseen.

Järjestämislain 114 §:n perusteella henkilöasiakkaan tunnistetietoja (henkilötunnus, nimi ja kotikuntatieto) voitaisiin myös käsitellä 112 §:ssä säädettyjä tarkoituksia varten, joihin työnhakuprofiilin laatiminen, julkaiseminen ja valvontatehtävä kuuluisivat. Tunnistetiedot eivät näkyisi laaditussa tai julkaistussa työnhakuprofiilissa, vaan tarvittavat tunnistetiedot tallennettaisiin työnhakuprofiilien tietovarantoon, jotta työvoimaviranomainen voisi tunnistaa tietyn työnhakijan työnhakuprofiilin lakisääteisiä tehtäviä hoitaessaan. Vastaavasti työvoimaviranomaisen laatima ja julkaisema profiili tulisi pystyä yhdistämään työnhakijaan, työnhakijan kirjautuessa palvelualustalle. Tunnistetiedot eivät siis vaikuttaisi työnhakuprofiilien lähtökohtaiseen nimettömyyteen millään tavalla, sillä henkilön tunnistetiedot eivät näkyisi työnhakuprofiilista muuta kuin rekisterinpitäjälle, joka hoitaisi lakisääteistä tehtävänsä asiakkaidensa osalta.

Kaksi momentissa tarkoitettujen välttämättömien tietojen käsittely perustuisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, eli tietojen käsitteleminen olisi tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Momentilla täsmennettäisiin niitä henkilötietojen tyyppejä, joita rekisterinpitäjä voisi lakisääteisiä tehtäviä suorittaessaan henkilöasiakkaasta käsitellä. Täsmentäminen olisi mahdollista yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan perusteella ja sitä olisi pidettävä oikeasuhtaisena tarkoitettuun päämäärään, eli viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamiseen nähden.

Kaksi momentissa tarkoitettuja tietoja voisivat sisältää myös yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Tällaisesta tilanteesta olisi kysymys esimerkiksi silloin, kun henkilöasiakas itse lisäisi erityisiä henkilötietoja työnhakuprofiilinsa vahingossa tai tarkoituksella. Työvoimaviranomainen ja KEHA-keskus voisivat käsitellä 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja henkilöasiakkaasta, sillä tietojen käsittely olisi sallittua 9 artiklan 2 kohdan e alakohdan nojalla, eli käsittely koskisi henkilötietoja, jotka rekisteröidyn olisi nimenomaisesti katsottu saattaneen julkisiksi.

Pykälän 3 ja 4 momentti kumottaisiin.

130 a §. *Työnhakuprofiilien tietovarannon rekisterinpitäjät.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnhakuprofiilien tietovarannon yhteisrekisterinpitäjistä, joita

olisivat KEHA-keskus ja työvoimaviranomaiset. Yhteisrekisterinpitäjinä toimivien KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten vastuualueet määriteltäisiin lainsäädännössä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaan, jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjiä. Yhteisrekisterinpitäjien vastuualueet voidaan määritellä yhteisrekisterinpitäjien keskinäisellä järjestelyllä tai osittain tai kokonaan jäsenvaltion lainsäädännössä. Järjestelystä tai lainsäädännöstä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Rekisteröity voi käyttää yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksia suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien vastuunjaosta. Rekisterinpitäjästä säätäminen on mahdollista tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan nojalla, sillä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään osaltaan järjestämislain 14 luvussa.

Järjestämislain 116 §:n 1 momentissa säädetään KEHA-keskukselle tiedonsaantioikeus salassapitosäännösten estämättä saada muun muassa työvoimaviranomaiselta sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä järjestämislaissa tai muussa laissa säädettyjen työvoimapalvelujen toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Järjestämislain 115 §:n 1 momentissa säädetään työvoimaviranomaiselle tiedonsaantioikeus salassapitosäännösten estämättä saada muun muassa toiselta työvoimaviranomaiselta ja valtion viranomaiselta sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä työvoimapalvelujen toimeenpanossa. Näiden säännösten perusteella tiedot voisivat liikkua yhteisrekisterinpitäjien välillä. Jokainen työvoimaviranomainen ja KEHA-keskus kuitenkin käsittelee lähtökohtaisesti vain omien asiakkaiden tietoja, joista he myös vastaisivat.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen vastuulle kuuluvista yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyistä rekisterinpitäjän tehtävistä.

KEHA-keskus vastaisi yleisen tietosuoja-asetuksen:

- 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista;
- 25 artiklassa tarkoitettu sisänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta;
- 32 artiklassa tarkoitettu käsittelyn turvallisuudesta;
- 35 artiklassa tarkoitettu tietosuoja koskevasta vaikutustenarvioinnista;
- 36 artiklassa tarkoitettu ennakkokuulemisesta ja muista sellaisista yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän järjestelmän tietoturvallisuutta.

Momentin 6 kohdan mukaan KEHA-keskus vastaisi työnhakuprofiilien tietovarannon yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisterinpitäjän velvollisuuksista sellaisten rekisteröityjen osalta, jotka eivät olisi työvoimaviranomaisen asiakkaita. Työvoimaviranomaisen asiakkuus määrittyisi järjestämislain 17 §:n perusteella, jossa ei säädettäisi velvollisuudesta tarjota palveluita sellaisille asiakkaille, jotka asuvat ulkomailla tai joilla ei ole kotikuntaa Suomessa, eivätkä he oleskele missään kunnassa pääasiallisesti.

Työnhakuprofiilin voisi laatia myös esimerkiksi ulkomailla asuva henkilö, minkä vuoksi olisi tarpeen säätää erikseen näiden rekisteröityjen osalta rekisterinpitäjän tietosuoja-asetuksen

mukaisista vastuista, sillä muuten työnhakuprofiilin laatimis- ja julkaisemismahdollisuus jouduttaisiin sulkemaan tällaisilta ulkomaalaisilta henkilöiltä ja tämä heikentäisi kansainvälistä työnvälitystä Suomeen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisten yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetuista velvollisuuksiksi työnhakuprofiilien tietovarannon osalta. Työvoimaviranomaiset vastaisivat muista kuin KEHA-keskukselle säädetyistä 2 momentissa tarkoitetuista yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Kukin työvoimaviranomainen vastaisi rekisterinpitäjän tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyjä rekisterinpitäjän tehtäviä, joista työvoimaviranomaiset vastaisivat, olisivat esimerkiksi 28 artiklan 1 kohdassa säädetty velvollisuus käyttää vain sellaisia henkilötietojen käsittelijöitä, jotka toteuttavat riittävät suojatoimet asianmukaisten teknisten ja organisatoristen toimien täytäntöön panemiseksi niin, että asetuksen vaatimukset täyttyvät. Myös rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseen liittyvät rekisterinpitäjän tehtävät, lukuun ottamatta KEHA-keskukselle kuuluvia tehtäviä, kuuluisivat työvoimaviranomaisille. Työvoimaviranomaisten välinen vastuu rekisterinpitäjän tehtävistä määräytyisi rekisteröidyn asiakkuuden perusteella ja asiakkuus määräytyisi järjestämislain 17 §:n perusteella.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 3 kohdan mukaan rekisteröity voi käyttää asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien keskinäisestä vastuunjaosta. Tällä tarkoitetaan sitä, että rekisteröity saa asian vireille riippumatta siitä, mille rekisterinpitäjistä hän pyyntönsä esittää. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen edellyttää, että jollekin rekisterinpitäjistä esitetty pyyntö tai tiedustelu välitetään tarvittaessa sille rekisterinpitäjälle, joka rekisterinpitäjien keskinäisen vastuualuejaon mukaan vastaa asiasta. Jos rekisteröity esimerkiksi esittäisi KEHA-keskukselle vaatimuksen tietojensa oikaisemisesta, KEHA-keskus voisi hallintolain mukaisesti siirtää asian sille työvoimaviranomaiselle, jonka asiakkaana rekisteröity on.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin vastuunjaosta työnhakuprofiilien tietovarannosta luovutettavien tietojen osalta. Tietoja työnhakuprofiilien tietovarannosta luovuttaisivat KEHA-keskus ja kukin työvoimaviranomainen asiakkaidensa osalta.

130 b §. *Oikeus käyttää palvelualustaa.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin palvelualustan käytön edellyttävän henkilökohtaista käyttöoikeutta. Lisäksi säädettäisiin viranomaisista, joiden palveluksessa oleville henkilöille oikeus käyttää palvelualustaa voitaisiin myöntää sekä tehtävistä, joiden hoitamista varten oikeus voitaisiin myöntää. Momentin mukaan KEHA-keskus, kunta ja kuntayhtymä voisivat myöntää oikeuden käyttää palvelualustaa palveluksessaan olevalle henkilölle, joka hoitaisi momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä.

Momentin 1 kohdan mukaan oikeus käyttää palvelualustaa voitaisiin myöntää järjestämislaissa säädettyjä tehtäviä hoitavalle henkilölle. Laissa säädettyjä tehtäviä olisivat esimerkiksi ehdotetun 129 a §:n mukainen työvoimaviranomaisen velvollisuus laatia ja julkaista työnhakijan työnhakuprofiili palvelualustalla.

Momentin 2 kohdan mukaan oikeus käyttää palvelualustaa voitaisiin myöntää elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa (531/2025) tarkoitettuja kansainvälisen rekrytoinnin palveluita hoitavalle henkilölle. Mainitun lain 13 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädetään Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen

(entinen KEHA-keskus) tehtäväksi hoitaa valtakunnallisia palveluja, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman liikkuvuutta (*kansainvälisen rekrytoinnin palvelut*).

Käyttöoikeuksien myöntäminen olisi tarkoituksenmukaista antaa KEHA-keskuksen lisäksi kuntien ja kuntayhtymien tehtäväksi, koska niillä olisi parhaimmat mahdollisuudet varmistua siitä, että käyttöoikeudet myönnetään kunnan ja kuntayhtymän palveluksessa oleville henkilöille oikean laajuusina.

Tiedonhallintalain 16 § ei rajoita käyttöoikeuksien ylläpitoa yksinomaan tietojärjestelmässä vastuussa olevan viranomaisen, eli KEHA-keskuksen tehtäväksi. Tiedonhallintalakia koskevan hallituksen esityksen (HE 284/2018 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan 16 §:n osalta, että tietojärjestelmästä vastuussa oleva viranomainen ei välttämättä ylläpitäisi käyttöoikeuksia, vaan tietojärjestelmää käyttävä viranomainen voisi olla vastuussa käyttöoikeuksien ajan tasalla pitämisestä. Perusteluissa todetaan lisäksi, että tyypillisesti tällaisia tietojärjestelmien käyttöoikeuksien vastuiden jakamista tapahtuu verkottuneissa usean viranomaisen yhteiskäytössä olevissa tietojärjestelmissä esimerkiksi palvelukeskuksiin organisoiduissa palveluntuotantomalleissa. Siten palvelukeskus määritteli käyttöoikeudet tietojärjestelmän vastuuviranomaisena, mutta tietojärjestelmää käyttävä viranomainen ylläpitäisi käyttöoikeuksia ajantasaisena. Edellä todetun perusteella, olisi mahdollista, että KEHA-keskuksen lisäksi kunnat ja kuntayhtymät vastaisivat käyttöoikeuksien myöntämisestä.

Tiedonhallintalain 16 §:n mukaan tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet on määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan, ja ne on pidettävä ajantasaisina. KEHA-keskus vastaisi järjestämislain 120 §:n mukaisesti palvelualustan kehittämisestä ja ylläpidosta ja KEHA-keskusta olisi pidettävä tiedonhallintalain 16 §:ssä tarkoitettuna tietojärjestelmästä vastuussa olevana viranomaisena. Näin ollen KEHA-keskus vastaisi palvelualustan käyttöoikeuksien määrittelystä.

Tiedonhallintalain 17 §:ssä säädetään lokitietojen keräämisestä. Mainitun pykälän mukaan viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen. Koska KEHA-keskus vastaa palvelualustasta, kuuluisi järjestelmän lokitietojen kerääminen KEHA-keskuksen vastuulle tiedonhallintalain 17 §:n mukaisesti.

Tiedonhallintalain 17 §:ää koskevien hallituksen esityksen (HE 284/2018 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lokitietojen keräämisen tarkoituksena ja perusteena on toteuttaa viranomaisten tietojärjestelmien tietoturvasuutta siten, että lokitietojen perusteella voidaan selvittää virhetilanteita ja valvoa tietojärjestelmien käyttöä muun muassa oikeusturvan toteuttamiseksi ja virkavastuun todentamiseksi. Lokitietojen tarkoituksena on myös dokumentoida tietojärjestelmistä tehtävät luovutukset ja samalla osaltaan varmistaa, että luovutuksille on ollut olemassa lainmukainen peruste. Näistä syntyvät tietojärjestelmien käyttölokitt ja luovutuslokit. Koska KEHA-keskus olisi vastuussa palvelualustan lokitietojen keräämisestä ja se vastaisi myös tietojärjestelmässä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seurannasta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittämisestä tiedonhallintalain 17 §:ssä säädetyllä tavalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen tehtäväksi käyttöoikeuden tekninen avaaminen, muuttaminen ja sulkeminen käyttöoikeuden myöntäneen viranomaisen ilmoituksen

perusteella. Käytännössä viranomainen pyytäisi KEHA-keskukselta käyttöoikeuden teknistä avaamista, muuttamista ja sulkemista myöntämiensä, muuttamiensa tai poistamiensa käyttöoikeuksien osalta. Käyttöoikeuden myöntänyt viranomainen olisi kuitenkin aina vastuussa käyttöoikeuksien myöntämisestä riippumatta siitä, että KEHA-keskus suorittaisi käyttöoikeuden teknisen avaamisen, muuttamisen tai sulkemisen.

Tiedonhallintalain 16 §:n säännöskohtaisten perustelujen mukaan tietojärjestelmien ylläpito ja siihen liittyvät vastuut tulisi määritellä tiedonhallintamalleissa. Tiedonhallintamalleista säädettäisiin tarkemmin tiedonhallintalain 5 §:ssä. Tarkoituksena olisi, että käyttöoikeus palvelualustalle voitaisiin myöntää, muuttaa ja poistaa vastaavilla tavoilla, perusteilla ja toimenpiteillä kuin käyttöoikeus valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen. Valtakunnallisen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöoikeuden tarkemmasta myöntämisestä, muuttamisesta ja poistamisesta säädetään järjestämislain 125 ja 126 §:ssä. Tiedonhallintalaki mahdollistaisi, että palvelualustan käyttöoikeuden osalta tiedonhallintamallit rakennettaisiin samoin kuin asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöoikeuksien osalta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että käyttöoikeuden myöntänyt viranomainen vastaisi myös käyttöoikeuden muuttamisesta ja poistamisesta myöntämien käyttöoikeuksien osalta ja KEHA-keskus vastaisi teknisistä toimenpiteistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin käyttöoikeuden myöntäneen, muuttaneen tai poistaneen viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa myöntämisestä, muuttamisesta tai poistamisesta viipymättä KEHA-keskukselle. Käytännössä ilmoitusvelvollisuus koskisi KEHA-keskusta, kuntaa ja kuntayhtymää heidän palveluksessaan olevien henkilöiden osalta.

131 §. Palvelualustan käytön valvonta. Pykälää muutettaisiin ja pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen laativan palvelualustan käyttöehdot. Lisäksi säädettäisiin tarkemmin siitä, mistä seikoista käyttöehdoissa voitaisiin antaa tarkempia ehtoja. Käyttöehtoihin voisi sisältyä palvelun käyttäjän ja ylläpitäjän vastuuta, palvelualustan käyttöä koskevia teknisiä vaatimuksia, tietoturvallisuuden toteuttamista tarkentavia ja käyttöehtojen voimassaoloa koskevia ehtoja. Teknisillä vaatimuksilla tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, millä laitteilla alusta toimii. Lisäksi käyttöehtoihin voisi sisältyä alustan tietoturvallisuuden toteuttamista tarkentavia ehtoja, jotka voisivat sisältää muun muassa evästeiden käyttöä sekä käyttöehtojen voimassaoloa koskevaa ehtoja.

Käyttöehdot eivät olisi tässä yhteydessä yksityisoikeudellisia sopimusehtoja, vaan ne perustuisivat viranomaista sääntelevään lainsäädäntöön, eli järjestämislakiin ja yleislainsäädäntöön. Käyttöehdot ohjaisivat palvelualustan käyttöä ja suojaisivat sekä käyttäjää että viranomaista. Käyttöehdot sisältäisivät siis palvelun turvallisen, lainmukaisen ja tarkoituksenmukaisen käyttämisen ehtoja.

Momentin viimeisessä virkkeessä säädettäisiin nykyistä 131 §:n 1 momenttia vastaavasti valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta koskien käyttöehtojen tarkempaa sisältöä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisen valvovan palvelualustan käyttöä sekä alustalla julkaistun sisällön lain ja käyttöehtojen mukaisuutta. Julkaistun sisällön lainmukaisuudella tarkoitettaisiin julkaistujen työnhakuprofiilien sisältämiä tietoja, joista säädettäisiin tarkemmin ehdotetussa 128 a, 129 ja 129 a §:ssä. Käytännössä valvontaa suoritettaisiin jälkikäteen. Työnhakijoiden työnhakuprofiilien osalta työvoimaviranomainen voisi suorittaisi valvontaa palveluprosessin osien yhteydessä, esimerkiksi työnhakukeskustelun yhteydessä.

Momentin toisessa ja kolmannessa virkkeessä säädettäisiin seuraamuksista, joita KEHA-keskus ja työvoimaviranomainen voisivat palvelualustan käyttäjille asettaa. Ensisijainen keino puuttua alustan epäasianmukaiseen käyttöön olisi kehottaa palvelualustan käyttäjää määräajassa poistamaan julkaisustaan lain tai käyttöehtojen vastainen sisältö. Jos käyttäjä ei noudattaisi kehotusta määräajassa, KEHA-keskus tai työvoimaviranomainen voisi poistaa kyseisen sisällön.

Seuraamukset asetettaisiin käytännössä hallintopäätöksiin, joihin liittyisi muutoksenhakuoikeus. Valvonnassa noudatettavassa menettelyssä tulisi noudattaa hallintolain säännöksiä muun muassa asianosaisen kuulemisesta. Lain vastaisen sisällön poistamiseen kehottaminen ei kuitenkaan edellyttäisi hallintopäätöstä, mutta hallintolakia sovellettaisiin muuten.

Pykälän 2 momentin viimeisessä virkkeessä säädettäisiin, että KEHA-keskus ja työvoimaviranomainen vastaisi tässä momentissa säädetyistä valvonnasta ja seuraamuksista kumpikin asiakkaidensa osalta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen mahdollisuudesta estää alustan käyttäjän palvelualustan käyttäminen määräajaksi, jos käyttäjän palvelualustalla julkaisema sisältö olisi toistuvasti lain tai käyttöehtojen vastaista.

Käytön estämisestä tulisi tehdä hallintopäätös, johon käyttäjällä olisi muutoksenhakuoikeus. Muutoin sovellettaisiin mitä hallintolaissa säädetään. Työvoimaviranomainen ilmoittaisi KEHA-keskukselle asiakkaidensa osalta 3 momentissa tarkoitetusta toistuvasta toiminnasta, mutta KEHA-keskus alustan ylläpitäjänä vastaisi hallintopäätöksen laatimisesta sekä palvelualustan käytön määräaikaisesta estämisestä.

Pykälän 4 momentiksi siirrettäisiin nykyisen järjestämislain 131 §:n 3 momentti. Uusi 4 momentti vastaisi sisällöltään 3 momenttia ja momentissa säädettäisiin KEHA-keskuksen toimivallasta poistaa työpaikkailmoitus palvelualustalta.

Voimaantulo. Sisältäisi voimaantulosäännöksen ja siirtymäsäännöksiä.

7.2 Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä

4 §. *Monialainen palvelutarpeen arviointi ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen.* Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin maininta suunnitelman hyväksymisestä. Lisäksi siihen lisättäisiin asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin suunnitelman rakenteesta ja hyväksymisestä.

5 §. *Monialaisen työllistymissuunnitelman sisältö.* Pykälän 3 momenttia muutettaisiin. Momentissa säädetään monialaiseen työllistymissuunnitelmaan sisällytettävästä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitetusta työnhakuvelvollisuudesta. Työnhakuvelvollisuus on sisällytettävä monialaiseen työllistymissuunnitelmaan, ellei mainitun lain 48 §:stä muuta johdu. Mainitun 48 §:n mukaan työnhakuvelvollisuutta ei aseteta, jos työvoimaviranomainen, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveysviranomainen tai Kansaneläkelaitos on todennut, että työnhakijalla on työllistymistä edistävän monialaisen tuen tarve. Lisäksi edellytetään, että työnhakijan tilanne kokonaisuutena arvioiden on sellainen, ettei työllistyminen avoimille työmarkkinoille ole mahdollista.

Tässä esityksessä ehdotetaan muutoksia myös järjestämislain 48 §:ään. Tarkoitus on, että jos työvoimaviranomainen 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla ohjaa työnhakijan monialaiseen palvelutarpeen arviointiin, työvoimaviranomainen ei sisällyttäisi järjestämislain mukaan

työllistymissuunnitelmaan työnhakuvelvoitetta. Kun työvoimaviranomainen on ohjannut työnhakijan monialaiseen palvelutarvearvioon, työnhakijalla ei vielä ole todettu olevan työllistymistä edistävän monialaisen tuen tarvetta. Siten nykyisen sääntelyn mukaan työvoimaviranomaisen tulisi asettaa työnhakijalle työnhakuvelvollisuus ohjattuaan työnhakijan monialaiseen palvelutarvearvioon. Tarkoituksenmukaista olisi, että kun työnhakija on ohjattu monialaiseen palvelutarvearvioon hänelle ei siinä vaiheessa asetettaisi työnhakuvelvoitetta. Työnhakuvelvollisuus sisällytettäisiin vasta monialaiseen työllistymissuunnitelmaan ja sen asettamisessa noudatettaisiin järjestämislain 5 lukua.

7.3 Kotoutumisen edistämisestä annettu laki ja laki kuntouttavasta työtoiminnasta

Mainittuihin lakeihin tehtäisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta johtuvat teknisluonteiset muutokset.

7.4 Työttömyysturvalaki

2 luku Etuuden saamisen yleiset työvoimapoliittiset edellytykset

10 §. Opiskelu. Säännöksessä on tarkoitettu, että yliopistossa suoritettavan jatkotutkimuksen päätoimisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon kaikki opintokokonaisuuteen kuuluvat suoritukset, myös väitöskirjatyön vaatima työmäärä (tarkemmin HE 176/2022 vp, säännöskohtaiset perustelut). Yliopistot ovat kuitenkin ryhtyneet laatimaan jatko-opiskelijoiden opintosuunnitelmia siten, ettei niihin sisällytetä väitöskirjatyön vaatimaa työmäärää. Joissakin yliopistoissa työmäärä on määritelty noin 200 opintopisteeksi.

Pykälän 2 momentin 8 kohdan sanamuotoa tarkennettaisiin siten, että opintosuunnitelman mukaisen laajuuden lisäksi opintojen päätoimisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon muutkin samaan opintokokonaisuuteen kuuluvat opintosuoritukset. Soveltamiskäytännössä väitöskirjatyön työmäärä on otettu huomioon opintojen kokonaislaajuudessa, vaikka työmäärää ei olisi kirjattu opintosuunnitelmaan.

13 §. Ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta vailla olevan nuoren oikeus työttömyysetuuteen. Koulutusta vailla olevia nuoria koskevien säännösten rakennetta muutettaisiin siten, että 13 §:ssä säädetäisiin velvollisuudesta hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä sekä muun muassa opintojen keskeyttämisen vaikutuksesta työttömyysturvaoikeuteen. Uudessa 13 a §:ssä säädetäisiin siitä, mitä opiskelupaikkoja hakemalla hakuvelvollisuutta voi täyttää. Lähtökohtana olevasta koulutukseen hakemisvelvollisuudesta poikkeamisesta säädetäisiin 14 §:ssä ja pätevistä syistä jättää hakematta opiskelupaikkaa tai keskeyttää opinnot 15 §:ssä. Työttömyysturvaoikeuden palautumisesta säädetäisiin 16 §:ssä.

Kuten edellä on mainittu, hakuvelvollisuutta täyttävistä opiskelupaikoista säädetäisiin uudessa 13 a §:ssä ja haettavia opiskelupaikkoja koskevat maininnat poistettaisiin 13 §:n 1 momentista. Muulta osin 1 momentti vastaisi nykyistä.

Pykälän 2 momentin 2 ja 3 kohtaa muutettaisiin korvaamalla maininnat tietyistä opinnoista viittauksella uuteen 13 a §:ään. Käytännössä muutos tarkoittaisi sitä, että samalla kun hakuvelvollisuutta voisi 13 a §:n nojalla täyttää nykyistä laajemmin, kaikki hakuvelvollisuutta täyttävät opinnot olisivat 13 §:n 2 momentin perusteella samalla sellaisia, että myös opintojen keskeyttäminen ilman pätevää syytä johtaisi työttömyysturvaoikeuden menettämiseen.

Pykälän 3 ja 4 momentti vastaisi nykyistä.

13 a §. Haettavat opinnot. Pykälä olisi uusi, mutta sen 1 momentin 1 ja 2 kohta sekä 3 momentti vastaisi nykyistä 13 §:n 1 momentin loppuosaa. Velvollisuutta hakea opiskelupaikkoja voisi jatkossakin täyttää hakemalla tutkintoon johtavaan, ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen. Tämä olisi samalla nykyistä vastaavasti ensisijainen hakuvaihtoehto, jolla pyritään ohjaamaan nuoria nimenomaan tutkinnon suorittamiseen, koska tutkinnon suorittaminen on tehokkain tapa edistää nuoren työllistymistä pitkällä aikavälillä. Tutkintoon johtavalla, ammatillisia valmiuksia antavalla koulutuksella tarkoitetaan myös korkeakoulussa suoritettavia tutkintoja.

Hakuvelvollisuutta voisi täyttää nykyistä vastaavasti myös hakemalla päätoimisina pidettäviin nuorille suunnattuihin lukio-opintoihin. Tämä edellyttäisi, että nuori ei aiemmin ole suorittanut muuta kuin peruskoulun oppimäärän.

Pykälän 1 momentin 3 kohta olisi uusi.

Siinä säädettäisiin hakuvelvollisuutta täyttävistä kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa järjestettävistä opinnoista. Kansanopistot ovat kokopäiväistä opetusta antavia sisäoppilaitoksia, jotka järjestävät omaehtoisia opintoja, edistävät opiskelijoiden opiskeluvaihtoehtoja sekä kasvattavat heitä yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä.

Liikunnan koulutuskeskukset puolestaan ovat valtakunnallisia sisäoppilaitoksia tai alueellisia oppilaitoksia, jotka järjestävät liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta koko väestölle sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa.

Sekä kansanopistoissa että liikunnan koulutuskeskuksissa on melko laaja koulutustarjonta. Täyttääkseen haettavalle koulutukselle säädetyt edellytykset opintojen tulisi olla päätoimisia, eli opetusohjelman mukaisen laajuuden tulisi olla keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti tai 25 opetustuntia viikossa. Lisäksi on huomattava, että työnhakijaksi ilmoittautuva nuori on edelleen 13 §:ssä tarkoitettu koulutusta vailla oleva nuori kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa suoritusta vapaan sivistystyön koulutuksesta huolimatta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opinnoista, jotka täyttäisivät koulutukseen hakuvelvollisuutta silloin, kun hakemisesta tällaisiin opintoihin olisi sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Mitään erityistä perustetta lähtökohtana olevista 1 momentissa tarkoitetuista hakuvaihtoehtojen poikkeamiseen ei tarvittaisi. Tarkoituksena on kuitenkin, että työvoimaviranomainen sisällyttäisi suunnitelmaan vain sellaisia opintoja, joiden se arvioi olevan taroituksenmukaisia nuoren työllistymisen ja myöhempien opiskelumahdollisuuksien kannalta. Ilman nuoren hyväksyntää mitään opintoja ei tulisi sisällyttää suunnitelmaan tämän säännöksen nojalla. Tämä johtuu erityisesti koulutusvalintojen pitkäaikaisesta vaikutuksesta työnhakijan elämään.

Osa 2 momentissa tarkoitetuista opinnoista on sellaisia, että työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa voitaisiin sopia näihin opintoihin hakemisesta jo nykyisin voimassa olevan 14 §:n nojalla. Opiskeluvaihtoehtoja nimettäisiin lain tasolla, jotta työvoimaviranomaista tuettaisiin hakemaan kullekin koulutusta vailla olevalle nuorelle taroituksenmukaisin polku opintoihin ja työelämään siirtymiseen.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan suunnitelmaan voitaisiin sisällyttää hakeminen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisiin opintoihin, joiden tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon osan suorittaminen. Nykyisin opiskeluoikeutta haetaan ainakin

lähtökohtaisesti koko tutkintoon, mutta joissakin tapauksissa nuoren nopeaa työllistymistä voitaisiin tukea ohjaamalla nuori suorittamaan tutkinnon osa tai osia. Lisäksi työvoimaviranomaisen tulisi ottaa huomioon, että yleensä koko tutkinnon suorittaminen vastaa parhaiten nuoren pitkäaikaista etua, ja siksi tutkinnon osien suorittamiseen ohjaamisen tulisi olla poikkeuksellista.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan hakuvelvollisuutta voisi täyttää hakemalla tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen. Tällaisen niin sanotun TUVA-koulutuksen kesto on yksi vuosi.

TUVA-koulutuksen yleisenä tavoitteena on saavuttaa sellaiset opiskeluvälmiudet, joiden avulla opiskelija voi hakeutua lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen ja suoriutua näistä opinnoista. Opiskeluvälmiuksillä tarkoitetaan esimerkiksi kielen osaamista, soveltuvia opiskelutaitoja sekä elämänhallinnan taitoja. Lisäksi TUVA-koulutuksen aikana voi korottaa perusopetuksen arvosanoja, jos se on tarpeen halutun koulutuspaikan saamiseksi. Tämän lisäksi opiskelija voi suorittaa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opintoja.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettu korkeakouluopintoihin valmentava koulutus on suunnattu maahanmuuttajataustaisille henkilöille, joiden tavoitteena on hakea opiskelemaan ammattikorkeakouluun tai yliopistoon Suomessa. Opintojen laajuus on 30 opintopistettä ja opinnot kestävät noin kuusi kuukautta.

Valmentavassa koulutuksessa kehitetään maahanmuuttajan osaamista korkeakoulussa opiskelua varten. Koulutuksessa kehitetään opiskelutaitoja ja tutustutaan henkilöä kiinnostavaan koulutusalaan. Tarkoituksena on tukea hakemista korkeakouluun valmentavan koulutuksen jälkeen.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan nojalla koulutukseen hakemisvelvollisuutta voisi täyttää hakemalla työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen. Tätä niin sanottua TELMA-koulutusta järjestetään muun muassa ammattiopistoissa. Koulutus on 2 luvun 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla päätoimista opiskelua, ja sen kesto on 1–3 vuotta. Koulutus edellyttää sitä, että nuorella ei sairauden tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta siirtyä suoraan tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Haettavan koulutuksen tulee 13 §:n 1 momentin mukaan aina olla sellaista, että henkilö täyttää koulutusta koskevat opiskelijaksi ottamisen perusteet. Tämä tulisi ottaa huomioon aina, kun työvoimaviranomainen ja nuori harkitsevat koulutuksen sisällyttämistä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan.

TELMA-koulutus ei useinkaan johda jatko-opintoihin tai työelämään vaan esimerkiksi tuettuun työhön tai eläkkeelle siirtymiseen. Jos nuori palaa työnhakijaksi TELMA-koulutuksen jälkeen, työvoimaviranomaisen tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että nuoren kanssa laadittavassa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitaisiin jatkotoimista 14 §:n 2 momentin nojalla. TELMA-koulutukseen jälkeen työnhakija on edelleen koulutusta vailla oleva nuori, mutta esimerkiksi hakemista uudelleen TELMA-koulutukseen ei tulisi edellyttää.

Pykälän 2 momentin 5 kohdassa säädettäisiin mahdollisuudesta sisällyttää työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan työnantajan kanssa yhteishankintana hankittava tai vastaavalla tavalla järjestetty työvoimakoulutus. Tällaisia vastaavalla tavalla järjestettäviä koulutuksia ovat F.E.C.- ja KEKO –koulutukset (eli Further Educated with Companies ja Kehittämiskoulutukset). Näissä koulutuksissa koulutusohjelmiin valitaan henkilöitä, joille löytyy kehittämishanke tai muu vastaava projekti jonkin työnantajan tehtävissä toteutettavaksi osana asiantuntijakoulutusohjelmaa. Lisäksi säännös mahdollistaisi

tältä osin mahdollisten uusien, vastaavalla tavalla järjestettävien koulutusten huomioon ottamisen, vaikka kyse olisi muusta kuin työvoimakoulutuksesta.

Koulutukseen hakuvelvollisuuden tarkoituksena on, että koulutusta vailla oleva nuori siirtyy työvoimapalveluiden ja työttömyysturvajärjestelmän piiristä opiskelemaan päätoimisesti ja hänen toimeentulonsa turvataan ensisijaisesti opintotuella. Tästä syystä pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, ettei hakuvelvollisuutta voi täyttää hakemalla työvoimakoulutukseen. Ehdotettu 2 momentin 4 kohta olisi tästä poikkeus. Poikkeuksen tekeminen perustuu siihen, että yhteishankintakoulutuksilla ja muilla vastaavilla koulutuksilla voidaan tukea nopeaa työllistymistä erityisen tuloksellisesti. Työvoimaviranomaisen tulisi kiinnittää työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa laadittaessa huomiota siihen, onko nuorella todellinen mahdollisuus päästä kyseiseen koulutukseen ja suorittaa koulutus loppuun.

14 §. *Koulutukseen hakemisvelvollisuuden määräajasta poikkeaminen ja korvaaminen muilla toimilla.* Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälään ehdotettua sisällöllistä muutosta.

Laissa säädetyistä takarajasta koulutukseen hakemisvelvollisuuden täyttämiseksi ei ole mahdollista kokonaan luopua, jotta hakeminen tulee kattavasti selvitettyä kaikkien koulutusta vailla olevien nuorten kohdalla. Työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa voitaisiin kuitenkin pykälän sisällöltään uuden 1 momentin mukaan milloin tahansa 1.9.–31.8. välisenä aikana sopia määräajasta, jonka kuluessa työnhakijan on haettava tiettyä opiskelupaikkaa. Tämän paikan hakeminen täyttäisi osaltaan hakuvelvollisuutta.

Mitään laissa säädettyjä erityisiä syitä 1 momentissa tarkoitettulle sopimiselle ei olisi. Työvoimaviranomaisella säilyisi kuitenkin harkintavalta sen osalta, että suunnitelma muodostaa tarkoituksenmukaisen ja johdonmukaisen kokonaisuuden, jossa on tavoitteena koulutusta vailla olevan nuoren ohjaaminen koulutukseen. Käytännössä asian luonteesta johtuu, että ilman nuoren hyväksyntää tiettyyn koulutukseen hakemista ei tulisi sisällyttää suunnitelmaan.

Pykälän 2–4 momentti vastaisi asiasisällöltään nykyistä 1–3 momenttia, mutta 2 ja 4 momenttiin tehtäisiin 13 §:n muuttamisesta ja uudesta 13 a §:stä johtuvat säädösviittausten muutokset.

Jos työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa on sovittu opiskelupaikan hakemisesta 13 ja 13 a §:ssä säädetyistä pääsäännöistä poiketen ja nuori joko laiminlöisi toteuttaa suunnitelmaa tältä osin tai keskeyttäisi kyseiset opinnot, hänen työttömyysturvaoikeutensa ratkaistaisiin 14 §:n perusteella. Jos suunnitelmassa olisi sovittu opiskelupaikan hakemisen sijasta esimerkiksi osallistumisesta johonkin työllistymistä edistävään palveluun ja nuori kieltäytyisi palvelusta tai keskeyttäisi sen ilman pätevää syytä, mahdollinen työttömyysturvavaseuraamus asetettaisiin 2 a luvun perusteella. Tämä ilmenisi nykyistä 3 momenttia vastaavasti 4 momentista.

15 §. *Pätevä syy jättää hakematta opiskelupaikkaa tai keskeyttää opinnot.* **16 §.** *Koulutusta vailla olevan nuoren työttömyys-turvaoikeuden palautuminen.* Pykäliin tehtäisiin 13 ja 14 §:n muuttamisesta johtuvat säädösviittausten muutokset. Asiasisällöllisesti pykälät vastaisivat 15 §:n 2 momenttia lukuun ottamatta nykyistä.

Edellä mainittu 15 §:n 2 momentti olisi uusi. Koulutusta vailla oleva nuori ei välttämättä ole ollut työnhakijana opiskelupaikkaa hakiessaan eikä hänen kanssaan ole voitu sopia ehdotetussa 14 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tietyn opiskelupaikan hakemisesta työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa asetetun määräajan kuluessa. Jos nuori olisi hakenut edellytykset muutoin täyttävään, mutta muulloin kuin syksyllä alkavaan

koulutukseen ennen työnhakunsa alkamista, tämä otettaisiin huomioon hakuvelvollisuutta täyttävänä opiskelupaikan hakemisena. Koulutukseen olisi kuitenkin tullut hakea 1.9.–31.8. välisenä aikana.

2 a luku Työvoimapolitiisesti moitittava menettely

9 §. *Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely.* Pykälän 1 momentin johdantokappaleesta poistettaisiin maininta työnhakijan menettelyn toistuvuudesta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työnhakijalle asetettaisiin seitsemän päivän korvaukseton määräaika säännöksessä lueteltujen laiminlyöntien ja muun vastaavan menettelyn takia, vaikka kyse olisi ensimmäisestä laiminlyönnistä. Korvauksetonta määräaikaa ei asetettaisi, jos työnhakijalla on ollut työttömyysturvalaissa tarkoitettu pätevä syy menettelyynsä.

Päteviä syitä koskeviin säännöksiin ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia lukuun ottamatta työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamien työpaikkojen hakemisen velvoittavuuden sekä osa-aikaisessa työssä olevien järjestämislaissa tarkoitetun työnhakuvelvollisuuden muuttamiseen liittyviä muutoksia 13 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 1 ja 1 a kohdassa säädettyjä alkuhaastattelua, työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevia pykäläviittauksia muutettaisiin vastaamaan järjestämislakiin ehdotettuja muutoksia. Jos kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuja toimia tehtäisiin jo alkuhaastattelussa ja työnhakija jättäisi saapumatta haastatteluun, seuraamus haastatteluun saapumatta jättämisestä asetettaisiin momentin 1 kohdan perusteella, eikä saman momentin 2 kohtaa sovellettaisi työnhakijan samaan menettelyyn.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa ei enää säädettäisi siitä, että työvoimaviranomaisen tarjoaman työn hakeminen on työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavaa vasta sitten, kun hänelle viimeksi järjestetystä alkuhaastattelusta on kulunut vähintään kuusi kuukautta. Yhdessä järjestämislain 39 ja 40 §:än ehdotettujen muutosten kanssa työttömyysturvalain muutos tarkoittaisi sitä, että työvoimaviranomaisen tekemä työtarjous olisi työnhakijaa velvoittava työttömyyden alkamisesta lukien.

Vakiintuneesti käytetty ilmaus työvoimaviranomaisen tarjoamasta työstä korvattaisiin 1 momentin 6 kohdassa työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamalla työllä. Muutos olisi ainoastaan kielellinen ja kuvaisi paremmin sitä, mistä kyseessä olevassa työnvälitykseen liittyvässä toimessa on kyse.

Luvun 13 §:ä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnhakijalla ei enää olisi pätevää syytä kieltäytyä työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamasta työstä sillä perusteella, että hän on jo hakenut riittävää määrää työmahdollisuuksia ja näin täyttänyt työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan kirjatun työnhakuvelvollisuuden. Tähän liittyen haettavaksi osoitetun työn hakematta jättämistä tarkasteltaisiin jatkossa erikseen suunnitelmaan sisältyvän työnhakuvelvollisuuden toteuttamista koskevasta tarkastelusta.

Käytännössä edellä mainittu tarkoittaa sitä, että korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoitteita voitaisiin asettaa sekä osoitetun työn hakematta jättämisestä lukien ja tästä riippumatta suunnitelmaan sisältyvän työnhakuvelvollisuuden laiminlyömisestä. Viimeksi mainituissa tilanteissa seuraamus alkaisi nykyistä vastaavasti suunnitelmaan merkityn tarkastelujakson päättymisestä lukien.

Koska haettavaksi osoitetun työn hakematta jättämistä tarkasteltaisiin jatkossa erikseen suunnitelmaan sisältyvän työnhakuvelvollisuuden toteuttamista koskevasta tarkastelusta, pykälän nykyinen 2 momentti kumottaisiin. Momentissa säädetään nykyisin mainittujen tilanteiden tarkastelemisesta kokonaisuutena.

Ehdotettu 2 momentti olisi sisällöltään uusi. Siinä säädettäisiin valtuudesta säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin työttömyysturvaseuraamusten alkamisajankohtaan vaikuttavista seikoista muun muassa niissä tilanteissa, joissa työnhakija on jättänyt hakematta työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamaa työtä tai työnhakija on laiminlyönyt hakea työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa edellytetyllä tavalla. Työttömyysturvaseuraamusten asettamisen perusteista säädettäisiin laissa ja asetuksessa ainoastaan siitä, mistä lukien seuraamus asetetaan.

10 §. *Toistuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely.* **10 a §.** *Työttömyysturvaoikeuden palautuminen.* Nykyisen 10 §:n otsikko muutettaisiin kuvaamaan paremmin säännöksen sisältöä. Nykyisen 10 §:n 2–3 momentti siirrettäisiin uudeksi 10 a §:ksi. Muutoksen tarkoituksena on selkeyttää säännösten rakennetta. Nykyisen 10 §:n 4 momentin ensimmäinen virke siirrettäisiin uuden 10 a §:n 3 momentiksi ja kaksi viimeistä virkettä 10 §:n 2 momentiksi.

Ensin mainitun 10 §:n 1 momentissa säädetty työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvä porrastettu ankaroituminen kumottaisiin. Uuden 1 momentin mukaan työnhakijalle asetettaisiin työssäolovelvoite uuden laiminlyönnin tai vastaavan menettelyn takia, jos työnhakijalle olisi asetettu vuoden kuluessa korvaukseton määräaika esitetyn 9 §:n taikka korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite nykyisen 10 §:n nojalla.

Työnhakijan menettelyä tarkasteltaisiin vuoden ajanjaksolla uudesta laiminlyönnistä tai vastaavasta menettelystä taaksepäin luettuna. Ratkaisevaa olisi nykyistä vastaavasti se ajankohta, jona työnhakijan katsotaan menetelleen moitittavasti. Aiemman seuraamusta koskevan asian käsittelyajankohdalla ei olisi merkitystä, kuten ei myöskään sillä, onko aiempi seuraamus jo ehditty asettaa työnhakijan menetellessä uudelleen moitittavana pidettävällä tavalla.

Nykyisen 10 §:n 2 momentin johdantokappaleessa (uuden 10 a §:n 1 momentin johdantokappaleessa) säädetään työssäolovelvoitteen kestosta. Kestoa lyhennettäisiin nykyisestä 12 kalenteriviikosta kuuteen kalenteriviikkoon. Muutoksella helpotettaisiin etuusosoikeuden palautumista. Työssäolovelvoitetta täyttäviin toimiin tai työssäolovelvoitteen kerryttämiseen liittyviin laskentasääntöihin ei esitetä muutoksia. Kokoaikainen ja osa-aikainen työ kerryttäisivät työssäolovelvoitetta edelleen 5 luvun 4 §:ssä säädettyjen palkansaajan työssäoloehtoon liittyvien ansiorajojen perusteella, ja työssäoloehtokuukaudet muunnettaisiin kalenteriviikoiksi 14 luvun 1 c §:n nojalla.

Luvun 10 §:n 2 momentti vastaisi nykyistä. Säännöksen merkitys kuitenkin kasvaisi, koska työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamien työpaikkojen hakemisen velvoittavuutta lisättäisiin. Säännöksen perusteella työnhakijalle ei voisi tulla asetettavaksi esimerkiksi kahta samasta päivästä alkavaa korvauksetonta määräaikaa tai työssäolovelvoitetta 9 §:ssä tarkoitetun menettelyn perusteella.

11 §. *Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin.* Pykälän 1 momentin johdantokappaleessa säädettyjä viittauksia alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun muutettaisiin vastaamaan järjestämislakiin ehdotettuja muutoksia.

12 §. *Pätevä syy jättää toteuttamatta työnhakuvelvollisuutta.* Pykälän otsikkoa ja johdantokappaletta muutettaisiin kuvaamaan nykyistä paremmin pykälän sisältöä. Lisäksi pykälän 1 kohdassa säädettyjä viittauksia työnhakuvelvollisuuden asettamiseen muutettaisiin vastaamaan järjestämislakiin ehdotettuja muutoksia. Muutokset eivät vaikuttaisi pykälän asiasisältöön.

13 §. *Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä.* Pykälän 2 ja 3 kohta kumottaisiin. Lakiteknisesti tämä toteutettaisiin muuttamalla pykälän johdantokappale ja 1 kohta uudeksi 1 momentiksi. Samalla johdantokappaleen ilmaus työvoimaviranomaisen tarjoamasta työstä korvattaisiin 9 §:än ehdotettua muutosta vastaavasti työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamalla työllä.

Pykälän 2 kohdassa säädetään nykyisin tilanteista, joissa työnhakija on vähintään kaksi viikkoa kestävässä osa-aikatyössä. Jatkossa työnhakijalla ei tässä tilanteessa enää olisi tällä perusteella pätevää syytä kieltäytyä työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamasta työstä.

Työnhakijalla ei enää olisi pätevää syytä kieltäytyä myöskään nykyisessä 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamasta työstä sillä perusteella, että hän on jo hakenut riittävää määrää työmahdollisuuksia ja näin täyttänyt työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan kirjatun työnhakuvelvollisuuden.

Pykälän nykyinen 4 kohta siirrettäisiin uudeksi 2 momentiksi. Momentti vastaisi sisällöltään muutoin nykyistä 4 kohtaa, mutta siihen tehtäisiin vastaava kielellinen muutos kuin pykälän nykyiseen johdantokappaleeseen.

11 luku Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §. *Työvoimaviranomaisen työvoimapolitiittinen lausunto.* Työvoimaviranomaisen toimivallasta antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen säädetään 11 luvun 4 §:ssä ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen toimivallasta saman luvun 4 a §:ssä.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen toimivaltaan kuuluu antaa lausunto muun muassa 2 a luvussa tarkoitetusta työnhakijan työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä lukuun ottamatta mainitun luvun 10 §:n 2 ja 3 momenttia etuuden palautumisesta. Tilanteet liittyvät työttömyysturva-oikeuden palautumiseen sen jälkeen, kun työnhakijalle on asetettu työssäolovelvoite eli hän on menettänyt oikeutensa työttömyysetuuteen toistaiseksi.

Koska kehittämis- ja hallintokeskus ei anna työvoimapolitiittista etuusoikeuden palautumisesta mainituissa tilanteissa, toimivalta kuuluu työvoimaviranomaiselle. Toimivalta on kuitenkin johdettava tulkinnalla 11 luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohdasta. Jotta toimivallasta säädettäisiin laissa yksiselitteisesti, mainittua 1 kohtaa täydennettäisiin säätämällä, että työvoimaviranomainen antaa työvoimapolitiittisen lausunnon myös niissä 2 a luvussa säädetyissä tilanteissa, joissa toimivalta ei 4 a §:n nojalla kuulu kehittämis- ja hallintokeskukselle.

14 luku Erinäisiä säännöksiä

1 c §. *Työssäolokuukauden laskennallinen muuntaminen kalenteriviikoiksi.* Pykälässä säädettyä säännösviittausta muutettaisiin vastaamaan 2 a lukuun ehdotettuja muutoksia.

Voimaantulo. Lainkohta sisältäisi voimaantulosäännöksen ja siirtymäsäännöksiä.

7.5 Saamen kielilaki

2 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin työvoimaviranomiset. Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnille, ja TE-toimistot lakkautettiin 1.1.2025 alkaen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetulla lailla (380/2023). Kunnan on tullut 1.1.2025 alkaen järjestää julkiset työvoimapalvelut joko itse tai lain sitä vaatiessa kuntien on tullut muodostaa muiden kuntien kanssa työvoimapalveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue). Saamelaisten kotiseutualueen kunnat ovat ottaneet käyttöön julkisten työvoimapalveluiden järjestämiseksi niin sanotun vastuukuntamallin. Tällä hetkellä on esimerkiksi sovittu, että saamelaisten kotiseutualueelle kuuluva Enontekiön kunta kuuluu Tunturi-Lapin ja Pellon työllisyysalueeseen, jonka vastuukuntana eli työvoimaviranomaisena toimii kotiseutualueelle kuulumaton Kittilän kunta. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan työvoimaviranomaisella tarkoitetaan kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä toimialueellaan. Kuntien yhteistoiminta julkisissa työvoimapalveluissa on mahdollista toteuttaa vastuukuntamallin sijasta myös kuntayhtymämallilla. Voimassa oleva saamen kielilaki tunnistaa kotiseutualueella toimivat kuntayhtymät, mutta ei työvoimapalveluissa käytettyä vastuukuntamallia. Vaikka kotiseutualueen kunnat ovat vastuullisia noudattamaan saamen kielilain velvoitteita myös siinä tapauksessa, että ne siirtävät lakisääteisten palveluiden järjestämisen toisaalle, tulisi työvoimaviranomaiset selvyiden vuoksi lisätä nimenomaisesti saamen kielilain soveltamisalaan. Kielellisten oikeuksien toteutuminen ei voi jäädä riippuvaiseksi siitä, millä yhteistoimintamallilla kunnat lakisääteiset julkiset työvoimapalvelunsa toteuttavat.

7.6 Laki tulotietojärjestelmästä

13 §. *Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä.* Pykälän 1 momentin 34 kohdassa säädetään tiedoista, joita tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa kunnalle tai kuntayhtymälle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen tehtävien toimeenpanoa varten. Kohtaa muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin tiedot palvelutarpeen arviointia varten.

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä. Kunnan tai kuntayhtymän tiedonsaantioikeus perustuisi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 115 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan työvoimaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimapalveluiden toimeenpanossa välttämättömät tiedot toiselta työvoimaviranomaiselta, muulta kunnan viranomaiselta, valtion viranomaiselta, hyvinvointialueelta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työllisyysrahastolta, työvoimapalvelujen palveluntuottajalta, muulta työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymistä tukevan palvelun tuottajalta sekä 54 §:ssä tarkoitetun työkokeilun toteuttajalta. Työvoimaviranomaisella tarkoitetaan mainitun lain mukaan sitä kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä toimialueellaan.

Työnhakijalle järjestettävän palveluprosessin lähtökohtana on työnhakijan palvelutarve, jonka arvioimisesta säädetään järjestämislain 37 §:ssä. Palvelutarpeen arvioinnin toimeenpanon kannalta olennaisia tietoja olisivat muun muassa palkkoja ja tuloja koskevat tiedot sekä tiedot tuloerien ansainta-ajankohdista ja ammattinimikkeistä.

7.7 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

7 §. *Työttömyys.* Pykälän 5 momenttia muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin työvälitystilaston yhteydestä maininta työ- ja elinkeinoministeriöstä tilaston laatijana. Työ- ja elinkeinoministeriö ei enää laadi tilastoa, vaan se kuuluu kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviin.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1330/2002) on säädetty, milloin työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä. Asetus on annettu työttömyysturvalain 2 a luvun 4 §:n 4 momentin nojalla. Asetus ei vaikuta siihen, asetetaanko työnhakijalle korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite, vaan ainoastaan siihen, miten mistä alkaen mahdollinen seuraamus asetetaan.

Asetusta täydennettäisiin työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 2 momenttiin ehdotetun uuden asetuksenantovaltuuden nojalla. Asetuksessa säädettäisiin työttömyysturvaseuraamusten alkamisajankohtaan vaikuttavista seikoista myös muun muassa niissä tilanteissa, joissa työnhakija on jättänyt hakematta työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamaa työtä tai työnhakija on laiminlyönyt hakea työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa edellytetyllä tavalla.

Julkisista työvoimapalveluista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (385/2024) säädetään työllistymissuunnitelman hyväksymisestä ja tallentamisesta. Asetusta täydennettäisiin työllistymisen monilaisesta edistämisestä annetun lain 4 §:n 3 momenttiin ehdotetun uuden asetuksenantovaltuuden nojalla. Asetusta täydennettäisiin siten, että siinä säädettäisiin myös työllistymissuunnitelman korvaavan monialaisen työllistymissuunnitelman hyväksymisestä ja tallentamisesta.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2026. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain eräät lainkohdat ja pykälät tulisivat voimaan vasta 1.9.2026.

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Ehdotetut muutokset tulisivat pääosin voimaan 1.1.2026. Lain ehdotetuista muutoksista 32 §:n 3 momentti, 38 §:n 2 momentin 6 kohta, 127 §:n 3 momentti, 128 §, 128 a §, 129 §, 129 a - 129 d §, 130 §, 130 a §, 130 b § sekä 131 § tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1.9.2026.

Järjestämislain muutoksiin sisältyisi kaksi siirtymäsäännöstä sellaisten henkilöiden osalta, jotka olisivat rekisteröityneet työnhakijoiksi ennen ehdotetun 129 §:n voimaantuloa. Siirtymäsäännöksen perusteella 129 §:ssä säädettyä työnhakijan velvollisuutta laatia ja julkaista työnhakuprofiili sovellettaisiin porrastetusti.

Jos henkilö olisi rekisteröitynyt työnhakijaksi ennen lain 129 §:n voimaantuloa ja pitänyt työnhakunsa voimassa yhdenjaksoisesti 34 §:ssä säädetyn työnhakukeskustelun järjestämiseen asti, 129 §:n 1 momentissa säädettyä 15 arkipäivän määräaikaan työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla sovellettaisiin työnhakijaan vasta siitä päivästä lukien, jolloin työnhakijalle järjestettäisiin 34 §:ssä tarkoitettu työnhakukeskustelu. Käytännössä työnhakijalla

olisi 15 arkipäivää aika laatia ja julkaista työnhakuprofiili palvelualustalla siitä päivästä lukien, jolloin työnhakijalle järjestettäisiin mainittu työnhakukeskustelu.

Jos henkilö olisi rekisteröitynyt työnhakijaksi ennen lain 129 §:n voimaantuloa ja hänen työnhakunsa voimassaolo päättyisi 129 §:n voimaantulon jälkeen, sovellettaisiin 129 §:n 1 momentissa säädettyä 15 arkipäivän määräaika työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla siitä päivästä lukien, jolloin työnhakija rekisteröityisi uudelleen työnhakijaksi. Käytännössä työnhakijalla olisi 15 arkipäivää aikaa laatia ja julkaista työnhakuprofiili palvelualustalla siitä päivästä lukien, jolloin hän rekisteröityisi uudelleen työnhakijaksi.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

Työttömyysturvalain muutoksen voimaantulosäännöksen 2 momenttiin sisältyisi tavanomainen työttömyysturvalain aiemmissakin muutoksissa käytetty siirtymäsäännös. Siirtymäsäännöksessä säädettäisiin työttömyysturvalain 2 a luvussa tarkoitetusta työnhakijan menettelystä, joka on tapahtunut viimeistään 31.12.2025. Näissä tilanteissa työnhakijan menettelyä arvioitaisiin ja mahdollinen työttömyysturvaseuraamus asetettaisiin 31.12.2025 asti voimassa olleiden työttömyysturvalain 2 a luvun säännösten perusteella.

Työttömyysturvalain muutokseen liittyvä 2 momentin mukainen siirtymäsäännös olisi tarpeen, koska työttömyysturvaseuraamusten asettaminen ratkaistaan aina takautuvasti ja työnhakijan esimerkiksi loppuvuonna 2025 tapahtuneen menettelyn vaikutus hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta voi tulla ratkaistavaksi alkuvuonna 2026. Jossakin määrin sattumanvaraisella käsittelyajankohdalla ei olisi vaikutusta työnhakijan työttömyysturvaoikeuteen.

Voimaantulosäännöksen 3 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa työnhakija on menetellyt ennen esitettyjen muutosten voimaantuloa työvoimapoliittisesti arvioituna moitittavasti esityksen mukaisen vuoden tarkastelujakson kuluessa. Jos kyse oli ensimmäisestä laiminlyönnistä, työnhakijalle ei näissä tilanteissa ole asetettu korvauksetonta määräaika työttömyysturvalain nykyisin voimassa olevan 2 a luvun 9 §:n nojalla. Selkeyden vuoksi näitä seuraamuksetta jääneitä laiminlyöntejä ei otettaisi huomioon arvioitaessa työnhakijan menettelyn toistuvuutta esitettyä 2 a luvun 10 §:ää sovellettaessa. Samalla suojattaisiin työnhakijan luottamusta siihen, että menetellessään tietyllä tavalla hänellä on ollut mahdollisuus arvioida menettelynsä vaikutuksia hänen työttömyysturvaoikeuteensa.

10 Toimeenpano ja seuranta

Palvelutarpeen arvioinnin tueksi kehitettäisiin luvussa 2.1.5 kuvattua työllistymistodennäköisyyden todennäköisyyttä arvioivaa laskentatyökalua työvoimaviranomaisten asiantuntijoiden avuksi.

Työnhakijan palveluprosessin tehokas toteuttaminen edellyttää, että työvoimaviranomainen huolehtii siitä, että työnhakija tietää, mitä toimia häneltä edellytetään koko työnhaun ajan. Huomiota tulisi kiinnittää työnhakijan informoinnin selkeyteen ja ymmärrettävyyteen. Erityisen merkittävää tämä on tilanteissa, joissa työnhakijan henkilöön liittyvät ominaisuudet, kuten esimerkiksi puutteellinen kielitaito tai vammaisuus, voivat vaikeuttaa työnhakua ja asiointia työvoimaviranomaisen kanssa.

Kaikkien työnhakijoiden kohdalla on olennaista, että työnhakija on selvillä hänen tehtäväkseen asetettujen työnhakuun, työnhakijan palveluprosessiin ja muihin palveluihin liittyvien toimien

velvoittavuudesta ja mahdollisten laiminlyöntien vaikutuksesta hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta ja muita sosiaalietuuksia. Työvoimaviranomaisen tulisi huolehtia työnhakijan riittävästä informoinnista muun muassa työllistymissuunnitelmaa tai sen korvaavaa suunnitelmaa laadittaessa, palveluihin ohjattaessa, erilaisten kutsukirjeiden yhteydessä sekä osoittaessa työnhakijan haettavaksi tietty työpaikka. Tämän kaltainen ennakollinen informointi olisi myös työvoimaviranomaisen näkökulmasta tarkoituksenmukaisempaa kuin mahdollisten työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien asioiden jälkikäteinen selvittäminen. Pelkästään esimerkiksi viranomaisten verkkosivuilla oleva yleinen informaatio työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä ei välttämättä aina ole riittävää.

Työnhakijan tahattomien unohdusten ja erehdyksen välttämiseksi otettaisiin käyttöön toimeenpanoa tukemaan tekstiviestinä lähetettävä ennakollinen muistutus. Muistutus lähetettäisiin muun muassa ennen lähestyvää tapaamista työvoimaviranomaisen kanssa sekä työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamien työpaikkojen ja työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun toimen toteuttamisen määräajan lähestyessä loppuaan.

Kehittämis- ja hallintokeskus antaa työvoimapoliittisen lausunnon niistä työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä, joihin viitataan työttömyysturvalain 11 luvun 4 a §:ssä. Esitetyt muutokset aiheuttavat tarpeen muuttaa työ- ja elinkeinoministeriön elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle annettua ohjetta keskuksen tehtävistä työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanossa. Lisäksi keskuksen omia työohjeita ja sen työvoimaviranomaisille tuottamaa tukimateriaalia tulee päivittää, samoin kuin työnhakijoille suunnattua neuvontamateriaalia.

Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä on lain nojalla antaa oikeudellista tukea järjestämislain ja työttömyysturvalain toimeenpanossa. Tässä yhteydessä huomioidaan ehdotetut lakimuutokset.

Esitetyt muutokset edellyttävät työvoimaviranomaisten käytössä olevien valtakunnallisten tietojärjestelmien muuttamista. Näistä muutoksista vastaa KEHA-keskus.

11 Suhde muihin esityksiin

Hallitus on antanut eduskunnalle syysistuntokaudella tämän hallituksen esityksen lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön valmisteleman hallituksen esityksen eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi (jäljempänä HE yleistuesta) sekä saman ministeriön valmisteleman hallituksen esityksen eduskunnalle toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta (jäljempänä HE toimeentulotuesta).

Tämä hallituksen esitys (jäljempänä tässä luvussa TYKE-esitys) ja mainitut kaksi muuta esitystä vaikuttavat työttömille tarjottaviin työvoimapalveluihin ja heille maksettaviin sosiaalietuuksiin. Seuraavassa kuvataan tiiviisti esitysten muodostama kokonaisuus. Esityskokonaisuutta ja esitysten yhteisvaikutuksia on kuvattu ja arvioitu laajemmin sosiaali- ja terveysministeriössä ja työ- ja elinkeinoministeriössä [laaditussa muistiossa](#).

Työnhakijaksi ilmoittautuminen ja työnhakijoille tarjottavat palvelut

Toimeentulotuen hakijalla olisi lähtökohtaisesti velvollisuus ilmoittautua työttömäksi kokoaikatyön hakijaksi työvoimaviranomaiselle. Näille henkilöille maksettaisiin etuuden

saamisen edellytysten täyttyessä työttömyysturvan ansiopäivärahaa tai uutta yleistukea. Nämä henkilöt tulisivat myös työvoimaviranomaisen työnhakijalle järjestämän palveluprosessin sekä muiden työnhakua ja työllistymistä tukevien palveluiden ja velvoitteiden piiriin. (HE toimeentulotuesta)

Työvoimaviranomaisen työnhakijalle järjestämää palveluprosessia koskevaa sääntelyä kevennettäisiin (TYKE-esitys). Jos yleistukea saavan työnhakijan työttömyys pitkittyy, työvoimaviranomainen järjestäisi hänelle palvelujakson, jonka aikana palveluita järjestettäisiin tehostetusti (HE yleistuesta).

Työnhakijaksi rekisteröityneellä henkilöllä olisi velvollisuus laatia ja julkaista työnhakuprofiili. Lisäksi työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamien työpaikkojen hakemisen velvoittavuutta lisättäisiin ja osa-aikaisessa työssä oleville asetettavaa velvollisuutta hakea tiettyä määrää työmahdollisuuksia kuukauden aikana tiukennettaisiin. (TYKE-esitys)

Sosiaaliturva

Työttömyysturvan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yhdistettäisiin uudeksi yleistukinimiseksi etuudeksi. Pääsääntöisesti yleistuen maksamisen edellytykset vastaisivat nykyisiä työttömyysetuuksia ja selvästi suurimmalla osalla nykyisin työttömyysetuutta saaneista yleistuki vastaisi määrältään peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea. (HE yleistuesta)

Työnhakuun, työnhakijan palveluprosessiin sekä työnhakua ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyviä työttömyysturvaseuraamuksia muutettaisiin. Muutokset koskisivat sekä työttömyysturvan ansiopäivärahan että yleistuen saajia. Ensimmäisestä laiminlyönnistä asetettaisiin seitsemän kalenteripäivää kestävä korvaukseton määräaika eli niin sanottu karenssi. Laiminlyöntien toistuessa työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen toistaiseksi, eli hänelle asetettaisiin työssäolovelvoite. (TYKE-esitys ja HE yleistuesta)

Jos toimeentulotuen saaja menettäisi oikeutensa työttömyysturvan ansiopäivärahaan tai yleistukeen, toimeentulotuen perusosaa voitaisiin alentaa ansiopäivärahan tai yleistuen menettämisen keston perusteella porrastettuna 20 tai 40 prosentilla enintään kuuden kuukauden ajalta. Toimeentulotuen alentaminen ansiopäiväraha- tai yleistukioikeuden menettämisen perusteella olisi lähtökohtana, mutta laissa säädettäisiin tietyistä poikkeuksista. (HE toimeentulotuesta)

Jos perustoimeentulotuen hakija ei ilmoittautuisi työttömäksi kokoaikatyön hakijaksi tai hakisi ensisijaisia etuuksia, toimeentulotuen perusosaa voitaisiin alentaa toistaiseksi 50 prosentilla. (HE toimeentulotuesta)

Kooste keskeisistä yhteisvaikutuksista

Kaikkien kolmen esityksen vaikutus työvoimaviranomaisen työmäärään olisi selvästi laskeva. Vaikka toimeentulotukiesityksessä ja yleistukiesityksessä ehdotettujen muutosten arvioidaan lisäävän työvoimaviranomaisen työmäärää, niin TYKE-esityksessä ehdotetut muutokset vähentäisivät työmäärää niin paljon, että esitysten yhteisvaikutuksena työmäärä vähenisi noin 450 henkilötyövuotta vastaavalla määrällä. Esitysten yhteisvaikutusten ei katsottaisi olevan ristiriidassa perustuslaissa turvatun kuntien itsehallinnon kanssa tai vaarantavan rahoitusperiaatteen toteutumista.

Toimeentulotukiesityksen ja yleistukiesityksen ehdotukset lisäisivät Kelan työmäärää 10 miljoonan euron verran, koska toimeentulotukiesityksen vuoksi yleistuen saajia tulisi kuukaudessa 15 000 enemmän kuin mitä yleistukiesityksessä on arvioitu. Kaikkien kolmen esityksen yhteisvaikutus hyvinvointialueisiin olisi välillinen, koska hyvinvointialueille ei esitettäisi lisää tehtäviä. Vaikutus perustuisi parempaan ja nopeampaan palveluohjaukseen.

Toteutuessaan esitysten yhteisvaikutukset kohdistuisivat työttömään työvoimaan, joka on hyvin heterogeeninen ihmisryhmä. Esitysten yhteisvaikutukset työttömien henkilöiden toimeentuloon riippuisivat pääosin heidän käyttäytymisvaikutuksistaan, joiden tarkempaan arviointiin sisältyy kuitenkin merkittäviä epävarmuuksia. Seuraamusten ja niiden uhan tavoitteena on myös ohjata henkilön käyttäytymistä. Työttömyyden ikäryhmittäisen rakenteen ja työttömien ja toimeentulotuensaajien sukupuolijakauman vuoksi esitysten yhteisvaikutusten arvioidaan kohdistuvan eniten nuoriin ja miehiin. Yhteisvaikutukset kohdistuisivat todennäköisesti myös matalasti koulutettuihin, maahanmuuttajiin ja pitkäaikaistyöttömiin. Keskeinen yhteisvaikutus olisi vaikutus yksilön toimeentuloon.

Perusoikeuksista esitysten kannalta keskeisiä ovat perustuslaissa turvatut yhdenvertaisuus, oikeus työhön ja elinkeinovapaus sekä oikeus sosiaaliturvaan. Lisäksi muistiossa on arvioitu Suomen kansainvälisesti sitovia velvoitteita, kuten YK:n yleissopimusta vammaisten henkilöiden oikeuksista.

Eri vammat vaikuttavat eri tavoin toimintamahdollisuuksiin, joten kaikkia vammaisia henkilöitä koskevia yleistyksiä vaikutuksista ei voida tehdä. Toimeentulotuen saajien terveydentila on keskimäärin muuta väestöä heikompi, joten toimeentulotukea saavien henkilöiden siirtymiseen toimeentulotuen piiristä työttömyysturvan piiriin voi liittyä haasteita, jos henkilön työ- ja toimintakyky on heikko. Työ- ja toimintakyvyn parempaa huomioimista työvoimaviranomaisessa ja työvoimaviranomaisten mahdollisuutta kohdistaa resursseja enemmän tukea tarvitseviin työnhakijoihin kuitenkin edistettäisiin TYKE-esityksessä. Ehdotukset edistäisivät tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumista. Esityksissä ehdotetut muutokset eivät myöskään johtaisi siihen, että vammaisen henkilö esimerkiksi menettäisi oikeutensa työttömyysturvaan sen vuoksi, että hän kieltäytyisi työstä, jota hän ei kykenisi vammansa vuoksi tekemään tai henkilön toimeentulotuen perusosaa alennettaisiin osatyökykyisyyden tai vamman vuoksi. Yleistuen katsotaan turvaavan vammaisten henkilöiden työttömyyden aikaista perustoimeentuloa ja toteuttavan YK:n vammaisyleissopimuksen Suomea sitovia velvoitteita.

Esitysten ei katsota olevan muutoinkaan ristiriidassa perustuslain yhdenvertaisuusvaatimuksen kanssa. Toimeentulotukiesitykseen sisältyvä velvoite ilmoittautua kokoaikatyötä hakevaksi työnhakijaksi työvoimaviranomaiseen koskisi vain henkilöitä, joilla ei olisi hyväksyttävää syytä olla vastaanottamatta työtä. Lisäksi TYKE-esityksessä huomioidaan myös työnhakuprofiilin julkaisuvelvollisuudessa esimerkiksi henkilöiden työkyky ja kielitaito. Yhteisvaikutuksena näillä olisi myönteinen vaikutus myös toimeentulotuelta siirtyvien henkilöiden tilanteissa yhdenvertaisuuden toteutumiseen.

Oikeutta sosiaaliturvaan heikentäisivät vain toimeentulotuen ansiotulovähennyksen poisto ja perusosaan esitetty tasomuutos. Muilta osin työttömät ja työvoimaviranomaiseen työnhakijaksi ohjattavat toimeentulotukea hakevat henkilöt voisivat omalla menettelyllään toimia siten, etteivät he menettäisi oikeuttaan työttömyysetuuteen tai toimeentulotuen määrää ei alennettaisi. Sellaisia uusia työnhakijoita, joille muutosten perusteella asetettaisiin työssäolovelvoite ja jotka olisivat toimeentulotukeen liittyvän perusosan alentamisen harkinnan piirissä, arvioidaan olevan vuosittain noin 4 200.

Muutokset, joissa toimeentulotukea saavat henkilöt siirtyisivät syyperusteisen etuuden eli työttömyysturvan piiriin puolestaan tukisivat perustuslaissa tarkoitetun sosiaalietuuksien etusijajärjestyksen toteutumista. Lisäksi kaikkien kolmen esitysten on arvioitu muodostavan kokonaisuuden, joka tukisi perustuslaissa turvattua oikeutta työhön.

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan työttömyysturvalain 2 luvun 13 §:n muuttamista. Hallituksen yleistukea koskevassa esityksessä ehdotetaan saman pykälän 4 momentin kumoamista. Jos eduskunta hyväksyy molemmat esitykset, mainittu momentti tulisi kumottavaksi. Esitysten yhteensovittamisesta tulisi huolehtia eduskuntakäsittelyn aikana, ottaen huomioon yleistukeen liittyvien muutosten tässä hallituksen esityksessä esitettyjä muutoksia myöhäisemmäksi tarkoitettu voimaantulo.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esityksessä ehdotetaan täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettäväksi lakisääteisen velvoitteen edellyttämän määrän ja aikataulun sijasta työvoimapolitiittisen harkinnan perusteella. Esityksessä arvioidaan, että täydentävät työnhakukeskustelut vähenisivät noin kolmasosalla vuoden 2023 toimeenpanon tasosta, mikä vastaa arviolta noin 2,9 miljoonan euron suuruista vähenemäksi arvioidun työpanoksen kustannusta. Lisäksi muistutusvelvoitteen kumoaminen toisi työvoimaviranomaisille arviolta noin 400 000 euron vuosittaiset säästöt. Edellä arvioidut vaikutukset huomioitaisiin kuntien peruspalveluiden valtionosuuksissa momentilla 28.90.30 tehtäväm muutoksesta aiheutuvana 1,08 miljoonan euron suuruisena vähennyksenä vuodesta 2026 alkaen.

Palveluprosessiin ehdotetut muutokset koskien työvoimaviranomaisen kirjallista muistutusta, työvoimaviranomaisen osoittamia työmahdollisuuksia, alkuhaastatteluita sekä asioinnin laiminlyöntien seuraamuksia edellyttäisivät tietojärjestelmämuutoksia, jotka KEHA-keskuksen tekemän arvion mukaan olisivat enimmillään 420 000 euroa. Kumottavaksi ehdotetun muistutuksen tilalle rakennettaisiin ennakollinen muistutusjärjestelmä, jotta asiakkaiden tahattomat työnhaku- tai täydentävien työnhakukeskustelujen väliin jättämiset minimoitaisiin. Muistutusjärjestelmän on arvioitu aiheuttavan noin 150 000 euron kustannukset. Lisäksi Palvelualustalla julkaistavia työnhakuprofiileja sekä työvoimaviranomaisten palvelualustaa koskevaan sääntelyyn ehdotettujen muutosten aiheuttamien tietojärjestelmämuutosten kustannusarvio on KEHA-keskuksen arvion mukaan enimmillään 1 200 000 euroa.

Lisäksi valmistelussa on tunnistettu tarve palveluprosessin toimeenpanossa hyödynnettävän tekoälypohjaisentyökalun kehittämiseksi, joka KEHA-keskuksen arvion mukaan aiheuttaisi enimmillään 2 000 000 euron kehittämiskustannukset. Ehdotettujen lakimuutosten toimeenpano on mahdollista ilman palvelutarvearviotyökalua, mutta työkalu tukisi palvelutarpeeseen perustuvaa palveluprosessin toimeenpanoa merkittäväällä tavalla. KEHA-keskuksen toteuttamiin edellä kuvattuun tietojärjestelmäkustannuksiin ehdotetaan budjetoitavaksi 1,77 milj. euroa momentille 32.01.10 Digitalisaation kehittäminen (siirtomääräraha 3v).

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvät muutokset vähentäisivät julkiselle taloudelle aiheutuvia menoja arviolta noin 14,9 miljoonalla eurolla vuodessa. Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvä säästö jakautuisi sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa siten, että säästöstä kohdistuisi arviolta noin 10,8 miljoonaa euroa vuodessa

momentille 33.20.50 Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta (arviomääräraha) ja arviolta noin 17,3 euroa momentille 33.20.52 Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha). Valtion lisäksi säästää kohdistuisi kunnille, Työllisyysrahastolle ja työttömyyskassoille. Muutosten vuoksi momentilla 33.10.54 Asumistuki menot kasvaisivat arviolta noin 2,3 euroa vuodessa ja momentilla 33.10.57 Toimeentulotuki arviolta noin 21,8 euroa vuodessa.

12 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Esitettyjen muutosten tarkoituksena on parantaa työllisyyttä tehostamalla työnhakijan palveluprosessia sekä työnvälitykseen ja työnhakuun liittyviä toimia. Muutokset liittyvät myös työttömyysetuuden vastikkeellisuuteen.

Esityksen valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa merkityksellisiä ovat perustuslain 2 §:n 3 momentissa vahvistettu oikeusvaltioperiaate, 6 § (yhdenvertaisuus), 10 § (yksityiselämän suoja), 18 § (oikeus työhön), 19 § (oikeus sosiaaliturvaan), 21 § (oikeusturva) 80 § (vaatimus säätää lailla yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista) sekä 121 § (kunnallinen itsehallinto).

12.1 Yksityiselämän suoja

Perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädetyn julkisuusperiaatteen mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Viranomaisen henkilökisteriin talletettavat tiedot ovat perustuslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettuja viranomaisen hallussa olevia tallenteita (PeVL 3/2009 vp, s. 2/I ja PeVL 7/2019 vp, s. 6). Perustuslakivaliokunnan mukaan viranomaisen ylläpitämän Työmarkkinatorin työnhakuprofiilien tiedot kuuluvat viranomaisen asiakirjoina julkisuusperiaatteen soveltamisalaan (PeVL 14/2022 vp, s. 3).

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Saman lainkohdan mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen suojan osalta perustuslain säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämässä. (HE 309/1993 vp, s. 53/I-II)

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa henkilötietojen suojaa koskevan säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee näin ollen turvata oikeus henkilötietojen suojaan tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta. Säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä.

Perustuslakivaliokunnan mukaan yleisen tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvatujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Valiokunnan mukaan on lisäksi selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-

asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta. Arkaluonteisten tietojen käsittelyn on oltava välttämätöntä ja sääntelyn täsmällistä ja tarkkarajaista. (PeVL 82/2022 vp, s. 2–3).

Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan pitänyt henkilötietojen julkistamista perustuslain puitteissa mahdollisena toteuttaa julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 17/2021 vp, s. 42–43, PeVL 2/2017 vp, s. 7, PeVL 65/2014 vp, s. 4/ II—5/I, PeVL 32/2008 vp s. 2/I—3/II).

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että se on arvioinut useita esityksiä, joissa on ehdotettu säädettäväksi mahdollisuudesta julkistaa tietoverkossa tietopalveluna tietoja, jotka sisältävät muun muassa henkilötietoja. Valiokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaan yleiseen tietoverkkoon sijoitettavan henkilörekisterin tietosisällöstä ei voida tehdä massahakuja, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisiä hakuja (PeVL 82/2022 vp, s. 3 ja siinä valiokunnan viittaamat lausunnot).

Ensimmäisen lakiehdotuksen 14 luvun 128, 128 a, 129, 129 a - 129 d, 130 b § olisivat merkityksellisiä yksityisyyden suojan kannalta sekä työnhakijaksi rekisteröitymättömän henkilön että työnhakijaksi rekisteröityneen henkilön osalta. Lisäksi yksityisyyden suojan kannalta merkityksellisiä olisivat 1. lakiehdotuksen 114 § ja 7. lakiehdotuksen 13 §.

Henkilöasiakkaan vapaaehtoinen työnhakuprofiili

Työnhakuprofiilien laatimis- ja julkaisemismahdollisuuden tarjoaminen on jo nykyisin järjestämislain 14 luvussa säädetty julkisen vallan keino toteuttaa osaltaan perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyä velvollisuutta edistää työllisyyttä ja jokaisen oikeutta työhön sekä tukea työnhakijoiden työllistymistä.

Järjestämislain nykyisessä 14 luvussa säädetään henkilön vapaaehtoisesta mahdollisuudesta laatia ja julkaista lähtökohtaisesti nimetön työnhakuprofiili palvelualustalla. Sääntely vastaa asiasisällöltään 31.12.2024 kumotun julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 13 a luvun sääntelyä, joka on hyväksytty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 14/2022 vp— HE 225/2021 vp).

Henkilöasiakkaan eli henkilön, joka ei ole rekisteröitynyt työnhakijaksi työnhakuprofiilia koskeva ensimmäisessä lakiehdotuksessa ehdotettu sääntely vastaisi pääosin asiasisällöltään, mitä nykyisin säädetään järjestämislain 14 luvussa henkilön vapaaehtoisesta mahdollisuudesta laatia ja julkaista työnhakuprofiili. Nyt ehdotetussa sääntelyssä työvoimaviranomainen voisi löytää ja tunnistaa henkilöasiakkaan profiilin lakisääteisiä tehtäviä varten.

Ehdotetussa 128 a §:ssä säädettäisiin henkilöasiakkaiden työnhakuprofiilien sallitusta tietosisällöstä nykyistä vastaavasti, mutta sisältöä täsmennettäisiin koskemaan työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaisia tietoja. Henkilöasiakas voisi myös milloin tahansa muokata ja poistaa profiilinsa tietosisältöä. 128 a §:ä määritteli samalla sen tietosisällön, mitä työnhakuprofiilin laativasta ja julkaisevasta henkilöasiakkaasta käsiteltäisiin ja 130 §:n 1 momentissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti työnhakuprofiilien tietojen käyttötarkoituksista (momenttia ei ehdoteta muutettavaksi esityksessä). Työnhakuprofiilien tietojen käsittely perustuisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan KEHA-keskuksen ja

työvoimaviranomaisten osalta ja artiklan 3 kohdan mukaisesti säädettäisiin käsittelyn tarkoituksesta kansallisessa lainsäädännössä. Henkilöasiakkaan työnhakuprofiilien tiedot tulisi 129 d §:n 2 momentin mukaan poistaa nykyistä vastaavasti työnhakuprofiilien tietovarannosta, kun henkilö poistaa laatimansa profiilin palvelualustalta, mutta kuitenkin viimeistään, kun henkilön edellisestä kirjautumisesta palvelualustalle on kulunut yksi vuosi. Yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan kansallinen lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista. Tällaiset erityiset säännökset voivat koskea muun muassa säilytysaikoja, joita 129 d §:n 2 momentilla täsmennetään.

Ehdotetussa 129 c §:ssä säädettäisiin nykyistä järjestämislakia vastaavasti julkaistujen työnhakuprofiilien hakemisesta yksittäishakuina palvelualustalla. Pykälässä kuitenkin ehdotetaan nykytilaan muutosta siltä osin, että työnhakuprofiileita voisivat nykyisten työnantajien lisäksi hakea ja tarkastella palvelualustalle kirjautuneet yksityiset työnvälitysyrietykset. Lisäksi 129 c §:n 1 momentissa säädettäisiin tarkemmin, että työnantajat ja yksityiset työnvälitysyrietykset saisivat käsitellä työnhakuprofiilien tietoja vain rekrytointi- ja työnvälitystarkoituksiin, millä ohjattaisiin profiilien tietojen käyttöä tarkemmin ja pyrittäisiin estämään tietojen käyttäminen muuhun tarkoitukseen. Työnantajien ja yksityisten työnvälitysyrietyksien osalta tietojen käsittely perustuisi yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohtaan, eli tietojen käyttäminen perustuisi oikeutettuun etuun. Vaikka profiilit olisivat osaltaan julkisessa internetissä olevassa tietopalvelussa, on tahoja, jotka voisivat hakea ja tarkastella profiileja rajoitettu lainsäädännössä tarkoituksenmukaisuuden kannalta ja tämän vuoksi olisi välttämätöntä säätää tarkoituksista, joita varten oikeutetut tahot voisivat tietoja käsitellä. Edellä mainittujen tahojen vahvalla sähköisellä tunnistamisella olisi jälkikäteen edelleen tarvittaessa selvitettävissä, kuka olisi hakenut tai katsellut työnhakuprofiilien tietoja.

Huomioiden, että järjestämislain 14 luvun ehdotetut muutokset henkilöasiakkaan työnhakuprofiilin osalta vastaisivat pääosin nykyisen järjestämislain 14 luvun asiasisältöä vapaaehtoisesta työnhakuprofiilista, joka on syntynyt perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella, katsotaan että sääntely ei olisi ristiriidassa perustuslain 10 §:ssä turvattujen oikeuksien kanssa. Sääntelyn katsotaan myös täyttävän perustuslakivaliokunnan vakiintunut käytäntö henkilötietojen julkistamisesta internetissä olevassa tietopalvelussa, koska palvelusta ei voi tehdä massahakuja ja työnhakuprofiilien julkaisemiselle on oikeusturvatakeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet, jotka tulevat perustuslain 18 §:n 2 momentista. Lisäksi sääntelyä olisi esitettyssä muodossa pidettävä oikeasuhtaisena sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Työnhakijan työnhakuprofiili

Esityksen 1. lakiehdotuksen 14 lukuun sisältyy ehdotukset työnhakijan velvollisuudesta laatia ja julkaista työnhakuprofiili sekä työvoimaviranomaisen velvollisuudesta laatia ja julkaista profiili työnhakijasta, mikäli työnhakija ei itse toimi määrääjässä. Työnhakuprofiilin julkaisemisesta tältä osin todetaan olevan kyseessä uudenlainen arviointitilanne henkilötietojen suojan kannalta, jolle ei suoraan löydy selkeää vastinetta perustuslakivaliokokunnan aiemmasta lausuntokäytännöstä.

Työnhakijoiden työnhakuprofiilien tarkoituksena olisi, että henkilöt löytäisivät niiden avulla helpommin ja nopeammin itselleen työmahdollisuuksia, koulutuksia tai muita työllistymistä ja osaamisen kehittämistä tukevia palveluita ja että työnantajat ja työnvälittäjät löytäisivät helpommin ja nopeammin avoimiin tehtäviin tekijöitä. Kaikkien työnhakijoiden työnhakuprofiilien julkaisemisvelvollisuus ja työvoimaviranomaisen uusi lakisääteinen tehtävä olisivat myös ehdotettuja keinoja julkiselle vallalle toteuttaa perustuslain 18 §:n 2 momentissa

säädettyä velvollisuutta. Esitettyjen muutoksien arvioidaan lisäävän työllisyyttä 1250–2500 lisätyöllisellä.

Ehdotetun 129 §:n mukaan työnhakijan työnhakuprofiilin tulisi sisältää työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot koulutuksesta, työkokemuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Näitä tietoja pidettäisiin julkisina henkilötietoina. Tietosisällön perusteella julkaistu työnhakuprofiili olisi lähtökohtaisesti nimetön, mutta nimettömyyttä ei kuitenkaan voitaisi taata. Työnhakijalla olisi laaja mahdollisuus vaikuttaa itse profiilinsa lähtökohtaiseen nimettömyyteen, koska edellä mainitut tietosisällöt voitaisiin sisällyttää profiiliin ilman esimerkiksi työnantajaa tai koulutuksen järjestäjää yksilöiviä tietoja. Tällöin työkokemuksen osalta olisi esimerkiksi tehtävänimike tai alaa koskeva tieto ja työkokemuksen pituus. Lisäksi profiili voisi sisältää vapaamuotoisen esittelyn ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Näiden tietojen lisäämisen arvioitaisiin kuitenkin poistavan profiilin lähtökohtaisen nimettömyyden, riippuen kuitenkin tietojen sisällöstä. Mahdollisuus vapaamuotoisen esittelyn ja linkkien lisäämiseen olisi kuitenkin tärkeä ominaisuus työnantajien ja yksityisten työnvälitysyriyksien etsiessä avoimiin tehtäviin tekijöitä. Työnhakuprofiilin sisältämien tietojen rajaamiseksi säädettäisiin, ettei profiiliin saa sisällyttää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäväksi. Käytännössä työnhakija ei saisi sisällyttää profiiliinsa salassa pidettäviä tietoja ja lisäksi hänellä olisi mahdollisuus jättää jokin tieto sisällyttämättä profiiliin, mikäli hän arvioisi, että tieto voisi johtaa salassa pidettävän tiedon paljastumiseen.

Ehdotetun 128 §:n 4 momentissa säädettäisiin osaltaan nykyistä järjestämisalakia vastaavasti palvelualustan ylläpitäjän (KEHA-keskus) velvollisuudesta informoida kaikkia profiilin laatijoita ennen työnhakuprofiilin julkaisemista työnhakuprofiilin sisältämien tietojen rajoituksista sekä julkaisemisen vaikutuksista henkilötietojen suojaan. Informoinnista tulisi ilmetä ainakin lähtökohtainen nimettömyys tietyillä tiedoilla, vapaamuotoisen esittelyn ja linkkien vaikutus nimettömyyteen sekä profiilin sallittu ja kielletty tietosisältö. Työnhakija voisi vielä tässä vaiheessa vaikuttaa profiilinsa tietosisältöön ja nimettömyyteen muokkaamalla profiiliaan.

Työvoimaviranomainen voisi ehdotetun 129 a §:n perusteella sisällyttää työnhakijasta laatimaan ja julkaisemaan profiiliin ainoastaan profiilin laatimisen ja julkaisemisen kannalta tarpeellisia tietoja, joita voisivat olla työnhakijan: 1) työnhaun ja työllistymisen kannalta olennainen työkokemus, ilman työnantajaa yksilöivää tietoa; 2) työnhaun ja työllistymisen kannalta olennainen koulutus, ilman koulutuksen järjestäjää yksilöivää tietoa; 3) työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot voimassa olevista luvista ja pätevyyksistä, ilman myöntäjää yksilöivää tietoa; 4) työtoiveet, työnhakialue ja kielitaito ja 5) työnhakuprofiilissa itse julkaisemat tai työnhakijan julkaistavaksi pyytämät 129 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot. Näitä tietoja pidettäisiin julkisina henkilötietoina. Tietosisällön perusteella julkaistu työnhakuprofiili olisi lähtökohtaisesti nimetön, mutta nimettömyyttä ei kuitenkaan voitaisi taata. Työvoimaviranomaisen työnhakijasta julkaisema työnhakuprofiili olisi hieman suppeampi kuin mitä työnhakija itse voisi julkaista, mutta työnhakija voisi itse julkaista samanlaisen profiilin itsestään kuin työvoimaviranomainen, eli ilman yksilöiviä tietoja. Työnhakija voisi palvelualustalla tehdä työvoimaviranomaisen julkaisemalle työnhakuprofiilille vastaavia toimia kuin itse julkaisemalleen työnhakuprofiilille, eli esimerkiksi lisätä esittelyn ja linkkejä profiiliin sekä muokata ja poistaa profiilin tietosisältöä, mutta profiilin tulisi kuitenkin toimien jälkeen sisältää 129 §:ssä säädetyt tiedot.

Lisäksi 129 a §:n 3 momentissa säädettäisiin, ettei työvoimaviranomaisen työnhakijasta julkaisema työnhakuprofiili saisi sisältää laissa salassa pidettäväksi säädettyä tietoa ja tämä tarkoittaisi myös sitä, että profiili ei saisi sisältää sellaista tietoa, joka voisi työvoimaviranomaisen arvion mukaan johtaa laissa salassa pidettäväksi säädetyt tiedon

paljastumiseen. Lisäksi säädettäisiin, ettei työvoimaviranomaisen julkaisema työnhakuprofiili saisi sisältää erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, joilla tarkoitettaisiin tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja. Poikkeuksen muodostaisi kuitenkin tilanne, jossa työnhakija olisi itse mainitun tiedon julkaissut. Koko profiilin tietosisällön osalta työvoimaviranomaisesta rajoittaisi myös tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu tietojen minimointiperiaate, jota työvoimaviranomaisen tulisi lisäksi soveltaa työnhakuprofiilin sisältöön.

Työvoimaviranomaisen työnhakijasta laatimaan ja julkaisemaan työnhakuprofiilin voitaisiin käyttää järjestämislain 120 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon työnhakijasta tallennettuja tietoja. Valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavien tietojen käyttötarkoituksista säädetään voimassa olevan järjestämislain 112 §:ssä, jonka 1 momentin 1 kohdan mukaan henkilöasiakkaan, joka myös työnhakija on, tietoja voidaan käyttää järjestämislaissa tarkoitettujen palvelujen ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen sekä 3 kohdan mukaan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä koskevaan valvontaan, kehittämiseen, seurantaan, arviointiin, tilastointiin, ennakointiin ja ohjaukseen. Työnhakuprofiilin laatimisen ja julkaisemisen ei katsottaisi laajentavan sitä käyttötarkoitusta, jota varten tiedot olisi alun perin kerätty, koska työnhakuprofiili olisi henkilöasiakkaalle tarkoitettu järjestämislaissa oleva palvelu ja tällaiseen voidaan 112 §:n perusteella tietoja käyttää. Lisäksi tietojen käyttöä valtakunnallisesta tietovarannosta työnhakuprofiileihin rajoitetaan ehdotetun 129 a §:n perusteella niin, että profiileissa olisi vain ne välttämättömät tiedot, jotka olisivat myös oikeasuhtaisia tavoiteltuun päämäärään nähden.

Työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu käsittelyperuste työnhakuprofiilien tiedoille olisi 6 artiklan 1 momentin c alakohta. Työnhakijoiden työnhakuprofiilien tietojen käsittelyn tarkoituksesta säädetään jo nykyisin voimassa olevassa järjestämislain 130 §:ssä. Ehdotettu lakisääteinen tehtävä työnhakijoiden työnhakuprofiilien laatimisesta ja julkaisemisesta täyttäisi yleisen edun mukaisen tavoitteen, koska tavoitteena on työnhakijoiden työllistyminen ja se edistäisi perustuslain 18 §:n 2 momentissa julkiselle vallalle säädettyä velvollisuutta.

Työnhakija ei voisi poistaa laadittua työnhakuprofiilia tai perua sen julkaisemista työhaun voimassaolon aikana (nämä ovat toimia palvelualustalla), mutta työnhakija voisi muokata ja poistaa profiilinsa tietosisältöä, milloin vain, kunhan profiili sisältäisi toimien jälkeen 129 §:ssä säädetyt tiedot. Ehdotetussa 129 b §:ssä säädettäisiin tämän vuoksi työnhakijan oikeudesta pyytää työvoimaviranomaiselta työnhakuprofiilin julkaisemisen perumista, mikäli työnhakijalla ei olisi velvollisuutta laatia ja julkaista profiilia ehdotetun 129 b §:n 1 momentin perusteella. Mahdollisuudella turvattaisiin työnhakijan yksityisyyden suojaa, sillä työnhakijalla ei olisi muuten mahdollisuutta perua profiilinsa julkaisua työhaun voimassaolon aikana. Profiilin julkaisun perumisesta olisi mahdollista säätää kansallisesti yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan nojalla. Mahdollisuus perumiseen olisi yleisen edun mukainen ja oikeasuhtainen tavoiteltuun päämäärään nähden. Toimella suojattaisiin sitä, että profiili olisi ainoastaan tarpeellisen ja oikeasuhtaisen ajan julkaistuna. Jos työnhakija ei pyytäisi perumista, profiili olisi kuitenkin ainoastaan ennalta määrättyyn määräpäivään asti julkaistuna. Edellä mainitut toimet tulisi erottaa työnhakijoiden tietojen poistamisesta työnhakuprofiilien tietovarannosta, josta säädettäisiin ehdotetun 129 d §:n 3 momentissa. Työnhakijoiden työnhakuprofiilien tiedot poistettaisiin tietovarannosta, kun työnhakija työhaun voimassaolon päättymisen jälkeen poistaisi profiilinsa palvelualustalta, mutta kuitenkin viimeistään, kun palvelualustalle kirjautumisesta olisi kulunut yksi vuosi työhaun päättymisen jälkeen. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan kansallinen lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista, jos käsittely perustuu 6

artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Tällaiset erityiset säännökset voivat koskea muun muassa säilytysaikoja, joita ehdotetulla 129 d §:n 2 momentilla täsmennettäisiin.

Työnhakuprofiileissa olevia koulutus-, työkokemus-, osaamis- ja työtoivietietoja hyödynnettäisiin palvelualustalla jo nykyisin käytössä olevassa kohtaantotoiminnallisuudessa. Tietojen perusteella henkilölle voitaisiin esitellä työmahdollisuuksia ja palveluita hänelle sopivimmassa järjestyksessä ja työnantajalle sekä yksityiselle työnvälitysyritykselle työntekijöitä avoimena oleviin tehtäviin sopivimmassa järjestyksessä. Kohtaantotoiminnallisuus ei estäisi kirjautunutta henkilöä näkemästä alustalla julkaistuja työmahdollisuuksia, vaan henkilö voisi nähdä kaikki alustalla julkaistut työmahdollisuudet eikä työmahdollisuuksiin reagoimisella tai reagoimattomuudella olisi hänelle oikeusvaikutuksia. Kohtaantotoiminnallisuus hyödyntää yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettua profilointia, mutta palvelualustalla tapahtuvaa profilointia ei käytettäisi päätöksenteon perusteena eikä kyse ole myöskään automaattisesta päätöksenteosta (PeVL 14/2022 vp ja TyVM 3/2022 vp, s. 6–7). Kohtaantotoiminnallisuutta on arvioitu tarkemmin tietosuoja-asetuksen 22 artiklan suhteen (jaksossa 4.1.6.1, tietosuoja-asetuksen vaikutukset), eikä työnhakuprofiilin laatimis- ja julkaisemisvelvollisuuden arvioida asettavan työnhakijoita vastoin heidän tahtoaan 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun päätöksen kohteeksi.

Palvelualustalla käytössä olevaa kohtaantotoiminnallisuutta on myös arvioitu erikseen jaksossa 2.5.5, ”Palvelualustalla käytössä oleva kohtaantotoiminnallisuus”, tekoälysäädöksen näkökulmasta. Kohtaantotoiminnallisuuden on arvioitu olevan tekoälyasetuksen 6 artiklassa tarkoitettu suuririskinen tekoälyjärjestelmä, minkä vuoksi asetuksessa olevia suuririskistä tekoälyjärjestelmää koskevaa tekoälyasetuksen sääntelyä tulisi soveltaa kohtaantotoiminnallisuuteen.

Edellä esitetyillä perusteilla viranomaisten käsittelemät henkilötiedot työnhakijoista katsotaan rajatun vain niiden käsittelyn tarkoituksen kannalta välttämättömään suhteutettuna työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen sekä työvoimaviranomaiselle ehdotettuun uuteen lakisääteeseen tehtävään. Tiedot ja niiden käsittely on myös rajattu niin, että ne täyttävät yleisen tietosuoja-asetuksen tietojen minimointiperiaatteen suhteessa niillä tavoiteltuun päämäärään, eli työllisyyden edistämiseen ja julkiselle vallalle perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyyn velvoitteeseen suhteutettuna.

Ehdotetuissa 128, 129 sekä 129 a §:ssä olisi kysymys henkilötietojen julkaisemisesta koskevasta sääntelystä. Työnhakijoiden (sekä työnhakijaksi rekisteröityjen että muiden työnhakijoiden) työnhakuprofiilien julkaisemisen tarkoituksena olisi edistää työntekijöiden ja työpaikkojen kohtaantoa ja siten työllisyyttä. Vain julkaistuja työnhakuprofiileja voitaisiin käyttää työnantajien ja yksityisten työnvälitysyrityksien kohtaantotoiminnallisuudessa, eli esitettäessä kirjautuneelle taholle avoimeen tehtävään sopivimpia tekijöitä. Työnhakuprofiilien julkaiseminen onkin keino parantaa työnantajien ja yksityisten työnvälitysyrityksien mahdollisuutta löytää avoimeen tehtävään sopivia työntekijöitä, kun ainoastaan profiilin laatiminen ilman sen julkaisemista vaikuttaisi vain työnhakijan mahdollisuuteen löytää uusi työpaikka. Työnhakijoiden työnhakuprofiilien julkaisemisen katsotaan toteuttavan perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta edistää työllisyyttä ja pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön, varsinkin kun ehdotuksen mukaan työvoimaviranomainen laatisi ja julkaisisi profiilin työnhakijasta, joka ei profiilia itse julkaisisi. Mainittu työllisyyden edistämistä koskeva säännös on luonteeltaan julkiseen valtaan kohdistuva perustuslaillinen toimeksianto. Säännös ei ota kantaa työllisyyden hoidossa käytettävään keinovalikoimaan, vaan jättää julkiselle vallalle merkittävästi liikkumatilaa sen harkitsemisessa, miten työllisyyttä voidaan parhaiten edistää. Ehdotetuilla työnhakuprofiilia ja sen julkaisemista koskevilla säännöksillä pyritään edistämään sekä työnhakijoiden työllistymistä että työnantajien ja

yksityisten työnvälitysyriyksien osalta osaavan työvoiman saatavuutta nykyistä tehokkaammin ja siten turvaamaan jokaisen oikeutta työhön. Lisäksi sääntelyllä pyritään samanaikaisesti turvaamaan osaltaan perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädettyä oikeutta yksityiselämään ja henkilötietojen suojaan, sillä profiileissa tulisi julkaista vain ehdottoman välttämättömät tiedot. Edellä esitetyn perusteella katsotaan, että työnhakijoiden työnhakuprofiilien julkaiseminen palvelualustalla esitetysti täyttää perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet ja tavoitteet, riippumatta siitä, että julkaistavat profiilit olisivat lähtökohtaisesti nimettömiä eivätkä täysin anonyymejä. Työnhakuprofiilien julkaisemisen tavoite olisi näin ollen yleisen edun mukainen ja työnhakuprofiileissa julkaistavat tiedot olisivat myös oikeasuhtaisia julkaisemisella tavoiteltuun päämäärään, eli työnhakijoiden työllistymiseen ja avoimien työpaikkojen täyttymiseen nähden.

Ehdotetussa 129 b §:n 1 momentissa säädettäisiin poikkeuksista työnhakijan ja työvoimaviranomaisen velvollisuuteen laatia ja julkaista työnhakuprofiili. Momentin 1-2 kohdat olisivat tyhjentyviä, mutta 3 ja 4 kohdat sisältäisivät työvoimaviranomaisen harkintaa velvollisuuden osalta. Jos momentti soveltuisi, asia kirjattaisiin aina työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan, jolloin työnhakijalla olisi informaatio siitä, että hänellä ei ole velvollisuutta eikä työvoimaviranomainen julkaise hänestä profiilia, niin kauan, kuin suunnitelma olisi voimassa. Momentin soveltuminen käytäisiin aina läpi alkuhaastattelussa, jolloin myös työnhakijaa informoitaisiin velvollisuudesta.

Ehdotetussa 129 c §:ssä säädettäisiin, että työnantajat ja yksityiset työnvälitysyriykset voisivat kirjautumisen (vahva tunnistaminen) jälkeen tarkastella ja hakea julkaistuja työnhakuprofiileja palvelualustalla ja käsitellä profiilien tietoja vain rekrytointi- ja työnvälitystarkoituksiin. Tarkoituksilla rajattaisiin tietojen käyttöä niin, että se ei perustuisi ainoastaan työnantajan tai yksityisen työnvälitysyriyksen rooliin työmarkkinoilla. Tahojen tietojen käsittely perustuisi oikeutettuun etuun tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti, sillä vaikka kyse olisi julkisten henkilötietojen julkaisemisesta olisi tarkoituksenmukaista rajoittaa tarkasteluja ja hakuja tekevien tahojen määrä välttämättömään tietojen minimointiperiaatetta peilaten, sillä kyse on muiden henkilöiden julkisten henkilötietojen katselusta. Pykälän 3 momentin mukaan kirjautuneet tahot voisivat nykyistä järjestämisalakia vastaavasti tehdä palvelualustalla vain yksittäishakuja siten, että hakuperusteena olisi käytettävä vähintään ammattinimikettä, osaamista tai työskentelyaluetta. Massahaut eivät siis jatkossakaan olisi mahdollisia palvelualustalla. Johtuen siitä, että palvelualustan käyttäminen olisi rajattu tietyille kirjautuneille ja vahvasti tunnistautuneille tahoille olisivat julkaistut työnhakuprofiilit vain osittain julkisessa internetissä olevassa tietopalvelussa. Lisäksi edellytys kirjautumiselle mahdollistaisi jälkikäteen tarvittaessa selvittää, kuka olisi hakenut tai katsellut työnhakuprofiilien tietoja. Osittainen julkisuus on merkittävä positiivinen asia lisäämään julkaistujen työnhakuprofiilien oikeusturvatakeita, sillä profiileja hakisivat ja tarkastelisivat vain tahot, joilla olisi täysi intressi työllistää työnhakijoita. Työnhakuprofiilien hakeminen julkisesta tietopalvelusta vastaa tältä osin perustuslakivaliokunnan vakiintunutta käytäntöä yksittäishauista (PeVL 82/2022 vp, s. 3 ja siinä valiokunnan viittaamat lausunnot).

Julkaistut työnhakuprofiilit olisivat lähtökohtaisesti nimettömiä, mutta nimettömyyttä ei kuitenkaan voitaisi taata. Työnhakijan profiiliin lisäämä vapaamuotoinen esittely ja linkit palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin poistaisivat suhteellisen varmasti profiilin nimettömyyden, riippuen kuitenkin työnhakijan lisäämästä tietosisällöstä. Työvoimaviranomaisen työnhakijasta laatima ja julkaisema profiili olisi tietosisällöltään suppein. Profiilin nimettömyyttä voitaisiin suojella sisällyttämällä esimerkiksi työkokemus ilman työnantaja yksilöivää tietoa ja mahdollisuus koskisi sekä henkilöasiakasta että työnhakijaa, ja työvoimaviranomaisen tulisi julkaista työnhakijan profiili tässä muodossa. Työnhakija voisi lisäksi milloin tahansa muokata ja poistaa profiilinsa tietoja ja näin ollen

vaikuttaa omaan yksityisyyden suojaansa. Työnhakuprofiilit julkaistaisiin julkisessa internetissä olevassa tietokannassa, mutta niitä voisivat hakea ja tarkastella yksittäishakuina vain palvelualustalle kirjautuneet työnantajat ja yksityiset työnvälitysyrietykset, eli tahot, joilla olisi tosiasiallinen intressi saada tai välittää työntekijöitä avoimiin tehtäviin. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että profiilin laatijan henkilöllisyys voisi paljastua vain tällaiselle taholle, joka muutenkin olisi sidottu käsittelemään henkilötietoja yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti, sillä tietosuoja-asetus koskisi myös työnantajia ja yksityisiä työnvälitysyrietyksiä heidän toiminnassaan ylipäättänsä. Lisäksi hakuja tekevät tahot olisivat tunnistauneita, joten lokitiedoilla voitaisiin jälkikäteen selvittää, kuka on hakenut tai tarkastellut profiileja. Edellä mainitut huomioiden katsotaan, ettei se, että tietty henkilö voitaisiin mahdollisesti tietyissä tilanteissa tunnistaa työnhakuprofiilista muodosta perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta sellaista ristiriitaa työnhakijoiden työnhakuprofiilien julkaisemisvelvollisuudelle ja työvoimaviranomaisen uudelle lakisääteiselle tehtävälle, mitä ei voitaisi perustella työnhakijoiden nopeammalla työllistymisellä, perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädetyllä julkisen vallan velvollisuudella edistää työllisyyttä ja ehdotetun muutoksen positiivisilla työllisyysvaikutuksilla.

Edellä todetusti, työnhakijan työnhakuprofiilin laatisi ja julkaisisi työnhakija itse tai työvoimaviranomainen. Profiilien vaatima tietosisältö olisi rajattu ainoastaan siihen, mikä olisi tarpeen työnhakijoiden työllistymisen kannalta. Työnhakija voisi määritellä miltä osin ja miten pitkään profiili olisi julkaistuna sekä muokata ja poistaa profiilin tietosisältöä, milloin vain. Profiilin julkaiseminen olisi aina määräaikaista ja julkaisemiselle olisi asetettava päättymispäivä. Työnhakija voisi työhaun voimassaolon päätyttyä poistaa laatimansa profiilin ja perua sen julkaiseminen vapaasti – ei kuitenkaan työhaun voimassaolon aikana. Profiilit julkaistaisiin pääsääntöisesti nimettöminä, mutta nimettömyyttä ei kuitenkaan voitaisi taata. Profiilin mahdollisesti lisätty vapaamuotoinen esittely tai linkit poistaisivat todennäköisesti profiilin nimettömyyden. Näiden lisääminen olisi aina vapaaehtoista. Palvelualustan ylläpitäjä informoisi henkilöasiakasta aina ennen profiilin julkaisemista profiilin sisältämien tietojen rajoituksista sekä julkaisemisen vaikutuksista hänen henkilötietojensa suojaan. Julkaistut profiilit olisivat ainoastaan palvelualustalle kirjautuneiden työnantajien ja yksityisten työnvälitysyrietyksien haettavissa – internetissä olevan tietopalvelun käyttöä siis rajoitettaisiin osaltaan. Jälkikäteen olisi selvitettävissä, kuka olisi hakenut tai katsellut työnhakuprofiileita. Julkaistuja työnhakuprofiileja olisi mahdollista hakea vain yksittäishakuina. Työnhakijoista julkaistavat työnhakuprofiilit toteuttavat kokonaisuudessaan perustuslain 18 §:n 2 momentissa julkiselle vallalle säädettyä velvollisuutta ja työnhakijoiden julkaisuvelvoitteen piirissä olevat tiedot täyttävät yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun tietojen minimointiperiaatteen. Tämän lisäksi tietojen käyttötarkoitusta, eli profiilien julkaisemista pidetään oikeasuhtaisena ja välttämättömänä sillä tavoiteltuun päämäärään, eli työnhakijoiden työllistymiseen nähden. Esitetty sääntely täyttäisi myös yleisen edun mukainen tavoitteen ja olisi oikeasuhtainen, sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Profiilien julkaisemisen arvioidaan lisäävän työllisyyttä 1250–2500 lisätyöllisellä. Edellä esitetyistä syistä katsotaan, että työnhakijoiden työnhakuprofiilien tiedot olisivat julkaistavissa ehdotetulla tavalla eikä julkaiseminen ole ristiriidassa perustuslaissa turvatuun henkilötietojen suojan kanssa, kun huomioidaan edellä mainitut työnhakijoilla olevat laajat mahdollisuudet itse vaikuttaa julkaistavan profiilin nimettömyyteen.

Työnhakuprofiilien sisältämät tietyt tiedot

Jaksossa (4.1.7.1, ”Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin”; ”Vaikutukset yksityiselämän suojaan”) on arvioitu julkaistun työnhakuprofiilin riskiä salassa pidettävien tietojen ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen paljastumisen osalta. Lisäksi kappaleessa on kuvattu

niitä toimia, joilla henkilöasiakas, työnhakija ja työvoimaviranomainen voivat erittäin laajasti vaikuttaa julkaistun profiilin lähtökohtaiseen nimettömyyteen ja harkintaa, jota salassa pidettävien tietojen osalta voitaisiin myös käyttää.

Huomioiden edellä mainitussa kappaleessa kerrotut perusoikeuksia suojaavat elementit ja sen, että salassa pidettävien tietojen ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen mahdollinen paljastuminen olisi pääsääntöisesti kiinni siitä, mitä tietoja henkilö itse työnhakuprofiiliinsa lisäisi, arvioitaisiin, että perusoikeudet olisivat suojattu perustuslain 10 §:n 1 momentin vaatimalla tasolla.

Erityisesti tietosuoja-asetuksen tarkoittama riskiperusteinen lähestymistavan perusteella tarkastellussa pitäisi kiinnittää huomiota profiilissa olevaan työkokemustietoon, joka voisi edellä mainittuja tietoja paljastaa arviolta suurimmalla todennäköisyydellä. Julkaistavassa työnhakuprofiilissa olisi kuitenkin aina mahdollista ilmoittaa työkokemusta koskeva tieto, työnimikkeellä tai työalaa koskevana tietona, eli yleisellä tasolla, ilman työnantajaa yksilöivää nimeä tai muuta tunnusta ja näin suojata profiilin nimettömyyttä ja henkilöiden mahdollista paljastumista. Mahdollisuuden arvioitaisiin vievän työnhakuprofiilin nimettömyyttä niin pitkällä, että sen olisi oltava oikeasuhtaista tavoiteltuun päämäärään nähden.

Tältä osin 1. lakiehdotuksen ehdotettua kokonaisuutta työnhakuprofiilissa julkaistavista tiedoista olisi pidettävä hyväksyttynä ja oikeasuhtaisena, sillä tavoiteltuun päämäärään, eli perustuslain 18 §:n 2 momentin toteuttamiseen nähden, vaikkakaan ei olisi mahdollista taata profiilin nimettömyyttä aina. Hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta lisäisi se, että julkaistavan profiilin tietosisältö olisi rajattu laissa ehdottoman välttämättömään, edellä esitetyn suojamekanismein niin, että julkinen valta voisi toteuttaa profiileilla perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyä tehtäväänsä. Lisäksi henkilön itse profiiliinsa lisäämät muut kuin välttämättömät tiedot olisivat aina vapaaehtoisia, eli henkilön olisi katsottava olevan itse vastuussa tämän sisällön julkaisemisen vaikutuksista omaan henkilötietojen suojaansa. Tämän vuoksi profiilissa julkaistavia tietoja olisi pidettävä oikeasuhtaisina ja hyväksyttynä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Käsittävät tiedot

Henkilötietojen käsittelyä koskisi myös 1. lakiehdotuksen 114 §. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että tietosuoja-asetuksen riskiperusteisesta lähestymistavasta seuraa, että kansallista yksityiskohtaista ja täsmällistä lainsäädäntöä voidaan säätää myös silloin, kun tietojen käsittely muodostaa erityisen riskin muulla kuin asetuksen 9 tai 10 artiklassa säädetyllä perusteella. Kansallisen sääntelyn tulee tällöinkin olla yhteensopivaa asetuksen 6 artiklan kanssa. Valiokunnan käsityksen mukaan valtiosääntöisesti arka luonteisiksi arvioitavien henkilötietojen käsittelystä voidaan myös tietosuoja-asetuksen puitteissa säätää yksityiskohtaisesti. (PeVL 15/2018 vp. s. 38).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota sääntelytarpeeseen silloin, kun henkilötietoja käsittelee viranomainen. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan c alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Artiklan e alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4).

Tiedot henkilön vuosituloista, kokonaisvarallisuudesta sekä tuen tai etuuden perusteena olevista tuloista ja varallisuudesta samoin kuin tiedot, jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista

asemaansa, ovat julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 23 kohdan nojalla salassa pidettäviä. Voidaan katsoa, että julkisuuslaissa salassa pidettäväksi säädetty tiedot ovat valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisia henkilötietoja. Niiden käsittelyä koskevien säännösten olisi siten edelleen täytettävä perustuslakivaliokunnan yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamista edeltävässä käytännössä muodostuneet edellytykset.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen 3 kohta sisältää velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 114 §:ään tehtäisiin julkisissa työvoimapalveluissa käsiteltäviä henkilötietoja koskeva muutos. Ehdotuksen mukaan henkilöasiakkaasta voitaisiin käsitellä myös eräitä tulorekisterilaissa tarkoitettuja tietoja. Järjestämislain 112 ja 113 §:ssä säädetään niistä lakisääteisistä tehtävistä, joiden hoitamiseen 114 §:ssä säädettyjen henkilötietojen käyttötarkoitukset perustuvat. Tulorekisteritietojen käyttöä täsmennettäisiin lisäksi siten, että niitä voitaisiin käsitellä palvelutarpeen arvioimiseksi. Palvelutarpeen arvioiminen on työvoimaviranomaisen lakisääteinen tehtävä, josta säädettäisiin järjestämislain 33 §:ssä. Henkilötietojen käsittelyn perustana olisi näin ollen yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti rekisterinpitäjän lakisääteiset tehtävät.

Esityksen 7. lakiehdotus liittyy viranomaisten väliseen henkilötietojen luovutukseen, jonka edellytyksiä on arvioitava käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten, siten kuin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa säädetään. Mikäli tietojen käyttötarkoitus muuttuu tietojen luovutuksen johdosta, luovutuksen edellytyksenä on rekisteröidyn suostumus tai se, että luovutussäännös on välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Välttämättömyyskriteerin täyttyminen viranomaisten tiedonsaantioikeuksien toteuttamisessa edellyttää, että tiedonsaantioikeus kohdistuu ainoastaan viranomaisen laissa säädetyn toiminnan kannalta välttämättömiin tietoihin. Oikeasuhtaisuuden osalta on puolestaan arvioitava, ovatko suunnitellut henkilötietojen käsittelytoimet oikeassa suhteessa käsittelyllä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Kyseinen 7. lakiehdotus koskee tulotietojärjestelmästä annettua lakia, jonka 13 §:n mukaan tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä ei perustu tulorekisterilakiin, vaan käyttäjällä on oltava muuhun lakiin perustuva tiedonsaantioikeus. Tässä tapauksessa tiedonsaantioikeus perustuisi voimassa olevaan järjestämislain 115 §:ään, jonka mukaan työvoimaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimapalveluiden toimeenpanossa välttämättömät tiedot toiselta työvoimaviranomaiselta, hyvinvointialueelta, Eläketurvakeskukselta, Työllisyysrahastolta, työvoimapalvelujen palveluntuottajalta, muulta työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymistä tukevan palvelun tuottajalta sekä 54 §:ssä tarkoitetun työkokeilun tuottajalta.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä yleensä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen

kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 21/2020, PeVL 10/2014 vp, s. 6/II). Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhteensovittamiseksi (PeVL 17/2016 vp, s. 5–6, PeVL 12/2014 vp, s. 2/II—3/I ja PeVL 62/2010 vp, s. 3/II—4/I ja niissä viitatu lausunnot). Tässä esityksessä ehdotettu lisäys tulotietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettuihin tietoihin olisi sidottu tiedonsaantioikeudessa tiedon välttämättömyyteen. Tiedonsaantioikeuden on katsottu koskevan niitä henkilötietoja, joita viranomaiset voivat järjestämislain 114 §:n mukaan käsitellä. Järjestämislain 114 §:ään lisättäisiin tiedot, joita asiakkaasta voitaisiin käsitellä ja ne olisi pykälässä pyritty luettelemaan tyhjentävästi. Lisäksi tiedonsaantioikeus rajoitettaisiin sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain että järjestämislain säännöksissä palvelutarpeen arvioimista koskevaan tehtävään.

Palvelutarpeen arviointi on keskeinen työnhakijan palveluprosessiin vaikuttava tekijä, jonka perusteella työnhakijalle järjestetään tapaamisia ja hänet ohjataan palvelutarpeen mukaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin. Tässä esityksessä ehdotetaan 1. lakiehdotuksessa työnhakijan palveluprosessiin muutoksia, joiden perusteella aiemmin kaavamaisesti järjestettyjen täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen perustuisi jatkossa työnhakijan palvelutarpeeseen. Palvelutarpeen arvioimiseksi tulisi voida hyödyntää palvelutarpeen arvioinnin osuvuutta lisäävää tietoa, jotta työnhakijan palvelupolku kohti nopeampaa ja pysyvämpää työllistymistä pystyttäisiin rakentamaan entistä vaikuttavammaksi. Tämä mahdollistaisi myös työvoimapalveluiden rajattujen resurssien tehokkaamman allokoimisen työnhakijoihin, sillä heidän palvelutarvettaan ymmärrettäisiin paremmin.

Edellä esitetyillä perusteilla 114 §:ään lisättävät henkilötiedot katsotaan rajatun vain niiden käsittelyn tarkoituksen kannalta välttämättömään suhteutettuna palvelutarpeen arvioinnin tehtävään ja sen merkityksen korostumiseen muiden tässä esityksessä 1. lakiehdotuksessa ehdotettujen muutosten vuoksi. Tietojen käsittely olisi myös rajattu siten, että sitä voisi pitää oikeasuhtaisena ja välttämättömänä sillä tavoiteltuun päämäärään eli työllisyyden edistämiseen ja julkiselle vallalle perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyyn velvoitteeseen.

Automaattinen päätöksenteko ja profilointi palvelutarpeen arvioinnissa

Edellä 1. lakiehdotuksen 114 §:n tietoja käsiteltäisiin työnhakijan palvelutarpeen arvioinnissa. Edellä tässä esityksessä on mainittu, että lisättäväksi ehdotettujen tietojen käsittelymahdollisuus mahdollistaisi myös palvelutarpeen arviointiin hyödynnettävän työkalun kehittämisen.

Tietosuoja-asetuksen 22 artikla koskee oikeutta olla joutumatta pelkästään automaattiseen käsittelyyn perustuvan, merkittäviä oikeusvaikutuksia tuottavan päätöksen kohteeksi. Artiklan mukaan rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu

pelkästään automaattiseen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi.

Voimassa olevan järjestämislain 37 §:n mukaan työvoimaviranomaisen arviossa työnhakijan palvelutarpeesta otetaan huomioon ainakin työnhakijan osaaminen ja ammattitaito sekä hänen omat tavoitteensa niiden kehittämiseksi, työnhakuun ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky, työnhakutaidot ja muut työllistymiseen vaikuttavat seikat sekä työttömäksi jäämisen ja työttömyyden pitkittymisen todennäköisyys. Tässä esityksessä ehdotetaan sisällöltään pääosin vastaavan sisältöistä palvelutarpeen arviointia työvoimaviranomaisen tehtäväksi järjestämislain 33 §:ssä.

Palvelutarpeen arvioimiseen kehitettävän työkalun käytössä ei olisi kysymys tietosuojasetuksen 22 artiklassa tarkoitetusta päätöksestä. Palvelutarpeen arvioinnilla kokonaisuutena voitaisiin sinänsä katsoa olevan oikeusvaikutuksia tai sen vaikuttavan työnhakijaan vastaavalla tavalla merkittävästi. Palvelutarpeen arvioiminen perustuu kuitenkin aina virkailijan laajempaan arvioon työnhakijan tilanteesta ja siihen vaikuttavat myös edellä mainitut muut tekijät, joista säädetään järjestämislaissa, työllistymistodennäköisyyden arvioinnin lisäksi. Arvioinnin palvelutarpeesta ja sen perusteella tarjottavista palveluista tekisi siten aina ihminen, joten arviointi ei perustuisi pelkästään automaattiseen käsittelyyn.

Tekoälyn käytöstä säädetään tekoälysäädöksessä, jota on käsitelty myös edellä luvussa 2.5.5. Tekoälysäädöksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan liitteessä III tarkoitettuja tekoälyjärjestelmiä pidetään suuririskisinä. Säädöksen 6 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan mukaan liitteessä III tarkoitettu tekoälyjärjestelmä on aina suuririskinen, jos se hyödyntää luonnollisten henkilöiden profilointia. Palvelutarpeen arvioimiseen kehitettävässä työkalussa hyödynnettäisiin tekoälyä. Tekoälyä hyödyntävän työllistymistodennäköisyyttä arvioivan työkalun arvioidaan kuuluvan tekoälysäädöksessä suuririskisiksi määriteltuihin järjestelmiin, koska siinä hyödynnettäisiin luonnollisten henkilöiden profilointia.

Voimassa olevan järjestämislain 120 §:n 1 momentin mukaan kehittämis- ja hallintokeskus vastaa työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehittämisestä ja ylläpidosta. Tietojärjestelmäpalvelut sisältävät työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon, palvelualustan ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden. Palvelutarpeen arviointiin hyödynnettävä työkalu kehitettäisiin osaksi valtakunnallista tietojärjestelmäpalvelua ja kehittämis- ja hallintokeskus kehittäisi sen mainitun lainkohdan nojalla. Tekoälysäädöksen soveltamisalan arviointiin koskevan kehittämis- ja hallintokeskusta tekoälysäädöksen 2 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan perusteella. Koska kehittämis- ja hallintokeskus vastaa palvelualustan kehittämisestä ja ylläpidosta, arvioidaan että kehittämis- ja hallintokeskus olisi 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu tarjoaja ja lisäksi 4 kohdassa tarkoitettu käyttöönottaja. Mainittuun työkaluun sovellettaisiin kaikkea tekoälysäädöksessä suuririskisistä tekoälyjärjestelmistä säädettyä. Tekoälysäädös on suoraan sovellettavaa oikeutta ja se sisältää tiukat vaatimukset ja velvoitteet sille, että työkalu voitaisiin ottaa käyttöön. Tämä takaisi tekoälyn hyödyntämisessä perusoikeuksien toteutumista, eikä työkalun siten katsottaisi olevan ristiriidassa perusoikeuksien kanssa.

12.2 Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Säännös ilmaisee paitsi perinteisen vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan

kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan säännöksessä lueteltujen erotteluperusteiden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tällainen muu syy voi olla esimerkiksi asuinpaikka (HE 309/1993 vp, s. 42–44; ks. myös PeVL 31/2014 vp, s. 3/I).

Perustuslain 6 § 1 momentti ilmaisee vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta ja tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia ihmisille, että asetettaessa heille velvollisuuksia. Toisaalta lainsäädännöllä on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42–43, ks. myös PeVL 31/2014 vp, s. 3/I).

Perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Säännöksen päämääränä on perustuslain 18 §:n 2 momenttia edeltäneen hallitusmuodon 15 §:n 2 momentin valmisteluasiakirjojen mukaan mahdollisimman hyvän työllisyyden saavuttaminen. Työllisyyden edistäminen merkitsee samalla sitä, että julkinen valta pyrkii turvaamaan jokaiselle oikeuden työhön. Tämä merkitsee myös sitä, että julkisen vallan tulee pyrkiä estämään pysyvästi työtä vailla olevien ryhmän muodostumista (HE 309/1993 vp, s. 68, PeVM 25/1994 vp, s. 10).

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että sähköistä asiointia tulee arvioida myös yhdenvertaisuutta peilaten perustuslain 21 §:n säädettyjen hyvän hallinnon periaatteiden näkökulmasta. Lausunnon mukaan perustuslain 21 §:ssä tarkoitettuun oikeusturvaan kuuluu myös jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti. Nämä vaatimukset kytkeytyvät osaltaan muihin hyvän hallinnon vaatimuksiin, kuten käsittelyn julkisuuteen sekä oikeuteen tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta. Perustuslain 21 §:n säännöstä tulee tältä osin lukea kokonaisuutena (ks. HE 309/ 1993 vp, s. 72). (PeVL 32/2018 vp, s. 3).

Esityksen 1. lakiehdotus sisältää ehdotuksen, jonka mukaan alkuhaastattelun järjestämisen määräaika pidennettäisiin nykyisestä viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään. Vastaava sääntely on ollut voimassa ennen 1.5.2022 tullutta työvoimapalvelumallia koskevaa uudistusta. Lisäksi mainittu lakiehdotus sisältää ehdotuksen, jossa työvoimaviranomaisen harkintavaltaa palveluprosessin alussa pidettävien täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisen määrässä lisättäisiin. Säännösehdotukset ovat merkityksellisiä perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden kannalta. Kun viranomaisella on enemmän harkintavaltaa alkuhaastattelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisen suhteen, voi palvelujen piiriin pääseminen vaihdella ajallisesti. Lisäksi täydentävissä työnhakukeskusteluissa työnhakijoille tarjottava tuen määrä voi vaihdella.

Ehdotettujen muutosten tavoitteena on parantaa työvoimapalveluiden toimivuutta ja keventää työnhakijan palveluprosessia siten, että tukea työnhakuun voidaan kohdentaa nykyistä tarkoituksenmukaisemmin ja asiakaslähtöisemmin. Työvoimaviranomaisen harkintavallan lisääminen vapauttaisi sen käytössä olevia resursseja niin, että resursseja voitaisiin kohdentaa niihin työnhakijoihin, joiden palvelutarve on suurempi ja siten auttaa heidän työllistymistään ja

siten edistää työllisyyttä. Ehdotettujen muutosten ei siten arvioida olevan ristiriidassa perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden kanssa.

Lisäksi esityksen 1. lakiehdotus sisältää palvelualustalla olevia työnhakuprofiileja koskevia ehdotuksia. Palvelualustalla on jo nykyisin käytössä työnhakuprofiilien ja työpaikkailmoitusten kohtaantoa parantava toiminnallisuus, joka hyödyntää yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettua profilointia siten, että alustalla oleva työmahdollisuudet näytetään henkilölle hänen työnhakuprofiilissaan ilmoittamien tietojen perusteella määräytyvässä järjestyksessä. Työnhakuprofiilien tietoihin kohdistuu näin ollen profilointia, joka tuottaa käsiteltyihin henkilötietoihin perustuen järjestetyn listan työmahdollisuuksista siten, että sopivimmat työmahdollisuudet tulostuvat listalla ensimmäisenä. Kohtaantotoiminnallisuudella pyritään edistämään työmarkkinoiden kohtaantoa ja se on keino toteuttaa perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta edistää työllisyyttä ja pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Toiminnallisuus ei hyödynnä syrjintäperusteena käytettäviä tietoja, vaan se hyödyntää osaamis-, ammatti-, koulutus-, kielitaito-, lupakortti- ja ajokorttitietoja. Kohtaantotoiminnallisuuden kehityksessä on huomioitu myös mahdolliset kirjoitusvirheet työnhakuprofiilin vapaissa teksteissä. Kirjoitusvirheiden merkitys on pyritty minimoimaan siten, että toiminnallisuus ei aseta eriarvoiseen asemaan henkilöitä, joilla on esimerkiksi vammasta johtuen luku- tai kirjoitusvaikeuksia.

Palvelualustalla tapahtuvaa profilointia ei käytetä päätöksenteon perusteena eikä kyse ole myöskään automaattisesta päätöksenteosta. Profiloinnista ei seuraa henkilölle minkäänlaisia velvollisuuksia, kuten velvollisuutta reagoida työmahdollisuuksiin tai työttömyysetuuden menetystä eikä työnhakuprofiilin näkyminen työnantajalle tulostuvassa sopivimpien profiilien listauksessa myöskään aiheuta profiilin laatineelle henkilölle oikeusvaikutuksia tai merkittäviä oikeusvaikutuksia.

Kohtaantotoiminnallisuuden toimivuuteen ei esityksessä ehdoteta muutoksia, mutta siitä huolimatta katsotaan tärkeäksi nostaa esille se, että kohtaantotoiminnallisuus täyttää perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden eikä kohtaantotoiminnallisuus johda perustuslain 6 §:n 2 momentin vastaiseen syrjintään.

Lisäksi 1. lakiehdotuksen 129 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi työnhakijalle velvollisuus laatia ja julkaista itsestään työnhakuprofiili palvelualustalla. Jos työnhakija ei toimisi velvollisuuden mukaisesti työvoimaviranomainen laatisi ja julkaisisi työnhakijasta työnhakuprofiilin ehdotetun 129 a §:n perusteella. Ehdotetussa 129 b §:ssä säädettäisiin työnhakuprofiilien laatimista ja julkaisemista koskevista poikkeuksista. Poikkeuksissa on huomioitu muun muassa se, että ihmisillä on erilaiset tietotekniset ja kielelliset valmiudet sekä erilaiset valmiudet työnhakuun ja työllistymiseen, jolloin profiilia ei tarvitsisi laatia eikä julkaista. Työnhakuprofiilin laatimista ja julkaisemista koskevien säännöksiä katsotaan toteuttavan perustuslain 6 §:ssä säädettyä yhdenvertaisuutta eikä työnhakuprofiilien laatimista ja julkaisemista koskevan velvoitteen katsota olevan perustuslain 6 §:n vastainen.

Työnhakuprofiili tulisi laatia ja julkaista palvelualustalla, joka on sähköinen järjestelmä, minkä vuoksi palvelualustan käyttöä ja ehdotettua velvollisuutta laatia ja julkaista työnhakuprofiili tulisi arvioida myös perustuslain 21 §:n näkökulmasta yhdenvertaisuuden peilaten. Edellä mainituissa poikkeuksissa olisi huomioituna tilanne, jossa työnhakija ei asioisi sähköisiä järjestelmiä käyttäen viranomaisessa, jolloin velvollisuutta laatia ja julkaista työnhakuprofiili ei 129 b §:n poikkeuksen perusteella sovellettaisi. Lisäksi työvoimaviranomainen voisi kuitenkin laatia ja julkaista sellaisen työnhakijan työnhakuprofiilin, joka ei asioisi sähköisiä järjestelmiä käyttäen, jos työnhakija näin haluaisi ja työnhakija voisi myös tässä tilanteessa pyytää työvoimaviranomaiselta profiilin julkaisun perumista, milloin vain. Sähköisen asiointin

edellyttämisellä, mikä liittyy profiiliin laatimiseen ja julkaisemiseen katsottaisiin siis työnhakijoiden osalta olevan sellaiset edellytykset, joille olisi olemassa hyväksyttävät perusteet, jotka liittyvät työnhakijoiden ja työnantajien sekä yksityisten työnvälitysyriyten kohtamiseen ja työllisyyden kasvuun. Asiointia koskevan poikkeuksen katsottaisiin olevan työnhakijoiden osalta niin laaja, ettei sähköiseen asiointiin velvoittamista voida pitää esityksen osalta ongelmallisena yhdenvertaisuuden, oikeusturvan tai hyvän hallinnon perusteiden kannalta.

12.3 Kuntien tehtävät ja rahoitusperiaate

Ehdotetut muutokset vaikuttaisivat työvoimaviranomaisina toimivien kuntien tehtävien hoitamiseen ja niitä tulee siksi arvioida perustuslain 121 §:n kannalta. Perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan kunnille annettavista tehtävistä on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta on kunnallista itsehallintoa koskevassa lausuntokäytännössään korostanut, että tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVM 25/1994 vp, s. 3; PeVL 18/2001 vp, PeVL 30/2013 vp, s. 5/II, PeVL 12/2011 vp, s. 2/II, PeVL 41/2010 vp, s. 5/II). Valiokunta on katsonut, että kunnille osoitettavat rahoitustehtävät eivät itsehallinnon perustuslain suojan takia saa suuruutensa puolesta heikentää kuntien toimintaedellytyksiä tavalla, joka vaarantaisi kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taludestaan ja siten myös omasta hallinnostaan (ks. esim. PeVL 41/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 50/2005 vp, s. 2). Rahoitusperiaate sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 (2) artiklaan, jonka mukaan paikallisviranomaisten voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muissa laeissa. Rahoitusperiaatteen toteutumisen kannalta olennaista on, arvioidaanko muutoksen vaarantavan perustuslain 121 §:ssä turvatun kunnallisen itsehallinnon taloudellisen puolen (PeVL 34/2013 vp, s. 3/I).

Esityksen 1. lakiehdotuksessa on ehdotettu muutoksia työvoimaviranomaisen tehtäviin. Muutoksien vaikutuksen työvoimaviranomaisten tehtäviin on arvioitu yksityiskohtaisesti luvussa 4.1.5.1 Vaikutukset työvoimaviranomaisiin. Esityksen 1. lakiehdotuksessa ehdotettujen muutosten arvioidaan vähentävän työvoimaviranomaisten tehtäviä yhteensä 572 henkilötyövuoden edestä. Tämä vastaa 34,3 miljoonaa euroa. Luvussa taloudelliset vaikutukset on kuitenkin yksityiskohtaisesti arvioitu nykyisten tehtävien aliresursointi. Siten on päädytty arvioon, jonka mukaan kuntien rahoitusperiaatteen mukaisen kuntien tosiasiallisen mahdollisuuden huolehtia tehtävistä toteutukseksi rahoituksesta ei voisi vähentää tehtävien laskennallista määrää vastaavaa rahoitusta. Näin ollen ehdotetut muutokset tarkoittaisivat työvoimaviranomaisten tehtävien vähentämistä valtionosuusrahoituksesta yhteensä 1 080 000 eurolla, eli 18 henkilötyövuotta vastaavalla määrällä, jotta rahoitusperiaate toteutuisi. Tällä perusteella esitetyn lakisääteisen tehtävän, eli työnhakuprofiilien viime sijaisen laatimisen ja julkaisemisen lisäämisen kuntien vastuulle ei arvioida vaarantavan kuntien rahoitusperiaatetta, kun otetaan huomioon, että KEHA-keskus mahdollistaa järjestelmämuutokset palvelualustalle, jota kuntien tulee järjestämislain 120 §:n perusteella käyttää työvoimapalveluiden toimeenpanossa.

Edellä esitetyillä perusteilla esitys ei ole ristiriidassa perustuslain 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon kanssa.

12.4 Työttömyysturvaseuraamukset

Työttömyysturvaseuraamuksia koskevat nykyiset työttömyysturvalain säännökset on säädetty pitkälti perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Seuraamuksia on uudistettu viimeksi laajemmin 2012, kun säännökset koottiin uudeksi työttömyysturvalain 2 a luvuksi (HE

111/2011 vp) ja 2022, kun palveluihin ja työnhakuun liittyvien seuraamusten kestoa porrastettiin ja muita korvauksettomia määräaikoja lyhennettiin (HE 167/2021 vp).

Perustuslakivaliokunta viittasi hallituksen esitystä HE 111/2011 vp käsitellessään lausunnossaan (PeVL 2/2012 vp) kokoavasti aiempaan vakiintuneeseen lausuntokäytäntöön ja totesi, että työttömyysturvan saamisen edellytysten arvioinnissa lähtökohtana on perustuslain 19 §:n 2 momentissa säädetty oikeus perustoimeentulon turvaan, mutta perustuslaki sinänsä ei estä asettamasta ehtoja perustoimeentuloa turvaavan etuuden saamiselle (ks. esim. PeVL 50/2005 vp, s. 2/II ja siinä mainitut lausunnot).

Perustuslakivaliokunta mainitsi lausunnossaan (PeVL 2/2012 vp) myös, että työttömyysturvan kohdalla kyse voi olla ehdoista, joilla pyritään edistämään työttömän työllistymistä ja jotka ovat siten sopusoinnussa oikeutta työhön koskevan perustuslain 18 §:n kanssa. Turvan saamisen ehdot voivat olla tuensaajan vastasuorituksia edellyttäviä. Valiokunta on niin ikään hyväksynyt sanktioina käytettävät korvauksettomat kaudet. Sanktiona käytetyn etuuden epäämisen pitää kuitenkin olla asiallisesti perustellussa suhteessa siihen, minkälaisia työllistymisen edistämistä tarkoittavia toimintoja on ollut tarjolla ja mitä työttömänä olevan henkilön syyksi voidaan lukea. Korvauksetta jääviä ajanjaksoja ei myöskään voi kehittää niin pitkiksi, että ne muodostuisivat perustuslaista aiheutuvan velvoitteen kiertämiseksi (ks. PeVL 43/2001 vp, s. 2–3 ja PeVL 46/2002 vp, s. 2).

Työnhakijan ensimmäisen työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvän laiminlyönnin perusteella asetettava seitsemän kalenteripäivän korvaukseton määräaika olisi kestoltaan olennaisesti lyhyempi kuin korvauksettomat määräajat, joita perustuslakivaliokunta arvioi lausunnossaan PeVL 2/2012 vp. Työssäolovelvoitteen kestoa (eli etuusoikeuden palauttamiseen edellytettyä työssäoloa tai muuta aktiivisuutta) kuitenkin lyhennettäisiin, mikä tukisi työnhakijan mahdollisuutta päästä uudelleen ensisijaisen työttömyyden aikaisen toimeentuloa turvaavan etuuden piiriin.

Asetettaessa työnhakijalle velvollisuus hakea tiettyä määrää työmahdollisuuksia työvoimaviranomaisen arvioi, onko kyseessä olevalla alueella haettavia työmahdollisuuksia. Vastaavasti osoitettaessa työnhakija hakemaan tiettyä työpaikkaa tai velvoitettaessa hänet työllistymissuunnitelmassa hakemaan tiettyyn palveluun tai osallistumaan siihen kyseinen työpaikka tai palvelu on aina olemassa. Työmahdollisuuksien tai tarjottavien palveluiden määrä voi kuitenkin vaihdella eri puolilla Suomea. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että joillakin alueilla työnhakijalle asetetut velvollisuudet voivat olla muita alueita tiukemmat.

Jos työnhakija laiminlyö hänelle asetetut velvoitteet toistuvasti ja menettää oikeutensa työttömyysetuuteen toistaiseksi, myös mahdollisuudet palauttaa etuusoikeus työssäkäynnillä tai osallistumalla palveluun voivat olla erilaisia eri puolilla maata. Tämä olisi kuitenkin suoraan kytköksissä siihen, millaiset velvoitteet työnhakijalle on alun perin asetettu. Tämän vuoksi mahdollisten erojen syntymistä siinä, kuinka helposti työnhakija voisi palauttaa etuusoikeuden, ei voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 6 §:ssä edellytetyn yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa.

Muut työttömyysturvalain 2 a lukuun tehtävät muutokset ovat pääosin teknisluonteisia tai muuten vähäisiä muutoksia, joilla sovitetaan yhteen työttömyysturvalain säännökset järjestämislakiin tehtävien muutosten kanssa. Merkittävin työnhakijan työttömyysturva-oikeuteen vaikuttava muutos liittyy työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamien työpaikkojen hakemisen velvoittavuuteen.

Paitsi että esitettyjen työnvälitystoimiin liittyvien muutosten tavoitteena on lisätä työpaikkojen osoittamista haettavaksi, hakemisen laiminlyöntejä tarkasteltaisiin erillään työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan kirjatusta työnhakuvelvollisuudesta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos työnhakija jättäisi ilman pätevää syytä sekä hakematta hänen haettavakseen osoitettua työtä, että laiminlöisi suunnitelmaan sisältyvän hakuvelvollisuuden, molemmista asetettaisiin erillinen työttömyysturvaseuraamus. Nykyisin seuraamuksia asetettaisiin vain yksi.

Työnvälitystoimiin liittyvillä muutoksilla pyritään tehostamaan työnhakua. Työmahdollisuuksien hakeminen on keskeisin tehtävä, jota työnhakijalta edellytetään työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Tästä syystä edellä mainittuja erillisiä seuraamuksia ei ole pidettävä kohtuuttomina työnhakijan kannalta. Asiaa arvioitaessa on otettava huomioon myös se, että työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus perustuu sekä työmarkkinoita että työnhakijan valmiuksia ja tilannetta huomioon ottavaan harkintaan. Myös osoitettaessa työpaikkoja työnhakijan haettavaksi työvoimaviranomainen tekee harkinnan työpaikan sopivuudesta. Työnhakijalla on lisäksi mahdollisuus olla yhteydessä työvoimaviranomaiseen, jos hänen haettavakseen osoitettu työpaikka ei hänen mielestään ole hänelle sopiva.

Työnhakijalla säilyisi edelleen mahdollisuus omalla toiminnallaan menetellä siten, ettei työttömyysturvaseuraamuksia aseteta. Työttömyysturvalain 2 a lukuun ehdotetut muutokset vastaavatkin lähtökohdiltaan aiempia, perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyjä säännöksiä. Työnhakijan palveluprosessin tehokas toteuttaminen edellyttää, että työvoimaviranomainen huolehtii siitä, että työnhakija tietää, mitä toimia häneltä edellytetään koko työnhaun ajan. Tässä hallituksen esityksessä onkin korostettu huomion kiinnittämistä työnhakijan informoinnin selkeyteen ja ymmärrettävyyteen. Erityisen merkittävää tämä on tilanteissa, joissa työnhakijan henkilöön liittyvät ominaisuudet, kuten esimerkiksi puutteellinen kielitaito tai vammaisuus, voivat vaikeuttaa työnhakua ja asiointia työvoimaviranomaisen kanssa.

Järjestämislain säännös työnhakijalle annettavasta muistutuksesta kumottaisiin. Muistutuksia annetaan jälkikäteen työnhakijan laiminlyötyä työnhakuun, työnhakijan palveluprosessiin tai muihin palveluihin liittyviä toimia. Muistutus korvattaisiin säätämällä järjestämislaissa nykyistä tarkemmin työnhakijan informoimisesta häntä koskevista velvollisuuksista.

Osana muutostyönkokonaisuuden toimeenpanoa otetaan käyttöön työnhakijalle etukäteen lähetettävä tekstiviesti, jossa muistutettaisiin muun muassa palveluprosessiin kuuluvasta tapaamisesta työvoimaviranomaisen kanssa sekä työllistymissuunnitelmaan kirjatun toimen toteuttamisen määräajasta. Etukäteen lähetettävä muistutus ehkäisisi työnhakijan tahattomia unohtamisesta tai erehtymisestä johtuvia laiminlyöntejä. Tämä parantaisi työnhakijan mahdollisuuksia omalla toiminnallaan välttää tilanteita, joissa hän menettäisi etuusoikeutensa työttömyysturvaseuraamuksen takia.

Työttömyysturva-oikeuden menettäneellä työnhakijalla on oikeus saattaa asiansa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan tutkittavaksi valittamalla työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen antamasta päätöksestä. Tässä yhteydessä tutkitaan myös työnhakijan etuusoikeutta koskevan työvoimapoliittisen lausunnon oikeellisuus. Muutoksenhakulautakunnan päätöksestä voi valittaa vakuutus-oikeuteen.

Työttömyysetuus on perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettu syyperusteinen etuus. Työttömyysturvalain 1 luvun 1 §:n mukaan etuudella turvataan työttömän työnhakijan

taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille korvaamalla työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä.

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvät muutokset voivat lisätä työnhakijoiden tarvetta turvautua toimeentulotukeen. Tämä koskee erityisesti niitä työnhakijoita, joille asetettaisiin työnhakuvelvoite. Muutos nykyiseen olisi se, että työssäolovelvoite asetettaisiin nykyistä useammalle työnhakijalle ja nykyisen neljännen laiminlyönnin sijasta toisesta työnhakuun, työnhakijan palveluprosessiin tai palveluihin liittyvästä laiminlyönnistä. Ehdotettu muutos vastaisi työssäolovelvoitteen osalta kuitenkin pitkälti työttömyysturvalain aiemmin (ennen toukokuussa 2022 voimaantulleita) säännöksiä, jotka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 46/2002 vp ja PeVL 2/2012 vp).

12.5 Oikeusvaltioperiaate

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Viranomaisen toimivaltuuksien sääntely on merkityksellistä perustuslain 2 §:n 3 momentissa vahvistetun oikeusvaltioperiaatteen kannalta. Lähtökohtana on, että julkisen vallan käytön tulee olla aina palautettavissa eduskunnan säätämässä laissa olevaan toimivaltaperusteeseen (HE 1/1998 vp, s. 74/II). Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Toimivaltasääntely on yleensä merkityksellistä myös perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien näkökulmasta (PeVL 51/2006 vp, s. 2/I).

Esityksessä ehdotetaan työnhakuprofiilien tietovarannon yhteisrekisterinpitäjyyttä KEHA-keskuksen sekä työvoimaviranomaisten välillä ja lisäksi ehdotetaan, että KEHA-keskus olisi työnhakuprofiilien tietovarannon yhteisrekisterinpitäjä niiden henkilöiden osalta, jotka eivät olisi työvoimaviranomaisen asiakkaita. Työnhakuprofiilien tietovarannon ja palvelualustan tarkoitus ja keinot määritellään osaltaan järjestämislain 14 luvussa, joten yleisen tietosuojasetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjistä säätäminen on mahdollista kansallisessa lainsäädännössä.

Työnhakuprofiilien tietovarannon yhteisrekisterinpitäjien tehtävistä työnhakijoiden työnhakuprofiilien tietovarannon osalta säädettäisiin 130 a §:ssä, jossa säädettäisiin myös tarkemmin, että työvoimaviranomaiset vastaisivat tietyistä rekisterinpitäjän tehtävistä omien asiakkaidensa osalta. Rekisterinpitäjien tehtäviä koskevan lainsäädännön katsotaan täyttävän perustuslain 2 §:n 3 momentin oikeusvaltioperiaatteen, ja olevan riittävän tarkkarajainen.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 128, 129 c ja 131 §:ssä mainitaan käyttöehdot, joiden sallitusta sisällöstä säädettäisiin tarkemmin 131 §:n 1 momentissa. Käyttöehdot voisivat sisältää palvelun käyttäjän ja ylläpitäjän vastuita, palvelualustan käyttöä koskevia teknisiä vaatimuksia, tietoturvallisuuden toteuttamista tarkentavia ja käyttöehtojen voimassaoloa koskevia ehtoja. Käyttöehtojen sisältö perustuisi siis oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti laissa säädettyyn eikä viranomaisen voisi lisätä käyttöehtoihin sellaisia ehtoja, joista ei suoraan lainsäädännössä säädetä. Tältä osin käyttöehdot eivät olisi yksityisoikeudellisia sopimusehtoja, eivätkä ne lisäisi palvelualustan käyttäjän velvollisuuksia. Käyttöehdoilla turvattaisiin palvelualustan lainmukainen käyttö, ohjeistettaisiin käyttäjiä toimimaan lainmukaisesti ja turvattaisiin alustan tietoturallinen käyttö. Koska käyttöehtojen sisältö määriteltäisiin lainsäädännössä, perustuisivat käyttöehdot suoraan lainsäädäntöön, minkä vuoksi käyttöehdot eivät esitetyssä muodossa olisi perustuslaissa turvattun oikeusvaltioperiaatteen vastaisia, sillä viranomaisen toiminnasta säädettäisiin suoraan laissa.

12.6 Oikeus työhön ja julkisen vallan velvollisuus edistää työllisyyttä

Perustuslain 18 §:n 2 momentti asettaa julkiselle vallalle velvollisuuden edistää työllisyyttä ja velvollisuuden pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Työllisyyden edistämistä koskeva säännös on luonteeltaan julkiseen valtaan kohdistuva perustuslaillinen toimeksianto. Säännös ei ota kantaa työllisyyden hoidossa käytettävään keinovalikoimaan, vaan jättää julkiselle vallalle merkittävästi liikkumatilaa sen harkitsemisessa, miten työllisyyttä voidaan parhaiten edistää. Työllisyyden edistäminen merkitsee yhtäältä sitä, että julkinen valta pyrkii turvaamaan jokaiselle oikeuden työhön, ja toisaalta sitä, että julkisen vallan tulee pyrkiä estämään pysyvästi työtä vailla olevien ryhmän muodostumista. (Ks. HE 309/1993 vp, s. 68, PeVL 19/2018 vp, s. 2, PeVL 44/2000 vp, s. 2, PeVL 17/1995 vp, s. 1–2).

Ehdotetut muutokset järjestämislain 14 luvun osalta parantavat työnhakijoiden mahdollisuutta saada työtä ja edistävät työnantajien, työnvälittäjien ja työntekijöiden kohtaamista. Tämän perusteella muutoksien katsotaan olevan perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaisia ja tukevan julkisen vallan velvollisuutta edistää työllisyyttä ja velvollisuutta pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön.

Asetuksen antaminen ja lainsäädäntövallan siirtäminen

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt joissakin tilanteissa yksilön oikeusasemaa koskevan sääntelyn epätarkkuutta valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena. Perustuslakivaliokunta on todennut esimerkiksi lausunnossaan PeVL 25/1997 vp, että korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoitteita koskevissa säännöksissä käytetään paljon joustavia käsitteitä. Koska työttömyysturvalakia sovelletaan yksityiskohdiltaan hyvin erilaisissa tilanteissa, tätä ei täysin voida välttää.

Työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 2 momenttiin ehdotettu uusi asetuksenantovaltuus ei vaikuttaisi työnhakijoiden oikeuteen saada työttömyysetuutta eikä asetuksella säädettäisiin millaisen työnhakijan menettelyn takia hänelle voidaan asettaa korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite. Asetuksenantovaltuudella ja annettavalla asetuksella varmistettaisiin ainoastaan työnhakuvelvollisuuden laiminlyönnin ja työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittaman työn hakematta jättämisen perusteella asetettavan korvauksettoman määräjän ja työssäolovelvoitteen yhdenmukainen alkamispäivä samanlaisissa tilanteissa.

Käytännössä työnhakijan moitittavana pidettävä menettely voi ilmentyä hakuvelvollisuuksien täyttämättä jättämisen lisäksi esimerkiksi työhaastattelussa. Työvoimaviranomaisen tietoon menettely voi tulla lähinnä työnhakijan tai työnantajan ilmoituksen perusteella taikka työnhakijan jättäessä ilmoittamatta hakuvelvollisuuden täyttämisestä tai hänen haettavakseen osoitetun työn hakemisesta. Työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta on keskeistä, että asetuksella voitaisiin säätää kaikista tilanteista riittävällä tarkkuudella.

Työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 4 §:n 3 momentissa ehdotetun asetuksenantovaltuuden mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin monialaisen työllistymissuunnitelman rakenteesta ja hyväksymisestä. Samaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään maininta suunnitelman hyväksymisestä. Siten sääntelyn katsottaisiin täyttävän perustuslain asettaman vaatimuksen siitä, että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään lailla.

Monialainen työllistymissuunnitelma on järjestämislaissa tarkoitetun työllistymissuunnitelman korvaava suunnitelma. Jäljempänä mainitun suunnitelman rakenteesta ja hyväksymisestä on

säädetty tarkemmin asetuksella. Sääntely olisi tarpeen saada koskemaan myös monialaista työllistymissuunnitelmaa.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia laissa säädetyn valtuuden nojalla. Ehdotetut asetuksenantovaltuudet täyttäisivät lailla säätämisen vaatimuksen. Lisäksi ehdotettujen asetuksenantovaltuuksien katsotaan täyttävän perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön (esim. PeVL 45/2016 vp, s. 4) täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Ehdotettujen valtuuksien sisältö ilmenisi laista ja olisi rajattu monialaisen työllistymissuunnitelman rakenteeseen ja hyväksymiseen sekä työnhakijan työvoimapolitiittisesti moitittavana pidettävän menettelyn ajankohtaan.

Hallitus katsoo, että esityksessä ei ehdoteta sellaisia muutoksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Työnhakuprofiileissa julkaistavien henkilötietojen ja niihin liittyvän henkilötietojen suojan vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 10 §:n 1 momentti, 39 - 41 §, 119 §:n 1 momentti ja 130 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 41 § osaksi laissa 691/2023 ja 130 §:n 4 momentti laissa 733/2025, sekä

muutetaan 28 §, 29 §:n 2 momentti, 30 §:n 1 momentti, 31–38 ja 42–48 §, 75 §:n 2 momentti, 114 §:n 1 momentin 10 kohta, 128 ja 129 §, 130 §:n otsikko ja 2 momentti sekä 131 §, sellaisina kuin niistä ovat 32, 33 ja 44 § osaksi laeissa 691/2023 ja 435/2024, 38 § osaksi laissa 728/2024, 42, 45 ja 46 § osaksi laissa 435/2024, 48 § osaksi laeissa 691/2023, 435/2024 ja 728/2024 ja 131 § laissa 733/2025 sekä

lisätään lakiin uusi 48 a §, 114 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 280/2024 ja 435/2024, uusi 11 kohta, 127 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 128 a, 129 a – 129 d, 130 a ja 130 b § seuraavasti:

28 §

Työhaun voimassaolon päättyminen

Työhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija:

1) ilmoittaa työvoimaviranomaiselle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa tai ei uusi työnhakunsa voimassaoloa;

2) ei esitä työvoimaviranomaisen asettamassa määräajassa työllistymisen ja julkisten työvoimapalveluiden tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään;

3) jättää asioimatta työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;

4) ei saavu alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun hänen itsensä siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa varaamana aikana.

Ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan työnhakijan työhaun voimassaolo päättyy myös, jos hän ei enää täytä 27 §:n 3 momentissa säädettyjä työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksiä.

29 §

Työhaun käynnistäminen uudelleen

Työvoimaviranomainen voi rajoittaa henkilön oikeutta käynnistää työnhaku sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa, jos työhaun voimassaolo on päättynyt 28 §:n 1 momentin 2–4 kohdan perusteella.

30 §

Työnhakijan informointi

Työvoimaviranomaisen on informoitava tarkoituksenmukaisella tavalla työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen sekä työnhaun kuluessa työnhaun voimassaolon edellytyksistä, työllistymissuunnitelmaan sisällytettävästä työnhakuvelvollisuudesta, velvollisuudesta hakea työvoimaviranomaisen osoittamia työmahdollisuuksia, tarjolla olevista julkisista työvoimapalveluista, muutosturvasta ja muista työnhakuun liittyvistä seikoista.

31 §

Alkuhaastattelun järjestäminen

Työvoimaviranomaisen on järjestettävä työnhakijalle alkuhaastattelu ilman aiheetonta viivästystä, kuitenkin kymmenen arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta.

Uusi alkuhaastattelu järjestetään vain, jos työnhaun päättymisestä on kulunut vähintään kuusi kuukautta ja henkilö rekisteröidään uudelleen työnhakijaksi.

Alkuhaastattelu on järjestettävä työvoimaviranomaisen toimipisteessä tai muussa asiointipisteessä, jollei muu järjestämistapa ole painavasta syystä sitä tarkoituksenmukaisempi.

32 §

Alkuhaastattelun sisältö

Alkuhaastattelussa työvoimaviranomaisen on arvioitava työnhakijan palvelutarve. Arvion perusteella työvoimaviranomaisen ja työnhakijan on laadittava työnhakijalle työllistymissuunnitelma, ellei tällä ole voimassa olevaa työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa.

Alkuhaastattelussa työvoimaviranomaisen on ohjattava työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja hakeutumaan hänelle tarpeellisiin palveluihin. Työvoimaviranomaisen on myös kerrottava työnhakijalle hänelle tarjottavista palveluista ja sovittava asiointitavasta sekä muusta yhteydenpidosta työvoimaviranomaisen ja työnhakijan välillä.

Työvoimaviranomaisen on tarvittaessa ohjattava työnhakija laatimaan ja julkaisemaan työnhakuprofiili palvelualustalla.

33 §

Työnhakijan palvelutarpeen arvioiminen

Työvoimaviranomaisen on työnhakijan palvelutarpeen arvioimiseksi arvioitava ainakin tämän:

- 1) osaaminen ja ammattitaito;
- 2) työnhakutaidot ja edellytykset omatoimiseen työnhakuun;
- 3) työllistymismahdollisuudet avoimilla työmarkkinoilla;
- 4) työttömyyden pitkittymisen todennäköisyys;
- 5) työttömäksi jäämisen todennäköisyys.

Palvelutarpeen arvioinnissa on otettava huomioon työnhakijan omat tavoitteet hänen osaamisensa ja ammattitaitonsa kehittämiseksi, hänen työnhaun ja työllistymisen edellytyksiinsä vaikuttava työ- ja toimintakyky sekä muut työllistymiseen vaikuttavat seikat.

Palvelutarpeen selvittämiseksi työnhakija voidaan ohjata työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin sekä muihin asiantuntija-arviointeihin. Työnhakijan osaamisen kehittämistä voidaan arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa ja työnhakijan työ- ja toimintakykyä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa.

34 §

Työnhakukeskustelujen järjestäminen

Työvoimaviranomaisen on järjestettävä työttömälle työnhakijalle, työttömyysuhan alaiselle työnhakijalle ja työnhakijalle, jonka työ sopimuksessa sovittu työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta, työnhakukeskustelu kolmen kuukauden kuluttua alkuhaastattelusta ja sen jälkeen aina, kun edellisestä työnhakukeskustelusta on kulunut kolme kuukautta.

Jos työnhakija on työvoimakoulutuksessa, työkokeilussa, palkkatuetussa työssä tai kuntoutuksessa taikka opiskelee työttömyysuudella tuettuna, työvoimaviranomaisen on järjestettävä työnhakukeskustelu vain kuukautta ennen palvelun arvioitua päättymistä.

Työvoimaviranomaisen on järjestettävä työnhakukeskustelu työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalla vain, jos siihen on työnhakijan työllistymiseen tai palvelutarpeeseen liittyvä painava syy.

Keskustelut on järjestettävä työnhakijan palvelutarve ja olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

35 §

Täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen

Työvoimaviranomaisen on järjestettävä alkuhaastattelun ja työnhakukeskustelujen lisäksi työnhakijalle täydentäviä työnhakukeskusteluja siten, että työnhakija saa tarvitsemansa tuen työnhakuun ja työllistymisen edellytysten parantamiseen. Työvoimaviranomaisen on tarvittaessa järjestettävä täydentävä työnhakukeskustelu myös työllistymissuunnitelman tarkistamista tai laatimista taikka työnhakuvelvollisuuden asettamista varten siten, että työnhakijalla on voimassa oleva ja ajantasainen työllistymissuunnitelma.

Työvoimaviranomaisen on järjestettävä alkuhaastattelun ja ensimmäisen työnhakukeskustelun välisenä aikana viisi täydentävää työnhakukeskustelua, ellei työnhakijan palvelutarpeesta johdu muuta.

Työvoimaviranomaisen on järjestettävä täydentävä työnhakukeskustelu myös työnhakijan pyynnöstä, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

36 §

Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen sisältö

Työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa työvoimaviranomaisen on tarkistettava työnhakijan palvelutarvetta koskevaa arviota, työllistymissuunnitelmaa tai sen korvaavaa suunnitelmaa ja työnhakuvelvoitetta siten, että ne ovat ajantasaiset. Tarvittaessa keskustelussa on laadittava työllistymissuunnitelma tai sen korvaava suunnitelma.

Työvoimaviranomaisen on myös ohjattava työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja tuettava työnhakijan työnhakua. Lisäksi työvoimaviranomaisen on ohjattava työnhakija hänelle tarpeellisiin palveluihin.

37 §

Työllistymissuunnitelman sisältö ja seuranta

Työvoimaviranomaisen on sisällytettävä työnhakijan työllistymissuunnitelmaan:

- 1) työnhakuvelvollisuus ja mahdollinen peruste sen alentamiselle tai asettamatta jättämiselle;
- 2) muut hänen työnhakuunsa tai yritystoiminnan kehittämiseensä liittyvät toimet, joiden tavoitteena on hänen nopea työllistymisensä avoimille työmarkkinoille;
- 3) määräaika, jonka kuluessa hänen on ilmoitettava suunnitelman toteuttamisesta.

Lisäksi työvoimaviranomaisen on tarvittaessa sisällytettävä työllistymissuunnitelmaan:

- 1) täydentävien työnhakukeskustelujen määrä ja ajankohdat;
- 2) työnhakijan palvelutarpeen mukaisia julkisia työvoimapalveluja;
- 3) muita työnhakijan osaamista, työmarkkina-avalmuuksia ja työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja;
- 4) työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen ja työllistymiseen vaikuttavan työ- ja toimintakyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvät toimet;
- 5) edellytettävät selvitykset suunnitelman toteuttamisesta;
- 6) työnhakijan työnhakuprofiilin laatimis- ja julkaisemisvelvollisuutta koskeva poikkeus.

Työvoimaviranomainen ja työnhakija hyväksyvät työllistymissuunnitelman. Työvoimaviranomaisen on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista. Työllistymissuunnitelman rakenteesta ja hyväksymisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

38 §

Työnhakijan velvollisuudet

Työttömyysetuutta hakevan työnhakijan on haettava aktiivisesti itse valitsemiaan työmahdollisuuksia ja koulutusta sekä työvoimaviranomaisen hänelle haettaviksi osoittamia työpaikkoja.

Lisäksi hänen on osallistuttava työnhakijan palveluprosessiin kuuluviin toimiin ja palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkina-avalmuuksiaan ja työllistymistään.

Työttömyysetuutta hakevan työnhakijan on ilmoitettava työllistymissuunnitelman toteutumisesta työvoimaviranomaiselle sen määräämällä tavalla. Työnhakijan on säilytettävä työnhakuvelvollisuutensa täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työvoimaviranomaiselle sen pyynnöstä.

Työnhakijan on ilmoitettava työvoimaviranomaiselle yhteystietojensa muutoksesta.

42 §

Työpaikkojen osoittaminen työnhakijan haettavaksi

Työvälikyselyllä on edistettävä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti. Työvälikysely perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan.

Työvoimaviranomaisen on osoitettava työnhakija hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja. Työpaikan sopivuuden arvioimisessa on otettava huomioon työnhakijan työkokemus, koulutus ja muu osaaminen sekä työkyky.

Työvoimaviranomaisen on seurattava työnhaun edistymistä.

43 §

Työvälikyselypalvelut

Työnantaja voi julkaista tiedon avoimesta työpaikasta 14 luvussa tarkoitetulla palvelualustalla. Tiedon avoimesta työpaikasta voi palvelualustalla julkaista myös työvoimaviranomainen, jollei 49 §:stä muuta johdu.

Työvoimaviranomaisen on välitettävä tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista. Lisäksi työvoimaviranomaisen on esiteltävä työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan.

Työnhakijalle tarjotaan mahdollisuus laatia ja julkaista työnhakuprofiili 1 momentissa tarkoitetulla palvelualustalla.

44 §

Kansainvälinen työnvälitys

Työnvälitystä on tehtävä kansallisesti ja kansainvälisesti.

Työvoimaviranomaiset ovat työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures) liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja (EU) N:o 1296/2013 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EU 2016/589 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohdassa tarkoitettuja Eures-jäseniä.

Työvoimaviranomaisen tehtävistä työnvälityksessä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

45 §

Työnhakuvelvollisuuden asettaminen

Työvoimaviranomaisen on sisällytettävä työttömän ja työttömyysuhan alaisen työnhakijan työllistymissuunnitelmaan kolme sellaista kuukauden kestävää tarkastelujaksoa, joista kunkin aikana työnhakijan on haettava neljää työmahdollisuutta. Tarkastelujakso voidaan asettaa takautuvasti, jos se on työnhakijan edun mukaista.

Vaikka työnhakija ei olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, työvoimaviranomaisen on asetettava hänelle työnhakuvelvollisuus, jos hän opiskelee työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna tai on palkkatuetussa työssä.

Lisäksi työnhakuvelvollisuus asetetaan vähintään kaksi viikkoa kestävässä osa-aikatyössä olevalle tai työaika lyhentämällä lomautetulle työnhakijalle, jonka säännöllinen työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Toteutuneen työajan vaikutuksesta työnhakuvelvollisuuteen säädetään työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:ssä.

46 §

Työnhakuvelvollisuuden alkaminen eräissä tapauksissa

Työnhakijan työnhakuvelvollisuus alkaa työsuhteen päättyessä, jos hän on yli kaksi viikkoa kestävässä muussa kuin palkkatuetussa työssä, jonka työaika on yli 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Työnhakuvelvollisuus alkaa kuitenkin vasta siitä, kun työnhakijalle on järjestetty 34 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuukautta ennen palvelun päättymistä järjestettävä työnhakukeskustelu, jos hän arviolta yli kuukauden ajan:

- 1) opiskelee työvoimakoulutuksessa;

- 2) osallistuu 6 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;
 - 3) on palkkatuetussa työssä, jonka työaika ylittää 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyönajasta; tai
 - 4) on yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.
- Lomautetun työnhakuvelvollisuus alkaa siitä, kun lomautuksen alkamisesta on kulunut kolme kuukautta.

47 §

Tarkastelujaksolla haettavien työmahdollisuuksien määrän pienentäminen

Työvoimaviranomaisen on pienennettävä työnhakijan velvollisuutta hakea neljää työmahdollisuutta, jos se arvioi, ettei työnhakijan työssäkäyntialueella ole haettavissa niin montaa sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi työllistyä. Arviossa on otettava huomioon työnhakijan työkokemus, koulutus ja muu osaaminen, työkyky ja mahdollinen työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja.

Arviolta yli kuukauden ajan 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitettulla tavalla omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevan koulutusta vailla olevan työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää opintojen ajalle kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joista kunkin aikana työnhakijan tulee hakea kolmea työmahdollisuutta.

48 §

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen

Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta, jos:

- 1) työvoimaviranomainen arvioi, ettei työnhakijan työssäkäyntialueella ole haettavissa työmahdollisuuksia, joihin työnhakija voisi työllistyä huomioon ottaen hänen työkokemuksensa, koulutuksensa ja muun osaamisensa ja työkykynsä sekä hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja;

- 2) työnhakija ei luotettavana pidettävän lääketieteellisen selvityksen mukaan ole työkykyinen työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettujen ammattitaitosuojan aikana työkokemustaan ja koulutustaan vastaavaan työhön ja ammattitaitosuojan päätyttyä mihinkään työhön ja hän noudattaa työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän etuuden hakemisesta ja hakeutumisesta työ- ja toimintakykyä parantavaan kuntoutukseen;

- 3) työnhakija on osa-aikaisessa työssä, eikä muun työn vastaanottaminen samanaikaisesti ole mahdollista hänen työkykynsä huomioon ottaen;

- 4) työnhakija opiskelee 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitettulla tavalla omaehtoisia luku- ja kirjoitustaidon opintoja työttömyysetuudella tuettuna ja opinnot ovat työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla päätoimisia;

- 5) työnhakija opiskelee työnantajan kanssa yhteishankintana hankitussa tai vastaavalla tavalla järjestetyssä työvoimakoulutuksessa;

- 6) työnhakija on estynyt olemasta työmarkkinoilla suorittaessaan asevelvollisuutta, siviilipalvelusta tai vankeusrangaistusta, ollessaan sairaalahoidossa tai muussa siihen verrattavassa laitoshoidossa tai hänen ollessaan estynyt olemasta työmarkkinoilla muun näihin rinnastettavan syyn takia;

- 7) työnhakijan työttömyys päättyy kuukauden kuluessa muusta syystä kuin työvoimakoulutuksen tai 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–31 §:ssä

tarkoitettua työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun takia taikka hän kuukauden kuluessa aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaa.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa edellytetään lisäksi, että työnhakijan tilanne kokonaisuutena arvioiden on sellainen, ettei työllistyminen avoimille työmarkkinoille ole mahdollista.

Edellä 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta sen tarkastelujakson osalta, jonka aikana työttömyys päättyy taikka varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa alkaa.

Jos työvoimaviranomainen ohjaa työttömän työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain (381/2023) 3 §:n 1 momentin nojalla monialaiseen palvelutarpeen arviointiin, työvoimaviranomainen ei sisällytä työnhakuvelvollisuutta työllistymissuunnitelmaan, vaan monialaiseen työllistymissuunnitelmaan siten kuin mainitussa laissa säädetään.

48 a §

Työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta

Työnhakuvelvollisuutta voi täyttää:

1) hakemalla sellaista vähintään kaksi viikkoa kestävästä työsuhteesta tehtävää työtä, johon työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä;

2) hakemalla kestoaltaan alle kaksi viikkoa kestävästä työsuhteesta tehtävää työtä, jos asiasta on sovittu työllistymissuunnitelmassa;

3) hakemalla lisätyötä omalta työnantajalta;

4) etsimällä työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä tehtäviä sellaisia työmahdollisuuksia, joihin työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä;

5) muilla 1–4 kohdassa tarkoitettuja toimia vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen.

Työnhakuvelvollisuutta voi kuitenkin täyttää 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla vain kerran tarkastelujakson aikana.

75 §

Sopiminen opiskelusta työllistymissuunnitelmassa

Tuettavasta opiskelusta voidaan sopia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa opintojen alkamisen jälkeenkin, jos siihen on painava syy, työnhakija on aloittanut opinnot työsuhteen tai työttömyysturvalain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua taloudellisen etuuden jaksotuksen tai työkokeilun aikana tai opintoja on harjoitettu työvoimakoulutuksena.

114 §

Käsiteltävät tiedot

Henkilöasiakkaasta voidaan käsitellä seuraavia tietoja:

10) tiedot julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvista etuuksista;

11) tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua tietoja palkoista ja tuloista ja 7 §:n 4 ja 7 kohdassa tarkoitettua tietoja tuloerien ansainta-ajankohdista ja ammattinimikkeistä palvelutarpeen arvioimiseksi.

127 §

Tarkoitus

Palvelualustalla laaditaan ja julkaistaan työnhakuprofiili myös työnhakijasta.

128 §

Työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen

Työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen edellyttävät henkilöasiakkaalta palvelualustalle kirjautumista. Kirjautuminen edellyttää käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Palvelun käyttäjän tunnistamisesta säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 6 §:ssä.

Henkilöasiakas voi määritellä, miltä osin ja kuinka pitkään työnhakuprofiili on julkaistuna. Työnhakuprofiilin julkaistuna olemiselle on kuitenkin aina määriteltävä päättymispäivä.

Henkilöasiakas voi milloin tahansa poistaa työnhakuprofiilinsa sekä perua työnhakuprofiilinsa julkaisun, jollei hän ole rekisteröitynyt työnhakijaksi.

Palvelualustan ylläpitäjän on informoitava henkilöasiakasta ennen työnhakuprofiilin julkaisemista työnhakuprofiilin sisältämien tietojen rajoituksista sekä julkaisemisen vaikutuksista henkilötietojen suojaan.

128 a §

Henkilöasiakkaan työnhakuprofiilin sisältämät tiedot

Työnhakuprofiili voi sisältää työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaisia tietoja henkilöasiakkaan työkokemuksesta, koulutuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Työnhakuprofiili voi lisäksi sisältää henkilöasiakkaan vapaamuotoisen esittelyn ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin.

Henkilöasiakas ei saa sisällyttää työnhakuprofiilinsa tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi.

Henkilöasiakas voi palvelualustalla milloin tahansa muokata tai poistaa työnhakuprofiilinsa sisältämiä tietoja.

129 §

Työnhakijan laatima ja julkaisema työnhakuprofiili

Työnhakijan on laadittava ja julkaistava työnhakuprofiili palvelualustalla 15 arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta tai 129 b §:n 1 momentissa säädetyn sen laatimista ja julkaisemista koskevan poikkeuksen päättymisestä. Julkaisemisen jälkeen työnhakijan on pidettävä työnhakuprofiilinsa julkaistuna työnhakunsa voimassaolon ajan.

Työnhakijan työnhakuprofiilin tulee sisältää työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot työnhakijan työkokemuksesta, koulutuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Työnhakuprofiili voi lisäksi sisältää työnhakijan vapaamuotoisen esittelyn ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Työnhakuprofiiliin ei kuitenkaan saa sisällyttää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi.

Työnhakijan työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen sovelletaan muuten mitä 128 §:ssä säädetään. Sen estämättä, mitä 128 a §:n 3 momentissa säädetään, työnhakijan työnhakuprofiilin tulee aina sisältää 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

129 a §

Työvoimaviranomaisen velvollisuus laatia ja julkaista työnhakuprofiili työnhakijasta

Työvoimaviranomaisen tulee viipymättä laatia ja julkaista työnhakijan työnhakuprofiili palvelualustalla, jos työnhakija ei ole sitä tehnyt 129 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla. Työvoimaviranomaisen on informoitava työnhakijaa profiilin julkaisusta.

Työvoimaviranomainen saa sisällyttää työnhakuprofiiliin ainoastaan profiilin laatimisen ja julkaisemisen kannalta tarpeellisia tietoja, joita ovat työnhakijan:

1) työhaun ja työllistymisen kannalta olennainen työkokemus, ilman työnantajaa yksilöivää tietoa;

2) työhaun ja työllistymisen kannalta olennainen koulutus, ilman koulutuksen järjestäjää yksilöivää tietoa;

3) työhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot voimassa olevista luvista ja pätevyyksistä, ilman myöntäjää yksilöivää tietoa;

4) työtoiveet, työnhakualue ja kielitaito; ja

5) työnhakijan itsensä työnhakuprofiilissa julkaisemat tai hänen julkaistaviksi pyytämänsä 129 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

Työvoimaviranomaisen työnhakijasta julkaisema työnhakuprofiili ei saa sisältää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäväksi. Työnhakuprofiili ei myöskään saa sisältää erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, ellei 2 momentin 5 kohdasta muuta johdu. Työvoimaviranomaisen tulee aina määritellä työnhakuprofiilin julkaistuna olemisen päättymispäivä.

129 b §

Työnhakijan työnhakuprofiilin laatimista ja julkaisemista koskevat poikkeukset

Työnhakijalla ei ole velvollisuutta laatia eikä julkaista 129 §:ssä tarkoitettua työnhakuprofiilia eikä työvoimaviranomainen saa laatia eikä julkaista 129 a §:ssä tarkoitettua työnhakuprofiilia työnhakijasta, jos:

1) työnhakijalle ei aseteta työnhakuvelvollisuutta 48 §:n perusteella;

2) työnhakija työllistyy kokoaikatyössä tai on työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla päätoiminen yrittäjä tai päätoiminen opiskelija;

3) työvoimaviranomainen arvioi palvelutarpeen perusteella, että työnhakija ei voi itsenäisesti hyödyntää palvelualustaa työhaun ja työllistymisen edistämiseksi; tai

4) työvoimaviranomainen arvioi, että työnhakuprofiilin julkaiseminen on muusta työnhakijaan liittyvästä syystä ilmeisen perusteetonta.

Työvoimaviranomaisen tulee työnhakijan pyynnöstä perua työnhakijan työnhakuprofiilin julkaisu, jos jokin 1 momentissa tarkoitetuista seikoista täyttyy. Lisäksi työvoimaviranomaisen tulee perua työnhakuprofiilin julkaisu, jos henkilö sitä pyytää työnhakunsa voimassaolon päätyttyä.

129 c §

Työnhakuprofiilien hakeminen palvelualustalla

Julkaistuja työnhakuprofiileja voivat hakea ja tarkastella palvelualustalle kirjautuneet työnantajat ja yksityiset työnvälitysyrietykset. Työnantajat ja yksityiset työnvälitysyrietykset saavat käsitellä työnhakuprofiilien tietoja vain rekrytointi- tai työnvälitystarkoituksessa.

Kirjautuminen palvelualustalle edellyttää käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Palvelua käyttävän työnantajan ja yksityisen työnvälitysyrietyksen tunnistamisesta säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain 6 §:ssä.

Työnhakuprofiileja voi hakea vain yksittäishakuina siten, että hakuperusteena on käytettävä vähintään ammattinimikettä, osaamista tai työskentelyaluetta.

129 d §

Työnhakuprofiilien tietovaranto, tietojen poistaminen ja siirtäminen

Työnhakuprofiilien 128 a, 129 ja 129 a §:ssä tarkoitetut tiedot tallennetaan 120 §:ssä tarkoitettua tietovarannosta erilliseen työnhakuprofiilien tietovarantoon.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tulee poistaa tiedot työnhakuprofiilien tietovarannosta, kun henkilö poistaa työnhakuprofiilinsa palvelualustalta, mutta kuitenkin viimeistään, kun henkilön edellisestä palvelualustalle kirjautumisesta on kulunut vuosi.

Edellä 2 momentissa säädettyä ei sovelleta työnhakijaan työnhaun voimassaolon aikana. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tulee työnhakijan työnhaun voimassaolon päätyttyä poistaa tiedot työnhakuprofiilien tietovarannosta, kuten 2 momentissa säädetään.

Työnhakuprofiilien tietovarantoon rekisteröity voi siirtää työnhakuprofiilinsa sisältämiä tietoja muulle taholle, jos Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus on mahdollistanut tietojen sähköisen siirtämisen muulle taholle palvelualustan kautta.

130 §

Työnhakuprofiilien tietojen käyttötarkoitus ja käsiteltävät tiedot

Henkilöasiakkaan muitakin kuin 114 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja saadaan käsitellä, jos ne ovat välttämättömiä työnhakuprofiilin laatimisen, julkaisemisen tai palvelualustan käytön valvomisen kannalta.

130 a §

Työnhakuprofiilien tietovarannon rekisterinpitäjät

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomaiset ovat työnhakuprofiilien tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus vastaa työnhakuprofiilien tietovarannon yleisen tietosuojasetuksen:

- 1) 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista;
- 2) 25 artiklassa tarkoitettu sisäinrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta;
- 3) 32 artiklassa tarkoitettu käsittelyn turvallisuudesta;
- 4) 35 artiklassa tarkoitettu tietosuoja koskevasta vaikutustenarvioinnista;
- 5) 36 artiklassa tarkoitettu ennakkokuulemisesta ja muista sellaisista yleisissä tietosuoja-asetuksessa säädettyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvallisuutta;
- 6) mukaisista rekisterinpitäjän velvollisuuksista sellaisten rekisteröityjen osalta, jotka eivät ole työvoimaviranomaisen asiakkaita.

Työvoimaviranomaiset vastaavat muista kuin 2 momentissa tarkoitetuista yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Kukin työvoimaviranomainen vastaa rekisterinpitäjän tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomainen vastaavat asiakkaidensa tietojen luovuttamisesta työnhakuprofiilien tietovarannosta.

130 b §

Oikeus käyttää palvelualustaa

Palvelualustan käyttö edellyttää henkilökohtaista käyttöoikeutta. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus, kunta ja kuntayhtymä voivat myöntää oikeuden käyttää palvelualustaa palveluksessaan olevalle henkilölle, joka hoitaa:

- 1) tässä laissa säädettyjä tehtäviä;
- 2) elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa tarkoitettuja kansainvälisen rekrytoinnin palveluita koskevia tehtäviä.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus vastaa käyttöoikeuden teknisestä avaamisesta, muuttamisesta ja poistamisesta käyttöoikeuden myöntäneen, muuttaneen tai poistaneen viranomaisen ilmoituksen perusteella.

Käyttöoikeuden myöntäneen, muuttaneen tai poistaneen viranomaisen on viipymättä ilmoitettava Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus käyttöoikeuden myöntämisestä, muuttamisesta tai poistamisesta.

131 §

Palvelualustan käytön valvonta

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus laatii palvelualustan käyttöehdot. Käyttöehtoihin voi sisältyä palvelun käyttäjän ja ylläpitäjän vastuuta, palvelualustan käyttöä koskevia teknisiä vaatimuksia, tietoturvallisuuden toteuttamista tarkentavia ja käyttöehtojen voimassaoloa koskevia ehtoja. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käyttöehtojen sisällöstä.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomaiset valvovat palvelualustan käyttöä sekä alustalla julkaistun sisällön lain ja käyttöehtojen mukaisuutta. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomainen voi kehottaa palvelualustan käyttäjää määräajassa poistamaan julkaisemastaan sisällöstä lain tai käyttöehtojen vastaisen sisällön. Jos käyttäjä ei noudata kehotusta määräajassa, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomainen voi poistaa kyseisen sisällön. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomainen vastaavat tässä momentissa säädetyistä tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Jos käyttäjän palvelualustalla julkaisema sisältö on toistuvasti lain tai käyttöehtojen vastaista, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus voi estää alustan käytön häneltä määräajaksi.

Sen lisäksi, mitä 49 §:ssä säädetään, myös Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus voi poistaa avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen palvelualustalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 32 §:n 3 momentti, 38 §:n 2 momentin 6 kohta, 127 §:n 3 momentti, 128, 128 a, 129, 129 a - 129 d, 130, 130 a, 130 b ja 131 § tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä syyskuuta 2026.

Jos henkilö on rekisteröitynyt työnhakijaksi ennen tämän lain 129 §:n voimaantuloa ja pitänyt työnhakunsa voimassa yhdenjaksoisesti 34 §:ssä tarkoitetun työnhakukeskustelun järjestämiseen asti, 129 §:n 1 momentissa säädettyä 15 arkipäivän määräaikaa työnhakuprofiilin

laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla sovelletaan häneen siitä päivästä, jolloin hänelle järjestetään 34 §:ssä tarkoitettu työnhakukeskustelu.

Jos henkilö on rekisteröitynyt työnhakijaksi ennen tämän lain 129 §:n voimaantuloa ja hänen työnhakunsa voimassaolo päättyy mainitun pykälän voimaantulon jälkeen, sovelletaan mainitun pykälän 1 momentissa säädettyä 15 arkipäivän määräaikaa työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla siitä päivästä, jolloin hän rekisteröityy uudelleen työnhakijaksi.

2.

Laki

työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain (381/2023) 4 §:n 3 momentti ja 5 §:n 3 momentti seuraavasti:

4 §

Monialaisen palvelutarpeen arviointi ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen

Monialaisen työllistymissuunnitelman tulee olla laadittuna ja hyväksyttynä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun palvelutarpeen arviointi on aloitettu. Työttömälle annetaan edellä mainittuna aikana myös ohjausta, jonka tarkoituksena on parantaa hänen valmiuksiaan ja sitoutumistaan työllistymisensä edistämiseen. Suunnitelman rakenteesta ja hyväksymisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Monialaisen työllistymissuunnitelman sisältö

Työvoimaviranomaisen on sisällytettävä työllistymissuunnitelmaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun lain 48 §:stä muuta johdu. Työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä mainitun lain 147 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain 14 ja 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 14 §:n 3 momentti ja 19 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1100/2024, seuraavasti:

14 §

Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi

Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin kuuluvia toimia voidaan järjestää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 35 §:n 2 momentissa tarkoitettujen täydentävien työnhakukeskustelujen sijasta.

19 §

Kotoutumissuunnitelman sisältö

Kunnan ja maahanmuuttajan on sovittava kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan omien tavoitteiden, osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen edellyttämässä laajuudessa kotoutumista, työllistymistä tai yrittäjyyttä, terveyttä ja hyvinvointia sekä yhteiskunnallisia valmiuksia edistävistä palveluista, järjestöjen, yhteisöjen tai yhdistysten toimintaan osallistumisesta, suomen tai ruotsin kielen opinnoista sekä ohjauksesta ja neuvonnasta. Työnhakijaksi rekisteröityneen maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmassa asetetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 45 §:ssä tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, jollei mainitusta laista johdu muuta. Suunnitelmassa on sovittava myös palveluiden toteutumisen seurannasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale sekä 5 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 339/2023, seuraavasti:

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 37 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisten 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 37 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäiväraha-ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 34 §:n 1 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 37 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimaviranomaisen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 37 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimaviranomainen on tehnyt henkilön kanssa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 37 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työvoimaviranomainen on varannut tämän lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 34 §:n 1 momentissa tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 10 §:n 2 momentin 8 kohta ja 13–16 §, 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1, 1 a ja 6 kohta sekä 2 momentti, 10 §, 11 §:n 1 momentin johdantokappale, 12 §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta sekä 13 § ja 11 luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 2 luvun 10 §:n 2 momentin 8 kohta laissa 1131/2022, 13 § laeissa 1001/2012, 1374/2014 ja 1131/2022, 14 § laissa 1001/2012, 15 § laissa 1374/2014 sekä 16 § laeissa 1374/2014 ja 1380/2021, 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1 ja 6 kohta ja 2 momentti sekä 12 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 385/2023, 9 §:n 1 momentin 1 a kohta laissa 445/2024, 10 § laeissa 1380/2021, 385/2023, 685/2023 ja 395/2024, 11 §:n 1 momentin johdantokappale laissa 685/2023, 12 §:n otsikko ja 1 momentin johdantokappale laissa 1380/2021 ja 13 § laeissa 1380/2021, 385/2023 ja 685/2023 sekä 11 luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 793/2025, sekä

lisätään 2 lukuun uusi 13 a § ja 2 a lukuun uusi 10 a § seuraavasti:

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapoliittiset edellytykset

10 §

Opiskelu

Päätoimisina pidetään:

8) opintoja, joiden tavoitteena on yliopistossa suoritettavan jatkotutkinnon suorittaminen ja joiden opintosuunnitelman mukainen laajuus yhdessä muiden samaan opintokokonaisuuteen kuuluvien suoritusten kanssa on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti;

13 §

Ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta vailla olevan nuoren oikeus työttömyysetuuteen

Alle 25-vuotiaan nuoren, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta (*koulutusta vailla oleva nuori*), on tullut hakea edellisessä syyslukukaudella alkavia opintoja koskevassa haussa vähintään kahta opiskelupaikkaa, joiden opiskelijaksi ottamisen perusteet hän täyttää. Syyslukukauden katsotaan alkavan 1 päivänä syyskuuta.

Koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen:

- 1) syyslukukauden alkamisesta lukien, jos hän on ilman pätevää syytä:
 - a) jättänyt hakematta opiskelupaikkaa 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;
 - b) omalla menettelyllään aiheuttanut, ettei tule valituksi 1 momentissa tarkoitettuun opiskelupaikkaan;
 - c) muulla tavalla kieltäytynyt 1 momentissa tarkoitetusta opiskelupaikasta;
- 2) siitä lukien, kun hän ilman pätevää syytä on menetellyt 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla tai jättää aloittamatta muulloin kuin syyslukukaudella alkavan 13 a §:ssä tarkoitetun koulutuksen;
- 3) keskeyttämisestä lukien, jos hän on ilman pätevää syytä keskeyttänyt 13 a §:ssä tarkoitetun koulutuksen taikka vastaavat opinnot ulkomailla.

Koulutusta vailla oleva nuori, joka on menetellyt 2 momentin 1 kohdan a tai b alakohdassa tarkoitetulla tavalla ja on työllistymistä edistävässä palvelussa syyslukukauden alkaessa, menettää oikeutensa työttömyysetuuteen 2 momentista poiketen työllistymistä edistävän palvelun päättymisestä lukien.

Alle 18-vuotiaalla nuorella, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta, ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työmarkkinatukeen.

13 a §

Haettavat opinnot

Edellä 13 §:n 1 momentissa tarkoitetut opinnot voivat olla:

- 1) tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta;
- 2) ainoastaan peruskoulun oppimäärän suorittaneella 10 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja lukio-opintoja;
- 3) sellaista vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa tapahtuvaa koulutusta, joka on 10 §:n 2 momentin 10 kohdan perusteella päätoimista opiskelua.

Työllistymissuunnitelmassa ja sitä korvaavassa suunnitelmassa voidaan lisäksi sopia hakemisesta:

- 1) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisiin opintoihin, joiden tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon osan suorittaminen;
- 2) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen;
- 3) maahanmuuttajille tarkoitettuun korkeakouluopintoihin valmentavaan koulutukseen;
- 4) työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta, jos henkilö tarvitsee opinnoissaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla erityistä tukea sairauden tai vamman vuoksi;
- 5) työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen tai muuhun vastaavaan koulutukseen.

Koulutukseen hakeutumisvelvollisuutta ei voi täyttää hakeutumalla muuhun työvoimakoulutukseen kuin mitä tarkoitetaan 2 momentin 5 kohdassa.

14 §

Koulutukseen hakemisvelvollisuuden määräajasta poikkeaminen ja korvaaminen muilla toimilla

Työllistymissuunnitelmassa ja sitä korvaavassa suunnitelmassa voidaan sopia poikkeamisesta 13 §:n 1 momentissa säädetyistä hakuajasta edellyttäen, että suunnitelma laaditaan tai tarkistetaan ennen syyslukukauden alkamista.

Työllistymissuunnitelmassa ja sitä korvaavassa suunnitelmassa voidaan lisäksi sopia opiskelupaikan hakemisesta muulla kuin 13 ja 13 a §:ssä tarkoitettulla tavalla sekä opiskelupaikan hakemista korvaavista toimista, jos syynä on:

- 1) nuoren terveydentila;
- 2) nuoren oppimisvaikeudet;
- 3) nuoren kielitaito;
- 4) nuoren erityinen suuntautuminen tiettyihin opintoihin; tai
- 5) muu 1-4 kohdassa mainittuihin verrattava seikka.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuna seikkana ei pidetä asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen suorittamista, ellei siihen ole erityistä syytä.

Jos koulutusta vailla olevan nuoren kanssa on työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittu opiskelupaikan hakemisesta 13 ja 13 a §:ssä säädetystä poiketen ja nuori menettelee ilman pätevää syytä 13 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, hän menettää oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen menettelystä lukien.

15 §

Pätevä syy jättää hakematta opiskelupaikkaa tai keskeyttää opinnot

Koulutusta vailla olevalla nuorella on pätevä syy 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuun menettelyynsä 14 §:n 2 momentin 1–3 ja 5 kohdassa tarkoitetusta syystä. Opintojen keskeyttämisen osalta edellytetään lisäksi, ettei opintoja ole ollut mahdollista järjestää nuoren terveydentila, oppimisvaikeudet ja kielitaito huomioon ottavalla tavalla.

Edellä 13 §:n 1 momentissa säädetystä opintojen alkamisajankohtaa koskevasta edellytyksestä voidaan poiketa, jos koulutusta vailla oleva nuori on hakenut opiskelupaikkaa syyskuun alun jälkeen mutta viimeistään sitä seuraavan vuoden elokuun loppuun mennessä ennen työnhakijaksi rekisteröitymistään.

Koulutusta vailla olevaan nuoreen ei sovelleta 13 §:n 2 momenttia, 14 §:ää eikä 2 a lukua, jos:

- 1) hän on jo menettänyt oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen 13 tai 14 §:ssä säädettyjen rajoitusten takia; ja

- 2) hänen oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen ei ole palautunut 1 momentin perusteella.

Oikeudesta työttömyysetuuteen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta säädetään 10 luvussa.

16 §

Koulutusta vailla olevan nuoren työttömyysturvaoikeuden palautuminen

Koulutusta vailla olevalla nuorella, joka on menettänyt oikeutensa työttömyysetuuteen 13 tai 14 §:ssä säädettyjen rajoitusten takia, on oikeus työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen, jos:

- 1) hän on suorittanut tutkintoon johtavan, ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen; tai
- 2) hän on toiminut vähintään 21 kalenteriviikon ajan 2 a luvun 10 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

9 §

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen seitsemän päivän ajalta laiminlyönnin tai muun menettelyn jälkeen, jos hän työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadessaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11–14 §:ssä tarkoitettua taikka näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä:

- 1) jättää saapumatta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai 34 §:ssä tarkoitettuun työnhakukeskusteluun;

1 a) ilmoittamalla vääriä tai puutteellisia tietoja taikka muulla vastaavalla tavalla omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle järjestetä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 34 ja 35 §:ssä tarkoitettua työnhakukeskustelua tai täydentävää työnhakukeskustelua;

6) jättää hakematta työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamaa työtä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei työnhaku johda työllistymiseen;

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan menetelleen 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

10 §

Toistuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla, joka menettelee 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla uudelleen 12 kuukauden aikana, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen (*työssäolovelvoite*).

Mitä 1 momentissa ja 9 §:ssä säädetään, ei sovelleta aikana, jolta työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 1 momentin tai 9 §:n perusteella. Mitä 1–8 §:ssä sekä 2 luvun 13 §:n 2 momentissa sekä 14 §:n 3 momentissa säädetään, ei sovelleta työssäolovelvoitteen aikana.

10 a §

Työttömyysturvaoikeuden palautuminen

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen, kun henkilö on yhteensä vähintään kuusi kalenteriviikkoa:

- 1) ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai muussa palkkatuetussa työssä;
- 2) osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–31 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun;
- 3) opiskellut omaehtoisesti 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja; tai
- 4) työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen myös, kun:

- 1) työnhakija korjaa 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä tarkoitettua alkuhaastattelusta; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai
- 2) työssäolovelvoitteen alkamisesta on kulunut vähintään viisi vuotta.

Sovellettaessa 1 momentin 1 kohtaa työ voidaan ottaa 5 luvun 4 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen huomioon sen mukaan, milloin työ on tehty, mutta tehty työ ja siitä maksettu palkka otetaan kuitenkin huomioon vain kerran.

11 §

Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin

Työnhakijalla on pätevä syy jättää saapumatta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31, 34 ja 36 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 14 §:ssä tarkoitettuun

palvelutarpeen arviointiin sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen, jos:

12 §

Pätevä syy jättää toteuttamatta työnhakuvelvollisuutta

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa edellytetyllä tavalla, jos:

1) suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 44–48 §:ssä säädettyä;

13 §

Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamaa työtä 5–8 §:ssä tarkoitetusta syystä.

Lisäksi työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamaa työtä, jos työn vastaanottaminen johtaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä työvoimakoulutuksen taikka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 9 luvussa tarkoitettujen tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–31 §:ssä tarkoitettujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeytymiseen.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Työvoimaviranomaisen työvoimapolitiittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon:

1) tarvittaessa sellaisista 2 ja 2 a luvussa säädetyistä etuuden saamisen edellytyksistä, joita ei ole 4 a §:ssä säädetty Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen annettaviksi;

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 c §

Työssäolokuukauden laskennallinen muuntaminen kalenteriviikoiksi

Edellä 5 luvun 4 ja 4 b §:ssä tarkoitettuun työssäoloehtokuukauteen katsotaan sisältyvän neljä kalenteriviikkoa ja puolikkaaseen työssäoloehtokuukauteen kaksi kalenteriviikkoa sovellettaessa 2 luvun 16 §:n 1 momentin 2 kohtaa, 2 a luvun 10 a §:n 1 momentin 1 kohtaa tai 7 luvun 2 §:n 3 momentin 1 kohtaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työnhakijan 2 a luvussa tarkoitettuun menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnhakijan 2 a luvun 9 §:ssä tarkoitettua menettelyä, jonka perusteella hänelle ei ole asetettu korvauksetonta määräaikaa tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 2 a luvun 9 §:n nojalla, ei oteta huomioon sovellettaessa tämän lain 2 a luvun 10 §:ää.

6.

Laki

saamen kielilain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan saamen kielilain (1086/2003) 2 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 567/2025, seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala

Viranomaisia, joihin tätä lakia sovelletaan, ovat:

3) ne työvoimaviranomaiset ja elinvoimakeskukset, joiden toimialueeseen 1 kohdassa mainitut kunnat kokonaan tai osittain kuuluvat, ja niiden yhteydessä toimivat toimielimet;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:n 1 momentin 34 kohta, sellaisena kuin se on laissa 442/2024, seuraavasti:

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

34) kunnalle tai kuntayhtymälle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua muutosturvakoulutusta, palkkatukea, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea, starttirahaa, työllistämisvelvoitteen perusteella järjestetyn työn palkkakustannuksiin myönnettävää tukea ja palvelutarpeen arviointia koskevien tehtävien toimeenpanoa varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun (618/2021) lain 7 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 384/2023 seuraavasti:

7 §

Työttömyys

Työttömien määrää ja työttömyyskerrointa laskettaessa käytetään työnvälitystilaston tietoja varainhoitovuotta edeltäneen vuoden työttömien ja työllisyyspalveluihin osallistuneiden määristä ja työttömien osuudesta työvoimasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 22.9.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Työministeri Matias Marttinen

Laki

työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 10 §:n 1 momentti, 39 - 41 §, 119 §:n 1 momentti ja 130 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 41 § osaksi laissa 691/2023 ja 130 §:n 4 momentti laissa 733/2025, sekä

muutetaan 28 §, 29 §:n 2 momentti, 30 §:n 1 momentti, 31–38 ja 42–48 §, 75 §:n 2 momentti, 114 §:n 1 momentin 10 kohta, 128 ja 129 §, 130 §:n otsikko ja 2 momentti sekä 131 §, sellaisina kuin niistä ovat 32, 33 ja 44 § osaksi laeissa 691/2023 ja 435/2024, 38 § osaksi laissa 728/2024, 42, 45 ja 46 § osaksi laissa 435/2024, 48 § osaksi laeissa 691/2023, 435/2024 ja 728/2024 ja 131 § laissa 733/2025 sekä

lisätään lakiin uusi 48 a §, 114 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 280/2024 ja 435/2024, uusi 11 kohta, 127 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 128 a , 129 a – 129 d , 130 a ja 130 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 Luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

10 §

10 §

*Työnhakijan asuinpaikka, kotikunta ja
työssäkäyntialue*

*Työnhakijan asuinpaikka, kotikunta ja
työssäkäyntialue*

*Työnhakijan on ilmoitettava
työvoimaviranomaiselle yhteystietonsa,
joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä
tavoittaa, sekä näiden yhteystietojen
muutoksista.*

(kumotaan 1 momentti)

Jos muuhun arvioon ei ole aihetta,
työnhakijan katsotaan tätä lakia sovellettaessa
ensisijaisesti asuvan hänen
työvoimaviranomaiselle ilmoittamassaan
osoitteessa ja toissijaisesti
väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja
väestötietoviraston varmennepalveluista
annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 3
kohdassa tarkoitetussa osoitteessa.
Työnhakijan kotikuntana pidetään
kotikuntalain (201/1994) mukaista

Jos muuhun arvioon ei ole aihetta,
työnhakijan katsotaan tätä lakia sovellettaessa
ensisijaisesti asuvan hänen
työvoimaviranomaiselle ilmoittamassaan
osoitteessa ja toissijaisesti
väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja
väestötietoviraston varmennepalveluista
annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 3
kohdassa tarkoitetussa osoitteessa.
Työnhakijan kotikuntana pidetään
kotikuntalain (201/1994) mukaista

Voimassa oleva laki

väestötietojärjestelmään
kotikuntaa.

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan.

merkittyä

28 §

Työhaun voimassaolon päättyminen

Työhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija:

1) ilmoittaa työvoimaviranomaiselle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa tai ei uusi työnhakunsa voimassaoloa;

2) ei esitä työvoimaviranomaisen asettamassa määräajassa työllistymisen ja julkisten työvoimapalveluiden tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään;

3) jättää 12 kuukauden tarkastelujakson aikana toistuvasti asioimatta työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna asioimisena pidetään myös saapumista alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun henkilön itse siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa varaamana aikana.

Ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan työnhakijan työhaun voimassaolo päättyy myös, jos hän ei enää täytä 27 §:n 3 momentissa säädettyjä työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksiä.

29 §

Työhaun käynnistäminen uudelleen

Työvoimaviranomainen voi rajoittaa henkilön oikeutta käynnistää työnhaku

Ehdotus

väestötietojärjestelmään
kotikuntaa.

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan.

merkittyä

28 §

Työhaun voimassaolon päättyminen

Työhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija:

1) ilmoittaa työvoimaviranomaiselle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa tai ei uusi työnhakunsa voimassaoloa;

2) ei esitä työvoimaviranomaisen asettamassa määräajassa työllistymisen ja julkisten työvoimapalveluiden tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään;

3) jättää asioimatta työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;

4) ei saavu alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun hänen itsensä siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa varaamana aikana.

Ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan työnhakijan työhaun voimassaolo päättyy myös, jos hän ei enää täytä 27 §:n 3 momentissa säädettyjä työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksiä.

29 §

Työhaun käynnistäminen uudelleen

Työvoimaviranomainen voi rajoittaa henkilön oikeutta käynnistää työnhaku

sähköisesti siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa, jos työnhaun voimassaolo on päättynyt 28 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan perusteella.

sähköisesti siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa, jos työnhaun voimassaolo on päättynyt 28 §:n 1 momentin 2—4 kohdan perusteella.

30 §

Työnhakijan informointi

Työvoimaviranomaisen tulee informoida työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen työllistymissuunnitelmaan sisällytettävästä työnhakuvelvollisuudesta ja muista työnhakuun liittyvistä seikoista, tarjolla olevista julkisista työvoimapalveluista, työnhaun voimassaolon edellytyksistä sekä muutosturvasta.

—————

30 §

Työnhakijan informointi

Työvoimaviranomaisen on informoitava tarkoituksenmukaisella tavalla työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen sekä työnhaun kuluessa työnhaun voimassaolon edellytyksistä, työllistymissuunnitelmaan sisällytettävästä työnhakuvelvollisuudesta, velvollisuudesta hakea työvoimaviranomaisen osoittamia työmahdollisuuksia, tarjolla olevista julkisista työvoimapalveluista, muutosturvasta ja muista työnhakuun liittyvistä seikoista.

—————

31 §

Alkuhaastattelun järjestäminen

Työvoimaviranomainen järjestää työnhakijalle alkuhaastattelun tai täydentävän työnhakukeskustelun viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Jos työnhakijalle järjestetään täydentävä työnhakukeskustelu, alkuhaastattelu on järjestettävä viipymättä tämän jälkeen.

Uusi alkuhaastattelu järjestetään vain, jos työnhaun päättymisestä on kulunut vähintään kuusi kuukautta ja henkilö rekisteröidään uudelleen työnhakijaksi.

Alkuhaastattelu järjestetään työvoimaviranomaisen toimipisteessä tai muussa asiointipisteessä, ellei muu järjestämistapa ole tarkoituksenmukaisempi painavasta syystä.

31 §

Alkuhaastattelun järjestäminen

Työvoimaviranomaisen on järjestettävä työnhakijalle alkuhaastattelu ilman aiheetonta viivästystä, kuitenkin kymmenen arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta.

Uusi alkuhaastattelu järjestetään vain, jos työnhaun päättymisestä on kulunut vähintään kuusi kuukautta ja henkilö rekisteröidään uudelleen työnhakijaksi.

Alkuhaastattelu on järjestettävä työvoimaviranomaisen toimipisteessä tai muussa asiointipisteessä, jollei muu järjestämistapa ole painavasta syystä sitä tarkoituksenmukaisempi.

34 §

32 §

Alkuhaastattelun sisältö

Alkuhaastattelussa työvoimaviranomainen tekee arvion työnhakijan edellytyksistä hakea työtä ja työllistyä sekä työnhakua ja työllistymistä tukevasta palvelutarpeesta. Arvion pohjalta laaditaan työllistymissuunnitelma, ellei työnhakijalle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa.

Lisäksi työvoimaviranomainen ohjaa alkuhaastattelussa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja hakeutumaan tarpeellisiin palveluihin. Alkuhaastattelussa työnhakijalle kerrotaan hänelle tarjottavista palveluista ja sovitaan asiointitavasta sekä muusta yhteydenpidosta työvoimaviranomaisen ja työnhakijan välillä.

(lisätään uusi 3 momentti)

37 §

Työnhakijan palvelutarpeen arvioiminen

Työvoimaviranomaisen arviossa työnhakijan palvelutarpeesta otetaan huomioon ainakin työnhakijan:

- 1) osaaminen ja ammattitaito sekä hänen omat tavoitteensa niiden kehittämiseksi;
- 2) työnhakuun ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky;
- 3) työnhakutaidot ja muut työllistymiseen vaikuttavat seikat;
- 4) työttömäksi jäämisen ja työttömyyden pitkittymisen todennäköisyys.

(lisätään uusi 5 kohta)

(lisätään uusi 2 momentti)

Palvelutarpeen selvittämiseksi työnhakija voidaan ohjata työkyvyn tutkimuksiin ja

Alkuhaastattelun sisältö

Alkuhaastattelussa työvoimaviranomaisen on arvioitava työnhakijan palvelutarve. Arvion perusteella työvoimaviranomaisen ja työnhakijan on laadittava työnhakijalle työllistymissuunnitelma, ellei tällä ole voimassa olevaa työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa.

Alkuhaastattelussa työvoimaviranomaisen on ohjattava työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja hakeutumaan hänelle tarpeellisiin palveluihin. Työvoimaviranomaisen on myös kerrottava työnhakijalle hänelle tarjottavista palveluista ja sovittava asiointitavasta sekä muusta yhteydenpidosta työvoimaviranomaisen ja työnhakijan välillä.

Työvoimaviranomaisen on tarvittaessa ohjattava työnhakija laatimaan ja julkaisemaan työnhakuprofiili palvelualustalla.

33 §

Työnhakijan palvelutarpeen arvioiminen

Työvoimaviranomaisen on työnhakijan palvelutarpeen arvioimiseksi arvioitava ainakin tämän:

- 1) osaaminen ja ammattitaito;
- 2) työnhakutaidot ja edellytykset omatoimiseen työnhakuun;
- 3) työllistymismahdollisuudet avoimilla työmarkkinoilla;
- 4) työttömyyden pitkittymisen todennäköisyys;
- 5) työttömäksi jäämisen todennäköisyys.

Palvelutarpeen arvioinnissa on otettava huomioon työnhakijan omat tavoitteet hänen osaamisensa ja ammattitaitonsa kehittämiseksi, hänen työhaun ja työllistymisen edellytyksiinsä vaikuttava työ- ja toimintakyky sekä muut työllistymiseen vaikuttavat seikat.

arviointeihin sekä muihin asiantuntija-
arviointeihin. Työnhakijan osaamisen
kehittämistä voidaan arvioida yhteistyössä
koulutuspalveluiden tuottajien kanssa ja
työnhakijan työ- ja toimintakykyä
yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon
palveluntuottajien kanssa.

Palvelutarpeen selvittämiseksi työnhakija
voidaan ohjata työkyvyn tutkimuksiin ja
arviointeihin sekä muihin asiantuntija-
arviointeihin. Työnhakijan osaamisen
kehittämistä voidaan arvioida yhteistyössä
koulutuspalveluiden tuottajien kanssa ja
työnhakijan työ- ja toimintakykyä yhteistyössä
sosiaali- ja terveydenhuollon
palveluntuottajien kanssa.

32 §

***Työnhakukeskustelujen ja täydentävien
työnhakukeskustelujen järjestäminen***

Työvoimaviranomainen järjestää:

1) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle
työnhakijalle viisi täydentävää
työnhakukeskustelua lähtökohtaisesti kahden
viikon välein alkuhaastattelun jälkeen;
täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään
kuitenkin neljä, jos alkuhaastattelua on
edeltänyt täydentävä työnhakukeskustelu;

2) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle
sekä muulle osa-aikaisessa työsuhteessa
olevalle tai työaika lyhentämällä
lomautetulle työnhakijalle
työnhakukeskustelun aina, kun
alkuhaastattelusta, edellisestä tämän kohdan
mukaisesta työnhakukeskustelusta tai
viimeisestä 1 kohdan mukaisesta
täydentävästä työnhakukeskustelusta on
kulunut kolme kuukautta;

3) työttömälle työnhakijalle kaksi
täydentävää työnhakukeskustelua kuukauden
aikana aina, kun alkuhaastattelusta, edellisestä
tämän kohdan mukaisesta täydentävästä
työnhakukeskustelusta tai viimeisestä 1
kohdan mukaisesta täydentävästä
työnhakukeskustelusta on kulunut kuusi
kuukautta;

4) henkilöasiakkaalle 1–3 kohdassa
säädetyn lisäksi täydentäviä
työnhakukeskusteluja tämän palvelutarpeen
edellyttämällä tavalla.

Työnhakukeskustelut ja 1 momentin 1
kohdassa tarkoitetut täydentävät
työnhakukeskustelut järjestetään myös

34 §

Työnhakukeskustelujen järjestäminen

*Työvoimaviranomaisen on järjestettävä
työttömälle työnhakijalle, työttömyysuhan
alaiselle työnhakijalle ja työnhakijalle, jonka
työsopimuksessa sovittu työaika on enintään
80 prosenttia alalla sovellettavasta
kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta,
työnhakukeskustelu kolmen kuukauden
kuluttua alkuhaastattelusta ja sen jälkeen
aina, kun edellisestä työnhakukeskustelusta
on kulunut kolme kuukautta.*

*Jos työnhakija on työvoimakoulutuksessa,
työkokeilussa, palkkatuetussa työssä tai
kuntoutuksessa taikka opiskelee
työttömyysetuudella tuettuna,
työvoimaviranomaisen on järjestettävä
työnhakukeskustelu vain kuukautta ennen
palvelun arvioitua päättymistä.*

*Työvoimaviranomaisen on järjestettävä
työnhakukeskustelu työnantajan kanssa
yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla
tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen
osallistuvalla työnhakijalle vain, jos siihen on
työnhakijan työllistymiseen tai
palvelutarpeeseen liittyvä painava syy.*

*Keskustelut on järjestettävä työnhakijan
palvelutarve ja olosuhteet huomioon ottaen
tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.*

työvoimakoulutuksessa olevalle, 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle sekä palkkatuetussa työssä ja kuntoutuksessa olevalle työnhakijalle, vaikka hän ei olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, jos työvoimakoulutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi, työnhakija opiskelee työttömyysetuudella tuettuna omaehtoisia opintoja arviolta enintään kuukauden tai palkkatuetun työn tai yhdenjaksoisen kuntoutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi.

Työnhakukeskustelua ja 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakijan työttömyys päättyy kolmen kuukauden kuluessa muusta syystä kuin työvoimakoulutuksen tai 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetun työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun, palkkatuetun työn tai työajaltaan enintään 80 prosenttia alalla sovellettavaa kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöaikaa vastaavan osa-aikaisen työn takia taikka hän kolmen kuukauden kuluessa aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan. Edellä säädetyn soveltamisen edellytyksenä on lisäksi, että työttömyys päättyy vähintään kolmen kuukauden ajaksi tai varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa kestää vähintään kolme kuukautta, eikä työnhakuvelvollisuuden asettaminen tämän lain 44 §:n 4 momentissa tarkoitetulla tavalla eikä hänen palvelutarpeensa muutoinkaan edellytä keskustelujen järjestämistä. Keskustelut on kuitenkin aina järjestettävä työnhakijan pyynnöstä.

Jos työnhakija on lomautettu, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään vain työnhakijan pyynnöstä.

*Työnhakukeskustelua ja täydentävää
työnhakukeskustelua koskevat poikkeukset*

Vaikka työnhakija olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, työnhakukeskustelua ja 32 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakija:

- 1) opiskelee arviolta yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa;
- 2) ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta (koulutusta vailla oleva) ja hän opiskelee omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna arviolta yli kuukauden;
- 3) osallistuu arviolta yli kuukauden kestävään 6 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;
- 4) on arviolta yli kuukauden ajan palkkatuetussa työssä; tai
- 5) on arviolta yli kuukauden kestävässä yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu kuukautta ennen työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun opiskelun, työkokeilun, palkkatuetun työn tai kuntoutuksen arvioitua päättymistä. Työnhakukeskustelun jälkeen järjestetään kuukauden aikana täydentävä työnhakukeskustelu, ellei sen järjestäminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu vain, jos siihen on työnhakijan työllistymiseen tai palvelutarpeeseen liittyvä painava syy.

Vaikka työnhakija olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, 32 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakija opiskelee omaehtoisia opintoja 9

luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna arviolta yli kuukauden ja on suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeisen tutkintoon johtavan, ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen.

35 §

Työnhakukeskustelun sisältö

Työnhakukeskustelussa työvoimaviranomainen ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia sekä tukee työnhakijan työnhakua. Lisäksi työnhakija ohjataan tarpeellisiin palveluihin.

Työnhakukeskustelussa tarkistetaan työnhakijan palvelutarvetta koskevaa arviota ja laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma.

32 §

Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen

Työvoimaviranomainen järjestää:

1) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle työnhakijalle viisi täydentävää työnhakukeskustelua lähtökohtaisesti kahden viikon välein alkuhaastattelun jälkeen; täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään kuitenkin neljä, jos alkuhaastattelua on edeltänyt täydentävä työnhakukeskustelu;

2) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle sekä muulle osa-aikaisessa työsuhteessa olevalle tai työaika lyhentämällä lomautetulle työnhakijalle työnhakukeskustelun aina, kun alkuhaastattelusta, edellisestä tämän kohdan mukaisesta työnhakukeskustelusta tai viimeisestä 1 kohdan mukaisesta täydentävästä työnhakukeskustelusta on kulunut kolme kuukautta;

3) työttömälle työnhakijalle kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukauden

35 §

Täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen

Työvoimaviranomaisen on järjestettävä alkuhaastattelun ja työnhakukeskustelujen lisäksi työnhakijalle täydentäviä työnhakukeskusteluja siten, että työnhakija saa tarvitsemansa tuen työnhakuun ja työllistymisen edellytysten parantamiseen. Työvoimaviranomaisen on tarvittaessa järjestettävä täydentävä työnhakukeskustelu myös työllistymissuunnitelman tarkistamista tai laatimista taikka työnhakuvollisuuden asettamista varten siten, että työnhakijalla on voimassa oleva ja ajantasainen työllistymissuunnitelma.

Työvoimaviranomaisen on järjestettävä alkuhaastattelun ja ensimmäisen työnhakukeskustelun välisenä aikana viisi täydentävää työnhakukeskustelua, ellei työnhakijan palvelutarpeesta johdu muuta.

Työvoimaviranomaisen on järjestettävä täydentävä työnhakukeskustelu myös

aikana aina, kun alkuhaastattelusta, edellisestä tämän kohdan mukaisesta täydentävästä työnhakukeskustelusta tai viimeisestä 1 kohdan mukaisesta täydentävästä työnhakukeskustelusta on kulunut kuusi kuukautta;

4) henkilöasiakkaalle 1–3 kohdassa säädetyn lisäksi täydentäviä työnhakukeskusteluja tämän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.

Työnhakukeskustelut ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut täydentävät työnhakukeskustelut järjestetään myös työvoimakoulutuksessa olevalle, 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle sekä palkkatuetussa työssä ja kuntoutuksessa olevalle työnhakijalle, vaikka hän ei olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, jos työvoimakoulutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi, työnhakija opiskelee työttömyysetuudella tuettuna omaehtoisia opintoja arviolta enintään kuukauden tai palkkatuetun työn tai yhdenjaksoisen kuntoutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi.

Työnhakukeskustelua ja 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakijan työttömyys päättyy kolmen kuukauden kuluessa muusta syystä kuin työvoimakoulutuksen tai 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetun työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun, palkkatuetun työn tai työajaltaan enintään 80 prosenttia alalla sovellettavaa kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöaikaa vastaavan osa-aikaisen työn takia taikka hän kolmen kuukauden kuluessa aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan. Edellä säädetyn soveltamisen edellytyksenä on lisäksi, että työttömyys päättyy vähintään kolmen kuukauden ajaksi tai varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa kestää vähintään kolme kuukautta, eikä työnhakuvelvollisuuden asettaminen tämän lain 44 §:n 4 momentissa tarkoitetulla tavalla

työnhakijan pyynnöstä, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

eikä hänen palvelutarpeensa muutoinkaan edellytä keskustelujen järjestämistä. Keskustelut on kuitenkin aina järjestettävä työnhakijan pyynnöstä.

Jos työnhakija on lomautettu, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään vain työnhakijan pyynnöstä.

33§

Työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevat poikkeukset

Vaikka työnhakija olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, työnhakukeskustelua ja 32 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakija:

1) opiskelee arviolta yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa;

2) ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta (koulutusta vailla oleva) ja hän opiskelee omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitettulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna arviolta yli kuukauden;

3) osallistuu arviolta yli kuukauden kestävään 6 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;

4) on arviolta yli kuukauden ajan palkkatuetussa työssä; tai

5) on arviolta yli kuukauden kestävässä yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu kuukautta ennen työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun opiskelun, työkokeilun, palkkatuetun työn tai kuntoutuksen arvioitua päättymistä. Työnhakukeskustelun jälkeen järjestetään kuukauden aikana täydentävä työnhakukeskustelu, ellei sen järjestäminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn

työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu vain, jos siihen on työnhakijan työllistymiseen tai palvelutarpeeseen liittyvä painava syy.

Vaikka työnhakija olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, 32 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakija opiskelee omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna arviolta yli kuukauden ja on suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeisen tutkintoon johtavan, ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen.

36 §

Täydentävän työnhakukeskustelun sisältö

Täydentävä työnhakukeskustelu painottuu työnhakijan palvelutarvetta koskevan arvion perusteella työnhaun tukemiseen tai siinä jatketaan työnhakijan palvelutarpeen selvittämistä ja työnhakijan ohjaamista tarpeellisiin palveluihin.

Jos täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään ennen alkuhaastattelua, täydentävässä työnhakukeskustelussa laaditaan työllistymissuunnitelma, ellei työnhakijalle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa. Myöhemmin järjestettävässä täydentävässä työnhakukeskustelussa voidaan laatia tai tarkistaa työllistymissuunnitelma. Täydentävän työnhakukeskustelun asemesta työnhakijalle voidaan tarjota muuta vastaavaa työnhakua tai työllistymisen edellytysten parantamista tukevaa henkilökohtaista palvelua.

38 §

Työllistymissuunnitelman sisältö

36 §

Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen sisältö

Työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa työvoimaviranomaisen on tarkistettava työnhakijan palvelutarvetta koskevaa arviota, työllistymissuunnitelmaa tai sen korvaavaa suunnitelmaa ja työnhakuvuoroitetta siten, että ne ovat ajantasaiset. Tarvittaessa keskustelussa on laadittava työllistymissuunnitelma tai sen korvaava suunnitelma.

Työvoimaviranomaisen on myös ohjattava työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja tuettava työnhakijan työnhakua. Lisäksi työvoimaviranomaisen on ohjattava työnhakija hänelle tarpeellisiin palveluihin.

37 §

Työllistymissuunnitelman sisältö ja seuranta

Työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työnhakuvelvollisuus ja muita työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen liittyviä toimia, joiden tavoitteena on työnhakijan nopea työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Lisäksi työllistymissuunnitelmaan sisällytetään tarvittaessa työnhakijan palvelutarpeen mukaisia julkisia työvoimapalveluja sekä muita työnhakijan osaamista, työmarkkinavalmiuksia sekä työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja ja työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen sekä työllistymiseen vaikuttavan työ- ja toimintakyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimia.

Työllistymissuunnitelmassa on sovittava suunnitelman toteuttamisen seurannasta ja määräajasta, jonka kuluessa työnhakijan on ilmoitettava suunnitelman toteuttamisesta. Jos työvoimaviranomainen edellyttää työnhakijan oman ilmoituksen lisäksi muuta selvitystä suunnitelman toteuttamisesta, tämä on kirjattava suunnitelmaan.

Työvoimaviranomainen ja työnhakija hyväksyvät työllistymissuunnitelman. Suunnitelman rakenteesta, hyväksymisestä ja arkistoinnista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

39 §

Työnhakijan velvollisuudet

Työttömyysetuutta hakevan työnhakijan on haettava aktiivisesti työtä ja koulutusta. Lisäksi hänen on osallistuttava palvelutarpeensa arvioimiseen, työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen sekä palveluihin, jotka tukevat

Työvoimaviranomaisen on sisällytettävä työnhakijan työllistymissuunnitelmaan:

1) työnhakuvelvollisuus ja mahdollinen peruste sen alentamiselle tai asettamatta jättämiselle;

2) muut hänen työnhakuunsa tai yritystoiminnan kehittämiseensä liittyvät toimet, joiden tavoitteena on hänen nopea työllistymisensä avoimille työmarkkinoille;

3) määräaika, jonka kuluessa hänen on ilmoitettava suunnitelman toteuttamisesta.

Lisäksi työvoimaviranomaisen on tarvittaessa sisällytettävä työllistymissuunnitelmaan:

1) täydentävien työnhakukeskustelujen määrä ja ajankohdat;

2) työnhakijan palvelutarpeen mukaisia julkisia työvoimapalveluja;

3) muita työnhakijan osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja;

4) työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen ja työllistymiseen vaikuttavan työ- ja toimintakyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvät toimet;

5) edellytettävät selvitykset suunnitelman toteuttamisesta.

6) työnhakijan työnhakuprofiilin laatimis- ja julkaisemisvelvollisuutta koskeva poikkeus.

Työvoimaviranomainen ja työnhakija hyväksyvät työllistymissuunnitelman. Työvoimaviranomaisen on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista.

Työllistymissuunnitelman rakenteesta ja hyväksymisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

38 §

Työnhakijan velvollisuudet

Työttömyysetuutta hakevan työnhakijan on haettava aktiivisesti itse valitsemiaan työmahdollisuuksia ja koulutusta sekä työvoimaviranomaisen hänelle haettaviksi osoittamia työpaikkoja

Lisäksi hänen on osallistuttava työnhakijan palveluprosessiin kuuluiin toimiin ja

hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään.

palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään.

Työttömyysetuutta hakeva työnhakija on velvollinen ilmoittamaan työllistymissuunnitelman toteutumisesta työvoimaviranomaiselle sen määrämällä tavalla. Ilmoitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Työttömyysetuutta hakevan työnhakijan on ilmoitettava työllistymissuunnitelman toteutumisesta työvoimaviranomaiselle sen määrämällä tavalla. Työnhakijan on säilytettävä työnhakuvelvollisuutensa täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työvoimaviranomaiselle sen pyynnöstä.

Työnhakijan on ilmoitettava työvoimaviranomaiselle yhteystietojensa muutoksesta. Henkilön on säilytettävä työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työvoimaviranomaiselle sen pyynnöstä.

Työnhakijan on ilmoitettava työvoimaviranomaiselle yhteystietojensa muutoksesta.

(kumotaan 39 §)

40 §

Työvoimaviranomaisen velvollisuudet

(kumotaan 40 §)

Työvoimaviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan sisältyviä palveluja. Työvoimaviranomaisen on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

41 §

Muistutus

(kumotaan 41 §)

Työvoimaviranomainen muistuttaa työnhakijaa kirjallisesti hänen menettelynsä vaikutuksesta työllistymiseen ja hänen mahdolliseen oikeuteensa saada työttömyysetuutta, jos työnhakija:

1) jättää saapumatta alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun;

42 §

Työväilityksen tavoite ja yleiset periaatteet

42 §

Työpaikkojen osoittaminen työnhakijan haettavaksi

Työnvälityksellä edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti.

Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan.

(lisätään uudet 2–3 momentit)

Työnvälitystä tehdään kansallisesti ja kansainvälisesti. Työvoimaviranomaiset ovat työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures), liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja (EU) N:o 1296/2013 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/589 7 artiklan c alakohdan i alakohdassa tarkoitettuja Eures-jäseniä. Työvoimaviranomaisen tehtävistä työnvälityksessä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Laki tulo43 §

Työnvälityspalvelut

Työnantajalle tarjotaan mahdollisuus julkaista tieto avoimesta työpaikasta 14 luvussa tarkoitetulla palvelualustalla. Työvoimaviranomainen voi julkaista tiedon avoimesta työpaikasta *mainitulla* palvelualustalla työnantajan toimeksiannon mukaisesti, ellei 49 §:stä muuta johdu. Työvoimaviranomainen välittää tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista sekä esittelee työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan.

Työväilyksellä on edistettävä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti. Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan.

Työvoimaviranomaisen on osoitettava työnhakija hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja. Työpaikan sopivuuden arvioimisessa on otettava huomioon työnhakijan työkokemus, koulutus ja muu osaaminen sekä työkyky.

Työvoimaviranomaisen on seurattava työnhaun edistymistä.

(3 momentti siirretty 44 §:ään)

43 §

Työnvälityspalvelut

Työnantaja voi julkaista *tiedon* avoimesta työpaikasta 14 luvussa tarkoitetulla palvelualustalla. *Tiedon avoimesta työpaikasta voi palvelualustalla julkaista myös , jollei 49 §:stä muuta johdu.*

Työvoimaviranomaisen on välitettävä tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista. Lisäksi työvoimaviranomaisen on esiteltävä työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan.

Työnhakijalle tarjotaan mahdollisuus julkaista tämän laatima työllistymistä tukeva esittely (työnhakuprofiili) 1 momentissa mainitulla palvelualustalla. Työvoimaviranomainen ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja. Työvoimaviranomainen arvioi työpaikan sopivuutta työnhakijalle ottamalla huomioon työnhakijan työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen sekä työkyvyn.

Työnhakijalle tarjotaan mahdollisuus laatia ja julkaista työnhakuprofiili 1 momentissa tarkoitetulla palvelualustalla.

(momentit siirretty 42 §:stä)

44 §

Kansainvälinen työnvälitys

Työnvälitystä on tehtävä kansallisesti ja kansainvälisesti.

Työvoimaviranomaiset ovat työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures) liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja (EU) N:o 1296/2013 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EU 2016/589 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohdassa tarkoitettuja Eures-jäseniä.

Työvoimaviranomaisen tehtävistä työnvälityksessä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

44 §

45 §

Työnhakuvelvollisuus

Työnhakuvelvollisuuden asettaminen

Ellei 46–48 §:stä johdu muuta, työttömän ja työttömyysuhan alaisen työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää kolme sellaista kuukauden kestävää tarkastelujaksoa, jonka aikana työnhakijan on haettava neljää työmahdollisuutta. Tarkastelujakso voidaan asettaa *alkamaan* takautuvasti, jos se on työnhakijan edun mukaista. *Tarkastelujaksoja voidaan painavasta syystä yhdistää haettavien työmahdollisuuksien määrää muuttamatta.*

Työvoimaviranomaisen on sisällytettävä työttömän ja työttömyysuhan alaisen työnhakijan työllistymissuunnitelmaan kolme sellaista kuukauden kestävää tarkastelujaksoa, joista kunkin aikana työnhakijan on haettava neljää työmahdollisuutta. Tarkastelujakso voidaan asettaa takautuvasti, jos se on työnhakijan edun mukaista.

Vaikka työnhakija ei ole työtön tai työttömyysuhan alainen, hänelle *asetetaan* työnhakuvelvollisuus, jos hän:

- 1) opiskelee työvoimakoulutuksessa;
- 2) opiskelee omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna; tai
- 3) on palkkatuetussa työssä.

Jos työvoimaviranomainen arvioi, ettei tarkastelujakson aikana ole haettavissa neljää sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi työkokemuksensa, koulutuksensa ja muun osaamisensa sekä työkykynsä ja hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja huomioon ottaen työllistyä, tarkastelujaksolla haettavien työmahdollisuuksien määrää alennetaan tai, jos haettavissa olevia työmahdollisuuksia ei ole lainkaan, työllistymissuunnitelmaan ei sisällytetä työnhakuvelvollisuutta.

Työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos työnhakijan työttömyys päättyy kolmen kuukauden kuluessa muusta syystä kuin työvoimakoulutuksen tai 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetun työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun, palkkatuetun työn tai työajaltaan enintään 80 prosenttia alalla sovellettavaa kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöaikaa vastaavan osa-aikaisen työn takia taikka hän kolmen kuukauden kuluessa aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan, työnhakuvelvollisuus asetetaan täysille kuukauden kestäville tarkastelujaksoille tai sitä ei sisällytetä työllistymissuunnitelmaan ottaen huomioon työnhakijan mahdollisuus työllistyä lyhytkestoiseen työhön ennen työttömyyden päättymistä tai varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan alkamista. Edellä säädetyn soveltamisen edellytyksenä on lisäksi, että työttömyys päättyy vähintään kolmen kuukauden ajaksi tai varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa kestää vähintään kolme kuukautta.

Vaikka työnhakija ei olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, *työvoimaviranomaisen on asetettava* hänelle työnhakuvelvollisuus, jos hän *opiskelee työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna tai on palkkatuetussa työssä.*

Lisäksi työnhakuvelvollisuus asetetaan vähintään kaksi viikkoa kestävässä osa-aikatyössä olevalle tai työaikaa lyhentämällä lomautetulle työnhakijalle, jonka säännöllinen työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Toteutuneen työajan vaikutuksesta työnhakuvelvollisuuteen säädetään työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:ssä

45 §

Työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta

Työnhakuvelvollisuutta voi täyttää:

- 1) hakemalla sellaista vähintään kaksi viikkoa kestävästä työsuhteesta tehtävää työtä, johon työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä; työsuhteen kesto koskevasta edellytyksestä voidaan poiketa 44 §:n 4 momentissa tarkoitetussa tilanteessa, jos asiasta on sovittu työllistymissuunnitelmassa;
- 2) hakemalla yksilöityä työpaikkaa työvoimaviranomaisen tekemän työtarjouksen perusteella;
- 3) hakemalla lisätyötä omalta työnantajalta;
- 4) etsimällä työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä tehtäviä sellaisia työmahdollisuuksia, joihin työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä;
- 5) julkaisemalla 43 §:n 2 momentissa tarkoitetun esittelyn;
- 6) muilla 1–5 kohdassa tarkoitettuja toimia vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen.

46 §

Työnhakuvelvollisuuden alkamista koskevat poikkeukset

Työnhakuvelvollisuus alkaa työsuhteen päättymisestä, jos työnhakija on yli kaksi viikkoa kestävässä muussa kuin palkkatuetussa työssä, jonka työaika on yli 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Lomautetun työnhakuvelvollisuus alkaa siitä, kun lomautuksen alkamisesta on kulunut kolme kuukautta.

Työnhakuvelvollisuus alkaa siitä lukien, kun työnhakijalle on järjestetty 33 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu, jos työnhakija:

- 1) opiskelee arviolta yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa;

46 §

*Työnhakuvelvollisuuden **alkaminen** eräissä tapauksissa*

Työnhakijan työnhakuvelvollisuus alkaa työsuhteen *päätyessä*, jos *hän* on yli kaksi viikkoa kestävässä muussa kuin palkkatuetussa työssä, jonka työaika on yli 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Työnhakuvelvollisuus alkaa *kuitenkin* vasta siitä, kun työnhakijalle on järjestetty 34 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuukautta ennen palvelun päättymistä järjestettävä työnhakukeskustelu, jos *hän* arviolta yli kuukauden ajan:

- 1) opiskelee työvoimakoulutuksessa;

2) osallistuu arviolta yli kuukauden kestävään 6 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;

3) on arviolta yli kuukauden ajan palkkatuetussa työssä, jonka työaika ylittää 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta; tai

4) on arviolta yli kuukauden kestävässä yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.

2) osallistuu 6 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;

3) on palkkatuetussa työssä, jonka työaika ylittää 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta; tai

4) on yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.

Lomautetun työnhakuvelvollisuus alkaa siitä, kun lomautuksen alkamisesta on kulunut kolme kuukautta.

47 §

Haettavien työmahdollisuuksien määrää ja tarkastelujaksoa koskevat poikkeukset

Jollei 44 §:n 3 tai 4 momentista tai 48 §:stä johdu muuta, vähintään kaksi viikkoa kestävässä osa-aikatyössä olevan tai työaikaa lyhentämällä lomautetun työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joiden aikana työnhakijan tulee hakea yhtä työmahdollisuutta.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan, jos työnhakijan säännöllinen työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Toteutuneen työajan vaikutuksesta työnhakuvelvollisuuteen säädetään työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:ssä.

Jollei 1 momentista, 44 §:n 3 tai 4 momentista tai 48 §:stä johdu muuta, arviolta yli kuukauden ajan 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitettulla tavalla omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevan koulutusta vailla olevan työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää opintojen ajalle kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joista kunkin aikana työnhakijan tulee hakea kolmea työmahdollisuutta. Työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan tämän pykälän 1 momenttia sekä 44 ja 48 §:ää siitä lukien, kun työnhakijalle on järjestetty 33 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu.

47 §

Tarkastelujaksolla haettavien työmahdollisuuksien määrän pienentäminen

Työvoimaviranomaisen on pienennettävä työnhakijan velvollisuutta hakea neljää työmahdollisuutta, jos se arvioi, ettei työnhakijan työssäkäyntialueella ole haettavissa niin montaa sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi työllistyä. Arviossa on otettava huomioon työnhakijan työkokemus, koulutus ja muu osaaminen, työkyky ja mahdollinen työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja.

Arviolta yli kuukauden ajan 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitettulla tavalla omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevan koulutusta vailla olevan työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää opintojen ajalle kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joista kunkin aikana työnhakijan tulee hakea kolmea työmahdollisuutta.

48 §

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen

Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta, jos:

1) työvoimaviranomainen, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveysviranomainen tai Kansaneläkelaitos on todennut, että työnhakijalla on työllistymistä edistävän monialaisen tuen tarve;

2) työnhakija ei luotettavana pidettävän lääketieteellisen selvityksen mukaan ole työkykyinen työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitetun ammattitaitosuojan aikana työkokemustaan ja koulutustaan vastaavaan työhön ja ammattitaitosuojan päätyttyä mihinkään työhön ja hän noudattaa työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän etuuden hakemisesta ja hakeutumisesta työ- ja toimintakykyä parantavaan kuntoutukseen;

3) työnhakija opiskelee 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetulla tavalla omaehtoisia luku- ja kirjoitustaidon opintoja työttömyysetuudella tuettuna ja opinnot ovat työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla päätoimisia;

4) työnhakija opiskelee työnantajan kanssa yhteishankintana hankitussa tai vastaavalla tavalla järjestetyssä työvoimakoulutuksessa;

5) työnhakija on estynyt olemasta työmarkkinoilla työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla.

48 §

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen

Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta, jos:

1) työvoimaviranomainen arvioi, ettei työnhakijan työssäkäyntialueella ole haettavissa työmahdollisuuksia, joihin työnhakija voisi työllistyä huomioon ottaen hänen työkokemuksensa, koulutuksensa ja muu osaamisensa ja työkykynsä sekä hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja;

2) työnhakija ei luotettavana pidettävän lääketieteellisen selvityksen mukaan ole työkykyinen työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitetun ammattitaitosuojan aikana työkokemustaan ja koulutustaan vastaavaan työhön ja ammattitaitosuojan päätyttyä mihinkään työhön ja hän noudattaa työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän etuuden hakemisesta ja hakeutumisesta työ- ja toimintakykyä parantavaan kuntoutukseen;

3) työnhakija on osa-aikaisessa työssä, eikä muun työn vastaanottaminen samanaikaisesti ole mahdollista hänen työkykynsä huomioon ottaen;

4) työnhakija opiskelee 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetulla tavalla omaehtoisia luku- ja kirjoitustaidon opintoja työttömyysetuudella tuettuna ja opinnot ovat työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla päätoimisia;

5) työnhakija opiskelee työnantajan kanssa yhteishankintana hankitussa tai vastaavalla tavalla järjestetyssä työvoimakoulutuksessa;

6) työnhakija on estynyt olemasta työmarkkinoilla suorittaessaan asevelvollisuutta, siviilipalvelusta tai vankeusrangaistusta, ollessaan sairaalahoidossa tai muussa siihen

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa edellytetään lisäksi, että työnhakijan tilanne kokonaisuutena arvioiden on sellainen, ettei työllistyminen avoimille työmarkkinoille ole mahdollista.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa säädettyä sovelletaan, kunnes työnhakijalle on järjestetty 33 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu. Ensin mainitussa lainkohdassa säädettyä sovelletaan myös työnhakukeskustelun jälkeen, jos työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa on sovittu omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun jatkumisesta kuukauden kuluessa suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta lukien.

verrattavassa laitoshoidossa tai hänen ollessaan estynyt olemasta työmarkkinoilla muun näihin rinnastettavan syyn takia;

7) työnhakijan työttömyys päättyy kuukauden kuluessa muusta syystä kuin työvoimakoulutuksen tai 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–31 §:ssä tarkoitetun työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun takia taikka hän kuukauden kuluessa aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa edellytetään lisäksi, että työnhakijan tilanne kokonaisuutena arvioiden on sellainen, ettei työllistyminen avoimille työmarkkinoille ole mahdollista.

Edellä 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta sen tarkastelujakson osalta, jonka aikana työttömyys päättyy taikka varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa alkaa,

Jos työvoimaviranomainen ohjaa työttömän työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain (381/2023) 3 §:n 1 momentin nojalla monialaiseen palvelutarpeen arviointiin, työvoimaviranomainen ei sisällytä työnhakuvelvollisuutta työllistymissuunnitelmaan, vaan monialaiseen työllistymissuunnitelmaan siten kuin mainitussa laissa säädetään.

(lisätään uusi 48 a §)

48 a §

Työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta

Työnhakuvelvollisuutta voi täyttää:

1) hakemalla sellaista vähintään kaksi viikkoa kestävästä työsuhteesta tehtävää työtä, johon työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä;

2) hakemalla kestoltaan alle kaksi viikkoa kestävästä työsuhteesta tehtävää työtä, jos asiasta on sovittu työllistymissuunnitelmassa;

3) hakemalla lisätyötä omalta työnantajalta;

4) etsimällä työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä tehtäviä sellaisia työmahdollisuuksia, joihin

työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä;

5) muilla 1–4 kohdassa tarkoitettuja toimia vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen.

Työnhakuvelvollisuutta voi kuitenkin täyttää 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla vain kerran tarkastelujakson aikana.

75 §

*Sopiminen opiskelusta
työllistymissuunnitelmassa*

Tuettavasta opiskelusta voidaan sopia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa opintojen alkamisen jälkeenkin, jos siihen on painava syy, työnhakija on aloittanut opinnot työsuhteen tai työttömyysturvalain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun taloudellisen etuuden jaksotuksen aikana tai opintoja on harjoitettu työvoimakoulutuksena.

114 §

Käsiteltävät tiedot

Henkilöasiakkaasta voidaan käsitellä seuraavia tietoja:

10) tiedot julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvista etuuksista.

119 §

*Tietojen luovuttamista koskevat
erityissäännökset*

75 §

*Sopiminen opiskelusta
työllistymissuunnitelmassa*

Tuettavasta opiskelusta voidaan sopia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa opintojen alkamisen jälkeenkin, jos siihen on painava syy, työnhakija on aloittanut opinnot työsuhteen tai työttömyysturvalain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun taloudellisen etuuden jaksotuksen tai työkokeilun aikana tai opintoja on harjoitettu työvoimakoulutuksena.

114 §

Käsiteltävät tiedot

Henkilöasiakkaasta voidaan käsitellä seuraavia tietoja:

10) tiedot julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvista etuuksista;

11) tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tiedot palkoista ja tuloista ja 7 §:n 4 ja 7 kohdassa tarkoitetut tiedot tuloerien ansainta-ajankohdista ja ammattinimikkeistä palvelutarpeen arvioimiseksi.

119 §

*Tietojen luovuttamista koskevat
erityissäännökset*

(kumotaan 1 momentti)

Sen lisäksi, mitä 115 §:ssä säädetään, kehittämis- ja hallintokeskus on velvollinen luovuttamaan oma-aloitteisesti salassapitosäännösten estämättä työ- ja elinkeinoministeriölle 120 §:ssä tarkoitettuun tietovarantoon tallennetut tiedot työnvälitystilaston laatimista varten. Tiedot on luovutettava maksutta.

127 §

Tarkoitus

(lisätään uusi 3 momentti)

128 §

Työnhakuprofiilin laatiminen ja profiilin tiedot

Henkilö voi laatia työnhakuprofiilin rekisteröitymättä työnhakijaksi. Työnhakuprofiilin laatiminen edellyttää palvelualustalle kirjautumista. Kirjautuminen edellyttää käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Palvelun käyttäjän tunnistamisesta säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 6 §:ssä.

Työnhakuprofiilin laatija päättää, mitä tietoja profiiliin sisällyttää. Työnhakuprofiili voi sisältää tietoja henkilön koulutuksesta, työkokemuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Lisäksi se voi sisältää vapaamuotoisen esittelyn profiilin laatijasta ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Profiiliin ei saa sisällyttää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi. Alustan ylläpitäjän on tiedotettava profiilin laatijaa ennen vapaamuotoisen esittelyn ja linkkien lisäämistä niiden sisältämien tietojen rajoituksista sekä vaikutuksesta hänen henkilötietojensa suojaan.

Henkilö voi milloin tahansa muokata tai poistaa työnhakuprofiilinsa tietoja taikka poistaa laatimansa työnhakuprofiilin.

127 §

Tarkoitus

Palvelualustalla laaditaan ja julkaistaan työnhakuprofiili myös työnhakijasta.

128 §

Työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen

Työnhakuprofiilin laatiminen ja julkaiseminen edellyttävät henkilöasiakkaalta palvelualustalle kirjautumista. Kirjautuminen edellyttää käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Palvelun käyttäjän tunnistamisesta säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 6 §:ssä.

Henkilöasiakas voi palvelualustalla määritellä, miltä osin ja kuinka pitkään työnhakuprofiili on julkaistuna. Työnhakuprofiilin julkaistuna olemiselle on kuitenkin aina määriteltävä päättymispäivä.

Palvelualustalla henkilöasiakas voi milloin tahansa poistaa työnhakuprofiilinsa sekä perua työnhakuprofiilinsa julkaisun, jollei hän ole rekisteröitynyt työnhakijaksi.

Palvelualustan ylläpitäjän on informoitava henkilöasiakasta ennen työnhakuprofiilin julkaisemista työnhakuprofiilin sisältämien tietojen rajoituksista sekä julkaisemisen vaikutuksista henkilötietojen suojaan.

(lisätään uusi 128 a §)

128 a §

*Henkilöasiakkaan työnhakuprofiilin
sisältämät tiedot*

Työnhakuprofiili voi sisältää työhaun ja työllistymisen kannalta olennaisia tietoja henkilöasiakkaan työkokemuksesta, koulutuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Työnhakuprofiili voi lisäksi sisältää henkilöasiakkaan vapaamuotoisen esittelyn ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin.

Henkilöasiakas ei saa sisällyttää työnhakuprofiilinsa tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi.

Henkilöasiakas voi palvelualustalla milloin tahansa muokata tai poistaa työnhakuprofiilinsa sisältämiä tietoja.

129 §

*Työnhakuprofiilin julkaiseminen ja profiilien
hakeminen*

Työnhakuprofiilin julkaiseminen on vapaaehtoista. Profiilin laatija voi määritellä, miltä osin ja kuinka pitkään työnhakuprofiili on julkaistuna. Profiilin julkaistuna olemiselle on määriteltävä päättymispäivä. Profiilin laatija voi perua julkaisemisen milloin tahansa.

Julkaistuja työnhakuprofiileja voivat hakea ja tarkastella vain palvelualustalle kirjautuneet työnantajat. Kirjautuminen palvelualustalle edellyttää käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Palvelua käyttävän työnantajan tunnistamiseen sovelletaan, mitä digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain 6 §:n 2 momentissa säädetään.

Työnhakuprofiileja voi hakea vain yksittäishakuina siten, että hakuperusteena on käytettävä vähintään ammattinimikettä, osaamista tai työskentelyaluetta.

129 §

*Työnhakijan laatima ja julkaisema
työnhakuprofiili*

Työnhakijan on laadittava ja julkaistava työnhakuprofiili palvelualustalla 15 arkipäivän kuluessa työhaun alkamisesta tai 129 b §:n 1 momentissa säädetyn sen laatimista ja julkaisemista koskevan poikkeuksen päättymisestä. Julkaisemisen jälkeen työnhakijan on pidettävä työnhakuprofiilinsa julkaistuna työnhakunsa voimassaolon ajan.

Työnhakijan työnhakuprofiilin tulee sisältää työhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot työnhakijan työkokemuksesta, koulutuksesta, muusta osaamisesta ja työtoiveista. Työnhakuprofiili voi lisäksi sisältää työnhakijan vapaamuotoisen esittelyn ja linkkejä palvelualustan ulkopuolisiin palveluihin. Työnhakuprofiiliin ei kuitenkaan saa sisällyttää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi.

Työnhakijan työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen sovelletaan muuten mitä 128 §:ssä säädetään. Sen estämättä, mitä 128

a §:n 3 momentissa säädetään, työnhakijan työnhakuprofiilin tulee aina sisältää 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

(lisätään uusi 129 a §)

129 a §

Työvoimaviranomaisen velvollisuus laatia ja julkaista työnhakuprofiili työnhakijasta

Työvoimaviranomaisen tulee viipymättä laatia ja julkaista työnhakijan työnhakuprofiili palvelualustalla, jos työnhakija ei ole sitä tehnyt 129 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla. Työvoimaviranomaisen on informoitava työnhakijaa profiilin julkaisusta.

Työvoimaviranomainen saa sisällyttää työnhakuprofiiliin ainoastaan profiilin laatimisen ja julkaisemisen kannalta tarpeellisia tietoja, joita ovat työnhakijan:

1) työnhauun ja työllistymisen kannalta olennainen työkokemus, ilman työnantajaa yksilöivää tietoa;

2) työnhauun ja työllistymisen kannalta olennainen koulutus, ilman koulutuksen järjestäjää yksilöivää tietoa;

3) työnhauun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot voimassa olevista luvista ja pätevyyksistä, ilman myöntäjää yksilöivää tietoa;

4) työtoiveet, työnhakualue ja kielitaito; ja

5) työnhakijan itsensä työnhakuprofiilissa julkaisemat tai hänen julkaistaviksi pyytämänsä 129 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

Työvoimaviranomaisen työnhakijasta julkaisema työnhakuprofiili ei saa sisältää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi. Työnhakuprofiili ei myöskään saa sisältää erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, ellei 2 momentin 5 kohdasta muuta johdu. Työvoimaviranomaisen tulee aina määritellä työnhakuprofiilin julkaistuna olemisen päättymispäivä.

(lisätään uusi 129 b §)

129 b §

*Työnhakijan työnhakuprofilin laatimista ja
julkaisemista koskevat poikkeukset*

Työnhakijalla ei ole velvollisuutta laatia eikä julkaista 129 §:ssä tarkoitettua työnhakuprofiilia eikä työvoimaviranomainen saa laatia eikä julkaista 129 a §:ssä tarkoitettua työnhakuprofiilia työnhakijasta, jos:

1) työnhakijalle ei aseteta työnhakuvelvollisuutta 48 §:n perusteella;

2) työnhakija työllistyy kokoaikatyössä tai on työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla päätoiminen yrittäjä tai päätoiminen opiskelija;

3) työvoimaviranomainen arvioi palvelutarpeen perusteella, että työnhakija ei voi itsenäisesti hyödyntää palvelualustaa työnhaun ja työllistymisen edistämiseksi; tai

4) työvoimaviranomainen arvioi, että työnhakuprofilin julkaiseminen on muusta työnhakijaan liittyvästä syystä ilmeisen perusteetonta.

Työvoimaviranomaisen tulee työnhakijan pyynnöstä perua työnhakijan työnhakuprofilin julkaisu, jos jokin 1 momentissa tarkoitetuista seikoista täyttyy. Lisäksi työvoimaviranomaisen tulee perua työnhakuprofilin julkaisu, jos henkilö sitä pyytää työnhakunsa voimassaolon päättyttyä.

(lisätään uusi 129 c §)

129 c §

*Työnhakuprofiilien hakeminen
palvelualustalla*

Julkaistuja työnhakuprofiileja voivat hakea ja tarkastella palvelualustalle kirjautuneet työnantajat ja yksityiset työnvälitysyrietykset. Työnantajat ja yksityiset työnvälitysyrietykset saavat käsitellä työnhakuprofiilien tietoja vain rekrytointi- tai työnvälitystarkoituksessa.

Kirjautuminen palvelualustalle edellyttää käyttäjän tunnistamista ja alustan käyttöehtojen hyväksymistä. Palvelua käyttävän työnantajan ja yksityisen työnvälitysyrietyksen tunnistamisesta

säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain 6 §:ssä.

Työnhakuprofiileja voi hakea vain yksittäishakuina siten, että hakuperusteena on käytettävä vähintään ammattinimikettä, osaamista tai työskentelyaluetta.

(lisätään uusi 129 d §)

129 d §

Työnhakuprofiilien tietovaranto, tietojen poistaminen ja siirtäminen

Työnhakuprofiilien 128 a, 129 ja 129 a §:ssä tarkoitetut tiedot tallennetaan 120 §:ssä tarkoitetusta tietovarannosta erilliseen työnhakuprofiilien tietovarantoon.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tulee poistaa tiedot työnhakuprofiilien tietovarannosta, kun henkilö poistaa työnhakuprofiilinsa palvelualustalta, mutta kuitenkin viimeistään, kun henkilön edellisestä palvelualustalle kirjautumisesta on kulunut vuosi.

Edellä 2 momentissa säädettyä ei sovelleta työnhakijaan työhaun voimassaolon aikana. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus tulee työnhakijan työhaun voimassaolon päätyttyä poistaa tiedot työnhakuprofiilien tietovarannosta, kuten 2 momentissa säädetään.

Työnhakuprofiilien tietovarantoon rekisteröity voi siirtää työnhakuprofiilinsa sisältämiä tietoja muulle taholle, jos Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus on mahdollistanut tietojen sähköisen siirtämisen muulle taholle palvelualustan kautta.

130 §

Työnhakuprofiilien tietovaranto

130 §

Työnhakuprofiilien tietojen käyttötarkoitus ja käsiteltävät tiedot

Työnhakuprofiilien 128 §:ssä tarkoitetut tiedot talletetaan 120 §:ssä tarkoitetusta tietovarannosta erilliseen työnhakuprofiilien tietovarantoon. Tiedot poistetaan työnhakuprofiilien tietovarannosta, kun henkilö poistaa laatimansa työnhakuprofiilin

Henkilöasiakkaan muitakin kuin 114 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja saadaan käsitellä, jos ne ovat välttämättömiä työnhakuprofiilin laatimisen, julkaisemisen tai palvelualustan käytön valvomisen kannalta.

palvelualustalta, kuitenkin viimeistään, kun henkilön edellisestä palvelualustalle kirjautumisesta on kulunut vuosi.

Jos työnhakuprofiilin laatinut henkilö rekisteröidään työnhakijaksi, työnhakuprofiilin tiedot voidaan työnhakijan suostumuksella kopioida 120 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon siltä osin kuin ne ovat 114 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Kopioitujen tietojen poistamiseen ja arkistointiin sovelletaan, mitä 122 §:ssä säädetään.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus on työnhakuprofiilien tietovarannon rekisterinpitäjä.

(lisätään uusi 130 a §)

(kumotaan 3 ja 4 momentti)

130 a §

*Työnhakuprofiilien tietovarannon
rekisterinpitäjät*

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomaiset ovat työnhakuprofiilien tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus vastaa työnhakuprofiilien tietovarannon yleisen tietosuojasetuksen:

1) 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista;

2) 25 artikkelissa tarkoitettua sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta;

3) 32 artikkelissa tarkoitettua käsittelyn turvallisuudesta;

4) 35 artikkelissa tarkoitettua tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista;

5) 36 artikkelissa tarkoitettua ennakkokuulemisesta ja muista sellaisista yleisessä tietosuojasetuksessa säädetyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvallisuutta;

6) mukaisista rekisterinpitäjän velvollisuuksista sellaisten rekisteröityjen osalta, jotka eivät ole työvoimaviranomaisen asiakkaita.

Työvoimaviranomaiset vastaavat muista kuin 2 momentissa tarkoitetuista yleisessä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tietosuoja-asetuksessa säädetyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Kukin työvoimaviranomainen vastaa rekisterinpitäjän tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomainen vastaavat asiakkaidensa tietojen luovuttamisesta työnhakuprofilien tietovarannosta.

(lisätään uusi 130 b §)

130 b §

Oikeus käyttää palvelualustaa

Palvelualustan käyttö edellyttää henkilökohtaista käyttöoikeutta. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus, kunta ja kuntayhtymä voivat myöntää oikeuden käyttää palvelualustaa palveluksessaan olevalle henkilölle, joka hoitaa:

1) tässä laissa säädettyjä tehtäviä;

2) elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetussa laissa tarkoitettuja kansainvälisen rekrytoinnin palveluita koskevia tehtäviä.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus vastaa käyttöoikeuden teknisestä avaamisesta, muuttamisesta ja poistamisesta käyttöoikeuden myöntäneen, muuttaneen tai poistaneen viranomaisen ilmoituksen perusteella.

Käyttöoikeuden myöntäneen, muuttaneen tai poistaneen viranomaisen on viipymättä ilmoitettava Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselle käyttöoikeuden myöntämisestä, muuttamisesta tai poistamisesta.

131 §

Palvelualustan käytön valvonta

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus laatii palvelualustan käyttöehdot ja valvoo alustan käyttöä sekä alustalla julkaistun sisällön lain ja käyttöehtojen mukaisuutta. Käyttöehtoihin voi sisältyä palvelun käyttäjän ja ylläpitäjän vastuita, palvelualustan käyttöä koskevia teknisiä vaatimuksia,

131 §

Palvelualustan käytön valvonta

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus laatii palvelualustan käyttöehdot. Käyttöehtoihin voi sisältyä palvelun käyttäjän ja ylläpitäjän vastuita, palvelualustan käyttöä koskevia teknisiä vaatimuksia, tietoturvallisuuden toteuttamista tarkentavia ja käyttöehtojen voimassaoloa koskevia

tietoturvallisuuden toteuttamista tarkentavia ja käyttöehtojen voimassaoloa koskevia ehtoja. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käyttöehtojen sisällöstä.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus voi kehottaa palvelualustan käyttäjää määräajassa poistamaan julkaisemastaan sisällöstä lain tai käyttöehtojen vastaisen sisällön. Jos käyttäjä ei noudata kehotusta määräajassa, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus voi poistaa kyseisen sisällön. Jos käyttäjän alustalla julkaisema sisältö on toistuvasti lain tai käyttöehtojen vastaista, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus voi estää alustan käytön häneltä määräajaksi.

Sen lisäksi, mitä 49 §:ssä säädetään, myös Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus voi poistaa avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen palvelualustalta.

(Nykyinen 3 mom. siirretty uudeksi 4 mom.)

ehtoja. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käyttöehtojen sisällöstä.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomaiset valvovat palvelualustan käyttöä sekä alustalla julkaistun sisällön lain ja käyttöehtojen mukaisuutta. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomainen voi kehottaa palvelualustan käyttäjää määräajassa poistamaan julkaisemastaan sisällöstä lain tai käyttöehtojen vastaisen sisällön. Jos käyttäjä ei noudata kehotusta määräajassa, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomainen voi poistaa kyseisen sisällön. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus ja työvoimaviranomainen vastaavat tässä momentissa säädetyistä tehtävistä asiakkaidensa osalta.

Jos käyttäjän palvelualustalla julkaisema sisältö on toistuvasti lain tai käyttöehtojen vastaista, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus voi estää alustan käytön häneltä määräajaksi.

Sen lisäksi, mitä 49 §:ssä säädetään, myös Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus voi poistaa avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen palvelualustalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 32 §:n 3 momentti, 38 §:n 2 momentin 6 kohta, 127 §:n 3 momentti, 128 , 128 a , 129 , 129 a - 129 d, 130, 130 a, 130 b ja 131 § tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä syyskuuta 2026.

Jos henkilö on rekisteröitynyt työnhakijaksi ennen tämän lain 129 §:n voimaantuloa ja pitänyt työnhakunsa voimassa yhdenjaksoisesti 34 §:ssä tarkoitetun työnhakukeskustelun järjestämiseen asti, 129 §:n 1 momentissa säädettyä 15 arkipäivän määräaikaa työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla sovelletaan häneen siitä päivästä, jolloin hänelle

Voimassa oleva laki

Ehdotus

järjestetään 34 §:ssä tarkoitettu työnhakukeskustelu.

Jos henkilö on rekisteröitynyt työnhakijaksi ennen tämän lain 129 §:n voimaantuloa ja hänen työnhakunsa voimassaolo päättyy mainitun pykälän voimaantulon jälkeen, sovelletaan mainitun pykälän 1 momentissa säädettyä 15 arkipäivän määräaikaa työnhakuprofilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla siitä päivästä, jolloin hän rekisteröityy uudelleen työnhakijaksi.

2.

Laki

työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain (381/2023) 4 §:n 3 momentti ja 5 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Monialainen palvelutarpeen arviointi ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen

Monialalainen työllistymissuunnitelma tulee olla laadittu kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun palvelutarpeen arviointi on aloitettu. Työttömälle annetaan edellä mainittuna aikana myös ohjausta, jonka tarkoituksena on parantaa hänen valmiuksiaan ja sitoutumistaan työllistymisensä edistämiseen.

Ehdotus

4 §

Monialainen palvelutarpeen arviointi ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen

Monialaisen työllistymissuunnitelman tulee olla laadittuna ja hyväksyttyinä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun palvelutarpeen arviointi on aloitettu. Työttömälle annetaan edellä mainittuna aikana myös ohjausta, jonka tarkoituksena on parantaa hänen valmiuksiaan ja sitoutumistaan työllistymisensä edistämiseen. Suunnitelman rakenteesta ja hyväksymisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Monialaisen työllistymissuunnitelman sisältö

Työllistymissuunnitelman tulee sisältää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun lain 48 §:stä muuta johdu. Työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä mainitun lain 147 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

5 §

Monialaisen työllistymissuunnitelman sisältö

Työvoimaviranomaisen on sisällytettävä työllistymissuunnitelmaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun lain 48 §:stä muuta johdu. Työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä mainitun lain 147 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
..

3.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain 14 ja 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 14 §:n 3 momentti ja 19 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1100/2024, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

*Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen
arviointi*

*Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen
arviointi*

Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin kuuluvia toimia voidaan järjestää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen täydentävien työnhakukeskustelujen sijasta.

Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin kuuluvia toimia voidaan järjestää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 35 §:n 2 momentissa tarkoitettujen täydentävien työnhakukeskustelujen sijasta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

Kotoutumissuunnitelman sisältö

Kotoutumissuunnitelman sisältö

Kunnan ja maahanmuuttajan on sovittava kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan omien tavoitteiden, osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen edellyttämässä laajuudessa kotoutumista, työllistymistä tai yrittäjyyttä, terveyttä ja hyvinvointia sekä yhteiskunnallisia valmiuksia edistävistä palveluista, järjestöjen, yhteisöjen tai yhdistysten toimintaan osallistumisesta, suomen tai ruotsin kielen opinnoista sekä ohjauksesta ja neuvonnasta. Työnhakijaksi rekisteröityneen maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmassa asetetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 44 §:ssä tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, jollei mainitusta laista johdu muuta. Suunnitelmassa on sovittava myös palveluiden toteutumisen seurannasta.

Kunnan ja maahanmuuttajan on sovittava kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan omien tavoitteiden, osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen edellyttämässä laajuudessa kotoutumista, työllistymistä tai yrittäjyyttä, terveyttä ja hyvinvointia sekä yhteiskunnallisia valmiuksia edistävistä palveluista, järjestöjen, yhteisöjen tai yhdistysten toimintaan osallistumisesta, suomen tai ruotsin kielen opinnoista sekä ohjauksesta ja neuvonnasta. Työnhakijaksi rekisteröityneen maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmassa asetetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 45 §:ssä tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, jollei mainitusta laista johdu muuta. Suunnitelmassa on sovittava myös palveluiden toteutumisen seurannasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale sekä 5 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 339/2023 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 38 §:ssä

tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäiväraahakauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimaviranomaisen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 37 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 37 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäiväraahakauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 34 §:n 1 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 37 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimaviranomaisen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun

lain 38 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimaviranomainen on tehnyt henkilön kanssa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työvoimaviranomainen on varannut edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

lain 37 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimaviranomainen on tehnyt henkilön kanssa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 37 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työvoimaviranomainen on varannut *tämän lain* 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 34 §:n 1 momentissa tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

5.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 10 §:n 2 momentin 8 kohta ja 13–16 §, 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1, 1 a ja 6 kohta sekä 2 momentti, 10 §, 11 §:n 1 momentin johdantokappale, 12 §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta sekä 13 § ja 11 luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 14 luvun 1 c §, sellaisina kuin ne ovat, 2 luvun 10 §:n 2 momentin 8 kohta laissa 1131/2022, 13 § laeissa 1001/2012, 1374/2014 ja 1131/2022, 14 § laissa 1001/2012, 15 § laissa 1374/2014 sekä 16 § laeissa 1374/2014 ja 1380/2021, 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1 ja 6 kohta ja 2 momentti sekä 12 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 385/2023, 9 §:n 1 momentin 1 a kohta laissa 445/2024, 10 § laeissa 1380/2021, 385/2023, 685/2023 ja 395/2024, 11 §:n 1 momentin johdantokappale laissa 685/2023, 12 §:n otsikko ja 1 momentin johdantokappale laissa 1380/2021 sekä 13 § laeissa

1380/2021, 385/2023 ja 685/2023 sekä 11 luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 793/2025 ja 14 luvun 1 c § laissa 1300/2023, sekä

lisätään 2 lukuun uusi 13 a § ja 2 a lukuun uusi 10 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

2 luku

**Etuuden saamisen yleiset
työvoimapolitiittiset edellytykset**

**Etuuden saamisen yleiset
työvoimapolitiittiset edellytykset**

10 §

10 §

Opiskelu

Opiskelu

Päätömisinä pidetään:

Päätömisinä pidetään:

8) opintoja, joiden tavoitteena on yliopistossa suoritettavan jatkotutkinnon suorittaminen ja joiden opintosuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti;

8) opintoja, joiden tavoitteena on yliopistossa suoritettavan jatkotutkinnon suorittaminen ja joiden opintosuunnitelman mukainen laajuus yhdessä muiden samaan opintokokonaisuuteen kuuluvien suoritusten kanssa on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti;

13 §

13 §

*Ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta
vailla olevan nuoren oikeus
työttömyysetuuteen*

*Ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta
vailla olevan nuoren oikeus
työttömyysetuuteen*

Alle 25-vuotiaan nuoren, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta (*koulutusta vailla oleva nuori*), on tullut hakea edellisessä syyslukukaudella alkavia opintoja koskevassa haussa vähintään kahta opiskelupaikkaa, joiden opiskelijaksi ottamisen perusteet hän täyttää. *Opinnot voivat olla tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta tai ainoastaan peruskoulun oppimäärän suorittaneella 10 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja lukio-opintoja. Koulutukseen hakeutumisvelvollisuutta ei voi täyttää hakeutumalla työvoimakoulutukseen.* Syyslukukauden katsotaan alkavan 1 päivänä syyskuuta.

Alle 25-vuotiaan nuoren, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta (*koulutusta vailla oleva nuori*), on tullut hakea edellisessä syyslukukaudella alkavia opintoja koskevassa haussa vähintään kahta opiskelupaikkaa, joiden opiskelijaksi ottamisen perusteet hän täyttää. Syyslukukauden katsotaan alkavan 1 päivänä syyskuuta.

Koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen:

1) syyslukukauden alkamisesta lukien, jos hän on ilman pätevää syytä:

a) jättänyt hakematta opiskelupaikkaa 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;

b) omalla menettelyllään aiheuttanut, ettei tule valituksi 1 momentissa tarkoitettuun opiskelupaikkaan;

c) muulla tavalla kieltäytynyt 1 momentissa tarkoitettua opiskelupaikasta;

2) siitä lukien, kun hän ilman pätevää syytä jättää aloittamatta muulloin kuin syyslukukaudella alkavan peruskoulun tai lukion jälkeisen, tutkintoon johtavan ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen tai muulloin kuin syyslukukaudella alkavat 10 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettut lukio-opinnot;

3) keskeyttämisestä lukien, jos hän on ilman pätevää syytä keskeyttänyt peruskoulun tai lukion jälkeisen, tutkintoon johtavan ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen tai 10 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettut lukio-opinnot taikka vastaavat opinnot ulkomailla.

Koulutusta vailla oleva nuori, joka on menetellyt 2 momentin 1 kohdan a tai b alakohdassa tarkoitetulla tavalla ja on työllistymistä edistävässä palvelussa syyslukukauden alkaessa, menettää oikeutensa työttömyysetuuteen 2 momentista poiketen työllistymistä edistävän palvelun päättymisestä lukien.

Alle 18-vuotiaalla nuorella, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta, ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työmarkkinatukeen.

Koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen:

1) syyslukukauden alkamisesta lukien, jos hän on ilman pätevää syytä:

a) jättänyt hakematta opiskelupaikkaa 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;

b) omalla menettelyllään aiheuttanut, ettei tule valituksi 1 momentissa tarkoitettuun opiskelupaikkaan;

c) muulla tavalla kieltäytynyt 1 momentissa tarkoitettua opiskelupaikasta;

2) siitä lukien, kun hän ilman pätevää syytä on menetellyt 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla tai jättää aloittamatta muulloin kuin syyslukukaudella alkavan 13 a §:ssä tarkoitetun koulutuksen;

3) keskeyttämisestä lukien, jos hän on ilman pätevää syytä keskeyttänyt 13 a §:ssä tarkoitetun koulutuksen taikka vastaavat opinnot ulkomailla.

Koulutusta vailla oleva nuori, joka on menetellyt 2 momentin 1 kohdan a tai b alakohdassa tarkoitetulla tavalla ja on työllistymistä edistävässä palvelussa syyslukukauden alkaessa, menettää oikeutensa työttömyysetuuteen 2 momentista poiketen työllistymistä edistävän palvelun päättymisestä lukien.

Alle 18-vuotiaalla nuorella, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta, ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työmarkkinatukeen.

13 a §

Haettavat opinnot

Edellä 13 §:n 1 momentissa tarkoitettut opinnot voivat olla:

1) tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta;

2) ainoastaan peruskoulun oppimäärän suorittaneella 10 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja lukio-opintoja;

3) sellaista vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa tapahtuvaa koulutusta, joka on 10 §:n 2 momentin 10 kohdan perusteella päätoimista opiskelua.

Työllistymissuunnitelmassa ja sitä korvaavassa suunnitelmassa voidaan lisäksi sopia hakemisesta:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisiin opintoihin, joiden tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon osan suorittaminen;

2) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen;

3) maahanmuuttajille tarkoitettuun korkeakouluopintoihin valmentavaan koulutukseen;

4) työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta, jos henkilö tarvitsee opinnoissaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla erityistä tukea sairauden tai vamman vuoksi;

5) työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen tai muuhun vastaavaan koulutukseen.

Koulutukseen hakeutumisvelvollisuutta ei voi täyttää hakeutumalla muuhun työvoimakoulutukseen kuin mitä tarkoitetaan 2 momentin 5 kohdassa.

14 §

Koulutukseen hakemisvelvollisuuden korvaaminen muilla toimilla

14 §

Koulutukseen hakemisvelvollisuuden määräajasta poikkeaminen ja korvaaminen muilla toimilla

Työllistymissuunnitelmassa ja sitä korvaavassa suunnitelmassa voidaan sopia poikkeamisesta 13 §:n 1 momentissa säädetystä hakuajasta edellyttäen, että

Työllistymissuunnitelmassa ja sitä korvaavassa suunnitelmassa voidaan sopia opiskelupaikan hakemisesta 13 §:stä poiketen sekä opiskelupaikan hakemista korvaavista toimista, jos syynä on:

- 1) nuoren terveydentila;
- 2) nuoren oppimisvaikeudet;
- 3) nuoren kielitaito;
- 4) nuoren erityinen suuntautuminen tiettyihin opintoihin; tai
- 5) muu edellä mainittuihin verrattava seikka.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuna seikkana ei pidetä asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen suorittamista, ellei siihen ole erityistä syytä.

Jos koulutusta vailla olevan nuoren kanssa on työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittu opiskelupaikan hakemisesta 13 §:stä poiketen ja nuori ilman pätevää syytä laiminlyö opiskelupaikan hakemisen, hän menettää oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen laiminlyönnistä lukien.

15 §

Pätevä syy jättää hakematta opiskelupaikkaa tai keskeyttää opinnot

Koulutusta vailla olevalla nuorella on pätevä syy 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuun menettelyynsä 14 §:n 1 momentin 1–3 ja 5 kohdassa tarkoitettua syystä. Opintojen keskeyttämisen osalta edellytetään lisäksi, ettei opintoja ole ollut mahdollista järjestää nuoren terveydentila, oppimisvaikeudet ja kielitaito huomioon ottaen.

suunnitelma laaditaan tai tarkistetaan ennen syyslukukauden alkamista.

Työllistymissuunnitelmassa ja sitä korvaavassa suunnitelmassa voidaan lisäksi sopia opiskelupaikan hakemisesta *muulla kuin 13 ja 13 a §:ssä tarkoitetulla tavalla* sekä opiskelupaikan hakemista korvaavista toimista, jos syynä on:

- 1) nuoren terveydentila;
- 2) nuoren oppimisvaikeudet;
- 3) nuoren kielitaito;
- 4) nuoren erityinen suuntautuminen tiettyihin opintoihin; tai
- 5) muu *1–4 kohdassa* mainittuihin verrattava seikka.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuna seikkana ei pidetä asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen suorittamista, ellei siihen ole erityistä syytä.

Jos koulutusta vailla olevan nuoren kanssa on työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittu opiskelupaikan hakemisesta *13 ja 13 a §:ssä säädetystä* poiketen ja nuori *menettelee ilman pätevää syytä 13 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla*, hän menettää oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen menettelystä lukien.

15 §

Pätevä syy jättää hakematta opiskelupaikkaa tai keskeyttää opinnot

Koulutusta vailla olevalla nuorella on pätevä syy 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuun menettelyynsä 14 §:n 2 momentin 1–3 ja 5 kohdassa tarkoitettua syystä. Opintojen keskeyttämisen osalta edellytetään lisäksi, ettei opintoja ole ollut mahdollista järjestää nuoren terveydentila, oppimisvaikeudet ja kielitaito huomioon *ottavalla tavalla*.

Edellä 13 §:n 1 momentissa säädetystä opintojen alkamisajankohtaa koskevasta edellytyksestä voidaan poiketa, jos koulutusta vailla oleva nuori on hakenut opiskelupaikkaa syyskuun alun jälkeen mutta viimeistään sitä seuraavan vuoden elokuun loppuun mennessä ennen työnhakijaksi rekisteröitymistään.

Koulutusta vailla olevaan nuoreen ei sovelleta 13 §:n 2 momenttia, *14 §:ää* eikä 2 a lukua, jos:

1) hän on jo menettänyt oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen *13 tai 14 §:ssä* säädettyjen rajoitusten takia; ja

2) hänen oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen ei ole palautunut 1 momentin perusteella.

Oikeudesta työttömyysetuuteen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta säädetään 10 luvussa.

16 §

*Koulutusta vailla olevan nuoren
työttömyysturvaoikeuden palautuminen*

Koulutusta vailla olevalla nuorella, joka on menettänyt oikeutensa työttömyysetuuteen 13 §:n 2 momentissa taikka 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia, on oikeus työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen, jos:

1) hän on suorittanut tutkintoon johtavan, ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen; tai

2) hän on toiminut vähintään 21 kalenteriviikon ajan 2 a luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Koulutusta vailla olevaan nuoreen ei sovelleta 13 §:n 2 momenttia, 14 §:n 3 momenttia eikä 2 a lukua, jos:

1) hän on jo menettänyt oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen 13 §:n 2 momentissa taikka 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia; ja

2) hänen oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen ei ole palautunut 1 momentin perusteella.

Oikeudesta työttömyysetuuteen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta säädetään 10 luvussa.

2 a luku

16 §

*Koulutusta vailla olevan nuoren
työttömyysturvaoikeuden palautuminen*

Koulutusta vailla olevalla nuorella, joka on menettänyt oikeutensa työttömyysetuuteen *13 tai 14 §:ssä* säädettyjen rajoitusten takia, on oikeus työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen, jos:

1) hän on suorittanut tutkintoon johtavan, ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen; tai

2) hän on toiminut vähintään 21 kalenteriviikon ajan 2 a luvun 10 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

2 a luku

Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely

9 §

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen seitsemän päivän ajalta laiminlyönnin tai muun menettelyn jälkeen, jos hän työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadessaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11–14 §:ssä tarkoitettua taikka näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä 12 kuukauden aikana toisen kerran:

1) jättää saapumatta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä taikka 32 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai työnhakukeskusteluun;

1 a) ilmoittamalla väärä tai puutteellisia tietoja taikka muulla vastaavalla tavalla omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle järjestetä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 ja 33 §:ssä tarkoitettua työnhakukeskustelua tai täydentävää työnhakukeskustelua

6) jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei työnhaku johda työllistymiseen, jos hänelle viimeksi järjestetystä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä tarkoitettua alkuhaastattelusta on kulunut vähintään kuusi kuukautta;

Edellä 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettua menettelyä arvioidaan kokonaisuutena kullakin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa säädetyllä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla.

10 §

*Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely***Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely**

9 §

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen seitsemän päivän ajalta laiminlyönnin tai muun menettelyn jälkeen, jos hän työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadessaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11–14 §:ssä tarkoitettua taikka näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä:

1) jättää saapumatta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai 34 §:ssä tarkoitettuun työnhakukeskusteluun;

1 a) ilmoittamalla väärä tai puutteellisia tietoja taikka muulla vastaavalla tavalla omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle järjestetä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 34 ja 35 §:ssä tarkoitettua työnhakukeskustelua tai täydentävää työnhakukeskustelua;

6) jättää hakematta työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamaa työtä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei työnhaku johda työllistymiseen;

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan menetelleen 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

10 §

Toistuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla, joka työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadessaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11–14 §:ssä tarkoitettua tai näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä menettelee 9 §:n 1 momentin 1–12 kohdassa tarkoitettulla tavalla 12 kuukauden kuluessa:

1) kolmannen kerran, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 14 päivän ajalta mainitussa lainkohdassa tarkoitetun menettelyn jälkeen;

2) neljännen kerran tai tätä useammin, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen toistaiseksi mainitussa lainkohdassa tarkoitetun menettelyn jälkeen, ennen kuin etuus oikeus palautuu 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla tavalla (*työssäolovelvoite*).

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen, kun henkilö on yhteensä vähintään 12 kalenteriviikkoa:

1) ollut työssäoloahtoon luettavassa työssä tai muussa palkkatuetussa työssä;

2) osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun tai kotoutumisen edistämiseen annetun lain 28–31 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun;

3) opiskellut omaehtoisesti 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja; tai

4) työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen myös kun:

1) työnhakija korjaa 9 §:n 1 momentin 1–12 kohdassa tarkoitetun työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä tarkoitettua alkuhaastattelusta; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai

2) työssäolovelvoitteen alkamisesta on kulunut vähintään viisi vuotta.

Työnhakijalla, joka menettelee 9 §:ssä tarkoitettulla tavalla uudelleen 12 kuukauden aikana, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen (*työssäolovelvoite*).

Mitä 1 momentissa ja 9 §:ssä säädetään, ei sovelleta aikana, jolta työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 1 momentin tai 9 §:n perusteella. Mitä 1–8 §:ssä sekä 2 luvun 13 §:n 2 momentissa sekä 14 §:n 3 momentissa säädetään, ei sovelleta työssäolovelvoitteen aikana.

Sovellettaessa 2 momentin 1 kohtaa työ voidaan ottaa 5 luvun 4 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen huomioon sen mukaan, milloin työ on tehty, mutta tehty työ ja siitä maksettu palkka otetaan kuitenkin huomioon vain kerran. Mitä 1 momentissa ja 9 §:ssä säädetään, ei sovelleta aikana, jolta työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 1 momentin tai 9 §:n perusteella. Mitä 1–9 §:ssä sekä 2 luvun 13 §:n 2 momentissa sekä 14 §:n 3 momentissa säädetään, ei sovelleta työssäolovelvoitteen aikana.

*10 a §**Työttömyysturva-oikeuden palautuminen*

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen, kun henkilö on yhteensä vähintään kuusi kalenteriviikkoa:

1) ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai muussa palkkatuetussa työssä;

2) osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–31 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun;

3) opiskellut omaehtoisesti 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja; tai

4) työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen myös, kun:

1) työnhakija korjaa 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä tarkoitetusta alkuhaastattelusta; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai

2) työssäolovelvoitteen alkamisesta on kulunut vähintään viisi vuotta.

Sovellettaessa 1 momentin 1 kohtaa työ voidaan ottaa 5 luvun 4 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen huomioon sen mukaan, milloin työ on tehty, mutta tehty työ ja siitä maksettu palkka otetaan kuitenkin huomioon vain kerran.

11 §

Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin

Työnhakijalla on pätevä syy jättää saapumatta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31 ja 32 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun, täydentävään työnhakukeskusteluun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 14 §:ssä tarkoitettuun palvelutarpeen arviointiin sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen, jos:

11 §

Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin

Työnhakijalla on pätevä syy jättää saapumatta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 31, 34 ja 36 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 14 §:ssä tarkoitettuun palvelutarpeen arviointiin sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen, jos:

12 §

Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa

Työnhakijalla on pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa ja sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kun:

1) suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 44 ja 46–48 §:ssä säädettyä;

12 §

Pätevä syy jättää toteuttamatta työnhakuvelvollisuutta

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa edellytetyllä tavalla, jos:

1) suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 44–48 §:ssä säädettyä;

13 §

Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä

13 §

Pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä:

- 1) 5–8 §:ssä tarkoitettusta syystä;
- 2) jos hän on vähintään kaksi viikkoa kestävässä osa-aikatyössä;
- 3) jos hän on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvussa tarkoitetulla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla hakenut työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä työvoimaviranomaiselle ennen työtarjouksen tekemistä taikka osoittaa työmahdollisuuksien hakemisen ennen työtarjouksen tekemistä luotettavana pidettävällä tavalla;
- 4) kun tarjotun työn vastaanottaminen johtaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä työvoimakoulutuksen taikka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 9 luvussa tarkoitettujen tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–31 §:ssä tarkoitettujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeytymiseen.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Työvoimaviranomaisen työvoimapoliittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon:

- 1) tarvittaessa sellaisista 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä, joita ei ole 4 a §:ssä säädetty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen annettavaksi;

14 luku

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamaa työtä 5–8 §:ssä tarkoitettusta syystä.

Lisäksi työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työvoimaviranomaisen hänen haettavakseen osoittamaa työtä, jos työn vastaanottaminen johtaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä työvoimakoulutuksen taikka työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 9 luvussa tarkoitettujen tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–31 §:ssä tarkoitettujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeytymiseen.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Työvoimaviranomaisen työvoimapoliittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon:

- 1) tarvittaessa sellaisista 2 ja 2 a luvussa säädetyistä etuuden saamisen edellytyksistä, joita ei ole 4 a §:ssä säädetty Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen annettaviksi;

14 luku

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Erinäisiä säännöksiä

1 c §

*Työssäolokuukauden laskennallinen
muuntaminen kalenteriviikoiksi*

Edellä 5 luvun 4 ja 4 b §:ssä tarkoitettuun työssäoloehtokuukauteen katsotaan sisältyvän neljä kalenteriviikkoa ja puolikkaaseen työssäoloehtokuukauteen kaksi kalenteriviikkoa sovellettaessa 2 luvun 16 §:n 1 momentin 2 kohtaa, 2 a luvun 10 §:n 2 momentin 1 kohtaa tai 7 luvun 2 §:n 3 momentin 1 kohtaa.

Erinäisiä säännöksiä

1 c §

*Työssäolokuukauden laskennallinen
muuntaminen kalenteriviikoiksi*

Edellä 5 luvun 4 ja 4 b §:ssä tarkoitettuun työssäoloehtokuukauteen katsotaan sisältyvän neljä kalenteriviikkoa ja puolikkaaseen työssäoloehtokuukauteen kaksi kalenteriviikkoa sovellettaessa 2 luvun 16 §:n 1 momentin 2 kohtaa, 2 a luvun 10 a §:n 1 momentin 1 kohtaa tai 7 luvun 2 §:n 3 momentin 1 kohtaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Työnhakijan 2 a luvussa tarkoitettuun menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnhakijan 2 a luvun 9 §:ssä tarkoitettua menettelyä, jonka perusteella hänelle ei ole asetettu korvauksetonta määräaikaa tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 2 a luvun 9 §:n nojalla, ei oteta huomioon sovellettaessa tämän lain 2 a luvun 10 §:ää.

6.

Laki

saamen kielilain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan saamen kielilain (1086/2003) 2 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 567/2025 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Lain soveltaminen

Lain soveltamisala

Viranomaisia, joihin tätä lakia sovelletaan, ovat:

Viranomaisia, joihin tätä lakia sovelletaan, ovat:

3) elinvoimakeskukset, joiden toimialueeseen edellä mainitut kunnat kokonaan tai osittain kuuluvat, ja niiden yhteydessä toimivat toimielimet;

3) *ne työvoimaviranomaiset ja elinvoimakeskukset*, joiden toimialueeseen *1 kohdassa* mainitut kunnat kokonaan tai osittain kuuluvat, ja niiden yhteydessä toimivat toimielimet;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . t

7.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:n 1 momentin 34 kohta, sellaisena kuin se on laissa 442/2024 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

34) kunnalle tai kuntayhtymälle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua muutosturvakoulutusta, palkkatukea, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea, starttirahaa ja työllistämisvelvoitteen perusteella järjestetyn työn palkkakustannuksiin myönnettävää tukea koskevien tehtävien toimeenpanoa varten;

34) kunnalle tai kuntayhtymälle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua muutosturvakoulutusta, palkkatukea, 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea, starttirahaa, työllistämisvelvoitteen perusteella järjestetyn työn palkkakustannuksiin myönnettävää tukea ja palvelutarpeen arviointia koskevien tehtävien toimeenpanoa varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

8.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun (618/2021) lain 7 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 384/2023 seuraavasti

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Työttömyys

Työttömyys

Työttömien määrää ja työttömyyskerrointa laskettaessa käytetään työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietoja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden työttömien ja

Työttömien määrää ja työttömyyskerrointa laskettaessa käytetään työnvälitystilaston tietoja varainhoitovuotta edeltäneen vuoden työttömien ja työllisyyspalveluihin osallistuneiden määristä ja työttömien osuudesta työvoimasta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

työllisyyspalveluihin osallistuneiden määristä
ja työttömien osuudesta työvoimasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .
